ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 2 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9595 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — No 9595

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՄԱՅԻՍ ՄԷԿ"Ը ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Գիտութեան հսկայական նուաճումները տասնեւիններորդ դարուն մեծապէս զարգացուցած էին ճարտարարուեստը արեւմուտքի քաղաքակիրթ երկիրներուն մէջ:

Քաղքենի (բուրժուա) դասակարգը, որ 1789ին գլխաւոր դերակատարն էր եղած Ֆրանսական մեծ յեղափոխութեան եւ մահացու հարուած տուած աղնուապետական եւ կղերապետական մենատիրութեանց, այժմ իր ձեռքին մէջ կեդրոնացնելով «դրամագլուխ»ը, դարձած էր դրամատէր (կապիտալիստ) եւ կը շահագործէր ընչազուրկները (պրոլետար):

Ընկերվարական շարժումը ծագում առաւ՝ պաշտպանելու համար այս վերջիններու շահերը:

«Դասակարգային պայքար»ը նշանաբանը դարձաւ ընկերվարութեան:

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ընկերվարական կուսակցութիւնները, տասնեակ տարիներով պայքարեցան բանուոր դասակարգի վիճակը բարուոքելու, դրամատէր դասակարգի ընչաքաղցութեան սանձ մը դնելու համար:

Բանուորական եւ արհեստակցական միութիւններ կազմուեցան՝ առաջնորդութեամբ եւ ղեկավարութեամբ ընկերվարական կուսակցութեանց, լսելի ընել տալու համար բանուորներու արդար պահանջները, զանազան միջոցներով:

Այդ միջոցներէն մէկն էր տարին մէկ օր դադրեցնել աշխատանքը եւ հրապարակային ցոյցեր կատարել:

Առաջին անգամ այս գաղափարը յղացուեցաւ 1888 Դեկտեմբերին Ամերիկայի Աշխատաւոր. Դաշնակցութեան Սէյնթ Լուիսի համագումարին մէջ, ուր որոշուեցաւ 1890 Մայիս մէկին ցոյցեր կատարել օրական աշխատանքը ութ ժամի իջեցնելու համար:

1889 Յուլիսին Փարիզի մէջ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերը առանձին սրահներու մէջ համագումար ունէին: Մարքսեան թեւը Յուլիս 20ին որոշեց Մայիս մէկը հռչակել «Միջազգային պայքարի օր՝ ութ ժամուան աշխատանքի համար»:

Այնուհետեւ ամէն տարի առաւել կամ նուազ ուժգնութեամբ ցոյցեր կատարուեցան Մայիս մէկին՝ երեք ութերուն համար,— ութ ժամ աշխատանք, ութ ժամ զրօսանք, ութ ժամ քուն:

«Դասակարգային պայքար»ը շարունակուեցաւ մինչեւ այն օրը, երբ առաջին աշխարհամարտի վաղորդայնին զանազան երկիրներու մէջ ընկերվարական կուսակցութիւնները զօրանալով յաջողեցան իրենց խորհրդարաններուն զանազան օրէնքներ քուէարկել տալ, բարւոքելու համար «ընչազուրկ»ներու վիճակը:

Տարիներու հոլովոյթով, տեղ տեղ ընկերվարականները ընդդիմադիրի դերը ձգելով ձեռք առին իշխանութիւնը եւ բանուոր դասակարգին ի նպաստ օրէնքներ քուէարկել տուին, մասնաւորապէս սկանտինաւեան երկիրներուն մէջ:

1936ին Ֆրանսայի մէջ «ժողովրդական ճակատ»ը՝ ղեկավարութեամբ ընկերվարական վարչապետ Լէոն Պլումի խորհրդարանին ընդունիլ տուաւ ընկերվարական սկզբունքները:

Այդ օրերէն սկսեալ Մայիս մէկը դադրելով «դասակարգային պայքար»ի օր ըլլալէ, դարձաւ աշխատանքի տօն:

Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը իր ծրագրէն ջնջեց «դասակարգային պայքար»ի հիմնական սկզբունքը:

Աշխատանքի Տօնը կը խորհրդանշէ ընկերվարութեան յաղթանակը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ ՓԱԿՈՒԱԾ ԵՆ

Պատերազմական վիճակ յայտարարուած է Յորդանանի մէջ եւ սահմանները փակուած են: Սահմանային նոյն շրջաններուն մէջ լուսարգել հռչակուած է ժամը 16էն 5 և այս որոշումը ի զօրու կը մնայ ցնոր տնօրինութիւն, յայտարարած է Ներքին նախարարը աւելցնելով թէ ռեւէ մէկը որ բռնաբարէ լուսարգելը կրնայ տեղն ու տեղ սպաննուիլ առանց ազդարարութեան, ապահովութեան ուժերուն կողմէ որոնց պաշտօնն է լուսարգելի գործադրութեան հսկել:

Պաշտօնական ուրիշ ղեկոյց մը կ՝արդիլէ ռեւէ մէկուն հեռանալ Յորդանանէն առանց նախապէս արտօնութիւն մը ստացած ըլլալու շրջանի զինուորական հրամանատարութենէն: Խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին անոնց դէմ որոնք պիտի փորձեն հեռանալ երկրէն առանց արտօնութեան:

Յորդանանէն ելքի վիզաներու համար դիմում պէտք է ըլլայ մեկնումի թուականէն 48 ժամ առաջ: Խիստ դրաքննութիւն մը կայ հեռաձայնի եւ հեռագրական հաղորդակցութեանց վրայ:

Հիւսէյն թագաւորը յայտարարած էր վերջերս թէ պատահած միջադէպերը պատրաստուած են օտար գործակալներու կողմէ կամ արտասահմանէն եկած գործակալներու:

Պէյրութի թերթերն ալ կը գրեն թէ նախկին գնդապետ՝ Ալի Ապու Նուվար որ յորդանանեան սպայակոյտի պետն էր շնորհագրկուելէ առաջ թագաւորին կողմէ, Դամասկոսէն կը ղեկավարէր խափանարարական շարժումը: Յաջողած էին մարդիկ մտցնել Յորդանան տապալելու համար միապետական վարչակարգը:

Պէյրութ հասած ճամբորդներու համաձայն կացութիւնը կը թուի բնականոն ըլլալ Ամմանի մէջ ուր ոչ մէկ միջադէպ պատահած է 48 ժամէ: Գահիրէի ձայնասփիւռն ալ կը յայտարարէ թէ սէուտական ուժերը համախմբուած են յորդանանեան սահմանագլուխին վրայ ըստ Յորդանանի եւ Սէուտական Արաբիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող զինուորական համաձայնութեան:

Ամէն պարագայի մէջ, Մերձաւոր Արեւելքի զանազան քաղաքներու մէջ ցոյցեր տեղի ունեցած են Հիւսէյն թագաւորին դէմ:

Պաղտատի, Դամասկոսի Անգարայի եւ Պէյրութի մէջ զանազան ցոյցեր տեղի ունեցած են, նասրական բնոյթ կրող:

× Նախագահ Նասր Ալժէ մեկնեցաւ Երեքշաբթի օր: Իրեն կ՝ընկերանան կառավարական բազմաթիւ անդամներ: Պեն Պելլա յայտարարեց թէ պէտք է պայքայիլ սիոնականութեան դէմ որ աշխարհակալութեան ամենացած գործակալն է:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԸՆԿԵՐ Հ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանք

Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն 250

ՅԱՌԱՋ, ինչպէս տեղական իր բոլոր պաշտօնակիցները, լոյս չի տեսներ Մայիս 1ին: Խմբագրատունը փակ է Չորեքշաբթի: Մեր յաջորդ թիւը՝ Ուրբաթ Մայիս 3:

ԿՈՉ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՈՐ Ի ՍՓԻՒՌՍ ԱՇԽԱՐՀԻ

Արտասահմանի հայ կեանքը բազում տարիներէ ի վեր ալեկոծուած է վատառողջ հակամարտութիւններով ու գոյութեան իմաստէ զուրկ որոշ հարցերով, որոնք երբեմն կը յանգին թշնամական արարքներու եւ նոյնիսկ եղբայրասպանութեան:

Եւ ահա, մինչ Սուրբ Զատկի օրերուն, մենք, Փրկչի Իջման Սուրբ Սեղանի առաջ կ՝աղօթէինք վասն խաղաղութեան եւ միասնութեան մեր եկեղեցիին ու մեր ազգին, չարաղէտ նոր դէպք մը եկաւ ցնցելու մեր խիղճը, համայն Հայութեան խիղճը:

Դամասկոսի հոգեւոր առաջնորդ Գերաշնորհ Շաւարշ Եպիսկ. մահափորձի ենթարկուեցաւ հայ մարդոց ձեռքով. որ ծանրօրէն վիրաւորուած, այս պահուս կը մաքառի մահուան դէմ:

Ի՞նչպէս է որ հնարաւոր կը դառնան նման արարքներ եւ ո՞ւր կ՝ուզեն հասցնել ոմանք հայ սփիւռքը այս ընթացքով: Ո՞ւր է Հայութեան սիրտը, ո՞ւր է հայկական արժանապատուութեան զգացումը, ո՞ւր է յարգանքը դէպի Սուրբ եկեղեցին ու անոր բարձրաստիճան սպասաւորները:

Մենք դառնօրէն կ՝ողբանք ու կը դատապարտենք սոյն անպատուաբեր արարքը որ սեւ մուր կը քսէ հայ ժողովուրդի պայծառ ճակատին: Բաւական է այլեւս: Խնայեցէք հայ ժողովուրդին: խնայեցէք հայ եկեղեցիին:

Մենք խորապէս վշտահար, Սուրբ Էջմիածնէն կոչ կ՝ուղղենք Սփիւռքի մեր բոլոր զաւակներուն անխտիր, բոլոր անոնց որ Հայու անունը կը կրեն, բոլոր մեր նուիրապետական աթոռներուն, թեմերուն եւ եկեղեցական համայնքներուն; բոլոր հայ կազմակերպութիւններուն ու հայ մամուլին, որպէսզի իրենց խղճի արդար ձայնը լսելի դարձնեն ու հայ կեանքէն ներս այլեւս վերջնապէս արմատախիլ ըլլան նման բարբարոս կիրքեր, որոնք բնաւ երբեք արտայայտութիւնները չեն բուն հայ ժողովուրդի հոգիին:

Արդէն իսկ խռովայոյզ այս աշխարհիս վրայ. հիւրընկալ ժողովուրդներու ծոցին մէջ, հայ ազգի զաւակները պարտին ապրիլ իբրեւ օրինապահ խաղաղասէր քաղաքացիներ, համախմբուած իրենց կրօնական ու մշակութային հաստատութիւններու շուրջ՝ առանց աղմուկի, առանց անկարգութիւններու, առանց իրենց վրայ հրաւիրելու ասպնջական երկիրներու դժգոհութիւնը:

Անցեալ բազում ողբերգութիւններէն ու փորձանքներէն յետոյ, սպասելի է որ արտասահմանի մեր ժողովուրդը դառնայ աւելի շրջահայեաց, աւելի հեռատես, աւելի հաւասարակշռուած իր ապրումներուն եւ իր գործունէութեան մէջ, եւ թոյլ չտայ որ իր ծոցին մէջ կատարուին կուսակցական պայքարի աղետաբեր ծայրայեղ արտայայտութիւններ:

Խաղաղութիւն, սէր եւ միութիւն ազգիս Հայոց, ահա մեր աղօթքը, ահա մեր պատգամը, փրկարար ու շինարար պատգամ՝ որ հին դարերէն մեզի կուգայ որպէս զերագոյն իմաստութիւն, եւ որ մեր օրերուն կը դառնայ առաւել այժմէական ու հրամայական, հեռաւոր ափերու վրայ ցիրուցան ապրող մեր պանդուխտ զաւակներուն համար:

Այս չէ արդեօք նաեւ պատգամը մեր բիւրաւոր նահատակներուն որոնք մանաւանդ այս ապրիլեան օրերուն իրենց անյայտ գերեզմաններէն կ՝աղօթեն վերածնած հայ ժողովուրդի զաւակներուն միասնութեան ու խաղաղ, համերաշխ կեանքին համար, ի խնդիր մեր եկեղեցւոյ ու ազգի զերագոյն շահերուն:

Հաւատացէք հարազատներ մեր «Եթէ սիրեսցուք զմիմեանս՝ Աստուած ի մեզ բնակէ եւ սէր նորա ի մեզ կատարեալ է» (Յովհ. Դ., 12):

Աւելի լոյս, աւելի սէր եւ աւելի խաղաղութիւն Հայոց հոգիներուն, Հայոց սրտերուն, եւ բոլորին, բոլորին անխտիր օրհնութիւն աստուածային՝ ամենայն Հայոց Մայր Աթոռ յաւերժական Ս. Էջմիածնէն: Ամէն:

ՎԱԶԳԷՆ ԱՌԱՋԻՆ
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

25 Ապրիլ 1963 թ.

×

ԽՄԲ.— Երեքշաբթի առաւօտ, Էջմիածինէն ուղղակի ստացանք Վազգէն Կաթողիկոսի վերոյիշեալ կոչը, հրատարակութեան խնդրանքի նամակով մը: Վստահ ենք, կ՝ուզենք վստահ ըլլալ որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի այս կոչը չի ձգտիր պղտորելու մտքերը, այլ անկեղծ կոչ մըն է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բոլոր զաւակներուն անխտիր, մանաւանդ անոնց որոնց միակ գործն է պառակտել գաղութները եւ թիւրիմացութիւններ ստեղծել եղբայր եղբօր դէմ հանելու համար: Եթէ Իր կոչին թուականին օրը տակաւին ծանօթ չէր իրողութեան, անկէ ետք գոնէ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը տեղեկացաւ քստմնելի արարքին մանրամասնութեանց եւ ուրախութեամբ արձանագրեց որ անոր պատասխանատուները անպատասխանատուներ են:

ՎԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԱԿՆՈՑՈՎ

Թրքական «Հայաթ» շաբաթաթերթը ներկայացուցած է Վան քաղաքը, հրատարակելով Աղթամարի վանքին գունաւոր մէկ լուսանկարը:

Թուրք թերթը հետեւեալ կարգով կը յիշէ Վանի հայ արքաները.

1.— Գագիկ – 908 – 936 —
2.— Աշոտ Դերենիկ – 936 – 958 —
3.— Համազասպ 958 – 968 —
4.— Աշոտ – Սահակ – 968–990 —
5.— Գուրգէն Խաչիկ – 990 – 1003 —
6.— Սենեքերիմ – Յովհաննէս – 1003–1021 —

Յետոյ Վանի պատմականը ընելով կը գրէ.—

Վան քաղաքի վրայ պետականութիւն ստեղծող առաջին ցեղը եղած է Հուրիները որոնք ամբողջ հարաւ արեւելեան Փոքր Ասիոյ կը տիրապետէին:

Հիթիթները երբեք չեն կրցած տիրապետել Վանի վրայ:

Քրիստոսէ առաջ 9րդ դարուն հոն հիմնուած է ուրարտական թագաւորութիւնը որ Ն. Ք. 859էն մինչեւ 612, 247 տարի շարունակուած եւ 12 թագաւորներ ունեցած է:

Ուրարտացիները 713ին ընդունած էին Ասորեստանցիներու գերիշխանութիւնը իսկ 612ին Պարսիկները վերջ տուած էին անոնց թագաւորութեան: Ուրարտական պետութեան մայրաքաղաքն էր Վանը: Պարսիկները այս հողամասերուն տիրապետեցին մինչեւ Ն. Ք. 331 թուականը երբ Մեծն Աղեքսանդր ժամանակաւոր կերպով տապալեց պարսիկ գահը եւ Մակեդոնացիները ձեռք անցուցին Փոքր Ասիան:

Աղեքսանդրի մահէն քիչ յետոյ վերակենդանացաւ պարսիկ թագաւորութիւնը եւ վերադրաւեց այս շրջանակը: Աւելի յետոյ Սասանեաններու օրով այդ շրջանը երբեմն անցաւ Բիւզանդական կայսրութեան ձեռքը:

Ք. Յ. 7րդ դարուն իսլամ Արաբները գրաւեցին Փոքր Ասիան եւ տապալեցին

(Շար.ը կարդալ 4րդ էջ)

ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳԻԾԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Գրագէտը պէ՞տք է զբաղի քաղաքականութեամբ ու քաղաքական կեանքով :

Դժուար է վերջնական ու վճռական պատասխան մը տալ այս հարցումին : Կան « թեր»եր, կան նաեւ «դէմ»եր :

Թերերը կը ջատագովեն գրագէտին չէզոքութիւնը քաղաքական եւ հանրային կեանքի մէջ : Դէմերը, ընդհակառակն, կը պաշտպանեն այն տեսակէտը, թէ գրագէտը ոչ միայն պէտք է զբաղի քաղաքականութեամբ, այլեւ պէտք է գործնապէս մասնակցի քաղաքական ու հանրային կեանքին :

Աւստրիացի քննադատը՝ Ստ. Ցուայկ «թեր»երէն է, Անտրէ Մօրուա՝ նոյնպէս : Գրագէտը, — կ՚ըսեն Ցուայկ եւ Մօրուա, — պէտք է փորձէ հասկնալ իր ժամանակը եւ դատել զայն, ըստ իր հայեցողութեան : Պէտք է նաեւ որոշ ազդեցութիւն մը ունենայ հանրային կեանքին վրայ :

Ֆրանս. Մեծ Յեղափոխութեան ատեն նկարիչ Տաւիտ մէկն էր ամէնէն եռանդուն քաղաքական գործիչներէն : Բանաստեղծ Անտրէ Շենիէ գլխատուեցաւ իբրեւ հակայեղափոխական : Երգահան Ռիխարտ Վակներ մասնակցեցաւ 1848ի յեղափոխութեան, Գերմանիոյ մէջ, եւ հեռացաւ երկրէն :

Ամէնը այդ չէ սակայն :

Սոփոկլէս քաղաքագէտ էր, Ռիւպենս եւ Քլօտէլ դեսպան էին, Կէօթէ պետական խորհրդատու էր, Լամարթին նախարար էր, Վիքտոր Հիւկօ Խորհրդարանի անդամ էր : Ու կ՚ըսեն, թէ երկու մարդ կար Կապրիէլէ տ՚Անունցիոյի մէջ,— զբաղէտը եւ Ֆիումէի յաղթականը :

Հին Հելլադայի մէջ Աթէնք քաղաքացի կը պատրաստէր, Սպարտա՝ զինուոր : Այս կը նշանակէ՞ արդեօք, որ Ատտիկէ նուաճումներ չըրաւ մշակոյթի «կայսրութեան » մէջ : Ոչ, անշուշտ : Այս փոքրիկ երկիրը «դայեակ» եւ ուսուցիչ եղած էր բազմաթիւ ժողովուրդներու : Ըսել կ՚ուզեմ՝ մտքի եւ իմաստութեան ստեղծագործ ուժը անհաղորդ չէր Սոկրատի եւ Պղատոնի հայրենիքին :

Մեծ Յոյնը՝ Պերիկլէս կ՚ըսէր իր ատենին. « Մենք՝ Յոյներս անով մանաւանդ կը տարբերինք ուրիշ ժողովուրդներէ, որ մեր մէջ հանրային գործէ հեռու մնացողները միայն ծոյլ չենք համարիր, այլ նաեւ՝ անօգուտ » :

Այս վկայութեան մէջ կարելի է տեսնել Պերիկլէսի դարուն ճշգրիտ պատկերը : Ու պատկերը Աթէնքի, որ միաժամանակ տուաւ Թեմիստոկլէս եւ Փիթիաս, Պղատոն եւ Արիսդիտէս, Հոմերոս եւ Դեմոսթենէս :

Մարդիկ ստեղծուած չեն ամպերու մէջ ապրելու համար : Այն չափով արժէք է գրագէտը, ինչ չափով որ ընկերային է եւ ունկնդիր՝ հանրութեան ձայնին : Մտածումի ուժն էր, որ Ռուսօն եւ Վոլթեռը պարտադրեց իրենց ժամանակին ու գալիք ժամանակներուն : Ըրաւ զանոնք բարոյական ծնողքները Ֆրանս. Մեծ Յեղափոխութեան : Գէ՞չ էին Վոլթեռի վէպերը . բայց Ֆլոպէռ կը հաւնէր անոնց : Ու սխալ չէ ըսել, թէ մեծ Ֆրանսացին, որ իրմով լեցուց իր դարը, հաւատքով բաբախուն գործեր ձգեց, որոնք գեղեցիկ են մինչեւ իսկ իրենց հրապարակագրական կառուցուածքին մէջ :

Հանճարեղ մարդը, — կ՚ըսէր Վերհառըն, — իր շրջանին արտադրութիւնը չէ միայն, այլ նաեւ ժամանակակից է այն դարաշրջանին, որ եկած չէ դեռ, բայց որ պիտի գայ անպատճառ : Այսպէս՝ Ռուսօ իր գրականութեամբ Ռոպեսփիէռ մը ստեղծեց, Կէօթէ՝ հիւանդ Վերթեր մը : Գործ մը կատարեալին կը մերձենայ այն ատեն, երբ կը ներկայացնէ իր դարուն պատկերը եւ միաժամանակ մարդարէութիւն մըն է ապագային համար : Ու միտքս կուգայ հիմա Ուայլտի խօսքը . « Արուեստագէտը ապագան է » :

Աշխարհը վանք մը չէ,— կ՚ըսեն գրագէտին չէզոքութիւնը դատապարտողները, — ու մարդիկ վանականներ չեն : Մեկուսացած գրագէտը հոգեպէս աղքատ մարդ մըն է : Ու անոնք, որ հանրային հետաքրքրութիւններ չունին եւ դէպի դուրս ճառագայթում մը չեն, փղոսկրէ աշտարակի բնակիչներ միայն կրնան ըլլալ :

Ի՞նչ կ՚ապացուցանեն այս բոլորը : Կարծեմ այն կ՚ապացուցանեն, որ գրագէտն ալ, իբրեւ քաղաքացի, պէտք է ըզբաղի քաղաքական ու հանրային կեանքով :

Քաղաքականութիւնն ալ ,— կը վկայեն «թեր»երը ,— կեանքին մէկ երեսն է . գրագէտը չի կրնար երես դարձնել այդ . . երեսին : Չի կրնար հեռու կամ դուրս ըլլալ կեանքէն, հակառակ պարագային՝ ոչ միայն ծոյլ պիտի համարուի, այլեւ անօգուտ, ինչպէս որ կ՚ըսէր Պերիկլէս :

Սակայն տարբեր բան է քաղաքականութեամբ զբաղիլ — եւ ունենալ հանրային շեշտ հետաքրքրութիւններ — եւ բոլորովին տարբեր բան է ուղղակի եւ գործնապէս մասնակցիլ քաղաքական ու հանրային կեանքին :

Եթէ գրագէտը պիտի տուժէ քաղաքականութեամբ զբաղելով եւ քաղաքական կեանքին մասնակցելով, յայնժամ չեղած կ՚ըլլայ իր բուն կոչումէն եւ դաւաճանած այդ կոչումին դէմ :

Այո՛,— պիտի ըսեն «դէմ»երը իրաւամբ,— Սոփոկլէս քաղաքագէտ էր, բայց նաեւ գրագէտ էր : Քաղաքագէտը գնաց, գրագէտը մնաց : Նոյն բանը կըրնանք ըսել միւսներուն համար ալ, — Ռիւպենսին եւ Քլօտելին, Կէօթէին եւ Լամարթինին համար :

Անկարելի է, որ գրագէտը բազմապատկուի այնպիսի ձեւով մը, որ եթէ քաղաքականութիւնը տուժէ, գրականութիւնը շահի, կամ եթէ գրականութիւնը տուժէ, քաղաքականութիւնը շահի : Կեանքը մէկ ձեռքով բռնուելիք բան մը չէ . անոր միայն մէկ անկիւնը աւելի լայն է եւ աւելի ընդարձակ , քան մեր բոլոր ուժերը հաւաքաբար : Եւ եթէ գրագէտը յամառի մէկ ձեռքով երկու ձմերուկ բռնել, ի վերջոյ կա՛մ ձեռքը վրայ պիտի տայ, կա՛մ ձմերուկը :

Ըսենք նաեւ, որ թագաւորը իր ժամանակին մէջ միայն դերիշխան է, իսկ արուեստագէտը դերիշխան է բոլոր ժամանակներուն մէջ : Քաղաքականութիւնը , — ինչպէս իշխանութիւնը , — անցաւորն է ու ժամանակաւորը . գրականութիւնը անանց է ու յաւերժական : Ո՞ր գրագէտը, ո՞ր արուեստագէտը պիտի ուզէր երկրորդը զոհել առաջինին եւ ժամանակաւորը՝ յաւերժականին :

Ի վերջոյ մենք չենք կրնար ուրիշ բան պահանջել գրագէտէն, քան ինչ որ ինք ուզած եւ կրցած է տալ, համաձայն իր խառնուածքին :

Բ. ԹԱՇԵԱՆ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹԱՄԱՆԵԱՆ

(1878 – 1936)

Ալեքսանդր Թամանեան ծնած է 1878 Մարտ 17ին, Էքաթերինոտար քաղաքին մէջ (այժմ՝ Քրասնոտար) : Դրամատան մը երկրորդական պաշտօնեայի զաւակն էր : Փոքր տարիքէն մեծ հակում ցոյց տուաւ գծագրութեան : 1888 – 1896 տարիներու ընթացքին հետեւելով Քուպանի Ալեքսանդրեան ռէալական դպրոցի դասընթացքներուն, իր բնածին տաղանդը յայտնաբերեց եւ զարգացուց ուսուցիչներու հսկողութեան տակ : 1898ին քննութիւն տալէ յետոյ, ան կ՚ընդունուի Պետերբուրգի կայսերական գեղարուեստի ակադեմիայի գեղարուեստական ուսումնարանի ճարտարապետական բաժինը, զոր կ՚աւարտէ 1904ին, ստանալով ճարտարապետ – նկարիչի տիտղոս : Յատկանշական է, որ տակաւին ուսանող եղած ժամանակ, շնորհիւ իր ցուցաբերած ընդունակութեան ու պատրաստութեան, 1902ին Թամանեան կը ստանայ ճարտարապետութեան ակադեմիկոսի կոչում :

Մինչեւ 1918, Թամանեան կը մնայ Պետերբուրգ, ուր կը նախագծէ եւ կը շինէ քաղաքային եւ կրօնական շէնքեր : Իր այս շինութիւններուն մէջ հետեւողական կերպով կը պաշտպանէ ճարտարապետութեան դասական սկզբունքները եւ աւանդութիւնները : Այսուհանդերձ , ան չեղաւ ընդօրինակող մը դասական ճարտարապետութեան, այլ իր ստեղծագործ որոնումներուն շնորհիւ ստեղծեց ճարտարապետական նոր ձեւեր :

1923ին կ՚անուանուի խորհրդական յետոյ Գերագոյն թեքնիքի բաժնի վարիչ : 1926ին կը ստանայ ժողովրդական ճարտարապետի տիտղոս : Նոյն տարուան ընթացքին կ՚աշխատի Երեւանի յատակագիծի մանրամասն մշակման վրայ : Երեւան զտնուած ժամանակ, կ՚աշխատի կարգ մը շէնքերու նախագծման եւ շինութեան համար : Այս շէնքերն են՝ Օփերայի եւ բեմապարի թատրոնը եւ « Ֆիլհարմոնիայի» մեծ դահլիճը, նախագիծ, որուն համար 1937ին, Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսին, իրեն շնորհուեցաւ Ոսկիէ մեծ չքանշանը : Հայաստանի մէջ Թամանեան նախագծած եւ կառուցած է այլ շէնքեր ալ, որոնք թուենք Աստղադիտարանի շէնքը, Արագած լերան վրայ Օդերեւութաբանական կայանի գլխաւոր շէնքը, Հայաստանի պետական գրադարանը, Անասնարուժական եւ Կառավարական շէնքերը եւայլն :

Հայաստանի մէջ Ալ. Թամանեան աշխատեցաւ եւ յաջողեցաւ ստեղծել նոր ճարտարապետութիւն մը , հիմնուած հայկական ճարտարապետութեան հնադարեան աւանդութիւններու եւ գեղարուեստական արդիական տուեալներու ճիշդ ըմբռնման վրայ : Ուսումնասիրելի հայկական հին ճարտարապետութիւնը ան չմօտեցաւ անոր իբրեւ հնութիւնները ուսումնասիրող մէկը, այլ գտաւ նոր լուծումներ եւ նոր ձեւեր : Իր նուրբ ճաշակը, գիտելիքներու պաշարը, կարելիութիւն տուին իրեն ըմբռնելու հայ ճարտարապետութեան առանձնայատկութիւնները, որոնք մշակեց արդիական սկզբունքներու համաձայն :

Կը մեռնի Երեւանի մէջ 1936 Փետրուար 20ին, ծանր հիւանդութենէ ի վերջ : Անոր գործերը մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն հայկական ճարտարապետութեան զարգացման համար : Թամանեան դիտցաւ ուղի բանալ, հասկընալ դարերէն եկած ժառանգութիւնը, զարգացնել զայն եւ անոր հիման վրայ ստեղծել նոր, հիացում պատճառող գլուխ գործոցներ :

Դ. ՂԺՐԻԿԵԱՆ

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ

Ամերիկայի մէջ հրապարակ հանուած է ինքնագործ մեքենայ մը, որ նոր կոգուն եռանդ կուտայ հիասթափ եւ յուսահատ մարդոց :

Մեքենային վրայ կայ պզտիկ նեղք մը, ուր երբ մէկը երկու սէնթ ձգէ, ձգուի խէժէ (քաուչու) երկու ձեռքեր մեքենայէն դուրս կուգան եւ բարեկամաբար զարնեն ենթակային կռնակին : Միաժամանակ, մեքենային մէջէն քաղցրաբար ձայն մը խրախուսիչ խօսքեր կ՚ըսէ :

ՁՈՒԿԻՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Խենդուկ, շուտիկ տղայ մըն էր Համբիկ, տասնըեօթը տասնըինը տարու , աչքը փողոցներուն մէջ բացած, մանրանկարը ապագայ այն մեծ սրիկային որ կամ ջրհանին ետեւէն պիտի վազէ խարազանը ձեռքը կամ հրապարակներու վրայ իր խռպոտ ահագին ձայնով ձուկ պիտի ծախէ : Մայրը, որ լուացարարուհին էր նաւամատոյցին բեռնակիրներուն, մինչեւ երկու տարու մեծցուցած էր զայն լուացարանին մէջ, չոր հաց մը ձեռքը տուած, զոր մանուկը կը կրծէր առտուընէ մինչեւ իրիկուն՝ ճղճղալով ճնճնալով : Յետոյ, որովհետեւ մայրը օրին մէկը շնչահեղձ եղած էր խամ ածուխի մուխէ եւ հայրն ալ, որ ձկնորս էր, ծովը ինկած էր ու խղդուած, Համբիկ գրեթէ անտէր մնաց ու վեց տարեկանէն անդին փողոցներուն մէջ սկսաւ թափառիլ, գիշերները հաղիւ պառկելու տեղ մը գտնելով ու ցորեկին ալ հաղիւ կտոր մը հաց : Այս տաժանելի կենցաղը չէր մեռցուցած զայն, ընդհակառակն հուժկու մարմին մը եւ աննկուն հոգի մը պատրաստած էր :

Որովհետեւ երջանկութեան եւ հեշտակեցութեան վրայ զաղափար չունէր, իր հիմակուան վարած կեանքը աշխարհի երջանկագոյն կեանքը կը կարծէր : Առտուընէ մինչեւ իրիկուն փողոցները կը շրջէր, պատահական ծառայութիւններ ընելով, ջուր կրելով տուները, բեռներ տանելով ասդին անդին, եւ այլ մանր մունր գործեր ընելով, որոնցմէ ձեռք ձրգած ստակին մէկ մասը իր ապրուստին կը գործածէր ու միւս մասն ալ ապահով տեղ մը կը պահէր՝ ապագային աւելի շահաբեր գործով մը զբաղելու դիտումով : Իր աշխուժութեամբն ու յանդգնութեամբը ամէնուն համակրանքը կը գրաւէր : Շատ անդամ, երբ ուրիշ զբաղում չունենար, նաւամատոյց կը վազէր ու շոգենաւէն ելլողներէն ոմանց բեռները շալկելով տուն կը տանէր :

Քիչ շատ հարուստ թաղի մը մէջ հաստատած էր իր գործերուն գլխաւոր կեդրոնը . պարապոյ ժամերուն, իբր կատարեալ ստամբակ մը, կատակաբանութիւններով, թռչունի եւ կենդանիներու ձայնի նմանութիւններով կը զուարճացնէր թաղեցիները ,մանաւանդ դպրոց գացող փոքր աղջիկները, որոնք գրեթէ ամէն իրիկուն անոր շուրջը կը խռնուէին ու կ՚ըսէին .

— Հայտէ, Համբիկ, կատուի թախլիթ մը ըրէ մեզի :

Այն ատեն ստամբակը կը սկսէր կատուներու ճշմարիտ պայքար մը որ միշտ կը վերջանար արուին՝ այսինքն իրեն փախուստովը : Մանկուհիներուն ճվըլտուքը հաճոյք կը պատճառէր չարաճճի տղուն : Ինք որ բնաւ գիտակցութիւն չունէր ոչ ծնողքի, ոչ քրոջ, ոչ ռեւէ սրտակցի գորովի վրայ, այն գաղտնի զօրութենէն մղուած որ ամէն մարդու սիրտին խորը կ՚ապրի, ու, պատեհ առիթով, դուրս կը պառթկայ, Համբիկ, անգիտակցաբար , համակրանք մը, սէր մը գրեթէ կը զգար այդ փոքրիկ անմեղուկ արարածներուն համար, ու ալ անդիմադրելի պէտք մը եղած էր իրեն անոնց պչրական շատախօսութիւնները լսել, ու գոհացնել անոնց ամէն տղայական պահանջումները :

Օր մը, իրիկուան դէմ, նաւամատոյց իջած էր, իր սովորութեան համեմատ բեռ փոխադրելու : Շոգենաւը մօտենալուն պէս, խումբ մը բոկոտն տղաքներ , որոնք հոն կը սպասեն ակնդէտ, սովալլուկ գայլերու պէս կը թափին շոգենաւէն դուրս ելլողներուն վրայ, իրարմէ յափշտակելով անոնց ձեռքը գտնուած բեռները : Համբիկ այս մասին բացառիկ ճարպիկութիւն մը կը ցուցնէր, ամէնէն « եաղլը միւշթէրի»ին ձեռքի բեռն առնելով մինչեւ անոր տունը կը տանէր : Արդ, այն իրիկունը, շոգենաւը մօտենալուն, բեռնակիրները արդէն կը սպասէին . դուրս ելլողներուն մէջ չքեղօրէն հագուած օրիորդ մը երեւցաւ որ ձեռքը բռնած երկու խոշոր ծրարները երկնցուց Համբիկին , որ առաւ զանոնք , անդամ մը աղջկանը երեսը նայեցաւ, եւ յետոյ հարցուց թէ ո՞ւր պիտի տանէր ծրարները . մանկամարդ աղջիկը թրթռուն ներդաշնակ ձայնով մը, որուն մէջ պարական շեշտ մը կար, ըսաւ .

— Ետեւէս եկուր :

Համբիկ բազուկներուն տակ գետեղեր ծրարներն ու հետեւեցաւ մանկամարդ աղջկան, քիչ մը խռոված անոր մեծ շուք կերպարանքէն ու անուշ բուրումներէն որ կը խուսափէին անոր ամբ անձնիքէն : Մինչեւ այն ատեն ասանկ ներ չէր զգացած . շրջազգեստին շրջիկ մանրիկ ոտքերուն խրոխտ կոխուածքաբայատակին վրայ, դեղնագոյն ժամանակով եղերուած հովանոցին նազերուն ճօճումը եւ մանաւանդ ծոծրակին ուղ տակ միսը որ կ՚երեւար օձիքին եռանկիւնի ճեղքէն, բոլորովին կը գինովցնէ փողոցի այդ ստամբակը . զգացած ճոյքը այնքան բուռն եղաւ որ կը փոքրիկ քէր որ ճամբան անհունապէս երկար լար, յաւիտենապէս վայելելու հաճ այդ քաղցր երանութիւնը . մինչեւ ատեն իրեն անծանօթ երազանքներ, ուն ի խուռն կը խուժէին միտքին մէջ կը գգուէին իր թաքուն զգայութիւնները . ու կը հետեւէր այդ մտացածին կին, զգլխիչ բոյրերով առլի մթնոլորտ մը մէջէ ինքնաբերաբար քալելով ծես, լիաթոք ծծելով իր ռնդունքները յող այդ խելայեղիչ հոսանուտը :

ԵՐՈՒ

(1 Շար.)

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Դրոշմահաւքները ձմրան երկար պիշեր – ներէն օգտուելով՝ առիթը ունեցան կա– տարելու տարւոյն ընթացքին իրենց հաւաքած կամ գնած դրոշմները :

Միւնոյն առեն Թղթատեղով 1963ի դրոշմագուցակը, համայքով պիտի տես – նեն կարգ մը դրոշմներու արժէքի յատ – լամը.— Օրինակ, 1936ին 50 Ֆրանք ար– ժող օդանաւի կանաչ դրոշմը՝ 350էն 400 ն. ֆ.: Նոյն տարւոյն յիսուն Ֆրանք վարդագոյն եւ կապոյտը՝ 325 Ֆրանք , տասը Ֆրանք արժող կանաչը (Հարաւա – յին Ալանտեանի հարիւրհարիւրդ ծովանց– քին առթիւ) 120 Ֆրանք եւ ուրիշ չատ մը հարիւրաւոր դրոշմներու նմանօրինակ վերելքը կը քաջալերեն դիրենք :

Վերջին տարիներու ընթացքին դրոշ – մահաքներուն ամէնէն տարածական հարիւր հազարի կը հասնի :

Ամէն մարդ կրնայ դրոշմի հաւաքածոյ մը ունենալ — հարիւր Ֆրանք ունեցողը կամ հարիւր հազար ունեցողը — պայմա– նաւ որ սիրով եւ խաղմտալի մը նման հե– տեւի անոր, անտեսապիտօրէն ընդ իր գնումները, նկատի առնէ դրոշմի մը ա– պագան , անոր գեղարուեստական երե – սոյթը, հնչակաւոր արուեստագէտ , դր– րոշի կամ դիւանագէտի մը յիշատակը յաւերժացնող եւ կամ ազգային նշանաւոր դէպք մը յիշատակող դրոշմները. ասոնց քիւն ու քանակը, ընթացիկ ու մնայուն դրոշմներու տեսակներէն չատ աւելի նը– ւազ կ'ըլլան եւ, ընդհանրապէս , 4 – 5 ամիսներու ընթացքին կը սպառին եւ հը– րապարակէն կ'անհետանան :Շատ անդամ– ներ մնայուն դրոշմներն ալ, չկնքուած , արժէքաւոր կը դառնան : Ասոնց սպաքա– նակը 50 – 100 միլիոն օրինակի կը հաս– նի, տարիներ չարունակ կը վերարտա – դրուին, այնպէս որ չատեր կ'անտեսուն — « ժամանակ ունինք գնելու» ըսելով , օր մըն ալ յանկարծ դրոշմը կ'անհետա – նայ հրապարակէն եւ կը սկսի փնտռուիլ կրկնապատիկ գնով :

×

Կը պատմուի թէ Անգլիոյ Վիքթորիա թագուհին, իմանալով որ Պոլսեցի դրոշ– մահաքի մը քով կը գտնուի Անգլ. Կուի – յանի հազուագիւտ դրոշմներէն հատ մը, բայց վճարողը մը կը սորոգուի եւ կը գրկէ դրոշմահաքին.— « Կը փափաքիմ ունենալ այդ դրոշմը, որ հաւաքածոյիս մէջ կը պակսի. համեցէք վճարապիրս վրայ գրել ձեր ուզած դումարը եւ գան – ձէք»: Զարքճեան, որ պաշտելու աստի – ճան կը սիրէր այդ հազուագիւտ դրոշմը՝ կը պատասխանէ.— « Նորին Վեհափա – ռութիւն. «չատ կը ցաւիմ, բայց ձեր վր– ճարապրին վրայ ուզած դումարս գնելու համար, պէտք եղած տեղը չկայ ». եւ այս սրամիտ երկտողով թագուհիին կը

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ՊԵՐԼԻՆ, (Յառաջ).— Պերլինի Մարք– Քիւրի բարձրագոյն կրթարանի այս տար– ուան շրջանաւարտներու վկայականնե – րու յանձնումը տեղի ունեցաւ մտանաւոր չափով :

Հինգ հարիւր աշակերտուհիներու, ա – նոնց ծնողքներուն, ուսուցչական կազմին եւ պետական ներկայացուցիչներու առ – ջեւ, Պերլինի պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլլալով Հայուհի մը՝ Օր. Սե – դա Մուրատեան, խօսեցաւ շրջանաւարտ– ներու ձառը :

Սահուն ոճերմաներէնով, գեղեցիկ ա – ռոդանութեամբ եւ սրամտութիւններով համեմուած տպաւորիչ ճառ մը խօսեցաւ օրիորդը : Ներկաները չնորհաւորեցին դինքը եւ մտանանշեցին Հայուհիի իր հանդիսանքը :

Հակառակ Պերլին ծնած ըլլալուն, Օր. Ս. Մուրատեան կը խօսի սահուն հայե – րէն: Իր փոքր քրոջը հետ սիրայօժար կը մտանակցի տեղւոյս հայկական ձեռնարկ– ներուն :

Պերլինի համալսարանին մէջ, ուր ար– դէն ընդունուած է, պիտի հետեւի արե – ւելագիտութեան (հայագիտութեան) եւ հրապարակագրութեան :

Ա. Մ.

վերադարձնէ, իր որեւէ դումարի համար չարադրած մուրհակը :

×

Հայ դէմքեր խորհրդային նամակա – դրոշմներու վրայ .—

1) 1933· Կոմիտաս Շահումեան, 4 կ.:

2) 1948· Ա. Արամեանի մահուան հա – րիւրամեակին՝ 40 եւ 50 կ.:

3) 1950· Հայաստանի խորհրդայնաց – ման Լ. տարեդարձին.— Այգեկութ՝ 20 կ., Կառավարական Պալատ՝ 40 կ. եւ Սեւնդուկեան՝ 1 Ռ.:

4) 1950· Այվազովսկիի մահուան 50րդ տարեդարձին .— Ծովանկարներ՝ 40 եւ 50 կ., նկարիչին դիմանկարը՝ 1 Ռ.:

5) 1956· Ա. Արամեանի ծննդեան 150 – ամեակ՝ 40 կ.:

6) 1957· Նկարիչ Բաշինջաղեանի ծը – նունդեան հարիւրամեակին՝ 40 կ.:

7) 1962· Մեսրոպ Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեակ՝ 40 կ.:

8) 1962· Սայաթ – Նովայի 250ամեակ՝ 4 կ.:

Կան եւ հայկական ուրիշ դրոշմաթուղ– թեր, կարգ մը տեսարաններով եւ թը – ւականներով :

ՀՐ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ԾԱՂԱՋ»Ը

ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ...

Այս տարի, Մեծ Եղեռնի տարեդարձը յիշատակուեցաւ նաեւ մանաւոր հոգե – հանդստեան պաշտօնով մը, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Ապրիլ 24: Իրիկնամուտի ժամուն լե– ցուն է Հայոց Մայր եկեղեցին, ուր ժո – ղովուրդին մեծ մասը կը կազմեն գիտ – նային օրերէն ճողոպրած եւ այս հետա – ւոր աշխարհը ապաստանած Մնացորդացը եւ անոնց երիտասարդ սերունդը :

Կաթողիկոսական պատուիրակ՝ առաջ – նորդ Սրբազան Հօր յուզիչ եւ հակիրճ քարոզէն ետք, կը սկսին մեր աննման ու պարզութեամբ վեհ՝ հոգեհանդիստի յա– տուկ չարականները, հազորդելու հա – մար դիպ մեր նահատակներու նուիրա – կան յիշատակին հետ :

Իւրաքանչիւր տարեդարձ կը վերանո – րոգէ մեր կսկիծը այդ սեւ օրերուն: Ե – րէկ չէ՞ր արդեօք... : Ահաւասիկ մեր յուշին մէջ կ'անցնին անոնք,— չարան չարան, անպաչտպան մահուան կարաւա – նին մէջ , ամէն դասակարգէ , ամէն տա– րիքէ : Հոգեւորականներն ալ, իրրեւ նոր Ս. Ղեւոնդնեք նահատակուելու համար իրենց հօտին հետ : Կը քալեն, կը տար – ուին, հասնելու համար. ո՞ւր ... :

Մտերու պլպլուն լոյսին ու բուրմառ– ներու խունկի բոյրին խորհրդաւոր չրը – ջապտին մէջ կը բարձրանան ձայները թա՛ւ, խորաթափանց.— Ննջեցելոց՝ ար– քայութիւն ...

Վերջին պաղատագին « Տէր Ողորմեա» մը... եւ եկեղեցին կը պարպուի, ամէն– քը կ'երթան խաղաղութեամբ :

Հայու եզական ճակատագիրը : Հեռուն, իր բնավայրին մէջ, գրեթէ կէս դար ա – ռաջ տեղի ունեցեր է ահաւոր ողբերգու– թիւն մը... եւ անոր յիշատակը կը վե – րակոչուի տարրեր երկինքի տակ :

Եւ հեռո՜ւն միայն ... :

ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԶԱՔՐԵԱՆ

ԿԱՐԺԷ ԳԻՏՆԱԼ

× Ճափոնի մէջ կը բուժեն տեսակ մը ձկնիկներ, որոնք կը նկատուին երկրա – չարժի լաբերներ: Արդարեւ, տեսնուած է թէ այդ ձկնիկները երկրաշարժէն քա – նի մը ժամ առաջ կը սկսին խլպլտալ ձրկ– նարաններուն (ակուարիումներուն) մէջ՝ նախազգուշացնելով վերահաս վտանգը :

× Աստրախանի եւ Նոր Կինէի մէջ կան մեծ թիթեռնեիկներ, որոնց թեւե – րուն բացուածքը կը հասնի 26 սանթի – մեթրի :

Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ պանոնք կ'որսան ապեղներու եւ նուրբ նետերու օգնութեամբ: Թիթեռնիկներուն միսը իրրեւ սնունդ կ'օգտագործեն տեղւոյն քանի մը կղզիներուն բնիկները՝ փա – փաւաները :

ԿԱՐԺԷ ԳԻՏՆԱԼ

ՅԱՄԱՔԱՄԱՍԵՐՈՒ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

Ասիա, Եւրոպա եւ Ափրիկէ անունները ունին փիւնիկեան ծագում, ժողովուրդ մը, որ մօտաւորապէս չորս հազար տա– րի առաջ ապրած է այժմու Լիբանանի մէջ :

Եւրոպա կը դանուէր Փիւնիկէի արեւ – մուտքը, փիւնիկեցին լեզուով անուան – ուած է «էրեբ», որ կը նշանակէր «Արեւ– մուտք», «խաւար»: Դարերու ընթացքին «էրեբ»ը ապաւաղուած ու եղած է « Եւ – րոպա » :

Նոյն լեզուին մէջ «ասու» բառը կը նը– չանակէր «արեւելք», «լոյս» եւ Ասիա ա – նունը իր ծագումը առած է «ասու»էն:

Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ, փիւնիկե – ցիները ունէին գաղութ մը, որու դրացի– ներէն մէկը եղած է «Աֆրեցի» անունով ժողովուրդ մը եւ այս պատճառով փիւ – նիկեցիները այդ հողամասը կ'անուանէին « Աֆրեցիներու երկիր»: Յետագային , Հռոմայեցիները «Աֆրիկա» ձեւին տակ առին ու մեզի փոխանցեցին այդ անունը:

« Ամերիկա» անունը առնուած է այդ հողամասը հետախուզած Ամերիկոս Վես– պուչիի անունէն :

Գալով Աւստրալիոյ, այս անունը, կը նշանակէ «հարաւ»: Արդարեւ, այս հո – պամասը տեղադրուած է երկրագունդի հարաւային մասին մէջ եւ անկէ առած է իր անունը :

×

ԱՑՐՈՂ ՍԱՌԸ

Ի՞նչ տաքութեան մէջ կը հալի սառը եւ ջուրէն աւելի թեթե՞ւ է թէ ոչ: Այս հարցումներուն ձեզմէ ամէն մէկը կը պատասխանէ, որ սառը կը հալի զէրօ աստիճանին եւ ջուրէն աւելի թեթեւ է :

Իսկ բնագէտները կ'ըսեն թէ ասիկա ճիշդ է, եթէ խօսքը կը վերաբերի մեր դիտցած սառին: Բայց տակէ դատ կան սառի եօթը տեսակներ, որոնք կը չինուին տարբերաւծարաններու մէջ՝ չատ զօրա – ւոր ճնշումներով եւ բոլորովին տարբեր են մեր դիտցած սառէն: Օրինակ՝ թիւ 8 սառը, որ կը պատրաստուի 22·000 մթնո– լորտային ճնշումով, մէկ ու կէս ան– գամ աւելի ծանր է ջուրէն եւ կը հալի ոչ թէ զէրօ , այլ առաւել 82 աստիճա – նին: Աւելի զօրաւոր ճնշումի պարագա – յին (39·000 մթնոլորտ) սառը կը հալի առաւել 182 աստիճանին: Եւ ձեռքերնիդ կ'այրի եթէ վերցնէք այդպիսի սառի կո– տոր մը :

ԵՂԻՏՂԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Այս փորձերու միջոցին էր որ Քննիչ Ճանճաժողովը յայտնեցաւ պանել ձգա – խէմ անթի կտոր մը, որ պիտակ մը եւ Քիւ մը կը կրէր: Այս նոր գիւտին վրայ, մանաւանդ մի քանի տուաւ, բազմատարած քննու – Քիւն մը՝ այդ կտորի եւ մէկ քանի եր – կաթի կառներուն միջեւ, որոնք գրա – նուեցան պայմանին ձեւացած պեանի պատուածքին մէջ :

Մանաւանդ կատարած քննու – Քիւնը կը հաստատէր թէ՝ անթի կտորին վրայի պիտակը ու Քիւը կը տեսնուէին նաեւ գեանի բացուածքին մէջ գտնուած երկաթի կառներուն վրայ, հետեւաբար, բոլոր այդ բեկորները պիտի նկատուէին ձգախէժ անիւներով կատքին մասերը կազմող կոտորակները :

Քննիչ Ճանճաժողովը դուլ ու դադար չունէր, ոչ ցերեկը հանգիստ ունէր, ոչ ալ գիշերը քուն :

Հազիւ երկու օր անցած էր մահափոր– ձէն ի վեր, եւ քննութիւնները չդադրինդ առաջ տարուած ըլլալով, հսկայական արդիւնքներ ձեռք բերուած էին : Սա – կայն գեռ չատ լուսաբանութիւններու կը կարօտէր գործը, գիտական — արհեստա– կան քննութիւնները կը պակսէին գեռ , գանանք ալ լրացնելու էր, կարենալ ճըշ– գրիտ գաղափար մը կազմելու թէ տեղին եւ թէ պայթուցիկ նիւթին բնութեան ու գերքին նկատմամբ :

Աւտր մանաւանդ կրնար ըլլալ թնդա – նօթարանի վերատեսչութեան, նախագահ գօրավար Մուրչիա փաշան, որուն կար – ծիքը հեղինակաւոր էր եւ գերակշիռ՝ այս խնդրին մէջ :

Գ.

Թողունք որ Երկրագունդի Բարձրագոյն Քննիչ Ճանճաժողովը չարունակէ իր գի– տական զննութիւնները, քննութիւններն ու հետազոտումները, որոնք ամէն օր նոր յայտնութիւն մը կը բերէին. պահ մը Թողունք որ տեղեկագրերը դիզուին Ապ– ուել Համիտի գրասեղանին վրայ. Թո – դունք որ մայրաքաղաքը սասանի եւ ժո – ղովուրդը վայրկեանէ վայրկեան աճապար կոտորածի մը մղձաւանջը սարսռայ. Թո– դունք նաեւ որ Մեծ Մարգասպանին լիա– բուռն վճարուած վարձկանները սողոս – կին մուխ խաւերու մէջ եւ գրդռեն կոյր խուժանի մը մոլեռանդութիւնը՝ քրիս – տոնեայ հասարակութեան մը դէմ — Հայերուն բանել կ'ուզեմ .. , որոնք , ճա– կատագրականօրէն դատապարտուած են անդթօրէն կրելու իրենց անձին, իրենց ինչքին ու իրենց պատուին վրայ, կայ – րութեան որեւէ մէկ խոչոր պայթած ա – պրատամբութեան եւ կամ ուրիչ խռովու– թիւններու ազետալի հետեւանքները — , վերջապէս, Թողունք որ Աբիւնոտ թաթը մուխի մէջ սրէ իր մարդասպան դաշոյնը, եւ վերադառնանք դժոխային մեքենային պայթումին նախորդող եւ յաջորդող քա– նի մը պարագաներու, դանելու համար թէ ինչ եղան Վիշապի պատասխանատու մարմինին անդամները եւ օժանդակ ըն – կերները :

Թորգոմ ու Քրիս, կամ իրենց վերջին կեղծանուններով՝ Թրատա Եաւմանովիչ եւ Սիլվիո Րիչչի, ինչպէս որ կանխաւ որոշուած էր, չգենաւ նստան դէպի Ցունաստան, դէպքին օրուան առտուն :

Դեռ Պոլիս կը մնային Լիխա Րիխս , Մաոի Զայճ, ինչպէս նաեւ ձորձ Վար – չամովիչ, Ռուպինա եւ Գաոլ Եաւմանո – վիչ: Ընթերցողները պէտք է յիշեն ան – տարակոյս , առաջին երկուքը՝ Մաոի Զայճ ու Լիխա Րիխս, վերջին ժողովին մէջ արուած որոշման համաձայն, ստիպ– ուած էին դուրս չելլել Պոլիսէն, յարա – բերութիւնները չարունակելու համար Ա– բեամեան Բիւրոյին հետ, Գաոլ Կուվա– նովիչ ազատ էր մեկնելու դէպքէն առաջ, իսկ Վաբչամովիչ ու Ռուպինա՝ դէպքէն վերջը :

Մահափորձին ուրբաթ առտուն, Զալա– թիոյ քարափին դէպի մաքսատունը կ'եր– կննար հրաչուի ու թխադէմ երիտա – սարդ մը, մեր ընթերցողներուն քալա – ծանօթ՝ Գաոլ Եաւմանովիչը, նոյնինքն Աչոտը :

Նոյն օրը մեկնիլ կ'ուզէր Պոլսէն չգե– նաւով, եկած էր չգենաւային գործակա– լութիւններէն նաւատոմս առնելու: Ա – դէն չպոցած էր ձեռք անցրնել Սամսոի Վաթի քաղաքացի Ցոյնի մը՝ Եորկի Տի– միտիօբուլոսի անցագիրը, որ կը բա – ւէր ապահովել իր անխոտոր ճամբորդու– թիւնը: Սակայն, դժբախտաբար, Աչոտի ծանօթ չգենաւ մը չկար այդ օրը, եւ հիւրանոցին մէջ իր աչքերուն հանդիպե– ցան ծանօթ լրտեսներ եւ ոստիկաններ , որոնց մէջէն պիտի չկրնար անցնիլ ձեռ– քի անցագրովը :

Եա դարձաւ, մտաղրեց չգեկուազով մեկնիլ, ուստի գնաց ուղղակի Քուքի ըն– կերութեան գրասենեակը, եւ առաւ երկ– րորդ կարգի տոմս մը Վիէննայի համար:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Պարսիկ կայսրութիւնը :

Այդ շրջանին Վանի շրջանակին մէջ թագաւորութիւն մը հիմնած էին տեղւոյն Հայերը որոնք երկար շրջաններէ ի վեր հոն կը բնակէին. 10րդ դարուն այս հայկական թագաւորութիւնը ենթարկուած էր Պաղտատի խալամ կայսրութեան, եւ անոնց կարգ մը թագաւորները ընդունած էին խալամութիւնը :

Այդ շրջանակին մէջ Բիւզանդացիները եւ Արաբները ունեցած են կարեւոր պայքաբներ :

Բիւզանդացիները մեծ չարչարանքներու ենթարկած էին Հայերը որոնք իրենց հետ դաւանակից չէին: Այդ ցեղերը օգնութիւն խնդրած էին Թուրքերէն որոնց գլուխը կը գտնուէր Ալփասլան, որ 1071-ին Մալազկերտի մէջ պարտութեան մատնելով Բիւզանդիոնի կայսրը տիրապետած էր Փոքր Ասիոյ :

Վան քաղաքը առաջին աշխարհամարտին 1915, Մայիս 20ին անցաւ Ռուսերու գրաւման տակ: Հայերը Ռուսերու օժանդակութեամբ տիրեցին քաղաքին որոնք Ռուսերու հեռանալէն յետոյ ալ շրջան մը Թուրքերը քաղաքէն դուրս հանելով տիրապետեցին Վան քաղաքին :

1918, Ապրիլ 2ին երբ Թրքական բանակը Վան մտաւ. քաղաքը ռուս եւ Հայերու կողմէ փլատակի մը վերածուած վիճակին մէջ գտան: Վան, այսպէսով երկու տարի տասը ամիս եւ 12 օր թշնամիի գրաւման տակ մնացած կ՚ըլլայ »:

Այրի Տիկին Սիրարփի, Օննիկ Եալնըզլեան, Տէր եւ Տիկին Արման Եալնըզլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ժեռար Եալնըզլեան, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Եալնըզլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Եալնըզլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Պալեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Վիքթորիա Գույումճեան, ինչպէս նաեւ Ալեանաքեան, Եսայեան, Գասապեան, Գույումճեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաներն ու բարեկամները ցաւով կը ծանուցանեն

ՕՆՆԻԿ ԵԱԼՆԸԶԼԵԱՆԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի (Մայիս 2) ժամը 10·30ին, Սէն Ժերմէն ան Լէյի Փլաս տիւ Շաթոյի եկեղեցին :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ վեթերան ընկեր ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ մահուան տխուր առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Արաքսի Աճէմեան կը ծանուցանէ թէ այս Կիրակի, Մայիս 5, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր մօրաքրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ԶՈՒԱՐԹ ՖԼՕԹԻ

(Ծնեալ Տնկոյեան)

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, ինչպէս իր մեծ հօր՝ Յովհաննէս Տնկոյեանի եւ իր հօրաքրոջ՝ Ազնիւ Պարսամեանի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալիններուն յիշատակը յարգողները :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ "ՕՐ"Ը

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի, մասնակցութեամբ Տէսինի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. ժող. Տան սրահին մէջ : Ռիւ Պրանլի :

Կը բանախօսէ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, որուն սիրայօժար կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ը (իր պարախումբով եւ արտասանութիւններով) :

Օր. Բրափիոն Տապաղեան (արտասանութիւն) :

Կը ներկայացուի «ԱՆՈՒՇ»ի օփերայէն «ՎԻՃԱԿԻ» պատկերը, Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտներու կողմէ ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի :

Մուտքը ազատ է :

ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Ապրիլ 8ին լրացաւ մեր բաժանորդներուն մեծ մասին բաժանորդագրութեան շրջանը :

Կը խնդրենք որ առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի, վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը :

Շնորհակալութեամբ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»ի

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Արծիւ», «Արամ» ենթակոմիտէներու, «Բաֆֆի», «Ռոստոմ», «Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան» խուբերու ընկերները Ուրբաթ (3 Մայիս) երեկոյ, ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին ընկեր Գէորգի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ օր, ժամը 20·30ին, ընկեր Միսաք Նահապետեանի տունը: Ռընաժի Լանսէի Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ՚ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

«ՅԱՌԱՋ»

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն

P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին ... 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՊՐԻԼ 24Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ) :

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, Սալ Մազընօ, 88, Ռիւ տ՚Օպանեը :

Կը նախագահէ Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
(Վենետիկէն)

եւ

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
(յանուն Ապրիլեան Սերունդի, Միլանոյէն)

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական յայտագիր : Կը մասնակցին.— Ս. Չէօրէկճեան, Օր. Չէօրէկճեան, Օր. Սիմոնեան, Պ. Պ. Կասեան, Պապեան, Վ. Նազարեան :

Կենդանի պատկեր՝ Հայ Արենուշներու գայլիկներու կողմէ :

Ղեկավարութեամբ՝
Տիկ. Մ.. Շահմիրեանի

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԵՒ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ

ԽՆՋՈՅՔ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մայիս 5, Կիրակի, ժամը 15էն մինչեւ ուշ գիշեր

SALLE DES FETES DE L'ANCIENNE MAIRIE DE SCEAUX
68, Rue Houdan, Sceaux

Կը նախագահէ՝ ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ — Կը խօսի՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կը ներկայացուի Յ. Պարոնեանի «ՊԱՂ ՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»ը, Պանկէօ Քաշանի Նոր Սերունդին կողմէ :

Նոր Սերունդի «Նայիրի» պարախումբը ղեկավարութեամբ Տիկ. Թորոսեանի :

Գեղարուեստական բաժին.— Ա. Գրիգորեան (արտասանութիւն), երաժշտութիւն՝ «Եռագոյն» խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Ժերար Պալանցեանի :

Կերուխում, հայկական ճոխ պիւֆէ : Մուտք 3 ֆրանք

Moyens de transport : Ligne de Sceaux, descendre Métro Sceaux — correspondance

Denfert-Rocherau, Direction : Robinson

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան սերունդը թէյասեղան մը կազմակերպած է ի պատիւ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ
եւ
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆԻ

Երկուշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին, Քաֆէ Նօայի մէջ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, ազոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դատիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

Paris 8985-07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին կէսօրէ ետք Մշակոյթի Տան մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, Avenue Charles de Gaulle, Montmorency

Մանրամասնութիւնները յետագային :

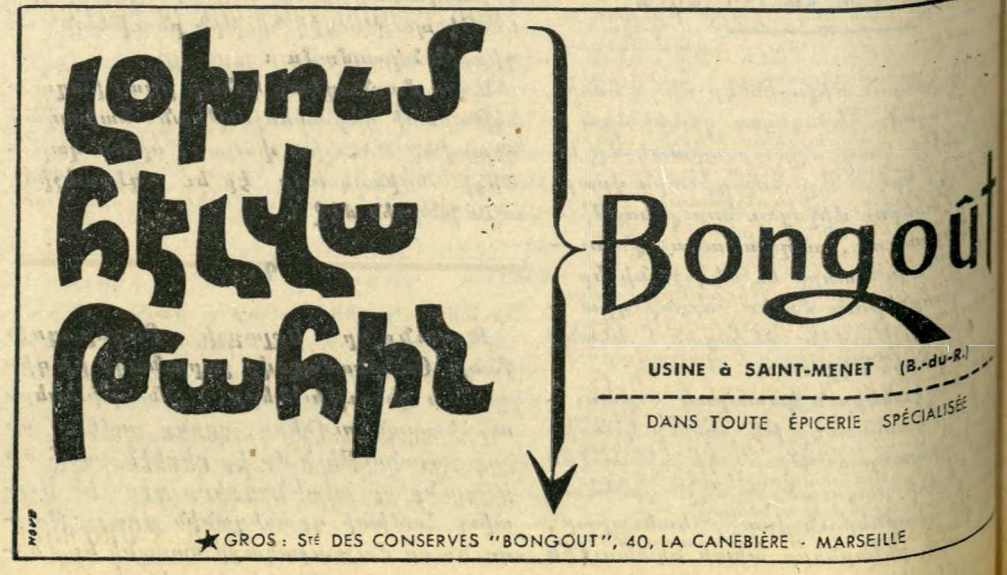

Լօխում հէլվա թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 3 ՄԱՅԻՍ

VENDREDI 3 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9596 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9596

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋ

Մինչ Դամասկոսի, Պաղտատի, Պէյրութի, Անգարայի, Ամմանի, Երուսաղէմի եւ Նապլուսի մէջ ցոյցեր տեղի կ'ունենան երիտասարդ թագաւոր Հիւսէյնի դէմ եւ արաբ ազգայնականներ, մանաւանդ ուսանողներ կը պահանջեն Յորդանանի միացումը Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան, անդին քրտական հարցը կը շարունակէ մնալ օրուան քաղաքական հրատապ հարցերէն մէկը:

Ինչպէս կը սպասուէր, Իրաքէն վերջ Թուրքիոյ մէջ եւս ծայր տուած է քրտական շարժում մը, որուն արձագանգ կը դառնան Անգարայի եւ Պոլսոյ թերթերը: Ասոնք կը գրեն թէ Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի, Իրաքի ապստամբութեան ղեկավարը, Թուրքիոյ արեւելեան նահանգները այցելելով շփումներ ունեցած է քիւրտ շրջանակներու հետ, որոնք օժանդակած են իրեն:

Իսմէթ Ինէօնիւի կառավարութեան գլխաւոր մտահոգութիւնները կը կազմեն ներկայիս, բացի բանակին մէջ նշմարուած խլրտումներէն, ձախակողմեան հոսանքներու գործունէութիւնն ու քրտական շարժումը:

Գործավարներու Խորհուրդը վերջերս մասնաւոր նիստ մը յատկացուցած է քրտական հարցին, որ կը թուի թէ հետզհետէ սուր հանգամանք մը կը ստանայ յորմեհետէ Իրաքի Քիւրտերը ինքնավարութեան տիրացան, ապակեդրոնացման դրութեամբ: Տրուած որոշումները դաղտնի կը պահուին:

Իրաքի Քիւրտերը կը շարունակեն պարբերաբար սահմանը անցնելով աւարի տալ թրքական դիւղերը:

Ուշադրութիւն դրաւած է Պոլսոյ մէջ հրատարակուելիք հանդէս մը, որուն ծրագիրն է եղեր քրտերէն դրել-կարդալ սորվեցնել, նշանաբան ունենալով «քրտերէնը մեր մայրենի լեզուն է»:

Թեհրանի մէջ զանազան անձերու զրկուած են դրքոյկներ, որոնք կը յայտնեն եղեր հրատարակութիւնը սոյն պարբերաթերթին, նպատակ ունենալ «քրտականութիւնը տարածել Թուրքիոյ մէջ»:

Ստուգուած է, որ Թուրքիոյ Քիւրտերը կապեր ունին Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի քրտական կազմակերպութեանց հետ:

Իրանի մէջ Շիւքրուլլահ Պապան կը հրատարակէ Քիւրտիստան անունով թերթ մը, որ միշտ վառ կը պահէ անկախ Քիւրտիստանի գաղափարականը:

Միւս կողմէ Իրաք յարած ըլլալով Գահիրէի համաձայնագրին, որով ծրագրուած է կազմել արաբ դաշնակցային պետութիւն մը, Քիւրտերը մտահոգուած են եւ այժմէն կ'ուզեն ապահով հիմերու վրայ դնել «ինքնավար Քիւրտիստան»ը: Այս նպատակով Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի նոր պահանջներ ներկայացուցած է Պաղտատի կառավարութեան:

Կը պահանջէ՝ ա) «Քիւրտ քաղաքացի»ի հանգամանքը ճանչնալ Իրաքի Քիւրտերուն համար, եթէ «Իրաքի հպատակ»ները պիտի դառնան արաբական Հանրապետութեան հպատակ:

բ) Իրաքի Հանրապետութեան փոխնախագահ նշանակել Քիւրտ մը:

գ) Ինքնավար Քիւրտիստանի մաս պէտք է կազմեն Սիւլէյմանիյէի, Քերքուքի եւ Էրպիլի շրջանները ուր մեծամասնութիւն կը կազմեն Քիւրտերը, մասնաւորաբար Մուսուլի եւ Տիյալայի մէջ:

դ) Քիւրտիստան պէտք է կառավարուի քիւրտ Գործադիր Խորհուրդի եւ Օրէնսդիր Ժողովի մը կողմէ եւ Իրաքի Յեղափոխական Խորհուրդին մէջ իր բնակչութեան թիւին համեմատութեամբ ներկայացուցիչներ պէտք է ունենայ:

ե) Քարիւղի եւ մաքսի հասոյթները հաւասար չափով պէտք է բաժնուին:

զ) Իրաքեան բանակի ընդհ. սպայակոյտի փոխ վարիչը Քիւրտ մը պէտք է ըլլայ:

Այս պայմանները չընդունուելու պարագային վախ կայ որ կռիւները վերսկսին հիւսիսային Իրաքի մէջ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՅԻՍ 1Ը ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՌՈՊՍՈՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՍԵՒԸ ՅՈՒՍԱԽԱԲ Է ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Կարմիր հրապարակը ողողուած էր բազմութեամբ ինչպէս ամէն տարի: Օրուան վրտէթն էր Ֆիտէլ Քասթրօ, որուն ներկայութիւնը պատճառ եղած էր որ Միացեալ Նահանգներու դեսպանը բացակայի հանդիսութենէն:

Զինուորական տողանցքը սկսած է զօրավար Աֆանասի Պելօպորոտվի ողջոյնով, ապա խօսք առած է պաշտպանութեան նախարարը՝ մառեշալ Մալինովսկի:

Նախ ողջոյնի խօսք մը Ֆիտէլ Քասթրոյի եւ «քուպացի հերոս ժողովուրդին որ ընկերվարութիւն կը կառուցանէ», յետոյ Մալինովսկի քննադատած է «Միացեալ Նահանգներու յետադիմական շրջանակները որոնք կը շարունակեն գրգռիչ քաղաքականութիւն մը իրենց ատելութեամբ ընկերվարական պլոքի երկիրներուն դէմ եւ պատրաստ են աշխարհը հիւլէական պատերազմի մը սարսափներուն մէջ նետելու»:

Խորհրդային նախարարին համար համաշխարհային նոր պատերազմի մը վրտանգը տակաւին չէ հեռացած, բայց աւելցուցած է Մալինովսկի.— «Խորհրդային զինեալ ուժերը միշտ արթուն են եւ անոնց պատրաստութեան աստիճանը զիրենք ի վիճակի կը դնէ ճզմելու ոեւէ յարձակող»:

Քառորդ ժամ հազիւ տեւած է մառեշալ Մալինովսկիի ճառը որուն յաջորդած է զինուորական տողանցքը: Այս անգամ ալ մեծ տեղ տրուած էր հրթիռներուն, նշմարելի եղած են գլխաւորաբար Փոլարիս տեսակի երկու հրթիռներ որոնք ըստ Մոսկուայի ձայնասփիւռի կայանին, «շատ աւելի զօրաւոր են քան այն Փոլարիսները որոնցմով այնքան կը հպարտանան Ամերիկացիք»:

× Խաղաղութեան Լենին մրցանակներէն մէկը տրուած է Մալիի Հանրապետութեան նախագահ՝ Մօտիպօ Քայթայի:

× Մայիս Մէկը մեծ տողանցքներով յիշատակուած է նաեւ Հաւանայի, Սոֆիայի, Փեքինի (3 միլիոն Չինացիներ տողանցած են), Պելկրատի, Թիրանայի (Սթալինի նկարներով), Փեշտայի, Փրակայի, Վարշաւայի եւ Արեւելեան Պերլինի մէջ:

Վիէննայի մէջ մէկ համայնավար, մէկ ընկերվարական տողանցք անդիտացած են զիրար:

ՀԱՅԵՐԸ ՊԱՐՏԱՒՈՐ ԵՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱՐՔԵՐԸ ՈՐԴԵԳՐԵԼ Կ'ԸՍԷ ՓՕԼ ՌՈՊՍՈՆ

Ծանօթ է որ Փօլ Ռոպսոն, Սեւ ամերիկացի նշանաւոր երգիչը, ամէնէն բուռն քարոզիչներէն մէկը եղած է համայնավարութեան եւ լայնօրէն օգտագործուած աշխարհի բոլոր համայնավար կուսակցութեանց կողմէ: 1948էն ի վեր դժգոհ ամերիկեան վարչակարգէն, հաստատուած էր Խորհ. Միութիւն, ուրկէ կը հեռանայ այսօր, շատ յուսախաբ: Նկատած է որ Խորհ. Միութիւնը կը ճնշէ փոքրամասնութեանց վրայ: Խոստովանած է թէ մեծ խաբէութեան մը զոհ եղած է այսքան տարի «համոզուած հինէն ի վեր թէ Խորհ. Միութեան փոքրամասնութիւնները բոլորովին ազատ կ'ապրին առանց որեւէ արգելքի, օրը օրին նկատեցի որ այդպէս չէր: Հրեաները, Հայերը կարգ մը Պալքանցիներ ծեծ չէին ուտեր, իրենց յատուկ սահմանափակ թատրոնները չունէին, ստիպուած ալ չէին միայն կարգ մը սրճաններու մէջ խմելու, բայց պարտաւոր էին որդեգրելու խորհրդային բարքեր: Անոնց կ'ըսուէր թէ իրենց մշակոյթը ստորագաս է խորհրդային պետութեան ներշնչած նոր մշակոյթէն: Միակ մեծ գրագէտները խորհրդային են: Արեւմտեան արուեստը անկեալ է: Արեւմրտեան երաժշտութիւնը գայթակղեցուցիչ է: Խաբուեցայ ուրիշ տեսակ ճնշում մը տեսնելով շատ աւելի վտանգաւոր որովհետեւ կը գործադրուի յանուն իբրեւ թէ ազատագրումի մը»:

Օլտ Ման Ռիվըրի նշանաւոր մեկնարկուն ցարդ կը պոռար ի սփիւռս աշխարհի. «Այո', համայնավար եմ եւ հպարտ եմ ատոր համար: Բոլորդ ալ կորսուեցէք-դացէք»:

ԸՆԿ. Հ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեքշաբթի օր, սգակիր ընկերներու, բարեկամներու երկիւղած բազմութիւն մը լեցուցած էր Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, իր վերջին յարգանքը բերելու ողբացեալ ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանի: Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ ներկայ էր ընկ. Ժիրայր Տէր-Վարդանեան:

Դագաղը ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղկեպսակներով, այրիէն, զաւակներէն եւ ընտանեկան պարագաներէն զատ, ծաղկեպսակներ դրած էին Յառաջի խմբագրութիւնը, Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը, Հ. Յ. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի Կեդրոնական Կոմիտէն, Կապոյտ Խաչը, ընկերներ, բարեկամներ:

Եկեղեցական արարողութենէն ետք, պատշաճ դամբանականով մը, հանգուցեալին ազգային եւ գաղափարական ծառայութիւնները ոգեկոչեց Կաթող. պատուիրակ՝ Սերովբէ Արք.:

Յաջորդաբար խօսեցան ընկ. Հրանտ-Սամուէլ յանուն Հայ Մշակոյթի Տան Կեդրոնական Յանձնախումբին եւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան եւ ընկ. Պետրոս Զպուքճեան յանուն Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին:

Իր դամբանականին մէջ, Հրանտ-Սամուէլ հակիրճ գիծերով յիշեց ողբացեալ ընկերոջ կենսագրականը Կարինէն՝ Պոլիս Ժընեւ, Նանսի, հուսկ՝ Մարսէյլ եւ Փարիզ: Պատրաստուած տարբեր ասպարէզի համար, կեանքի պարտադրանքները տարբեր տնօրինեցին, բայց միշտ մնաց իր ազգին ու կուսակցութեան ծառայութեան: Չկրցաւ իրագործել իր բոլոր ծրագիրները որոնց մէջ առաջին տեղը կը գրաւէր Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը:

Ընկ. Պետրոս Զպուքճեան Հայկ Սէրէնկիւլեանի մէջ ոգեկոչեց կուսակցականը եւ մարդը, յիշելով թէ վերջին տարիներուն իրարու ետեւէ հողին յանձնուած են բազմաթիւ ընկերներ: Դեռ անակնկալ մահէն քանի մը ժամ առաջ Նոր Սերունդի մասին կը խօսէր Բժ. Ռ. Տէր-Դաւթեանի հետ, այնքան մօտ էին իր մտքին եւ սրտին ազգային կեանքը յուզող բոլոր հրատապ հարցերը:

Յետոյ դագաղը փոխադրուեցաւ Պանեէոյի գերեզմանատունը:

Տէր Հօր վերջին աղօթքէն ետք, մինչ դագաղը կ'իջնէր փոսը, Տիկին Հուրի Իփէկեան, յանուն Կապոյտ Խաչի, օրուան վերջին արցունքը բերաւ ընկեր Սէրէնկիւլեանի թարմ հողակոյտին առջեւ: Մաղթեց որ ողբացեալին ընտանիքը, միշտ իր կողքին զգալով Հայկ Սէրէնկիւլեանը, քալէ անոր դծած ճամբէն, որովհետեւ ան միշտ ներկայ պիտի ըլլայ իրենց սրտի աչքերուն:

Քիչ մըն ալ հող, քանի մը ծաղիկ եւ ահա նոր փոս մը կը գոցուի հիւրընկալ հողի մը մէջ եւ նոր պարապ մը կը բացուի հանրային կեանքին մէջ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնախումբի նախագահ ընկ. Հայկ Սէրէնկիւլեանի մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ.—

	Ֆր.
Ոսկեան ընտանիք (Մարսէյլ) իրենց սիրեցեալ եղբօր եւ մօրեղբօր յիշատակին	1000
Տէր եւ Տիկ. Խոսրովեան (Մարսէյլ)	100
Իսսի Զաւարեան Կոմիտէ եւ Կապոյտ Խաչ	50
Տէր եւ Տիկ. Ժիրայր Տէր-Վարդանեան (Մարսէյլ)	50
Սապունճեան ընտանիք	50
Տէր եւ Տիկ. Թորգոմ Նալպանտեան	50
Օր. Մաննիկ Մեծատուրեան	20
Օր. Ազգանոյշ Գօնչէկիւլեան	20
Տէր եւ Տիկ. Նշան Դարբինեան (Մէօտօն)	20
Պ. Գաբրիէլ Համբարձումեան	20
Գումար	1380
Նախորդ գումար	1020
Ընդհանուր գումար	2400

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ընտրութեանց արդիւնքը գոհացուցիչ չէ Տեմօ-Քրիսթիաներու համար որոնք 13 երեսփոխան կորսնցուցած են երեսփոխանական ժողովին մէջ: Այսպէս, ներկայ ժողովը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.—

Տեմօ-Քրիսթիանի 260 (—13), Համայնավար՝ 166 (+26), Ընկերվարական 87 (+ 3), Ազատական՝ 39 (+ 17), Ընկերային Դեմոկրատ 33 (+ 11), Ընկերային Շարժում 27 (+3), Միապետական 8 (—17), Հանրապետական 6, զանազան 4 (—20): Ծերակոյտի մէջ Տեմօ-Քրիսթիանիները՝ 133 (+10), Համայնավար 85 (+23), Ընկերվարական՝ 19 (+15), Ընկերային Դեմոկրատ 14 (+9), Ընկերային Շարժում 15 (+7), Միապետական 2 (—5), զանազան՝ 3: Ինչպէս կ'երեւայ այս ընտրութեանց մէջ կարեւոր յաղթանակ մը տարած է համայնավար կուսակցութիւնը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագուհին եւ աղջիկը ցոյցերու արժանացած են Լոնտոնի մէջ յոյն գաղթականներու կողմէ: Հազիւ կրցած են ապաստանիլ մերձաւոր տուն մը, զանազան դուռեր զարնելէ ետք: Արտաքին նախարար Լորտ Հիում յանուն իր կառավարութեան պաշտօնապէս ներողութիւն խնդրած է:

Մ. ՄԱՇՏՈՑԻ 1600ԱՄԵԱԿԸ

ՊԱՏՈՒՀԱՆ ՄԸ ՀՈՐԻԶՈՆԻՆ ՎՐԱՅ

Ա.

Այս հեռաւոր ափունքներէն, աւելի հեռաւոր հորիզոններու վրայ պատուհան մը բանա՛լ... հզօր երեւակայութիւն եւ խոր հաւատք հարկաւոր է: Հարկ է թափանցել հազար եւ վեց հարիւր տարիներու մշուշոտ հորիզոնները, անցնիլ պատմութենէ պատմութիւն, եւ արեւի նման կախուիլ այն թուականին վրայ՝ որ կու գար յաւիտեան մնալու Կասպից ծովէն մինչեւ Եփրատ, Կովկասի լեռներէն մինչեւ Կիլիկիա տարածուող աշխարհի մը վրայ:

Երջանի՛կ տարի, որ թերեւս բացուեցաւ գեղեցիկ գարունով, կրակ առաւ Յուլիսի տաք շողերէն՝ ծնունդ տալու համար Քրիստոնեայ Վահագնի մը: Բայց ո՛չ ծիրանի ծովերէն, ո՛չ տկար եղէգի մը ծուխին մէջէն, այլ՝ ծնունդ մը պարզ, ամէն մարդու ծնունդին նման, Հացեկաց գիւղակին մէջ, թերեւս դրդեակի մը ոսկեդրուագ մէկ սենեակին մէջ, այնպէս՝ ինչպէս աղքատն ու հարուստը կը ծնին, յարդի կամ փափուկ բարձերու վրայ: Ո՞վ կրնար խորհիլ՝ թէ անծանօթ այդ գիւղակէն լոյսն էր որ կը ծագէր:

Հացեկացն հիմա պարզապէս անուն է, Մշոյ դաշտին մէջ, Մեղրագետի ափերուն, կիսաւեր կամար մ՚իսկ չկայ մեզի հետ խօսելու. ոչ ոսկի ողկոյզը կախուած է սարբինայէն, ո՛չ աղբիւր գացող գեղջկուհիներուն երգերը կը լսուին. Հացեկացն հիմա պարզապէս անուն է: Բայց ի՛նչ ոյժ ունէր այդ գիւղակը՝ որ խորանի տեղ բռնեց ամէն Հայու սրտին մէջ: Հոն՝ աւերակ, սրտերուն մէջ՝ հազար պատուհաններով տաճար, հազար սիւներով կաթողիկէ, որ իր սրբազան որմերու հովանիին տակ պիտի կանչէր բանաստեղծն ու պատմագիրը, շինականն ու ազնուականը, աննման թափօրներով աշխարհէ աշխարհ տանելու իր ծոցին մէջէն արեւուն եկած մանուկ մը:

Դժբախտաբար ժլատ եղած է մեր պատմութիւնը՝ փառաւոր մանկութեան մը մայիսներուն վրայ խօսելու. բայց ես կ՚երեւակայեմ Մամիկոնեան պայազատ մը, եւ Հացեկացն ինձ համար երկնահաս դղեակ մը, ուր մանուկ մը՝ ամբողջ խանդ, ամբողջ երազ եւ անհանգիստ աստղ, հօր մը՝ Վարդանի աչքերուն տակ, եւ սիրելի մօր մը — որուն անունը ծանօթ չէ, բայց թող ամենագեղեցիկ անունն ունենայ — ծունկերուն վրայ կը մեծնար, արեւուն նայելով կը մեծնար, հովերէն երգ հաւաքելով կը մեծնար, ցորենի ոսկի հասկերով կը պսակուէր, թիթեռնիկներու հետ ծաղիկներու լեզուն կը սորվէր:

Հայր եւ մայր կը նայէին եւ չէին կըշտանար անոր սէրը ճաշակելով:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս մանուկը, կը հարցնէին իրարու:

— Մամիկոնեան սուրը մէջքին՝ ասպետ մը, կը փափաքէր հայրը:

— Մեծ իմաստասէր մը, թերեւս խորհէր մայրը:

Բայց ոչ ոք կ՚երազէր թէ անիկա պիտի ըլլար ասպետ եւ դիտնական, ճգնաւոր եւ վարդապետ, քարայրի մարդ, ոսկիի հանքերուն մէջ աշխատող բանուոր: Պիտի ըլլար արտերու մէջ մշակ, սարերու վրայ հովիւ, աղքատ եւ հարուստ ընտանիքներու հայր հասարակաց, ակութներու անմար կրակ եւ հայրենիքի ծիածանուած երկինք:

Եւ ահա օր մը, թռաւ անիկա այդ անծանօթ գիւղէն, ո՛չ արագիլի թեւերով եւ ո՛չ դաղթող թռչունի նման, այլ՝ սպիտակ ձի մը հեծած, սուրը մէջքին եւ տառատոկն հովերուն: Թռաւ դէպի Արեւելք, Արարատի դագաթէն անցաւ, Արաքսի փրփուրներէն անցաւ, հասաւ հոն՝ ուր արքայական պալատներ, պարիսպներ ու դմբէթներ չքեղ ոստան մը կազմած էին. Արտաշա՛տ:

Հայրենիքի սէրը՝ մարմնացած հրեշտակի նման՝ անոր աչքերուն երեւցաւ. զինքը կը փնտռէր, իրեն պիտի յանձնէր դերագոյն առաքելութիւն մը, զոր ո՛չ Արտաշէս, ո՛չ Մեծն Տիգրան եւ ո՛չ ալ հզօր Տրդատ մը իրենց յաղթական օրերուն կրցած էին կատարել: Աներեւոյթ հոգի մը իջաւ իր մէջ, հրեղէն լեզու մը դպաւ իր շրթներուն, կերպարանափոխեց զինքը, վերացուց Արտաշատի պալատներէն, դմբէթներէն վեր. եւ անիկա տեսաւ իր շուրջը հոգիներու աւերակ, տենչերու ունայնութիւն, փշրուած զէնքեր, այրիացած հայրենիք մը: Ի՞նչ կ՚արժէր սուրը ձեռքին՝ շղթայուած թագաւորի մը քով կանգնիլ, կամ օտար բռնաւորներու հրամանագիրներ կարդալ՝ չարչարուած ժողովուրդի մը առջեւ:

— Ո՛չ, ո՛չ. հայրենի՛ք դուն պէտք չէ ոտքի կոխան ըլլաս, չոր հացով ապրիս, քրտինքդ բռնաւորներու ափերուն մէջ թափես. դուն արդար ես, բարի ես, դուն արժանի ես երջանիկ ապագայի մը, եւ ես պիտի բանամ քու լուսաւոր ուղիդ: Այսպէս ըսաւ, ու լքեց աշխարհ եւ մարդիկ, Գեղարդայ ձորերը գնաց, Սասունի լեռները բարձրացաւ, սեւ սքեմի մը ամպերուն տակ ծածկուեցաւ՝ իր ներաշխարհին մէջ ապրելու: Հոն այդ լռութեան մէջ կարելի էր հսկայ գաղափարներ յղանալ, հայրենիքի փրկութեան նոր ճանապարհ մը բանալ, բանակներ զինել, ռամիկն ու ազնուականն եղբայրութեամբ շղթայած, նոր շարքեր կազմել՝ խաչանիշ դրօշակներու տակ: Թերեւս տարիներ նայեցաւ իր գաղափարին, սպասեց որ մարմին ու ձեւ առնէ, Պենտեկոստէի հրեղէն լեզուն դառնայ, հաղորդելու համար՝ նշխար առ նշխար՝ միլիոնաւոր սերունդներ:

Բայց նեղ քարայր մը չէր կրնար ամփոփել այդ մեծութիւնը, չէր կրնար երկար տարիներով ժայռերու պատեանի մը մէջ սեղմել անոր հոգին. դուրսը, լոյսին ծարաւ եղբայրներ ունէր, հեթանոսական թանձր քօղ մը ծածկած էր հազարաւոր աչքեր. պէտք էր բանալ զանոնք, արդարութեան արեգակին դարձնել, հաւատքը զրահ ընել, եւ փառաւոր ապագան՝ նը-պատակ: Ո՛վ գիտէ, քանի՛ կրակոտ ճառեր խօսեցաւ, քանի՛ շանթեր թափեց խաւարն հալածելու:

Ջահ մը ձեռքին վազեց Գողթնէն Սիւնիք, մինչեւ Կովկաս լեռները, անցաւ տունէ տուն, սրտէ սիրտ թափանցեց. բայց իր ջահին լոյսն յունական էր, լոկ ձեռքն հայկական. տեսան մարդիկ, եւ անոնց աչքերուն մէջ անհետ մարեցաւ:

— Հայկակա՛ն լոյս, հայկակա՛ն լոյս, եղաւ իր կանչը: Մտածկոտ ու ճնշուած, գրեթէ անկարող իր պայքարին մէջ, տարածեց բազուկներն Արարատէն Արագած. ճառագայթի նման տարածեց եւ երկար օրեր մնաց աղօթական, աչքերն երկինք, արցունքն աստղերուն խառնած: Գիր կը հայցէր, հայկական լոյս կը խնդրէր: Հայրենի բարբառը մասունքի նման դնել Հայուն շրթներուն՝ որ հայ Աւետարանով հաղորդուին:

Գիշեր էր: Արտաշատ հաճոյքներու մէջ կը նիրհէր: Աշխարհ դանդաղօրէն կը հոլովէր դէպի Արեւելք, եւ անոր հետ ինքն ալ՝ երանական տեսիլքով դէպի լոյսը կ՚երթար: Մեր հորիզոնին վրայ պատուհան մը բացուեցաւ, աներեւոյթ թաթ մը իջաւ ու մատներու ոսկի ծայրով գրեց իր սրտին վրայ Ա. Բ. Գ.: Հրա՞շք էր թէ երազ, բանաստեղծութի՞ւն թէ պատմութիւն. ե՛ւ մէկն էր ե՛ւ միւսը: Աստուածային ծնունդ մը կատարուեցաւ եւ Հայը գտաւ ինքզինքը, իր դէմքն ու անձնականութիւնն ունեցաւ: Հիմա ազգ էր, պատմութիւն ունէր, հիմա մանուկներ կրնային ջահաւորուած թափօրով անցնիլ ազատն ի վեր ի Մասիս:

— Ովսաննա՛յ, փա՛ռք ի բարձունս:

Ա՛լ չեն մարիր հայկական լոյսի ջահերը, մէկը միւսին ջահը կը վառէ, դարը դարուն կը յանձնէ. Արտաշատի մէջ Աստուածաշունչ մատեանի կը փոխուի, Աւարայրի մէջ սրտի բոց կը դառնայ, Դուինի դիւաններուն մէջ՝ ոսկեդրուագ դիւցազնավէպ:

Թող դան փոշելից սմբակներ, կոխեն եւ անհետ չքանան մեր հողէն, լոյսը ո՛չ սուրով, ո՛չ աղեղով կարելի է բեկանել, ոչ բռնաւոր շղթայի զարնել: Հիմա ազգ էր, ազատ երկինք ունէր, կրնար Յոյ[illegible] հետ իմաստութեան վրայ խօսիլ, Պարսկին աչքերը շլացնել ու բազմիլ ազգերու մէջ ազգ, բանաստեղծներու մէջ բանաստեղծ, սուրբերու մէջ աւելի սուրբ: Մեսրոպ պարսպեց մեր սահմանները, լոյսը զրահ տուաւ ամէն Հայու. ամէն տան մէջ Աւետարան մը ճրագի պէս վառեցաւ ու Սաղմոս մը շղթայեց Հայութիւնն երկընքին հետ:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

«Բազմավէպ»
(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆ

Մահեր կան որոնք սիրելի բարեկամի մը, յարգելի ընկերոջ մը կորուստին առթած բնական եւ զգացական կսկիծէն աւելի խոր, աւելի ներքին ու սեփական, գրեթէ ֆիզիքական ցաւ մը կը ծնին մէջըդ:

Կը զգաս որ անցեալի յոյզերէդ ու իրոռովքներէդ մաս մը կը փլչի եւ անոնց ականատես վկան իր անհետացումով զայն կը խլէ ու կը տանի իրեն հետ:

Հայկ Սէրէնկիւլեանի մահը այդ կարգէն է ինծի համար:

Որքան ալ կուսակցական շրջանակին մէջ ծնունդ առած ըլլար մեր վաղեմի բարեկամութիւնը, ան տոկաց սակայն երեսուն եւ հինգ տարիներուն բերած վերիվայրումներուն, եթէ ոչ հիմնական գաղափարին, գէթ գործնական կիրարկումի տարակարծութիւններուն:

Ամէն անգամ ժպիտը երեսին, եղբայրական համբոյրը շրթներուն, գորովոտ ձեռքը երկարած՝ կը դիմաւորէր զիս պատահական հանդիպումի մը կամ կանխորոշ տեսակցութեան մը առթիւ:

Շատ յաճախ տարակարծիք ըլլալը ընկալեալ սովորութիւն էր դարձած մեզի համար: Եւ այս՝ դեռ ի վաղուց անտի մանաւանդ այն երբեմնի օրերուն, երբ երկար տարիներ միասին լծուած էին Մարսէյլի կուսակցական կազմին ընթացիկ աշխատանքներուն:

Մենք, խումբ մը երիտասարդ տղաք, յախուռն ու պոռթկացող, կտրել թափելու կողմնակից, կարելին եւ անկարելին շփոթող: Ինք, մեզմէ տասնեակ մը եւ աւելի տարեց, իր տարեկիցներուն հետ աւելի հանդարտ, աւելի խոհուն, չափոր ու ձեւող, անկիւնները կլորցնելու հակամէտ, կը ջանար մեր խոյեանքին թափը սանձել:

Երբեմն մեզի հետ շրջանային կոմիտէի անդամ, երբեմն ալ մեր վրայ գերիշխան որպէս կեդրոնական կոմիտէի անդամ, անխնայ կը քննադատէինք զինք, մանաւանդ պարբերական շրջանային ժողովներուն մէջ: Ինք ժպտելով կը պատասխանէր մեզի, քաջ գիտնալով որ մեր բուռ[illegible]

ՁՈՒԿԻՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Մանկամարդ աղջիկը մէկէն կանգ առաւ դրան մը առջեւ ու դառնալով Համբիկին.

— Տղայ, ըսաւ առանց անոր երեսը նայելու, հոս ձգէ եւ գնա:

Եւ քառասուննոց մը դրաւ ստամբակին ձեռքը:

Համբիկ վրան անգամ չնայեցաւ ստակին. անախորժ յուսախաբութիւն մը կըրածի պէս պահ մը քարացաւ մնաց, բայց շուտով խելքը գլուխը գալով՝ դանդաղօրէն հեռացաւ, ակռաներուն տակէն մըրմըռալով.

— Վայ անիծեց, ծօ էս ասանկ աղուոր աղջիկ չէի տեսեր, ան ի՛նչ ճիտ էր:

Առաջին անգամ ըլլալով այն իրիկունը չգնաց իր սովորական փողոցը ու գլուխը չժողվեց փոքր աղջիկները, որոնք զարմացած այդ բացակայութեանը վրայ՝ ըսին իրարու.

— Համբիկը ո՞ւր է, չեկաւ ասի իրիկուն, խօսք տուած էր քի չունի պէս հաջէր:

Եւ շատ տխուր եղան ձոքր աղջիկները այն իրիկունը:

Համբիկ հաց չկերած պառկեցաւ այն գիշերը՝ իր երազներուն մէջ ընկղմելու համար: Շատ հեղ այսպէս կը պատահի, զգացում մը, որ կայ մարդուս ներսիդին եւ իր գոյութիւնը շատ յայտնի չըներ, անակնկալ առթիւ մը մէկէն ի մէկ երեւան կուգայ՝ սաստիկ ցնցումներով որոնք ամբողջ էութիւնը կը դղրդեն: Համբիկ մինչեւ այն օրը շուայտ զգացում մը գրեթէ չէր ապրած այդքան բուռն կերպով: Ան այն իրիկուան փորձութիւնը շատ գէշ ազդած էր վրան:

Ու կը մոլտար իր խշտիկին վրայ երկընցած.

— Ծօ ան ինչ ճիտ էր:

Սակայն, երբ առտուն արթնցաւ Համբիկ, երեսը կը փողփողէր. ժպիտ մը կ՚երեւար շուրթերուն վրայ:

Ըսաւ ինքնիրեն.

— Աս ալ մահալլէէն կ՚ելլամ, հոն կ՚երթամ. հէմ քեարը շատ կ՚ըլլայ պէլքի, հէմ...

Խօսքը ընդմիջեց, աչուըներուն մէջ շողիւն մը փայլեցաւ եւ ձեռքը ճակտին զարնելով.

— Ծօ ան ինչ ճերմակ ճիտ էր, մռըլտաց:

Ըսածին պէս ալ ըրաւ. նոյն օրն իսկ այն փողոցին մէջ,— ուր կը գտնուէր առջի իրիկուան օրիորդին տունը, — փնտռեց ու գտաւ պարտէզի մը անկիւնը, ախոռի պէս փոքր խցիկ մը, ուր փոխադրեց իր յարդէ անկողինը, քանի մը մանր մունր գոյքերը:

Ալ այնուհետեւ այդ փողոցին մէջ թափառեցաւ, ամէնուն ցուցնելով իր ժըպտուն դէմքը, ամէնուն համակրանքը վաստկելու ձեւեր ընելով. հոն ալ սկըսաւ իր ծառայութիւններն ի գործ դնել, հիմակ աւելի եռանդով, աւելի աշխուժով, գրեթէ ամէն վայրկեան կ՚անցնէր կը դառնար այն տունին առջեւէն, որուն հրապուրիչ պարունակութիւնը պատճառ եղած էր իր փոխադրութեան. երբեմն պատուհանը նստած կը տեսնէր զայն ու գաղտագողի ակնարկով մը կը դիտէր անոր դէմքը. մանաւանդ սպիտակ ծոծրակը, որուն վրայ կը սարսռային սեւաթոյր մազերու քանի մը ցանցառ փընջիկներ: Մեծ վայելք մըն էին իրեն համար այդ վայրկենական ու վաղանցիկ նայուածքները:

Բայց պառկած ատենը բուռն տխրութեամբ մը կը համակուէր հէք Համբիկ եւ ամէն անգամ որ իր յոգնած դադրած ոտքերը կ՚երկնցնէր հանգստաւէտ խշտիկին վրայ կը մրմնջէր.

— Ան ի՛նչ ճիտ է պէ՛:

Իր յանդուգն բնաւորութեան օգնութեամբը, յաջողեցաւ իր ոտքը դնել իր երազած տունէն ալ ներս:

Հարուստ ընտանիք մը կը բնակէր այդ տան մէջ, հայր մը, մայր մը, երկու զաւակ՝ աղջիկ մը, օրիորդ Սիրանոյշ, եւ մանչ մը: Կնոջական ամէն դիւթութիւններով յղփացած սիրուն օրիորդ մ[illegible] էր Սիրանոյշ, որուն շատ երիտասարդ[illegible]ներ աչք ունէին, թէ գեղեցկութեան[illegible] թէ հարստութեանը համար. բայց [illegible] դժուարահաճ էր եւ բնաւ ականջ չէր [illegible]խեր իրեն եղած առաջարկներուն. գաղ[illegible] փարային աղջիկ մըն էր, որ այն [illegible] ամուսնական կեանքին մէջ պիտի մտ[illegible] երբ գտնէր իր մտատիպարը, որ տակ[illegible]ւին շատ հեռու ըլլալ կ՚երեւակայէր [illegible] Բայց իր կարծիքը սխալ ելաւ. երեկ[illegible]թի մը մէջ — ոհ, ի՞նչ պիտի ըլլար [illegible] մը աղջիկներու եւ երիտասարդներու [illegible]ճակը, եթէ չըլլային այս երեկոյթ[illegible] — հանդիպեցաւ գեղեցիկ, իր [illegible] ձիրքերով օժտուած երիտասարդի մը [illegible]րուն անմիջապէս համակրեցաւ: Ա[illegible] լորդ է ըսել թէ երիտասարդը [illegible] վարանելու փոխարինեց այդ համակ[illegible]քը՝ հաճոյալի խօսքերով:

Նորարծարծ սիրոյ քաղցր վայելում[illegible]ները շատ կարճ կ՚երեւան սոյն երեկ[illegible]թին քանի մը ժամերու միջոցին. գի[illegible] կ՚անցնի ամպի բրդուճի մը պէս զոր [illegible] կը վարէ կը տանի՝ երբ հազիւ [illegible] մրերփնուած է նորածագ արեւին [illegible]լէն:

ԵՐՈՒ[illegible]

(2 Շար.)

ՄԱԿԱՐ ԵԿՄԱԼԵԱՆ 1902 ԻՆ

Քիչ բան գրուած է հայ երաժշտա – պետ Մակար Եկմալեանի մասին ժամա – նակակից Թրքահայ մամուլի մէջ: Հե – տեւելը թանկագին բացառութիւն մըն է գրուած՝ կ. Պոլսոյ «Արեւելք»ի թղթա – կից Աբէդ Ապտեսեաոցի կողմէ :

« Կարա – Մուրզայի կորստի պատճա – ռած վիշտը դեռ եւս չի փարատած՝ դալիս է մի ուրիշ ցաւալի կորուստ: Իր հայրե – նի ոլորիչ ցաւալի հիւանդութիւն ըս – կի դիւղում հոգեկան հիւանդութիւն ըս – տանալով տառապում է Պ. Եկմալեան :

Մակար Եկմալեան Ռուսահայերի մէջ , եզակի անձնաւորութիւն է: Նա յայտնի երաժշտապետ Ռուբինչտայնի առաջադէմ աշակերտներից էր: Նա ունի հեղինակու – թիւններ, որոնցից միայն մէկին է լոյս տեսել. դա պատարագի երգեցողութիւնն է, որ տարածուած է բոլոր ռուսահայ ե – կեղեցիների մէջ:

Այդ նշանաւոր երկը իր տխուր մեղմ – դիներով, մանաւանդ նրա մի քանի կը – տորները՝ ասկեան երաժշտութեան յա – տուկ նեղըպշտակութեամբ՝ հիացմունք են պատճառել եւրոպական յայտնի երա – ժիշտներից չատերին: Պ. Եկմալեանի կազմած պատարագի երգեցողութիւնը տարածուած է գրեթէ ամէն տեղ: Նա ու – նի չատ անտիպ գրուածքներ ,« չարական – ներ, տաղեր, մեղեդիներ, սիրերգներ, եւայլն:

Ջնայելով Թչուառ երաժշտագէտի տըն – տեսած սեւ օրերի համար դառմարի՝ նրա տպա տերգմանները նրա բժշկութիւնը յանձնել են — թերեւս պիտութեամբ — զանազան գրքացների եւ Ֆալչինների » (Արեւելք, Կ. Պ. 1902 թ. 4988, 3ու – լիս):

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՀԱՅ - ՌՈՒՄԷՆ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ

Ռումանիոյ մէջ ստեղծուած է հայա – պիտական ուսումնասիրութեան կեդրոն մը, որ ամբողջացուեցաւ հայերէն դասա – կան լեզուի ուսանդումով Ռումանիոյ Ակադեմիայի Պատմութեան կաճառի չըր – ջանակին մէջ՝ 1948 – 1953, իսկ Պուք – րէշի համալսարանին մէջ՝ 1960ին: Հա – մալսարանին մէջ հայերէնի դասաւան – դումով, Ռումանիա կը հանդիսանայ եւ – րոպայի եւ Ամերիկայի 13 երկիրներէն մէկը, ուր հայերէնը կը կազմէ համալը – սարանական ուսումնասիրութեան նիւթ :

1957ին Պուքրէշի մէջ արեւելագիտու – թեան ընկերութեան մը ստեղծումէն յե – տոյ, ուր հայագիտութեան տրուեցաւ լայն տեղ մը, չնորհիւ ի հարկէ «Սթու – տիա է Աֆթա Օրիէնթալիա»ի հրատա – րակութեան, որ թեւակոխեց արդէն իր հրատարակութեան հինգերորդ տարին , Ռումանիոյ մէջ հայագիտութեան համար ստեղծուեցաւ նոր կացութիւն մը: Ռու – մանիոյ Ակադեմիային կողմէ հրատա – րակուած «Լեզուաբանական ուսումնասի – րութիւններ եւ հետազօտութիւններ » հրատարակութեան մէջ գրեթէ կանոնա – ւորապէս լոյս տեսած հայագիտական ու – սումնասիրութիւնները, ինչպէս նաեւ համալսարանին մէջ հայագէտներու ա – ռաջին խումբը կազմելու կարելիութիւնը հայագիտութեան նոր թափ մը պիտի տան Ռումանիոյ մէջ:

Մշակութային կապերու չրջանակին մէջ պէտք է արձանագրել նաեւ արուես – տի, դիտութեան եւ մշակոյթի մարդոց այցելութիւնները :

Հայ մտաւորականները պիտի դանեն հետաքրքրական խնդիրներ Ռումանիոյ մէջ՝ դեռ չատ քիչ յայտնաբերուած հայ – կական բարբառի մը՝ այսպէս հաստատ – ուած Հայերու պատմութեան կապակցու – թեամբ, զոր յաճախ կապուած կը դըտ – նենք ռումանացի ժողովուրդին պատմու – թեան եւ հայկական ճարտարապետական եւ զարդանկարչական արուեստին հետ , մշակուած Ռումանիոյ մէջ հայ վարպետ – ներու կողմէ: Ի փոխարէն ռումանացի հայագէտները պէտք է նոր չանքեր ի գործ դնեն չփում ունենալու համար Հա – յաստանի հայագիտական նուաճումնե – րուն հետ :

Կայ դեռ ուրիչ մարդ մը՝ գրականու – թիւնը: Ձիշդ է թէ վերջին տարիները տեղի ունեցան դասախօսութիւններ Հան – րութեան համար, ռումանական ձայնաս – փիւռն ալ արտայայտուեցաւ հայ միջնա – դարեան բանաստեղծութեան մասին, բայց ասոնք չատ քիչ տեղեկութիւններ կրնային տալ ռումէն հասարակութեան՝ հայ գրականութեան մասին: «Լուչեա – Ֆրըուլ» հանդէսին մէջ երեւոյ Նահա – պետ Քուչակի բանաստեղծութիւններէն ամբողջ էջ մը, հիանալի կերպով թարգ – մանուած տաղանդաւոր բանաստեղծներ Տան Տեչլիուի եւ Վիկթոր Թուլպուրի կողմէ: Քուչակի բանաստեղծութիւննե – րը հանդիսացան մեծ անակնկալ մը եւ յառաջ բերին ընդհանուր հիացում, իսկ Նահապետ Քուչակի հարիւր բանաստեղ – ծութիւններու հատորիկը, որ լոյս ըն – նայուեցաւ վերջերս յիշեալ երկու բա – նաստեղծներուն կողմէ, սպառեցաւ քանի մը օրուան ընթացքին: Ռումանիոյ մէջ հրատարակուեցան Աւետիք Իսահակեանի բանաստեղծութիւններու մէկ հատորը՝ « Ընտիր ոտանաւորներ» վերտառու – թեամբ, յետոյ Գ. Սեւունցի «Թէհրան» վէպը, Վ. Անանեանի «Սեւանի ափին » վերտառութեամբ հատորը, իսկ Արեւե – լագիտական ուսումնասիրութեանց ըն – կերակցութեան անդամներէն մէկը՝ Ս. Գոգանեան՝ ռումաներէնի թարգմանեց ու հրատարակեց հայկական հէքեաթներու մէկ հատորիկն: Հայաստանի մէջ ալ հրատարակուեցան ռումէն գրական դոր – ծերէն թարգմանութիւններ :

Գիտական համագործակցութիւնը սկը – սաւ այն իրողութեամբ, որ « Սթուտիա Է Աֆթա Օրիէնթալիա» Ե. – Զ. հատորնե – րուն մէջ չարքով պիտի հրատարակուին հայագիտական գրական դոր – ծեր, ինչպէս նաեւ Ամերիկայի քրտա – կան ընկերութեանց հետ: Դիտել տրուե – ցաւ նաեւ որ համայնավար Քիւրտերն ու աջակողմեան Քիւրտերը առայժմ նոյն նպատակին չուրջ հաւաքուած են :

ՆՈՒՐՃԻՆԵՐԸ

Դիտել տրուեցաւ նաեւ որ նուրճինե – րուն գործունէութիւնը Սալիսի Նուրսիի աղդանչանին հաշտ կերպով կը զարգանայ ու իրականին մէջ անոր նպատակն է խա – ղիֆայութիւնը վերահաստատել Թուրքիոյ մէջ: Այլեւս բացորոշ է որ ամէն նուրճի ամէն քիւրտճիի նման Աթաթիւրքի թըշ – նամի է բայց օրէնքին անբաւականու – թեան պատճառաւ կարելի չէլսար պայ – քարել այս բացորոշ վտանդին դէմ :

ԱԹԵՆԱԿՈՐԱՍԻ ՎԱՏԻԿԱՆԸ

Պետական միաբանականութեան ըմբռն – նումին ներքեւ դժուար հանդուրժելի խն – դիր մը կը նկատուի Աթենակորաս պատ – րիարքին ցոյց տուած գործունէութիւնը Պոլսոյ Օրթոտոքս աչխարհի «Վատիկա – նը» զարձնելու մասին եւ այս նպատակով մասնաւորաբար երկաթեայ վարագոյրի եւեւի բարձ. կրօնաւորներուն հետ գոր – ծակցութեան զարկ տուած ըլլալը :

Պարզուած է որ համայնավարութիւնը ամէն հոսանքին մէջ մտնելով հետ գոր – ծունէութիւն մը ցոյց կուտայ անոր կա – զապարը մտնելով :

Փորձագէտներու կարծիքով համայնա – վարները կատարեալ միութիւն մը կազ – մած են, անհնար է զանոնք անջատել ի – րարմէ :

Կառավարութիւնը բոլոր այս վնասա – կար հոսանքներուն դէմ չատ մօտ օրէն խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ :

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՀԱԼԱԾԱՆՔԸ
ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

Անցգարայէն 22 Ապրիլ թուականով հե – տեւեալ ուշագրաւ հեռագիրը գրկուած է Պոլսոյ թերթերուն.—

Կը պնդուի որ երկրին ամբողջութեան դաւող գործունէութիւնները վերջերս ա – ւելցած են եւ այլեւս անհրաժեչտ դար – ձած է լուրջ միջոցներ ձեռք առնել :

Ազգ. ապահովութեան պետական ղեկավարները գահլիճի վերջին նիստին ընթացքին ամե – նայն մանրամասնութեամբ պարզած են այն հրատապ խնդիրները որոնք կը ըս – պառնան երկրին ապահովութեան :

Այս խնդիրներն են քրտականութիւնը , կրօնքի չահագործումը, նուրճիութիւնը, փոքրամասնութեանց գործունէութիւնը , համայնավարութիւնը եւ Աթաթիւրքա – կանութեան դիմակին տակ ֆաչիական չարժումները, ցեղասպանութիւնը, թու – րանականութիւնը եւ ծայրայեղ ազգայ – նապաչտութիւնը :

Շեչտուած է որ 27 Մայիսի նախորդ ամիսներուն քուէարկութեան համար գը – րեթէ քալալերուած է քրտականութիւնը : Երկրին այլազան կողմերը քրտերէն թեր – թեր, հանդէսներ եւ ըրքոյկներ հրատա – րակելով քրտական հոսանքը հրահրած ու այս նպատակաւ հաւաքոյթներ սարքուած են: Իսթանպուլցի փոստարան մը հակա – ռակ սահմանադրութեան այն յօդուածին թէ «Պաչտօնական լեզուն թրքերէն է » , քրտերէն նամակ մը ղրկած է խորհրդա – րանին ու անդամները հրաւիրած քրտա – կան հանդիսի մը օժանդակել: Այնհրա – ժեչտ նկատուած է վերջ տալ այս չար – ժումին որ կապ ունի Գերմանիոյ, Ֆը – րանսայի եւ նոյնիսկ Ամերիկայի քրտա – կան ընկերութեանց հետ: Դիտել տրուե – ցաւ նաեւ որ համայնավար Քիւրտերն ու աջակողմեան Քիւրտերը առայժմ նոյն նպատակին չուրջ հաւաքուած են :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՂՐԱԾ ՅՕԳՈՒԱԾՆԵՐԸ

Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի պատգամաւոր Ժան Տեչլիուի եւ Վիկթոր Թուլպուրի կողմէ: Քուչակի բանաստեղծութիւննե – րը հանդիսացան մեծ անակնկալ մը եւ յառաջ բերին ընդհանուր հիացում, իսկ Նահապետ Քուչակի հարիւր բանաստեղ – ծութիւններու հատորիկը, որ լոյս ըն – նայուեցաւ վերջերս յիշեալ երկու բա – նաստեղծներուն կողմէ, սպառեցաւ քանի մը օրուան ընթացքին: Ռումանիոյ մէջ հրատարակուեցան Աւետիք Իսահակեանի բանաստեղծութիւններու մէկ հատորը՝ « Ընտիր ոտանաւորներ» վերտառու – թեամբ, յետոյ Գ. Սեւունցի «Թէհրան» վէպը, Վ. Անանեանի «Սեւանի ափին » վերտառութեամբ հատորը, իսկ Արեւե – լագիտական ուսումնասիրութեանց ըն – կերակցութեան անդամներէն մէկը՝ Ս. Գոգանեան՝ ռումաներէնի թարգմանեց ու հրատարակեց հայկական հէքեաթներու մէկ հատորիկն: Հայաստանի մէջ ալ հրատարակուեցան ռումէն գրական դոր – ծերէն թարգմանութիւններ :

Գիտական համագործակցութիւնը սկը – սաւ այն իրողութեամբ, որ « Սթուտիա Է Աֆթա Օրիէնթալիա» Ե. – Զ. հատորնե – րուն մէկ չարքով պիտի հրատարակուին Հայաստանի պետականներու գրած յօդ – ուածները: Իսկ Հայաստանի Գիտութիւն – ներու Ակադեմիայի «Պատմա – բանասի – րական հանդէս»ը կը հրատարակէ անոնց հայագիտական գործերուն հետ նաեւ ռումէն պատմագէտներու գործերը : Ռումանիոյ « Լեզուաբանական ուսում – նասիրութիւններ եւ հետազօտութիւններ» հրատարակութեան մէջ կ'երեւան, սկը – սած 1963էն, քննական ակնարկներ հա – յերէն գործերու մասին:

Օտար գրականութեան հետ մէկտեղ Ռումանիոյ մէջ պիտի չարունակուին հայերէն գրականութեան կարեւոր գոր – ծերուն թարգմանութիւնները: Այս մա – սին գոյութիւն ունի հաստատ միտք մը , որ չուտով պիտի ստանայ չօչափելի եւ վերջնական ձեւ մը, որուն չնորհիւ մի – ջին դարու կամ ժամանակակից հայկա – կան գրականութեան լաւագոյն ներկա – յացուցչական հանդամանք ունեցող ըն – տիր երկերը պիտի ներկայացուին Ռումէն հաստարակութեան, որ հիացաւ, վեր – ջերս, Նահապետ Քուչակէն եղած թարգ – մանութիւնները կարդալով:

ՓՐՈՖ. ՎԱՍՏ ՊՐՆԸՉԵԱՆՈՒ

յարձակումներուն եաին, իրապէս մեծ թանգագատանք մը կար իրեն հանդէպ եւ իր վերընտրութեան ամէնէն չնչին չաթա – զոմները մենք կ'ըլլայինք զարձեալ , զարմանքի մատնելով երեւոյթներէն զա – տող իրականութեան անտեղեակ կարգ մը ընկերներ :

Կարինէն Նանսէ, ժընեւէն Պոլիս եւ Արմաչ, Հայաստանէն Պալքաններն ու Ֆրանսա, Բարձր Հայքցի Հայկ Սէրէն – կիւլեանի կուսակցական եւ հանրային գործունէութեան մղիչ ուժը իր ժողո – վուրդին սէրն եւ անոր ծառայութեան նուիրումն էր: Երկար ծառայեց եւ լաւ ծառայեց :

Ուր է կորուսանն ցաւը: Մենք թան – կագին բաներկամ մը կորնցուցինք, իսկ Հայոց ժողովուրդը արժանաւոր զաւակ մը :

Իր յիչատակը թարմ ու վառ պիտի մը – նայ մեր մէջ, այն քանի մը տարիներուն՝ որ թերեւս տակաւին տրուի մեզի վե – րապրելու իրեն :

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

«ՑԱՐԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (116)

ԵՐԷՏՐԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Հիմա պինգը մտիկ ընենք թէ ինչպէս կը պատմէ մեկնումը, իր Ցուչատեարին մէջ.—

« Դարձեալ Սաֆոյի դացի «մնաս բա – րով»ն, տղաքներն ալ հոն էին :

« Սաֆօն մեր ժողովներուն ատենա – պետութիւնները, ինչպէս նաեւ Ընդհանուր ժողովին հաչիւները ներկայացուց որ բա – տրաստեմ առանց մանրամասնօրէն քըն – նելու եւ կարդալու . ատորագրեցի բոլոր քուղթերը .

Ձերբաս համբուրեցինք ու դուրս ելանք: Երեսակ սենեակ գացի, գոյքերս հա – ւաքեցի եւ կառք մը նստելով ուղղուեցայ դէպի Սէրքէճիի կայարանը : Շոգեկառ – քը քանի մը վայրկեան մնացած էր մեկ – նելու, անցագիրս ներկայացուցի ոստի – կանութեան. երեսս նայեցաւ եւ հար – ցուց .

« — Ի՞նչ է անունդիդ եւ ի՞նչ գործով կը ղրաիք .

« — Վաճառական եմ , ըսի :

« Արձանագրեց եւ անցագիրս ինծի վե – րադարձուց : Անդին, մաքսատան պաչ – տօնեան, ուղեց պայուսակս խուղարկել , ձեռքը քաղդր մէնիթ մը սեղմելովֆ գո – ցեցի պայուսակս, որուն մէջ ունէի մօ – տաւորապէս երկու հարիւր փամփուչտ , եւ ատրճանակս վրաս կը կրէի :

« Անմիջապէս ցատկեցի չոգեկառքին մէջ, որ իր վերջին սուլոցը ձգելով՝ « մնաս բարով»ը տուաւ Սուլթաններու մայրաքաղաքին եւ սլացաւ դէպի Ադատ Երկիր ...:

« Սահմանագլխի վրայ ալ անցագիրս հարցուցին :

«Շոգեկառքը Ֆիլիպպէ հասաւ, հոն վար իջայ, որովհետեւ այդ օրը, կէս օրին , ամբողջ Երլտըզը պէտք է օդը ելած ըլ – լար :

« Գացի ծանօթ ընկերներուս քով, բան մը չըսի իրենց :

« Այդ իրիկուն, Պուլկար գործակալու – թիւնը հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ .

« Սէլամլըզի ատեն ռումբ մը պայթե – ցաւ, բայց Սուլթանը ողջ առողջ է, կեանքի մեծ կորուստներ կան »:

« Երբ այդ հեռագիրը կարդացի, կար – ծես թէ կաթուած իջաւ վրաս :

« Ախ, ափսոս , հաղար ափսոս, տասը տարիէ ի վեր փայփայած գործս վիժե – ցաւ :

« Ընկերներս ըսին .

« — Այդ հեռագիրը սխալ կրնայ տըր – ուած ըլլալ. վաղուան չոգեկառքին սպա – սեցէք, անկէ կ'իմանանք մանրամասնու – թիւնները :

« Գիչերը քունս փախաւ, առտուն կա – նուխ կայարան վազեցի չոգեկառքին ըս – պասելու համար. կէս օրուան առենները կառախումբը հեռուէն երեւցաւ: Ամէնքը չոգեկառքին վրայ կը վազեն :

« Երբ կառախումբը կեցաւ, պատու – հանչն ներս տեսայ օրիորդ Ռուպինան , Սաֆօն, իր կինը, , եւ Զարեհը միասին:

« Շատ զարմացայ Սաֆօն տեսնելուս: Առաջին խօսքս եղաւ Ռուպինային :

« — Ի՞նչ եղաւ .

« — Շատ յաջող, պատասխանեց Ռու – պինան, մարդը սատկեցաւ ...:

« Ռուպինա եւ Մարի Զայֆ դուրս ելան Ֆիլիպպէ, իսկ Սաֆօն ու Զարեհը Սօ – ֆիա անցան ուղղակի :

« Օրիորդ Ռուպինան ծանօթ էր Ֆի – լիպպէի, անմիջապէս իր չուրջը տասնեակ մը կիներ ու տղաքներ հաւաքեց ու սկը – սաւ ասոնց պատմել եղելութիւնը :

« Հոտ, մէկ քանի օրիորդներ :

« — Կեցցէ հայ ժանն տ'Արքը, պոռա – ցին.

« Օրիորդը քաչելով անկիւն մը, խնդ – րեցին որ չէարունակէ այդ անզգչութիւ – նը, չատ վտանգաւոր է, եւ ինքզինք ա – դատ երկիր կարծելով, այդպիսի բաներ ընելու չէ :

« Օրիորդ Ռուպինան չատ նեղացաւ:

— Դուք ո՞վ էք որ ինծի խելք էք սոր – վեցնում :

« Նեղացած դուրս ելայ :

« Այս միջադէպը տեղի ունեցաւ Չա – լամճեանի տան մէջ :

« Ուրիչ լրագիրներ, այդ օրը, դէպքին մանրամասնութիւնները գրեցին, բան մը չէր եղած սուլթանին: Ջմռոնամ յիչելու, Մաոի Զայֆ ըսաւ .

« — Երբ որ ռումբը պայթեցաւ, բոլոր նամակները թղթատարին յանձնեցի ան – միջապէս, որպէսզի մեծ դեսպանները ատանան :

« Ահա քեզի մեծ ոճրագործութիւն մըն ալ, իրենք երբեք իրաւունք չունէին ը – նելու այդպիսի նոր կարգադրութիւն մը:

« Հետեւեալ օրը մեկնեցանք իրենց հետ դէպի Սօֆիա, չոգեկառքին մէջ առանց իրարու հետ բան մը խօսելու :

« Սօֆիայի մէջ դաայ Սաֆօն, աս ալ ինծի պէս տխուր էր, բան մը չարտասա – նեց, բնաւ չխօսեցաւ ինծի հետ :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍ.— Հ.Յ.Դ. Գէորգ Չավուշ խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Վեթերան ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանի յանկարծական մահուան առթիւ անոր այրիին, ընկերուհի Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

×

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Սալավան Սալավանեանի մահուան առթիւ ընկերուհի այրի Տիկին Մաքրուհի Սալավանեանի, Տէր եւ Տիկին Ազատուհի Կիւմիւշլեանի, զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Արշակ Սալավանեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Իսիի այն նուիրատուներուն, որոնք ընկեր Եղոյի միջոցաւ կատարուած հանդանակութեան մասնակցած են, որուն գումարը եղած է 2015 Ֆրանք:

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փափազեան (Սէն Ժերմէն-ան-Լէյ), Թորոսեան ընտանիք 50ական Ֆր. Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Օննիկ Եալնդլեանի մահուան առթիւ: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ "ՕՐ"Ը

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի, մասնակցութեամբ Տէսինի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Ժող. Տան սրահին մէջ: Ռիւ Պրանլի:

Կը բանախօսէ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, որուն սիրայօժար կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ը (իր պարախումբով եւ արտասանութիւններով):

Օր. Բրափիոն Տապաղեան (արտասանութիւն):

Կը ներկայացուի «ԱՆՈՒՇ»ի օփերայէն «ՎԻՃԱԿԻ» պատկերը, Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտներու կողմէ ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի:

Մուտքը ազատ է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ հիւսուածեղէնի մոնթաժի համար: Ապահով գործ: Լաւ վճարում: Դիմել՝

SIETA

9, Rue Gabriel - Laumain PARIS 10e

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը Ալֆորվիլի մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, մինչեւ լոյս:

ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Ապրիլ 8ին լրացաւ մեր բաժանորդներուն մեծ մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի, վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը:

Շնորհակալութեամբ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»ի

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Արծիւ», «Արամ» ենթակոմիտէներու, «Բաֆֆի», «Ռոստոմ», «Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան» խուբերու ընկերները Ուրբաթ (3 Մայիս) երեկոյ, ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ օր, ժամը 20·30ին, ընկեր Միսաք Նահապետեանի տունը: Ռընաժի Լանսէի Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՖՐԱՆՍ. ԲԱՆԱԿԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ֆրանսացի նախկին Կամաւոր Ռազմիկներու 1963 թ.ի պատգամաւորական ժողովը որ տեղի պիտի ունենայ Մարսիլիոյ մէջ, Մայիս ամսոյ 2–5 կիրակի, կը ներկայացնէ բացառիկ արժէք մը:

1963ի Դիւանին պատուակալ նախագահ նշանակուած է նաեւ Միութեան պատ. նախագահ Պր. Շ. Տիրան Թէքէեան:

Բարեկ. Միութիւնն իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ՝ Անծանօթ Զինուորի Արձանին եւ զանազան հանդիսութեանց:

Փարիզի, Լիոնի եւ այլ վայրերու մեր կամաւոր ընկերները կրնան իրենց մասնակցութիւնը բերել այս հանդիպումներուն՝ իրենց դրօշակներով:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Լը Ֆոյի (Ռուասառ, Իզէռ) առաջին բանակումին բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին, 8–14 տարեկաններու համար, երկսեռ: Այս տարի մանուկները պիտի ընդունուին նաեւ «Գալուստ Կիւլպէնկեան» ննջարանին մէջ, որուն շինութիւնը աւարտելու վրայ է:

Միջազգային Բանակում մըն ալ տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 2–16, որուն պիտի մասնակցին 16 տարեկանէն վեր եղող Հայեր, Անգլիացիներ եւ Ֆրանսացիներ, երկսեռ:

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրուելու համար դիմել Բանակումներու Տնօրէն՝ Վեր. Յ. Հելվաճեանի.—

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION
6, Place de la Rotonde
St. Jérôme, MARSEILLE 13 (B. du R.)
Tél. : 62-85-10

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	35 Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ֆ	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ԾՆՈՒՆԴ	20 Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ԱՊՐԻԼ 24Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ):

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, Սալ Մազընօ, 88, Ռիւ տ'Օպանեը:

Կը նախագահէ Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
(Վենետիկէն)

եւ

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
(յանուն Ապրիլեան Սերունդի, Միլանոյէն)

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական յայտագիր: Կը մասնակցին.— Ս. Չէօրէկճեան, Օր. Չէօրէկճեան, Օր. Սիմոնեան, Պ. Պ. Կասեան, Պապեան, Վ. Նազարեան:

Կենդանի պատկեր՝ Հայ Արենուշներու գայլիկներու կողմէ:

Ղեկավարութեամբ՝
Տիկ. Մ. Շահմիրեանի

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԵՒ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ

ԽՆՋՈՅՔ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Մայիս 5, Կիրակի, ժամը 15էն մինչեւ ուշ գիշեր

SALLE DES FETES DE L'ANCIENNE MAIRIE DE SCEAUX
68, Rue Houdan, Sceaux

Կը նախագահէ՝ ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ Կը խօսի՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կը ներկայացուի Յ. Պարոնեանի «ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»ը, Պանեէօ-Քաշանի Սերունդին կողմէ:

Նոր Սերունդի «Նայիրի» պարախումբը ղեկավարութեամբ Տիկ. Թորոսեանի

Գեղարուեստական բաժին.— Ա. Գրիգորեան (արտասանութիւն), երաժշտութիւն՝ «Եռագոյն» խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Ժերար Պալանցեանի:

Կերուխում, հայկական ճոխ պիւֆէ, Եւրոպական պար: Մուտք 3 ֆրանք

Moyens de transport : Ligne de Sceaux, descendre Métro Sceaux — correspondance

Denfert-Rocherau, Direction : Robinson

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան սերունդը թէյասեղան մը կազմակերպած է ի պատիւ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ
եւ
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆԻ

Երկուշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին, Քաֆէ Նօայի մէջ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է ՊԷ ՍԷ ԺԷի պատուաստը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.
Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական ներկայացում մը «ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ»Ը, Մայիս 18ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Սալ ԱՏԱՐի մէջ, 4 Սքուառ Ռափ, Փարիզ (7):

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դատիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին.—

Paris 8985-07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի իրեն բաղրութեան:

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին կէսօրէ ետք Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ.— Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պատոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

ASSURANCES AUTOMOBILE

Ներկայ յաւելումներէն խուսափելու համար դիմել՝
CABINET TCHAKARIAN
Հիմնուած 1911ին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
SOURENE EXERJEAN
40, La Canebière — MARSEILLE
Մասնագէտ
ապահովագրական
բոլոր խնդիրներուն

Ընդունելութեան ժամեր՝ 17-18

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
4
ՄԱՅԻՍ
SAMEDI
4 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9597

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9597

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԿՈՉԸ

Զատկի երկուշաբթի իրիկունը (15 ապրիլ) երեք անչափահաս հայ երիտասարդներ Դամասկոսի առաջնորդարանը լքելով վէճի կը բռնուին Շաւարշ եպս· Գալուստեանի հետ եւ անոնցմէ մէկը ամբաստանի երեք հարցաւածներով կը վիրաւորէ զայն : Ոճիրէն ետք երեքն ալ կը փախչին :

Հիւանդանոց փոխադրուած տաճն Շաւարշ եպսկ· գիտակցաբար կը սպկ՝ ոճիրը վերագրելով Հ· Յ· Դաշնակցութեան : Ու կը յաջողի խաբել միջազգային մամուլն ու ձայնասփիւռը, որոնք այս պարզ ոճիր – արկածի լուրին կը վերագրեն քաղաքական հանգամանք, զայն կապե – լով Մայիս 5ին տեղի ունենալիք կաթո – ղիկոսական ընտրութեան հետ :

Նոյն իրիկունը կը ձերբակալուին երեք պատանիներն ալ, որոնք ամէն ինչ կը խոստովանին : Կը պարզուի, որ իրենցմէ մէկը՝ Սիմոն Յովակիմեան (17 տարեկան), դաւակը Դամասկոսաբնակ ծանօթ ամկավար Արթինով Յովակիմեանի, — գործակից ու բարեկամ Շաւարշ Եպիսկ·ի — ուզեր էր ամուսնանալ սուրիացի աղջկան մը հետ, առանց իր ծնողքի կամքին : Առաջնորդը մերժած էր ամուսնական արտօնագիր տալ : Տաքարիւն պատանիները ուզեր էին իրենց հաշիւը մաքրել եպիսկոպոսին հետ :

Սուրիոյ ներքին նախարարը այս առթիւ ըսած էր· «Քիւտատուրեան արժանի է այն պարագան թէ՝ ձերբակալուածներուն մէջ կը գտնուին տարրեր, որոնք կը պատկանին եպիսկոպոսի հատուածին » :

Լիբանանի հակադաշնակցական մամուլը պիանալով հանդերձ այս բոլորը, ամկավարի մը տղուն ղլխաւորութեամբ կատարուած այս ղժուելի ոճիրը չարուն – նակած է վերագրել Դաշնակցութեան, ձայնակցելով Շաւարշ Եպիս·ին, առանց կարմրելու :

Պարզ է , որ «անկախ համայնքային» – ները՝ ղլխաւորութեամբ իրենց ըմբոստ եպիսկոպոսին, ուզած են պղտորել մտքերը եւ խորացնել «երկփեղկում»ը՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր գահակալի ընտրու – թեան նախօրեակին :

Սակայն ստախօսին մոմը մինչեւ կէս պիչը կը վառի : Այժմ դիմակազերծ են ալդ բոլորն ալ եւ հայ ժողովուրդը ա – նարդութեան սիւնին դամած է ստախօս – ներն ու պատակումի սերմնացանները :

Երբ այս է իրականութիւնը, չկրցանք քմրնել թէ ինչո՞ւ Վազգէն Կաթողիկոս Տարկ տեսեր է կոչ մը ուղղել հայ ժողովուրդին ի սփիւռս աշխարհի, պարզ ո – ճիր – արկածի մը առթիւ, գործուած անձնական — ընտանեկան նկատումնե – րով, հակադաշնակցական տարրերու կողմէ :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի դիրքը կը պահանջէ ըլալ անաչառ, անկողմնակալ, վեր քաղաքական եւ հատուածական պըղտոր աղեցութիւններէ : Իր կոչը խմբագրուած է ոճով մը, որուն «մխիթ բանի»ն չատ քաւականցիկ է : Որոշակի կը տես – նուի, որ պատակիչները մոլորեցուցած են Զինքն ալ :

Ոճիրէն տասը օր վերջ, Ապրիլ 25ին երբ դրի կ'առնէր իր կոչը, Վազգէն Ա· պիտք է դիտցած ըլլար, որ «Զարտղէտ նոր դէպք»ը, որ ցնցած է իր եւ «համայն Հայութեան խիղճը», գործուած է «էջ – միածնասէր»ներու կողմէ :

Ցաւալին դէպս մենք կ'ուզենք հա – նարաւ, որ Մայր Աթոռի գահակալը բարի նպատակով խմբագրած է իր կոչը՝ ղպատութեան հրաւիրելու համար այն բոլոր տարրերը, որոնք տարիներէ ի վեր մասնաւոր յարատեւիր մը : Յաչախեցաւ – ներու առաջքը առնելու համար, կը թե – լադրուի նախապէս յարաբերութեան մէջ մտնել պործադիր յանձնախումբին հետ :

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

×

ՄԱՅԻՍ 5Ի ԿԱԹ· ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիլիկեան գրեթէ բոլոր Թեմերն ալ լրացուցած են իրենց Պատգամաւորներ – նուն ընտրութիւնը : Քանի մը օրէն Պէյ – րութ կը հասնին հեռաւոր գաղութներու ներկայացուցիչները, որոնք ոչ միայն պիտի մասնակցին կաթող· ընտրութեան, այլ նաեւ անմիջապէս յետոյ գումարուե – լիք Ազգ· Ընդհ· Ժողովին :

Հրաւարական էինք արդէն Միւրանութեան, Լիբանանի, Հալէպի եւ Ամերիկայի Թեմերուն ներկայացուցիչներուն ան – ուանացանկը :

Թեհրանի, Աղրպատականի եւ Կիպրոսի Թեմերը եւս ընտրած են իրենց Պատ – գամաւորները :

Թեհրանի Թեմի կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորներն են՝ Տ· Յովհ· Ա· քհնյ· Հաճեան, Տ· Մեսրոպ քհնյ· Շիրմանեան, Պ· Պ· Ֆէլիքս Ադալեան, Ալբերտ Բէրնարտի, Ռոման Իսաեւ, Արտէմ Յանդամեան, Պորիս Մէլիքվար – դանեան ,Օննիկ Յարութիւնեան, Աւետիս Յովհաննէսեան, Մինաս Յովհաննէսեան, Ճորտյէլ Սահակեան, Սեւակ Սապինեան, Մարզար Սարգիսեան եւ Յովակիմ Տէր Պօղոսեան :

Նոյն Թեմին Ազգ· Ժողովի պատգամաւորներն են՝ Պ· Պ· Ստեփէլ Ստեփէլեան , Անուշաւան Գրիգորեան, Պետօ Գրիգորեան, Վահրամ Դաւիթիանեան, Վաչիկ Ղարարէկեան, Հրայր Մարուխեան, Ա – զատ Յովհաննէսեան, Նորայր Պահլաւունի, Աւետիս Պլուզեան, Տաճատ Պօ – ղոսեան եւ Ստեփէլ Սարգիսեան :

Աղրպատականի Թեմի պատգամաւոր – ներն են՝ Տ· Կարապետ Ա· քհնյ Մնակ – եան, Պ· Պ· Հայկ Ստեփանեան, Հրաչ Հայրապետեան եւ Տօքթ· Անուշաւան Պաղտասարեան :

Այս Թեմի Ազգ· Ժողովի պատգամաւորն է Պ· Հայկ Ստեփանեան :

Կիպրոսի Թեմին ընտրուած է Պ· վահրամ Լեւոնեան :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԵՒԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱ ՊԻՏԻ ՔԱՇԷ ԻՐ ՁՕՐԲԸ

Պէն Պէլլա եւ սը Պրօյլ հասարակաց յայտարարութեամբ մը, որ կարդացուեցաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ նոր համաձայնութիւն մը ստորագրեցին :

Ըստ այս նոր կարգադրութեանց, Ֆը – րանսայի նիւթական օժանդակութեան մէկ հինգերորդը պիտի յատկացուի ղէմ դնելու համար այն հետեւանքներուն ո – րոնք ծագած են Ֆրանսայի կալուածա – էրերու հողերուն ղրաւման առթիւ : Պէն Պէլլա ապահովութիւն տուած է որ հանրային ճիւղին կողքին, ալժերական կառավարութիւնը կ'ուզէ դիւրացնել Ֆը – րանսական ճարտարարուեստի ձեռ – նարկներուն գործունէութիւնը :

Նախատեսուած է նաեւ որ 1962 Օգոս – տոս 28ի իրաւարարական պայմանա – գրութեան Բ· յօդուածին Բ· պարբերութիւնը Սահարայի քարիւղին վերաբեր – եալ, անմիջական կերպով եղրակացու – թեան մը պիտի յանգի : Այդ բաղառնա – լով ղինուորական հարցերու, Պէն Պէլլա եւ սը Պրօյլ խօսած են նաեւ սահարական կայաններու օգտագործման մասին : Ֆը – րանսայի նախարարը համաձայնած է յա – ռաջացնել Ֆրանսական զօրքին քաշուելու թուականը որ Էվիանի մէջ 1965 Յուլիս 1 էր : Նոր կարգադրութեամբ, Ֆրան – սական կառավարութիւնը 1964ի վերջ պիտի պարպէ իր զօրքը իսկ 1963ի վերջ արդէն, ամբողջ Կոնստանտինի չրջանը պիտի պարպէ :

Այս յայտարարութեան մէջ ոչ մէկ խօսք կայ ինչ կը վերաբերի Ալժերիոյ Ֆրանսական ղինուորական կայաններուն : Կարգ մը դէտերու համաձայն սը Պրօյլ – Պէն Պէլլա յայտարարութեան մեղմ ոճը կը փաստէ որ Ֆրանքեւալժերական յա – րաբերութիւնները կը բարելաւուին :

Օդի վերադարձին, Ֆրանսայի նախա – բարը յայտարարած է թէ չատ դոհ է ցոյց տրուած փոխադարձ բարիկամեցո – ղութենէն : Ճչդած է թէ Ֆրանսական զօրքի պարպումի թուականին յառաջա – ցումը չի նշանակեր Էվիանի ղինուրա – կան համաձայնութեանց վերաքննութիւն մը այլ պարտադրուած էր աշխարհա – ղրական եւ թեքնիք պատճառներով ինչ – պէս նաեւ Ֆրանսացիներու թիւին նուա – ղեցումով Ալժերիոյ կարդ մը չրջաններու մէջ :

Նախարարը աւելցուցած է որ Ֆրանսական կառավարութիւնը չընդդիմանար Ալժերիա կատարուող պիւղատնտեսական ընկերվարութեան, բայց իր մտահոգութիւնն է հսկել որպէսզի Ֆրանսացիներուն օրինաւոր չահերը պահպանուին, Էվիանի համաձայնութեանց ոգիով : Սը Պրօյլ չեչտած է թէ Էվիանը կը մնայ Ալժերիոյ հետ Ֆրանսայի յարաբերութեանց հիմը :

ԱԶԳ· ԿԵԱՆՔԸ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

ՏԵՂԱՊԱՀԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵՑ ՎԱՐՁԱՊԵՏ ՊԻԹԱՐՆ ՈՒ ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՁՕՐ· ՀԱՖԷԶԸ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Տեղապահ Խորէն Աբք· Կիրակի, Ապրիլ 27ին, ընկերակցութեամբ Բերիոյ Թեմի առաջնորդ Ղեւոնդ Աբք·ի , ձէզիրէի Հայոց առաջնորդ Տաճատ Աբք·ի, Վարդան վրդ· Տէմիրճեանի եւ պատուիրակիր Եղնիկ արդ· Բալայեանի չնորհաւորական այցելութիւն մը տուաւ Սուրիոյ վարչապետ Սալահ Պիթարի եւ ներքին նախարար Զօր· Ամին էլ Հաֆէզի :

Սրբազանին կ'ընկերանար նաեւ, իբրեւ թարգման, Մեթր Ֆրէտ Արսլանեան : Սրբազանը արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան :

Ցանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթո – ղիկոսութեան եւ հայ ժողովուրդին, Սրբազանը մաղթանքներ ըրաւ արար գաչ – նակցային պետութեան բարգաւաճման եւ բարօրութեան համար : Պ· Պիթար չնոր – հակալութիւն յայտնեց եւ դնահատանքով խօսեցաւ հայ ժողովուրդի մասին :

Նոյն իրիկունը Սրբազանը Պէյրութ վերադարձաւ :

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան առիթով, ի մօտոյ Պէյրութ կը ժամանեն կիլիկեան Թեմերէն պատգամաւորները եւ Ազգ· Ընդհ· Ժողովի անդամները :

Յարգելի հիւրերը լաւագոյնս եւ պատչաճ ձեւով հիւրընկալելու նպատակաւ կաթողիկոսական Տեղապահ Բարձրաչէն Տ· Խորէն Սրբազան Աբք· նչանակած է մասնաւոր կեդր· յանձնախումբ մը՝ բաղկացած երեւելի ազգայիններէ , նախագահութեամբ Գերաչնորհ Տ· Ճատ – ճատ Աբք·ի :

Սոյն Յանձնախումբի պործադիր մարմնի անդամներն են՝ Պ· Պ· Յաչիկ Պապիկեան, Ռուբէն Մավիսապալեան, Յակոբ Թէրճանեան, Տօքթ· Եղիկ Գոնճա – լեան եւ Ներսէս Ներսէսեան :

Հիւրերուն համար կազմուած է նաեւ մասնաւոր յայտագիր մը : Յաչախեցաւ – ներու առաջքը առնելու համար, կը թե – լադրուի նախապէս յարաբերութեան մէջ մտնել պործադիր յանձնախումբին հետ :

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

×

ՄԱՅԻՍ 5Ի ԿԱԹ· ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիլիկեան գրեթէ բոլոր Թեմերն ալ լրացուցած են իրենց Պատգամաւորներ – նուն ընտրութիւնը : Քանի մը օրէն Պէյ – րութ կը հասնին հեռաւոր գաղութներու ներկայացուցիչները, որոնք ոչ միայն պիտի մասնակցին կաթող· ընտրութեան, այլ նաեւ անմիջապէս յետոյ գումարուե – լիք Ազգ· Ընդհ· Ժողովին :

Հրաւարական էինք արդէն Միւրանութեան, Լիբանանի, Հալէպի եւ Ամերիկայի Թեմերուն ներկայացուցիչներուն ան – ուանացանկը :

Թեհրանի, Աղրպատականի եւ Կիպրոսի Թեմերը եւս ընտրած են իրենց Պատ – գամաւորները :

Թեհրանի Թեմի կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորներն են՝ Տ· Յովհ· Ա· քհնյ· Հաճեան, Տ· Մեսրոպ քհնյ· Շիրմանեան, Պ· Պ· Ֆէլիքս Ադալեան, Ալբերտ Բէրնարտի, Ռոման Իսաեւ, Արտէմ Յանդամեան, Պորիս Մէլիքվար – դանեան ,Օննիկ Յարութիւնեան, Աւետիս Յովհաննէսեան, Մինաս Յովհաննէսեան, Ճորտյէլ Սահակեան, Սեւակ Սապինեան, Մարզար Սարգիսեան եւ Յովակիմ Տէր Պօղոսեան :

Նոյն Թեմին Ազգ· Ժողովի պատգամաւորներն են՝ Պ· Պ· Ստեփէլ Ստեփէլեան , Անուշաւան Գրիգորեան, Պետօ Գրիգորեան, Վահրամ Դաւիթիանեան, Վաչիկ Ղարարէկեան, Հրայր Մարուխեան, Ա – զատ Յովհաննէսեան, Նորայր Պահլաւունի, Աւետիս Պլուզեան, Տաճատ Պօ – ղոսեան եւ Ստեփէլ Սարգիսեան :

Աղրպատականի Թեմի պատգամաւորներն են՝ Տ· Կարապետ Ա· քհնյ Մնակեան, Պ· Պ· Հայկ Ստեփանեան, Հրաչ Հայրապետեան եւ Տօքթ· Անուշաւան Պաղտասարեան :

Այս Թեմի Ազգ· Ժողովի Պատգամաւորն է Պ· Հայկ Ստեփանեան :

Կիպրոսի Թեմին ընտրուած է Պ· վահրամ Լեւոնեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԻՒՐՏ պարապլուխ էլ Պարղանի վերջնապիր մը ներկայացուց իրաքեան կառավարութեան «վերստին պիտի դնենք դի – մենք եթէ փիւրտերուն առաջարկները չընդունուին» : Կը թուի թէ Իրաքի կառավարութիւնը տրամադիր չէ տեղի տալու քրտական պահանջներուն :

ԻՏԱԼԻՈՑ ընտրութեանց մէջ համայնավար յաղթանակին դլխաւոր պատճառը կը նկատուի Պապին կոնդակը : Արդարեւ չատ մը ձախ կաթողիկէներ համայնավարներու քուէ տուին մինչ ցայսօր եկէղեցին կ'արգիլէր :

ՍՈՒՐԻՈՑ մէջ, 1961 Սեպտեմբերի անջատողական չարժումին պատասխանատուները պիտի դատուին բացառիկատեաններու կողմէ որոնք «ազգային ապահովութեան» տեսան կը կոչուին : Դատուելիք անձնաւորութեանց մէջ են .— Նազըմ էլ Քուտսի (հանրապետութեան նախագահ), ընկերվարական պարագլուխ՝ Պալէտ էլ Ազըմ եւ Մասրուֆ Տաուալիպի (երկուքն ալ նախկին վարչապետ), զօրավար Ապտէլ Քերիմ Զահրետտին դինեալ ուժերու ընդհ· հրամատնատար :

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ձերբակալուած են երկու Թուրք ուսանողներ որոնք պատասխանատուներն են Թրքերէն եւ քրտերէն լեզուով լոյս տեսնող Տէնճ պարբերաթերթին : Իրենց դէմ եղած մեղադրանքն այն է որ քարոզչութիւն ըրած են քրտական չարժումին ի նպաստ :

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ թերթերը որոշած են Մամուլի ընկերութեան դրաքննութեան ենթարկուիլ որպէսզի առաջքն առնուի ազգային միասնականութիւնը խնդրոյ առարկայ ընող յօդուածներու հրատարակութեան :

ՄԵՆՏԷՍ – ՖՐԱՆՍ նախկին վարչապետ Նիւ Եորք հասած է իբրեւ հիւր Թայմ չաբաթաթերթի հրատարակութեան :

ԻՍՐԱՅԷԼ Հանրապետութեան նոր նախագահը պիտի ընտրէ Մայիս 21ին :

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ Անգլիոյ Արտաքին նախարարը յայտարարած է թէ իրենց նպատակն է Պարսից ծոցի իշխանապետութիւնները յաջորդաբար անկախութեան առաջնորդել :

ԳԱՀԻՐԷի մէջ Ֆրանսական դրօչակը կրկին կը ծածանի դեսպանատան չէնքին վրայ :

ԳԱՀԻՐԷի ձայնասփիւռին համաձայն սէուտական ուժեր Ցորդանան մտած են : Նոյն աղբիւրին համաձայն Սէուտի զօրքը կ'երթայ Հիւսէյն Թագաւորը պաշտպանելու իր ըմբոստացած ժողովուրդին դէմ :

էջմիածինի անունը չահագործելով կը Թունաւորեն Սփիւռքի Հայութեան կեանքը :

Ցուսանք , որ այս անգամ պիտի անսան տրամաբանութեան ձայնին, որպէսզի իրականանայ Վազգէն Ա·ի «պատգամ»ը,— «խաղաղութիւն, սէր եւ միութիւն ազգիս Հայոց » :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Մ. ՄԱՇՏՈՑԻ 1600ԱՄԵԱԿԸ

ՊԱՏՈՒՀԱՆ ՄԸ ՀՈՐԻԶՈՆԻՆ ՎՐԱՅ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եւ ո՞վ խանդավառ յուզումով չարտասուեց՝ երբ առաջին անգամ հայրենի տաճարներուն մէջ հնչեց հայաբարբառ Աստուածաշունչը :

Երբ շարական եւ աղօթք՝ խունկերու ծուէններուն հետ երկինք բարձրացան, եւ Հայն աղօթեց իր լեզուով, իր սրտով, իր հաւատքով, իր աչքերով :

Ո՛վ գիտէ, ո՛րքան բարձրացան, ընդարձակուեցան հայրենի զմբէթներն անոնց աչքերուն առջեւ, ամէն ոք պատուհան մը բացաւ իր հոգիին դիմաց՝ մինչեւ յաւիտենականութիւնը տեսնելու :

Հիմա հայերէն կ՚աղօթէին, հիմա եղբայր էին իրարու, սրտակից, աղօթակից եւ կրնար Մեսրոպ խորանին վրայէն դոչել :

— Ողջոյն տուք միմեանց ի համբոյր սրբութեան ...:

Սրբութեան համբոյր է հայ տառը, սրտեր կապող ոսկի շղթայ, ոսկի բուրվառ՝ ուր հայ սիրտը կ՚արծարծի ամէն օր, ոսկի կոչնակ՝ որ ամէն արեւածագին տունէ տուն անցնելով կը հնչէ. Զարթիք, որդիք լուսոյ :

Բայց դուրսը փոթորիկ կայ, մարտի աղաղակ եւ արիւնի ծով. պէտք է Մեսրոպ իր մատներով գրէ խաչանիշ դրօշակին վրայ ... Այսու յաղթեա՛ :

Այսուհետեւ ինքը պիտի զինէ հաւատքով եւ մտքով Վարդաններու բազուկները, ինքը «մարտակից զինուորական դասու», իր ասպետական սուրը մէջքին՝ Մամիկոնեան քաջութեամբ պիտի նետուի պատերազմի դաշտ. պիտի ըլլայ Վահան, Աշոտ Երկաթ, Անիի պարիսպ, Լեւոն մեծագործի անյաղթ բազուկ : Անիկա գիր տուած է, ազատութեան տենչ եւ զոհագործումի նուիրում՝ հայրենի խորանին վրայ: Հիմա իր ժողովուրդն ազդ է, պաշտպան իր պատիւին ու գոյութեան, իր ամօթխած կոյսերը կրնան սրբութիւնն իբրեւ սպիտակ հանդերձ զգենուլ, մայրերն ակութիւն քով կարդալ «Հաւասարեսցէ մահս մեր ընդ մահու տրդարոց». Հայը գիտէ նահատակուելով բազմապատկուիլ, մեռնելով յարութիւն առնել: Գիր ունէին. ամէն բան ունէին:

Թէպէտ Օշականի մէջ ամփոփեցին իր յոգնած նշխարները, եւ Հացեկէն աւելի ուխտական վայր դարձաւ, բայց ի՞նչպէս կարելի էր հոգին յանձնել անմահութեան սահմանուած մեծութիւն մը. ի՞նչպէս մութ նկուղի մը մէջ մոռնալ այն՝ որ սուրբերուն մէջ սուրբ եղաւ, այն՝ որ հայ մանուկին հետ ամէն օր, ամէն ժամ կը ծնի այբբենարանի առաջին էջէն :

Իմ երեւակայութիւնս շատ հեռուները կ՚երթայ՝ աշխարհս գրկող ճառագայթի մը հանգունակ, դէպի անցեալ դարերը, դէպի հայրենի հազարաւոր վանքերն ու քարայրները, ուր ալեւոր դէմքեր, երիտասարդ աչքեր, մագաղաթներու վրայ հակած, լոյսին կը բերէին սրտի խօսող ճառեր ու պատմութիւն, բանաստեղծութիւն եւ իմաստութիւն. ես կ՚երեւակայեմ ամէն մէկ վանքին մէջ Մաշտոց մը սրբատակից, գործակից, հաւատքի եւ գեղարուեստի ներշնչարան. հոն, այդ մութ եւ անհրապոյր որմերուն մէջ, ալեւորի կողքին, երիտասարդին սրտին մէջ միասին կը դարբնէ, միասին կը քրտնի ու կայծեր կը հանէ՝ Հայոց կրակը վառելու :

Մեսրոպ քարայրներու մէջն է. ճգնաւորին հետ՝ ճգնաւոր. ձէթի ճրագին մէջ իր արցունքն է դրած. աղօթք աղօթքի խառնած, ողբ կը գրեն, տրտմութեան տաղեր կը յօրինեն միասին: Նեղ պատուհան մը դէպի հեռաւոր հորիզոնը կը նայի. դուրսը փոթորիկ կայ, հալածանք եւ արիւնի ծով, եւ հէդ ճգնաւորը, մէկ չէ, թերեւս հազարաւորներ, ապաստանած անմատչելի քարանձաւներու մէջ, իրենց կեանքին հետ պայքարելով, կեանքին համար, հայրենիքի համար գութ հայցելով, դարձեալ կը գրեն, հոգեկան զէնք կը պատրաստեն՝ որ Հայը մարտնչի եւ դառնայ անխորտակելի կըրանիթ, անգալար երկաթ :

Այո՛, ամէն մէկ մագաղաթ, ամէն մէկ մատեան, որ դողդոջ ձեռքերով կը բըռնենք եւ անզուսպ մեր շրթներուն կը տանինք, իր մէջ կայծ մը ունի Մեսրոպի հոգիէն, անհատնում, բազմապատկուող, կիզիչ եւ սիրավառ: Ո՞ր ճակատը պիտի չխոնարհէր երկաթագիր մատեաններու առջեւ, ո՞ր ազգը հպարտօրէն աշխարհին ցոյց պիտի չտար իր անդնահատելի դանձերը: Պիտի դար Սկեւռացին, Ռոսլին եւ Պիծակ, պիտի հասնէին Տարօնեցին եւ Նաղաշ, ծիածանի գոյներով ծաղիկին քով թռչուն դնելու, Հայաստանի պատկերը դնելու սուրբերու ծիրանիին քով, ոսկի երկինք մը կերտելու՝ հրեշտակներով լեցուն, եւ ամէն էջի վրայ՝ Աստուծոյ սիրած դրախտը նկարելու : Անոնք կարմիրը Մեսրոպի սրտէն առին, կապոյտն աչքերէն, ոսկին երազներէն, կանաչն հաւատքէն. ո՛չ անդիտակից բնազդով, այլ խորհուրդով, աւանդութեան սուրբ ներշնչումով, ոսկեղէն դարերու ոսկի տեսիլքով, ամէն էջի վրայ լոյս ընդունող պատուհան մը բացին :

Գիր ունէին, ամէն բան ունէին, Մեսրոպի եղեղնեայ գրիչն ունէին, ճառագայթ ունէին, եւ կարծես ամէն գրիչի եւ ծաղկողի սրտին վրայ անգամ մը եւս կը տպաւորուէր Ա. Բ. Գ.:

Գիր ունէին նաեւ տապանաքարերուն վրայ՝ սիրելիներու անունները քանդակելու, մայրերու ցաւած սիրտն ու պաղատանքը ժամանակին յանձնելու. այսուհետեւ որդին իր մայրը պիտի գտնէ անունով ու գերեզմանով եւ պիտի սիրէ անոր քով հանդչիլ ...

— Այս է տապան, այս է հանդիստ :

Եւ երբ հայրենի արեգակը ծագի՝ ամէն անունի վրայ ճառագայթ մը պիտի դնէ, ամէն տրտում խաչ պիտի լուսաւորուի յարութեան յոյսով. հոն անուն մը կայ, Մեսրոպի մատներով գրուած. սուրբ է այդ տեղը. մէկը կը հանդչի՝ որ երէկ թերեւս մարտիկ էր կամ ճգնաւոր կամ հայրապետ. Հայութենէն մասնիկ մը, նոյն հայրենիքին ժառանգ, նոյն ընտանիքին անդամ. հոն հայ մը կը հանդչի՝ որ հիմա անուն ունի, գերեզման ունի. եւ գերեզմանները ազգերու գոյութեան հիմնաքարը կը կազմեն :

Թերեւս այսօր մեղի աւելի կսկիծ կը պատճառեն՝ օտար ոտքերու կոխան այն հազար հազարաւոր գերեզմանները, լքուած խաչերով, սիրելի անուններով, առանց աղօթքի եւ ծաղիկի, քան թէ վեհապանծ Անին, Աղթամարի աստուածանկար եկեղեցին կամ Իննակնեան կաթողիկէն: Մեռելներն աւելի կը կշռեն արդարութեան նժարին վրայ, քան թէ քարէ կոթողները :

Թող միշտ միասին ըլլան գերեզման ու եկեղեցի, մէկը՝ միւսին հովանի : Թող դան սերունդներ եւ կարդան որմերուն վրայ ... դամբարաններուն վրայ,

— Շինեցաւ ... Աստ հանդչի ...

Շինարարն իրաւունք ունի իր շինածի հովանիին տակ հանդչելու, իրաւունք ունի իր հարազատ ձեռքերով յղկուած մարմարներուն վրայ դրոշմելու Մեսրոպեան տառերով, բեւեռի նման խոշոր գրերով.

— Շինեցաւ ձեռամբ ...

Եւ յետոյ իր սիրտն ու հոգին ժառանգութիւն ձգելով ցեղին, համեստ քարի մը տակ, աւելի համեստ խաչի մը թեւերուն փարած ...

— Աստ հանդչի ... :

Ո՞ւր կարելի է գտնել հայրենի հոգին վրայ կերտուած մը, կամար մը, կամ սիւն մը, կամ կիսափուլ աւերակ մը, որ ճակատին վրայ, կուրծքին ու սրտին վրայ չկրէ Մեսրոպեան տառ մը. կարծես առանց անոր ներշնչումին՝ չկայ գեղարուեստ եւ ոչ մտքի բարձրութիւն, կարծես Հայաստանի ոգին է որ «Թեւատարած կը ճեմէ», գեղարուեստէ գեղարուեստ, հրաշքէ հրաշք, եւ պէտք է անպայման երկնքէն իջած թաթը դպչի անոր. պէտք է երկնային Վարդապետը խօսի ամէնուն հետ, ամէն տեղ՝ որ արուեստը ձեւ ու շնորհք ունենայ :

Նոյնն է այսօր ալ, հազարվեցհարիւր տարիներ յետոյ, ո՛չ հինցեր է, ո՛չ մաշեր է. լոյսը չի ծերանար : Նոյն Մեսրոպ Մաշտոցն է, Հացեկի մանուկը, Մամիկոնեան ասպետը, քարայրի ճգնաւորը, սքանչելի Վարդապետը, Օշականի սուրբը: Նոյնն է հայ հոգիին, հայ ազգին, հայ գրքին, հայ սրտին մէջ: Նոյն է ամէն բան. շարունակութիւն, շարունակութեան, հազարաւոր մանուկներ նոյնպէս կը հեգեն Ա. Բ. Գ. եւ կարծես անցեալն ու ներկան հսկայ թափորով դարձեալ կուգան անոր յիշատակին առջեւ երդելու.

— Ովսաննա՛յ... Փա՛ռք ի բարձունս ...

Եթէ փոքրիկ պատուհան մը բացի՝ հեռաւոր անսահման հորիզոններուն վրայ, եւ հեւ ի հեւ հետեւեցայ Մեծ Վարդապետին անհետեւելի քայլերուն, իմ տենչս տեսնել այս հեռաւոր կղզիէն՝ բովանդակ Հայութեան ցնծութիւնը, լսել ճառեր, քերթուածներ, մանկական թոթովանք խառնուիլ այդ մեծ շքերթին եւ կրկնել մեր ժողովուրդին, մեր լեռներուն, հոգին ու ջուրին հետ, հովերուն եւ փոթորիկներուն հետ, աւերակներու, դամբաններու լեզուով, եկեղեցիներու զանգերով, հայրենի բնութեան բարձրաղաղաղակով.

— Ովսաննա՛յ... Փա՛ռք ի բարձունս ... Օրհնեա՛լ որ եկիր յանուն Տեառն ...

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

«Բազմավէպ»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԱՏԸՆԱՈՒՐԻ ՅԱՋՈՐԴԸ

Քրիստոնէական – Ռամկավար կուսակցութեան երեսփոխանական խմբակցութիւնը ժողով գումարելով Ատընաուրի ներկայութեամբ եւ մասնակցութեամբ Պավերական Քրիստոնէական Ընկերակցութեան խմբակցութեան, որոշեց Ատընաուրի յաջորդ առաջարկեալ այժմու փոխ–վարչապետ եւ տնտեսական գործերու նախարարը՝ Փրոֆ. Լուգվիգ Էրհարտ :

Այս որոշումը երկու կուսակցութիւններու ներքին քուէարկութեան արդիւնք է, բայց ո՛չ մէկ կերպով միաձայնութիւն չի ներկայացներ, որովհետեւ 159 քուէ դէմ՝ 47 «Ոչ» եւ 19 «Ձեռնպահ» արտայայտութիւն կայ: Ատընաուր անձնապէս եւ սկիզբը հակառակ եղած է Էրհարտի վարչապետութեան պաշտօնին յարմարութեան: Միայն վերջնական քուէարկութեան յաջող ելքէն յետոյ ձեռք երկարած է Էրհարտի, որովհետեւ Քոալիսիոն միւս կուսակցութիւնը, Ազատ – Ռամկավարներ, իր համաձայնութիւնը տուած

ՁՈՒԿԻՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Տեսակցութիւնը նորոգել անկարելի ըլլալով, երիտասարդը կը յանդգնի իր սրտին բոլոր զգացումները ծաղկենկար ու անուշաբոյր թուղթին հաղորդել եւ զայն զրկել իր սիրեցեալին: Օրիորդ Սիրանոյշ դողդոջ ձեռքով եւ ճակտին վրայ վաղանցիկ շիկնումով մը կարդաց սիրոյ այդ բոցեղէն արտայայտութիւնը որ կը վերջանար պատասխան ընդունելու պաղատանքով: Մանկամարդ աղջիկը որուն կը պակսէր տակաւին սիրային յանդգնութիւն, քանի մը օր մտածեց՝ միշտ ձեռքը բռնած երիտասարդին սիրերգը, որուն պաղատանքը կը մորմոքէր իր փափկասուն սիրտը. վերջապէս որոշեց պատասխան գրել, բայց ի՞նչ կերպով անոր ձեռքը հասցնել զայն. ամենափոքր դայթակղութիւն իր անուան շուրջը՝ կը սոսկացնէր զինքը. երկար մտածեց այս փափուկ կէտին վրայ եւ յանկարծ լոյս մը ծագեցաւ միտքին մէջ :

Օր մը, երբ տունը իրմէ զատ ոչ ոք կար, պատուհանը նստաւ եւ սպասեց:

Համբիկ կ՚անցնէր գաղտնի ակնարկներ նետելով դէպի պատուհանը. յանկարծ կանգ առաւ. հաւատա՞ր աչուըներուն : Բայց այո, զինքը կը կանչէր անիկա, նորէն նայեցաւ աչուըներուն բովանդակ սեւեռումովը եւ ալ կասկած չունեցաւ, օրիորդը զինքը կը կանչէր. երա՞զ էր արդեօք :

— Թօհաֆ պան, մրմռաց ստամբակը ու ներս մտաւ դռնէն որ բացուած էր :

Հիմակ Համբիկ իր դիմացը ունէր Սիրանոյշը, որ իր թովիչ աչուըները անոր վրայ յառած ըսաւ.

— Համբիկ, քեզի բան մը ըսեմ նէ կ՚ընե՞ս :

— Հազար պան ըսէ՝ ամէնն ալ ընեմ, պատասխանեց Համբիկ, անանկ սրտազեղ անձնուիրութեան շեշտով որ մանկամարդ օրիորդը ուրախութենէն սարսըռաց:

— Երդում ըրէ որ մէկուն պիտի չըսես ինծի համար ընելիքդ, յարեց Սիրանոյշ:

— Չեմ ըսեր, մաս վկայ :

Օրիորդը դրասանգներով զարդարուն քորսաժին տակէն նամակ մը դուրս հանեց, պահ մը վրան նայեցաւ վարանումով, յետոյ ծռելով դէպի Համբիկին ականջը, անանկ որ իր չունչով անոր երեսը շոյեց, բան մը փսփսաց: Ստամբակը աղջկան այդ դիրքէն օգտուելով անոր ծոծրակը դիտեց ու հառաչ մը արձակեց:

Քիչ յետոյ դուրս ելաւ Համբիկ՝ գրպանին մէջ ունենալով իրեն յանձնուած նամակը, զոր հասցէին պիտի տանէր, եւ մրմռալով.

— Աճապայիպ, աս նամակը միւսիւ Արամին պիտի տանիմ, բէկ աղէկ, ամա ինչո՞ւ անոր նամակ կը զրկէ կոր. մէջը ի՞նչ գրած է աճապա ... վայ, հասկը – ցայ, հը ... ըսելէ գործը էփեր են ... տանի՞մ մի չտանիմ ... ամա տանիմ նէ աղէկ կ՚ըլլայ, չինքի հէլպէթ նորէն պիտի զրկէ ... հինգ խրուշն ալ գէշ փարա չէ ... ամա փարային տեղը էյէր ան ճերմակ ճիտէն ...

Լռեց, չհամարձակելով բարձրաձայն արտայայտել գաղափարը որ փայլակի արագութեամբ անցած էր միտքէն :

Ալ հիմակ, պատուհանին առջեւէն անցած ատենը, Համբիկ բացէ ի բաց, առանց խպնելու, կը ժպտէր Սիրանոյշի երեսին, որ հինգ զրուշին առաջ բերած երախտագիտութեան նշանը կը կարծէր այդ խորհրդաւոր ժպիտը :

Ստամբակին մտածումը պարապ չելաւ, քանի մը օր ետքը, երբ իրիկուն մը, մթնելուն մօտ, Համբիկ դրանը առջեւէն կ՚անցնէր, Սիրանոյշ որ կեցած էր հոն, նորէն թուղթ մը սպրդեցուց անոր ձեռքը՝ մրմնջելով.

— Նորէն անոր տար, Համբիկ :

Տղան՝ քառորդը գրպանը նետեց ու նամակը հասցէին տարաւ :

Չորս օր ետքը նորէն նամակ մը՝ Սիրանոյշին ձեռքէն Համբիկին գրպանը սահելով՝ յաւիտենական հասցէին յանձնուեցաւ :

Եւ ամէն անգամուն ստամբակը հաղորդեցաւ հինգ զրուշնոցով մը :

Հինգերորդ անգամուն, երբ մանկամարդ աղջիկը նամակը յանձնեց Համբիկին ու դրամն ալ պիտի տար, տղան հրեց անոր ձեռքը, ըսելով.

— Ալ փարա չեմ ուզեր :

— Հապա ի՞նչ կ՚ուզես :

Համբիկ Սիրանոյշին մօտեցաւ, քանի մը պաղատանքը իր աչքերուն մեղմիւ բռնեց անոր թեւէն եւ գրեթէ կանջն ի վար ըսաւ դողահար ձայնով :

— Ճիտէդ պաչիկ մը :

Մանկամարդ աղջիկը բուռն շարժում մը ետ քաշուեցաւ, աչուըները զայրութով շողացին, կարմիր բարակ շուրթերը փոթուեցան, եւ զսպուած մոլեգնութեան շեշտով մը ըսաւ :

— Կորսուէ՛ սըկէց, չափխըն չուն կորսուէ՛, կ՚ըսեմ ...

Համբիկ՝ աղջկան այս զայրագին կերպարանքէն քիչ մը սարսափահար գրպանը դրաւ նամակը ու գլուխը սպանագին երերցնելէ ետք՝ խոյս տուաւ ըսելով.

— Միտքէդ չելլայ այս ըրածդ, չիկ :

ԵՐՈՒ...

(3 Շար.)

Էրհարտի թեկնածութեան, որուն փախ-վարչապետի պաշտօնը պիտի ստանձնէ իրենց պետը Էրիք Մենտէ՝ ըստ նախա-պէս կատարուած բանակցութեան:

Սակայն հարկ է անդամ մը աչքի առաջ բերել ամբողջ երեսփոխանական Ժողովի կազմը եւ թիւերու լեզուն նկատի ունե-նալ, որպէսզի աւելի պարզ ըլլայ թէ Ռամկավար երեսփոխանական ժողովի մը մէջ կրնան անակնկալներ ծագիլ եւ այս արժանաւոր տնտեսագէտին հանդէպ դըժ-ուարութիւններ յառաջացնել:

Ուրեմն, եթէ Ատընաուր Նոյեմբերին հրաժարի, իր կուսակցութիւնը պիտի խնդրէ նախագահ Լիւպքըէն, որ անոր տեղ Երեսփ. Ժողովին ներկայացնէ, իբր յաջորդ Ատընաուրի՝ Փրոֆ. Էրհարտը: Այս պարագային, առանց որեւէ վիճա-բանութեան քուէարկութիւն պիտի ըլլայ: Եթէ 159 ձայնին միանան 67 Ազատական-Ռամկավարներու բոլոր ձայները, բայց միւս «ոչ» քուէարկողները (47) եւ «ձե-ռընպահները» (19) դարձեալ ձայն չտան Էրհարտի, այդ պարագային, Էրհարտ կ՝ունենայ 159+67=226 քուէ, մինչդեռ առնուազն 250 քուէի պէտք կայ ընտրը-ուելու համար, քանի որ երեսփոխանա-կան կազմին ընդհ. թիւը 499 է:

Այս պատճառով անհաւանական չէ, որ Էրհարտ հիմակուց ջանայ ոչ միայն Ա-տընաուրի անձնական մտահոգութիւնը փարատել իր շրջահայեցողութեան մա-սին, այլ եւ սիրաշահի Սոցիալ – Դեմոկ-րատները, որոնք իրենց թեկնածուն ունին Վ. Պրանտը եւ ստիպուած ըլլալու պա-րագային քիչ ատենի համար պիտի ընդ-ունին Էրհարտի վարչապետութիւնը, մինչեւ 1965ի երեսփոխանական նոր ընտ-րութիւնները:

×

ՖՐԱՆՔԵԻԳԵՐՄԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապե-տութեան Երեսփ. Ժողովը Պոնի մէջ զբա-ղեցաւ իբր առաջին ընթերցում Ֆրանքեւ-գերման դաշնագրի վաւերացման խնդ-րով, որ ստորագրուած էր Նախագահ Տը Կոլի եւ Ատընաուրի կողմէ:

Ինչպէս ատենին տեղեկագրած էինք, Պունտէսռաթը ընդունած էր դաշինքը, պայմանով որ նախաբան մը կցուի անոր:

Այժմ Երեսփ. Ժողովը, Պունտէսթակը վիճաբանութեան դրաւ նոյն դաշինքը ըստ օրինի: Ատընաուր եւ միւս կուսակցա-կան ներկայացուցիչները ամէնքն ալ համամտութիւն յայտնեցին Ֆրանքեւգեր-ման դաշինքին հաշտութեան եւ բարեկա-մութեան ոգիին, բայց նախաբանի մը կարեւորութիւնը շեշտեցին, որ պիտի ճշգէ հանդամանօրէն թէ այս դաշինքը իր գործադրութեան միջոցին երբեք պի-տի չխանգարէ նախապէս կնքուած դա-շինքները եւ համաձայնութիւնները, ո-րոնք գոյութիւն ունին ուրիշ երկիրներու հետ:

Երեսփ. խմբակցութեանց պետերը ընդ-ղծելով հանդերձ Ֆրանքեւգերման դա-բաւոր թշնամութեան վերացման կարե-ւորութիւնը, առաջարկեցին արտաքին գործերու « Յանձնախումբ »ին թողուլ դաշնագրին յառաջաբանին շարադրու-թիւնը եւ կրկին ժողովի բերելու դաշին-քի վաւերացումը, որ Մայիսի վերջերուն կրնայ ըլլալ:

Կը թուի թէ բոլոր կուսակցութիւնները յառաջաբանին միջոցով կը յուսան սահ-մանափակել Ֆրանսական այն ձգտումնե-րը, որոնք բնոյթ կրնան ունենալ Արե-ւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ ինքնաղլուխ ուժ մը կազմելու, զատուելով Անգլիա-յէն եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգնե-րէն: Ասիկա երբեք չի համապատասխա-ներ գերման քաղաքականութեան, որ կը հետապնդէ ամէն գնով վերամիացումը ամբողջ Գերմանիոյ արեւմտեան երկիր-ներու անխտիր գործակցութեամբ:

Վիլլի Պրանտ, որ Փարիզ այցելութե-նէն վերադարձին կիրակնօրեայ իր ճառը խօսեցաւ ձայնասփիւռէն, ընդղծեց ան-դամ մըն ալ վերոգրեալ տեսակէտը, յայ-տարարելով միանգամայն Ֆրանքեւգեր-ման մշակութային սերտ գործակցութեան մը համար առնուած քայլերը:

×

ՀԱՆՈՎԸՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 28էն մինչեւ Մայիս 7 տեղի պի-տի ունենայ գերման ճարտարարուեստի մեծագոյն ցուցահանդէսը Հանովրի մէջ:

Նախագահ Լիւպքը բացումը կատարե-լով յայտարարեց, որ այս տարի կը մաս-նակցին 6000 ցուցադրող հաստատութիւն-ներ եւ գործարաններ՝ 26 երկիրներէ: Մօտ 600 ցուցադրող աւելի քան առջի տարի, իսկ օտար երկիրներու մասնակ-ցութիւնը ամբողջին մէկ հինգերորդը կը կազմէ՝ մօտ 1200 հաստատութիւններով:

Առաջին տեղը կը բռնեն Ֆրանսա, Անգ-լիա, Աւստրիա եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները, այնպէս որ Հասարակաց Շուկայի երկիրներէն կուգան 458 ցու-ցադրող, միւս եւրոպական երկիրներէն 542, անդրատլանտեան երկիրներէն 152, Եուկոսլաւիայէն 20, Արեւելեան Գերմա-նիայէն միայն 6, եւայլն:

Հանովրը ամէն կերպով պատրաստուած է աւելի լայն բանալու դռները այցելող-ներու առջեւ: Քաղաքը կը ներկայացնէ շատ մը յարմարութիւններ եւ այս տարի 16 միլիոն մարք ծախսուած է անցած տարուան 22 միլիոնին վրայ՝ կատարե-լագործելու համար «ցուցադրութեան սը-րահ»ներու տարածութիւնը, մուտքը եւ օգտագործումը:

Պ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՎԻԷՆ (Յառաջ).— Կարելի է արձա-նագրել արդար հպարտութեամբ որ Վիէ-նի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները, վարչա-կան կազմը եւ անձնուէր բարեկամները լրացուցին յաջող ոտնագնդակի շրջան մը: Եթէ գտնուեցան անձնաւորութիւն-ներ, որոնք կարգ մը դժուարութեանց առջեւ վհատեցան, յուսալքուեցան — եւ այսպէս մեկուսացած անդամներ դիտողի դերին մէջ մնացին — ասդին, ընդհակա-ռակն, ուրիշներ աւելի եռանդով եւ յա-րատեւութեան ոգիով տարուած յաջողե-ցան հասնիլ գրական եւ շատ գոհացուցիչ արդիւնքի մը:

Կիրակի, ապրիլ 21ին, շատ գեղեցիկ օդով մը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ ոտնագնդակի ախոյենա-կան վերջին մրցումը: Գաղութիս Հայ Մարզական Միութեան (Իւ. Էս. Ժէ. Ա.) նորաձեւ պիտակով եւ մասնաւորաբար ուժեղացած կազմով խումբը, դաշտ իջաւ մրցելու մեր «տկար եւ անփորձ տղոց դէմ»:

Մրցումը դեռ չսկսած, դատաւորի մէկ հրամանին վրայ, երկու խումբերու մար-զիկները — կազմ ու պատրաստ — վայր-կեանի մը կատարեալ լռութեամբ յար-գեցին Մեծ Եղեռնի զոհերուն անմոռա-նալի յիշատակը:

Եւ ահա, գնդակը սկսաւ երթեւեկել ու-ժեղ եւ կայտառ հարուածներու տակ: Քանի մը վայրկեանի տատանումներէ ետք, Հ.Մ.Ը.Մ.ի տղաքը ճամբայ բացին իրենց վարպետ «փաս»երով եւ հասան հակառակորդի բերդին առջեւ: Յառաջա-պահ Գրիգոր Քղէլեան, նպաստաւոր պա-հէ մը օգտուելով, ոտքի յաջող հարուա-ծով մը գնդակը սահեցուց Հայ Մարզա-կան Միութեան բերդէն ներս եւ այսպէս Հ.Մ.Ը.Մ. նշանակեց առաջին կէտը:

Մրցումը, մէկէն սկսաւ աւելի տաք-նալ. հանդիսատես բազմութիւնը մեծ հե-տաքրքրութեամբ եւ քաջալերանքի ար-տայայտութիւններով, սկսաւ մարզիկնե-րը աւելի կրակոտ խաղարկութեան մղել: Թէեւ եղան մի քանի սխալներ կամ ան-կանոնութիւններ — անշուշտ անխուսա-փելի նման պարագաներու մէջ, բայց կարելի է ըսել որ մրցումը, իր ամբողջ տեւողութեան ընթացքին, լաւ անցաւ:

Միայն թէ, շատ շատերուն համար ան-սպասելի դէպք մը, յաղթական հանդի-սացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը՝ 3ի դէմ 6 կէտով:

Մեր տղաքը, բոլորը անխտիր, սքան-չելի խաղարկութիւն մը ցուցադրեցին: Զարմանքի բերին բոլոր ներկաները:

Իսկ բերդապահ Զաւէն Կարապետեան, յամառօրէն եւ աչալուրջ կերպով պաշտ-պանեց իրեն յանձնուած բերդը:

Շաբաթ իրիկուն (27 Ապրիլ) Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութիւնը հայրենակից Խ. Պետրոսեանի սրճարանին մէջ, համեստ խնջոյքի մը հրաւիրած էր մարզիկները եւ վարչական անդամները: Խնջոյքի ընթաց-քին, խմբական երգերէ ետք, խօսք առ-նելով յանուն վարչութեան, եղբ. Կ. Տէրմոյեան իր ուրախութիւնը եւ գոհու-նակութիւնը յայտնեց ձեռք բերուած յա-ջողութեանց համար:

Միեւնոյն իմաստով խօսեցան եղբայր-ներ Գէորգ Մարգարեան, Արամ Բարսեղ-եան եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի յարգելի նախագահը՝ Կ. Սապունճեան, եւ այսպէս, ուշ ատեն, եղբայրական ջերմիկ եւ խանդավառ մըթ նոլորտի մէջ վերջացաւ խնջոյքը:

Կ. Տ.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

ՊՈՐՏՕ (Յառաջ).— Կիրակի, Ապրիլ 21ին, Պորտոյի հայ գաղութը եւս ոգե-կոչեց Մեծ Եղեռնի նահատակներուն խնկելի յիշատակը: Կազմակերպիչ մար-մինը՝ Հ. Յ. Դ. « Մուրատ » խումբը, ամէն ջանք ի գործ դրած էր, որպէսզի չարաշուք աղէտին 48րդ տարեդարձը ո-գեկոչուի գաղութին բոլոր ազգայիննե-րուն կողմէ, անխտիր: Դժբախտաբար, բացականերու պատկառելի թիւ մը կար: Կը թողունք իրենց խղճին հետ միասին:

Գեղարուեստական բաժինը խնամուած եւ օրուան պատշաճ էր: Երգերը, խըմ-բերգները եւ արտասանութիւնները՝ մեծ յաջողութեամբ կատարեցին տեղւոյն ե-րիտասարդները:

Օրուան նախագահուհին էր Հայկունի Թաշճեան: Կարօ Տօնէրեան յուզիչ եւ պատկերաւոր բառերով նկարագրեց Ապ-րիլ 24ի դեհենը, մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներուն եւ մագապուրծ ճողոպ-րած միւս մէկուկէս միլիոնին անլուր տառապանքները: Հակառակ այս անողոք ճակատագրին Հայը, Հայութիւնը ապրե-ցաւ ու այսօր, իր գոյութիւնը աւելի քան պերճախօս է:

Օր. Շաքէ Քենտիրեան՝ դաշնակահա-րուհի եւ հայերէնի ուսուցչուհի, կա-տարեալ յաջողութեամբ ղեկավարեց ազ-գային եւ հոգեւոր երգերը:

Խօսք առաւ նաեւ տողերուս հեղինակը, որ դիտել տուաւ թէ մեր «հայրերը եւ մայրերը ջարդուեցան, որպէսզի հայ եւ քրիստոնեայ մնան, մէկ խօսքով նա-հատակուեցան վասն կրօնի եւ ազգու-թեան:

Ոգեկոչումի այս հանդիսութիւնը առ-ոթ մը եղաւ, որ Պորտոյի փոքրաթիւ հայ գաղութը վայելէ եւ գնահատէ տեղ-ւոյն շնորհալի երիտասարդութիւնը, որ բեմին վրայ անդամ մը եւս հնչեցուց Մաշտոցի բարբառը:

ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԴ. ԽԱՉԵՐԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (117)

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

— Ինչո՞ւ այդպէս անյաջող եղաւ, հարցուցի.

« — Որովհետեւ շինել տուած երկաթ սնտուկդ լաւ պատրաստուած չէր, ըսաւ եւ անցաւ գնաց:

« Փողոցին մէջ բացատրութիւն պա-հանջելու ատենը չէր մարդէ մը, որ իր ըսածը չէր գիտեր. անյաջողութիւնը կ՝ե-րեւի թէ իրեն ալ գէշ ազդած էր, ըսի ինքնիրենս ու հեռացայ:

« Այն իրիկունը դարձեալ շոգեկառք նստանք եւ անցանք Փեշտա:

Այս քաղաքին մէջ, մէկ երկու ծանր խօսքեր փոխանակելով, իրարմէ բաժ-նուեցանք:

« Անոնք դացին ուղղակի Ժընեւ, իսկ ես անցայ Թրիէստ, անկից ալ Եգիպտոս, ողբալու հայ ազգին ճակատագիրը ...:

« Դժբախտ ժողովուրդ, կը խոկայի ես ինքնիրենս, մեղի պէս անշնորհք արա-րածներու յանձնուած է քու բախտդ, որ-պէսզի չարչարենք, մորթել տանք ու դժ-բախտութենէ դժբախտութիւն առաջնոր-դենք քեզ ...:

« Եւ այս խորհրդածութիւններս այն-քան տխուր, եւ այնքան յոռետես էին, որքան ինքզինքս կը գտնէի անգութ յու-սախաբութեան եւ դառն իրականութեան առջեւ, եւ կը բացադանչէի:

« — Սուրբ Յեղափոխութիւն, քու ա-նունովդ ինչ հրէշութիւններ կը գոր-ծուին ...:

Դ.

Ժընեւի մէջ, Մահափորձին վիժումին տպաւորութիւնը ցաւագին եղաւ եւ հի-ասթափումը՝ սոսկալիօրէն անգուտ, թէ-եւ եւրոպական մամուլի ամէնէն հեղի-նակաւոր ներկայացուցիչները ներբող-ներ հիւսեցին Հայ Յեղափոխական Դաշ-նակցութեան այդ յանդուգն քայլին հա-մար, որ աննախընթաց պիտի մնար հայ-կական յեղափոխութեան տարեգրու-թեանց մէջ:

« Դրօշակ », երբ անցաւ առաջին թա-փը, իր սիւնակներուն մէջ կը զետեղէր թունալից յօդուած մը, խարանելով Կար-միր Սուլթանը, եւ իր չարաշուք ու դըժ-խեմ թագաւորութիւնը, միեւնոյն ժամա-նակ, հոն պոռթկալով մարտիրոս ցեղի մը վրէժխնդիր զայրոյթի աղաղակը:

Մենք այս հոգեշունչ յօդուածը նոյ-նութեամբ կ՝արտագրենք այս էջերուն մէջ. թող ընթերցողները կարդան զայն եւ անդամ մըն ալ առիթ ունենան ճանչ-նալու Ապտիւլ Համիտը, Աստուծոյ նոր Պատուհասը, որ մոռցնել տուաւ Աստի-լաները, Ալարիկները, Գենսերիկները, Ներոնները, եւ հին ու նոր դարերու բոլոր թագակիր ոճրագործները ...

Ահաւասիկ այդ յօդուածը.—

ՈՃՐԱԳՈՐԾԸ ԳԱՀԻ ՎՐԱՅ

Եւ յետագոյ ցեղին մէջ,
Պիտի անունդ երեւի
Տիրաններուն բարբարոս՝
Նախատինք մը քատմնելի:

ՌԱՍԻՆ

Եղբօր մարմինը պատուանդան դար-ձրեց նա: Եւ այդ մսէ պատուանդանի վը-րայ կանգնած՝ երեսուն տարի է, հրա-պարակով, ամբողջ աշխարհի առաջ, նա երկրպագում է իր միակ Աստծուն — Ո-ճիրին: Ոճիրը նրա Աստուածն է, նրա Մարգարէն, նրա Ղուրանը:

Եւ այդ Ղուրանը ասում է՝ «Եղբօր դաւողը որդուն չի խնայի»: Ու մի օր, երբ գաղտնի սենեակից պարսպապատ ազգին փոխադրուած՝ դողը մարմնի մէջ՝ արիւնացող ծաղիկների բուրմունքն էր շնչում, նոր սարսուռ պատեց նրան. — ծառերի յետեւից, ինչպէս դետնից բու-սած, դուրս եկաւ մի մանուկ — ոհ, որ-քան նման էր Մուրադին — աներկիւղ, ակնապիշ, աչքերը հօր աչքին գցած: Հայրը որդուն էլ չճանաչեց — մանկան թաթիկը նրան ատրճանակ թուաց, իսկ ժպիտը՝ սպառնալիք, դաւադրութեան փորձ: Ատրճանակը որոտաց: Ոճրա-գործի նոր զոհը՝ հարազատ զաւակն էր, տասն տարեկան: Արցունք չերեւաց ա-րիւնած աչքերում:

Մի բան միայն հրամայեց՝ «Շուտ, հողի տակով արէք», շուռ եկաւ գնաց, որպէսզի միւս օրը նոր զբօսանք կատարի որդու դիակը ծածկող անխօս հողի վրայ ... Բայց տեսնուա՞ծ է միթէ, որ որ-դուն չխնայողը՝ կնոջը կամ ազգական-ներին խնայի: Եւ սուլթանական գաղտ-նի զբօսավայրում, տարիների շարքերի հետ՝ դիակների նոր շարքեր կազմուե-ցին ...

Ոճրագործ՝ իբրեւ եղբայր, ոճրա-գործ՝ իբրեւ հայր, ոճրագործ՝ իբրեւ ա-մուսին:

Ընտանիք չէ դա, այլ ընտանեկան ըս-պանդանոց:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Օր. Հրանոյշ Սրապեան, Տէր եւ Տիկին Հրայր Սրապեան եւ զաւակը (Մարոք), Այրի Տիկին Վերժին Տէր-Ստեփանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Տէր-Ստեփանեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Էմմա Դաւիթեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տիկին Անժէլ Քէհեաեան, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Գազազեան եւ զաւակը (Նիւ Եորք), սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն անողոք մահը իրենց մօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԾԻԱԾԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆԻ
(Ծնած Երզնկա)

որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան «Պիշա»ի հիւանդանոցը Ապրիլ 30ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ Երկուշաբթի (Մայիս 6) կէսօրէ ետք, ժամը 2·30, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ զրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը իր եւ բոլոր խումբերուն անունով ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ վեթերան ընկեր ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆի մահուան տխուր առթիւ:

×

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն կ'ողբայ անակնկալ եւ կսկծալի կորուստը Վեթ. ընկեր ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆի եւ իր վշտակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեանի, Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ յիսուն Ֆրանք «Հայ Մշակոյթի Տան» նաեւ յիսուն Ֆրանք ողբ. ընկեր Կ. Խրիմեանի յիշատակին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մ. Լուսինեան եւ զաւակները խորին շնորհակալութիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ հեռագրով, նամակներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԴԵԼԵՄԱՔ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ
(Էրզրումցի)

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Պ. Արմենակ Քէշիշեան (Մեզոն Լաֆիթ) 50 Ֆրանք կը նուիրէ Պ. Օննիկ Եալընզեանի մահուան առթիւ, Կ. Խաչի օգափոխութեան Կայանին: (Ստանալ Յառաջէն):

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլեան սերունդը թէյասեղան մը կազմակերպած է ի պատիւ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ
եւ
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆԻ

Երկուշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին, Քաֆէ Նօայի մէջ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ "ՕՐ"Ը
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի, մասնակցութեամբ Տէսինի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Ժող. Տան սրահին մէջ: Ռիւ Պրանլի:

Կը բանախօսէ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, որուն սիրայօժար կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ը (իր պարախումբով եւ արտասանութիւններով):

Օր. Բրափիոն Տապաղեան (արտասանութիւն):

Կը ներկայացուի «ԱՆՈՒՇ»ի օփերայէն «ՎԻՃԱԿԻ» պատկերը, Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտներու կողմէ ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի:

Մուտքը ազատ է:

ՊՐԵՄՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷ
ԵՒ
Գ. ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԻՐԵՆՑ
ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին

SALLE DEBUSSY, 252, Fbg. St-Honoré

Դասախօս՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԽԱՆՏԱՆԵԱՆ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԴԱՐԵՐՈՒ ԸՆԴՄԷՋԷՆ»
(Ճամբորդութիւն մը՝ Հայաստան, լուսարձակումներով)

Դասախօսութիւնը կը կատարուի Ֆրանսերէն լեզուով:

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,
Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, զուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաքենաճեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւնները ու համակիրները:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

GALERIE MONTE-CARLO

52, CHAMPS-ÉLYSEES

(Passage Elysées La Boétie, Ascenseur A № 618)

ԺԵՐԱՆԵԱՆ

Մինչեւ ՄԱՅԻՍ 18, ամէն օր ժամը 10էն 12 եւ 14·30էն 18·30:

ՖՐԱՆՍ. ԲԱՆԱԿԻ
ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ֆրանսացի նախկին Կամաւոր Ռազմիկներու 1963 թ.ի պատգամաւորական ժողովը որ տեղի պիտի ունենայ Մարսիլիոյ մէջ, Մայիս ամսոյ 2–5 կիրակի, կը ներկայացնէ բացառիկ արժէք մը:

1963ի Դիւանին պատուակալ նախագահ նշանակուած է նաեւ Միութեան պատ. նախագահ Պր. Շ. Տիրան Թէքէեան:

Բարեկ. Միութիւնն իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ՝ Անծանօթ Զինուորի Արձանին եւ զանազան հանդիսութեանց:

Փարիզի, Լիոնի եւ այլ վայրերու մեր կամաւոր ընկերները կրնան իրենց մասնակցութիւնը բերել այս հանդիպումներուն՝ իրենց դրօշակներով:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան անդամներու ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Օրակարգ՝ վարչութեան երկու տարի պաշտօնավարութեան համարատուութիւնը, հրաժարականը եւ նոր վարչութեան անդամներու ընտրութիւն եւ եկեղեցւոյ եւ վարժարանի մասին խիստ կարեւոր կարգադրութիւններ:

Նկատի ունենալով օրակարգի կարեւորութիւնը՝ անհրաժեշտ է որ բոլոր անդամները ներկայ ըլլան այս ժողովին:

Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՊՐԻԼ 24Ը
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ):

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, Սալ Մազընօ, 88, Ռիւ տ'Օպանեը:

Կը նախագահէ Յ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

Հ. ՎԱՀԱՆ Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
(Վենետիկէն)

եւ

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
(յանուն Ապրիլեան Սերունդի, Միլանոյէն)

Օրուան պատշաճ դեղարուեստական յայտագիր: Կը մասնակցին.— Ս. Չէօրէկճեան, Օր. Չէօրէկճեան, Օր. Մ. Սիմոնեան, Պ. Պ. Կասեան, Պապեան, Վ. Նազարեան:

Կենդանի պատկեր՝ Հայ Արենուշներու գայլիկներու կողմէ:

Ղեկավարութեամբ՝
Տիկ. Մ.. Շահմիրեանի

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԵՒ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ
ԽՆՋՈՅՔ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Մայիս 5, Կիրակի, ժամը 15էն մինչեւ ուշ գիշեր

SALLE DES FETES DE L'ANCIENNE MAIRIE DE SCEAUX
68, Rue Houdan, Sceaux

Կը նախագահէ՝ ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ — Կը խօսի՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կը ներկայացուի Յ. Պարոնեանի «ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»ը, Պանեէօ-Քաշանի Նոր Սերունդին կողմէ:

Նոր Սերունդի «Նայիրի» պարախումբը ղեկավարութեամբ Տիկ. Թորոսեանի:

Գեղարուեստական բաժին.— Ա. Գրիգորեան (արտասանութիւն), երաժշտութիւն՝ «Եռագոյն» խումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Ժերար Պալանցեանի:

Կերուխում, հայկական ճոխ պիւֆէ, Եւրոպական պար: Մուտք 3 ֆրանք

Moyens de transport : Ligne de Sceaux, descendre Métro Sceaux — correspondance

Denfert-Rocherau, Direction : Robinson

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8-ին, միչեւ լոյս:

Կ'ՈՒԶՈՒՒՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ հիւսուածեղէնի մոնթաժի համար: Ապահով գործ: Լաւ վճարում: Դիմել՝

SIETA
9, Rue Gabriel - Laumain PARIS 10e

Հ. Յ. Դ.

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողով կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ օր, ժամը 20·30ին, ընկեր Միսաք Նահապետեանի տունը: Ռընաժի Լանսի: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի համերգը Մայիս 18ին, Մարսէյլի Ժիմնազի թատրոնը:

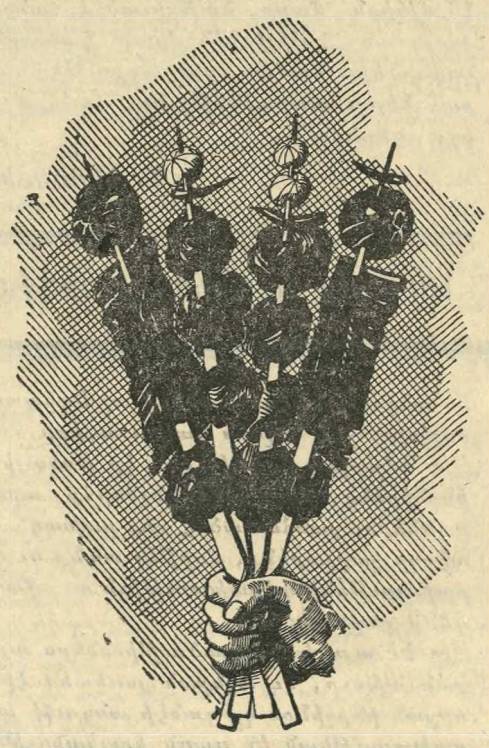

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր:

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

Լօխում հէլվա թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԿԻՐԱԿԻ
5
ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE
5 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9598

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9598

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՒ ՔՕՂԸ ԿԸ ՎԵՐՆԱՅ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Մխիթարեան Ընդհանուր Ժողովը՝ Ապրիլ 3ին պու – մաուած Անթիլիասի Վեհարանին մէջ՝ կաթողիկոսական ընտրութեան թուական որոշած էր Մայիս 5ի կիրակի օրը :

Նոյն ժողովը կազմած էր թեկնածու եպիսկոպոսներու հնգանուն ցանկը եւ ընտրած Պատգամաւորական Ժողովին մասնակցելիք միաբանները, 12 հոգի ,ո– րոնցմէ մէկը արքեպիսկոպոս, վեցը վար– դապետ եւ հինգը սարկաւագ :

Կիլիկեան Աթոռի 1941 Յունուարի կա– նոնագրութեան 7րդ յօդուածին համա – ձայն կաթողիկոսը կ'ընտրուի Պատգա – մաւորական Ժողովէն, որ կը կազմուի հետեւեալ ձեւով ·— Ա) Իւրաքանչիւր 5000 անձ կուտան մէկ պատգամաւոր : Բ) Այն թեմերը , որոնց ժողովուրդին քիւր հինգ հազարով բաժնուելէ յետոյ 2500էն աւելի մնացորդ կ'ունենայ, կու– տան մէկ յաւելեալ պատգամաւոր :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ենթա – կայ ութ թեմերը Թուական տեսակէտէ կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերը ·—

Ամերիկայի ազգային թեմ՝ 125·000 հոգի, Լիբանան՝ 100·000, Հալէպ 85 հազար, Թեհրան 90·000, Իրանա– Հնդ – կաստան 30·000, Ամերպատական·20·000, Յունաստան 9000, Կիպրոս 2500: Ընդհ· գումար 461·500 հոգի :

Այս թիւերու հիման վրայ Պատգամա – ւորական Ժողովը պիտի բաղկանայ 93 հոգիէ, երկու երրորդը (62 հոգի) աշ – խարհական, մէկ երրորդը (31 հոգի) ե– կեղեցական : (Երկու ձայնի իրաւունք ունի Էջմիածնի աթոռը, որ այս անգամ չի մասնակցիր ընտրութեան) :

Աշխարհական պատգամաւորները կ'ըն– տրուին իւրաքանչիւր թեմի Ազգ· Գա – ւառական Ժողովին կողմէ : Իսկ եկեղե – ցականերէն ութ թեմերու Առաջնորդնե– րը ի պաշտօնէ մաս կը կազմեն Պատգմ· Ժողովին· 12 ներկայացուցիչ կուտայ Միաբանութիւնը, 11 քահանաներ կ'ըն – տրուին Գաւառական Ժողովներէ :

Կանոնագրութեան 13րդ յօդուածին համաձայն « Պատգամաւորական Ժողովին պարտականութիւնն է Ս· կաթողիկոսի ընտրութիւնը միայն » :

Բացի Պատգամաւորական Ժողովէն , Կիլիկեան Աթոռն ունի նաեւ Ազգային Ընդհանուր Ժողով, իրրեւ օրէնսդիր մարմին, որ պիտի դումարուի Անթիլիա– սի մէջ Մայիս 7էն 8 :

Ըստ կանոնագրութեան 18րդ յօդուա – ծին, թեմերու Ազգ· Գաւառական Ժողով– ները կ'ընտրեն իրենց երեսփոխանները — վեց օրինաւորը աշխարհական եւ մէկ օրինաւորը կղերական — , որոնք քուէի իրաւունքով կը մասնակցին Ազգ· Ընդհ· Ժողովին :

Այս վերջինի օրակարգի գլխաւոր հար– ցերն են՝

Ա) Քննութիւն նախորդ Ազգ· Կեդր· վարչութեան երկամեայ գործունէու – թեան : Բ) Կանոնագրի վերաքննութիւն : Գ) Նոր Ազգ· Կեդր· վարչութեան ընտ – րութիւն :

Նորընծաի կաթողիկոսի օծումը պիտի կատարուի Մայիս 12ի Կիրակին :

Ուրեմն այսօր՝ Կիրակի՝ նոր կաթողի– կոսի ընտրութեամբ Անթիլիասի Մայր Տաճարի հայրապետական աթոռին վրա – յին պիտի վերնայ սեւ քօղը, որով ծած – կուած էր անիկա Փետրուար 18էն, երա– նաշնորհ Զարեհ Ա· կաթողիկոսի յան – կարծական եւ անակնկալ վախճանումէն ի վեր :

Հաւատացած ենք, որ Պատգամաւորա – կան ժողովը, գիտակից իր բարձր պար – տականութեան, կիլիկեցոյ դարաւոր ա – թոռին վրայ պիտի բաղմեցնէ արժանա – ւոր բարձրատիճան եկեղեցական մը , ընդունակ չարունակելու երջանկայիշա – տակ վեհափառին սկսած գործը :

Ըսած ենք եւ կը կրկնենք, որ ապա – ռաժի վրայ հիմնուած է կիլիկեցոյ կա – թողիկոսութիւնը , չնորհիւ հոգեկոյս հայրապետին եօթնամեայ անխոնջ աշ – խատանքներուն, անընկճելի կամքին եւ բեղուն ու արդիւնաւէտ գործունէու – թեան :

Մաղթե՛նք որ անօսանս մնայ ապա – ռաժը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ կրկին չատ չփոթ կա – դութիւն մը կը տիրէ : Նասրական հինգ նախարարներ հրաժարած են, բազմաթիւ սպաներ չնորհազրկուած են նոր պետա – կան հարուածի մը վախով : Արդէն դը– րամատուներու ազդայնացումը ծանր հարուած մը բերած է դրամատիրական չրջանակներուն մէջ : Առաջին քայլ մըն է ղեկի ընկերվարականացում : Պաչ – մոյանագրկուած բոլոր սպաները նասրա – կան են ինչ որ կը հաստատէ թէ Պասսը չի փորձեր խուսափիլ դինեալ բախում – ներէ ալ, ի հարկին : Ամէն պարագայի մէջ, Պասսականները միաք չունին չեզ– եալ համարելու Դահիրէյի համաձայնու – թիւնները, ընդհակառակն, բայց կ'ուզեն «նասրականութիւն» ընել առանց Նասրի :

ԿՈԶԻԼՈՎ , որ Խրուչչեւի յաջորդ կը նը– կատուէր արեւմտեան չրջանակներու կողմէ , սրտի տագնապ մը ունեցաւ առ – չի օր :

ՀԱՑԻԹԻի մէջ պատերազմական վիճակ հռչակուեցաւ : Ըստ Ուոչինկթընի չրջա – նակներու լուրերուն սարսափի ալիք մը կայ ամբողջ երկրին մէջ : Սպանութիւն – ներ եւ չարչարանքներ կան ամէն կողմ :

ՆԱՍՐ Ալժէ հասաւ Շաբաթ օր : Ամ – բողջ քաղաքը դրօչազարդուած է ըն – դունելու համար Արաբ· Մ· Հանրապե – տութեան նախագահը :

«ԻՄԱՆԻԹԷ » կը հերքէ Ֆիկառոյի լուրը Փօլ Ռոպսընի վերաբերեալ եւ կ'ը– սէ թէ սեւ երդիչը «տեղ մըն է Անգլիոյ մէջ» : Ֆիկառօ փնտռած է նախկին հա – մայնավար սեւը ամբողջ կղզիին մէջ եւ չէ գտած ... : Ամէն պարագայի մէջ Ֆի– կառօ կը հաստատէ իր լուրերը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հաղորդեն որ Ֆիտէլ Քաստրօ Ալժէ պիտի երթայ Հաւանա վերադառնալէն առաջ :

ՕՌԱՆի մերձաւոր Արքոլ չրջանը ասկէ հետ պիտի կոչուի Պիր էլ Ճիր :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը՝ Տին Ռըսք Պելկրատ հասաւ Շաբաթ օր :

ՎԻԵՆՆԱՅի Արքեպիսկոպոսը՝ կարդի – նալ Քէօնիկ որ քննական պատյար մը կը կատարէ Լեհաստան խանդավառ ընդու – նելութեան արժանացած է Զեսթոքովայի մէջ :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ այս աչնան Ամերի – կա պիտի երթայ : Առջի իրիկուն տեսակ– ցութիւն մը տուած էր պատկերասփիւռի « 5 սիւնակ առաջին էջին վրայ » յայտա– գրին : Թիթօ յայտարարեց թէ համակե – ցութիւնը պարտադրուած է միջազգային կացութեան կողմէ : Յայտնեց նաեւ թէ Խորհ· Միութեան հետ իրենց յարաբե – րութիւնները կը բարելաւուին :

ԱՆԳԱՐԱՅի մէջ հրապարակաւ պիտի դատուին այն 12 սպաները որոնք ձեր – բակալուած էին վերջերս ցրուած ըլլալով դաղտնի թռուցիկներ «երիտասարդ քե – մալականներու բանակ» ստորագրու – թեամբ :

Ա. Մ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵԳԻՊՏՈՍ

Մայրաքաղաք՝ Գահիրէ : Տարածու – թիւն՝ 386·198 քառակուսի մղոն : Բնա – կիչ՝ քանդուեց միլիոն :

1953ին հանրապետութիւն հռչակուե – ցաւ : Սահմանակից է Սուտանի, Լիբիոյ եւ Իսրայէլի :

Կ'արտադրէ արմաւիք, բամպակ, չա – քար, պտուղ : Նեղոս գետը երկրի կեան– քի աղբիւրն է : Կառավարութիւնը՝ ար – տաքին օժանդակութեամբ կը գործադրէ երկրի ճարտարարուեստականացման հըն– գամեայ ծրագիր մը :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Եգիպտական կայսրութիւնը ծաղկիլ սկսաւ Քրիստոսէ առաջ չորս հազար թը– ւականին : Բազմաթիւ ազգերու ներխու – ման ենթարկուեցաւ , — Ասորիներու , Պարսիկներու, Հելլէններու, Հռոմայե – ցիներու, Սարակինոսցիներու, Թուրքե – րու, Ֆրանսացիներու եւ Անգլիացինե – րու : 1882ին Անգլիա գրաւեց Եգիպտոսը : 1922ին Եգիպտոս անկախ դարձաւ՝ Ֆուատ թագաւորի իշխանութեան տակ : 1936 Ապրիլին մեռաւ Ֆուատ եւ անոր յաջորդեց իր զեռատի զաւակը՝ Ֆարուք : 1953 Յունիսին միապետութիւնը տապա– լեցաւ, Ֆարուք արտաքսուեցաւ եւ հան– րապետութիւն հռչակուեցաւ :

ՍՈՒՐԻԱ

Մայրաքաղաք՝ Դամասկոս : Տարա – ծութիւն՝ 72·234 քառակուսի մղոն : Բը– նակիչ՝ չորս միլիոն երեք հարիւր հա – զար :

Սահմանակից է Թուրքիոյ, Իրաքի , Յորդանանի եւ Իսրայէլի : Հարուստ է հնագիտական գանձերով եւ իր մայրա – քաղաքը աշխարհի ամենէն հին մայրա – քաղաքներէն մէկը կը նկատուի : Աւելի քան չորս հազար տարուան հնութիւն ու– նի :

Սուրիա առաւելաբար երկրագործական երկիր է : Կ'արտադրէ ծխախոտ, բամ – պակ եւ ցորեն :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Սուրիա երկար տաեն Թրքական պե – րիչխանութեան տակ կը գտնուէր : Ան – կախ դարձաւ 1920 Օգոստոսին : 1920էն մինչեւ 1941 Ֆրանսական հոգատարու – թեան տակ էր Լիբանանի հետ : 1941 Սեպտեմբեր 16ին հանրապետութիւն հռ– չակուեցաւ : Ֆրանսացիք երկրէն հեռա – ցան 1946 Ապրիլին : Բնակչութիւնը առա– ւելաբար մուսուլմաններէ կը բաղկանայ, բայց կան նաեւ բազմաթիւ քրիստոնեա – ներ :

ԻՐԱՔ

Մայրաքաղաք՝ Պաղտատ : Բնակիչ՝ եօթը միլիոն : Տարածութիւն՝ 172 հազար քառակուսի մղոն :

Իրաք հին Միջագետքն է եւ կը գտնուի երկու գետերու միջեւ — Եփրատի եւ Տիգրիսի : Սահմանակից է Թուրքիոյ , Սուրիոյ, Սէուտական Արաբիոյ եւ Պարսկաստանի ու Քուվէյթի :

Իրաք չատ բարեբեր երկիր է : Եթէ արդիական ոռոգման ցանց ունենար, կը– նար մեծապէս զարկ տալ երկրագործու – թեան :

Կ'արտադրէ ցորեն, բամպակ եւ ծխա – խոտ : Աչխարհի ամենէն հարուստ երկիր– ներէն մէկն է քարիւղով : Տարեկան ար – տադրութիւնը քառասուն միլիոն թոնի կը հասնի :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Երկու գետերու՝ Եփրատի եւ Տիգրիսի հովիտին մէջ կը գտնուէին Նինուէ եւ

ՆՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՈՂ

Աշնաւամուտ է··· Իմ լեռնաշխարհն է
շողում ոսկեւոր,
Մասիսի վրայ լոյսի ծուէն է ձիւնը
նորապատ ···
Քայլում եմ, քայլում··· Չգիտեմ
սակայն, թէ ի՞նչ խօսքերով
Եւ ի՞նչպէս լինեմ ես շնորհապարտ
Նրանց, որ հողն այս, փոքրիկ այս հողը՝
նման նշխարի ,
Փրկել դարերից, փրկել դաւերից
ազգի աշխարհի,
Փրկել են, բերել ու ինձ շնորհել ···

Միայնութեան մէջ յաճախ եմ խորհել ,
Ես ի՛նչ կ'անէի, եթէ չլինէր հողն այս
մի պատառ ,
Թէ ճամբիս վրայ չխշշար բարդին այս
բարձրակատար ,
Թէ չշնչէի բոյրը այս հողի, ուրցի ,
փշատի ·
Թէ աշնան համին թռնրի հոտն առած
դէմս չվազէր ·
Թէ չշրջէի ճանապարհներին հին
արտաշատի ,
Եւ աւերակն այս բարի լռութեամբ
Ինձ նախնիներիս պատգամը չասէր :

Ես ի՞նչ կ'անէի, եթէ չլինէր հողն այս
մի պաստառ
Ինչո՞վ կը լցուէր անհունը հոգուս
Երակներուն մէջ իմ արիւնատար
Ի՞նչպէս կը խայտար եւ ի՞նչպէս
դեպի սիրտս կը հոսէր
Այն զգացումը
Որ հողէ մարդուն դարձնում է Աստուած
Եւ կոչնում է սէր ···
Ինչպէս աւիշը ծառաբունն ի վեր,
Նա մայր հողից է բարձրանում իմ մէջ
երակ առ երակ ,
Մի բուռ սրտիս մէջ դառնում է
անհուն, անբոց մի կրակ
Այրում է, տանջում ,
Ու այնպէս ֆա՛ղցր է այդ տանջութիւնը :
Եւ տանջութիւնն այդ գուցէ հենց ինքը՝
երջանկութիւնն է ···

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԸՆԿԵՐ Հ· ՍԵՐԵՆԿԻԻԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

	Ֆր·
Տիկին Վ· Գալուստեան	10
Տիկին Զ· Նչանեան (Քանն)	20
Նախորդ դումար	2400
Ընդհ· դումար	2430

Բաբելոն հնադարեան քաղաքները : Ք– րիստոսէ առաջ երեք հազար թուականին հոն ծաղկեցաւ սումերացիներու քաղա – քակրթութիւնը, որ իր ազդեցութիւնը ձգեց կրետէի, Եգիպտոսի եւ Յունաստա– նի քաղաքակրթութեան վրայ : Իրաք այն տաեն ծանօթ էր Միջագետք անունով : Օսմանեան կայսրութեան քայքայումէն եւ Առաջին Աչխարհամարտէն ետք, Իրաք անգլիական հոգատարութեան տակ դըր – ուեցաւ : 1922ին Իրաք անկախ պետու – թիւն դարձաւ : 1921ին Ֆ· Ֆէյսալ հան – րաքուէով Իրաքի թագաւոր ընտրուե – ցաւ : 1924ին սահմանադրական միապե – տութիւն դարձաւ : 1958 Յուլիսին, Ի – րաքի թագաւորը՝ Ֆէյսալ սպաննուեցաւ եւ երկիրը հանրապետութիւն հռչակուե– ցաւ զօրավար Քասըմի կողմէ , որ այս տարուան սկիզբները սպաննուեցաւ իր նախկին գործակիցին՝ գնդապետ Արէֆի կողմէ, զոր հալածած եւ որուն դաւա – ճանած էր :

ՍԱՌՆԱՀԱՊ ԹԷ ՍԱՌՆԱԿՈՅՏ

Եւ ի՛նչ «սառնահալ»...

Երկաթէ վարագոյրէն անդին տեղի ունեցող դէպքերը, ազատ աշխարհին կողմէ որակուած էին սառնահալ անունով:

Ահա թէ ինչո՛ւ:

Համայնավար կուսակցութեան ԻԲ. համագումարին մէջ, ի զարմանս բոլորին, Խրուշչեւի պատմական շռնդալից ելոյթը Սթալինի մաքրագործումներուն, բռնատիրական կարգերուն եւ անհատի պաշտամունքին դէմ, բացած էր երեսուն տարիներէ ի վեր, խռովակոծ հոգիներու զուսպ ու փակ բերանները:

Երէկուան անխոցելի կուռքը տապալած էր:

«Ժողովուրդներու հայր եւ արեւ» Սթալինը, հրէշ դարձած էր: Մարքսիզմ-լենինիզմի «հանճարեղ» տեսաբանը տգէտին մէկն էր եւ պարզ ոճրագործ մը: Համաշխարհային պատմութեան բեմէն անդունդ էր նետուած անորակելի դահիճ մը եւս, որ հսկայական Ռուսաստանի բազմացեղ ժողովուրդները եւ ռուս յեղափոխութիւնը արիւնով էր ներկածզանգուածային ջարդերով, աքսորներով, դարշաբոյր զնտաններով ու բանտերով, չարաչար աշխատանքի ճամբարներով: Շնորհիւ Խրուշչեւի, զով ու թարմ օդ մը սկսած էր շոյել տանջահար բազմութեանց երեսները եւ գլխապտոյտ պատճառել: Հարց էր, այժմ, պատմե՞լ, թէ լռել: Շատ էին լռած, ուրեմն պէտք է պատմէին: Սակայն, իրենց ողբակոծ ոգիսականը պատմելէ առաջ, կասկածով, թերահաւատութեամբ ու մոլորուն հայեացքով իրենց շուրջը կը դիտէին: Միշտ ետ կը նայէին անդոհանքով: Անցեալի դժնդակ դէպքերու ահաւոր ծանրութիւնը այնքան ուժգնօրէն կախուած էր ներկայի համեմատական ազատութեան վրէն, որ կը վախնային դեռ բերանները լայն բանալ: Լաւ կը ճանչնային խորհրդային իրականութիւնը.— Այրէ՝ ինչ որ կը պաշտէիր երէկ, պաշտէ՝ ինչ որ կ՛այրէիր: Դարձիր ստախօս ու նենգ: Օմնիա Օմօ Մանտաքս: Ահա թէ ուր էր նահատակուած ընկերվարական ճշմարտութիւնը:

Բայց, ո՛չ: Լայնածաւալ երկրի մը տիրական առաջին իշխանաւորն էր պատգամողը: Կարելի՞ էր չհաւատալ անոր խօսքին ու գործին:

Եւ ահա, խումբ մը ըմբոստ երիտասարդ գրողներ եւ նախկին աքսորականներ, ասպարէզ էին նետուած: Եւտուշէնկօ, Վազնէսէնսկի, Ամատուլինա, Շչետաթցեւ, Սոլժենիցին, Բորիս Տիակով եւ ուրիշներ սկսած էին բացայայտ կերպով քօղազերծել անհատի պաշտամունքի եւ պարտիայի վարքագծի ընկերվարական իրականութեան հիւանդագին եւ խոցելի ծալքերը: Անոնք, նոյն իսկ, Խրուշչեւի թոյլտուութեամբ, ազատ աշխարհ դուրս եկած էին անկեղծօրէն պատմելու եւ բեմադրելու համայնավար սուտ ու շինծու ճառերուն տակ թաքնուած սթալինեան Ռուսաստանի ողբերգութիւնը, ապշութեան մատնելով արեւմուտքը:

Անշուշտ մեղի համար դժուար էր հաւատալ, որ խորհրդային խստամբեր կարգերու տակ դաստիարակուած եւ կաղապարուած մտաւորականներ, ուխտագնացութեան ելած էին միմիայն անհատի պաշտամունքը դատափետելու առաքելութեամբ: Անոնց նպատակն էր միաժամանակ Խրուշչեւի վարկն ու հռչակը բարձրացնել ազատ աշխարհին մէջ, վըստահութիւն ներշնչել եւ անխոցելի դարձնել անոր ժողովրդականութիւնը կարմիր գծէն ներս, թէ դուրս: Այլապէս անհասկնալի պիտի ըլլար Եւտուշէնկոյի ինքնակենսագրութեան հրատարակութիւնը Փարիզի նման վայրի մը մէջ: Երբ տակաւին, ամէնուն մտքին մէջ թարմ էր նոպէլեան մրցանակի արժանացած Փաստերնակի օրինակը:

Ցաւալի է դիտել տալ, որ հակառակ այնքան ահաւոր նախճիրներու, Խորհ. Միութեան մէջ կարծիքները դեռ չեն բիւրեղացած ընդմիշտ: Մակընթացութիւն եւ տեղատուութիւն իրարու կը յաջորդեն արագութեամբ: Զարիքը, եթէ դաժան մենատէրի մը հետ միմիայն կապուած ըլլար, իրեն հետ պիտի տանէր այն անծանօթ գերեզմանը, ուր նետուած է իր դիակը: Բուն չարիքը կը գտնուէր ընկերային այն գրութեան մէջ, ուր խորհրդային հին պահակազօրը կը պահէ տակաւին իր գլուխը: Նոր-սթալինական շարժումը պահպանողական հին բիւրոկրատիայի գործած ճնշման արդիւնքն է: Խրուշչեւ, երբ սպասած արդիւնքը չէր կրցած ստանալ իր տուած կորովի հարուածէն եւ ճկուն քաղաքականութենէն, սկսած էր չափաւորութեան քարոզ կարդալ եւ վերաքննութեան ենթարկել իր թէ՛ ներքին եւ թէ՛ արտաքին վարքագիծը:

Խորհ. Միութեան գրողներու Կեդր. Կոմիտէին առջեւ, Մարտ 8ին արտասանած նահանջողական ճառը, մղձաւանջային հին օրերու ցաւագին շունչը կը բերէ եւ կը պղտորէ մտքերը:

×

Այդ նահանջողական հովերուն իբր անխուսափելի արձագանգ, Ե. Զարոբեան Մարտ 29ին արտասանած է երկարապատում ճառ մը, հայ գրողներու ընդհանուր ժողովին առջեւ: Զարոբեան ամբաստանեալի աթոռին վրայ կը նստեցնէ շարք մը տաղանդաւոր եւ շնորհալի գրողներ՝ Խ. Դաշտենց, Սարմէն, Յովհ. Շիրազ, Պարոյր Սեւակ, Լ. Միրիջանեան, Բեժանեան, Զարզանդ Դարեան եւ ուրիշներ: Ընդհանուր գծերով տեսնենք թէ ի՞նչ «աններելի» մեղք են գործած այս գրողները Զարոբեանի սաստին արժանանալու համար:

Խ. Դաշտենց «Իմ Ուղին» քերթուածով քաջութիւնն է ունեցեր ըսելու.—

Հպարտ անցայ իմ ուղին,
Զեր շարքերին խորթացած,
Պաշտամունքի խորանին
Ոչ մի պատրոյգ չվառած:

Ի՞նչպէս կարելի է յոխորտալ, թէ պաշտամունքի խորանին ոչ մի պատրոյգ չի վառեր: Միթէ կարելի՞ էր պատրոյգ չվառել այն խորանին, երբ Հայաստանի կոյր աշուղներն անգամ ձօներ կը նուիրէին, լորձնաշուրթն փառաբանական տաղեր կը հիւսէին եւ ծնրադիր երկրպագութիւն կ՛ընէին: Կա՞ր մէկը որ լեզու ելած չըլլար աղօթք մը մրմնջելու «արեւ» աստուծուն: Եւ Զարոբեան կը յարէ բարկացայտ.— «Սթալինի անձի պաշտամունքի վնասակար հետեւանքները քննադատելու անուան տակ, փորձեր են արւում նսեմացնելու մեր յաջողութիւնները, վատաբանելու մեր սիստէմի ըսկըզբունքները, ժխտելու պարտիայի ղեկավար եւ ուղղութիւն տուող դերը»:

Եթէ «Խոդեդանի» շնորհալի հեղինակը կը խոստովանէր թէ, իր ուղին անցեր է առանց պատրոյգ մը վառելու պաշտամունքի խորանին, ընդհակառակն, Սարմէնը, փոխանակ «որոտմունք ու շանթ» ըլլալու, շա՛տ է ճչացել.

Շատ եմ ճչացել, խնկարկել եմ շատ,
Ծափ տալուց է այս ձեռքս կոշտացել,
Երբ պէտք էր լինել որոտմունք ու շանթ,
Զօներ եմ բաշխել ես առատաձեռ:

Սարմէնը կրնայ հանդիստ ըլլալ, որ ծափ տալէն միմիայն իր ձեռքերը չէին կոշտացած, հազարաւոր բազմութեանց սիրտն ու հոգին ալ կոշտացած ու քարացած էր, երբ Զարենցի, Բակունցի, Զ. Եսայեանի, Թոթովենցի եւ ուրիշ բազմաթիւ գրադէտներու մահասարսուռ կարաւանները կ՛անցնէին «սեւ ագռաւ»ներու մէջ: Այդ օրերուն «ամէնքս ալ համահնչուն էինք» կը գրէ ստրկացած Ադոյեան անուն գրիչ մը, որովհետեւ Բերիայի բանակները ոչ ոքի հանդիստ չէին տար:

Զարոբեանի երկրորդ սաստը ուղղուած է՝ ազգային սահմանափակուածութեան եւ ազգային սնապարծութեան դրսեւորումների դէմ ...»: Համայնավար մը-թերանոցի սնամէջ ու շռայլ բառերու տարափով զինուած, աջ ու ձախ մերթ գովեստներ սփռելով, մերթ շոյելով, բայց միշտ հարուածելով կուգայ կը կանգնի Յովհ. Շիրազի քնարին քով, զայն մեղադրելու համար, թէ «ետ է մնում կեանքից եւ երբեմն չի նկատում մեր սքանչելի իրականութիւնը»: Սակայն Զարոբեանի փորացաւը ուրիշ տեղ պէտք է փնտռել: Ոչ թէ Շիրազը ետ մընացած է, այլ ինքն է ետ մնացած Հայոց պատմութեան դասէն:

Յովհ. Շիրազը դաղթաշխարհին ծանօթ, սիրուած գրիչներէն է: Ամենուրեք իր հայրենաշունչ քերթուածները յափշտակութեամբ կը կարդացուին եւ հայկական հանդէսներու զարդը կը կազմեն: Վերջերս հրատարակած է «Ամենայն Սրտով» յատկանշական հմայիչ քերթուած մը՝ հայ ժողովրդի ազգային քաղաքական իտէալներուն նուիրուած: Եթէ եղերաբախտ Զարենցը կը պատգամէր հայ ժողովրդի միասնական ուժը, Շիրազը կը պատգամէ հայկական հողերու ամբողջացման պահանջը.

Խեղճ պանդուխտ Հային հող է հարկաւոր,
Ոչ օտար երկրում, այլ իր սեփական
Եւ երբ ունենայ նա հողը նորից,
Դէն կը շպրտի ցուպն օտարութեան,
Անհուն բերկրանքով կը շտապի հեռուն
Դէպի Ղարս, Իգդիր, Վան կամ Արտահան
Նորից կը լսուի հորովելը հին,
Նորից կը ծխայ ծուխը հայկական:

Եւ հայրենասէր բանաստեղծը կը պոռթկայ, կը բողոքէ, կը գանդատի, որ բախտի պատմութեան է ձգուած հայկական հողերը ետ խլելու հարցը, փոխանակ պայքարելու:

Շիրազի այդ քերթուածը այնքան վարակիչ շունչով է գրուած, որ կարծեմ համայն Հայութեան ձայնն է որ կը թրթռայ ականջիդ: Շիրազ լաւագոյն խիզախ թարգմանն է եղած Հայութեան պահանջներուն երկրի մը մէջ, ուր ամէն բանի վրայ կը խօսուի կուսակցական գործով, բացի հայկական հողերու պահանջին մասին:

Եւ, ի հարկէ, Զարոբեան զոհ չէ այս պահանջէն, ըստ ի վերուստ տրուած հրահանգի: Եւ կ՛աղաղակէ.— «Մեր գրագիրը խաղալով յետամնաց մարդկանց ժողովրդի ազգային զգացումներուն հետ ոչ մի օգուտ չեն բերում եւ վնասում երիտասարդութեան ու սովետական բոլոր մարդկանց կոմունիստական դաստիարակութեան գործին»:

Կոմունիստական դաստիարակութիւն Հայ մարդը այնքան կշտացած է այդ սի անբովանդակ արտայայտութիւններէն, որ դիտէ իր դիրքը ճշդել, երբ հնարաւորութիւնը ունենայ:

Այս քանի մը ամփոփ նշմարներով ուզեցինք ուրուագծել նոր-սթալինականութեան խմաստը, որ «ինքնաքննադատութեան» ժամանակավրէպ տարածուն տակ կրկին կ՛ուզէ գլուխ բարձրացնել: Սակայն պատմութեան անիւը կարելի ետ դարձնել: Հին օրերու վերադարձը հրէշային հին միջոցներ կը պահանջէ, այլեւս անկարելի է դարձած:

Սառնահալը պէտք է խորացուի պէտք չէ թոյլ տրուի, որ սառնակոյտ վերածուի:

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՁՈՒԿԻՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Ալ անկէց ետքը Համբիկ բնաւ չերեւցաւ այն կողմերը. ամէն մարդ զարմացաւ այս անակնկալ անհետացումին վրայ. հարցուցին փնտռեցին իրեն համակրողները. մանաւանդ փողոցին մանրիկ աղջիկներուն շատ դպաւ անոր աներեւութացումը:

— Զավալլը Համբիկ, արդեօք անօթութենէ մեռա՞ւ:

Օրիորդ Սիրանոյշ երջանիկ եղաւ, ամուսնանալով այն երիտասարդին հետ զոր կը պաշտէր, զոր ամէն կատարելութիւններով օժտուած կը կարծէր:

Մեղրալուսինն անցած էր մեղրի պէս անուշ, բայց անոր պէս ալ վաղանցիկ: Հէք աղջիկը, որ անկեղծ սէր կը տածէր իր ամուսնին համար, ահագին, հոգեմաշ յուսախաբութիւն մը կրելու դատապարտուած էր: Քաղցր ու անդորր կենցաղ մը երազած էր վայելել ամուսնական կեանքին մէջ. իր այս երազը իրականութեան չփոխուեցաւ սակայն. վասնզի ամուսինը, յեղյեղուկ երիտասարդ մը, շուտով յափրացաւ, զզուեցաւ այս կաշկանդուած կեանքին հեշտութիւններէն, այդ յարկէն դուրս փնտռեց հաճոյքի այն աշխարհը, որ բաց է ամէնուն եւ որ իր դգուանքները շռայլօրէն կը բաշխէ:

Սիրանոյշ նախ ուզեց ինքզինքը խաբել երկանը բռնած ապօրէն ընթացքի մասին. բայց, շան չանցած, ամէն պատրանք վանելու ստիպուեցաւ, վասնզի ամուսինը այնքան անտարբեր եղաւ իրեն նկատմամբ որ խեղճ մանկամարդ կինը, չհամարձակելով իր ծնողաց օգնութեան դիմել, վասնզի անոնք քիչ մը հակառակած էին այս միութեանը, ուրիշ միջոցներու ձեռնարկեց. նախ ինք հետամուտ եղաւ գտնել պատճառը որով ամուսինը այդքան պաղած էր իրմէ, եւ կնոջական սուր հոտառութեամբ կռահեց որ ուրիշ կին մը իր իրաւունքները յափշտակած էր ձեռքէն, ամուսնին սէրն ու համակրութիւնը ի՛նք վայելելով:

Օրերով մտածեց ընելիքին վրայ եւ վերջապէս վճռական որոշում մը տուաւ: Լսած էր թէ նշանաւոր կին հաւահմայ մը՝ սքանչելի գուշակութիւններէ զատ՝ իրեն պէս վշտակիրներուն ցաւերը կը դարմանէր անանկ դեղերով զորս բժշկութիւնը կ՛անդիտանար:

Ճարահատ, Սիրանոյշ, արցունքները հրելով աչքերուն խորը, հառաչները կուլ տալով, ելաւ այդ հաւահմային գնաց: Խոշոր կին մըն էր վաթսուն տարու, բազմոցի մը անկիւնը հանգստաւէտօրէն նըստած, ձեռքը համրիչ մը զոր շարունակ կը դարձնէր: Մայրական գորովալի շեշտով մը ընդունեցաւ մանկամարդ յաճախորդուհին, որուն կերպարանքը զննած էր փայլակէ աւելի արագ նայուածքով մը, ներս մտած պահուն:

— Եկու նայիմ, ախճիկս, տէ՞րտդ ինչ է:

Հեծիւն մը ելաւ հէք Սիրանոյշին կոկորդէն, այտերը շառագունուեցան, աչուրները լեցուեցան:

— Ըսէ, ախճիկս, ըսէ քի տէրտիդ տէրման մը ընեմ:

Անկեղծ ու սիրալիր այդ ձայնը յուզեց Սիրանոյշի սիրտը որ դուրս տուաւ իր բոլոր դառնութիւնն ու բոլոր վիշտը, լալով պատմեց իր առաջին սէրն ու ետքի դժբախտութիւնը, եւ աղաչեց պաղատեցաւ հաւահմայ կնոջ որ դեղ մը, դարման մը ընէ որով ամուսինը նորէն իր ընտանի յարկին մէջ փնտռէ ամէն հաճոյք ու ամէն վայելք: Կինը՝ զգածուած ձայնով ըսաւ Սիրանոյշին.

— Զաւակս, հիչ հոգդ մ՝ըներ, քէշկէ ամէնուն ալ տէրտը ատ ըլլար. ամիս մը չքշած՝ էրիկդ վրադ խենթ պիտի ելլայ:

Յետոյ, անմիջապէս դէմքին արտայայտութիւնը փոխուեցաւ, աչուրները կիսովին գոցուեցան, շուրթները սկսան երերտկալ՝ փսրտուք մը հանելով ու ձեռքին մատներն սկսան տենդօրէն դարձնել համրիչին սեւ հատիկները:

Քառորդ մը տեւեց ասիկա:

— Ախճիկս, ըսաւ վերջապէս երբ այդ մունջ արարողութիւնը վերջացաւ, հիմա քեզի բան մը պիտի ըսեմ, տեղնի տեղ պիտի ընես, աղէկ մտիկ ըրէ, քիչ մը է ամա, ի՛նչ ընենք, զաւակս, ան քի տէրէճէներուն հասեր էս նէ, ամէն պ խաղլանմիշ պիտի ըլլաս. մինակ եա ... օղլուի, եա Ղալաթիայի պալըխ բազ ները կը կտնուի լէվրէկ պալըխի. վա անցած է, կտնուելուն ալ շատ չի ունիմ, ամա մէյ մը նայէ. բէք սուզ խելու համար պազը պալըխճի կը պա Ինչ ընես չընես պիտի կտնաս ատ ծ կտա՞ր մի, կ՛առնես ինծի կուգաս. ... չը կը հանենք մէջէն, ու պան մը կը ... դամ վրան, ետքէն տուն խաւուռմիշ ... նես, կը ծեծես, թող կ՛ընես, իրիկ էրիկդ կայ նէ՝ կերած կերակուրին ... մած խախվէին մէջ մէյ մէկ քիչ կը ... նես. կ՛ուզես նէ եաթախին մէջն ալ ... նաս ցանել: Էյէր ամիս մը չքշած՝ ... բիրիբաք չըլլայ նէ՝ թող ինծի ... Մարիամ չըսեն: Հատէ կընա տէ ... ըրէ, ախճիկս, ամա մութլախ ընել հէ՛մ տուն պիտի ընես. պաշխասին ... տի չիմանայ:

Դուրս ելաւ Սիրանոյշ գլխիկոր ... մեծապէս սփոփուած: Միտքը դրա իրիկունը իսկ, մութ ատեն, ամէն ... աչք առնելով, յիշեալ ձուկը փնտ ելլել եւ ի՛նչ գին ալ ուզուի՝ տալ:

ԵՐՈՒ...

(4 – Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ԵԴԵՍԻԱ»

Ուրֆայի Հայրենակցական Միութեան Պէյրութի վարչութեան նախաձեռնութեամբ վերջերս լոյս տեսած Յակոբ Հիսայեանի այս գիրքը՝ «Նպատակ ունի էջ մը եւս աւելցնելու մինչեւ այժմ այդ նիւթին շուրջ լոյս տեսած հրատարակութիւններուն վրայ»:

Հեղինակը մօտ 120 էջերու մէջ, պատմական տուեալներուն կը միացնէ իր ականատեսի վկայութիւնները՝ ներկայացնելու համար իր ծննդավայրին պատմութիւնը (համառօտ գիծերով), ինչպէս նաեւ իր քաղաքին սրբավայրերը եւ անոնց հետ կապուած կարգ մը աւանդութիւնները:

Հին քաղաքակրթութեան մը՝ Խուրրի-Միտանիներու այս ոստանը, ըստ կարգ մը պատմաբաններու, ինչպէս Հռոզնի, Փրոֆ. Խաչատուրեան, Վինքլէր, իր անունը առած է Խուրրի կամ Խարրի ժողովուրդէն, որ կը նշանակէ «այր, անձաւ, ծակ»: Արդարեւ, հեղինակը, իր կարգին, կը վկայէ թէ «Ուրֆայի Արեւմտեան եւ Հարաւ-Արեւմտեան շրջաններուն մէջ ցարդ կը գտնուին բազմաթիւ քարայրներ, որոնք բնակութեան կը ծառայեն կիսավայրենի եւ վաչկատու ժողովուրդի մը»:

Ուրֆայի անունը կապուած է նաեւ աւանդութեան մը: 1880ին (Ք. Ա.) Եդեսիոյ մէջ հիմնուած է իշխանութիւն մը, Ուռհէ անունով ցեղապետի մը կողմէ:

Տարիներու թաւալումով քաղաքին ըսկզբնական անունը՝ Ուրֆա, փոխուած է Ռահայի-Արաբներու կողմէ —յետագային Եդեսիոյ, վերջապէս ճանչցուելու համար իր երկու անուններովը միասին:

Հետաքրքրական է նաեւ քաղաքին Եդեսիա անուանակոչութեան պատմութիւնը, որ նոյնպէս ունի պատմական եւ աւանդական աղբիւրներ: Պատմական տուեալներով, ինչպէս համայնագիտարաններէ քաղած իր տեղեկութիւնները ցոյց կուտան, Մեծն Աղեքսանդրի զօրավարներէն Սելեւկիոս Նիկատոր 303 թուականին (Ք. Ա.) կը վերաշինէ քաղաքը, զայն վերանուանելով Էտէսէ, նմանողութեամբ Մակեդոնիոյ մայրաքաղաք՝ Էնեսէի: Աւանդութիւնը, Եդեսիոյ անունը կը վերագրէ Աղեքսանդր մեծի աղջկան՝ Էտեսի, որուն անունով վերանուանած է քաղաքը մակեդոնացի աշխարհակալը, երբ կը նուաճէր Ուրֆան ու կը զմայլէր անոր բնական դեղեցկութիւններուն վրայ:

Քաղաքական, ռազմական ու մինչեւ իսկ տնտեսական այս կարեւոր ոստանին անունին հետ կապուած մեկնաբանութիւնները ամբողջացնելու բծախնդրութեամբ, հեղինակը կը ներկայացնէ Հ. Ղուկաս վրդ. Ինճիճեանի տեսակէտն ալ.

— Ուրֆա կամ Ուրհա անունը ծնունդ առած է Ուր կամ Հուր բառէն, կրակապաշտութեան առաջին օրերէն:

Յ. Հիսայեան մեծ խանդաղատանքով կը ներկայացնէ իր ծննդավայրին պատմութիւնը. մասնաւորաբար եւ իրաւացի կերպով կը շեշտէ թէ իսկական մշակութային շտեմարան մը եղած է քաղաքը, լոյսի եւ դիտութեան յառաջադէմ կեդրոն մը: Արդարեւ, ինչպէս կը տեսնուի իր կատարած ուսումնասիրութիւններէն, ի վաղուց անտի, Ուրֆան կամ Եդիսիան քառուղի մը եղած է մեծ քաղաքակրթութիւններու շրջագծին մէջ: Շատ կարեւոր խաչմէրուկ մը:

Պատմական տուեալները կը հաստատեն արդէն, թէ Գ. դարուն Եդեսիա նշանաւոր եղած է իր ասորական եւ հելլենական բարձրագոյն կրթարաններով: Աւելի ուշ հոն այցելած են Մեսրոպ Մաշտոց, որ Հ. Միքայէլ Չամչեանի հաւաստիացումով՝ հոն կազմած է հայկական այբուբենին 34 գիրերը, Մովսէս Խորենացի եւ ուրիշներ:

Կարճ այլ բախտորոշ շրջանի մը համար Եդեսիա եղած է ինքնիշխան եւ ունեցած իր թագաւորութիւնը: Ք. Ա. 137ին հիմնուած պետականութիւնը վերջ գտած է Ք. Ե. 216ին, Հռոմայեցիներու Եդեսիա մուտքով:

Յակոբ Հիսայեան մեծ տեղ յատկացուցած է այս շրջանին պատմութեան: Հ. Յակոբոս Վ. Տաշեան, հայր Մ. Չամչեան եւ ուրիշներ կարեւոր եւ շահեկան տուեալներ ցոյց կուտան ընդհանրապէս Եդեսիոյ եւ յատկապէս Աբգար թագաւորի կեանքին եւ գործունէութեան շուրջ: Անշուշտ, ինչպէս հեղինակն ալ դիտել կուտայ, իր ծննդավայրին պատմութիւնը գիտական, այլ խօսքով պատմական շատ լուրջ հիմերու վրայ դնելու համար, հարկ է ուսումնասիրել քաղաքին հնութիւնները, կատարել պրպտումներ, հետազօտութիւններ, մատենագիտական աշխատանքներ: Այլապէս թերի ու անաւարտ կը մնայ քաղաքի մը եւ շրջանի մը պատմութիւնը: Յակոբ Հիսայեանի ներկայացուցած պատմութեան մէջ բազմաթիւ կէտեր կան, որ աւանդութիւն կը բուրեն, առնուազն տարակուսանք կ՝առաջացնեն, ինչպէս, օրինակ, Հին Կտակարանի մէջ Աբրահամին վերագրուած կարգ մը իրողութիւնները, եւայլն:

Եդեսիա կամ Ուրֆա հարուստ եղած է սրբավայրերով: Հեղինակը մէկ առ մէկ կը յիշատակէ քաղաքին եւ շրջակայի եկեղեցիներն ու վանքերը: Ամէն մէկուն հիմնադրութիւնը կապուած է աւանդութեան մը կամ զանազան աւանդութիւններու, որոնք անուղղակի կերպով ցայտուն փաստեր են տեղւոյն ժողովուրդին փառաւոր անցեալին: Աւանդութիւններու այս արձանագրումը, անշուշտ օգտակար է ազգագրական տեսակէտէն, պարզելու համար ժողովուրդի մը հաւատքը, համողումները, ներքին ապրումները, բայց խնդրոյ առարկայ կը դարձնէ պատմականը, իրականը:

Այս բաժինը կրկնակի շահեկան դարձած է, շնորհիւ հեղինակին ականատեսի վկայութեան: Նկարագրական բաժինը աչ քառու է:

Խաչակիրներու բաժին կոչած է հեղինակը իր աշխատութեան երրորդ գլուխը, զոր չէ սահմանափակած միայն Ժ. դարու անցքերով: Արդարեւ, յաջորդաբար կը ներկայացնէ խաչակիրներու անցքը Փոքր Ասիայէն: Ուրֆա եւս շրջումներ կ՝ունենայ եւ ձեւով մը մասնակից կը դառնայ խաչակիրներու արշաւանքին: Աղետաբեր կ՝ըլլայ այս, քանի որ սպասուած ազատութեան տեղ Եւրոպացիները նորանոր գրգռութիւններու, ներքին պայքարներու առիթներ կը բերեն: 1066 – 67ին Միջագետքի մէջ երեւան կուգան Ալփասլանի հորդաները: Արաբ – Բիւզանդիոն-Խաչակիր պայքարներու ականատես եւ շատ անգամ թատերաբեմ՝ Ուրֆան այս անգամ կը ստիպուի դիմագրաւել նոր ահարկու թշնամի մը: Եւ այսպէս յաջորդաբար, պատմական դէպքերու յիշատակութեամբ, հեղինակը երբեմն սեղմ, երբեմն մանրամասն գիծերով կը ներկայացնէ երբեմնի հայաշատ ոստանի մը պատմութիւնը մինչեւ 1915:

Այս բաժնին մէջ խիստ շահեկան է Ուրֆայի շրջանը բնակող Զազաներու կենցաղին նկարագրութիւնը: Հեղինակին կարծիքով կռապաշտ մնացած եւ Գրիգոր Լուսաւորչի կրօնական խաչակրութեան դէմ ծառացած հին Հայերու յաջորդներ են ասոնք: Վարքով ու բարքով բաւական մօտ Հայերու:

Պատմագիտական առումով գործ մը չէ որ ուղած է ներկայացնել մեզ Յակոբ Հիսայեան, իր այս երկասիրութեամբ: Ծննդավայրը սիրող, անոր անցեալի փառահեղ փառքովը խանդավառ ուրֆացիի մը ճիգն է, տարիներու աշխատանքը՝ նպաստ մը բերելու, «Նոր էջ» մը աւելցնելու Աբգարներու եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեաններու այս զմայլելի քաղաքին պատմութեան լուսաբանութեան գործին մէջ:

Այս իմաստով, ապագայ պատմագիրը կրնայ երախտագէտ ըլլալ հեղինակին, իր այս աշխատանքին համար:

Տեղին ու փափաքելի պիտի ըլլար, որ հեղինակըյարդէր նման աշխատանքներու համար անհրաժեշտ նկատուող կէտ մը, այն է՝ ներկայացնել մատենագիտական բաժին մը, ի պէտս աւելի լայն ծանօթութիւններ փափաքողներուն:

Շահեկան է այս գիրքը իր խնամուած բովանդակութեամբ: Մե՛զք որ անոր տըպագրութիւնը պէտք եղած խնամքով չէ կատարած տպագրիչը:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«ԵԴԵՍԻԱ» Յակոբ Հիսայեան, հրատ. Պէյրութ, 1962:

ԸՆԿ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Քանի մը օր առաջ, հաւաքուած էինք Փարիզի Հայոց եկեղեցին ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանի անշնչացած մարմնոյն վերջին յարգանքը մատուցանելու:

Որքան դաժան եղաւ ճակատագիրը վերջին տարիներու ընթացքին իրարու ետեւէ մեզմէ խլելով մեր երէց ընկերները:

Եօթանասուն տարիներու ընթացքին, Դաշնակցութեան ծառաստանին մէջ հասակ նետած հսկայ կաղնիներ, յաջորդաբար կը տապալին խոր սուգի մատնելով ընկերները եւ իրենց հետ տարագիր Հայոց ժողովուրդը:

Հարուստ է թէեւ մեր ծառաստանը նոր սերունդի երիտասարդներով եւ տեւականօրէն կը խտանան մեր շարքերը, սակայն եւ այնպէս, մենք, խորապէս կ՝ողբանք, մեր երեց ընկերներու սերունդը, որոնք թրծուած էին հայ ազատագրական պայքարի հնոցին մէջ:

Մեզմէ յաւէտ բաժնուող այդ ընկերները, հայ ցեղի ազատագրական պայքարներու պատմութիւնը կը մարմնաւորէին, իրենց անունները կապուած էին կարեւոր դէպքերու, թուականներու եւ դրուագներու, որոնք պատկառելի կը դարձնէին զիրենք:

Այդ հին սերունդին կը պատկանէր մեր սիրելի ընկեր Սէրէնկիւլեանը:

Ծնած էր Էրզրում, շատ փոքր տարիքին մտած էր Դաշնակցութեան շարքերը:

Բնաւորութեամբ ծանրախոհ, ընկ. Սէրէնկիւլեան ոչ միայն ծառայեց իր կուսակցութեան ու հայ դատին, այլ եղաւ նաեւ տիպար ընտանիքի հայր մը:

Վարեց բազմաթիւ կուսակցական պատասխանատու պաշտօններ: Երկար տարիներ անդամ եղաւ Արեւմտեան Եւրոպայի». Կոմիտէին եւ խղճմտօրէն կատարեց իր պարտականութիւնը:

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնախումբին ամենագլխաւոր սիւներէն մէկն էր. անդադար ճգնեցաւ, մեծագոյն փափաքն էր լրացած տեսնել եւ կատարել անոր հանդիսաւոր բացումը:

Սակայն, աւա՛ղ, պիտի փակէր իր աչքերը առանց նպատակին հասնելու:

Կ՝ուզէր մինչեւ կեանքին մինչեւ վերջին օրերը կուսակցութեան գաղափարի պատնէշին վրայ մնալ ու այնպէս մեռնիլ, հասաւ իր նպատակին, անակնկալի բերելով սակայն մեզ:

Սիրելի ընկեր Սէրէնկիւլեան, ընկերներդ ուսամբարձ տարին անշնչացած մարմինդ ցուրտ հողին յանձնելու եւ իբր վերջին երթաս բարով ափ մը հողի նետեցին դագաղիդ վրայ: Այդ ափ մը հողը նկատէ հանդիսաւոր ուխտ եւ խոստում որ պատկանած կուսակցութեանդ վսեմ գործը պիտի շարունակուի գաղափարակից ընկերներուդ կողմէ հաւատարմօրէն ու անխախտ հաւատքով մինչեւ իրականան քու եւ իրենց իտէալները:

Պ. ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (118)

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

Բայց, ընտանիքը նեղ էր, մարդիկը քիչ, արիւնը պակաս: Իսկ նրա աչքերը արիւնով լեցուած, արիւն էին որոնում անյագ, անվերջ: Եւ ահա Եըլտըզ Քէօշքի անթիւ սենեակների մէջ, միացած ստորերկրեայ անցքերով եւ գաղտնի գաւիթներով, բայց անջատուած Վոսփորի զեղանկար վայրերից անթափանցելի պատերով, կազմուեց նոր սպանդանոց — սպանդանոց պալատականների, փաշաների, նախարարների նոյնիսկ կանանց եւ ներքինիների... Դերերն ու բախտը, պատիւն ու պատիժը փոխւում էին ինչպէս կայծակ, նոյնքան արագ, որքան ոճրագործի երկիւղն ու յոյսը, ժպիտն ու զայրոյթը. — երեկուայ ներքինին այսօր նախարար էր, այսօրուայ նախարարը՝ վաղը հալածական, միւս օրը դահիճ, նորից թշնամի, նորից բարեկամ, նորից «դաւադիր»... Արեան հոտը բռնեց ամբողջ պալատը. անկիւն չմնաց անարատ, սենեակ չմնաց անարիւն: Եւ հեղեղի արագութեամբ կերպարանափոխուող այդ քաղաքական սպանդանոցի մէջ, ուր 30 տարուց ի վեր կատարւում են այն բոլոր սարսափները, որ հնարել են բոլոր ժամանակների թագակիր գլուխները՝ իրենց «ստեղծագործութեան» առաջին օրից մինչեւ այսօր, մի մարդ միայն մնաց անփոփոխ, հաստատուն, անսասան եւ նոյնիսկ անկուշտ.— Համիդն է դա:

Ոճրագործ՝ իբրեւ բարեկամ, ոճրագործ՝ իբրեւ մտերիմ, ոճրագործ՝ իբրեւ պալատական:

Պալատ չէ դա, այլ պալատական ըսպանդանոց:

×

Սակայն պալատն էլ նեղ եկաւ նրան:

Պալատից դուրս, ո՛հ, ո՛րպիսի անսահման տարածութիւն, եւ որքա՛ն առատ նիւթ ոճիրի համար: Ամօ՛թ Եւրոպային, Համիտական ճանկերումն է թողել քաղաքակրթութեան հրաշալի երկիրներ, — բիւզանդական կուլտուրայի օրրանը, սիրուն Փոքր-Ասիան Հայաստանով, ուր բիբլիական բանաստեղծութիւնը զետեղեց աննման Եդեմը, քրիստոնէական վարդապետութեան մեծ հիմնադրի բազմատանջ հայրենիքը, դեղեցիկ Պալքանը՝ կենսունակ ազգերի բազմաթիւ յաջորդներով, վերջապէս Մահմէդի կրօնի առասպելական օճախները, — որպէսզի Եըլտըզ Քէօշկը ոչնչացնի այն բոլորը, ինչ ստեղծել է պատմական հանճարը, եւ դարձնի այդ բոլոր երկիրները մի սպանդանոց: Միթէ հարկաւո՞ր էին «Պատըրուակները». — մի օր քրիստոնեաների դաւ, մի ուրիշ օր սօֆթաների դաւադրութիւն. մի տեղ Կրէտական ապստամբութիւն, մի այլ տեղ Արաբների շարժում. կամ ահա՛ վերջապէս յեղափոխական Պուլկարներ, Երիտասարդ-Թիւրքեր, ապստամբ Հայեր... Արիւնը սկսեց հոսել գետի նման, աւերմունք, կոտորած, թալան, գաղթ եւ իբրեւ ափոթէօզ այդ բոլորի՝ հայկական կոտորածը, համաշխարհային ողբերգութեան այդ գերբնական տեսարանը...

Ոճրագործ՝ իբրեւ կրօնի ներկայացուցիչ, ոճրագործ՝ իբրեւ ազգերի կառավարիչ՝ ոճրագործ՝ իբրեւ պետութեան գլուխ:

Պետութիւն չէ դա, այլ պետական ըսպանդանոց:

×

Ահա եւ վարձատրութիւնը գահակալութեան քսանհինգամեակը: Գահի վրայ բազմած է նա, պճնուած, կորած ոսկու եւ ադամանդների մէջ, յաղթական: Նայում է իր պատուանդանի բարձրութիւնից այն բազմութեան, բազմացեղ, բազմալեզու, բազմատարազ, որ շնորհաւորութեան է եկել, եւ հպարտութեան փայլը սաւառնում է նրա խորշոմած ճակատին: «Ահա իմ յաղթանակը»: Եւ այդ շնորհաւորող բազմութեան առաջին շարքերում կանգնած են ոչ թէ ստրուկ հըպատակների պարտադիր պատգամաւորները, — ի՛նչ արժէ ստրկի շնորհաւորութիւնը, — այլ ազատ Եւրոպայի գահակալների լիազօրներ, շողոքորթող ժպիտները երեսին, մէջքը կորացրած, սպասողական...

Կեցցէ՛ միապետը...

Կեցցէ՛ ոճրագործը...

Թագերի տօն է դա, նենգ, վտանգաւոր մի տօն, որ միացնում է բոլոր թագակիրներին, իբրեւ նոյն «ընտանիքի» որդւոց, նոյն շահերի մարդոց: Եւ որքան վտանգաւոր է դառնում ժողովրդական կրծքի վրայ սնուող յեղափոխական վիշապը, նոյնքան սերտ կերպարանք է ստանում հակառակ ուժը-գահի իշխանութիւնը:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, զեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, զուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաքենաճեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Համազգային Մշակութային Ընկերութեան Փարիզի մասնաճիւղը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Պօղոս Դաւիթեանի, Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին նուիրած գիտական իրերուն համար:

×

Լիոնի Աղք. մարմինը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.—

Պ. Ճ. Պահատուրեան 350 Ֆրանք, Ոմն յիսուն, Տիկին Ս. Սէվտալեան տասը, Տիկին Թոփսաքալեան հինգ, Ոմն 15, Տէր եւ Տիկին Պահատուրեան Տիկին Նալպանտեանի թաղման առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի յիսուն, Տիկին Փանոսեան տասը, գումար 490 Ֆրանք:

×

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:

Պ. Գարակիւլեան 600 Ֆրանք, Պ. Պ. Փիէր Գըրգէսէլի տասը Ֆրանք, Միհրան Բամիւզ (Պոլիս) տասը տոլար, Վահէ Փափազեան, Տիկին Ակոնայեան Մարի, Արտաշէս Բամպուզճեան տասնական Ֆր., Ժիրայր Չիլինկիրեան յիսուն, Գանարեան յիսուն, Տիկին Գասպարեան հարիւր, Պօլուպազ Ժան յիսուն, Այրի Տիկին Եղիս Ալեքսանեանի, ողբ. ամուսնոյն Դ. տարելիցին առթիւ քսան, Վահէ Զոփուրեան, ողբ. Պ. Հոլասի մահուան առթիւ 25, Հարենց Աստ. տասը, Մէլիք Շամտանճեան տասը, Լ. Տօնիկեան քսան, Օ. Հէքիմեան հինգ, Ա. Խանճեան տասը, Ս. Արզումանեան քառասուն, Տիկին Գըրգճեան Ռօզ հինգ, Հրանդ Պալեան 30, Պ. Բարթիակօլու ողբ. Տէր – Պապիկեան քահանայի յիշատակին 25, Վ. Ապուլեան տասը, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Պէնլեան երկու հարիւր, Այրի Տիկին Սիրանուշ Մեզպուրեան, ողբ. ամուսնոյն յիշատակին հարիւր, Տիկին Սրբուհի Լորէնեան (Տրակինեան), հինգ, Տիկին Ա. Լորէնեան (Տրակինեան) հինգ, Եդ. Փափազեան (Տրակինեան) տասը Ֆրանք:

(Շար.)

ASSURANCES AUTOMOBILE

Ներկայ յաւելումներէն խուսափելու համար դիմել՝

CABINET TCHAKARIAN

Հիմնուած 1911ին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

SOURENE EXERJEAN

40, La Canebière — MARSEILLE

Մասնագէտ ապահովագրական բոլոր խնդիրներուն

Ընդունելութեան ժամեր՝ 17–18,30

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասաններու:

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·45ին, Սալ Ատիառ, 4 Սքուառ Ռափ, Փարիզ (7), մեթրօ Էքօլ – Միլիթէռ:

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Անտոնեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Անտոնեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժիրայր Վարժապետեան, ինչպէս նաեւ Օրիորդներ՝ Լ. Թօփալեան, Ա. Թարոն, Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկեան, Բ. Թէրզեան, Կ. Թօփուզեան, Գ. Մամիլեան:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին: Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝ 11 Սքուառ Ալպոնի, Մեթրօ Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Րիւ տը Թրէվիզ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Աղք.ի վարչութիւնը մամուլի միջոցաւ սոյն յայտարարութիւնը ընելով, Ֆրանսա ապրող բոլոր հայ մըտաւորականներու ուշադրութեան կը յանձնէ հետեւեալ պարագան:

Ասկէ աւելի քան տասը տարիներ առաջ, երբ, Փարիզի Աղք.ի նախաձեռնութեամբ ու այժմ անոր հովանաւորութեան ներքեւ գտնուող Հանգստեան Տուները հետզհետէ գոյութիւն կը ստանային, Աղքատախնամի վարչութեան ծրագրին մաս կը կազմէր նաեւ՝ Ֆրանսայի մէջ ապրող, ամէն դասու հայ մտաւորականներու առանձին տուն (օճախ) մը իրականացնելու գործը:

Այստեղ, մտաւորական բառը՝ իր լայն իմաստով, այսինքն բոլոր անոնք, որ ազատ ասպարէզներու մէջ կը գործեն, (բժիշկ, նկարիչ, դերասան, գրագէտ եւայլն) ինչպէս նաեւ անոնք՝ որոնք մըտաւորական անցեալ մը ունեցած են, բայց եւ ստիպուած ըլլալով իրենց օրապահիկը հայթայթել, ձեռական աշխատանքներով կը պարապին կամ կը գործեն որեւէ արհեստի մը մէջ:

Ինչպէս ըսինք, ժամանակ անցաւ ու այդ ծրագիրը ցարդ, ինչ –ինչ պատճառներով յետաձգուեցաւ, բայց, այժմ, կարդ մը հիմնական դժուարութիւններ հարթուած ըլլալով, յոյսն ունինք, որ մօտ ատենէն, բոլորիս համար փափաքելի սոյն ծրագիրն ալ իրականանայ:

Մինչ այդ՝ որպէսզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, օրէնքի ճամբով, կարենայ պատկան իշխանութեանց հաստատ եւ դրական պատասխան մը տալ, կոչ կ'ընէ ներկայովս բոլոր հայ մտաւորականներուն, որոնք պիտի փափաքէին ապագայ այդ Տունին մէջ ապաստան գտնել, կարելի եղածին չափ շուտ պատասխանեն Աղքատախնամի հասցէին, իբրեւ թեկնածու ներկայանալով, իմացնելով նաեւ իրենց մտաւորականի հանգամանքը, տարիքը եւ հասցէն:

Յուսալով որ նման ձեռնարկի մը իրականացումը մեր հայ մտաւորական դասուն սրտին պիտի խօսի, կը սպասենք իրենց դրական պատասխանին, յուսալով նոյնպէս որ բաւական թիւ մը կը կազմեն անոնք, որմէ կախում պիտի ունենայ մեծ մասամբ այս ծրագրին գործադրութեան գրուիլը:

Իբրեւ ծանօթութիւն յայտնենք անմիջապէս, որ կառուցուելիք չէնքը պիտի գտնուի Փարիզի մօտակայ շրջանի մը մէջ, հաղորդակցութեան դիւրին միջոցներով, եւ օժտուած պիտի ըլլայ առողջապահական եւ հանգստաւէտ արդիական յարմարութիւններով: Իւրաքանչիւր մըտաւորական պիտի ունենայ իր առանձին սենեակը որ թոյլ պիտի տայ շարունակելու իր մասնագիտական աշխատանքը:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔ.Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Եղերաբախտ բանաստեղծ Եղիշէ Զարենցի նուիրուած դրական երեկոյ:

Կազմակերպուած Համազգային Մշակութային ընկերութեան կողմէ: Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Հայ Մգակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին մէջ; 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ:

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ե. Գրիգորեան եւ Ա. Փուշուճեան:

Յ. Գ.— Սոյն դրական երեկոն յետաձգուած էր, նոյն օրը՝ Մշակոյթի Տան յանձնաժողովի նախագահ Հ. Սէրէնկիւլեանի անակնկալ մահուան պատճառաւ:

ՊՐԵՄՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷ ԵՒ Գ. ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԵՆ ԻՐԵՆՑ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին

SALLE DEBUSSY, 252, Fbg. St-Honoré

Դասախօս՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԽԱՆՏԱՆԵԱՆ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԴԱՐԵՐՈՒ ԸՆԴՄԷՋԷՆ»

(Ճամբորդութիւն մը՝ Հայաստան լուսարձակումներով)

Դասախօսութիւնը կը կատարուի ֆրանսերէն լեզուով:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 19, ժամը 15էն 20, Սալ Մաղընօ, 88 Րիւ տ'Օպանեը

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի

Կը նախագահէ Պ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ԽՈՒԼԵՐԸ»:

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Չէօրէքճեան (ջութակ), Ճօշկունեան (ձեռնադաշնակ), Ժիրայր Գասպարեան (երգ), Ալիս Շահմիրեան, Օր. Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ. Պ. Գալամեան, Յ. Այթայեան:

ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Ապրիլ 8ին լրացաւ մեր բաժանորդներուն մեծ մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի, վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը:

Շնորհակալութեամբ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»ի

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի համերգը Մայիս 18ին, Մարսէյլի Ժիմնազի թատրոնը:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

Hautes... LOURDES ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն

P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »

— 34, Avenue Peyranale —

Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ... 19 ֆր.

Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին... 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ

Կը Դառնայ Տանը Մնայուն

ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 6ին, միչեւ լոյս:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Գրիգոր Աբոյեան (Ամերիկայէն) կը փնտռէ Տիկին Աստղիկ Թորոսեանը Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել հետեւեալ հասցէին.—

M. HAMADJIAN

77, Ave. Aristide Briand

LIVRY-GARGAN (S. et O)

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

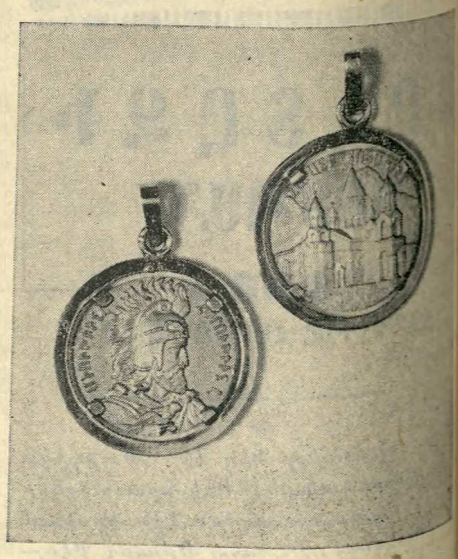

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ.

Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,

PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՅԻՍ

MARDI 7 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9599 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — No 9599

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

«ՁԵՂԻ՛ ՄՈՌՆԱՍ...»

Տարօնեան բացատրութիւն մը, — Զըլլա՛յ թէ մոռնաս ...

Բոլոր լեզուներն ալ ունին միեւնոյն կոչականը, աննշան տարբերութեամբ : Անգլիացիները կ՚ըսեն .— « Մի դուցէ մոռնանք » :

Ամէն ժողովուրդ իմաստութեան զոհար մը կը գտնէ այս ազդարարութեան մէջ, որքան ալ բարձր դիրքերու հասած ըլլայ :

Մասնաւորապէս փոքր ժողովուրդներու համար այս պատուէրը կրնայ դառնալ ուղեցոյց, եղերական կամ ճակատագրական պահերու մէջ :

Այդ « փոքր »երէն մէկն ալ մենք : Թերեւս ամէնէն անտէրն ու անճարը :

Մեր այս արտակարգ, աստանդական եւ ցիրուցան վիճակին մէջ, փրկարար դեր մը պիտի կատարէր «Զեղնի՛ մոռնաս »ը, եւ սակայն, ամէն բան կ՚ընենք, օր առաջ մոռնալու համար կարգ մը հիմնական դիտելիքներ եւ նուիրական պարտականութիւններ :

Կը մոռնանք թէ տարագիր բազմութիւնները ամէն բանէ առաջ կը կարօտին խաղաղութեան, իրենց ինքնապաշտպանութիւնը զօրացնելու, դիմադրական ճակատ մը կազմելու համար :

Կը մոռնանք թէ արդէն ահաւոր աւերներ գործած է օտարութիւնը, վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին եւ այժմ կանգնած ենք զառիթափի մը վրայ :

Կը մոռնանք թէ մտածելու, խօսելու, գրելու ազատութիւնը իրաւունք չի տար գաղափարական պայքարը լեզուագարութեան վերածելու :

Կը մոռնանք մեռելները եւ անոնց եղերական պատմութիւնը :

Կը մոռնանք երէկուան պատմութիւնը : Միայն լրագրական ժխորը, իր սանձակոտոր մոլեգնութեամբ, կ՚ապացուցանէ թէ մեր կացութեան ողբերգութիւնն ալ մոռցեր ենք :

Լեզուները եւ գրիչները կը բանին ի հաշիւ ասիական խուժանավարութեան մը որ չարախինդ քրքիջներ արձակել կուտայ թշնամիներուն :

Որեւէ գաղափարական տարբերութիւն անմիջապէս կը վերածուի «ճիհատ»ի մը, գրգռիչ եւ անբարոյական :

Ամէնէն սրտցաւ թելադրութիւնն ալ խեղաթիւրուելով կը դառնայ մարտակոչ, խոր ճեղքեր բանալով այս կամ այն գաղութին մէջ :

Աւելի քան մէկ միլիոն ժողովուրդ ելքեր կը փնտռէ, երկարաձգելու համար իր գոյութիւնը օտարութեան մէջ :

Ելքերէն մէկն է՝ ստեղծել կեդրոնական իշխանութիւն մը, շրջանային բաժանումներով, — Եւրոպա, Ամերիկա եւ Միջին Արեւելք :

Գաղափարը հազիւ ձեւակերպուած, վայնասունը կը սկսի ,— Ճակատ կը յարդարեն հայրենիքին դէմ ...

Եղկելիները կը մոռնան որ եթէ դաղութները կազմալուծուին, հայրենիքն ալ շարաչար կը տուժէ, կորսնցնելով թանկագին պահեստ մը :

Այդ ո՞ր ուժն է որ պիտի փրկէ Հայկական Արտասահմանը, եթէ անոր առողջ թեւերն ու գլուխները անճրկին իրենց ինքնապաշտպանութեան պայքարին մէջ : Եթէ օղակները քակուին դիտութեամբ եւ անդիտութեամբ :

Այս նոյն խաչակիրները դիշերը ցերեկին խառնած են, Դաշնակցութիւնը օր առաջ «թաղելու » համար :

Թշուառնե՛ր : Կը մոռնան որ եթէ Դաշնակցութիւնը փլի, անոր յետին բուխերիկին մոխիրը բաւական է այրերու իրենց ոտքերն ու ձեռքերը, յիշեցնելով փրկարար պատգամը .

— Զեղնի՛ մոռնաս ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱՍՐ ԱԼԺԷԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԽԵՄԻՍԹԻԻ ՄԱՀԸ ՍՈՒԳ ՊԱՐՏԱԴՐԵՑ ԵՐԿՐԻՆ

Ալժերիոյ ժողովուրդին խանդավառութիւնը՝ վեր էր բոլոր նախատեսութիւններէ : Երեք հարիւր հազար Ալժերացիներ արտակարգ ջերմութիւն մը ցոյց տուին նախագահ Նասրի եւ ականատեսները կը վկայեն թէ երկրին անկախութենէն ի վեր, Ալժէ նման ոգեւորութիւն չէր տեսած :

Արեւելեան տօնական օր մը, որ ունէր նաեւ ամերիկեան տօնավաճառի մը դիմագիծը, քիչ մըն ալ քուպական Ֆոլքլոր կը գրէ Ֆիկառոյի թցթակիցը : Այս ամբողջին դիմաց՝ արաբական աշխարհի մեսիան իր աւանդական եւ ժողովրդական ժպիտով : Ռայիսին ի պատիւ «Պրեսոն Սքուառը» անունը փոխած է եւ եղած՝ Փորթ – Սայիտի ufուառ, կիներ , երախաներ զիրար կը հրմշտկեն աւելի մօտէն տեսնելու համար Նասրը , ձեռքը սեղմելու կամ թեւը բռնելու : Պեն Պելլա այնքան խանդավառ չէ այս արաբական շարժումէն, տակաւին Ֆրանսայի պէտք ունի, խոհեմ է .— « Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան դրօշակը ուր երեք աստղեր կը փայլին, ուրիշ արաբ երկիրներու մէջ ալ պիտի փայլի : Այդ աստղերը, կը յուսամ չորս ըլլան (կ՚ակնարկէ Եմէնի) եւ ի վերջոյ նոյնիսկ՝ հինգ, հինգերորդը Ալժերիան ներկայացնող : Կ՚ողջունենք այս պատմական դէպքը եւ կը պատրաստուինք, ի մօտոյ, այդ միութեան մէջ մտնելու : Մեր փափաքն է որ հիւսիսային Ափրիկէի քոյր պետութիւնները հասկնան այս դէպքերու տարողութիւնը եւ պատրաստ ըլլան արաբական Մաղրէպի կառուցման որ առաջին քայլ մըն է դէպի արաբական միացած աշխարհ : Անկեղծօրէն կ՚ըսենք որ չենք ուզեր արաբական Մաղրէպ մը արտասաբեր Մահիկին նման որ զմեզ հեռու պահէ արաբական մեր մեծ հայրենիքէն : Մեծ Մաղրէպ մը կ՚ուզենք արաբական աշխարհին մէջ » :

Պեն Պելլա հազիւ յիշած է Ֆրանսայի հետ գործակցութիւնը «անկեղծօրէն պիտի ըսեմ որ տարբերութիւն մը կայ աշխարհակալութեան , դաղթատիրութեան եւ Ֆրանսայի ժողովուրդին միջեւ եւ թէ Ֆրանսայի մէջ, ներկայիս, ազատական շատ Ֆրանսացիներ կան որոնք կը տառապին բանտերու մէջ որովհետեւ ուզեցին պայքարիլ մեր անկախութեան համար : Արաբ ժողովուրդ մըն ենք եւ արաբական ոգին մեր կեանքին իմաստն է : Ատիկա կը պարտադրէ որ ընկերական ըլլանք Եւրոպացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն հետ այս երկրին մէջ : Մեր յարաբերութիւնները պիտի ըլլան արաբ ժողովուրդի մը յարաբերութիւնները որ ատելութիւն չի ճանչնար եւ հպարտ եմ որ այդ ոգին կայ Ալժերիոյ մէջ» :

Նասրի խօսքերուն մէջ մասնաւոր նորութիւն մը չէ նշմարուած : Խօսած է Իսրայէլի դէմ եւ արաբ միասնականութեան ի նպաստ :

Այս խանդավառութիւնը սակայն պարտադրաբար պիտի զսպուէր որովհետեւ նոյն օրը, երեք շաբաթ արուեստական կերպով ողջ պահուելէ ետք, կը մեռնէր արտաքին նախարար՝ Մոհամէտ Խեմիսթի որ մահափորձի մը ենթարկուած էր Ապրիլ 11ին :

Խեմիսթի 33 տարեկան էր եւ անկախ Ալժերիոյ ամէնէն փայլուն մտքերէն մէկը : Երկուշաբթի օր Ազդ. սուգ հռչակուած էր երկրին մէջ եւ Նասրի ի պատիւ բազմաթիւ ընդունելութիւններ ջնջուած :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ապագայ վարչապետը՝ Լուտվիկ Էհրարտ յայտարարեց թէ յիմար բան է ըսել թէ Ֆրանսատեաց է, իր պարտականութիւնը կը սեպէ որ իրաւունքներու եւ պարտաւորութիւններու իմաստուն կարգ մը հաստատուի եւրոպական քաղաքականութեան մէջ :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ միշտ շփոթ մթնոլորտ մը կը տիրէ երեսփոխանական ընտրութեանց վաղորդայնին : Համայնավարները կը պահանջեն մաս կազմել կառավարութեան :

ՄԱԿ–Ի ընդհ. քարտուղարը՝ Ու. Թան Պուքրէշ հասաւ եւ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ : Ռումանիոյ մայրաքաղաքը պիտի մնայ մինչեւ Մայիս 10, ապա Լոնտոն անցնի :

ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու մէջ ցեղապաշտ ցոյցեր սկսան կրկին : 1600 Սեւեր ձերբակալուած են : Քենըտի շշմած է Ալամապայի խառնակութեանց ծաւալէն :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը կ՚ուզէ որ Խորհ. Միութիւնը եւ Միացեալ Նահանգները երաշխաւորեն իր սահմանները : Կը շեշտէ թէ ցորչափ Եգիպտոս բռնաբարէ ՄԱԿի ուխտը, խաղաղութիւն չի կրնար տիրել Միջին Արեւելքի մէջ :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ յայտարարեց թէ ներկայիս որեւէ կարելիութիւն չի տեսներ Անգլիոյ համար Հասարակաց Շուկային անդամակցելու :

ՆԵՂՈՍԻ վրայ նաւակ մը ընկղմեցաւ Կիրակի օր եւ երկու հարիւր հոգի խեղդամահ եղան :

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ կացութիւնը միշտ շրփոթ է եւ Գահիրէի թերթերը իրենց մըտահոգութիւնը կը յայտնեն : «Վտանգաւոր սպառնալիք մըն է արաբական միասնականութեան դէմ» կը գրէ եգիպտական մամուլը :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ եւ շրջաններու մէջ կարկուտը մեծ վնասները պատճառած է առջի օր : Բազմաթիւ խրճիթներ ողողուած են : Մօտ երկու հարիւր հոգի առանց ապաստանի մնացած է, բանուոր մը մեռած է փլած պատի մը տակ : Կարկուտ եւ անձրեւ վնասներ պատճառած են նաեւ Հալէպի մօտ՝ Պապ գիւղը : Զոհ չկայ :

ՏՈՒԱԼԱ–Ապիճան Տէ–Սէ = 6 օդանաւը ճզմուեցաւ Քամբրուն լեռան վրայ առջի օր իր 54 ճամբորդներով :

ՓԷՐ ԵԱՔՈՊՍԷՆ որ Դրամական միջազգային հիմնադրամի տնօրէնն էր սրտի տագնապի մը զոհ գնաց առջի օր Լոնտոնի մէջ : 69 տարեկան էր :

ՄԻՇԷԼ ՏԸՊՐԷ Ռէիւնիոնի երեսփոխան ընտրուեցաւ : Ծանօթ է որ նախկին վարչապետը պարտուած է Մայր – Հայրենիքի մէջ վերջին ընտրութեանց ժամանակ :

ԵԳԻՊՏՈՍ – Սուրիա – Իրաք զինուորական խօսակցութիւնները յետաձգուեցան :

ԿԻ ՄՈԼԷ խօսեցաւ ընկերվարական շարքայիններու առջեւ : Անդրադարձաւ Կրիմոյի գնդակահարութեան եւ Նասրի այցելութեան ապա ծանրանալով ներքին կացութեան վրայ, քննադատեց վարչակարգը : Ընկերվարական պարագլուխը յայտնեց նաեւ թէ Խորհ. Միութիւնը Եւրոպայի վրայ չի յարձակիր ցորչափ 350 հազար ամերիկացի զինուորական, կին , երախայ ըլլան եւրոպական հողամասին վրայ : Այս է մեր ապահովութիւնը եւ ասիկա աւելի կ՚արժէ քան մեր բոլոր հիւլէական ռումբիկները » : Կի Մոլէ ծանր քննադատութիւն մը ըրաւ պատկերասփիւռին, ապա անդրադառնալով համայնավարութեան շեշտեց թէ ընկերվարական կուսակցութեան եւ համայնավարներու միջեւ երբեք դաշինք չէ եղած : Գալով Խորհ. Միութեան մէջ կատարուող յեղաշրջումին, Կի Մոլէ ըսաւ. — « Պէտք է խենթ ըլլալ չտեսնելու համար փոփոխութիւնները , բայց պէտք է յիմար ըլլալ զանոնք դերագնահատելու համար » :

ՀԱՍԱՆ թագաւորը հեռագիր մը զրկած է Նասրի : Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն Նասր մերժած է Մարոք այցելելու թագաւորին հրաւէրը :

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն թէ Կիրակի օր Անթիլիասի մէջ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուած է Խորէն Արք. Բարոյեան :

Նորընտիր Կաթողիկոսը որ երկրորդ անդամ ըլլալով տեղապահի պաշտօն կը վարէր, երջանկայիշատակ Զարեհ Ա.ի վախճանումէն ի վեր, ծնած է Նիկոսիա (Կիպրոս) 1914ին :

Աւազանի անունով Մեսրոպ, իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Ազգ. Մեսրոպեան վարժարանին մէջ : 1931 Հոկտեմբերին, կը մտնէ Անթիլիասի դպրեվանքը, որուն ընթացքը կ՚աւարտէ 1936ին :

1937 Մայիս 16ին աբեղայ կը ձեռնադրուի : Վարդապետական գաւազանի իշխանութիւն կը ստանայ 1938 Հոկտեմբեր 8ին : 1936 – 40ին կը վարէ կաթողիկոսարանի քարտուղարի եւ գաւազանակիրի պաշտօնները : 1940 – 41, կը վարէ դպրեվանքի փոխ – տեսչութիւնը :

1942 Փետրուար 2ին ճեզիրէի առաջնորդ կ՚ընտրուի, մեծապէս գնահատուելով սուրիական իշխանութեանց եւ հայ ժողովուրդին կողմէ :

1946 Մայիս 16ին, եպիսկոպոս կ՚օծուի ձեռամբ Գարեգին Կաթողիկոսի : 1947ին կը ստանձնէ Կաթողիկոսարանի լուսարարապետի եւ Դրան եպիսկոպոսի պաշտօնը զոր կը վարէ չորս տարի :

1951 Դեկտեմբեր 25ին Լիբանանի Թեմի առաջնորդ կ՚ընտրուի :

1955ին կ՚արժանանայ Լիբանանի Մայրիներու Արժանեաց հրամանատարի շրջանչանին : 1955 Հոկտեմբեր 23ին կ՚ընտրուի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տեղապահ : Այդ պաշտօնը կը վարէ մինչեւ 1956 Փետրուար 20 , Զարեհ Ա.ի ընտրութեան օրը :

1963 Փետրուար 25ին, երկրորդ անդամ ըլլալով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ տեղապահ կ՚ընտրուի եւ Մայիս 5ին՝ Կաթողիկոս :

Նոյն իրիկունը Լիբանանի Թեմի Ազգային վարչութիւնը ճաշ մը կազմակերպած էր Ֆենիսիա պանդոկին մէջ, ի պատիւ նորընտիր կաթողիկոսին :

Խորէն Ա.ի օծումը կը կատարուի այս Կիրակի՝ Մայիս 12 :

Ֆիկառօ Երկուշաբթի առաւօտ կը հաղորդէր ընտրութեան լուրը :

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Հին Թուղթերու մէջ պատահմամբ ըլլ – ալ Օշականի մէկ նամակը, ուր խօսք կայ, ի մէջ այլոց նաեւ Վահան Թէքէեան – ին մասին :

Գիտէի արդէն, թէ ալեւոր դրագէտը խոր յարգանք ու բացառիկ դուրգուրանք ունէր աղնուական ու տաղանդաւոր այս բանաստեղծին հանդէպ : Ստացած «մեհենական»ը չատ քիչերու ինայած է. այդ քիչերուն մէջ առաջիններէն է Վա – հան Թէքէեան :

Ինչ որ ուզած է տալ իր նամակով, դատում մը չէ անշուշտ, ոչ ալ վերլուծ – ման փորձ մըն է, այլ պարզապէս ար – տայայտութիւնն է անխառն ու սրտագեղ մեծարանքին, զոր մեծ քննադատը կը տածէր մեծ քերթողի անձին, ինչպէս գործին հանդէպ :

Բառ առ բառ կ'արտագրեմ Օշականի նամակին այն մասը, որ կը վերաբերի Վահան Թէքէեանի (նշանակուած չեն թո – ւականը եւ վայրը. կ'ենթադրեմ, որ գրուած է Նիկոսիայէն, 1931ի վերջերը կամ 1932ի սկիզբը) :

« Երբ կը խօսինք բանաստեղծութեան տաղնապի մը մասին, չեմ կրնար չանդ – րադառնալ մեր մէջ եղակի դէմքի մը, որ տարօրինակ ճակատագիրը կ'իրագործէ մեղի համար չատ մեծ բանաստեղծ մը ըլլալու ու երկուան դպրոցականին չափ խակ եղած չըլլալու համբաւին կրկէսը : Անիկա միակ ու անառարկելի քերթողն է հիմա մեծ սերունդի մը, որ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի դպրութեանց երբեմն դաշն, երբեմն եղերական խառնուրդին մէջ իր ջիղերը բացաւ արուեստին :

« Եղան, որ մեծաքանդակ տեսիլքնե – րու ու տենդավառ երեւակայութեան մը մէջ (Սիամանթօ եւ Վարուժան) պատմե – ցին իրենց ցեղին փարթամ տուրքերէն ու անոր միտքին անկորուստ գանձ – ները սեւեռեցին մշտական չքապսակի մը չափիւրաններուն մէջ : Ուրիշներ, միշտ նոյն Արեւելքէն, դատն վառ չնորհը ցե – ղին նայուածքին, որ արիւնի չղարշին խակ մէջէն կը տեսնէր քաղցր ու կրակէն այրելով հանդերձ հանդիստ կ'որոնէր ծաղկի ու խոտի, ջուրին լոյսերուն ու « գոյներու խմբերգ»ին վրայ (Մ. Մեծա – րենց) :

« Վ. Թէքէեան այդ սերունդին մէջ է – դաւ խուլ ու խոր խղճմտանք մը, ինչպէս է թաքուն այդ դպայարանքը մեր ժողո – վուրդին աչքերուն մէջ : Անիկա եղաւ դաշն, ինչպէս է զարկը մեր սրտին, երբ երկարած է ինքզինքը դէպի հունձերը, վանքերը « երջանկութեանց աւետաւճ կարտօտ»ին, անձնակի եւ ցեղակի, ու բսաւ մեր կարօտին եղերական պատգա – մը անհամեմատ վայելչութեամբ ու սու – դով :

« Եղաւ անիկա մեր ժամանակներուն թախիծներէն ու բեկուն դեղեցկութիւն – ներէն դրաւուած տրտում տեսանողը եւ ուրացուած մարգարէն : Անշուշտ մեղքը իրն է քիչ մը, որ չէ կրցած ճարել իրեն ուրիշներու լպրծուն ոտքերը եւ ճկուն ափերը, սողալու եւ մագլցելու մարդան – քին համար, որ մեր օրերուն հոմանիշ է ալ արժէքին, եւ յիմար եղաւ հաւատա – լու չափ անհուն իր տաղանդին ու աղ – նուագդի իր խառնուածքին, որոնք, էր երբեմն, բանաստեղծը կը յատկանշէին :

« Չեմ դիտեր ո՞ր սերունդին պիտի վի – ճակուի փառքը՝ զայն ազատելու լոու – թեան եւ սուտ, հաշուտած ներբողին քղամիղներէն ու տանելու իր տաճարին, արդար իր պաշտամունքին : Անիկա, մէկ երկու մեծերու հետ, կը ներկայա – ցընէ մեր զգայնութեան չեշտ մէկ չեր – ը,— արտում, խոր, լուրջ, քաղցր, անկեղծ ու խոհուն մասնաբաժինը մեր հոգիին : Պիտի դանե՞ն թերթերու ու հանդէսներու բաւիղներուն մէջ մոլորուն ինկած նուիրական այդ ուխտաւորը, ու պիտի բանա՞ն անոր առջեւ դուռները առ նուագն ուշացած սիրոյ մը, չեմ ըսեր՝ սուտ ու ստոր յոբելեանին : Նորերուն գործը չէ անշուշտ տակիկա : Ու պիտեն այս բառերուն տարողութիւնը անոնք, որ մեր մէջ կարելի կ'ընեն սուտին ու կեղծին պաշտամունքը, այսքան լիքը, հոլանի, փոխարինելու չափ տան տէրը եկուորին հետ» :

Ինչպէս կը տեսնուի, այս տողերուն մէջ կայ պարադայական մեծարանքի չեշտ արտայայտութիւն մը միայն : Բայց, տուած ըլլալու համար քննադա – տին կարծիքը բանաստեղծին մասին, « Հայ Գրականութիւն » հատորէն կ'ար – տագրեմ այն կարճ ակնարկը, զոր Օշա – կան նուիրած է Թէքէեանի :

« Արեւմտահայ ժամանակակից բա – նաստեղծութեան մեծագոյն դէմքերէն մէկը : Գրագէտ եւ կորովի հրապարա – կագիր : Հրատարակած է բանաստեղծու – թեանց հատորներ, վարած՝ օրաթերթեր եւ հանդէսներ : Վահան Թէքէեան զուսպ յուզումին, վերապահ զոյներուն, ազ – նուական մտածումին միակ բանաստեղ – ծըն է մեր մէջ : Իր քերթուածները, որ – քան խիտ ու լեցուն իմաստով, նոյնքան մաքուր լրենց ձեւին ժուժկալութեամբ – բը, կ'արտայայտեն իմացական յուզում – ներ, ուղեղային վայելքներ ու սրտի լուռ ճայներ՝ պատկերուն եւ քաղցրաչունչ լեզուի մը մէջ » :

Նոյն հատորին մէջ, ուրիշ էջի մը վը – րայ, Օշական կը զրէ դարձեալ. « Վ. Թէքէեանի բանաստեղծութիւնը իր սե – րունդին մէջ աչքի կուգայ խորունկ տրամութեամբ, անհուեստ կսկիծով, ի – մացապաշտ խոյանքներով, արեւելեան, զրեթէ պոլսական զգայնութեամբ, բո – լորն ալ տարաղներ, որոնք իրենց իրա – զորձումը կը ստանան անոր բանաստեղ – ծական եղափոխման մէջ : Նոյնքան զուսպ է զրեթէ փայլուն իր լեզուն » :

Իր մեծարանքը ուղղուած է ո՛չ միայն բանաստեղծ, այլեւ հրապարակագիր Թէ – քէեանին : Խօսած է անոր ազգային – քա – ղաքական ասպարէզին վրայ, « ուր ան երեւան բերած է տակուն առաքինու – թիւնները, ներքին պատակտումներու այնքան դիւրամէտ մեր իմացական տա – րակարծութիւնները չվերածելով եղ – բայրադաւատելութեան » : Եւ ասիկա ճիշդ է անշուշտ, եթէ մանաւանդ ուզենք զուգահեռագիծ մը քաշել այն օրերուն եւ մեր օրերուն միջեւ ...

Աւելի ուշ, 1945ին, Օշական ամբողջ հատոր մը նուիրած է Վահան Թէքէեա – նի,— անոր մահուան առիթով. « Սփիւռ – քը եւ իրաւ բանաստեղծութիւնը » : Սա – կայն իմ նպատակս չէ տալ հայ քննադա – տութեան իշխանին դատումները հայ բա – նաստեղծութեան իշխանին մասին : Ուզե – ցի ներկայացնել անտիպ վկայութիւն մը, քաղելով զայն Օշականի մէկ նամակէն :

Կ'ուզեմ աւելցնել այս առթիւ, որ ինչ – պէս իր նամակներուն, նաեւ ինծի հետ ունեցած զրոյցներուն մէջ (Կիպրոս եւ Երուսաղէմ) Օշական կարծիքներ յայտ – նած է զրական հարցերու եւ մեր զրող – ներէն ոմանց մասին : Անժամանակ կը դանեմ հրապարակել այդ կարծիքները, որովհետեւ ակնարկուած զրողներէն չա – տերը կ'ապրին դեռ եւ անուն ու համբաւ ունին մեր զրականութեան մէջ :

Բ. ԹԱՇԵԱՆ

ԳԵՂՋԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՊԱՅՏԱՐՆ ՈՒ ՀԱՄԵՏԱԳՈՐԾԸ...

Պայտար – չորքոտանիներու ամբակնե – րուն տաք երկաթ զարնող արհեստաւոր :

Համեստագործ.— Ձիու եւ աւանակի կոնակը նետելու կամ բեռ դնելու համար սադով լեցուած բարձեր չինող արհես – տաւոր :

Այսօր մեծ քաղաքներու մէջ փոխա – դրութեան կերպը ու միջոցները փոխ – ուած ըլլալուն համար, այս արհեստնե – րը իրենց նախկին կարեւորութիւնը կոր – սընցուցած են : Մինչդեռ գաւառի մէջ ի պատուի են :

Մանաւանդ գիւղային որուն ամէնէն կարեւոր օգնականը աւանակը, ջորին եւ ձին են, ուստի անոնց պէտքերը գոհա – ցնելու աւագ պարտականութիւն է անոր համար :

Եւ ահա գաւառի մէջ պայտարն ու հա – մեստագործը բացառիկ համակրանք կը վայելեն : Անոնք հաւաքոյթներու մէջ, մեծ յարգ կը վայելեն եւ անոնց խօսքերը հեղինակութիւն մը ունին, ընտիր մեղրն ու կարագը անոնց կը վերապահուի : Ա – մէնէն համեստ դիւղային գաւառ իջած առեն վարպետներուն կաթսայով մածուն բերելու չի մոռնար :

Քեռպօ.— Պայտար ...

Կրպօ.— Համեստագործ ...

Քեռպօն.— Ղազարոս, երիտասարդ, թուխ դէմքով երկար սեւ ու առատ պե – խերով, խժռոտ խիստ արտայայտու – թիւնով երիտասարդ մը, որ աւանդական լայն անդրավարտի կը հագուի :

Կրպօն.— Կարապետ, տարիքոտ ան – մօրուս, խնդումերես, չափազանց խո – րամանկ, կատակասէր նոյնպէս լայն անդրավարտի կը հագուի :

Տիգրանակերտի մէջ օր մը, այս երկու հայրենակիցները քովս ինծի սեղանակից եղան :

Մինչոց մը Կրպօն, Քեռպոյին ամսեղուկ ակնարկ մը նետելով ցած ձայնով ական – ջիս ծռելով .

— Տէր պապա, սա միւս կողմդ նստո – ղը դիտես ի՞նչ գործ կ'ընէ :

— Ոչ :

— Կօշկակար է :

— Ինչ տեսա՞կ կօշիկ կը չինէ :

— Աւանակի կօշիկ կը չինէ :

Սովորական կատակի մը բնոյթը ու – նեցող այս կարճ խօսակցութեան ծիծա – ղով մը փոխադարձեցի :

Կերուխումը կը շարունակուէր : Այս անգամ Քեռպօն ականջիս ծռելով .

— Տէր պապա սա քովդ նստողը ի՞նչ գործ կ'ընէ պիտես :

— Ոչ :

— Դերձակ է :

— Ի՞նչ տեսակ հագուստ կը կարէ :

— Աւանակի հագուստ կը կարէ :

Անոր ալ ծիծաղելով փոխադարձեցի, խորհելով թէ այս երկու անձերը կատա – կասէր անձեր են, եւ այսպէս կատակները իրար կը ծանօթացնեն ինծի :

Քանի մը գաւաթ պինի խմելէ վերջ, կատակներն ու քաջքուքները չատցան. Կրպօն ծունկերուն զարնելով կ'ասպրե – ր.

— Ախ, սանկ փառաւոր պեխի մը կա – րօտ մնացի :

Քեռպօն Կրպոյին ծուռ նայուածք մը նետելով .

— Բարեկամ ինչո՞ւ այդքան ախ ու վախ կ'ընես, վաղը մեր խանութը եկուր չատ վազանին (ձի) եւ կամ թէ ուժգ պոռացողին (աւանակ) մազերէն կը կըտ – րեմ եւ քիթիդ տակ կը փակչեմ :

Կրպօն կարծես թէ քեռպոյին ըսածը չէ իմացեր .

— Ախ սանկ փառաւոր պեխ մը ունե – նայի, հոգ չէ տասը հազար ոսկի պարտք ունենայի :

Քեռպօն իր բարկութիւնը քօղարկե – լով .

— Դերձակ էֆէնտի, եթէ պեխի սիրա – հար ես ինչո՞ւ համար պեխ չես երկա – ցներ :

Մինչ Կրպօն մարմինը կիսով չափ մեծ ցաւ մը ունեցողի մը պէս երերա – լով .

— Ախ Տէր պապա պեխէն կարօտ չկրցի առնել : Պզտիկ տարիքէս օճախնե – րու մուրերով պեխեր կը չինէի դէմքիս վրայ, բոլորին ծաղր ու ծանակ կ'ըլլա – յի :

Քեռպօն միւս կողմէ քիթին տակէն կը մռլտար :

— Հիմա ի՞նչ ես, դէմքդ եթէ մեռնի տեսնէ կը խնդայ :

Մինչոց մը խօսքին նիւթը կը փոխուի. Քեռպոյին եւ Կրպոյին վիճաբանութիւնը դրեթէ մոռցուած է : Կրպօն վերսկսող խնդիրը կ'արծարծէ :

— Տէր Պապա մենք դեղացի ենք, մեզ խելքը կարճ է. ձեր Պոլսոյ մէջ պիտի բուացնելու դեղ մը գիտցող մը չկա՞ եթէ ինծի այսպէսի բարիք մը ընէք ձեր երախտապարտ պիտի մնամ :

— Է, ալ երկար ըրիր, ձգէ սա պիտի անհամ կատակդ :

— Տղայ քեզի ի՞նչ կ'ըլլայ ես իմ տղու տուա կուլամ ...:

— Դուն տէրտղ որու կ'ուզես լսէ, բայց իմ պեխերուս մի դպիր ...:

Կրպօն իր նպատակին հասնելու հա – մար, դիմացինը գրգռելու կ'ախմակե – րէ :

— Ես պեխերուդ դպիլ չէ, հապա կը հնարը գոնեմ ձեռքէդ պիտի առնեմ :

— Վայ մէկը փսխեմ սա պեխերուն :

— Իրաւ որ ես ալ կը փսխեմ այդ պե – խերուն :

Կրպոյին յաղթանակով հատաքը վերջացած էր եւ մենք ալ Կրպոն ու Քե – ղոն հաշտեցնելէ վերջ, ու մենք դոն հաշտեցնելէ վերջ, ու մենք դոն

ՇԱՒԱՐՇ ՔՀՆՑ. ՊԱԼՄԱՆ

ՋՈՒԿԻՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Բերայի փողոցներուն մէջ լապտերները արդէն վառուած էին. բարակ անձրեւ մը կը թրթիփար. կառքերուն ու անցորդնե – րուն երթեւեկը ցանցառած էր : Կին մը՝ դլուխը սեւ շալի մը մէջ փաթթած՝ մը – տաւ այն փողոցը ուր հայ ձկնավաճառ – ներ սփռած են իրենց տեսակ տեսակ ձու – կերը, որոնց յատկութիւնները կը ծա – նուցանեն մեծադղորդ դէլիւններով : Կի – նը՝ երկչոտ քայլերով մօտեցաւ առաջին ձկնավաճառին ու կամաց մը հարցուց թէ լէվրէկ ունէ՞ր : Մարդը կնկանը երեսը նայեցաւ զարմացումով, դլուխը քերեց եւ ըսաւ .

— Ի՞նչ կ'ըսես, քուրիկս, աս վախիդ լէվրէկ, նէ կեզէր. իմ քովս չկայ, պաշ – խասին հարցուր :

Սիրանոյշ, — ինքն էր, — թեթեւ հա – ռաչ մը արձակեց եւ հեռացաւ. քիչ մը վար ուրիշ ձկնորսի մը դիմեց ու նոյն հարցումը ըրաւ .

— Իմ քովս չկայ, քուրիկս, ամա, ինծի կուգայ քի Համբիկը ունենալու է. ան չունչանորդիին քովը ամէն պան կայ. ինծի նայէ, սա վարը սօղ թարաֆի ճա – նութը կը տեսնա՞ս կոր. ներս մտիր, Համբիկ հարցուր, պէլքի ան ունի :

Մանկամարդ կինը ցուցուած խանութը ուղղուեցաւ եւ ներս մտաւ դուռնէն : Բարձրահասակ մարդ մը կեցած էր եւ չավէլաններուն մէջ ձուկերը շարելու զբ – աղած. ոտքի չչուկ մը լսելով ետին դարձաւ : Կինը ներս մտած ու քովը կե – ցած էր :

— Համբիկը դո՞ւն ես, հարցուց :

Այս ձայնը լսելուն պէս՝ ձկնորսը ամ – բողջ մարմնովը դողդղալով .

— Էս էմ, ըսաւ :

— Լէվրէկ պալըխ կը դտնուի՞ քովդ, ինչ որ ուզես կուտամ :

Ձկնորսը քայլ մը եւս դացած էր եւ պլպլացող կանթեղին լոյսովը դէմքը կը դիտէր այդ յաճախորդուհիին : Դառն եւ աղէտալի ժպիտ մը սահեցաւ ձկնորսին շուրթերէն :

— Կը դտնուի, պատասխանեց յամր ձայնով :

Եւ ծռելով, թակոյկի մը մէջէ ձուկ մը դուրս հանեց, չավզայի մը վրայ դրաւ եւ մատովը ցուցնելով .

— Իշտէ, ըսաւ :

— Ի՞նչ տալու եմ :

— Հիմա կ'ըսեմ :

Ձկնորսը բացաւ չապիկին կուրծքը, ձեռքը ներս խոթեց եւ կարմ խուզարկու – թենէ մը եռքը թուղթի մը կտոր դուրս հանեց, ձուկին կռնակին վրայ բացաւ զայն եւ Սիրանոյշին դառնալով՝

— Սըվրիկա կիտե՞ս ինչ է, հարցուց

Մանկամարդ կինը ծռեցաւ ծաղկեփո – թուղթի մը վրայ, որ սակայն ժամանա – անցնելով դեղնած էր. ու կարդաց .

Պաշտելի Արամս ,

Ետ քաշուեցաւ ափիբերան եղած ձկնորսին երեսը նայեցաւ սոսկումով ակառաներուն մէջէն մրմնջեց .

— Համբի՛կ ...

— Ձիտէդ պաչիկ մը, պատասխանեց ձկնորսը ձեռքը ձուկին վրայ դնելով : Սիրանոյշին նայելով յօսութեամբ :

Անոնց աչուըները պահ մը իրարու մխրճեցան . իրարու չատ բաներ ըսին նոնք անձայն, մո՛ւնջ :

Ցետոյ, չալը հանեց Սիրանոյշ, դէպի առաջ խոնարհեց՝ մորթուող ձուկի մը համակամութեամբ, վեր բարձ ռաւ ծոծրակին մազերը եւ ձկնորսին տեղնալով ըսաւ .

— Պա՛պ :

Համբիկ պահ մը դիտեց իր աղջի – նարհող այդ դժբախտ արարածը, ապ – ներուն մէջ թացութիւն մը երեւցաւ, խանութ ծռելու քայլ մը եւ դնաց և նով մը, ուր խորին տխրութեան մը կար, ըսաւ .

— Զո՛ւգեր, առ ձուկը կընա՛ :

(5 եւ վերջ)

ՎՃՆՏՆԳ

ԳՈՒԱՆՈՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱԽՆԻՔ ՀՈՒՆԻՍ

Ա՛ստղ իմ ի՞նչու ոչնչություն մեզ տա՛ս ինձ ի՞նչ հոգս ունիս ինձ համար, ես ի՞նչ եմ քեզ համար, որ ինձ ուզես տալ ինձ ամենայն ինչ, որ ունիս երկնքի տակ, ինչ որ ունիս երկրի վրա, ինչ որ ունիս ծովի մեջ, ինչ որ ունիս ամենայն տեղ։ Ես ոչ ոսկի եմ, ոչ արծաթ, ոչ ալ ունիս ինձ համար ոչ մի հոգս

Պ. Խաչատուր Գինոյեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մարգրիտ Գինոյեան եւ զաւակները, Սերոբ, Ստեփան, Նշան, Կարապետ եւ Սարգիս Գինոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկազ Գինոյեան (Ֆրէզնօ), Տէր եւ Տիկին Եսայեայ Գինոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տօնապետ Գինոյեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Պ. եւ Տիկիններ Սարգիս եւ Խորէն Գինոյեան, Տէր եւ Տիկին Գարեգին Տէր – Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղեւոնդ Փիլոյեան եւ զաւակները: Այրի Տիկին Էլմաս Մկրտիչեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Շուշան Խուպոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քլնկեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Օհան Կուրղիկեան եւ զաւակները (Հարթֆըրթ), Տէր եւ Տիկին Յաւակ Շամշոյեան եւ զաւակները (Պուէնոս Այրէս), Տէր եւ Տիկին Թորոս Շամշոյեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Հայթայեան եւ զաւակները Սարգիս եւ Յարութիւն, ընտանիքներ Գրիգոր եւ Յովհաննէս Հայթայեան (Ամերիկա), Յարութիւն, Պօղոս, Լեւոն, Հայկ Ղազարեան ընտանիք (Փրովիտէնս), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Գայլեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Ահարոն Տէմիրճեան եւ զաւակները (Կարտան), սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը իրենց կընոջ, մօր, մեծ մօր, քրոջորդւոյն, հարսին եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՈՎՍԱՆՆԱ ԳԻՆՈՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ Հայթայեան, Խարբերդի Դատեմ գիւղէն) որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 27ին, 52 տարեկանին :

Սոյն տխուր առթիւ ընտանիքը շնորհակալութիւններ կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ հեռագրով եւ նուիրատուութեամբ մասնակից եղան իրենց սուգին :

Այս առթիւ Գինոյեան գերդաստանը 15 Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Եղերաբախտ բանաստեղծ Եղիշէ Զարենցի նուիրուած գրական երեկոյ :

Կազմակերպուած Համազգային Մշակութային ընկերութեան կողմէ : Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Հայ Մգակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ եւ

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ե. Գրիգորեան եւ Ա. Փուշուճեան :

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Սապունճեան, Տիկին Զուարդ Տնկոյեանի մահուան տարելիցին առթիւ Կապոյտ Խաչի կայանին 50 Ֆր. :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Ղուկասեանէ յիսուն Ֆրանք իր ամուսնոյն (Հաճի) մահուան առաջին տարելիցի առթիւ :

Ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէրտէրեանէն յիսուն Ֆրանք իրենց երկրորդ աղջկան ծննդեան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Հայկազ Մակարեան, Տէր եւ Տիկին Ժանօ Մակարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բաֆֆի Մակարեան եւ զաւակները, Պ. Ռոպէր Մակարեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զավզավաթճեան եւ զաւակները, ընտանիքները իրենց խորհին շորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր եւ կամ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց մօր, մեծ մօր, կեսուր մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՓԱՅԼԱԾՈՒ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ (ծնեալ Տինկիլեան) կսկծալի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 27ին, իրենց բնակարանին մէջ, (Մարսէյլ) :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի, Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— «Վարուժան» կոմիտէն կ'ողբայ ընկեր ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ մահը եւ անոր յիշատակին, Հայ – Մշակոյթի Տան կը նուիրէ 50 Ֆրանք :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ հարիւր Ֆրանք Կապ. Խաչի կայանի դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան ֆօնտին, ընկեր ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ յիշատակին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտօք ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեանի եւ Վ. Սէրէնկիւլեանի ու ընտանեկան պարագաներուն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հայ Ազգ. Միութիւնը կ'ողբայ մահը Պ. Հ. ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ կը մասնակցի վշտին Տիկին Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վ. Սէրէնկիւլեաիի, Պ. Մ. Նալպանտեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն :

×

Այրի Տիկին Պերճ Զիլինկիրեան տասը Ֆրանք կը նուիրէ Յառաջի բարգաւաճման :

×

Օր. Լուիզ Փափազեան Կապոյտ Խաչի, կրթական ձեռնարկին քսան, Տիկին Աշխէն Սամուէլեան կրթական ձեռնարկին հարիւր Ֆրանք :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պորտոյի հայրենակիցներու նուիրատուութիւնը, ձեռամբ Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբի.—

Պ. Կարպիս Դաւիթեան եւ Ա. Քէնտէրեան հարիւրական Ֆրանք :

Կ. Վարդանեան, Վ. Վարդանեան, Կ. Տօնէրեան, Կ. Հալաճեան, Գ. Հալաճեան, Պօղոս Քէնտէրեան, Տէր եւ Տիկին Քայիշեան, Տէր եւ Տիկին Տօնիկեան եւ Ս. Տօնէրեան 50ական Ֆրանք :

Հ. Իչքալացեան 30 Ֆրանք :

Յ. Մարկոյեան, Հ. Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետեան եւ Տիկին Մ. Խաչատուրեան քսանական Ֆրանք :

Ս. Քէնտէրեան տասը Ֆրանք :

Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբէն՝ 350 Ֆր. :

Շ. Սուքիասեանէ՝ 50 Ֆրանք, Սուրէն Ադամեանի մահուան քառասունքին առթիւ : Ընդհ. գումար 1·170 Ֆրանք :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օդն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, միչեւ լոյս :

×

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

×

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի համերգը Մայիս 18ին, Մարսէյլի Ժիմնազի թատրոնը :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, զուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաքենանեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ :

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան :

Նուիրատուութիւնները զրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

Paris 8985-07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Հ. Յ. Դ.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մի[illegible]եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը [illegible]բաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին : Կը խնդրուի ճշդապահ [illegible]

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համ[illegible]

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ[illegible]նենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ [illegible]րերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Մի[illegible]թեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, [illegible]յարկ) :

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն [illegible] աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայ[illegible]նան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն [illegible]միլիալի թուղթերով, կարենալ [illegible] զաւակները արձանագրել տալու համար [illegible] Վճարումները կանխիկ են եւ միանուա[illegible]

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ [illegible] ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայան[illegible]տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանա[illegible]փակ են :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարա[illegible] մրցանակաբաշխութեան հանդէսը [illegible] դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունե[illegible] Յունիս 30ին, Կիրակի :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն 20, Սալ Մազընօ, 88 Բիւ տ'Օպաներ

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի

Կը նախագահէ Պ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ԽՈՒԼԵՐԸ» :

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Զէօրէքճեան (ջութակ), Ճօշկունեան (ձեռնադաշնակ), Ժիրայր Գասպարեան (երգ), Ալիս Շահմիրեան, Օր. Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ. Պ. Գալամեան, Յ. Այթայեան :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, Avenue Charles de Gaulle, Montmorency

Մանրամասնութիւնները յետագային :

Լօխում հէլվա թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

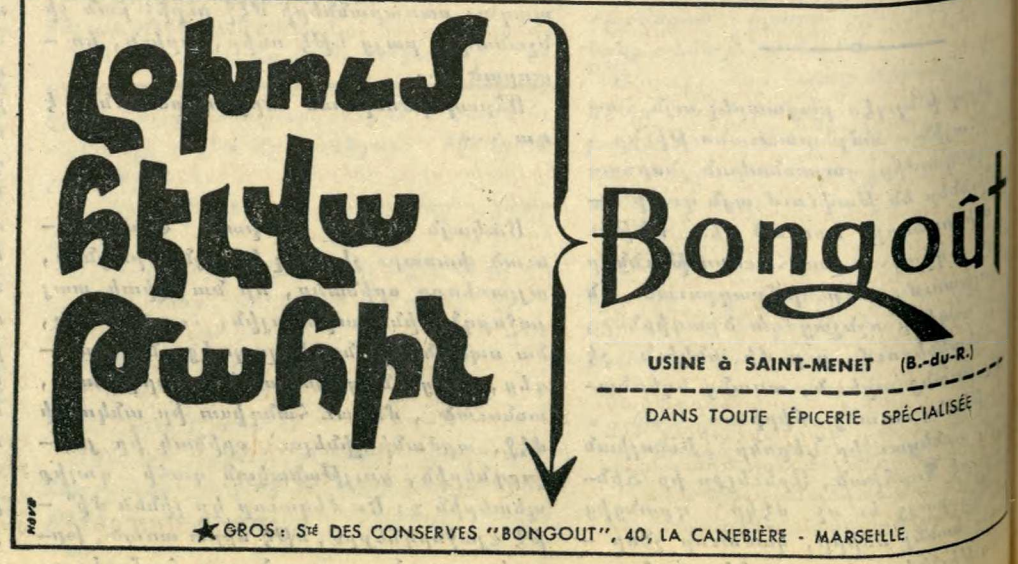

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՄԱՅԻՍ

MERCREDI 8 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9600 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9600

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Կիլիկեան Աթոռի Պատգամաւորական ժողովը Մայիս 5ին դումարուած Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ, Կաթողիկոսական զահը բարձրացուց տեղապահ բարձրապատիւ Խորէն Արք. Բարոյեանը:

Երջանկայիշատակ եւ յաւէտ ողբացեալ Զարեհ Ա. Փայասլեան Կաթողիկոսին կը յաջորդէ Իր եղբայրակիցն ու սրտակիցը, որ ամբողջ եօթը տարի Անոր աջ բազուկն ու մտերիմ խորհրդականն էր եղած:

Անարժան հակառակորդները իրենց հատուածական կոյր պայքարին մէջ, 1956 Փետրուար 20ի օրինաւոր ընտրութենէն վերջ, իրենց աններելի յարձակումներուն թիրախ էին դարձուցած ո՛չ միայն երանաշնորհ Զարեհ Վեհափառը, այլ նաեւ — ու մանաւանդ — Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Խորէն Արք.ը:

Անոնք չէին քաշուած տարիներով սուտ ամբաստանութիւններու եւ զրպարտութեանց ցանց մը հիւսել այս քաջ ու կորովի հոգեւորականին դէմ, որ արհամարհանքով միայն դիմաւորեց բոլոր զրախօսութիւններն ու անիրաւ յարձակումները:

Զարամիտ մարդիկ՝ չարաչար պարտութեան մը վրէժը լուծելու եւ կիլիկեան աթոռի արժանընտիր զահակալը առաջին օրէն իսկ դժուարին կացութեան մը մատնելու սադայելական մտածումով՝ Գրիգոր Լուսաւորչի Ս. Աջն ու միւս սուրբերու մասունքները գողցան: Յետոյ ռամկավար – հնչակ թերթերու էջերէն քանիցս շռնդալից խորագիրներով չարախինդ հարցում մը ուղղեցին՝

— Ո՞ւր են Աջերը, Խորէն սրբազա՛ն:

Շատ չանցած Աջագողները դիմակաղերծ եղան: Սակայն տակաւին չընդունեցան իրենց պարտութիւնը: Ու տարիներով շարունակեցին իրենց աղտոտ պայքարը, մինչեւ որ յոգնեցան:

Վեհափառ Զարեհ Ա.ի անժամանակ վախճանումով թափուր մնացած Աթոռը այժմ կ՛ունենայ իր արժանաւոր զահակալը:

Շուրջ կէս միլիոն — ճիշդ թիւով 461 հազար Հայերու օրինաւորապէս ընտրուած պատգամաւորները լաւագոյն ընտրութիւնն ըրին՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռին վրայ բազմեցնելով ամէն գովեստի արժանի գործունեայ եւ եռանդուն բարձրաստիճան կղերական մը, որուն բեղնաւոր անցեալը լաւագոյն զբաւականն է ապագայ արդիւնաւէտ գործունէութեան:

Նորընտիր Կաթողիկոս Խորէն Ա. երիտասարդ տարիքէն նուիրեալ մը եղաւ ազգին ու եկեղեցիին, ճիշդ ինչպէս իր դասակից ու օծակից Զարեհ վեհափառը:

Քսաներեք տարեկանին կուսակրօնի վեղար առած՝ Անթիլիասի Կաթողիկոսարանին մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ, պահ մը վարելով նոյնիսկ Դպրեվանքի փոխտեսչութիւնը:

Օժտուած վարչական կարողութիւններով, վերջին պատերազմի դժնդակ տարիներուն առաջնորդ ընտրուեցաւ Ճեղիրէի — Հասիչէ եւ Գամբշլը —, Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ սահմանագլուխին վրայ: Մեծ զոհողութիւններով կազմակերպեց այդ շրջանի քրտախօս Հայերուն ազգային, եկեղեցական եւ կրթական գործերը, կորուստէ փրկելով այնտեղ ապաստանած բեկորները:

Լիբանանի Հայոց առաջնորդական պաշտօնին մէջ է, որ վարչագէտի եւ շինարարի իր կարողութիւնները երեւան եկան աւելի լայն աստիճանաչափի վրայ:

Իբրեւ Կաթողիկոսական տեղապահ՝ իր կորովի եւ ամուր կեցուածքով, 1955 – 56ի բախտորոշ օրերուն յաջողեցաւ վերջապէս բառնալ տալ քառասունեւչորս ամիսէ ի վեր Անթիլիասի հայրապետական Աթոռը ծածկող սեւ քօղը:

Ջերմապէս կը շնորհաւորենք իր ընտրութիւնը: Առողջութիւն եւ երկար կեանք կը մաղթենք իրեն, որպէսզի անվրդով ու խաղաղ մթնոլորտի մէջ շարունակէ երանաշնորհ Զարեհ Ա.ի կէս ձգած գործը, ի փառս եւ ի պայծառութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռին:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԷ

ՆԱՍՐ ԿԱՐՃ ԿԸ ԿԱՊԷ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌԸ՝ ԽԵՄԻՍԹԻԻ ՍՈՒԳԸ

Մինչ առաջին յայտարարութեամբ մը կը հաղորդուէր թէ Նասր կ՛երկարաձգէ Ալժէ իր ճամբորդութիւնը մինչեւ շաբթու վերջ, նոյն իրիկունը անսպասելի նոր լուր կը յայտնուէր — Նասր կարճ կը կապէր իր ճամբորդութիւնը եւ Պելկրատի ճամբան պիտի բռնէր Զորեքշաբթի օր: Պաշտօնական զեկոյցը կ՛ըսէ թէ Մոհամէտ Խեմիսթիի մահը սուգի մատնած է ալժերացի ժողովուրդը եւ նախագահ Նասրի առաջարկով ջնջուած են Մայիս 7ի եւ 8ին համար նախատեսուած հանդիսութիւնները: Նախագահ Նասր կը մեկնի Զորեքշաբթի առաւօտ, բայց կըրկին Ալժէ կուգայ Օգոստոսին:

Այս պաշտօնական պատճառաբանութեան ետին սակայն կան ուրիշ պատճառներ: Շատ կը խօսուի տագնապի մը մասին արաբ ընկերվարութեան երկու ախոյեաններուն միջեւ: Մանաւանդ որ Խեմիսթիի մահը անակնկալ մը չէր, ընդհակառակն շատոնց նախատեսուած էր եւ պատճառ չէր եղած ճամբորդութեան թըւականը փոխելու:

Կը խօսուի նաեւ Սուրիոյ կացութեան մասին որ մտահոգութիւն պատճառած է Նասրի, բայց նկատի առնելով որ Նասր Գահիրէ չի վերդառնար այլ կանուխ Պելկրատ կ՛երթայ, այդ վարկածն ալ կարելի չէ նկատի առնել: Կը մնայ ուրեմն մտածել թէ առաջին ոգեւորութենէ մը ետք, լուրջ տարակարծութիւններ ծագած են Ռայիսին եւ Պեն Պելլայի միջեւ եւ այս վերջինը դիւրին դիւրին տեղի չէ տուած Նասրի: Պեն Պելլա արդարեւ, նախ տնտեսական հոգեր ունի, ապա Սուրիոյ խախուտ նասրականութիւնը շատ վստահութիւն չի պատճառեր իրեն: Կը նախընտրէ հեռուէն – հեռու գործակցիլ քան անմիջապէս մաս կազմել «հայրենիքներու Արաբիստանի մը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գերագոյն Ատեանին առջեւ բացուեցաւ Ուայնի դատավարութիւնը: Բրիտանացի այս առեւտրականը ձերբակալուեցաւ իբրեւ լրտես:

ՖԻՏԷԼ ՔԱՍԹՐՕ Վոլկոկրատ (Սթալինկրատ) այցելեց: Նախապէս տեսնուած էր համայնավար սպանական կուսակցութեան նախագահուհիին հետ՝ Տիկին Իպառուռի որ միշտ Փասիոնառիան կը նըկատուի սպանացի համայնավարներուն:

ԹԻՐԱՆԱՅԻ Զեռի ի Փոփուլիթը կրկին կը յարձակի Խրուշչեւի վրայ «որ իր ընկերներուն հետ հակամարքսեան եւ պատեհապաշտ ճամբան բռնած է»:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հաղորդեն թէ բանակը կը շարունակէ իր գործողութիւնները Պախթիարիներու ցեղախումբերուն դէմ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ շաբաթաթերթի մը համաձայն հաւանական է որ՝ Հիւսէյն թագաւորը Գահիրէ երթայ եւ Նասրին հետ տեսնուի:

ՌՈՒՄԱՆԱՅԻ նշանաւոր գրագէտը՝ Վիրկիլ Ղիորգիու որ հեղինակն է «25րդ ժամուն» ուղղափառ եկեղեցւոյ քահանայ պիտի ձեռատրուի Մայիս 23ին:

ՎԱՏԻԿԱՆԻ լաւատեղեակ շրջանակներու համաձայն, տեղեակ չեն Ուոշինկթընէն հասած կարգ մը լուրերու՝ ըստ որոնց Կարդինալ Մինծենթի պիտի ձգէ Փեշտայի ամերիկեան դեսպանատունը:

ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Կիրակի օր Կիլիկիոյ Կաթողիկոս կ՛ընտրուէր Խորէն Արք. Բարոյեան:

Նախքան այս ընտրութիւնը եղած պատրաստութեանց մասին Ազդակ Մայիս 2ի եւ 3ի իր թիւերուն մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ —

Կաթողիկոսական Տեղապահ Բարձ. Տ. Խորէն Ս. Արք. Բարոյեանի կողմէ նշանակուած Կեդր. Յանձնախումբը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր Կաթողիկոսի ընտրութիւնն ու օծումը կանոնաւոր կարգապահութեամբ եւ փառաշուք հանդիսութեամբ կատարելու համար տեղապահին աշխատանքի լծուած է:

Կազմուած են արդէն Գործադիր Մարմին մը եւ Օժանդակ Յանձնախումբեր:

Բոլոր դիւրութիւնները պիտի ընծայուին պատգամաւոր եւ երեսփոխան հիւրերն ու անոնց հետ եղող ուխտաւորները պատշաճ կերպով ընդունելու եւ տեղաւորելու Պէյրութի առաջնակարգ պանդոկներուն մէջ:

Արարողութիւններն ու պաշտօնական հանդիսութիւնները պիտի ցուցադրուին պատկերասփիւռէն եւ շարժանկարի պիտի առնուին:

Պաշտօնական յայտագիրը գրեթէ կազմուած է:

Կիրակի, 5 Մայիս 1963, առաւօտեան, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ տեղի պիտի ունենայ Ս. Պատարագ: Պիտի պատարագէ Հոգշ. Տ. Արտաւազդ վարդապետ Թրթռեան: Յաւարտ Ս. Պատարագի, եկեղեցւոյ մէջ պիտի գումարուի Պատգմ. Ընտրական Ժողովը դռնփակ՝ ընտրելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ արժանաւոր Գահակալը:

Հաւատացեալ ժողովուրդը, դուրսը բարձրախօսով պիտի կարենայ հետեւիլ ընտրական ժողովի կատարած աշխատանքներուն:

Ընտրութենէն ետք, հանդիսաւոր թափօրով, նորընտիր Վեհափառը պիտի առաջնորդուի Վեհարան, ուր տեղի պիտի ունենայ հիւրասիրութիւն եւ աջահամբոյր:

Երեքշաբթի կէսօրէ ետք, պիտի գումարուի Կիլիկիոյ թեմերու Ազգ. Ընդհ. Ժողովը Վեհարանին մէջ, որ պիտի շարունակէ իր աշխատանքները նաեւ յաջորդ օր, մինչեւ լուծումը օրակարգի բոլոր հարցերուն:

Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 6.30ին, Լիբանանի պետական հայ երեսփոխանները, Օթէլ Սէն Ճորճի մէջ fnfթէյլ մը պիտի տան ի պատիւ պատգամաւորներուն, ուր ներկայ պիտի ըլլան նաեւ պետական իշխանութեանց ներկայացուցիչներն ու դեսպանները:

Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 7ին, Անթիլիասի մէջ, Դպրեվանքի Տեսչութեան կողմէ երեկոյթ մը պիտի սարքուի ի պատիւ պատգամաւորներուն:

Ուրբաթ, շրջապտոյտ դէպի Պաալպէք եւ հացկերոյթ յանձնախումբի հոգածութեամբ: Երեկոյեան ընդունելութիւն Ճեմարանի մէջ, Համազգայինի Կեդր. վարչութեան կողմէ:

Կիրակի, 12 Մայիս, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ օծում նորընտիր Վեհափառի: Երեկոյեան, պանդոկ Պրիսթոլի մէջ մեծ ճաշ, Կիլիկիոյ Միաբանութեան կողմէ:

Տեղի պիտի ունենան նաեւ այլ հանդիսութիւններ եւ ընդունելութիւններ:

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ ԳԱԼ

Մայիս 1ին երեկոյեան, օդային ճամբով եկան Ամերիկահայ պատգամաւորներէն Պ. Ճորճ Մարտիկեան եւ Պոլսէն՝ Հոգշ. Տ. Խոսրով վրդ. Էմիրզէեան, պատգամաւոր՝ Անթիլիասի Միաբանութեան:

Մայիս 2ին, կէսօրէ ետք ժամը 5ին, օդային ճամբով կը հասնին Ամերիկահայ պատգամաւորները, նախագահութեամբ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Հրանդ Ս. Եպսկ. Խաչատուրեանի:

Լոնտոնէն կը հասնի նաեւ Հոգշ. Տ. Տաթեւ վրդ. Սարգիսեան, պատգամաւոր՝ Անթիլիասի Միաբանութեան:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի Ընտրական Ժողովին եւ Ազգ. Ընդհ. Ժողովին մասնակցող եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորներուն ու երեսփոխաններուն մեծ մասը, Հինգշաբթի, 2 Մայիս, օդային եւ ցամաքային ճամբով եկան եւ պատշաճ կարգադրութեամբ տեղաւորուեցան Պէյրութի առաջնակարգ պանդոկներուն մէջ եւ Անթիլիասի դպրեվանքը:

Սուրիայէն եկան Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Ղեւոնդ Ս. Արք. Զէպէյեան, քահանայ հայրեր եւ պատգամաւորներուն մեծ մասը:

Ամերիկայէն, օդային ճամբով եկան Առաջնորդ Հրանդ Ս. Եպսկ. Խաչատուրեան, Հոգշ. Տ. Սմբատ վրդ. Լափաճեան, քահանայ հայրեր եւ պատգամաւորներ:

Օդակայան դիմաւորելու գացած էին Ճեզիրէի Հայոց Առաջնորդ Տաճատ Արք. Դպրեվանքի Տեսուչ Գարեգին վրդ., Կիպրոսի Կաթող. փոխանորդ Երուանդ վրդ., Վարդան, Տրդատ վարդապետներ եւ Տ. Մեսրոպ ու Տ. Սուրէն Աբեղաներ, պետական հայ երեսփոխաններ, Ամերիկահայ պատգամաւոր Պ. Ճորճ Մարտիկեան, Ազգ. իշխանութեանց ներկայացուցիչներ, Կարգադիր Յանձնախումբի անդամներ եւ բազմաթիւ ազգայիններ:

Պատգամաւորները օդակայանէն ուղղակի մեկնեցան Անթիլիաս, աջը առնելու եւ տեսակցելու համար Տեղապահ Խորէն Արք.ի հետ: Սրբազանը օրհնեց եւ բարի գալուստ մաղթեց բոլորին:

Այնուհետեւ, Հրանդ Եպիսկ. Խաչատուրեան, Սմբատ վրդ. Լափաճեան, Արսէն Աւագ քհնյ. Սիմէոնեանց, Արսէն քհնյ. Յակոբեան, շրջապատուած Ամերիկահայ աշխարհական պատգամաւորներով, լուռ ու յարգանքով խոնարհեցան լուսահոգի Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի թարմ հողակոյտին առաջ եւ կատարեցին իրենց յուզիչ ու պատշաճ աղօթքը:

Այսօր, Մայիս 3, երեկոյեան կը հասնի Յունահայոց Առաջնորդ Սահակ Եպիսկ. պատգամաւոր եւ երեսփոխան ներկայացուցիչներով:

Շաբաթ առաւօտ, ժամը 6.40ին կը հասնին Թեհրանի, Ատրպատականի եւ Իրան – Հնդկաստանի Առաջնորդները, իրենց եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորներով, երեսփոխաններով եւ ուխտաւոր հաւատացեալներով:

ԱՆՊԱՐՏԵԼԻ ՈԳԻՆ

—o—

Զգացումներ կան, որ կը ծնին ազգե – րուն հետ եւ կը մեռնին անոր մէջ : Այդպիսի բիւրեղացած զգացումներէն են ազգասիրութիւնն ու հայրենասիրութի – ւնը :

Ի հարկէ ամէն մարդ կը սիրէ իր ազ – գը ն ու հայրենիքը, առանց նկատի առ – նելու բնութեան պարգեւած բարիքներն ու զեղեցկութիւնները : Յաճախ ծննդա – վայրի տեղական հայրենասիրութիւնն ալ կը նոյնանայ համամասնական հայրենասի – րութեան, ամբողջացնելով զայն : Ազգա – յին տարաչխարհիկ մասնիկները նոյն ա – ւազանին մէջ կը միաձուլուին եւ կ'ամ – բողջացնեն համապարային ընդհանրական չէնքը : Աչխարհագրական հայրենիք է – բեւեակայել առանց ազգի, եւ ազգ՝ առանց հայրենիքի, անըմբռնելի է : Ժողովուրդ մը կ'ապրի իր հայրենի բնաչխարհին մէջ, կը նուիրագործէ զայն եւ կը զար – ձրնէ իր հոգեւոր մչակութային դոյու – թեան տեւական օրօրոցը : Թափառական ժողովուրդներն անդամ սկսած են հայ – րենիք որոնել, որովհետեւ իրենց դոյու – թեան իմաստ տուողը աչխարհագրական հողամաս մը միայն կրնայ ըլլալ : Մինչ – դեռ ազգասիրական զգացումը կը բիւր մի միայն արիւնակից նոյն ազգի, նոյն ցեղի զաւակներուն միջեւ եւ կը վերջա – նայ անոնց հետ : Այն, հաւաքական կամ անհատական մեռնաշնորհի բնոյթ չունի : Եթէ ուզենք բնորոշել պիտի ըսենք , — ազգասիրութիւնը նախապատուութեան այն բնական զգացումն է, որ ամէն ոք ինքնաբերաբար կուտայ իր պատկանած ազգին : Ազգային զգացում, ազգային ո – գի, ազգային կեանք, ազգային զատ , ազգային գիտակցութիւն, ազգային մը – չակոյթ եւ նմանօրինակ բազմաթիւ ար – տայայտութիւնները կը գտնուորեն իր պատմութեան իւրայատուկ ճամբան հա – մամարդկային մեծ ընտանիքին մէջ :

Մեր մէջ ազգասիրութիւն եւ հայրենա – սիրութիւն, կրօնական հաւատքի մը վե – րածուած են : Ազգ իմ, աչխ իմ, կ'ըսէր Հայոց երանաչնորհ հայրապետներէն Մաթէոս Ա. : Այսօր մանաւանդ, զազ – թաչխարհի հողմացրիւ եւ հայրենազուրկ մեր ժողովուրդին համար, այդ զգացում – ները վիրկարար լաստեր գործած են եւ ատտարած իր գոյութեան : Բնական պարտականութիւն մը կը նկատուի ազ – գասիրութիւն ու հայրենասիրութիւնը ա – մէն ինքնագլխակից Հայու համար : Սա – կայն յաճախ բնական պարտականութիւն նկատուած զգացումներն անդամ սկսած են առաքինութեանց կարգն անցնիլ : Ա. – մէն ժողովուրդի պէս մեր ժողովուրդն ալ ունեցած է եւ ունի իր դիրտերը, որոնք յանուն չիկաթանի մը, նուիրական զգա – ցումներու տակ ծածկուած, ոտնակա – ճառքի հանած են հայկական չատ մը սրբութիւններ : Զարժեր ծանրանալ այդ « հրացանակիրներու » սխրագործու – թեանց վրայ :

Ազգասիրութիւն եւ հայրենասիրութիւն որքան ալ դիրար ամբողջացնող ազնիւ զգացումներ ըլլան, իրարմէ կը տարբե – րին իրենց արտայայտութեան դանազան ձեւերով : Ճակատագրական վայրկեան – ներու մէջ ազգային զգացումներու բար – բոքումը կրնայ հրաչքներ գործել տալ եւ անձնուրացութեան մղել : Իրական հայ – րենասէրին համար ոչինչ կ'արժէ կեան – քը, մինչդեռ ազգասէրը կը մնայ յոկ պարփակուած իր ազգասիրական զգա – ցումներուն մէջ : Ազգասէր չատ մը հայ ամիրաներ ունեցանք, բայց ամիրայա – կան ցեղէ հայդուկներ, բնաւ : Բարե – գործ մեծահարուստներ ունեցանք, բայց անոնցմէ՝ իրենց «խիղախ մահով կեան – քը հեղնողները», բնա՛ւ : Հայրենասէրը զերբնական խորհուրդ մը կուտայ իր պաչտամունքին : Մեր յեղափոխական պատմութեան ժամանակակից Համլետը՝ Ռուբէնն, անսեթեւեթ, զիւթական տագե – րով կը փառաբանէր հայրենի զեղեցկու – թիւնները : Հայաստանը կը պատկերա – նէր հսկայ վանքի մը պէս, որուն զրմ – բէթը Արարատեան երկիրն է իր Մասիս – ներով, իսկ պատերը Վանանդը, Շիրա – կը, Բազրեւանդը եւ այլ լերձանները : Եւ ատեճանաբար կ'ամբողջացնէր իր տե – սիլքը Հայոց վանքի, Վան Տոսպը ընդու – նելով՝ խարիսխ, Տարօնը՝ խորան, զրո – ները՝ կարիճն ու Բազէրը, պատուհան – ները՝ մեր բարձրաբերձ լեռներու անց – քերը, ճիշդ այնպէս, ինչպէս ուսա մե – ծահռչակ հայրենասէր զրողը՝ Գոգոլ , Տարաս Բուլբայի բերնով քաղաքներուն ուղղած խօսքին մէջ կը ներբողէր .— « ... Ձեզմէ չատերը, կ'ըսէր ան, թա – փառած են օտար երկիրներ, հոն կարծես նոյն մարդիկն են, Աստուծոյ ստեղծած – ները : Կը խօսիս անոնց հետ իրրեւ հա – րազատներու, բայց եթէ կ'ուզես իրենց – մէ մի սրտապին խօսք լսել, կը տեսնես որ չեզո՛ւ... Այո՛, խելացի մարդիկ են, բայց նոյնը չեն, ե՛ւ նման են մեզի ե՛ւ նման չեն : Ո՛չ իմ սիրելի եղբայրներ , այնպէ՛ս սիրել ինչպէս Ռուսը կը սիրէ , սիրել ոչ թէ խելքով եւ կամ ուրիչ բա – նով ինչ որ Աստուած տուած է քեզի , ինչ որ կայ քու մէջդ, ո՛չ, այդպէս ոչ ոք կրնայ սիրել ...» :

Հայ գրականութեան մէջ հայրենասէ – րութիւնը միչտ ալ ապրած է եւ կ'ապրի հրարորբ ձեւով : Մեր ամէնէն բաբախուն երակն է, որ կրնայ զանգուածները ալե – կոծել : Րաֆֆի, Մրմեան, Պատկանեան, Նալբանդեան, Ալիչան, Աբովեան, Ահա – րոնեան, Սիամանթօ, Վարուժան, Զա – րենց, Խահակեան, Թումանեան եւ ու – րիչ չատ մը հին, նոր եւ նորագոյն գր – ողներ հոյակապ տողերով հրահրած են հայրենասիրութեան կրակը եւ ներբողած հայ ժողովուրդի քաղաքական ազատու – թիւնը :

Հայրենասիրութիւնը իր խորքին մէջ, վեհ ու վսեմ կախարդական զգացում մըն է, որ երփներանգ գոյներու խաղին չէն – թարկուիր : Կրնան ձեւերն ու արտայայ – տութեան եղանակները փոխուիլ, բայց խորքը կը մնայ նոյնը : Վատահաւոր գրիչ մը՝ Յ. Ճ. Սիրունի, իրաւամբ գրիչ մը՝ տել կուտայ ըսելով : — « ... Սխալ պի – տի ըլլար ենթադրել, թէ հայրենասէր – ները միայն անոնք էին, որ լեռներուն վը – րայ կռուեցան թշնամիներուն դէմ կամ իրենց կեանքը տուին բանտերուն մէջ կամ կախաղաններուն վրայ : Հայրենա – սէր են եւ անոնք, որոնք հաւատացին հայ ժողովուրդի վաղուան վերաչխնու – թեան եւ ճանապարհ հարթեցին անոր , որոնք աչխատեցան թուլթերուն վրայ եւ դիչերն ի բուն քամեցին իրենց աչքերուն եւ մտքին լոյսը, յանուն հայ ժողովուր – դի հոգեկան վերելքին : Ազատագրական պայքարին մէջ կռուի դաչտին վրայ ին – կողներուն չափ հայրենասէր էին եւ ա – նոնք, որոնք ամբողջ կեանք մը քրտինք թափեցին եւ իրենց աչքերը վհակեցին, գրիչը իրենց մատներուն մէջ : Հաւատա – ցին հայրենիքի մը եւ ոգեչնչեցան սիրով , առանց սակարկելու իրենց ճիգը : Հայ – րենիքի գաղափարը երբ տակաւին երազ ու տեսիլք էր, իրենց զոհարերութեամբ այդ երազը իրականացնելու կոգքին կանգնեցան հաւատքով, հայ ժողովուր – դը իր հողին վրայ ամուր պահելու եւ հոգեկան վերելքին աստարելու, որպէսզի կարենայ տակալ մինչեւ բաղձալի օրը» ... (Էջմիածին, Թիւ 5, 1962) :

Անչուչտ անուրանալի է հայ գրակա – նութեան բերած նպաստը հայ ազգային գարթօնքին եւ հայ յեղափոխութեան , բայց հայ ժողովուրդի բերած նպաստը աւելի քան անուրանալի է : Ան հաւատաց իր առաջնորդներուն եւ իր Դատի արդա – րութեան եւ իր արիւնով օծեց Հայոց աչ – խարհի լեռներն ու դաչտերը : Այդ հաւա – տաւոր եւ ոսկեբազուկ ժողովրդի Մնա – յորդացն է, որ այսօր կը պտնուի իր պատմութեան ամէնէն ճգնաժամային մէկ վայրկեանին մէջ եւ ճերմակ ջարդի սար – սափին առջեւ հայրենիք կ'ապազակէ՝ իր ամբողջ հոգիով : Անդունդին խորութիւ – նը զարհուրանք կ'ազդէ մեզ, բայց ոչ մէկ անդրադարձ չարժում, կը տեսնուի, համապարային գծով, ըլլայ Սփիւռքի թէ Հայրենիքին մէջ :

Վերջերս Հայաստանէն ժամանած բա – նասեղծուհի Ս. Կապուտիկեանը, որ արտակարգ չուքով ընդունուեցաւ բոլոր չրջանակներէն, մատս նոյն իսկ «պատա – պարտուած» եւ սակայն հայրենասիրա – կան յորձանքով ծփացող սրահներէ ներս , զարմանքով բացագանչեց .— « ... Ամե – նուր, բոլոր չրջանակներում էլ ես հան – դիպեցի իսկական հայրենասէրների , ո – րոնց համար հայրենիքը չունչ է, ուժ է, երազ է եւ ապրելու միակ խորհուրդը : Կրկնում եմ, ես այդպիսիներին տեսայ բոլոր չրջանակներում» : Եւ ապա կը յա – յտնէ թէ հայրենասիրութիւնը ալ ենթ... է չեզօքացման, ինչպէս նկարչութիւնը , երաժչտութիւնը , երաժչտութիւնը .: Եւ որ ամէն ոք ունի իր իւրայատուկ հայրենասիրութի – նը .— « Դուք դիտէք որ, կ'ըսէ ան, մե – ապրում ենք մի երկրում, որտեղ զգ – ծում են նոր սկզբունքներ, որտեղ ազ – խարհի զարգացման ճանապարհին առա – ծուած են նոր գաղափարներ, որ մեզ պ – կավարում են եւ ահա, միեւնոյն ժամ – նակ լինելով չատ ազգային, չատ հայ – նատէր, մենք չենք մոռանում որ ապրում – ենք քաղաքորդ դարում, եւ ինչպէս պ – հարաբարեփոխութիւնը պահանջում է ա – ճի փոփոխութիւն, այնպէս էլ ամէն ին – ե՛ւ ապրելակերպը, ե՛ւ մտածելակերպը – պահանջում են փոփոխութիւն : ... Ա – թէ ինչու ես կարծում եմ, որ բոլորս – սիրելով հայրենիքը, այնուամենայնի – մենք Հայաստանի Հայկը հասել – հայրենասիրութեան մի նոր որակի ... – Մեզի համար հարց է, թէ ո՞րն է – «որակը» : Եթէ «պարտիայի գծով» սովե – տական հայրենասիրութիւնն է, զոր – թաչխարհը չատ է ճաչակած անոր յեղ – յեղումները եւ «հարուածային» կարգ – Անհեթեթ է վարչակարգի անունով հա – րենասիրութիւն բնորոչել: Գոնէ – տեսաք եւ զգացիք այն տռամբ, – կ'ապրի հայ Մնացորդացն այսօր սփիւռ – քին մէջ, եւ երեկոյ – առաւօտ կը մաս – ազգապահպանութեան գօրավիզ գաղա – լու մասին : Դպրոց, եկեղեցի, երգ – նուագ, մամուլ ու գրականութիւն գոյ – չարժ են թաթարկած, կը ձգտի ամէն գնո – անպարտելի գարձնել ազգասիրական – հայրենասիրական ոգին : Երիւնք որ – քան անկեղծ ըլլայ Կաթողիկոսանիստ – պէս, այնքան դիւրին կ'ըլլայ Մայր – պագաթը նչմարել եւ հայրենասէր Հ – յութիւնը տեսնել իր սեփական հայրե – քին մէջ :

Ահա թէ ինչո՛ւ ազգասիրութիւն – հայրենասիրութիւն գաղակարդային – ու միակոդմանի դիրքեր չեն ճանչնար – յաւէտ կ'ընկերակցին մեր ժողովուրդ – բոլոր ցամաքամասերուն վրայ, իրե – անպարտելի Ոգի մը, մինչեւ որ բոլոր – դներն հայրենիքի :

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵ

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»

(A VISIT TO ARMENIA)

—o—

ՄՄՐ.— Արշաւիր Շիրակեանի աղջիկը՝ Սոնիա Շիրակեան հետեւեալ շահեկան գրութիւնը ստորագրած է Նիւ Եորքի «Թ'ին Նիւ Եորքըր» շաբաթաթերթին Ապրիլ 27ի թիւին մէջ : Այս ինքնատիպ գրութիւնը որու անգլերէն խորագիրն է՝ *է վիղիթ թու Արմինիա*, կուտանք թարգմանաբար :

« Հայաստանի մէջ, կ'ըսէր հայրս , երկինքը տաքուկ է եւ ջինջ կապոյտ , կապոյտ մը, որ աչխարհի մէջ ոչ մէկ տեղ կարելի է տեսնել : Նայէ՛, կ'ուզէ – ցնէր ան, ցոյց տալով երկնակամարը , այդտեղի երկնքին պէս է , բայց չա՛տ, չա՛տ աւելի կապոյտ» : Եւ ես , դեռ փոքր աղջնակ , հլու եւ հնազանդ , խոչոր բա – ցած աչուկներուս կը սեւեռէի մեր գըլ – խուն վերեւի Մանհաթանի պարզ երկին – քը , անոր մէջ գտնելու համար հայկա – կան կապոյտին նչոյլը :

Կիրակնօրեայ առաւօտեան մեր պըզ – տոյտներու ընթացքին, երբ կը գբօսնէ – ինք անտառներուն մէջ, որ երեսունական թուականներուն դեռ կը ծածկէին մեր բնական թաղին՝ Ուոչինկթըն Հայցի 181րդ փողոցի բարձունքները, մէկ կող – մը Հըսսըն դետ ու միւս կողմը՝ Պրոտ – ուէյ, հայրս , ամուր բռնած ձեռքս , կ'առաջնորդէր զիս փապուղիի նմանող ճամբաներէ մինչեւ ժայռի մը գագաթը , ուրկէ կը դիտէինք Հըսսընը եւ ուր՝ նստած, հայրս իր մայրենի լեզուով կը խօսէր իր պապենական երկրին մասին : Կ'ըսեմ իր պապենական երկիրը , թէեւ ծնած էր աքսորի մէջ՝ Կ. Պոլիս եւ եկած Մ. Նահանգներ , երբ պատանի էր դեռ : Բայց 1920ին , վեց վտառաւոր ամիսներ անցուցած էր Հայաստանի մէջ — Ան – կախ Հայաստանի Հանրապետութեան , որ ստեղծուեցաւ 1918 Մայիսին եւ տե – ւեց մինչեւ Դեկտեմբեր 1920 — : Կը խօսէր այդ հայրենիքի մասին իրրեւ սե – փական տուն : Քիչ բան կը գտնէր սքան – չանալիք մեզ չըլլապատող բնութեան գե – ղեցկութիւններուն մէջ. իրեն համար բեմի մը զարդերն էին անոնք եւ անհրա – ժեշտ, որովհետեւ կարելի էր գտնել բաղդատել վերին դեղեցկութեան մը հետ, որ միայն Հայաստանի մէջ կարելի էր գտնել : Կ'ըսէր նաեւ, թէ հայրենիք պիտի երթայինք ի մօտոյ, երբ Հայաս – տան միացեալ եւ ազատ գտնուր :

Հայրս հաւատացեալ չէր, բայց Հա – յաստանի մասին խօսած ատեն յաճախ կը գործածէր «գրախտ» բառը : Երկու գրախտեր կային. մէկը մեր գլխուն վերեւի երկինքներուն մէջ տեղ մը, ո – րուն հետ գրուտտանքով կարելի էր բաղ – դատել պապենական հայրենի երկիրը : Միւսը՝ աւելի հեռուտը — ի վերջոյ կը տեսնէի երկինքը — Հայաստանն էր : Եր – կու պատկերները խառնուեցան երեւա – կայութեանս մէջ : Դրախտը երկիր իջաւ եւ Հայաստան գարձաւ օրհնուած վայր մը աչխարհի կտուրին տակ, երկիր գը – րախտավայր : Հոն Արարատը — պայ – ծառ, քաղցրաբոյր, ստորոտն ի վեր կա – նաչ ոսկի գդեցած — այնքան վեր կը սլանար երկնի կապոյտին մէջ, որ իր գագաթը միչտ ծածկուած էր ամէնէն սպիտակ, ամէնէն կոյս ձիւնով : Նոյեան Տապանը իջած էր այդ կատարին վրայ , եւ հոն կեանքը սկսած էր վերստին — կենդանիները իջած էին լերն ի վար, ժո – ղովուրդը խառոյկներու բոցով ու լոյսով պար բռնած էր Սեւանայ լիճին չուրջ : Լիճը արծաթափայլ էր, կ'ըսէր հայրս , եւ անոր ջուրը՝ անտառին մէջ երբեմն մեր գտած ազբիւրին ջուրէն աւելի պաղ : Իրողութեան եւ Աստուածաչունչի պատ – մութեան այս չաղկապումը զիս չէր չփո – թեցներ. ընդհակառակն, համոզել զիս , թէ կարելի չէր բնականոն միջոցներով հասնիլ անոր եւ արդարացուց հօրս գոր – ծածած գերաղրական բացատրութիւն – ները : Հայաստան եդեմի եւ արտաստ – վոր էր, կատարեալին իրագործումն էր :

Հօրս երգերանգ ձայնը եւ Նիւ Եոր – ծառաստանին բոյրն ու չչուկը կը գա – ցնէին զիս : Իր ձայնը, երբ կը նիրհէի – ներքին խօսակցութեան մը նման ներ – խարհիս մէջ կը ծաւալէր եւ ոգիիս – մէջ չչուկ մը կը լսէի անդադար : Համբուրեց , ողջագուրեց եւ եղբայր – չեց զիս լերան նման մարդ մը, ոչ – նման, իսկական ֆէտայի մը, Հայաս – տանցի մը : Օր մը ...» :

Զիրար հմշտող տրամադրութիւննե – րուն մարդն ըլլալով այդ տեն, չա – յանկարծակի կը լռէր : Կ'արթննայի – լուռ կը նստէի իր կողքին, ըմբռնե – իր մեկուսացումը եւ անոր համար – անհանգիստ վիճակը : Քիչ ետք, կը – ղէի ծպիկներ կամ իրենց կանաչներ – կը ղրկէի ճիւղեր, մինչ երեւակայ – թեանս մէջ գտնուելէ պատկերներու – ման կը ծփար Հայաստանը : Վերջապ – ոտքի կ'ելլէր եւ նկատել կուտար, – հաւանաբար մայրս պատրաստած էր – չը : Ճամբայ կ'ելլէինք տպմատ ու քա – վայտայատակ Նորթհ Ավընիւէն (Ա – պային վերանուանուած՝ Պուլվար – րինի) : Կարուկ ճամբաներով դէպի – կ'երթայինք, լաւ տրամադրութիւննիս կը թմռուէր, – ճամբու ընթացքին մեր դիմացն ելլող – մեզի բարեւէր ոչ — հայ դրացի մը :

(1 Տար.)

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1832°

Ազգային պատմութեան տեղեակ ան-ձեր քաջ դիտեն թէ Հայերը ունեցած են հինէն ի վեր հիւանդանոցներ, որբանոցներ, անկելանոցներ կամ աղքատանոցներ, ծերանոցներ, յիմարանոցներ եւ այլ մարդասիրական հաստատութիւններ չէնքերու կամ վանքերու մէջ: Դ. դարէն — եւ մինչեւ իսկ աւելի առաջ — մինչեւ ԺԴ. դար ազգային պատմութիւնը կը յիշէ մարդասիրական բազմաթիւ հաստատութիւններ: Թէեւ ոչ Զամչեան, ոչ Աւետիս Պէրպէրեան, ոչ ալ ուրիշ ոեւէ հեղինակ բան չեն գրեր այս մասին, բայց գիւրին է ցոյց տալ անտիպ յիշատակարաններով ու պաշտօնագրերով թէ, Հայերը առ նուազն մէկուկէս դար առաջ ԺԸ. դարուն մէջ ունէին Պոլսոյ մէջ հիւանդանոցներ եւ թէ Ս. Փրկչեան հիւանդանոցին անմիջական նախորդներն եղած են Նաղլոգափուի Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյն մէջ գտնուած հիւանդանոց մը, եւ Բերայի մէջ ալ Ս. Յարութեան եկեղեցւոյ յարակից ուրիշ հիւանդանոց մը:

Ընդհանրապէս Սուլթան Մահմուտ Բ.ի երկարատեւ ու պատմական թագաւորութիւնը 1808 – 839 եւ մանաւանդ այդ թագաւորութեան վերջին շրջանը, երբ Պէզճեան Յարութիւն Ամիրայ Սուլթանին լիակատար վստահութիւնը կը վայելէր, նշանաւոր եղաւ մեր ազգային մարդասիրական, բարեպաշտական ու կրթական հաստատութեանց նկատմամբ:

1830ին Ամիրաներ եւ արհեստապետներ, ժողով կազմելով բաւական դրամագլուխ եւ եկամուտ հայթայթեցին Ղալաթիոյ եւ Բերայի վարժարաններու մատակարարութեան համար:

1831ին, Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կազմուեցաւ արհեստաւորներու ժողով, ազգային վարչական ու դպրոցական ծախքերու հայթայթման համար, նորոգուեցաւ այդ շրջանին Խասդիւղի Ս. Ստեփանոս եկեղեցին:

1832ին հաստատուեցաւ կարեւոր եւ արդիւնաշատ մատակարարութիւն տընանկներու:

Նոյն տարին Գում Գափուի դուրսը Պօղոսեան եւ Վառվառեան վարժարանները շինուեցան Պէզճեանի ծախքով ի յիշատակ իր հօր եւ քրոջ:

Նորոգուեցան եւ օծուեցան նաեւ Էյուպի Ս. Եղիա եւ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիները: Կառուցուեցաւ Թօփդափուի Ս. Նիկողայոս եկեղեցին:

Հաստատուեցան կամ վերաշինուեցան Լանկայի Մայր դպրոցը. Կէտիկփաշայի «Վայելչակերտ» դպրոցը եւ Բերայի Զուքուր թաղի մանչերու եւ աղջիկներու դպրոցը: 1833ին ալ չքնաղօրէն վերանորոգուեցաւ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, վերաշինուեցան Պէյքօղի Ս. Նիկողայոս, Գուրուչէշմէի Ս. Խաչ եւ Ենիգափուի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիները եւն. եւն.:

Սակայն բոլոր այս շինութիւններէ եւ հաստատութիւններէ փառաւորագոյնը եւ կարեւորագոյնը եղաւ Ս. Փրկչեան հիւանդանոցի շինութիւնը:

Հինէն ի վեր զգալի դարձած էր այս շինութեան պէտքը: Բերայի Ս. Յարութեան հիւանդանոցը եւ Նաղլոգափուի հիւանդանոցը անձուկ չէնքեր էին, Ազգին պէտքերուն բաւական անյարմար առողջապահական տեսակէտով, դժուար կը մատակարարուէին, որովհետեւ տարբեր եւ իրարմէ հեռու տեղեր գտնուելով, նոյն հոգաբարձուները կամ վերակացուները չէին բաւեր երկուքին, մնաց որ երկուքն ալ խարխուլ էին: Այդ շրջանէ — 1830 — մնացած հին տոմարի մը մէջ արձանագրութիւններէ, Ս. Փրկչի հիւանդանոցին շինութեան պէտքը բացատրող տողեր կը կարդանք, «Որչափ լաւ ու օգտակար բաներ հաստատուած կան ազգի բարեկարգութեան ու պայծառութեան համար, որոնցմէ հոգ տանիլ արժան է, պէտք է հոգ տանիլ նաեւ հիւանդանոցի հաստատութեան ու վայելչութեան, ինչու որ ան ոչ միայն պարծանքն է ազգին այլ նաեւ քրիստոնէական պարտք մըն ալ է»:

Ազգիս այս մեծ պէտքը ապահովելու համար, Պէզճեան Ամիրայի մը գործունէութիւնը եւ առաջնորդութիւնը հարկաւոր եղաւ: Պէզճեան այս վերաշինութեան ձեռնարկեց ոչ միայն բարեգործական եռանդէ մղեալ, որուն այնքան փորձերը ունեցաւ ազգը, այլ նաեւ իր դրաւած պաշտօնական դիրքին բերմամբ, մինչեւ 1827 Պէզճեան Պատրիարքարանի Ազգ. Ժողովի գերագոյն նախագահն էր, այսինքն այժմու բացատրութեամբ կը վարէր թէ Ազգ. Երեսփ. Ժողովի ատենապետի եւ թէ Քաղաքական Ժողովի ատենապետի պաշտօնները: Նոյն միջոցին իբրեւ կայսերական փողերանոցի տնօրէն կառավարութեան մօտ ունեցած դիրքին եւս իրեն կուտար մեծ դիրութիւն այն դժնդակ ժամանակներու մէջ ազգային պիտոյքի հայթայթման մէջ: Պէզճեան Մայր Եկեղեցւոյ շինութիւնը սկըսաւ 1827ի աշնան եւ աւարտեց 1828 Հոկտեմբերին, որմէ վերջ մեծագոյն շինութիւնը եղաւ Պէզճեանի, Ս. Փրկչի հիւանդանոցի կառուցումը:

(1 Շար.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՂԸ

Նախապատմական շրջանէն ի վեր աղը մարդոց սնունդին անհրաժեշտ մասը կազմած է:

Երկու հազար տարի առաջ, հռոմայեցի դրագէտ Պլինիուս–կրտսեր կը պատմէ թէ աստուածներու բազինին առջեւ եղած զոհաբերութիւնները եթէ անլի ըլլային, սրբապղծութիւն կը համարուէին:

Եդիպտոսի եւ ուրիշ ափրիկեան երկիրներու մէջ, մարդիկ իրենց վիզէն կը կախէին աղի եռանկիւն ծրարիկներ, որ իբր բժժանք (թալիսման) կը ծառայէին աչքի չդալու կամ փորձանքներէ զերծ մնալու համար, իսկ Սենեկամպիայի մէջ, մարդիկ մօտեցող աղէտէ մը ազատելու համար կ'արտասանէին... «Ո՛վ աստուած, դթա՛ մեզ... մենք աղ ուտողներ ենք»:

Հին ազգերու մէջ աղը կը պատրաստուէր զանազան ձեւերով: Եդիպտացիները ծովամերձ փոսեր կը փորէին, ծովի ջուրը հոն ժողվելու եւ շոգիացնելու համար: 1000 տարի առաջ ուրիշ ձեւերով նոյնը կ'ընէին Զինացիները, յետոյ Սպանացիները, Փորթուկալցիները, Իտալացիները եւ ուրիշ ազգեր, ծովի ջուրէն հանելով իրենց տնտեսութիւններուն համար պէտք եղած աղին զոնէ մէկ մասը:

Աւատական Գերմանիոյ մէջ տեղ տեղ ներքին պատերազմներ կը մղէին աղ ձեռք բերելու համար: Իսկ հին Ռուսիոյ մէջ գինեալ ապստամբութիւններ տեղի կ'ունենային աղին վրայ դրուած չափազանցեալ տուրքերուն դէմ բողոքելու համար:

Ըստ լեզուաբաններու՝ անգլերէն սալըրի, Ֆրանսերէն սալէր կամ ռումաներէն սալարիու բառերը, լատինական սալէ, այսինքն աղ բառէն ածանցուած են: Հռոմայեցիները իրենց վարձկան զինուորները աղով կը վճարէին, եւ այդ վարձքին անունը դրած էին սալարիում, իսկ զայն ստացող զինուորը կը կոչուէր սոլտա, այսինքն «աղ ստացող»:

Սահարայի մէջ, մեր օրերուն նոյնիսկ, աղը իբր դրամ՝ փոխանակութեան ընթացիկ միջոց դարձած է:

Մարդը քրտնելով շատ աղ կը կորսընցնէ, այնպէս որ կերակուրներու միջոցաւ եթէ ան համահաւասար քանակով աղ չընդունի, ստէպ ենթակայ կ'ըլլայ արեւահարութեան եւ սրտի տկարացումներու: Մարդկային մարմինը աղէ զրկել կը նշանակէ զայն դատապարտել դանդաղ սպառումի եւ մահուան:

Աղը իբր սնունդ գործածուելէ զատ կ'օգտագործուի նաեւ քիմիական եւ ուրիշ ճարտարարուեստներու մէջ:

Աշխարհի վրայ աղի տարեկան սպառումը 22 միլիոն թոնը կ'անցնի. միջին հաշուով իւրաքանչիւր մարդ, տարեկան կը սպառէ 8 քիլօ աղ: Ցամաքի վրայ գտնուող աղի հանքերը որքան ալ անհատնում թուին, տարակոյս չկայ, որ օր մը պիտի սպառին, եւ այն ատեն ովկիանոսները միայն պիտի մնան որպէս աղի անսպառ աղբիւրներ: Անոնք 38 միլիառ թոն աղ կը պարունակեն, որ արդի մարդկութեան կրնայ բաւել մէկուկէս միլիառ տարի: Այնպէս որ մարդ արարածը, օր մը առանց աղի մնալու մտավախութենէն զերծ, հանդիստ կրնայ ապրիլ:

Ա. Ս.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

«Սով. Գրականութիւն» ամսաթերթի խմբագիրը, Մարտ 29ի ծանօթ ժողովին մէջ քննադատուած էր Յ. Բաղդասարեանի եւ Ե. Զարոբեանի կողմէ, որովհետեւ թոյլ գտնուած եւ տեղ տուած էր անբարեյոյս գրութիւններու, ամսաթերթի էջերուն մէջ:

Ինքնաքննադատութեան փորձի մը մէջ, նախ կը դրուատէ պարտիայի տեսակէտները, հուսկ ուրեմն կը ձաղկէ նորարարութեան հետեւող երիտասարդ արուեստագէտները: Ստ. Կուրտիկեանի կարծիքով՝ «այժմ երիտասարդական պոզէիայի ընդհանուր վիճակը մխիթարական չի կարելի համարել»:

ՄԵՂՈՒԱԲՈՒԾՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Հայաստան ներկայիս ունի մեղուի 140 հազար ընտանիք: Մեղրի տարեկան արտադրութիւնը միջին հաշուով կը կազմէ 700 – 800 թոն, որ, ըստ մեղուաբոյծ Ա. Յովնանեանի, «ոչ մէկ պարագայի տակ բաւարար կարելի է համարել»: «Սովետական Հայաստան»ի մէջ դրած իր յօդուածին համաձայն, մեղուներու թիւը մեր երկրին մէջ շատ քիչ է: Քիչ է նաեւ անոնց բերքը: Արդարեւ, անցեալ տարի մեղուի ամէն մէկ ընտանիքէն միջին հաշուով վեց քիլօ մեղր ստացուած է, երբ Հայաստանի կլիմայական պայմաններուն տակ, իւրաքանչիւրէն կարելի է ստանալ 14 – 15 քիլօ մեղր:

1954ին, կ'եզրակացնէ յօդուածագիրը, 13·000է աւելի մեղու կար մեր երկրին մէջ:

Յօդուածագիրին համաձայն, 300·000ի կարելի է բարձրացնել մեր երկրին մեղուներու թիւը:

«ՀԵՌԱԽՕՍԱՅԻՆ ՔԱՈՍ»

Այս խորագրին տակ երեւանցի մը բաց նամակ ուղղած է Երեւանի հեռախօսային ցանցի տնօրէն՝ Ս. Թոքմաճեանի:

Երեւանցին՝ Էդ. Շահիրեան, կատարեալ քաոս մըն է ստեղծուած հեռախօսի ցանցին մէջ կը յայտարարէ: Առնուազն 40 անգամ (եւ կ'երդնու, որ չափազանցութիւն չէ ըրածը) պէտք է թիւերը դարձնես, որպէսզի (եթէ բախտաւոր ես, կ'աւելցնէ անմիջապէս յօդուածագիրը) լսափողին ծայրը ունենաս փնտռած խօսակիցդ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (120)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

30 տարի է, արիւնը հոսում է սուլթանական դահի տակ, թող մի անգամ էլ, եւ դուցէ վերջին անգամ, հոսի այդ դահի վրայ, նրա շուրջը: Երեսուն տարի է սպանութեան հրամանը դալիս է այդ դահից. թող մի անգամ էլ դնայ դէպի դահը...

Վրէ՛ժ, վրէ՛ժ, վրէ՛ժ...

Դա է նահատակների միակ կտակը, կտակ սրբազան եւ պարտադիր, դրուած կոյսերի յօշոտուած մորթի վրայ, թօթովախօս մանուկների անմեղ արիւնով...

Ե.

Նեճիպ Մէլհամէ փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած Երլտրզի Բարձրագոյն Յանձնաժողովը, ապշեցուցիչ գործունէութիւն մը կը դնէր իր աշխատութիւններուն մէջ, քննութիւնները մէկիկ մէկիկ երեւան կը հանէին խիստ կարեւոր գաղտնիքներ, դիտական զննութիւններու եւ վկայութիւններու շնորհիւ:

Արդէն հաստատուած էր մահափորձի կառքին ինքնութիւնը, ինչպէս նաեւ մատնուած էին կայսերասպան դաւադրութեան հեղինակները, որոնք սակայն յաջողած էին ժամանակին փախչիլ մայրաքաղաքէն:

Խուզարկութիւններ, ձերբակալումներ, բանտարկութիւններ, հարցաքննութիւններ եւ բռնի խոստովանութիւններ կորզելու համար գործ դրուած անկարելի տանջանքներ ու խոշտանքումներ, ասոնք սովորական բաներ էին, որոնց քստմնելի նկարագրութիւնը կրկնելէ պիտի խորշինք, խնայելով մեր ընթերցողներուն, միայն յաջորդաբար, հնարաւոր հաւատարմութեամբ մը պիտի ջանանք Պատմական Վէպիս մէջ ամփոփել լրացուցիչ եւ շահեկան տեղեկութիւններ, քաղելով զանոնք այն տարուան պոլսական թերթերու հրատարակութիւններէն, եւ մանաւանդ, Նէճիպ Մէլհամէի նոյն տարին հրատարակած «Քննութիւն Յուլիս 21ի օրը գործուած մահափորձին վրայ, Սէլամլըգի արարողութեան աւարտումին» անուն Ֆրանսերէն գիրքէն, որ միակ պաշտօնական վաւերաթուղթը կը մնայ ցարդ:

Զանազան մասնագէտներու տեղեկագրերը միեւնոյն եզրակացութեան յանգած էին, այսինքն, պայթումը տեղի ունեցած էր կառքի մը մէջէն, որ արդէն մահափորձի նպատակով բերուած էր: —

Ահաւասիկ իրողութիւնը:

Զգախէժի անիւին մէջտեղը դրոշմուած Նէսսէլտօրֆըր Վիէն պիտակը եւ 11123 թիւը անժխտելիօրէն կը հաստատէին գործարանին հասցէն եւ կառքի շինութեան թուահամարը, ուստի, Երլտրզի Յանձնաժողովը մէկ կողմէ կը հեռագրէ Վիէննայի կայսերական Դեսպանութեան, ընելու հարկաւոր փնտռտուքները, իսկ միւս կողմէ, դիտնալու համար թէ ինչ միջոցով եւ որու անունով Պոլիս մըտցուած էր այդ կառքը, կը դիմէ իսկոյն մաքսային ընդհանուր վերատեսչութեան, որ իսկոյն յանձնաժողովին կը հասցնէ Ղալաթիոյ մաքսատան արձանագրութիւնները, որոնք կը վերաբերէին յիշեալ կառքը մաքսէն հանելու գործողութիւններուն: Այս կերպով կը հաստատուի թէ՝ Վիքթորիա տիպարէ, մասնաւոր կառք մը, ձգախէժէ անիւներով, ներսը կերպասով, վերոյիշեալ նշանագրոշմն ու թիւը կրող, Լոյտ Աւստրիականի Տալմաձիա շոգենաւով Պոլիս հասած, երկու սնտուկներու մէջ, հանուած է ցամաք, 1905 Մայիսի 9ին եւ 11ին:

Արձանագրութիւններուն մէջ նշանակուած էր Սիլվիօ Ռիչչիի անունը, որ աւրուեցաւ եւ յետոյ անոր տեղը դրուեցաւ մաքսատան միջնորդ Լաֆրանգոյի անունը, որմէ զատ, Մաքսատան արձանագրութիւնները կը յիշատակէին Մաթթէս անուն մըն ալ, այս միջնորդին պաշտօնեան, որ մաքսի գործողութիւնը կատարած եւ կառքը դուրս հանած էր:

Յանձնաժողովը, կառքին ինքնութիւնը, եւ բոլոր միւս պարագաները հաստատելէ յետոյ, իրարու ետեւէ ձերբակալել տուաւ ու հարցաքննութեան ենթարկեց հետեւեալ անձերը. — Մաթթէօ, Միհալ, Մաթթէօ, Թէմիստոկլէս, Սումա, Մանօլի, Մանօլ, Կրիկորի, Եորկի, Շիւքրի Պահուտ, Տիկին Մերսինա, Օրիորդ Մառի Բասգալ Սարկօլօկօ, Էլէնի եւ Անաստասիա աղջիկները:

Սէրգի որդի Մաթթէօն, Տրապիզոնցի, Բերա, Եազըճը փողոց բնակող միջնորդ Լաֆրանգոյի ծառայութեան մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ յանձնաժողովին:

Միհալ անուն մէկը, իր պաշտօնակիցներէն, կ'աղաչէ իրեն մաքսէն հանել Սիլվիօ Ռիչչի անուան հասած կառք մը, այս վերջինը ծանօթ չըլլալով մաքսատան, եւ հետեւաբար, չկարենալով ինք անձամբ կատարել մաքսային գործողութիւնները:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Գեղամ Տնկոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Տընկոյեան եւ զաւակները, Տիկին Աշխէն Տնկոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Նալպանտեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Վահանիկ Սապոնճեան, Տէր եւ Տիկին Անուշաւան Շտիկեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ՆԱՐԴՈՒՀԻ ՏՆԿՈՅԵԱՆԻ
(Ծնեալ Ակապալեան, Էրզրումցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ Մայիս 5ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՝ունենայ այս Հինգշաբթի, Մայիս 9, ժամը 10·30-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Ռոմէնվիլի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Հայ Կաթողիկէ պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ

Հ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆԻ

յիշատակին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն 100 Ֆրանք:

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Շամշոյեան (Մարսէյլէն) տասնական Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ Յառաջին փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Ովսանայ Գինոյեանի մահուան առթիւ:

×

Պ. Մ. Առաքելեան երեսուն Ֆրանք կը նուիրէ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին, Հրանդ Յակոբեանի մահուան առթիւ: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կրընոպլի Ազգ. Միութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ նախկին վարչութեան անդամ Պ. Սալավան Սալավանեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Այրի Տիկին Ս. Սալավանեանի, Տէր եւ Տիկ. Ս. Կիւմիւշլեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ա. Սալավանեան եւ զաւակներուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Պօռիս Մուսայէլեանէ (Մարսէյլ) 200 Ֆրանք:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
(Տպաւորութիւններ)
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ ԿԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.
Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Եղերաբախտ բանաստեղծ Եղիշէ Զարենցի նուիրուած գրական երեկոյ:

Կազմակերպուած Համազգային Մշակութային ընկերութեան կողմէ: Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Հայ Մգակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ:

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ եւ
Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ե. Գրիգորեան եւ Ա. Փուշուճեան:

GALERIE MONTE-CARLO
52, Champs-Elysées
(Passage Elysées La Boétie, Ascenseur A No 618)

ԺԵՐԱՆԵԱՆ

Մինչեւ ՄԱՅԻՍ 18, ամէն օր ժամը 10էն 12 եւ 14·30էն 18·30:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ՝ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Ռիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ՝ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները զրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին.—

C. C. P. Paris 8985-07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8-ին, միչեւ լոյս:

×

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական ներկայացում մը «ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐ»Ը, Մայիս 18ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Սալ ԱՏԱՐի մէջ, 4 Սքուառ Ռափ, Փարիզ (7):

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Միջին Ֆրանսայի շրջաններու ընկերական ընդհ. ժողովը այս Կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Ներկայ կ՝ըլլան ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ:

Այս առթիւ պիտի կատարուի շրջաններու երիտասարդ թեկնածուներու երդման արարողութիւնը:

Իրիկունը տեղի կ՝ունենայ ընկերահամակրական խնջոյք նոյն սրահին մէջ:

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ՝առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, զուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաքենանեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշգապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ռոստախումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, ընկ. Մանուկի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՐՄԵՆԻԱ երդչախումբի համերգ Մայիս 18ին, Մարսէյլի Ժիմնազի թատրոնը:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն 20, Սալ Մազընօ, 88 Ռիւ տ՝Օպանեը

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի

Կը նախագահէ Պ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ԽՈՒԼԵՐԸ»:

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Չէօրէքճեան (ջութակ), Ճօշկունեան (ձեռնադաշնակ), Ժիրայր Գասպարեան (երգ), Ալիս Շահմիրեան, Օր. Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ. Պ. Գալամեան, Յ. Այթայեան:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

ASSURANCES AUTOMOBILE

Ներկայ յաւելումներէն խուսափելու համար դիմել՝
CABINET TCHAKARIAN
Հիմնուած 1911ին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
SOURENE EXERJEAN
40, La Canebière — MARSEILLE
Մասնագէտ
ապահովագրական
բոլոր խնդիրներուն

Ընդունելութեան ժամեր՝ 17–18,30

Hautes... LOURDES ...Pyrénées
«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ... 19 Ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին ... 21 Ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 9 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9601 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9601

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ

Սթալինի մահէն ի վեր անցնող տասը տարիներու ընթացքին կարեւոր յեղաշրջումներ առաջ եկան Խորհրդային Միութեան մէջ :

Խրուշչեւ իր դիրքը ամրապնդելէ վերջ հիմը դրաւ քաղաքական նոր ուղղութեան մը, որուն ամէնէն յատկանշական կէտերէն մէկն էր «ընկերվարական» եւ «քաղքենի» վարչաձեւերու համակեցութեան մասին իր հաւատքը :

«Անձի պաշտամունք»ի դրութիւնը դատապարտելէ վերջ, Խրուշչեւ զգալի չափերով մեղմացուց Սթալինի օրով հաստատուած բռնատիրական կարգերը : Խորհրդային քաղաքացիները որոշ թոյլտուութիւններ ստացան :

Շնորհիւ կիրարկուած նոր քաղաքականութեան, գրողներն ու արուեստագէտները արտօնուեցան աւելի ազատօրէն արտայայտուելու աստիճան մը թօթափելով հոգիները կաշկանդող կապանքները :

Մեր մինուճարն ալ օգտուեցաւ ներկայացած առիթէն : Ու մեր գրողներն ու բանաստեղծները կրցան ազատ թռիչք տալ իրենց մտածումներուն :

Հայպետհրատը իր կողմէն հրատարակութեան տուաւ արեւմտահայ գրողներու երկերը, որոնք մինչեւ վերջին տարիները անծանօթ կը մնային Հայաստանի մեր հայրենակիցներուն :

Կը թուի թէ «չափը անցուցին» խորհրդային գրողները — ընդ որս Հայերը : Եւ ահա՛ ամիսներէ ի վեր քննադատութիւնները իրարու կը յաջորդեն պատասխանատու վարիչներու բերնով՝ վերէն տրուած հրամաններու վրայ :

Առաջին անգամ ահազանգը հնչեց 1962 Դեկտեմբեր 17ին, երբ Կրեմլինի մէջ տեղի ունեցաւ համայնավար կուսակցութեան եւ կառավարութեան ղեկավարներու հանդիպում՝ գրականութեան եւ արուեստի գործիչներուն հետ :

Խրուշչեւ առաջարկած ըլլալով շարունակել նման հանդիպումները, Մարտ 7ին եւ 8ին աւելի բազմանդամ ժողովներ տեղի ունեցան Կրեմլինի մէջ եւ կարծիքի փոխանակութիւններ կատարուեցան գրականութեան եւ արուեստի վերաբերեալ հարցերու մասին :

Ամէնէն կարեւոր ճառը խօսեցաւ Խրուշչեւ, որ «շարադրեց ծաւալուն կոմունիստական շինարարութեան պայմաններում գաղափարական աշխատանքի, սոցիալիստական ռէալիզմի, գրականութեան եւ արուեստի զարգացման խնդիրները» : (Ս. Հայաստան, 9 Մարտ) :

Միւս ճառախօսներն ալ.— Թիւով 25 հոգի, որոնց շարքին երկու Հայեր, Ա. Գ. Յարութիւնեան եւ Դ. Ա. Նալբանդեան — ծանրացան մասնաւորաբար այն կէտին վրայ, որ գրողներն ու արուեստագէտները շեղելով մարքս – լենինեան վարդապետութեան գծած ուղիէն, կոպիտ սխալներ կը գործեն : Փոխանակ ծառայելու «պարտիա»ին եւ դէպքերը քննելու «դասակարգային» դիրքերէ, կ'ինան նեղ ազգայնականութեան մէջ, հեռանալով համամարդկային, միջազգայնական տեսակէտներէն :

Ահազանգը արձագանգ գտած ըլլալով Հայաստանի մէջ, Մարտ 29ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ «Ռեսրուպլիկայի ըստեղծագործական Ինտելիգիցիայի ակտիվի ժողովը», ուր խօսք առնողներէն Յ. Զարոբեանի եւ Յովհ. Բաղդասարեանի ճառերուն գլխաւոր մասերը հրատարակեցինք (Յառաջ 11 – 25, 28 – 30 Ապրիլ) :

Մեր ընթերցողները հնարաւորութիւն ունեցան լայնօրէն ծանօթանալու երկու ղեկավար դէմքերու յայտնած մտքերուն, որոնք շատ յստակ են :

Պարզապէս դարձ մը կը փորձուի դէպի հին օրերը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՅԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ

Ելմտական նախարարը երկար զեկուցում մը տուաւ երեսփոխաններուն Երեքշաբթի օր եւ պարզեց ելմտական կացութիւնը :

Նախատեսուած էր «տուղանք – տուրք» մը այն գործատէրերուն համար որոնք օրինաւոր յաւելումներէն աւելի յաւելումներ կ'ընեն, բայց այս ծրագիրը ի վերջոյ նկատի չէ առնուած :

Ելմտական նախարարը կը սկսի իր զեկուցումը յայտնելով թէ դրամական անկումի հարց չկայ. զժուար յառաջացում մըն է դէպի յառաջդիմութիւն խոչընդոտներու ընդմէջէն, որոնք միշտ սպառնացած են Ֆրանսական տնտեսութեան : «Նկատի առնել, հասկնալ, որոշել, այս է մեր գործը» շեշտած է Ժիսքառ տ'Էսթէն : Նախարարին համար կարեւորը կայունութիւնը պահելու մէջ է փրկելու համար ծաւալումը :

«Այն պաշտօնին ուր եմ, կը տեսնեմ թէ Ֆրանսայի մէջ ամենազօրաւոր լոպին, դրամական անկումի լոպին է : Իր փիլիսոփայութիւնն ունի.— Դիւրութիւնը : Իր քարոզչութիւնն ունի .— ամբոխավարութիւնը : Շատեր կ'օգտագործեն առանց գիտնալու : Բոլոր անոնք որոնք պատճառ կը դառնան դիներու չափազանց յաւելումի մը, բոլոր անոնք որոնք ամսաթոշակներու չափազանցուած յաւելումներ կ'ուզեն ձեռք ձգել անկումի եւ լոպիին անդիտակից գործակալներն են» : Երբ նախարարը կ'ակնարկէ ամսաթոշակներու յաւելումներու, երեսփոխաններ (ընկերվարական եւ համայնավար) կը պոռան՝ «դացէք հանքագործներուն ըսէք» :

Եւ նախարարը կը խօսի փոխառութեան մասին որու պէտք ունի կառավարութիւնը՝ մէկ միլիառ : Ասկէ զատ մէկ միլիառ ալ պիտի գտնուի տուրքերով : Տակաւին կը նախատեսուի ելեկտրականութեան, երկաթուղիի դիներու յաւելումներ :

Նոյն օրը նախարարաց խորհուրդին առջեւ, ալժերական հարցերու նախարարը՝ տը Պրօյլ յայտարարեց թէ Ֆրանսայի քարիւղային շահերը Ալժերիոյ մէջ, հաստատուած եւ ամրապնդուած են :

× Զորեքշաբթի օր նախարարապետ՝ Փոմփիտու օդային ճամբով Օռլէան գընաց նախագահելու համար Ժանն տ'Արքի յիշատակին նուիրուած հանդիսութեանց : Նոյն իրիկունը նախագահ տը Կոլ Յաղթական Կամարպիտի երթար ուր յիշատակի այլ ոգեկոչում մը տեղի կ'ունենար 1945 Մայիս 8ի Զինադադարին տարեգարձին առթիւ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

Ստորեւ կուտանք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրական ժողովին մասնակցող պատգամաւորներու լրիւ ցանկը.—

Ա.— ԹԵՄԱԿԱԼ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ

1.— Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ՝ Խորէն Արք :

2.— Բերիոյ Թեմի Հայոց Առաջնորդ՝ Ղեւոնդ Արք. :

3.— Կիպրոսի Հայոց Կաթող. փոխանորդ՝ Երուանդ վրդ. :

4.— Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդ՝ Հրանդ Եպիսկ. :

5.— Թեհրանի Թեմի Հայոց առաջնորդ՝ Տ. Արտակ Արք :

6.— Իրանահնդկաստանի Թեմի Հայոց Առաջնորդ՝ Ներսէս վրդ. :

7.— Ատրպատականի Թեմի Հայոց Առաջնորդ՝ Արսէն վրդ. Աւետիքեան :

8.— Յունաստանի Հայոց Առաջնորդ՝ Սահակ Եպիսկ. :

Բ.— ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Տաճատ Արք., Գարեգին վրդ. Սարգիսեան, Արտաւազդ վրդ. Թրթռեան, Վարդան վրդ. Տէմիրճեան, Խոսրով վրդ. Էմիրզէեան, Տաթեւ վրդ. Սարգիսեան, Տրդատ վրդ. Քէշիշեան, Մեսրոպ Աբեղայ Աշճեան, Մաշտոց Աբեղայ Յովսէփեան, Եղնիկ Աբեղայ Բալայեան, Կորիւն Աբեղայ Գոճապապեան եւ Գուրգէն Աբեղայ Թրթռեան :

Գ.— ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԹԵՄ

Եկեղեցականներ

Յարութիւն Աւագ քհնյ. Կէպէնլեան, Խորէն քհնյ. Աճէմեան եւ Յուսիկ քհնյ. Այանեան :

Աշխարհականներ

Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան, Խաչիկ Պապիկեան, Սուրէն Խանամիրեան, Վարդգէս Շամլեան, Յակոբ Տէր – Մելքոնեան, Միսաք Ազիրեան, Ռուբէն Մավիսագալեան, Վահէ Սէթեան, Յակոբ Աշճեան, Տոքթ. Հրանդ Զազլասեան, Տոքթ. Մելքոն Հայրապետեան, Օննիկ Զէրքէզեան եւ Յակոբ Թերճանեան :

Դ.— ԲԵՐԻՈՅ ԹԵՄ

Եկեղեցականներ

Սահակ քհնյ. Պալեան եւ Ատոմ քհնյ. Քէհեայեան :

Աշխարհականներ

Պ. Պ. Գրիգոր Էպլիզաթեան, Գեղամ Երէցեան, Խաչատուր Տօնիկեան, Մանուկ Խաչատուրեան, Յարութիւն Գույումճեան, Տոքթ. Նուպար Թօփճեան, Նիկողոս Փիլավեան, Սեդրակ Յովսէփեան, Սուրէն Իսրայէլեան, Տոքթ. Սեպուհ Սիսեռեան, Վազգէն Սելեան եւ Վահէ Զորքարեան :

Ե.— ԿԻՊՐՈՍԻ ԹԵՄ

Վահրամ Լեւոնեան :

Զ.— ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԹԵՄ

Եկեղեցականներ

Սմբատ վրդ. Լափաճեան, Արսէն աւագ քհնյ. Սիմէոնեանց եւ Արսէն քհնյ. Յակոբեան :

Աշխարհականներ

Պ. Պ. Եղիշէ Մելիքեան, Յակոբ Փաստրմաճեան, Ճորճ Մարտիկեան, Թովմաս Ալթունեան, Եդուարդ Սահակեան, Հերրի Քարեան, Տոքթ. Լ. Տաղլեան, Սուրէն Սարոյեան, Միհրան Կիւղէլեան, Ճէք Զատրճեան, Լեւոն Թիւֆէնկճեան, Յակոբ Յակոբեան եւ Եղիա Խըյմէթեան :

Է.— ԹԵՀՐԱՆԻ ԹԵՄ

Եկեղեցականներ

Յոհաննէս աւագ քհնյ. Հաճեան եւ Մեսրոպ քահանայ Շիրվանեան :

Աշխարհականներ

Պ. Պ. Ֆելիքս Ազայեան, Ալբերտ Բէրնէտի, Ռօման Իսաեւ, Արտէմ Խանզատեան, Պորիս Մելիք Վարդանեան, Օննիկ Յարութիւնեան, Աւետիս Յովհաննէսեան, Մինաս Յովհաննէսեան, Ճպրայէլ Սահակեան, Սեւադ Սագինեան, Մարգար Սարգիսեան եւ Յովակիմ Տէր – Պօղոսեան :

Ը.— Իրանահայ – հնդկաստանի թեմ 1 եկեղեցական :

4 աշխարհական :

Թ.— ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԹԵՄ

Եկեղեցական

Կարապետ աւագ քհնյ. Մնակեան :

Աշխարհականներ

Պ. Պ. Հայկ Ստեփանեան, Հրաչ Հայրապետեան եւ Տոքթ. Անուշաւան Պաղտասարեան :

Ժ.— ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԵՄ

Պ. Ներսէս Յակոբեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Կոնստանդէն Ֆետին բացումը կատարած է երիտասարդ գրագէտներու համագումարին : Այս կազմակերպութեան վերջին ժողովը տեղի ունեցած է եօթը տարի առաջ : Ներկայ համագումարը նախատեսուած էր 1961ին եւ երեք անգամ յետաձգուած էր, կուսակցական վերջին քննադատութեանց պատճառաւ : Համագումարին կը մասնակցին 170 պատգամաւորներ : Ֆետին ըսած է երիտասարդ գրագէտներուն «հետեւեցէք խորհրդային գրականութեան լաւագոյն աւանդութեանց : Շարունակութիւնը կրկնութիւն չէ այլ՝ զարգացում է» :

ՆԱՍՐ Պելկրատի այցելութիւնն ալ կարճ պիտի կապէ, տրուած ըլլալով որ Սուրիոյ կացութիւնը միշտ մտահոգիչ է : «Բացատրութիւն» մը կը նախատեսուի սուրիացի եւ եգիպտացի ղեկավարներու միջեւ : Առջի գիշեր Զօր. Աթասի որ նախագահն է սուրիական յեղափոխութեան խորհուրդին նիստի կանչած էր խորհուրդին անդամները : Պասսի այն ղեկավարները որոնք մաս կը կազմեն կառավարութեան մասնակցած են ժողովին : Այս առթիւ թէեւ ոչ մէկ զեկոյց հրատարակուած է, բայց չփումներ տեղի կ'ունենան Պաղտատի միջեւ : Մթնոլորտը այնպէս լարուած է որ ոմանք կը խորհին նոյնիսկ թէ Իրաք – Սուրիա – Եգիպտոս դաշնակցային միութեան հարցը կրնայ կրկին խնդրոյ առարկայ ըլլալ :

ՓՐԱՒՏԱ որ խորհրդային համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթն է, առաջին անգամ ըլլալով զօրավիգ կը կենայ Իրաքի Քիւրտերուն պահանջներուն : Յօդուածին խորագիրն է՝ քիւրտ ժողովուրդը կը պայքարի իր արդար իրաւունքներուն համար, ստորագրող՝ դէտ : Յօդուածագիրը ամբաստանելէ ետք Քասըմը, որ կեղծ փորձեր ըրած է քրտական շարժումը աշխարհակալ գործակալներու գործը ցոյց տալու համար, կը շեշտէ.— «Ծանօթ է որ ամերիկացի եւ բրիտանացի աշխարհակալներն են որ դէմ են քրտական հարցին լուծումին» :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ իրենց թեւերը ծալած պիտի չնստին եթէ Իսրայէլ վտանգուի, յայտարարեց նախագահ Քենըտիի յատուկ խորհրդատուն :

ՍՊԱՆԻՈՅ միապետականները ուրախ են որովհետեւ իշխանուհի Սօֆի զաւակ կը սպասէ ինչ որ կ'աւելցնէ իրենց յոյսերը միապետական վարչակարգին վերահաստատման :

ԷՋԵՐ՝
ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԷՍ ՓՐՅՈՒԱԾ

Հոկտեմբեր (1962), Պոսթըն

Հիւանդ եմ։

Կարճլիկ ծառ մը կայ պատուհանիս առակ, անողնաշար, թեւատարած, կար – ծեմ աղօթքի նման։ Հովն է միայն, որ կ'այցելէ, կը դրկէ գայն ու կը ցնդէ, խանդարելով իր երկիւղած յափշտակութիւնը։ Ու կարճլիկ ծառը մէջքը կը ծռէ, կը խոնարհի, ալ կը պառկի, ձախ կը պառկի, կ'աղաղակէ, կը պաղատի, — ահ՛ս, դեղերը են ատելիները, ոմանք փրթիր՝ դեամբ են ինկեր։

Կարճլիկ ծառը արդեօք վիհէ՞ թէ, վերը, հիւանդանոցին պատուհանին եռեւ քերթող մը կայ, որ, հոգմահար ինքն ալ՝ աշնան տաղնապով, կը հարցնէ.

Գիտե՞ս, ծաղիկ, ան ուն ի՞նչ է
Դողին զոր բեզ տուաւ հովիկ,
Ու ձայնին, որ գիս կը կանչէ։

Բայց, այս անգամ, աշնան յուրտ հովը չէ, այլ դեղանի ու նազանի աղջիկ մըն է, հիւանդապահուհի՛ն, կ'ըսես՝ պուպրիկ մը։ Եկէր՝ կը ցնցէ գիս, ու կ'ըսէ թէ... պիտի լուա՛յ գիս։

Արմանք զարմանքի մէջ ինկած եմ։ Երազէ՞ մը կ'արթննամ թէ նոր երազ մը կը սկսիմ։

— Դո՞ւն պիտի լուաս գիս, կ'ըսեմ ապշահար, ափ ի բերան (Յովհ. ԺԳ. 6)։

Օ՛, կը նախընտրէի որ ե՛ս լուայի զինքը, այս յաւերժահարսը։ Վերցնէի ոսկի փարչը, վրան թափէի արծաթ ջուրը, լոգցնէի զինք չաղով չաղով ...

Աղջիկը, ե՛ւ դեղանի, ե՛ւ նազանի, կը պնդէ.

— Եթէ ոչ լուացիս դքեզ... (Յովհ. ԺԳ.)։

Կը սպառնա՛յ յաւերժահարսը։ Այն առաջն, ախորժով, ողեւորութեամբ, խանդակաթօրէն, կը պատասխանեմ.

— Մի՛ միայն դուս իմ, այլ եւ զձեռս իմ եւ զոտս իմ (Յովհ. ԺԳ.)։

Նազան աղջիկ, լուա՛ գիս, լուա՛, ո – դուղ՛, մկրտէ՛, ուղես ջուրով, ուղես հուրով, օծէ գիս նարդեան իւղերով, կաթեցուր միւռոնը կրակէ մատներդդ։

×

Նոյեմբեր, (1962), Պոսթըն

Համաստեղ, հիւանդասենի եկած, ինծի կը խօսի ամերիկեան անտառներու աշնանային գեղեցկութեան մասին, — նկար – չական պաստառ հրաշափառ։

Մանկութիւնս կը ճանչնայ պողպատու ծառերու փառքը, երբ անոնք ծաղիկ կը բանան՝ զարնան, երբ ծոցուր կը դառնան՝ աշնան։

Ո՞վ է կրցեր նկարագրել ծագկած նշենիներու պարը, — ձիւնը գետնէն հազիւ վերցած, կարծես անհամար նախշուն թիթեռնիկներ են անոնք որ հարսանիք են բռներ։ Ո՞վ է կրցեր նկարագրել սալորի ծառերուն հրաշքը, — սպիտակ յաւեր – ժահարսեր են, կ'ըսես, որ կը թափառին դորշ ու մոայլ բնութեան մէջ։ Իսկ ո՞վ է կրցեր զսպել իր հիացումը՝ երբ տեսեր է որ կրակ կ'առնէն կեռասի ծառերը, երբ ադամանդի կտորներ կը կախուին տանձի ծառերէն, երբ իր մեղրալից շրթները կը բանայ թզենին, երբ Աստուածամօր դէմքին պէս կ'ապուրնայ խնձորը պարտէզներու մէջ։ Օ՛ գոյներու երաժշտութիւն, օ՛ բոյրերու երաժշտութիւն, օ՛ երաժշտութիւն ճաշակելիքի դպչարանքով։ Օ՛ մառան հայրենի տան, որ կը լեցուես պատարագովն աշնան։

— Տարբեր է եւ այլապէս դեղեցիկ՝ ամերիկեան աշունը, կ'ըսէ Համաստեղ։ Անտառներն են որ, տերեւաթափէն ա – ռաջ, հազուագիւտ գոյներու նկարահանդէս մը կը սարքեն։ Շուտով ոսքի կ'ելլես, ու կ'երթանք կը դիտենք այդ վայրի եւ անօրինակ դեղեցկութիւնը։ Երբ աշուն է, մարդիկ դուրս կը թափին իրենց բնակարաններէն, կ'երթան անտառ, հիանալու համար բնութեան այս արտակարգ դղեակաւորումին վրայ։

Արդարեւ, տարօրինակ նկարագիր մը ունի այս Ամերիկան, — կաղնին, ան – տառներու այս վայրի բնակիչը, ընտանի է դարձեր այս երկրին մէջ, եկեր է մինչեւ քաղաք, թեւը տարածեր է բնակարաններու վրայ, ամեր բակմացեր ճամբաներու եզերքը եւ անտառներ կազմեր։ Անտառներ եւս թեզի, կնճնի, անանուն եւ անպտուղ ծառերու։ Եւ վերջապէս ծառաստաններ անսահման, անծայրածիր, ծովանման, ալետատան։ Կանանչութիւն մը որ կը կարմրի, բոց կ'առնէ, կը դեղնի, ու կը յամենայ մինչեւ ձիւն։ Թու – փեր՝ որ տերեւներ ունին կրակի գոյն։ Մացառներ՝ որոնց վրայ մեղր են թափեր, կ'ըսես։ Հերթաձակ ուռիներ՝ որոնք դեղնաւուն ու թափանցիկ չղարշով մըն են ծածկուեր։ Դիտէ՛ հեռուէն, ծո՛ւմ մըն է գոյներու, ուր կը թափի կարմիր գետ մը կամ կը բարձրանայ դեղին ալեկոծութիւն մը։

... Երբ հիւանդանոցէն մեկնեցայ, պատին թափած էին արդէն տերեւները, ոմանց հետ կը խաղար բարակ հով մը։ Թեթեւ անձրեւ մը թրջեր էր հողը, — տուները, ճամբաները։ Կը վերջանա՞ր աշունը եւ ես չտեսայ ամերիկեան անտառներու նկարահանդէսը։

Տեղ տեղ, ոսկեր էր արդէն սպիտակ ձմեռը։

×

Փետրուար (1963), Նիւ Եորք

Տունկը, որու չուքին ապաւինեցաւ Յովհան, պէտք էր դղմենի՞ թարգմանել՝ ինչպէս թարգմանուած է հայերէն, թէ ոսկենի՝ ինչպէս թարգմանուած է այլ – ազգերէն, չեմ գիտեր եւ չեմ հետաքրը – քրուիր, — թող որոճան բանասէրները, իմ ուսելիք խոտս չէ։

Յովհան, դոր անուն կուտան ձուկի մը՝ Տիգրիս գետին բնակիչ, առասպելական ա՞նձ մըն էր, ինչպէս կը պնդեն պատութեան վարդապետները, թէ իրական մարդարէ, ինչպէս կը հաւատան կրօնա – գիտութեան վարդապետները, չեմ գի – տեր եւ չեմ հետաքրքրուիր ,— թող ո – րոճան բանասէրները, իմ ուսելիք ձուկս չէ։

Բայց չա՞տ կը հետաքրքրուիմ, ու կ'ուզեմ գիտնալ թէ, ինչպէս Աստուածաշունչ մատեանին մէջ գրուած է, Յովհան ինչո՞ւ չգնաց Նինուէ՝ պայտացնելով Աստուած եւ արժանանալով երկնային պատիժի։

Կուզեմ գիտնալ, վասնզի Աստուած կրնայ օր մըն ալ դիս զրկել Նինուէ, կամ Նիւ Հէվըն, կամ Նիւ Եորք, գաստատուելթեան հրաւիրելու համար ժողովուրդը, որ հետզհետէ կը մոռնայ հայրենի աւանդութիւնները, կ'ուրանայ հայկական աստուածութիւնները, կը ձուլէ իր ոսկին եւ կը խառնէ հետ պղինձին, կը հարսնացընէ իր աղջիկները ըստ Եսայիի գայթակղեցուցիչ վիպութեան։

Կ'ուզեմ գիտնալ այն վախով որ չեմ գիտեր թէ, անհնազանդութեան պարա – գային, որո՞ւ չուքին պէտք է ապաւինիմ, — դղմենի՞ն, ոսկենի՞ն։

Ըսէք, Յովհան ինչո՞ւ չգնաց,— այս է հարցը։

Գիս չա՞տ կը զարմացնէ անհնազանդութեան այս գէպքը։ Աստուածընտիր մարգարէն անդո՞ւթ էր այնքան, որ բարւոք համարեցաւ թողուլ ժողովուրդը իր մոլորած չափիղներուն մէջ, Նինուէի բլուրներուն վրայէն գիտելու համար հուր եւ ծծումբ թափուիլը եւ անտէր ժողովուրդին բնակչնջուիլը։

Արդեօք չէ՞ր արժեր երթալ փրկել ժողովուրդը։ Արդեօք պիտի չհաւատայի՞ն իրեն։ Արդեօք վախցաւ որ պիտի դանա – կոծէին զինք։

Բայց ես, նոր օրերու Յովհան, կը նախընտրեմ երթալ խօսիլ ժողովուրդին՝ վտանգին մասին, ապչեին մասին, փո – խանակ նստելու դղմենիին չուքին տակ ու գիտելու Նինուէն, որ կ'ընկլուզի։

×

Մարտ (1963), Փրովիտենս

Զարմիկիս տունն եմ, փոքրիկ հարս – նուկ մը արդէն։

Գիշեր է, — լուսեղէն անձրեւ մը դուրսը, հեռուն։

— Քեզ փարիզ տանի՞մ, կը հարցնէ զարմիկս՝ սեւ խաղողէ աչքերը վրաս յառած։

Կը ճանչնայ կարօտս փարիզի։

Եւ ահա կը գառնայ սալը, կը լսուի Les voix de Paris.

Օ՛ փարիզեան ձայնե՛րը։ Կը սուրա՞յ ստորերկրեայ վայրաշարժը, կը սուրան պողոտաներու ինքնաշարժը։ Կը լսուին տիկիններու սուլիչին ձայնը։ Կը լսուին անցորդներու խօսուրտուրը, նոյնիսկ փողոցներու վիժտուրը։ Ահա փիլոն բարձունքին վրայ։ Մրախճանք պողոտաներու մէջ։ Երդեր ուրախութեան, վինովութեան, երդեր սիրոյ եւ երջանկութեան։

Կը զգամ որ քայլը զգայութիւն կ'օրօրէ գիս, կ'առնէ կը տանի գիս, կարօտի երգ մը կը թրթռայ հոգիիս մէջ։

Փարի՛զ, փարի՛զ, հոն կ'ուզեմ որ ննին գիս։

Paris, reine du monde,
Paris, c'est une blonde.
Elle s'habille d'un rien;
Mais ce rien lui va bien.
Quand elle a dix sept ans,
C'est un bouton de printemps.
Et quand revenait le printemps,
Tout le monde avait vingt ans.
Ah qu'il est beau mon village,
Mon Paris, notre Paris.

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1892

Բ.

Նշան ապա Նաւթեան 90ամեայ քեռորդի Պէզճեանի 1888ին կը պատմէր սրտաչարժ դէպք մը որ եղաւ անմիջական պատճառ Պէզճեանի ձեռնարկելու հիւանդանոցի մը շինութեան։ Նաւթեան պարուն Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյն առաջնորդն էր երբեմնի հիւանդանոց եւ տարիներ ճարին ճիշդ դիմացը կը պահուին իրենց մարնները։ Ինչպէս հիմա Ս. Հոգեպարապետ օրն է Ս. Փրկչի հիւանդանոցին համար այն առեն ալ Որդւոց Որոմման օրն էր Նաւթլըպափուի հիւանդանոցին տարեկան յիշատակութեան օրը։ Ամիրաններ նստած էին Ս. Յովհաննու եկեղեցւոյ նաւամատոյցը, մեծամեծ խնդոյք կատմէին, եւ հաստատութեան ալ տրուկան բաց դռնելու համար հանպատրաստ թիւն կ'ընէին իրենց մէջ։ Անգամ մը այցելութիւններէ մէկուն ընթացքին Պէզճեան Ս. Պատարագի ներկայ կը գտնուէր Նաւթլըպափուի եկեղեցւոյն մէջ երբ ճիշդ նոյն միջոցին որ Աէք կը նուիրական բառերը կ'արտասանուէին անդիէն թշուառ խելագարի մը ոռնոցները հայհոյութեանց աղաղակները խեղդեցին պատարագամատոյց եկեղեցականին ձայնը եւ ամէն բարեպաշտ երկրպագող ստորերկրեայ վայրաշարժը, կը սպասպողոտաներու ինքնաշարժը։ Կը լսուին տիկիններու սուլիչին ձայնը։ Կը լսուին անցորդներու խօսուրտուրը, նոյնիսկ փողոցներու վիժտուրը։ Ահա փիլոն բարձունքին վրայ։ Մրախճանք պողոտաներու մէջ։ Երդեր ուրախութեան, վինովութեան, երդեր սիրոյ եւ երջանկութեան։

Կը զգամ որ քայլը զգայութիւն կ'օրօրէ գիս, կ'առնէ կը տանի գիս, կարօտի երգ մը կը թրթռայ հոգիիս մէջ։

Փարի՛զ, փարի՛զ, հոն կ'ուզեմ որ ննին գիս։

Paris, reine du monde,
Paris, c'est une blonde.
Elle s'habille d'un rien;
Mais ce rien lui va bien.
Quand elle a dix sept ans,
C'est un bouton de printemps.
Et quand revenait le printemps,
Tout le monde avait vingt ans.
Ah qu'il est beau mon village,
Mon Paris, notre Paris.

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»
(A VISIT TO ARMENIA)

Ազգիսի պահերու, հասկնալով թէ մեր հայկական գոյնը պէտք չէ ցոյց տալ դրսեցիներուն, կը դադրեցնէի խօսակցութիւնս եւ կը նայէի հօրս։ Հայրս, բարեկիրթ ժպիտով մը եւ մինչեւ կէս մէջքը Եւրոպացիներուն պէս խոնարհելով՝ իրեն յատուկ ձեւով եւ չէշտով կը պատասխանէր.— « Շատ լաւ, շնորհակալութիւն», «Պ. Ուիլսըն, ի՞նչպէս էք»։ Հօրս մշտամին վրայ, ես ալ քանի մը խօսքեր կը տեղաւորէի իմ դիտցած անգլերէնովս։ Երբ մեր տան բակը կը մտնէինք եւ դրացիներէն մէկը կը բարեւէր մեզ, հայրս կը կենար մտիկ ընելու այլեւս ծանօթ դարձած տխուր, ընկճող պատմութիւնները։ Ծնողքս լաւ յարաբերութիւններ կը պահէին բոլոր դրացիներուն հետ անխտիր եւ չիմթահար վի – ճակ մը կ'առնէին դրացիներէն եկած ընթացիք հրաւէրներուն առթիւ, կարծես փոքր համբաւ ունեցող մէկը գաւառ մը չաքար կը խնդրէր իրենցմէ (միշտ ալ երկու գաւաթ կը պարտադրէին փոխ ու – զողներուն)։ Այսուհանդերձ, համոզուած էին իրենց բարոյական գերակշռութեան վրայ՝ իրենց հայկականութեան ուժին՝ ծանր աշխատանքի ընդունակութիւն, զոհողութիւններ ընել եւ տոկալ։ Հայրս չէ՞ր, որ իր սեփական գործը ունենալով հանդերձ, կ'աշխատէր շաբաթը վեց օր եւ օրը վեց ժամ։ Ինքը չէ՞ր, որ յանձն կ'առնէր ժամ մը ամէն առաւօտեան եւ ժամ մըն ալ ամէն երեկոյեան դեռնափոր ճամբու հանրակառքը նստելու, որպէսզի կարենայինք հաճելի թաղամասի մը մէջ բնակիլ։ Այսպէս, կեցած բակին մէջ, նիհար, խիստ նայուածքով, երիտասարդ կայտառ մարդու մը իրանով, կի – բակի օրուան օսլայուած չապիկով, խոզանած հագուստով, գլխարկը ձեռքը բռնած մտիկ կ'ընէր՝ իրեն համար կոչտ եւ տհաս ձեւով արտայայտուած դատաստաններ, առանց երբեք եւ ոչ մէկ առիթով իջնելու դանդաղոտին աստիճանին եւ խոստովանելու, թէ ինք եւս սարսափով կը նայէր ապագային։

Հայրս կ'առնէր փողոցի խօսակցութիւնները։ Հետեւելով այն ինչ որ կը կոչէր սեփականատիրութեան եւրոպական ըմբռնումին—Պոլսոյ մէջ, ուր մեծցած էր, հայկական գաղութը կը գտնուէր ֆրանսական ազդեցութեան տակ— գոհունակ կը դանէր ունէ մէկու մը համար որ փոստ – ֆէսէօր, արուեստագէտ, բժիշկ (առաջնարդյներն ալ դուրս չէր հաներ չարքէն) կամ մեծ գործի մարդ (Մորկըն, Ռոֆֆելլըր, Կիւլպէնկեան) չէր, վիճել բախտին ընձեռած միջոցներուն չուրջ, որուն չնորհիւ յաջողած էր դիրքի տիրանալ։ Կ'երազէր հարուստ դառնալ, կ'երդնուր, որ օր մը պիտի դառնայ։ կարօտը կը քաչէր ապարանքներու եւ կառավարով առաջնորդուող ինքնաշարժներու։ Բայց այս իր ամերիկեան երազն էր — պիտի ըսէք իր անգլերէն եզրը — արդիւնք յոդնատանջ աշխատանքներու եւ մուրհակ գանձողներու դէմ եղած պայքարներուն։ Իր ընտրած հիւրանոցի մը գլխաւոր դէպլ դրախտ, կը նկատէր վեհարարդը եւ աւելի իրականը։ Յարդանք ունէր ամերիկեան յաջողութեան չափանիշերը արհամարհող խումբ մը մարդոց հանդէպ։ Այս մարդիկը, հայ տարագիրները, իր ընկերներն էին։ Թէեւ անոնք, միջին հաշուով, քանի տարիով աւելի մեծ էին իրմէ, այսու հանդերձ, իր ընկերական կեանքը կեդրոնացած էր անոնց շրջապատին մէջ։ Անոնք կը ներկայացնէին մշակոյթը, իմաստութիւնը, ազնուութիւնը, որոնց կը պակսէր հերոսութեան դղեակումը։ Հայրս յօժար սրտով կը բաժնէր իր բոլոր ունեցածը անոնց հետ։ Մէկը կամ միւսը — երբեմն երկու, երեք կամ չորսը — կը նստէին մեզի հետ օրերով կամ շաբաթներով։ Մէկը մեր մօտ մնաց երկու տարի եւ քսան մօրս, պատասխանատու է այժմեայ բարմոցին կատարելուն։

Հօրս հին ընկերները (կը տեսնեմ հիմա) չուրէն դուրս ձուկերու կը նմանին, կամ, աւելի ճիշդ, այլեւս գոյութիւն չունեցող միջավայրէ մը դուրս ցատկած կենդանիներ էին։ Առանօք, դիցարանական անցեալի մը մէջ, անոնցմէ իւրաքանչիւրը մէկն էր։ Հիմա, Թուրքիոյ եւ Միութեան մէջեւ բաժնուած Հայաստանի նման, կորսնցուցած էին իրենց ինքնութիւնը։ Աչքարհ չէր կրնար ճանչնալ իրենք, իրենց ըմբռնած ինքնութեան իրենց նախկին ինքնութիւնը։ Հասարակական պատմութիւնները — ուսանողներ տերբուրդի, Թիֆլիսի, Մխլանոյի պոլսոյ մէջ, գաղափարապաշտ անձնուիրեալ կիլիներ, յեղափոխական պարբերականներու խմբագիրներ, ժողովուրդի նուիրեալներ, պետական անձնաւորութիւններ Հայաստանի 1920ի Հանրապետութեան կառավարութեան մէջ — հօրս հէգքաեաին պէս անիրական չունէ մէկ նէին իմ մանուկ հոգիիս համար։ Հաստատի իրենց, բայց չէի կրնար կերպացնել իրենց նկարագրութիւնը, դիպուածը իմ չուրջս գոյութիւն աշխարհին մէջ։ Լուրջ մարդիկ էին, կարդացին, թէեւ դժուարութեամբ, Եորք Թայմզ եւ Քրիսչըն Սայընս Մոնիթըր ու աչք – կուրացնող հայկական ռուսական թերթեր, ինչպէս նաեւ ամանին ստացուող երբեմնի

(2 Շար.)

շադրութիւնը կեդրոնացաւ դէպի խեղճ եւ անբնակելի անկիւնը ուր շղթաներու եւ ֆալախաներու տակ կը հեծէին խելագարները :

Այս սրբապղծութիւնը այնպէս ազդեց Պէղճեանի ջիղերուն վրայ, այնպիսի սոսկումով եւ արդահատութեամբ լեցուց անոր սիրտն որ երբ պատարագը աւարտեց, կանչելով Ամիրաները, մեծանուն բարերարը ըսաւ թէ անհրաժեշտ է այլուր փոխադրել հիւանդներն ու յիմարները, նոր եւ աւելի անդորրաւէտ հիւանդանոց մը շինելով :

Ե՞ՐԲ ՇԻՆՈՒԵՑԱՒ Ս. ՓՐԿՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ

Շատերու կարծիքով 1830ին կառուցուած է, ինչ որ ժամանակագրական մեծ սխալ մըն է :

1830ին Կ. Պոլսոյ Պատրիարքն էր Կարապետ Արք. որուն պաշտօնավարութիւնը տեւեց 1823 Նոյեմբերէն մինչեւ 1831 Սեպտեմբեր : Բայց Ս. Փրկչի Հիւանդանոցը Կարապետ Պատրիարքին օրով չշինուեցաւ :

Այս շինութեան պէտք եղած կայսերական յատուկ արտօնութիւն ստանալու համար խնդրագիր մատուցանողն էր Կարապետ Պատրիարքին յաջորդը Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարք, ինչպէս կ՝երեւի արտօնութեան հրովարտակէն եւ յարակից պաշտօնագրերէն : Չի կրնար ենթադրուիլ թէ շինութիւնը արդէն սկսած եւ վերջացած ըլլայ Կարապետ Պատրիարքին օրով եւ շինութեան պէտք եղած կալուածական թուղթերը ու կայսերական հրովարտակը ետքէն Ստեփանոս Պատրիարքին օրով ձեռք բերուած ըլլան :

Արդէն եէնիչէրիներու շրջանին կանխաւ կառավարական հրաման եւ մինչեւ իսկ մէկ քանի հրամաններ — չառնուած ոչ մէկ ազգային շինութեան կրնար ձեռնարկուիլ :

Ոչ հիւանդանոցի շէնքին վրայ, ոչ հիւանդանոցի տոմարներու եւ արձանագրութիւններու մէջ չունինք շինութեան ճշգրիտ թուականը : Բայց եթէ շինութիւնը Ստեփանոս Պատրիարքին օրով տեղի ունեցած է այս մասին տարակոյս չեն թողուր ժամանակին հրովարտակներն ու կոնդակները :

Տ. Ստեփանոս Պատրիարք 1831 Սեպտեմբերին սկսաւ իր առաջին պաշտօնավարութեան եւ մինչեւ իսկ եթէ անմիջապէս խնդրած եւ ստացած ըլլար շինութեան արտօնութիւնը ակներեւ է թէ շինութիւնը 1832 թուականէն առաջ չէր կրնար սկսիլ :

Շինութիւնը վերջացաւ 1833ին, ինչպէս կը տեղեկանանք մեծ Պօղոս Պատրիարքի «քիւթիւկ»ին մէջ արձանագրեալ պաշտօնական յայտարարութենէ մը ուր Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին կառուցումը կ՝աւետէ Աղդին :

Բայց նորաշէն հիւանդանոցին բացումն ալ 1833 թուականին տեղի չունեցաւ :

Նաւլըդափուի հիւանդանոցի ելմտացոյցէն կը տեղեկանանք թէ 1833 – 1834 հիւանդանոցը կը շարունակէր իր գործունէութիւնը, այսինքն հիւանդներն ու պատսպարեալները չէին փոխադրուած ցարդ նորակերտ հիւանդանոցը : Իսկ Պէղճեան Ամիրայ վախճանեցաւ 1834 Յունուար 3ին, ինչպէս հանրածանօթ է տապանագրէն եւ այլ վաւերական արձանագրութիւններէն : «Պէղճեան հիմնադիրը Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի մեռաւ իր ամէնէն հոյակերտ ձեռակերտին պաշտօնական բացումը չտեսած, թէպէտ դիտենք ժամանակակից ծերունիներու գրաւոր վկայութիւններէն թէ շինութիւնը փութով յառաջ տարուած էր ճիշդ այն նպատակաւ որ, անկողնոյ ծառայող հիմնադիր – բարերարը չվախճանած կարող ըլլար ներկայ գտնուիլ բացման հանդէսին :

Նուրեան ազա իր յիշատակներուն մէջ քաջ կը յիշէ թէ Տիւզեան Յակոբ Չէլէպի, Պէղճեանի յաջորդը Փողերանոցի տնօրէնութեան, Եազըճը Օտեան Պօղոս Աղայի հետ ներկայանալով Պէղճեան Ամիրային անոր մահէն հազիւ մէկ քանի օր առաջ բարեբախտութիւն ունեցած էր նորաշէն հիւանդանոցին բանալին մատուցանելու հիմնադրին :

Հետեւաբար Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին հիմնաքարը դրուեցաւ 1832ին եւ շինութիւնը աւարտեցաւ 1833ին, իսկ Հիւանդանոցին պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ 1834ին :

(2 Շար.)

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 28ին, Պանեէօ – Փարիզիէնի դերեզմանատան մէջ պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ մտաւորականներու դամբարանին : Այս հանդիսաւոր արարողութեան ներկայ էր Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. : Հոդեհանդստեան արարողութենէն ետք յաջորդաբար խօսք առին Պ. Պ. Վահան Իսմէրեան եւ Նուրհան Ֆրէնկեան եւ Հրանդ Բալուեան (գրողներու կողմէ) :

Պ. Վահան Իսմէրեան հետեւեալ բառերով նկարագրեց այս յուշարձանին խորհուրդն ու իմաստը .—

« Իբր Բարեգործականի անդամ, ինծի տրուեցաւ պատիւը խօսք առնելու այս հանդիսաւոր առիթով :

Նախ շնորհակալութիւններ ունիմ յայտնելիք այն բոլոր ներկաներուն — որոնք պարտականութիւն համարեցան ներկայ ըլլալու այս Յուշարձանին բացման :

Շատ տարիներ առաջ այս հողը գնուած էր մեր մտաւորականներուն ցիր ու ցան աճիւնները ամփոփելու համար համեստ տեղ մը, մայրաքաղաքին մօտ, ուր անոնցմէ շատեր աւանդած էին իրենց հոգին, Լոյսի եւ Ազատութեան ոստանին մէջ, սակայն ոչ անոր հարուստ թաղերուն հսկայ եւ ճոխ շէնքերուն երթիքին տակ :

Առաջին օրէն մեր մտածումն էր հաւաքել մեր հայ գաղթական եւ պանդուխտ դրագէտներուն, բանախօսներուն, նկարիչներուն ոսկերոտիքը տեղ մը, որ դրեթէ վանք մը ըլլար բացօթեայ, ուր դային մնացորդները մեր ազդին, հոն ազօթելու, հոն չմոռնալու, հոն սորվելու մեր լեզուն, ի պատիւ անոնց որ իրենց ամբողջ կեանքին մէջ առաջին տեղը տըւած էին իրենց հօրենական բարբառին : Անոնք եղած էին առանց համազգեստի զինուորներ, որոնք պաշտպանած էին մեր վերջին գանձը, յոյս դնելով ապագայի մը վրայ որ յստակ չէր երեւար :

Ասկէ աւելի քան քսան տարիներ առաջ, Վահէ Ֆրէնկեան դաղափարը ունեցած էր անոր, ես ալ ընկերացած էի իրեն : Աւա՛ղ, ինքը չկայ այլեւս եւ ես ողջ մնացած եմ տեսնելու համար իրականացումը մեր երազին : Այն ժամանակ մեր դաղափարը չէր միայն ափ մը հողի մէջ դետեղել աճիւնները մեր մտաւորականներուն, այլ պատշաճ յիշատակարան մը կանգնել այնտեղ ուր կը հանդչէին վերջապէս, իրենց դժնդակ կեանքէն յետոյ :

1943ին էր որ դնեցինք հողը, հոն փոխադրելու համար մեր դժբախտ մտաւորականներուն մարմինները :

Կա՞յ ասկէ աւելի բարեգործական նպատակ մը .— յիշել անոնք որ իրենց ազգային լեզուով գրեցին օտար երկինքներու տակ, կարդալ զանոնք եւ անոնց գիրքերով ուսուցանել մեր զաւակները, չմոռնալ անոնց յիշատակը եւ այսպէսով ապահովել ապագան որ մեզի չի դար, այլ մենք անոր կ՝երթանք :

Տարիներու ընթացքին մեր մեռեալներուն թիւը կ՝աւելնար. նմանապէս մեր նախատեսած ծրագիրն ալ կը փոխուէր : Ունեցանք նուիրատուութիւններ ընկերակցութիւններէ եւ անձնաւորութիւններէ, որոնց բոլորին Հ. Բ. Ը. Միութեան երախտագիտութիւնը կը յայտնենք թէ բերանացի հոս եւ թէ գրաւոր, բացականերուն :

Յուշարձանը որ կը դիտէք, Հայուհիի մը ձեռակերտն է, Անթուան Պուրտէլի աշակերտուհի, Տիկին Տարիա Կամսարականի, որ յղացաւ դաղափարը, գործադրեց զայն կաւէ եւ յետոյ Սիւս Եղբայրները ձուլեցին պղինձէ. յատակը սեւ կըրանիթէ է, կառոյցը հաստատուն : Արձան մը, որ անհրաժեշտ խնամքով պիտի կրնայ դիմադրել ժամանակի աւերներուն : Կը ներկայացնէ կռունկ մը որ իր թռիչքը կեցուցած է մահարձանին վերեւ աւետիս մը տալու համար մեր Հայրենիքէն. «Ով ննջեցեալ, զարթի՛ք, սթափեցէք, ազատեցանք» :

Ազատութիւնը՝ այս հողին տակ բոլոր պառկողները երազեցին, տքնեցան անոր համար, կեանքերնին զոհեցին շատերը տարաժամ : Ի՞նչպէս չյիշեմ Չօպանեանը եւ Բաշալեանը, Ակնցի շառաւիղներ Անիէն զաղթած ազգայիններու : Ամէն մէկը իր յատուկ պատմութիւնը ունի, իբր պայքարող յօդուտ հայ ազդին : Թոյլ տուէք որ հոս անոնցմէ իմ լաւ ճանչցածներէս մէկը յիշեմ .— Զէյթունցի Տէվլէթ Գէորդեան, որ կեանքին դառն բաժակը քամեց ցմրուր եւ աջ կողմէն անդամալոյծ ըլլալով ձախ ձեռքով վերջացուց երրորդ հատորը իր ծննդավայրին պատմութեան : Իր հոգին աւանդեց խուցի մը մէջ, ամենահամեստ պանդոկի մը վերջին յարկին վրայ, առանց բազրիքի սանդուղով, որուն մինչեւ վերը մագլցիլը Զէյթունի լեռներուն եւ կիրճերուն չափ դժուար էր : Փարիզի դերութեան միջոցին էր այս, ոչ բժշկական խնամք, ոչ փոխնորդ ճերմակեղէն, ոչ նոյնիսկ իր գիրքերը, զորս անողոք դատաստան մը ծախել ստիպած էր իր հիւանդութեան միջոցին : Իր սեղանին վրայ, հաճարի ալիւրէ շերտ մը օթեկ հացը կը փոշիանար եւ կերած պանիրին մէջ աւելի դաճ կար քան կովի կաթ :

Այս մահարձանին կից պիտի դրուին անունները անոնց որոնք հոս կը հանդչին. Մեսրոպեան ոսկեղօծ սեպագիր տառերով պիտի փորագրուին անոնք կրանիթէ տախտակին վրայ. սակայն ցուցակը անոնց անուններով չի վերջանար, որովհետեւ այս մահարձանը կանգնուած է ընդհանուր գրողներուն, մտաւորականներուն համար «յայտից եւ անյայտից» : Անոնց ամէնքն ալ սուրբեր եղան : Ես պիտի թելադրէի որ հետեւեալ երկու անունները եւս աւելցուէին .— Պատմաբան Եղիշէ, Ե. դարուն մեր յաղթական պարտութեան ժամանակագիրը, եւ Եղիշէ Չարենց, մեզի ժամանակակից հայրենասէր բանաստեղծը՝ որուն ոսկերոտիքը անյայտ մնացին : Այս կերպով մահարձանը պիտի ըլլայ յուշարձան մը : Այս առթիւ յիշեմ պատմագիր Եղիշէի մէկ խօսքը .—

« Այն օրէն որ մարդ կը ծնի, այն օրէն կը սկսի մեռնիլ ». իսկ մեր օրերու բանաստեղծ մը՝ փոխելով այս խօսքին երկու եզրերը կ՝ըսէ .— «Այն օրէն որ մարդ մեռաւ, նոյն օրէն կը վերսկսի ծնիլ » :

« Գնա մեռիր, եկուր սիրեմ» : Հայ լեզուն ամէն պարագայի համար ունի իր առածները : Յոյն փիլսոփային խօսքն է. — « Իմ կառուցած քաղաքիս մէջ Հոմերոսին տեղ չկայ» : Հայեր ուր որ հաստատուած են, կանգնած են վանքեր աղօթելու եւ դրելու համար : Սկիզբը ըսինք, այս դամբարանը թող ըլլայ բացօթեայ վանք մը, ուր մեզի յաջորդ սերունդները գան ատեն ատեն յիշելու մեր հէք նընջեցեալները եւ անոնց գրածները : Գի՞րն է թէ թուանշանը վերջին յաղթականը. առաջինը միշտ վեր կը մնայ .— «Բարձրագոյն քան զապշեալն դուար մարդկանց » :

Բարեգործութիւն կատարելն ալ տեսակ մը բանաստեղծութիւն է : Ինչ որ մեզի կը մնայ այս աշխարհէն, ան ալ մեր բարի գործերն են : Ուրեմն, մեր Հայ Բարեգործականին հմայքը մաքուր, այսինքն սուրբ պահենք. ան ինքնիրեն կը բարձրանայ եւ կ՝աճի :

Դրացի հիւսիսային հզօր պետութեան մը ազգային բանաստեղծը կը գոչէ . — « Սիրտս կտոր կտոր խորտակուած, փշրուած է, սակայն ես չեմ պարտուած տակաւին » :

Բարեգործականը այս կռունկին պէս թռիչք կ՝առնէ օդին մէջ, իրեն կ՝ընկերակցին ուրիշ անցորդ թռչուններ խումբով, սպիտակ, անրիծ, ոմանց գլուխը եւ պարանոցը կանաչ զմրուխտէ, կտուցնին ու մաշկոտ թաթիկներուն ճանկերը կարծը, սուր եւ անողորկ՝ իբր յակինթ կարմիր : Կ՝անցնին դաշտեր, երկիր, ծովեր, ովկիանոսը՝ ամպրոպներուն մէջէն անվախ, ձայն տալով իրարու, մանաւանդ առաջնորդին, որպէսզի ուղիղ ճամբէն չխոտորի :

Երբ անոնք կը հանդչին լճակի մը եզերքը, դարանակալ կեցած քարի կտորներ չնետենք անոնց ուղղութեամբ, չպարպենք զնդակներ անոնց կողմը, այդ զնդակները յաճախ կը վրիպին անոնց ճարպապատ փետուրներուն պատճառով :

Զգենք որ անցնին, բարձրանան, մինչեւ հասնին իրենց թիրախին, մաքրագործման նպատակին» :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (121)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

Մաթթէօ Մանօլի եւ կառքի բեռնագրին տիրոջը հետ կ՝երթայ՝ Լոյտի գործակալութեան, թուղթին վրայէն Սիլվիօ Ռիչչի անունը սրբել տալէ եւ ասոր տեղ իր մեծաւոր Լաֆրանքոյի անունը արձանագրել տալէ յետոյ, մաքսէն կը հանէ ֆայթօն կառք մը, երկու հոգինոց :

Մաթթէօ պատասխանելով հարցաքննիչի մէկ հարցումին, յայտարարեց թէ ինք վերջէն իմացաւ որ Սիլվիօ Ռիչչի ստացած էր կառքը եւ մաքսատունը բերած էր իր կառապանն ու ձիերը, բայց թէ ինք այդ բոպէին բացակայ էր մաքսատունէն եւ, հետեւաբար, չէր կրնար դիտնալ թէ անոնք դէպի ուր վարած էին կառքը, միայն, ազօտակի կը յիշէր թէ՝ կառքը կնոջ մը անունին էր :

— Ի՞նչ դէմքով, ի՞նչ հասակով է Սիլվիօ Ռիչչին, հարցուց քննիչը .

— Բարձր հասակով, քարձ, անպեխ երիտասարդ մըն էր պատասխանեց Մաթթէօ, առաջուընէ բնաւ չէի ճանչնար զինքը :

Յանձնաժողովի նախագահը, ցոյց տալով Մաթթէոյի ձգախէժէ կառքին մնացած կտորուանքը :

— Կը ճանչնա՞ս ասոնք, ըսաւ .

— Այո, կը ճանչնամ պատասխանեց Մաթթէօ, մաքսէն հանուած կառքին կըտորներն են :

Եւ այս յայտարարութեան վրայ, Յանձնաժողովը վար դրաւ Մաթթէօն, Եըլտըզի մէջ, իր տրամադրութեան տակ, բանտարկուած :

Յետոյ հարցաքննութեան հանուեցաւ Նիքոլի որդի Միհալը :

Այս մարդը Բերա կը բնակէր, Եազըճի փողոց, Տիքէոյի տան յարկաբաժինի մը մէջ :

— Խօսէ նայիմ, հրամայեց Նէճիպ Մէլհամէ, դուն ի՞նչ գիտես Սիլվիօ Ռիչչիի մասին :

— Գրեթէ մէկուկէս ամիս առաջ, պատասխանեց Միհալ, երկուշաբթի մըն էր, Ղալաթիոյ Մաքսատան դիմացի գարեջրատան մը մէջ կը նստէի, երբ քովս եկաւ Սիլվիօ Ռիչչին :

— Կը ճանչնայի՞ր զինքը ...

— Տեսքէն միայն, շարունակեց Միհալ, մտերմութիւն մը չունէի իրեն հետ, երբեմն երբեմն կը հանդիպէի փողոցը կամ սրճարանը :

— Լաւ, շարունակէ, ըսաւ նախագահը, քովդ եկաւ .

— Այո, շարունակեց Միհալ, քովս եկաւ նստաւ եւ ինծի առաջարկեց մաքսէն հանել կառք մը, որուն բեռնագիրը յանձնեց ինծի :

— Դուն ի՞նչ ըսիր իրեն ...

— Ի՞նչ պիտի ըսէի, պատասխանեց Միհալ, արհեստս ի՞նչ է, հացս ոտքս եկած էր, կրնայի՞ մերժել .

— Պատմէ նայինք ուրեմն, յարեց Մէլհամէ չարաճճի ժպիտով մը :

— Չմերժեցի, շարունակեց Միհալ, բայց որովհետեւ բեռնագրին տէրը Մաքսատան մէջ անծանօթ մըն էր եւ ինծի համար անկարելի պիտի ըլլար անձամբ կատարել կանոնական ձեւակերպութիւնները, առաջարկեցի իմ արհեստակիցներէս Մաթթէոյի, որ սիրայօժար ընդունեցաւ այս ապրանքը քաշել մաքսէն իր գործատիրոջ՝ Լաֆրանդոյի անունով :

— Յետո՞յ ...

— Միասին դացինք Լոյտ Աւստրիականի դրասենեակը, եւ անկէ Մաքսատունը, շարունակեց Միհալ :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Հայ Կաթողիկէ պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ

Հ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆԻ

յիշատակին։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՕՆՊԱՇԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Տէսինէն, Յարութիւն, Սարկիս եւ Ստեփանիկ Սվազլեան եղբայրները իրենց մեծ քեռայրին Մխիթար Ասորեանի մահուան քառասունքին առթիւ 50 ֆրանք, ինչպէս նաեւ իրենց մեծ մօրաքրոջ եւ քեռայրին մահուան տարելիցին առթիւ (Պոլիս) 50 ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի տան իրենց կնքահօր՝ Օնպաշեանի սրահին։

×

Հայկ Սէրէնկիւլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Գ. Գարաճֆիլեան քսան ֆրանք, Այրէ Տիկ. Եւա Թեմիրեան եւ Տէր եւ Տիկին Ս. Խաչատուրեան 30 ֆրանք կը նուիրեն։

(Մասնակ «Յառաջ»էն)։

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Զաքարեան եւ զաւակները, ողբացեալ Հայկ Սէրէնկիւլեանի անակնկալ մահուան առթիւ, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրէ Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վաղդէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

Այս տխուր առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի տասը ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան յիսնամեակին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի կ'ունենայ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ, ինչպէս նաեւ Ալֆորվիլի, Առնուվիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրմէ առ յաւէտ բաժնուած հիմնադիր անդամներուն, բարերարներուն, անդամներուն եւ համակիրներուն յիշատակին։

Կը խնդրուի հաւատացեալ հասարակութիւնէն իր ներկայութեամբ յարգել այնոնց յիշատակը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Որբ. Օգն. Մարմինը ընդհակառակ թեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գ. Ազլաղանեանէ 30 ֆրանք։

×

Կապոյտ Աչի Փարիզի մասնաճիւղը ընդհակառակութեամբ ստացած է հարիւր ֆրանք Պ. Ստեփան Թէրզեանէ ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

×

Այրէ Տիկին Արշալոյս Ասորեան եւ զաւակները Ազատ եւ Սեպուհ Ասորեան, եւ համայն ընտանեկան պարագաները ընդհակառակութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ներկայութեամբ, մամուլով, հեռագիրով, նամակներով եւ բարեզոր ծական հաստատութեանց ըրած նուէր ներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր ՄԻՀՐԱՆ ԱՍՈՐԵԱՆԻ զառնակսկիծ մահուան առթիւ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ նկարներու ցուցահանդէսին ի պատիւ տրուած ընդունելութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը՝ Մայիս 10, ժամը 21ին, նախագահութեամբ՝ ԱՆՏՐԻ ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՓՈՆՍԻ, (Ֆրանսական Կաճառէն)։

Ցուցահանդէսը բաց է մինչեւ Մայիս 22, ամէն կէսօրէ յետոյ ժամը 14էն 18։

CLUB DES 4 VENTS

1, Rue Gozlin, Paris - Métro St. Germain-des-Près

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՒԱՐ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պօտոնի թաղականութիւնը Ապրիլ 28ին Տիկին Փայլածուն Մակարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները ստացած է.—

Տէր եւ Տիկին Զարղալաթեան եւ զաւակները 30 ֆր., Պ. Հ. Տատուրեան 30, Տէր եւ Տիկ. Պօղոսեան եւ զաւակները 25, Պ. Յարութիւն Եղիազարեան 20, Պ. Սեդրակ Ճամուղեան քսան, Պ. Մանուկ Զիլեան, Պ. Անդրանիկ Պօլիկեան, Պ. Պետրոս Գալայճեան, Պ. Ֆրանսուա, Պ. Կարապետ Պօլիկեան, Պ. Անդրանիկ Թումայեան տասնական ֆրանք եկեղեցին, Տէր եւ Տիկին Պօղոսեան եւ զաւակները դպրոցին 25, Պ. Գաբրիէլ Լուսարարեան Աղքատաց տասը, Պ. Գաբրիէլ Լուսարարեան Դպրոց Դասուն 10։

Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է Կարապետ Ճէմճեանի թաղման առթիւ.

Պ. Պ. Երուանդ Տօրումեան տասը ֆր. եկեղեցին, Սիրուն Եաղմուրեան տասը աղքատաց, տասը եկեղեցին, Ալպէռ Պօֆէռա10 աղքատաց, 10 եկեղեցին, Վազ. Ներսէսեան 5 Աղատաբեց հինդ եկեղեցին, Սամուէլ Տէր Միքայէլեան 5 եկեղեցին, Յովհաննէս Ճճմեան տասը աղք., տասը եկեղեցին, Մխիթար Սահակեան հինդ եկեղեցին, Յարութիւն Պօյաճեան 15 եկեղեցին, կիրակոս Վարդանեան հինդ եկեղեցին, Սուրէն Փիրենեան տասը եկեղեցին, Թոպէր Սառաճեան հինդ աղք.։

Եօթը Տարիներ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ · Սա – մուէլ Ղրատուն։

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն· Ֆ·

Շրջանակով 300 Ն· Ֆ·

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,

PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Մխիթարեան Ֆրանսայի չրջաններու ընկերական ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօրը, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Ներկայ կ'ըլլան ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ։

Այս առթիւ պիտի կատարուի չրջաններու երիտասարդ թեկնածուներու երդման արարողութիւնը։

Իրիկունը տեղի կ'ունենայ ընկերատամակրական խնջոյք նոյն սրահին մէջ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» եւ «Փոթորիկ» խումբերու ընկերները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ։ Կարեւոր բօակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Թոմսումի խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, ընկ. Մանուկի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Եղերաբախտ բանաստեղծ եղիչէ Չարենցի նուիրուած գրական երեկոյ։

Կազմակերպուած Համազգային Մշակութային ընկերութեան կողմէ։ Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Հայ Մշակոյթի Տան Շ. Մխիթարեան սրահին մէջ, 17 Բիս Պլէօ, մեթրօ Փատէ։

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՄՆԱՑԱԿԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը կը մասնակցին Ե. Գրիգորեան եւ Ա. Փուլատեան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ եաք ժամը 16էն 19, Մխիթարեան գրասենեակը, 17 Բիս Պլէօ, (Յարկ)։

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 12, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14։

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիլ եւ Ալոֆասիոն Ֆոնթենօ միլիալի թուղթերով, կարենալ խրատելու զաւակները արձանագրել տալու համար։ Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ։

Հեռաձայնով արձանագրութիւնները չեն ընդունուիր։

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ որպէսզի արուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են։

Հ. Յ. Դ. ''ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ'' ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսականն ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ եաք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ։

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Յօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուիչը։ Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, դուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաթեոսեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ։

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները։

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասանուհիներու։

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·45ին, Սալ Ատիաո, 4 Սֆուատ Ռափ, Փարիզ (7), մեթրօ էֆօլ – Միլիթէռ։

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Ալտունեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Ալտունեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժիրայր Վարժապետեան, *ինչպէս նաեւ* Օրիորդներ՝ Լ. Թոփալեան, Ա. Թարոն, Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկեան, Բ. Թէրզեան, Կ. Թոփուզեան, Գ. Մամիլեան։

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին։ Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ։

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան դրասենեակը՝ 11 Սֆուատ Ալպոնի, Մեթրօ Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Բիս տը Թրէվիզ։

ՀԱՄԱՐՈՏ ՑՈՒՑԱԿ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն 20, Սալ Մաղնօ, 88 Բիս տ'Օպանը

Հովանաւորութեամբ կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ՍԱՐՔ.ի

Կը նախագահէ Պ. ՆԱՋԱՐԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ՀՈՒԼԵՐԸ»։

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Չէօրէքճեան (*լութ*), Ճօշկունեան (*ճեռնադաչնակ*), Փիրայր Գասպարեան (*երգ*), Ալիս Շահմիրեան։ Օր. Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ. Պ. Գիւլումեան, Յ. Այբայեան։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ
10
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
10 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9602 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9602

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԽՈՐԷՆ Ա.Ի ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՍԵՓԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ « ՅԱՌԱՋ »Ի)

ՊԻՐՈՒԹ, (Յառաջ).— Կիրակի, Մայիս 5, առաւօտեան ժամը 8էն, Հաւատացեալ խուռներամ բազմութիւն մը հաւաքուած էր Անթիլիասի Կաթողիկոսարանին բակը՝ ուելի քան վեց ժամուան համբերատար սպասումով վկայելու համար, թէ որքան կապուած է իր Կաթողիկոսութեան բոլոր Թեմերէն եկած պատգամաւորներուն, թէ իր ընտրելիք նոր Կաթողիկոսը ի յա-ռաջադունէ սիրուած է իր ժողովուրդին :

Կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարին մէջ մատուցուած պատարագէն եւք, հոգեկան եւ աշխարհական պատգամաւորները առաջնորդուեցան Վեհարան, մինչեւ որ անհրաժեշտ դասաւորումը կատարուի Տաճարէն ներս (ուր կը դումարուէր ընտրական ժողովը) :

Իւրաքանչիւր դէմքին վրայ կարելի էր կարդալ միեւնոյն տխրութիւնը՝ երջանկահիշատակ Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի այն քան վաղաժամ վախճանման յիշողութեամբ, եւ միեւնոյն ուրախութիւնը՝ կիլիկիոյ Աթոռին վրայէն սուգի քօղը վերցնելով արժանաւոր նոր յաջորդ մը ընտրելու անհամբերութեամբ :

Ժամը 10·30ին պատգամաւորները հրաւիրուեցան Վեհարանէն անցնիլ Մայր Տաճար, իրենց պատմական պարտականութիւնը կատարելու համար :

Ժողովուրդը, որուն կարպապահու-թեան կը հակկին Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտները ու յանձնախումբ մը, ջերմ ծափերով ի՛ողջունէր պատգամաւորները : Ծափերը սկսան, երբ Անթիլիասի միաբանութեան անդամները, կիլիկիոյ Թեմերու առաջնորդներն ու քահանայ հայրերը եւ-թացան Վեհարանին ասպիճաններուն վրայ : Իսկ երբ, ամէնէն եւք, երեւցաւ Կաթողիկոսական տեղապահ Խորէն Արք· Բարոյեան, տասնապատկուած ծափերը պարզ կերպով ցոյց կուտային, թէ ժողովուրդը իր սրտին մէջ արդէն իսկ ընտրած է իր հայրապետը :

Մայր Տաճարէն ներս, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռին չորս սիւները պատուած են սեւ շղարշով : Փակ է Ս· Խորանին վարագոյրը :

Բոլորակաձեւ շարուած աթոռներուն վրայ տեղ գրաւած են աշխարհական պատգամաւորները, որոնք երկկուղած լարտանքով ոտքի կը կանգնին երբ Մուղամ կը դրծէ Կաթ· Տեղապահը՝ Թե-ռերու եւ Անթիլիասի միաբանութեան անդամներուն ղեկաւարութեամբ :

Խորէն Արք·ի դէմքը կ'արտայայտէ խոր տխրութիւն, երբ ակնարկը կանգ կ'առնէ շղարշներուն վրայ : Երջանկայիշատակ Զարեհ Ա.ի ոդին կը սաւառնի Տաճարին ներս : Ու երբ Կաթողիկոսական Տեղապահը բացառիկ յուզումով կ'արտասանէ «Հայր Մեր»ը, բոլոր ներկաները կը ժամանակին իր «Ամէն» ին :

Բայց՝ « մահը իր ճամբով, կեանքը՝ իր ճամբով » :

Հաւաքուած են սրբազան ու պատմական պարտականութեան մը համար : Ձեռնարկ քննելու աշխատանքի :

Ճամբարձ քուէարկութեամբ ընտրուեցաւ առաջնեայ դիւան մը (առենադպիր՝ երիցագոյն պատգամաւոր Յակոբ Եպս· Մելքոնեան· առենադպիր՝ կրտսեր պատգամաւոր Վ· Շամլեան), որ առաջեկ պատգամաւորներուն լիազօրագրերը : Ապա, Յ· Տէր – Մելքոնեան խօսեցաւ բացման կարճ ճառ մը, որուն մէջ ի մասնաւորի չէշտեց այն պարագան, թէ այս ժողովը անննախընթաց է Կիլիկեան Աթոռի պատմութեան մէջ : Արդարեւ, առաջին անգամն է, որ Լիբանանի, Բերիոյ եւ Կիպրոսի Թեմերէն զատ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընդարձակ Թեմերուն կը մասնակցին Ամերիկայի, Պարսկաստանի, Իրանահնդկաստանի, Յունաստանի Թեմերու ներկայացուցիչ-ները եւս, բոլորը միասին կազմելով 90 հոգինոց պատկառելի ժողով մը (որոնցմէ վեցը բացակայ են բանաւոր պատճառներով) :

Ուրեմն, ներկայ են լիազօրուած 84 պատգամաւորներ, որոնք իրենց մնայուն դիւանը կ'ընտրեն հետեւեալ ձեւով· Ա· Առենապետ՝ Յ· Տէր – Մելքոնեան (Պէյրութէն), Բ· առենապետ՝ Եդուարդ Սահակեան (Ամերիկայէն), Ա· առենադպիր՝ Վ· Շամլեան (Պէյրութէն), Բ· առենադպիր՝ Ալբէրտ Բերնէտի (Թէհրան – նէն) :

Կաթ· Տեղապահ Խորէն Արք· Բարոյեան խօսք առնելով, կատարեց ժողովին պաշտօնական բացումը : Նախ, իր յուզումով ողկոյզից վախճանեալ Վեհափառ Զարեհ Ա.ի յիշատակը, ու արտասանեց «Տուրս», որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս ինքնամփոփման մէջ : Ցետոյ բարի գալուստ մաղթեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամն ըլլալով այսքան բազմանդամ Պատգամաւորական Ժողովին : Շեշտեց թէ Կիլիկիոյ Աթոռը կարեւոր ազգակ մըն է Սփիւռքի հայ կեանքին մէջ՝ որովհետեւ կը ներկայացնէ արտասահմանի Հայութեան չատ կարեւոր տարրը :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ միաբանութիւնը կազմած էր հնդանուն ցանկ մը, որուն առաւելագոյն քուէ ստացողներէն պիտի կազմուէր եռանուն ցանկ մը · ու երկրորդ քուէարկութեամբ մը, այս եռանուն ցանկէն պիտի ընտրուէր նոր Կաթողիկոսը : Հնդանուն ցանկը բազկացած էր հետեւեալներէն· Խորէն Արք· (Կաթ· Տեղապահ եւ Պէյրութի Առաջնորդ) · Ղեւոնդ Արք· (Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ), Տաճատ Արք· (Ճէզիրէի Առաջնորդ) : Սուրէն Արք· (Երուսաղէմէն), Նորայր Արք· (Երուսաղէմէն) :

Առաւելագոյն քուէ ստացան Խորէն Արք· Բարոյեան (83), Ղեւոնդ Արք· Զէյլեան (75), Տաճատ Արք· Ուրֆալեան (61) : Սահեղծուած եռանուն ցանկը քուէի դրուելով Խորէն Արք· Բարոյեան միա-ձայնութեամբ (նուազ մէկ ձայն) ընտրուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս :

Հակառակ անոր, որ բոլորին մտքին մէջ որոշ էր, թէ ընտրութիւնը պիտի կեդրոնանայ Խորէն Արք·ի անձին վրայ, դարձեալ յուզումի ալիք մը պատեց ներկաները, երբ Ե· Սահակեան դիւանին անունով յայտարարեց ընտրութեան արդիւնքը · մինչ դուրսը, բակին մէջ խըռնուած ժողովուրդը, որ բարձրախօսնե-րու շնորհիւ կը հետեւէր ժողովին աշխատանքներուն, խելահեղ ծափերով կ'ողջունէր նոր Հայրապետին ընտրութեան լուրը· տաճարին զանգերը ուրախ զոլանշով աւետիսը կը հաղորդէինամբողջ շրջապատին : Պէյրութի եւ շրջաններու հայկական եկեղեցիներու զանգերն ալ, նոյն պահուն, արձագանգ կը հանդիսանային այս աւետիսին :

Անթիլիասի Մայր Տաճարէն ներս, դպրեվանքի տղաքը, որոնք պատիճին փակ դռներուն առեւէն անհամբերութեամբ կը սպասէին իրենց Կաթողիկոսին ընտրութեան, ուրախութենէն պոռթկացող աչքերով կը քակէին Կաթողիկոսական Աթոռին սեւ շղարշները, կը բանային լուսապարզուած Մ· խորանին վարագոյրը եւ ողջոյնի ծաղկեպսակով «Հրաշափառ» կ'երգէին :

Նորընտիր Կաթողիկոսը, շրջապատուած եկեղեցական հայրերէն, առաջնորդուեցաւ դաս, ուր արտասանեց շնորհակալութեան եւ ողջոյնի կարճ ճառ մը : Ողջոյնի իր առաջին խօսքերը ուղղուած էին Էջմիածնի·— « Եղբայրական ողջոյնի խօսք կ'ուղղեմ Էջմիածնի նախա-մեծար Աթոռին եւ անոր պահակալ Տ· Տ· Վազգէն Ա· Կաթողիկոսին», ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի ու Պոլսոյ պատրիարք-ներուն :

Ապա, ժողովրդեան բուռն ծափերուն մէջ, նորընտիր Կաթողիկոսը դուրս եկաւ Մայր Տաճարէն ու բարձրացաւ Վեհարան, որուն աստիճաններուն վրայ Կաթողիկոսական իր առաջին օրհնութիւնը տուաւ ներկաներուն :

Ուրախութեան արցունքներ կը պսպղային չատերու աչքերուն մէջ, երբ համբերութեամբ կարդի կը սպասէին Վեհափառին աջը համբուրելու համար :

× Ընտրութեան լուրը անմիջապէս հաղորդուած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի :

Կիրակի երեկոյ, Լիբանանի Թեմի ազգային իշխանութիւնները կազմակերպած էին փառաւոր ճաշ մը, Պէյրութի չքեղ պաղոյն պանդոկներէն «Ֆէնիսիա»ի մէջ, ի պատիւ նորընտիր Կաթողիկոսին եւ պատգամաւորներուն : Ճաշի վերջաւորութեան, իւրաքանչիւր Թեմի Ազգ· իշխա-նութեանց ներկայացուցիչը իր բարե-մաղթութիւնները բրաւ Տ· Տ· Խորէն Ա· Կաթողիկոսին : Իսկ ամէնէն եռքը խօսք առաւ Վեհափառն ու շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ իր անձին վրայ կեդրոնացուած միաձայնութեան, օրհնեց հայ ժողովուրդը, իր երախտապարտութիւնը յայտնեց Լիբանանի Հանր· Նախագահին եւ յայտարարեց թէ Պէյրութի ազգայիններէն Պ· Խորէն Բահան խոստացած է եռայարկ նոր առաջնորդարանի մը շինութեան բոլոր ծախքերը : Պ· Ճորճ Մարտիկեան եւս քանի հազար տոլարի նուէր մը ըրաւ Կաթողիկոսին՝ յարմարագոյն ձեւով գործածուելու համար :

Շ· Ք·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱՍՐ ՄԵԿՆԵՑԱՒ ԱԼԺԷԷՆ

ՁԵԿՈՅՑԸ ՇԱՏ ԲԱՆ ՁԸՍԵՐ

Երբ Ռայիսը մեկնեցաւ Ալժէէն, չատ յոտնակ չէր թէ ո՞ւր կ'երթար : Պաչտօնապէս հրաւիրուած ըլլալով Թիթոյին կողմէ, ըսուած էր թէ Պելկրատ կ'երթայ, բայց վերջին պահուն հաւանական կը նկատուէր նաեւ որ Գահիրէ վերադառնայ կամ նոյնիսկ Սուրիա երթայ :

Ալժէ իր այցելութեան առթիւ տրա-մադրած զեկոյցը չատ բան չըսեր թէեւ չատ երկար է : Դէպերու կարծիքով այդ զեկոյցին մէջ չըսուածը ըսուածէն աւելի կարեւոր է : Ոչ մէկ ակնարկութիւն կայ հոն Ալժերիոյ հաւանական անդամակցութեան մը Արաբ Մ· Հանրապետութեան : Ցատակ կերպով սակայն կը յիշուի թէ Ալժերիա նոյն հեռանկարները դակներն ալ, նոյն պահուն, արձագանգ կը հանդիսանային այս աւետիսին :

Անթիլիասի Մայր Տաճարէն ներս, դպրեվանքի տղաքը, որոնք պատիճին փակ դռներուն եռեւէն անհամբերութեամբ կը սպասէին իրենց Կաթողիկոսին ընտրութեան, ուրախութենէն պոռթկացող աչքերով կը քակէին Կաթողիկոսական Աթոռին սեւ շղարշները, կը բանային լուսապարզուած Մ· խորանին վարագոյրը եւ ողջոյնի ծաղկեպսակով «Հրաշափառ» կ'երգէին :

Նորընտիր Կաթողիկոսը, շրջապատուած եկեղեցական հայրերէն, առաջնորդուեցաւ դաս, ուր արտասանեց շնորհակալութեան եւ ողջոյնի կարճ ճառ մը : Ողջոյնի իր առաջին խօսքերը ուղղուած էին Էջմիածնի.— « Եղբայրական ողջոյնի խօսք կ'ուղղեմ Էջմիածնի նախամեծար Աթոռին եւ անոր պահակալ Տ· Տ· Վազգէն Ա· Կաթողիկոսին», ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի ու Պոլսոյ պատրիարքներուն :

Ապա, ժողովրդեան բուռն ծափերուն մէջ, նորընտիր Կաթողիկոսը դուրս եկաւ Մայր Տաճարէն ու բարձրացաւ Վեհարան, որուն աստիճաններուն վրայ Կաթողիկոսական իր առաջին օրհնութիւնը տուաւ ներկաներուն :

Ուրախութեան արցունքներ կը պսպղային չատերու աչքերուն մէջ, երբ համբերութեամբ կարդի կը սպասէին Վեհափառին աջը համբուրելու համար :

× Ընտրութեան լուրը անմիջապէս հաղորդուած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի :

Կիրակի երեկոյ, Լիբանանի Թեմի ազգային իշխանութիւնները կազմակերպած էին փառաւոր ճաշ մը, Պէյրութի չքեղ պաղոյն պանդոկներէն «Ֆէնիսիա»ի մէջ, ի պատիւ նորընտիր Կաթողիկոսին եւ պատգամաւորներուն : Ճաշի վերջաւորութեան, իւրաքանչիւր Թեմի Ազգ· իշխանութեանց ներկայացուցիչը իր բարե-մաղթութիւնները բրաւ Տ· Տ· Խորէն Ա· Կաթողիկոսին : Իսկ ամէնէն եռքը խօսք առաւ Վեհափառն ու շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ իր անձին վրայ կեդրոնացուած միաձայնութեան, օրհնեց հայ ժողովուրդը, իր երախտապարտութիւնը յայտնեց Լիբանանի Հանր· Նախագահին եւ յայտարարեց թէ Պէյրութի ազգայիններէն Պ· Խորէն Բահան խոստացած է եռայարկ նոր առաջնորդարանի մը շինութեան բոլոր ծախքերը : Պ· Ճորճ Մարտիկեան եւս քանի հազար տոլարի նուէր մը բրաւ Կաթողիկոսին՝ յարմարագոյն ձեւով գործածուելու համար :

Շ· Ք·

կը հետապնդէ : Կը չեշտուի .— «Երկու քոյր ժողովուրդներու հաւատքը արաբական միասնականութեան հանդէպ, արիւնի կապ, հասարակաց նպատակ, վճռական որոշում դէմ դնելու աշխարհակալութեան, անդրդուելի կամք ազատագրելու համար արաբ հայրենիքը, երդում պաշտպանելու Պաղեստինը եւն.» :

Ի վերջոյ Հինգշաբթի առաւօտ կը հաղորդուէր թէ Զօր· Աթասի յայտարարած է Դամասկոսի մէջ թէ եգիպտոսի եւ Սուրիոյ միջեւ եղած տարակարծութիւնները վերջ գտած են, ամէն ինչ յոտնակ է : Այս պայմաններու մէջ կը ճշդուէր վերջին պահուն թէ Նասր ճամբան փոխած ու Պելկրատ գացած է, հանդարտ սրտով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԵՆԸԼՏի իր մամուլի հերթական ասուլիսին մէջ յայտարարած է թէ որեւէ յարձակումի պարագային Միջին Արեւելքի մէջ, Միացեալ Նահանգները անմիջապէս կը հակազդէն, մանաւանդ եթէ յարձակումը ըլլայ Իսրայէլի դէմ :

ԵՐԿՅ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ դէմ դիմաց են Մոսկուայի երիտասարդ դրագէտներու համագումարին մէջ : Համայնավար կուսակցութիւնը կը փորձէ հերքել թէ տաղնապ մը գոյութիւն ունենայ հին եւ նոր սերունդին միջեւ թէեւ Ֆեատին յըստակ էր երբ բսաւ «մեր ժողովին մէջ կարեւոր կէտն է՝ փոխանցութեան դասերը փոխանցել» : Աւելցնենք թէ նոր ամբաստանող մը երեւան եկած է յանձին՝ Եւտըի Կակառինի (առաջին տիեզերագնացը) որ խիստ կերպով յարձակած է Եւտուշչենկոյի վրայ ... :

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ 145ի դէմ 266 ձայնով քուէարկեց փոխադարձութեան օրինագիծը զոր կառավարութիւնը ներկայացուցած էր :

ՔԱՆԻ չարժանկարի տարեկան փառատօն բացուեցաւ Հինգշաբթի իրիկուն : Փիւռիհն մէջ Միացեալ Նահանգներու կողմէ կը մասնակցի՝ Ռուբէն Մամուլեան :

ԴԱՄԱՍԿՈՍի մէջ նոր ցոյցեր եղած են Նասրի ի նպաստ : Այս առթիւ նասրականներ երկու թերթեր փակուած են : Լուսարձել ալ հաստատուած է Հալէպ : 40 ուսանողներ ձերբակալուած են, բայց Զօր· Աթասի յայտարարութիւնը վերջ կը դնէ բոլոր տարակարծութեանց :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՎԻՇԻՆՍԿի, Լեհաստանի աւագերէցը Վատիկան հասաւ առջի օր : Կը կարծուի թէ Լեհաստանի եւ Վատիկանի յարաբերութիւնները կը բարելաւուին, ի մասին :

ՖԻՏԷլ ՔԱՍԹՐՕ Վօլիոկրատէն Թաչկէնտ անցած է :

5000 ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ պիտի հսկեն Զօր· ոը Կոլի ապահովութեան վրայ Յունաստանի իր ճամբորդութեան ընթացքին : Արդէն իսկ բոլոր Ֆրանսահպատակները որ Աֆրնք կը հասնին կը հարցաքննուին եւ իրենց լուսանկարները Փարիզի ոստիկանութեան կը դրկուին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի փողոցներէն մէկուն անունը սպանացի համայնավար կրիմոյի անունը պիտի կրէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅի ինը ծերակուտականներ կ'ուզեն որ Ամերիկա փոխադարձ պաշտպանութեան դաշինք մը ստորագրէ Իսրայէլի հետ :

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

Ապրիլեան եղեռնի տարեդարձին առթիւ Մարսէյլ բանախօսելէ եռք, Հ· Վահան Յովհաննէսեան Փարիզ հասաւ Զորեքշաբթի եւ պիտի մնայ քանի մը օր :

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՆՔԸ

Աշխարհի ճակատագիրը վարող պատասխանատու անձնաւորութիւնները խաղաղութիւն կը կրկնեն եւ չարունակ կը սպառազինուին : Փոխադարձ անվստահութիւնը ապագայ աղէտի մը պիտակ – ցուիթիւնը կը հեռացնէ բախումը, մրցակցութիւնը կը տեւէ : Խաղաղասէր խմաւունները կոչին տակաւ արձագանգը կը մարի զէնքերու եւ զրահապատ սայլերու ժխորին մէջ: Գիտութեան եւ ճարտարութեան չնորհիւ կատարելագործուած զէնքերը աւերներ կը գործեն հեղիկ քաղաքացիներու մէջ, քաղաքներ կը կործանին, միլիոններու կը հասնին այրիներու եւ որբերու թիւը :

Պատերազմը տեւական եւ մնայուն է – բեւեռ մըն է մարդկային ընկերութեան մէջ, իր գոյութեան օրերէն ի վեր : Ընկերային կեանքն կասեցնել կը հաշուէ ութ հազար դաշնագրեր խաղաղութեան համար, հարիւր միլիոն մեռեալներ պատերազմներու մէջ :

Կէս դար առաջ համաչխարհային առաւուրը ժողովուրդները կը կապէր փոխադարձ չահերով, ժողովրդավարութիւնը ամրացած էր, ժողովուրդներու կամքը կը տիրապետէր թագաւորներու քմայքին տեղ : Իւրաքանչիւր ժողովուրդ կը բաժնէր միւսին դժբախտութիւնը պատէմ մը առեն եւ կը մասնակցէր միջազգային տօնավաճառներու, ցուցահանդէսներու :

Նիքոլա կարին առաջարկով Լա Հէյ մէջ կար նաեւ Միջազգային Իրաւարար Ատեան մը, պետութեանց միջեւ տեղի ունեցող անհամաձայնութիւնները արբիտրաժառութեամբ հարթելու համար :

Պալքանեան միջադէպ մը հրդեհեց եւրոպան եւ ապա աշխարհը : Միջազգային իրաւաբանութեան յայտնի ուսուցչապետեր զարմացան, դուրս եկաւ թաքնը – ած ոճրագործը, վայրենին : Քարլայլ կ'ըսէր· « Քաղաքակրթութիւնը պատեան մըն է, ուր մարդկային կիրքերը կը չարունակեն վառել դեհենական կրակը»:

Մեծ մարդասէրներ, Քառնեկի, Ֆորտ, միլիոններ յատկացուցին խաղաղութեան համար : Նախագահ մը՝ Ուիլսըն, մնայուն խաղաղութեան մը տեսիլքով առաջադրեց Ազգերու Ընկերութեան հիմնարկութիւնը, որուն եռանդուն քարոզիչն էր Ֆրանսացի Լէոն Պուրժուա « Համերաշխութեան բարոյական»ի հեղինակը: Խաղաղասէրներու քարոզները թմրեցուցին զանգուածները ի նպաստ ռազմատենչ ցեղերու: Երիտասարդութիւնը խանդավառուեցաւ նոր կրօններով եւ ռազմադաշտ վազեց հաւատքին տարածման համար :

Խաղաղասէր խմաւունները իշխաննե– րու կը վերագրէին պատերազմներու պատճառները : Կը բաւէր տապալել զանգուածները, որ կը մերժէին զործի հրաւէրը, զանգուածներու յանձնել իրենց ճակատագրին դեկավարութիւնը վերջ տալու համար պայքարներուն, որովհետեւ ժողովուրդները խաղաղութիւն կը բաղձան : Սակայն թագաւորին չահը կը նոյնանար ժողովուրդին չահուն հետ, յաղթանակն ալ պատիւ մըն էր իշխանին համար, որ պատերազմով պատմութիւնը կը զրէր եւ ամէնուն համար :

Ընկերվարականները կ'ամբաստանէին զրամատիրութիւնը, բարձր ելեւմուտքը, չահագէտները, մեծ ճարտարարուեստը, որոնք կ'ուզէին յղփանալ ընչաղուրկներու արիւնով : Սակայն իրենք ալ քուէարկեցին պատերազմական վարկերը : Լիպիական պատերազմին հակառակորդ Մուսոլինի զարձաւ պատերազմական աչք առաջին համաեւրոպեան պատերազմին : Լենին ընդունեցաւ Պրեսթի զաշնագիրը, բայց բանակը չարժեց Լեհաստանէն, Լիթուանիոյ եւ Ֆինլանտայի դէմ :

Կան ուրիշներ բնական եւ խոր պատճառներ :

Բնական իրաւունքով մարդ կը պայքարի ապրելու համար, պայքար միջազգերին դէմ, ուրիշներու դէմ արեւուն տակ տեղ մը գտնելու համար: Կռիւը կենսաբանական եւ ընկերային երեւոյթ մըն է : Բազմածին ժողովուրդներ «կեանական տարածութիւն » պիտի փնտռեն, սահմաններէն դուրս պիտի խուժեն : Ճարտարարուեստական ժողովուրդներ հում նիւթեր եւ սպառման չուկաներ պիտի փնտռեն եւ չահերը պիտի բաշխեն իրարու : Ցաղթականը իրաւունք պիտի ունենայ ծաւալելու : Մուսոլինի կ'ըսէր· « Իտալիան պիտի պայթի»: Հիթլեր Լեհաստանի դաշտագետինը կը փնտռէր, Լեհաստանի անտառներուն պէաք ունէր, դաղթավայրերը կորուսած, սահմաններըը փակուած էին իր առջեւ: Լայնացած ուալ երկիրներ կը մերժէին ընդունիլ դաղթողները, բնիկներուն չահերը պաշտպանելու համար :

1920ին աշխարհի բնակչութեան թիւն էր մէկ միլիառ ութ հարիւր տասը մի– լիոն, 1956ին՝ երկու միլիառ եօթը հարիւր երեսուն եօթը միլիոն: Այդ ժողովուրդները կը տարբերին ցեղով, կենցաղի մակարդակով եւ թիւով եւ ճգումով: Դեղին ցեղը մարդկութեան թիւին կէսը կը ներկայացնէ, կեղրոնացած է որոշ տարածութեան մը վրայ, պզքատ է եւ տեւողութեամբ լեցուած սպիտակ ցեղին հանդէպ: Ճարտուն բնակչութիւնը տարածութիւն պիտի փնտռէ, պիտի ողողէ չրջապատը սահմաններէն դուրս խուժելով : Հետզհետէ ճարտարարուեստական երկիրները պիտի դառնան երբեմնի զաղթավայրերը, մերժելով եւրոպական արտադրութիւնները եւ նոյնիսկ արտադրական ժամանակին ապրանքները: Մրցում թիւով եւ արտադրութեամբ: Ազգ ժողովուրդները պիտի ձգտին դառնալ կիրներու, ուր բնակչութեան ճնումը կայուն է, կամ նուազելու վրայ է :

Արեւմտեան երկիրները Հասարակաց Շուկայի միջոցով կ'աշխատին լուծել ժողովրդագրական եւ անտեսական հարցերը : Իտալացիներ կը դիմեն Ֆրանսա եւ Գերմանիա, վեցերու միջեւ մաքսային դրութիւնը հետզհետէ կը տկարանայ : Համագործակցութեան օրէնքը կը ջնջէ մասամբ մրցակցութեան օրէնքը: Կ'աշխատին հաստատել եռասիրութիւն եւ այլասիրութիւն, կեանքի պայքար եւ համերաշխութիւն: Ծաւալումը բանի բերելու տեղ պիտի բլլայ խաղալ, ինչպէս երբեմն Արեւմտեան կայսրութեան մէջ : Կայ ծաւալում նաեւ մշակոյթի եւ պաշարներու, ընկերային ձեւերու : Պայքարին ձեւը կը փոխուի, մրցակցութիւնը կը մնայ անհատներու միջեւ, արտադրութեան համար : Իւրաքանչիւր անհատ կը ձգնի վեր ելլելու, դասակարգը փոխելու: Ընկերութիւն եւ պետութիւն ընտրողներէն մրցումներ հատատ– տելով, թոշակներու տարբերութիւններ հատատելով : Ճարտար բանուոր մը, պաշտօնեայ մը աւելի կը տանայ, «արդար թոշակ»ի տեսութիւնը անիրագործելի կը մնայ :

Ուիլսըն 1918 Ցունուար 8ի պատգամով կ'առաջարկէր «Ջնջում տնտեսական պատնիշներու, հատատարութիւն առեւտրական պայմաններու՝ բոլոր ազգերուն համար» (3րդ կէտ):

« Ծովերու ազատութիւն , դէնքերու սահմանափակում »:

Հիմնուեցաւ Ազգերու Ընկերութիւնը , քանի մը տարիէն պատմութեան անցնելու համար: Նոր չէր ծրագիրը: Քանդ 1795ին կը գծէր ծրագիր մը ուրկէ ներ– չընչուած ըլլալու է Ուիլսըն: Քոնվան – սիոնել Կրեկուար նման ծրագիր մը ա– ռաջարկած էր ժողովին: Սիւլլի կ'առա– ջարկէր «Քրիստոնեայ համագինակցու– թիւն »:

Կան սակայն պատերազմի չատատով – ներ, որովհետեւ քաղաքակրթութեան ազդակ մըն է, Հում քաղաքակրթուեցաւ Աֆէնքը զրաւելով , յեղափոխութեան լեգէոնները տարածեցին ռամկավարութեան գաղափարները, ժողովուրդներ հիացում ունին հզօրներու հանդէպ , արհամարհանք տկարներու հանդէպ: Բը– նութեան օրէնք է հզօրներու ապրումը , տկարներու բնաջնջումը: Պարտուածները պատմութիւն չունին: Չկայ բարոյական օրէնք մը արդիլելու համար ազգ, բազմածին ժողովուրդի մը ծաւալումը դէպի երկիր մը, որ կը քայքայուի պերճանքով եւ այլասերումով :

Կարդինալ Մերսիէ կ'ըսէր· «Պատե– րազմները անխուսափելի են, որքան ա– տեն որ կիրքերը կը տիրեն բանականու– թեան, խաղաղութիւն երազել ճշմարիտ ցնորք մըն է »:

ԽՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1832

Գ.

Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի պատմական չինութեան վայրն է :

1832ին Եփրատէն դուրսը չատ ան– վայր մըն էր: Ցունաց հիւանդանոցն ալ չինուած չէր հոն որովհետեւ Ցունաց հիւանդանոցը Գալաթիայէն՝ Եփրատի դուրսը փոխադրուեցաւ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցի չինութենէն քանի մը տարի վերջ :

Եփրատէն դուրսը հիւանդանոցի չի– նութեան չարմար զատուած էր, առան– ձին եւ մեկուսի վայր մը եւ քաղաքէն ալ դուրս գտնուելուն համար: Քաղաքին մէջ վնասակար կը համարուէր հիւանդ– նոցը թէ քաղաքին եւ թէ հիւանդներուն համար: Սակայ զատ Եփրատի դուրսը օդը, բաղդատմամբ Պոլսոյ քաղաքի դէն չատ աւելի առողջարար կը նկատուէր :

Հետաքրքրաշարժ պարագայ մըն է կայն որ ըստ վկայութեան այդ չրջանի մարդոց Պէզճեանի առաջին դիտաւորութիւնը նոր հիւանդանոցը Մարմարա « Իշխանաց կղզիներէն» մէկուն մէջ չինել էր, սակայն Կարապետ Ամիրա Ա– նաւութեան սեպհականութիւններու համա– ուր «քէհեա»ն, դիտել տուեր է թէ մէկը ազգը կրնայ մատակարարել դժուարութիւններու մասնակցել եթէ հիւանդանոցը հեռու տեղ մը կառուցուի երթեւեկութեան եւ փոխադրութեան դժուարութիւններ եւ ժողովուրդն ալ միշտ աչքի առջեւ չունենալով հիւանդ– նոցը, կրնայ բաւական ոգորմութիւն ցնել»:

Այս դիտողութիւնները կը վերագրուին Կարապետ Ամիրային, որ լուրջ խորհրդատու մըն էր, սակայն բոլորովին անչահախնդրութեամբ չէ բլած անշուշտ դիտողութիւնները, քանի եփրատի դուրս հիւանդանոցի չինութեան տնտեսական կողմը կարծես Կարապետ Ամիրայի որդւոյն՝ Սեպհականաւոր Ա– նաւութեան Յովհաննէս Ամիրայի ձեռքն էր :

Նշան ատա Նաւութեան կը հատատէ նոր հիւանդանոցին չինքը չորս տարի կանգուն տարածութիւն ունէր եւ քա– հատար օսմանեան ոսկիի նստատ ծախքը: Պէզճեան Ամիրայ, հիւանդանոցին չուրջը ուրիշ կանգուն տեղ ալ ձգել տուաւ որպէսզի եթէ օր մը չինուին այն կողմերը, դուրսին հիւանդանոցին մէջ չկարենայ նայուիլ :

Հիւանդանոցին գետինը «Լէպլեպիճիի օպլու Պօսթանը» կոչուած բանջարանոցն էր եւ Ամիրայի ուզածին պէս հողը չատ լաւ էր եւ ամէն տեսակ բանջարեղէն կ'առնուէր :

նոց մրն էր, Սուլթան Պայազիտի վա-
զրքներէն 18·333 քառ. կանգուն տարա-
ծութեամբ եւ վարձուած էր սեղանաւոր
Կարապետ Յովհաննէս Ամիրայի կողմէ
տարեկան 130 ղրուշի տուրքով :
Հայ ազգը ընտրեց այս դետինը Հայոց
դերեզմանատան մերձաւորութեան պատ-
ճառաւ :
Ի՞նչպէս հայթայթուեցաւ հիւանդա-
նոցի շինութեան մեծագումար ծախքը :
Ծանօթ իրողութիւն մրն է թէ ինչպէս
շինութեան նախաձեռնարկ եղաւ Պէզ-
ճեան, ծախքերու մեծագոյն մասն ալ
հոգաց ան : Այս կրկնակ հանդամանքով
հիմնադիր կը համարուի բարեյիշատակ
Ամիրան Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի :
Պէզճեանի կատարեալ վստահութիւնը կը
վայելէր Միքայէլ Ամիրայ Փիշմիշեան
որու միջոցաւ կը կատարէր իր ազգային
ձեռնարկներէ շատը : Պէզճեան սովոր էր
գաղտնի պահել մեծաքանակ նպաստները
զոր կը յատկացնէր մարդասիրական եւ
բարեպաշտական նպատակներու :
Պաշտօնական յայտարարութիւնը կը
յիշէ միայն թէ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցը
եւ Ս. Յակոբայ ժանտախտանոցը «Կա-
ռուցուեցան սարաֆ էսնաֆին օժան-
դակութեամբ» :
Յայտարարութեան այս կերպ խմբա-
գրութիւնը վերագրելի է հիմնադրին ա-
մէն բարիք գաղտնի պահելու բնական
նպատակի, այնպիսի շրջանի մը մանա-
ւանդ ուր չարախօսութիւններ պակաս
չէին : Նոյն խորհուրդով Պէզճեան մեր-
ժեց Տ. Ստեփանոս Պատրիարքին առա-
ջարկը որ կը փափաքէր նորաշէն հիւան-
դանոցի եկեղեցւոյն տալ հիմնադրին ի
պատիւ Ս. Յարութիւն անունը : Ժամա-
նակի երեւելիները մանաւանդ, սեղանա-
ւորները նիւթական նպաստներով մաս-
նակցեցան նոր հիւանդանոցի շինու-
թեան : Պէզճեան անոնց նուէրները յա-
տուկ տօմարի մը մէջ արձանագրել տր-
ուաւ : Այդ տօմարը կարելի չեղաւ գտնել
ոչ հիւանդանոցին, ոչ Պատրիարքարանին
եւ ոչ ալ Հիւանդանոցի հոգաբարձու-
թեան գրասենեակին մէջ : Նուիրատուն-
երու կարգին կը յիշուին Ճանիկ Ամիրայ,
Մահտեսի Յարութիւն Ամիրայ Կէլկէլ-
եան, Երամ Ամիրայ, Միսաք Աղա, Հայ-
Հոռոմ Անաստաս աղա, որու ծախքով
ապուեցաւ նաեւ Մայր – Մաշտոցը :

(3 Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ 97 ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐ

Հայրենիք վերադարձան 97 Պարսկա-
հայեր : Երկու օր Պաքու մնալէ ետք,
ներգաղթողներու այս խումբը Ապրիլ 18-
ին հասած է Հրազդան, ուր ի պատիւ
հայրենադարձներուն պաշտօնական ըն-
դունելութիւն մը սարքուած է :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ).— Ապրիլ 28ին,
Լոնտոնի Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը
կազմակերպեց մեր բիւրաւոր նահա-
տակներուն սգատօնը : Տեղի ունեցաւ
«Ուեսթմինիսթըր Պօլրում» կոչուած սը-
րահին մէջ : Հոծ բազմութիւն մը ներ-
կայ էր :
Հանդէսը բացաւ Երիտասարդաց Մի-
ութեան նախագահ Պ. Ստեփան Յով-
հաննէսեան եւ նախքան օրուան ծրագրի
գործադրութիւնը, խնդրեց ներկաներէն
վայրկեան մը յոտնկայս յարգել մեր նա-
հատակներուն յիշատակը : Ապա հրա-
ւիրեց օրուան առաջին բանախօսը Պ.
Բարսեղ Կիւլպէնկեան, որ խօսեցաւ անդ-
լերէն : Երիտասարդ բանախօսը ծանրա-
ցաւ Ապրիլ 24ի մեր բիւրաւոր զոհերու
ձգած պատգամներուն վրայ : Նշեց հայ
ժողովուրդի միասնականութեան ուժը,
համագործակցութեան արդիւնաբեր
գործը, եւ «Վանի հերոսամարտը» օ-
րինակ առնելով բացատրեց.— «Անկախ
տարբեր գաղափարներու եւ խմբակցու-
թիւներու ծառայող Վանի Հայը՝ երբ
զգաց սպառնալիքը, միացաւ մէկ Հայու
պէս, եւ դիմադրական մեծ ուժ ցոյց տը-
ւաւ վայրագ թշնամիին դէմ : Շատ ար-
դար կերպով հարց տուաւ՝ ինչո՞ւ Գեր-
մանացիներուն պատճառած ջարդը՝ Հըր-
եաներուն, այսքան շատ կ՝արձագանդէ
մեծ երկիրներուն մէջ, իսկ հայ ժո-
ղովուրդին միլիոնէ աւելի զոհերը, լը-
ռութիւնով մը կը պսակուի : Հայ ժողո-
վուրդը ոչ միայն ջարդուեցաւ, այլ կոր-
սընցուց իր պապենական հողերն ալ :
Մենք գործելու եւ մարտնջելու ենք մեր
իրաւունքներուն համար, եւ մեր զարգա-
ցումովն ու ստեղծագործութիւններով
ցոյց տալու աշխարհին մեր արժէքները» :
Պ. Սարգիս Տասնապետեան, խոր յու-
զումով արտասանեց Դ. Վարուժանի
«Դիակին սայլը», որ ներկաներու գնա-
հատանքին արժանացաւ :
Ապա, հայերէն բանախօսութիւնը կա-
տարեց հայր Տաթեւ վրդ. Սարգիսեան :
Հայր Սուրբին խօսքերը խորիմաստ էին,
եւ իրատեսի ակնոցով քննուած : Ան
վերլուծեց եղեռնի պատմութիւնը, եւ ը-
րաւ խորհրդածութիւններ 1963ի ապրող
եւ գոյատեւող իրատես Հայու մը ըմ-
բռնումով : Կը յիշատակենք հետեւեալ
կէտերը, իր ոգեշունչ խօսքէն :
«Ազգային Տօնի մը ուխտով կապուած
ենք : Կեցած ենք ազգային սգատօնի մը
պատուհանին դիմաց : Եւ մտածումի զօ-
րութեան ճամբով եւ սրտի հաղորդու-
թեան խորհուրդով կը բանանք սեւով
պատուած պատմութեան պատուհանը :
Մեր աչքերուն կը ցցուի «կորուստ» բա-
ռը եւ կորուստին քով գրուած մէկուկէս
միլիոն ...: Զանգուածային ջարդ մը,
Թուրքին ջարդը Հայուն, ահարկու եւ
սարսափ պատճառող չարչարանքի արար-
ներ, անգլուխ ժողովուրդի մը ջարդը .
մտաւորականութեան գլխատումը :
Ապրիլ 24ը մեր ներկան է : Դժուար է
ներկայի սերունդին համար մարմնացնել
եղեռնի ճշմարիտ պատկերը : Օրինակնե-
րը զոր կը պատմուին ականատեսներուն
կողմէ, չեն կրնար ներկայ սերունդին
լրիւ զգացնել եղեռնը : Միլիոն եւ
կէս ..., դեռ երէկի մէջ եղաւ մեր կո-
րուստը, մեր թիւը ստացաւ գերագոյն
հարուած. թիւով պակսեցանք, ուր կըր-
նար մէկ եւ կէս միլիոնը բազմանալ իր
հողերուն վրայ, աճիլ եւ ազգը բարգա-
ւաճել :
«Մեր հողերը կորսնցուցինք : Մէկ
դար ետ մնացինք քաղաքակրթութենէ,
որովհետեւ մեր ժողովուրդին հիմքը
խախտեցաւ :
«Ի՞նչ է մեր ներկան : Նախ՝ քննենք
մեր հոգեբանութիւնը, կը գտնենք Ապրիլ
24ին դրօշմը ներկայ, կը գտնենք քայ-
քայման նշաններ, ազդեցութիւն մը ե-
դեռնէն եկած, որ շաղախուած է մեր
հոգեբանութեան հետ : Բաժան – բաժան
ժողովուրդ մրն ենք, լքած ենք սէրը,
եղբայրութիւնը եւ համերաշխ գործու-
նէութեան արդիւնաբերութիւնն ու շի-
նարար սկզբունքը : 1963ի Հայը, նոր սե-
րունդը, սկսած է պահ մը տատանիլ եւ
մտածել իր իսկ գոյութեան մասին : Սկը-
սած է հարցականով մօտենալ իր «Հա-
յու» կոչումին : Զուլուի՞լ մեծ ազգերու
հետ, թէ յամառիլ եւ ապրիլ որպէս
Հայ : Բայց ի՞նչպէս ապրիլ որպէս հաս-
տատուն հայ հոգի, առանց հայրենիքի,
առանց որոշիչ ազդակներու : Համատա-
րած զոյամարտ մը ներկայ է այսօր հայ
ժողովուրդին մէջ : Կռիւ կեանքին հա-
մար, եւ հայկականութեան համար :
Ի՞նչպէս լուծել մեր վրէժը : Մեր դա-
րաւոր վրէժը Թուրքէն :
Ա) Ստեղծագործութիւնը պէտք է ըլ-
լայ մեր վրէժին դիծը, առանց կեդրոնա-
ցնելու մեր ուժերը Թուրքին ատելու-
թեան վրայ :
Բ) Ըլլալ աւելի հաւատարիմ իրարու
հանդէպ, ազգին հանդէպ, որովհետեւ
հաւատարմութեան օղակը եւ զգացումը
կը կապէ, կը միացնէ, կ՝ուժեղացնէ մեզ :
Գ) Կարչիլ ազգութեան սիրոյ խոր-
հուրդին, որովհետեւ ազգութեան սէրը,
ոգեղէն տաճար մրն է :
Դ) Լիանալ հայրենասիրութեամբ, եւ
Թուրքիոյ մեր բռնագրաւուած հողերու
մասին մտածել :
Ե) Թափ պէտք է տալ յուսահատու-
թիւնը, եւ զինուիլ յոյսերով եւ գալիքի
խորհուրդներով :
Զ) Մեր բիւրաւոր նահատակներուն
պատգամը իրագործուած կ՝ըլլայ, եթէ
մենք շարունակենք հաւատարիմ մնալ
մեր ժողովուրդին, մեր ազգային սրբու-
թիւններուն, մեր լեզուին, մշակոյթին,
եւ մեր հայրենասիրութեան : Այն ատեն
միայն պատմութիւնը պիտի ըսէ՝ «Նա-
յեցէք, Հայերը կ՝ապրին մահուընէ
ետք ...» :
Հայր Սուրբին արտասանած խօսքերը
արժանացան բոլորի գնահատանքին :
Բանախօսութեան յաջորդեց «Երիտա-
սարդաց Միութեան երգչախումբը» : Եր-
գեցին «Մայր Արաքսի ափերով» երգը,
ղեկավարութեամբ Պ. Բաֆֆի Արմէն-
եանի : Լոնտոնի Հայութեան համար,
երգչախումբին կազմութիւնը, ինքնին
խանդավառող նորութիւն մրն է, եւ մեծ
քաջալերանքի արժանի : Երիտասարդաց
Միութեան երգչախումբը, իր երիտա-
սարդ եւ հմուտ ղեկավարի առաջնորդու-
թեամբ, Մայիս 11ին կուտայ համերգ մը
Լոնտոնի մէջ :
Ծրագրի վերջաւորութեան Պ. նախա-
գահը, բեմ հրաւիրեց Պսակ Եպիսկ.
Թումայեանը, որ խորհրդածութիւններ
ըրաւ Ապրիլեան եղեռնի շուրջ, իր գնա-
հատանքին խօսքը ուղղեց երիտասար-
դաց միութեան վարչութեան, եւ ժողո-
վուրդը հրաւիրեց երգելու «Հայր Մերը» :
Սրբազան հօր աղօթքով, Ապրիլեան Սը-
գատօնը վերջ գտաւ :

Ղ. ԺԻՐԱՅՐ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, (Յառաջ).— Զատիկի
առթիւ Ապրիլ 29ին Ս. պատարագ մա-
տուցուեցաւ Հայոց եկեղեցիին մէջ, մեր
բիւրաւոր նահատակներուն եւ Զարեհ Ա.
Վեհափառ Կաթողիկոսի յիշատակին :
Չենք կրնար բացատրել մեր կարգ մը
հայրենակիցներուն ընթացքը, որոնք ի-
րենց բացակայութեամբ կ՝ապացուցանեն
դատապարտելի անտարբերութիւն մը
մեր անհամար զոհերուն նկատմամբ :
Մոռնալ դարերու ընթացքին գործուած
ամենամեծ ոճիրը : Ներելի չէ ոչ մէկ
Հայ քրիստոնեայի համար, որ տարին
մէկ անգամ իսկ զլանայ իր աղօթքը ա-
նոնց յիշատակին :
Տէր Թորգոմ քահանան, որ յատկապէս
կուգայ Լիոնէն, իր պատշաճ քարոզէն
ետք, ցաւ ի սիրտ յայտարարեց որ տեղ-
ւոյս համայնքը, այսօր պէտք է լեցուցած
ըլլար եկեղեցին, մեծ ամօթ մեզի հա-
մար :

Ն. Ա.

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

Աւելի լաւ է պատուի արժանի ըլլալ
եւ չունենալ այդ պատիւը, քան ունենալ
զայն անարժան կերպով :

ՄԱՐՔ ԹՈՒԷՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (122)

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Սիլվիօ Բիչչին ի՞նչ կ՝ընէր, հար-
ցուց նախագահը.
— Անիկա պահ մը մաքսատունը թո-
ղուց, գնաց քսան Ֆրանքնոց ոսկիներ
վերածելու մէջիտիյէներու, մաքսատուր-
քը վճարելու համար :
— Յետոյ ի՞նչ ըրաւ ...
— Վերադարձաւ, շարունակեց Մի-
հալ, եւ ինծի ըսաւ թէ՝ ինք Բերա պիտի
երթար իր կառապանը բերելու, նոյնպէս
իր ձիերը, որպէսզի առնէին տանէին
կառքը :
— Կը յիշե՞ս, Միհալ, հարցուց նախա-
գահը, ժամը քանի՞ն էր :
— Գրեթէ առտուան ժամը 11ին էր,
պատասխանեց Միհալ :
— Սիլվիօ Բիչչի վերադարձա՞ւ ...
— Այո, մէկ ժամէն, պատասխանեց
Միհալ, վերադարձաւ կառապանի մը,
ձիադարմանի մը, եւ զոյգ մը ձիերու
հետ, որոնք իմ սեփականութիւնս են
կ՝ըսէր, եւ առաւ կառքը, հետը տանե-
լով նաեւ զայն պատսպարող մոմլաթէ
ծածկոյթը :
Այս յայտարարութեան վրայ, նախա-
գահը հրամայեց բերել Միհալի ցոյց
տալ ձգախէժէ անիւին կտորները :
— Միհալ, ըսաւ, կը ճանչնա՞ս այս
կտորները :
— Կը ճանչնամ, ըսաւ Միհալ, մաք-
սատունէն հանուած ծանօթ կառքին կը
վերաբերին :
— Դուն ազէկ մարդ մը կ՝երեւաս, յա-
րեց նախագահը դոհունակ դէմքով մը,
շիտակը խօսէ, ինչպէս մարդ է Սիլվիօ
Բիչչին :
— Երիտասարդ մրն է, պատասխանեց
Միհալ, քսանըհինգ տարու, բարձր հա-
սակով, շաղանագոյն մազերով, բացար-
ձակապէս քարձ, անպեխ :
— Ուրի՞շ, հարցուց դարձեալ նախա-
գահը, ի՞նչ կը հագնէր, ի՞նչ նշան ու-
նէր :
— Գլխարկ մը կը դնէր, կակուղ, մէկ
աչքը միւսէն աւելի մեծ, եւ իբրեւ մաս-
նաւոր նշան, էդի ձայնի հնչում մը, ը-
սաւ Միհալ :
— Իր կառապա՞նը ...
— Իր կառապանը, շարունակեց Մի-
հալ, որքան կրնամ յիշել, թուխ մազե-
րով, միջակ հասակով, շուրջ երեսունը-
հինգ տարու, փոս աչքերով ու ցցուած
այտոսկրերով մարդ մրն էր :
— Զիադարմա՞նը, հարցուց նախագա-
հը :
— Փաշա, պատասխանեց Միհալ աղեր-
սող դէմքով մը, կը հաւատա՞ք, անոր
դէմքը բոլորովին մոռցած եմ, միայն, կը
կարծեմ թէ կարճ հասակով պատանի մրն
էր :
— Կառքին յանձնումէն ի վեր, հար-
ցուց նախագահը, ուրիշ անդամներ ալ
հանդիպեցար անշուշտ Սիլվիօ Բէչչիի,
չէ՞ :
— Անկէց ի վեր, պատասխանեց Մի-
հալ, երեք չորս անդամ հանդիպեցայ ի-
րեն, Պալըդ Պազար, Մանօլիի գարեջրա-
տունը, ծխախոտի վաճառական Մաթէո-
յի եւ տպագրիչ Թէմիստոկլէս Սումայի
հետ :
— Շատ ազէկ, Միհալ, հարցուց նա-
խագահը, ինչպէս կ՝ապրէր ինքը, իր
ապրուստի միջոցը գիտես :
— Չեմ գիտեր ապրուստի միջոցը,
պատասխանեց Միհալ, բայց ճոխ էր ապ-
րելակերպը, իմացած էի թէ ան՝ Ռուսիա
հաստատուած մեծահարուստ վաճառա-
կականի մը տղան էր եւ թէ՝ բազում ըս-
տակ կը ստանար իր հօրմէն :
Յանձնաժողովը պատշաճ դատեց այս
երկրորդ վկան ալ բանտարկել, զանի
միշտ իր տրամադրութեան ներքեւ ունե-
նալու համար :
Երրորդ վկան էր Մաթթէօ, ծխավա-
ճառ, բերուեցաւ Յանձնաժողովին ներ-
կայութեան :
— Մաթթէօ, հրամայեց նախագահը,
մէկ երկու տեղեկութիւններ պիտի ու-
զենք քենէ, շիտակը պիտի խօսիս, ո՞ւր
պահեր ես Սիլվիօ Բիչչին :
— Փաշա, Աստուած վկայ որ ես լուր
չունիմ, գոչեց Մաթթէօ զարմացական
ձայնով մը :
— Ի՞նչպէս լուր չունիս, խանութդ չէ՞ր
դար ամէն օր :
— Կուգար, սիկառ կ՝առնէր կ՝երթար,
շարունակեց Մաթթէօ, ճիշդ խանութիս
քովը, Մանօլիին գարեջրատունը կայ,
հոն կը յաճախէր եւ Յոյն կը ճանչցուէր,
Արիսդիտի կը կանչէին զինքը .
— Տես, ինչպէս ազէկ պատմեցիր, յա-
րեց Նէճիպ Մէլհամէ, ըսէ ուրեմն, հի-
մակ ո՞ւր կը գտնուի :
— Փաշա, չեմ գիտեր, աղերսեց Մաթ-
թէօ, յաճախորդներէս էր ինքը. շատ
ազնիւ եւ առատաձեռն էր իր բարեկամ-
ներուն հանդէպ, չեմ ուրանար, շատ կը
սիրէր զիս :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Հայ Կաթողիկէ պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ

Հ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆԻ

յիշատակին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

×

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան յիսնամեակին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի կ'ունենայ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ինչպէս նաեւ Ալֆորվիլի, Առնուվիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրմէ առ յաւէտ բաժնուած հիմնադիր անդամներուն, բարերարներուն, անդամներուն եւ համակիրներուն յիշատակին:

Կը խնդրուի հաւատացեալ հասարակութիւնէն իր ներկայութեամբ յարգել անոնց յիշատակը:

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՅԵՑԻ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի վարչութեան Մայիս 4ի կազմակերպած «Կապոյտ Խաչի Օր»ուան յաջող տօնակատարութենէն ետք, ի պատիւ Միութեան նախագահուհի եւ օրուան բանախօսուհի ընկ. Հուրի Իփէկեանի ի պատիւ տրուած թէյասեղանին ընթացքին հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կրթական նոր ձեռնարկի յաջողութեան:

Ս. Առաքելեան 50 Ֆրանք, Կէնճեան եղբայրներ քսան, Մարսէյլ, Պօմոն, Սէն Լուի շրջանի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ՝ 50, Վիէնի Նոր Սերունդ, Տէր եւ Տիկին Հիւսեան, Յ. Յակոբեան, Պ. Տ. Փօլատեան, ընկերուհի Մարգարեան, Պ. Թրագօշ, տասնական Ֆրանք, Վ. Հագվերտեան հինգ, Լիոնի Նոր Սերունդ 15, Խ. Մանուկեան, Վ. Պառաւեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետեան տասնական, Ս. Զաքըրեան քսան, Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդ քսան, Լիոնի Կապ. Խաչ 50, Տիկ. Հաբէլեան, Մառի Կէնճեան տասնական, Տ. Պօղոսեան քսան, Տիկին Գրիգորեան 10, Փոքրիկն Շաւարշ Ղազարեան 15, ողբացեալ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին: Ընդհ. գումար՝ 395 Ֆր.:

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Լը Ֆոյի (Ռուասառ, Իզէռ) առաջին բանակումին բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին, 8–14 տարեկաններու համար, երկսեռ: Այս տարի մանուկները պիտի ընդունուին նաեւ «Գալուստ Կիլպէնկեան» ննջարանին մէջ, որուն չինութիւնը աւարտելու վրայ է:

Միջազգային Բանակում մըն ալ տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 2–16, որուն պիտի մասնակցին 16 տարեկանէն վեր եղող Հայեր, Անգլիացիներ եւ Ֆրանսացիներ, երկսեռ:

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրուելու համար դիմել Բանակումներու Տնօրէն՝ Վեր. Յ. Հելվաճեանի.—

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION
6, Place de la Rotonde
St. Jérôme, MARSEILLE 13 (B. du R.)
Tél. : 62-85-10

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Եղերաբախտ բանաստեղծ Եղիշէ Զարենցի նուիրուած գրական երեկոյ:

Կազմակերպուած Համազգային Մշակութային ընկերութեան կողմէ: Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Հայ Մգակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ:

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՍՆԱՊԵԱՆ եւ

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ե. Գրիգորեան եւ Ա. Փուշուճեան:

ԿՈՉ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Դո՛ւք, Լիոնի Հայեր, 10 Փետրուար Կիրակի օր խուռներամ զացիք Սալ Մօլիէռ, հայ գրերու գիւտարար Ս. Մեսրոպ – Մաշտոցի ծննդեան 1600ամեայ հանդիսութեան առթիւ ձեր մեծարանքի տուրքը մատուցանելու այն մեծ մարդուն, որ կերտեց 16 դարեր առաջ հայ ա բ զը:

Իր այս գիւտով, հայ ժողովուրդը ապրեցաւ վերազարթօնքի ոսկեդարը, կանգնուեցան ոսկեմատեաններ, ունեցանք հայ մշակոյթի կենդանացնող անհամար տիտան – հսկաներ, որոնք գրական անդաստանին մէջ ձգեցին անկորնչելի եւ թանկարժէք հետքեր: Դարաւոր պատմութիւն մը ունի հայ մշակոյթը, հայ գրականութիւնը, հայ մամուլը, հայ դպրոցը, հայ տոհմիկ դաստիարակութիւնը իր զոհար կողմերով, որ կ'արժէ ուսումնասիրել ու ճաշակել անոր քաղցրութիւնը:

Ներկայիս ամենուրեք գոյութիւն ունեցող դպրոցներն ու կրթ. հաստատութիւնները, կը ձգտին վառ պահել անցեալի յիշատակները մեր նորահաս սերունդին մէջ: Ատոր կը ձգտի նաեւ Լիոնի «Հայկազեան» վարժարանը, որ աւելի քան 25 տարիէ ի վեր կը պահէ իր գոյութիւնը, տալով հայեցի դաստիարակութիւն նորահաս սերունդին:

Սակայն, ցաւալի է ըսել որ, յաճախող աշակերտներու թիւը, բաղդատմամբ Լիոնի գայ գաղութի որակին ու քանակին, ոչինչ է, եւ հեռու է մխիթարական ըլլալէ: Այս տխուր կացութեան բարւօք լուծում մը գտնելու յոյսով, Կրթական Մարմինս յաճախ հրաւիրած է ձեզ, Ծընողական Ժողովի, որ պատասխանած էք անըմբռնելի բացակայութեամբ: Ժողովները անցած են ամուլ, առանց գրական արդիւնքի: Ունեցած ենք նոյնիսկ ափսոսանքի տխուր պահեր, կարծես վերապահութիւն պարտադրելու համար մեզ:

Խանդավառ յայտնութիւն մ'եղաւ սակայն մեզ համար 10 Փետրուար գրական հանդէսին ձեր գունդ առ գունդ դէպի սրահ խուժելը, եւ առիթ տուաւ հաւատալու թէ, Լիոնի հայ գաղութը իրօք կը կրէ իր մէջ թագնուած բարեմասնութիւններ, եւ կը գործածէ՝ երբ տրամադիր է:

Ուրեմն, ի տես այդ խանդավառութեան ու արժանավայել շարժումին, համարձակութիւն եւ միեւնոյն ժամանակ վստահութիւն կ'ունենանք, նոր կոչով մը հրաւիրել ոչ միայն այն ծնողքները, որոնց զաւակները կը յաճախեն դպրոց, այլ ունեցող – չունեցող ծնողքներ, մէկ խօսքով, ամբողջ Լիոնի Հայութիւնը, անխտիր, յառաջիկայ 12 Մայիս 1963, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Եկեղեցւոյ սրահը, Կրթական, դպրոցական եւ մշակութային հարցեր շօշափող ժողովին:

Լիայոյս ենք որ այս անգամ, պիտի հաճիք ազնիւ տրամադրութեամբ պատուել այս ժողովը ձեր ներկայութեամբ: Մօտալուտ տխուր վախճանի մը ահազանգն է որ կը հնչեցնենք, եթէ լուրջ խորհրդակցութեան առարկայ չդարձընենք, անխուսափելի է այդ: Եւ պէտք գիտնալ որ վերապահութեան պարագային, բարոյական պատասխանատուութեան բաժին մը կը կրէ ձեզմէ իւրաքանչիւրը: Մենք թռուցիկ կերպով յիշեցինք, ինչ որ կը նախատեսենք, մնացեալը ձեր գործն է:

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԿՐԹ. ՄԱՐՄՆՈՅ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՆՕԹ.— Ժողովին ներկայ պիտի ըլլան Ազգ. Միութեան, Կրթ. Մարմնոյ, ցերեկեայ եւ գիշերային դասընթացքներու ուսուցչական կազմը:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Միջին Ֆրանսայի շրջաններու ընկերական ընդհ. ժողովը այս Կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Ներկայ կ'ըլլան ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ:

Այս առթիւ պիտի կատարուի շրջաններու երիատասարդ թեկնածուներու երդման արարողութիւնը:

Իրիկունը տեղի կ'ունենայ ընկերահամակրական խնջոյք նոյն սրահին մէջ:

Հ. Յ. Դ. "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ" ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, Կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ Ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, զուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ. Մաքենաճեան, Օր. Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» եւ «Փոթորիկ» խումբերու ընկերները այս Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ: Կարեւոր բօակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, ընկ. Մանուկի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

ASSOCIATION DES OFFICIERS ANCIEN COMBATTANT DE L'ARMÉE FRANÇAISE A TITRE ETRANGER

ԶՕՐԱՎԱՐ ՔԷՕՆԻԿԻ

Նախագահութեան տակ

Կազմակերպած է շարժանկարի երեկոյթ մը, ուր պիտի ներկայացուի Ֆրանսական «դասականներէն» մէկը՝

LA GRANDE ILLUSION

DE JEAN RENOIR

Avec Jean GABIN, Pierre FRESNAY, Eric Von STROHEIM, Dita PARLO

Երեքշաբթի իրիկուն, Մայիս 14, ժամը 20·30ին
Cinéma «Porte St-Cloud-Palace», 17 Rue Gudin, Métro : Porte de Saint-Cloud

Sous la présidence d'honneur du GENERAL KŒNIG

En première partie du programme un film de court métrage en couleur :

LES LEGIONNAIRES

Առաջին մասին մէջ՝ կարճ փաստանկար մը՝

«ԼԵԳԷՈՆԱԿԱՆՆԵՐԸ»

Հրաւէրներու համար դիմել Պ. Առաքելեանի

20, Rue Nungesser et Coli, PARIS (16e), Tél. : MOL. 34-70

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն 20, *Սալ Մաղընօ, 88 Բիւ տ'Օպանեը*

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի

Կը նախագահէ Պ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ԽՈՒԼԵՐԸ»:

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Չէօրէքճեան (*ջութակ*), Ճօշկունեան (*ձեռնադաշնակ*), Ժիրայր Գասպարեան (*երգ*), Ալիս Շահմիրեան, Օր. Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ. Պ. Գիւլումեան, Յ. Այթայեան:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 11 ՄԱՅԻՍ

SAMEDI 11 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9603 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9603

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՄԻ Է ԵՒ ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻ

ԿԸՍԷ ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Պէյրութի *Սփիւռք* անկախ շաբաթաթերթը, Մայիս 4ին մասնաւոր թիւ մը հրատարակած է ուր շահեկան տեսակցութիւն մը կը ներկայացնէ Խորէն Արք.ի հետ երբ ան Կիլիկիոյ Կաթ. Տեղապահ էր: Միւս կողմէ Պէյրութի *Այդը*, Մայիս 4ի իր թիւին մէջ կը յայտնէ թէ վերոյիշեալ անկախ շաբաթաթերթի նախաձեռնութեամբ, Մայիս 2ին հանդիպում մը տեղի ունեցած է Անթիլիասի վեհարանին մէջ, նախագահութեամբ Խորէն Արք.ի, «կողմերու» միջեւ: Հ. Յ. Դ.ի կողմէ ներկայ եղած են Հայկ Պալեան եւ Յակոբ Աշճեան, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան կողմէ՝ Ա. Ղարիպ եւ Յ. Կուժունի: Երեք ժամ տեւած է տեսակցութիւնը եւ ըստ «*Այդ*»ի գրեթէ տարակարծութիւն չէ մնացած, լուծելու համար այն անհիմն եւ արուեստական տագնապը որ ստեղծուեցաւ 1956ի ընտրութեան վաղորդայնին: Այս խօսակցութեանց զուգընթաց *Սփիւռքի* ունեցած տեսակցութիւնը կը հրատարակենք ստորեւ իբրեւ՝ նիւթ պատմութեան համար:

×

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Ի՞նչպիսի յարաբերութիւն կ'ուզէք հաստատուած տեսնել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան միջեւ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը իր կեդրոն Ս. Էջմիածինով Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նախամեծար Մայր Աթոռն է:

Երկու Հայրապետական աթոռներու յարաբերութիւնը, ինչպէս անցեալին մէջ, պէտք է մնայ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դարաւոր աւանդութեան հիման վրայ:

Կ'ուզենք սրտովին հաստատուած տեսնել սէր եւ միութիւն Հայրապետական երկու աթոռներու եւ անոնց երկու Գահակալներուն միջեւ: Մեր բոլոր աթոռներուն աւագ առաքելութիւնն է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կենդանութիւնը, պաշտպանութիւնը եւ բարգաւաճումը:

Հայաստանեայց Եկեղեցին մի է եւ անբաժանելի:

Հ.— Կիլիկիոյ Միաբանութենէն դադրող եւ դուրս մնացող Միաբաններուն Անթիլիասի վանք վերադառնալուն կամ վերընդունուելուն համար ի՞նչ կը խորհիք:

Պ.— Անոնց համար անցեալին մէջ գործադրած ենք մեր Միաբանութեան կանոնագրութիւնը, որ նոյն է վանական բոլոր կանոնագրութեանց հետ: Միեւնոյն կանոնագրութեան համաձայն կարելի է տնօրինել նաեւ անոնց վերադարձը կամ վերընդունելութիւնը, եթէ դիմում կատարեն մեզի:

Խաղ Արք.ի հանդէպ Երան. Զարեհ Կաթողիկոսը ցոյց տուաւ վանական կանոնագրութենէն շեղող վերաբերմունք մը. իբրեւ Կիլիկիոյ հնագոյն հոգեւորականը անձնապէս զայն հրաւիրեց վանք, վեհարանի իր յարկաբաժնին մէջ բնակակից եւ սեղանակից ունենալու, անոր շնորհելով «Կաթողիկոսի Հայր» կոչումը... Նոյնը պէտք է ընէ նորընտիր Գահակալը Տանն Կիլիկիոյ, եթէ Խաղ Սրբազան փափաքի վերադառնալ Ս. Աթոռ:

Հ— Երկու աթոռներու միջեւ գլխաւոր տարակարծութիւններէն մէկը կը կազմէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միացած Էջմիածնական թեմերու պարագան: Այս մասին ի՞նչ կը մտածէք:

Պ.— Յայտնեմ որ այս հարցը գրեթէ իր վերջնական լուծման յանգելու վրայ էր Երան. Տ. Զարեհ Կաթողիկոսի կեանքին վերջին տարին: Գաղտնիք մը հրապարակած չեմ ըլլար — քանի որ Մայր Աթոռի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի տեղեկաբեր Գերչ. Տ. Հայկազուն Արք. արդէն հրապարակած է այն բանակցութիւնները, որոնք յընթացս 1962 տարւոյն տեղի ունեցան մէկ կողմէ Հ. Բ. Ը. Միութեան յարգելի նախագահ Պ. Ալեք Մանուկեանի եւ Երան. Տ. Զարեհ Կաթողիկոսի եւ միւս կողմէ պատ. նախագահին եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետին միջեւ:

Գտնուած էին լաւագոյն բանաձեւն ու լուծումը: Նոյնը կիրարկելի կարելի է նկատել նաեւ այժմ՝ Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր Գահակալին եւ Վազգէն Ա. Հայրապետին միջեւ՝ հանդիպումի մը ընթացքին:

Այդ բանակցութեանց բոլոր թղթակցութիւնները կամ անոնց էական կէտերը կրնան հրապարակուիլ յարմար ատենին, մանաւանդ երբ իրագործուին երկուստեք բաղձալի իրարհասկացողութիւնն ու համաձայնութիւնը, որոնց ես իբրեւ Տեղապահ անչուշտ փափաքողն եմ հոգեւին:

Երկու Աթոռներու Հայրապետները փոխադարձ համաձայնութեամբ կրնան տնօրինել Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ շահերուն համապատասխան լուծում մը:

Յայտնեմ որ Յունաստանի եւ Պարսկաստանի թեմերուն մէջ նախ կը յիշատակուի Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգէն Ա.ի անունը, ապա՝ Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին անունը:

Այդ երկու թեմերու առաջնորդարաններուն մէջ նախապատիւ գիրքի վրայ կախուած է Վազգէն Ա.ի նկարը:

Սէրը, իրաւ համաձայնութիւնը կրնան լուծել ամէն ինչ, նոյնիսկ ամէնէն անլուծելի նկատուած տագնապները:

Ս. Էջմիածնի վարկը բարձր պահելու պատրաստակամութիւնը երբեք չէ պակսած մեզի: Կը յուսանք որ Կիլիկիոյ Աթոռին անկախութեան եւ իրաւասութեանց պատմական ու աւանդական սկզբունքները կը յարգուին Ս. Էջմիածնի կողմէ, այնպէս՝ ինչպէս որ մեր նախորդ Հայրապետներուն շրջանին եղած է:

Հ.— Ազգային Իշխանութեանց վերակազմութեան համար ի՞նչ կը խորհիք:

Պ.— Շատ ցանկալի է անշուշտ համազգային ներկայացուչութիւն եւ մասնակցութիւն ստեղծել Ազգ. Սահմանադրութեան ընտրական կանոններուն համաձայն:

Ազգային – Եկեղեցական ներկայ տագնապին բարձումէն ետք, վստահ ենք որ մեր ժողովուրդին մաս կազմող բոլոր խաւերը փոխադարձ հասկացողութեամբ եւ հանդուրժողութեամբ, պիտի կարենան գործակցիլ եւ լծակցաբար վարել ազգին եւ եկեղեցիին գործերը:

Հ.— Եթէ նախախնամութիւնը այնպէս տնօրինէ որ Դուք յաջորդէք Ձեր եղբօր, Երան. Զարեհ Ա.ի, Ձեր այս յայտարարութիւնները կրնա՞նք նկատել Ձեր պաշտօնական յանձնառութիւնները:

Պ.— ԱՅՈ':

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՌԱԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՀԵՌՈՒ

Դիւցազնական՝ բայց քաղցր է հայրենիքի համար մեռնիլ — ըսած են հիները — պատերազմի դաշտի վրայ, իբրեւ պատուար թշնամեաց դէմ:

Աւելի՛ դիւցազնական՝ զի դառն է ապրիլ հայրենիքի համար — մեռնիլ հայրենիքէ հեռու:

Հ. ՍԱՀԱԿ ԿՈԳԵԱՆ

Աշխարհական ծնած է այս թերթը եւ աշխարհական պիտի ապրի մինչեւ իր գրչի արեան վերջին կաթիլը:

Աշխարհական է այս թերթը՝ բառին հարազատ եւ վաւերական իմաստով, որու տարազը հակադրութիւնն է «հոգեւորական» առումին:

Աշխարհի բոլոր լեզուներով, ամէնէն խաւարեալէն մինչեւ ամէնէն լուսաւորը, «աշխարհական» չի նշանակեր «հակահոգեւորական»: Մեսրոպեան լեզուով՝ երբե՛ք:

Ահա թէ ինչո՛ւ, այս աշխարհական թերթին մէջ, մենք գիտենք՝ օրը օրին պատուել, պատուոյ արժանի հայ հոգեւորականը: Ա՛ն, որ առաքեալ իր ցեղին խղճին՝ նուիրեալ իր ցեղին Սրտին, գիտէ Տէրունականը տալ իր հօտին եւ հայկականը իր ժողովուրդին:

Ամէն մխիթարեան կապայի տակ՝ կ'ակընկալուի ամուր կոչումով վարդապետ մը, վաստակով ստէպ մե՛ծ վարդապետ մը: Վկա՛յ մեծ Մխիթարեաններու դարաւոր շարանը:

Անոնցմէ էր Կոգեան Եպիսկոպոսը, քառասուն օր առաջ վախճանած՝ Հայր Սահակ վարդապետը:

Վարդապետ ապաշխարութեան, վարդապետ հայկականութեան, հոգեւորականը ծառայ էր Կրօնքի՝ մարդը ծառայ իր Ազգին, Մխիթարեան հարազատ ու վճիտ համադրութեամբ:

Ախլցխան հայկական՝ ծննդավայրն էր իր սրտին.— 13 Փետրուար 1895:

Եկեղեցին հայկական՝ ծննդավայրն էր իր հոգւոյն.— 15 Նոյեմբեր 1917:

Աւազանի անունով՝ Լաւրենտիոս, Ուխտի անունով՝ Հ. Սահակ, շնորհիւ իր անբասիր Կրօնաւորի եւ գիտակից Հայու քառասնամեայ պայծառ վաստակին, Կոգեան Եպիսկոպոսի կորուստը արժանի է ափսոսանքի:

Գիտական միտք ու գրիչ, բորբոք բեմասաց, իր մահով կը լռէ՝ հայ արժէքներու եւ արժանիքներու լուսասփիւռ բերան մը:

Հայրենասէր, ազգասէր հոգեւորական, — Պուլկարիայէն Ամերիկա, Եւրոպայէն Արեւելք — իր կեանքի ճանապարհ առաքելութեան վրայ, վարժարաններու եւ եկեղեցիներու ամպիոնէն՝ վառող ու վարակող գաղափարականով, վեհ ու երկնահուպ խօսքով քարոզեց սէրը Հայրենիքին եւ հայ ժողովուրդին:

Արեւածագին մատուցած իր պատարագովը հանապազորդ եւ սաղմոսովը հանապազօրեայ, քաղցր էր մահը վարդապետին համար՝ «զի քաղցր է Տէր»:

Դառն էր մահը Հայուն համար, որ մեռաւ նժդեհ՝ մեռաւ Հայրենիքէն հեռու:

ՇԱՀԷՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ԳՈՅԱՆԱՐ

Ցոյցերը կը շարունակուին Հալէպի եւ Դամասկոսի մէջ, լուծում չի տեսնուիր, բանակը կրկին լուսարդել պարտադրած է, բայց միշտ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան:

Ցուցարարները միշտ նասրական են եւ հաւանականութիւն ալ չկայ որ Պաասը եւ Նասրականները հաշտուին: Երկու նախարարներ, եւս հրաժարեցան: Տագնապը կը ծանրանայ հակառակ Զօր. Աթասիի լաւատես յայտարարութեանց որոնց արձագանգ եղած էինք երէկ:

Հալէպի մէջ, 300 հոգի ձերբակալուած են եւ Զօր. Էլ Հաֆէզ որ ծանօթ ընդդիմադիր մըն է Նասրի յայտարարած է թէ յատուկ ատեաններ անմիջապէս պիտի դատեն խռովարարները, բայց նոյն ատեն կը յայտնուէր թէ պաշտպանութեան նախարարը՝ Մոհամէտ Էլ Սուֆի հրաժարած է բողոքելու համար եղած ձերբակալութեանց դէմ եւ Պաասին յաւակնութեան բանակը իր հակակշռին տակ առնելու:

Ալ Ահրամ կը գրէ սակայն թէ Նասր Պելկրատ կ'երթայ, բայց ժամը ժամուն իրեն պիտի հաղորդուին սուրիական լուրերը:

Այս ամբողջը ցոյղ կուտայ նաեւ թէ Նասր դիւրութեամբ չկրցաւ արաբական աշխարհի տէրը դառնալ, ձեռքերը պարապ մեկնեցաւ Ալժերիայէն եւ անգամ մը եւս դժուարութիւններ ունի Սուրիոյ հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉՕՐ. ՔՈՐՆԻԼԻՈՆ – ՄՈԼԻՆԻԷ Ծովային Ալպեաններու ԻԻ ԷՆ ԷՌ երեսփոխան զոհ գնաց սրտի տագնապի մը, առջի օր երբ օգանաւ կ'առնէր Օռլիէն Նիս երթալու համար: 64 տարեկան էր:

ՀԱՅԻԹԻ մէջ կացութիւնը կը ծանրանայ: Ամերիկեան Պետութեանց Կազմակերպութեան քննիչ յանձնախումբը իրաւունք չստացաւ Հայիթի մտնելու: Ապահովութեան Խորհուրդը կը շարունակէ իր խօսակցութիւնները:

ՓԷՔԻՆ համաձայն է որ համայնավար երկու կուսակցութիւնները (չին եւ խորհրդային նիստ մը գումարեն լուծում մը գտնելու համար իրենց գաղափարական տարակարծութեանց: Մինչ Մոսկուա կ'ուզէր որ այդ ժողովը տեղի ունենայ Մայիս 15ի, Փեքին Յունիս 15 կ'առաջարկէ իբրեւ թուական:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ բազմաթիւ համայնավարներ ձերբակալուած են:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ պատերազմական վիճակը օրինաւոր կերպով վերջ կը գտնէ Մայիս 31ին: Ծանօթ է որ ի զօրու է 1961 Ապրիլ 22էն ի վեր երբ հռչակուեցաւ տը Կոլի հրովարտակով: Կ'ըսուի թէ կրնայ երկարաձգուիլ:

ՎԱԼՏԷՔ ՌՈՇԷ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան բանբերը, Չինացիներուն դէմ արտայայտուեցաւ: Մաօ գովեստով խօսած էր տը Կոլի մասին:

Կոթող եւ Զէնք

Այսպէս կը կոչեմ Մաշտոցի — մեր գրական մշակոյթի հիմնադրին — մեծ գործը:

Ամեհի փոթորիկներու, աշխարհասասան յեղափոխութիւններու հեստոչ ժայռանման կոթող :— Զէնք սայրասուր, մահառիթ՝ յաղթապանծ ինքնապաշտպանութեան :

Կոթող ու Զէնք – ծնունդ խորաթափանց մտքի, նուրբ ճաշակի, աննկուն կամքի :

Երանի՛ անոնց, որոնք այդ կոթողին յենած, այդ զէնքը բռնած՝ կը պաշտպանեն մարդկային, երկրաւոր արժէքներէն լաւագոյնը: Կը պաշտպանեն օտարութեան եւ այլասերումի դէմ :

ԿՈԹՈՂ ՄՏՔԻ, ԿԱՄՔԻ

Շինարար եղած է մեր ցեղը : Հազիւ հրապարակ կ՚ելլէ եւ իւր դերը կը ստանձնէ պատմութեան թատերաբերին վրայ, իսկոյն կը նուիրուի շինարարութեան: Կը շինէ թէ՛ հաւաքաբար թէ՛ անհատապէս: Ո՛չ ժամանակի ժանիքը, ո՛չ ուրիշ եւ աւելի վայրագ ուժեր չեն յաջողած ծածկել ակօսները, ջնջել հետքերը հայ շինարարութեան :

Մի՛ կարծէք, թէ միայն օտարը ջանացած է աւերել: Հայն ինքնին քանդելու հարկադրուած էր երբեմն :

Բայց ա՛յլ է աւերը՝ իբրեւ պայման նորաշէն կառուցուածքի, եւ այլ իբրեւ վախճան, նպատակ: Այս վերջին բարբարոսութիւնը անծանօթ է Հայուն: Նա ընդգրկած է աւերը իբրեւ պայման, իբրեւ հիմնայարդարութիւն, ու բարձրացուցած յուշարձաններ գաղափարի :

Դարեր տեսած էր նա, գործածած էր զէնք ու բրիչ՝ շինելու համար իւր նոր հայրենիքը :

Մաշտոց, արքունի խորհրդական ու դիւանապետ, կը տեսնէր բազմադարեան աշխատանքին արդասիքները: Ծանօթ էր նա Երուանդին եւ Արտաշէսին, Տիգրանին ու Տրդատին — բոլորը գոռ մարտիկներ եւ իմաստուն աշխարհաշէններ :

Երկու հակոտնեայ յատկութիւններ, իրերամերժ, անհաշտ :

Զէ՞ որ շինարարութիւնը ընկեր ու պըտուղ է խաղաղութեան, յատկանիշ խաղաղասէրներու :

Այո՛· բայց արեւու այս մոլորակին վրայ մոլորած մարդկութիւնը չի տար խաղաղութիւն, եթէ ինք զինքդ չես ցուցներ արժանի խաղաղութեան — զէնքով :

Ահա թէ ինչո՛ւ անվեհեր մարտիկներ պէտք է ըլլային ու եղած էին հայ շինարարները :

Այս է անսուտ պատգամը պատմութեան :

Հայ բարեշէն հայրենիքի կոթողները հայ զէնքերու համեղ – անճաշակ պըտուղներ էին:

Բայց Մաշտոց, նոյնպէս մարդիկ, զէնքի մասնագէտ, Մաշտոց դժգոհ էր այն կոթողներէն:

Հոգեխռով խորհուրդներ, հարցական ու սպառնական, շրջան կ՚ընէին անոր մէջ :

Ի՞նչ մնացած էր Երուանդակերտէն, Արտաշատէն, Տիգրանակերտէն: Ո՞ւր էին արաստոյ քարերէ հսկայ, հոյակապ ապարանքները, հաստաբեստ աշտարակները : Քարուքանդ, սուգ ու թախիծ զգեցած՝ անշքացած փառքեր կ՚ողբան :

Իսկ մտքի արդասիքնե՞րը :

Ո՞ւր էին Արտաշէսի մը ողբերգութիւնները, Պարոյր – Պրոյերեսեանի մը ճոռան խօսքերը :

Ինչո՞ւ չէին հնչեր առաքելական քարոզները: Գրիգորի մը, Ներսէսի մը աստուածաշունչ խրատները պէ՞տք է ի սպառ յօդս ցնդէին :

Միայն աւերակնե՞րը պատմեն մեր թագաւորներուն մեծագործութիւնները : Իսկ անոնց օրէնքները, դիւանագիտական դաշինքները օտարի՞ն ստացուածք ու գաղտնիք մնան :

Ապա մե՞նք, կը խորհէր Մաշտոց, ի՞նչ կը թողունք մեր յաջորդներուն :

Պիտի մոռցուի՝ Վռամշապուհ : Մեր ալ պատմիչները մունչ քարերը պիտի ըլլան :

Բայց մեր զաւակները պիտի հասկնա՞ն լեզուն Տրդատի հովանոցին, Տեկոռի տաճարին, Վաղարշապատի կաթողիկէին :

Ու որքա՞ն պիտի տեւէ անոնց իսկ գոյութիւնը: Արդեօք պիտի չգա՞յ ժամանակ, երբ Հայը վատասերած, այլասերած, իւր ձեռքով քանդէ զանոնք: Պիտի գա՛յ: Հայ շինականը հոգուով եւ սրտով հեռու է այն հոգիէն, զոր տաճարները կը խորհրդանշեն : Հեթանոս անունը նետեց, բայց բարքով մնաց նոյն, զի օտարը չի խօսիր սրտին: Խորթ է անոր Ասորին, խորթ է նաեւ Յոյնը :

Այսպէս կ՚ալեկոծէր Մաշտոց :

Ու լքեց զինուորական ասպարէզը հեռացաւ արքունիքէն · չուզեց այլեւս հայ պետական դիւանը պահլաւ ու յոյն լեզուներով խճողել :

Առաւ կրօնաւորական սքեմ – քաշուեցաւ միայնարան :

Անապատ ու միայնութիւն բերրի հող, ջերմիկ արեգակին մեծ ու փրկաւէտ խորհուրդներու համար :

Հոն հասունցաւ պտուղն անոր հոգեկան վսեմ երկունքին : Կրօնաշունչ եւ ազգասիրական :

Հոն վճռեց նոր կոթող մը կանգնել:

Թոյլ ու ջլատ երազատեսի վճիռ չէր :

Վճռին գործադրութիւնը չսպասեց երազներէ, տեսիլներէ :

Զինուորականի խառնուածքով լծուեցաւ գործի : Զունէր զինավար բանակներ իրեն տրամադրուած: Ունէր խորաթափանց միտք, անվեհեր կամք :

Նախ թափանցեց հայ լեզուի էութեան, հնչիւններուն: Ապա գտաւ միջոցը հանելու զանոնք օդոյ եւ ականջի միահեծան իշխանութենէն եւ ենթարկելու աչքի լոյսին :

Անապատը հասունցուց, բայց անապատը չէր յարմար վայրը գործադրութեան:

Դուրս կուգայ անապատէն Տիտանը՝ մեծ խորհուրդը կուրծքին մէջ:

Տենդագին աշխատութիւն: Ճամբորդութիւն նահանդէ նահանդ, գաւառէ գաւառ: Մանրամանր խուզարկութիւն գաւառական հնչիւններու եւ բառերու :

Ապա դէպի արտասահման :

Ճշմարիտ ազգասիրութիւնը կ՚ուզէ օգտուիլ օտարէն :

Պրպտում, որոնում օտարութեան մէջ : Մայրաքաղաքներ իրարու կը մօտենան Հսկային քայլերով :

Կատարեալ պէտք է որ ըլլայ կոթողը : Իսկապէս բնորոշ ծրագիր, յզկուած ձեւեր, հաստատուն ատաղձ: Նպատակայարմար ու ճաշակաւոր :

Առանց յոխորդ յանձնապաստանութեան կը դիմէ փորձագէտներու մասնագէտներու հմտութեան, ձիրքերուն: Բայց ինքն է ճարտարապետը: Ինքը կը չափէ, կը թափէ, կը ձեւէ կաղապարը կոթողին :

Ու անծանօթ — աւա՛ղ անծանօթ — օրուան մը յաւէտ բարեբաստիկ մէկ ժամուն Դիւցազնին մատներէն կը ծորին կը թորին մէկ մէկ, անջատ անջատ, պարզ ու յստակ Ա Բ Գ :

Ո՛ կախարդական գրեր, ի՛նչ խորհուրդ եւ ի՛նչ ուժ կը մարմնացնէք:

Վե՛ր առէք Ձեր գլուխները Հայե՛ր: Հպարտ ու վստահ՝ մատնցոյց ըրէք կոթողային գործը Մաշտոցի: Կիկերոն պիտի չհամարձակի կոչել զմեզ բարբարոս: Նետեցինք բարբարոսի կեղեւանքները : Քաշեց կորզեց զմեզ Մաշտոց անդիր ազգերու ամբոխէն: Վիհ մը բացաւ, ու վիհին մէջ ցցեց երկաթեայ գրերը աջահայեաց աջաշարժ: Դրաւ տարածեց մեր վրայ հովանին լոյսի ու գրականութեան:

Ա Բ Գ— ու ահա Եղնիկ, Կորիւն, Թաթուլ :

Ա Բ Գ — ու ահա Հրեաներ, Յոյներ, Ասորիներ իրենց մտածութիւններուն հայկական զգեստ կուտան :

Ա Բ Գ— ու երթաք բարով պահլաւ ու սասանական գրեր ու գրքեր : Տեղ տուէք սա անզուգական գրերուն, հայ գրերուն:

Ա Բ Գ — սրեցէք ձեր աչքերը, ու պիտի նշմարէք ինչպէս բարձրաբերձ ծառի պտղաբարձ ճիւղերը սերման մէջ՝ Մանդակունին, Խորենացին, Նարեկը, Շնորհալին, Կեչառուեցին, Ֆրիկը — բոլորը, բոլորը, գրի ու գրչի վարպետները, պարծանքները հայ մտքին: Վենետիկ ու Վիէննա, Տփխիս ու Պոլիս, Երեւան Փարիզ ծրարուած ամփոփուած եւ հոն կը սպասեն իրենց ժամանակին, որ բացուին ծաղկին :

Ա Բ Գ — ու կը թօթափեն իրենց քար լռութիւնը շիրիմները, խաչքարերը, եկեղեցիները: Միայն միջոց ու տեղ գտէք այդ գրերը քանդակելու, ու բարաւոր, դուռ, պատուհան, զմբէթ, մոյթ ու սիւն – –ամէնքը կը սկսին խօսիլ անուններով ու թուականներով, եւ ամէնուն լեզուն հայերէն է :

Դարերը գաղտնիք չեն կրնար պահել հոն, ուր մուտ կը գտնեն այդ երկաթագիր կախարդները: Եւ ո՞ւր մուտ չունին անոնք: Պալատ ու խցիկ, կրկէս ու տաճար բաց են անոնց առջեւ : Կարելի չէ ազգային կոթող մը կանգնել առանց Մաշտոցի կոթողին : Բագաւան ու Բագնայր, Արուճ եւ Աւան, ճարտարապետական այդ չքնաղ կոթողները՝ Մաշտոցի գրերով կը յայտնեն իրենց ծագումը, հեղինակը, ժամանակն ու նպատակը :

Դիւցազնական ի՛նչ գրուագներ անհետ կորսուած են Մաշտոցի կոթողէն առաջ: Իսկ այնուհետեւ՝ Տղմուտն ու Նուարսակը, Դուինն ու Բագրեւանդը կ՚անմահանան, զի Մաշտոցի կոթողով հայկական սահմաններէն կը հալածուին խաւար ու մոռացում :

Կոթող մտքի, կամքի : Բայց նաեւ ԶԷՆՔ :

Հ. ՍԱՀԱԿ ԿՈԳԵԱՆ

Հ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆ

(1895 – 1963)

—o—

ՀԱՅ ... ԿՐՕՆԱԻՈՐ ... ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆ

—o—

Ով որ կարդացած է իր մանրակրկիտ եւ խորաթափանց ուսումնասիրութիւնները՝ ճանչցած է բազմահմուտ եւ անբասիր մտաւորականը: Ով որ լսած է իր հայրենաշունչ ճառերը եւ հոգեշահ քարոզները՝ ճանչցած է դիտակից եւ գաղափարապաշտ հայրենասէրը, պերճախօս հռետորը: Իսկ ով որ մօտէն ճանչցած է մարդը՝ ճանչցած է հեղաբարոյ եւ խստակեաց հայ հոգեւորականը :

Իր գիրը կարդալը դաստիարակիչ էր : Իր խօսքը լսելը ոգեւորիչ էր: Իսկ իր կեանքը տեսնելը ներշնչում մըն էր :

×

Միջազգային չափանիշով՝ աչքառու մտաւորական մըն էր... բանասէր, պատմաբան, հայագէտ, աստուածաբան եւ լեզուագէտ :

Լայնածաւալ ծանօթութիւններու կարծես անհատնում պաշար մը ունէր, ու անդուլ աշխատանքով եւ իրաւ գիտնականին յարատեւ հետաքրքրութիւնով՝ մշտական կը վերլուծէր, կը բազդատէր ու կը մշակէր ազգագիտական ու հայկաբանական նիւթեր: Անսովոր յիշողութեան մը հետ միասին ունէր գիտնականի պրպտող միտքը :

Այսօր՝ երբ մեր մէջ մակերեսային բանիմացութիւնը գիտութեան հետ կը չըփոթուի եւ եթերային բանահիւսութիւնը արժանիք կը սեպուի, Գերապայծառ Կոգեան, իր հազուագիւտ արժէքով եւ կարողութիւնով, երկնասլաց բարտիի մը նման կը բարձրանայ՝ կարծես մացառներու մէջէն :

Ազդեցիկ էր իր գիրը, բայց աւելի տպաւորիչ էր իր խօսքը : Դասական պատրաստութեամբ՝ բացառիկ հռետոր էր քանի մը լեզուներով: Բարձրաստիճան օտար անձնաւորութիւններ, յաճախ, իբրեւ օրինակ կը մատնանշէին իր քարոզները եւ իրենց շրջանակին կը յորդորէին որ հետամուտ ըլլան այդ հայ քահանային հոգենորոգ ճարտասանութեան :

Իսկ իր հայերէն բանախօսութիւնները — ու մանաւանդ իր ճառերը — ճոխ մտքերու ներդաշնակ զարգացումով՝ ունկընդրին մէջ զգացումներու եւ յոյզերու բոլոր լարերը կը թռթռացնէին, թողլով հմայող անմոռանալի տպաւորութիւն մը :

Իր բերնին մէջ՝ Հայկազեան Լեզուն դասական կազմաւորութիւնով եւ իր բառերու եւ նախադասութիւններու անբապառելի հարստութեամբ, երեւան կուգար որպէս չքեղ այլ ամրակուռ եւ ճշգրիտ գործիք մը :

Կոգեան Եպիսկոպոսին ճառախօսութիւնները հարազատ ցոլացումն են իր ոգիին, ուր բիւրեղացած էր անջատ բայց զիրար լրացնող զոյգ նուիրում կրանի եւ ազգութեան :

Պերճախօս էր իր խօսքը, բայց աւելի պերճախօս էր իր կեանքը : Ձիրքով եւ պատրաստութեամբ կոչուած էր բարձր պաշտօնի եւ պատուի : Բայց եւ այնպէս՝ խորքով մաքրամիտ կրնօաւորն էր խստակեաց վանական :

Շեշտուած էր իր մէջ մեծանձն մարդոց համեստ ազնուականութիւնը եւ հաճոյակատար անձնուիրութիւնը : Իր ուժեղ բայց մաշած դէմքին վրայ՝ ճգնաւորի խստակրօն արտայայտութիւն մը կար որ խիստ գրաւիչ էր: Եւ, միաժամանակ, բարեյօժար մեղմութիւն մը ունէր որուն մէջ, մեծ եւ պզտիկ, ապահովութիւնը կը գտնէին իր մտերմութեան :

Տարիներ առաջ՝ զինքը ճանչցայ Պոլսոյ թոն :

Իր ամբողջ կեանքը կեդրոնացուցած էր իր աշխատանքին վրայ: Ժամանակ չունէր խնջոյքներու մասնակցելու եւ իր խուսափէր երկարաշունչ խօսակցութիւններէ: Բայց եւ այնպէս, զինքը մօտէն ճանչնալով՝ կը յայտնուէր իր գիւրահաղորդ բնաւորութիւնը եւ իր պարզ խառնուածքը: Իր մեղմ ժպիտին հետ մէկ տեղ՝ իր արագ եւ սուր միտքը մէջ կ՚աշխատէր եւ երբեմն վերացական խոհկումներով կը տարուէր :

Ուշ գիշերին՝ դեռ վառած կ՚ըլլար ճրագը եւ գլուխը ծռած, գրիչը ձեռին, շռայլօրէն կը նուիրէր ինքզինքը իր վաստակին: Ու առտուն կանուխ, շատ կանուխ, արդէն ոտքի էր ու ջերմեռանդ մտախոհութեամբ, իր աղօթքները մրմնջելով կը խօսէր Աստուծոյ հետ :

Հաւախօսին, կէս գիշերին, ձմրան ձիւնին, անձրեւին ու ամառուան կիզիչ տաքին՝ ոտքով կ՚այցելէր հայ օրհասականին, հիւանդին, թշուառին, ազքատին — առանց դաւանանքի որեւէ խտրութեան :

Անտարբեր էր մարմնախորժ հաճոյքներու: Զրկանքը իրեն համար նեղութիւն չէր: Տպաւորիչ բան մը կար իր կեանքի մէջ որ կ՚ապրէր գրեթէ ամբողջովին հոգեւոր եղանակով: Գիտեմ թէ ատեն կ՚ըլլար երբ օրեր շարունակ պատառ մը հացով եւ բաժակ մը թէյով կ՚ապրէր: Կ՚արժէր տեսնել թէ գաղափարական տէր մարդը ինչպէս կրնայ ինքզինքը զրկել կեանքի վայելքներէն, բոլորը նուէր ծառայելու համար իր նպատակին :

×

Եթէ զինքը ճանչցած չըլլայի, անպարակոյս՝ թանկագին յիշատակ մը պատրաստուած պիտի ըլլար իմ անցեալէս :

Վերջին անգամ զինքը տեսայ բութ, քանի մը ամիս առաջ :

Տարիներէ ի վեր մեծ փափաք մը ունէր Մասիսը տեսնելու: Ու այդ նպատակով՝ բաւական հարցուփորձ ըրաւ ինքն իմանալու համար թէ Եւրոպայէն թէ՛ բան գացող օդային գիծը Մասիսի մօտէ կ՚անցնի՞ եւ սաւառնակէն ո՞րքան լաւ տեսնուի Մասիսը :

Մասիսը չտեսաւ: Բայց ամէն Հայ Մասիս մը ունի իր սրտին մէջ: Եւ եթէ Մասիսը խորհրդանշանն է հայկականութեան՝ Կոգեան Եպիսկոպոսի սրտին Մասիսը շատ՝ մեծ էր :

Թեհրան ԵՆՈՎՔ ԼԱՉԻՆ

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱԳՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ).— Այս տարի ալ Թրանսկան Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու հետ միասնաբար կազմակերպած էին յարգանքի երեկոյ մը մեծ եղեռնի նահատակներուն յիշատակին նուիրուած, որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 27ին Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, խումն բարեմտութեան մը ներկայութեամբ :

Ուրախալի էր որ Հ. Յ. Դ. Նոր Սե – րունդի բոլոր անդամները ներկայ էին : Ներկայ էր նաեւ Տէսինի Հովիւ Վարդ. Քհնյ. Աւագեան : Գնահատանքի արժա – նի է Թրամվիկներու Միութիւնը որ ամէն տարի արդեան պարահանութիւն կը համարի արժանավայել չուքով կազմա – կերպելու սպառնը : Նոյն գնահատանքը նաեւ կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան որ իր մասնակցութիւնը կը բերէ այս ձեռնարկին :

Հանդիսին նախագահութիւնը առանձ – նած էր տեղւոյս Աւետարանական եկե – ղեցւոյ Հովիւ պատուելի Սամուէլ Սա – հակեան , որ բանալով երեկոյթը, հրա – ւիրեց ներկաները մէկ վայրկեանի յո – արնակս լռութեամբ ոգեկոչել յիշատա – կը Ապրիլեան բիւրաւոր նահատակնե – րուն :

Ապա իր բացման խօսքով կոչ ըրաւ միութեան եւ համերաշխ գործակցու – թեան, որպէսզի կարելի ըլլայ միահա – ւաք ձիւերով դիմագրաւել օտար հո – ղային ներկան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Հայ Կաթողիկէ պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ

Շ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան յիսնամեակին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի կ'ունենայ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, նաեւ Շաւիլի, Ալֆորվիլի, Առնուվիլի եկեղեցիներուն մէջ, իրմէ առ յաւէտ բաժնուած հիմնադիր անդամներուն, բարերարներ-ուն, անդամներուն եւ համակիրներուն յիշատակին :

Կը խնդրուի հաւատացեալ հասարակութիւնէն իր ներկայութեամբ յարգել ա-նոնց յիշատակը :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Աննա եւ Վարագ Այվազեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ Այվազեան գերդաստանի բոլոր նշջեց-եալներուն յիշատակին :

Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ,— Պ· Վահրամ Յով-նանեան նամակ ունի (Թրիւսիըլ Սքէյպ-սէճ), խմբագրատունը :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԸՆԿ· ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Բժիշկ Ռուբէն եւ Վասիկ Տէր Դաւթեան եղբայրներու կողմէ հարիւր ֆրանք :

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿ· ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն բոլոր ընկերներով իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Այրի Տ· Սէրէնկիւլեանի, զաւկին՝ Վազգէնի, եւ ընտանեկան պարագաներուն :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Յ· Դ· «Եօթնեղբայրեան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Սալավան Սալավանեանի մահուան առթիւ Այրի Տիկին Մաքրուհի Սալավանեանի, Տէր եւ Տիկին ընկեր Սարգիս Կիմիւշլեանին եւ բոլոր պարագաներուն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան :

Տիկին Ագնիւ Գալուստեան եւ զաւակներ-ը ողբացեալ Նարդուհի Տնկոյեանի մահուան առթիւ յիսուն ֆրանք :

Տիկին Մալաքեան Ա· նոյն ձեռնարկին համար յիսուն ֆրանք :

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին :—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեց· Տիկնանց Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.— Պ· Յարութիւն Յովհաննէսեան, իր զաւկին մկրտութեան առթիւ, երկու հարիւր ֆրանք :

Վիէննէն, Այրի Տիկին Վարդուհի Փափազեան, իր ամուսնոյն Սարգիսի եւ վաղամեռիկ զաւակներուն՝ Կարպիսի ու Զօհրապի հոգեհանգստեան առիթով, 100 ֆրանք : Պ· Յովհաննէս Վարժապետեան, Յակոբ Այտընեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի քսան ֆրանք :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կեդր· վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաճեան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (հայերէն)

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ
(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» եւ «Փոթորիկ» խումբերու ընկերները այս Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, ընկ· Մանուկի բնակարանը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Յ· Դ· «Արղութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Յ. Դ. ''ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ'' ԽՈՒՄԲԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Նուիրուած Պանք Օթոմանի հերոսական ձեռնարկին, կիրակի, Մայիս 12ին, կէսօրէ ետք ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կը նախագահէ ընկ· ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ,

Կը խօսի՝ ընկ· ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը մասնակցի «Նայիրի» պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ երգով, պարով, դուարճալիքներով ու արտասանութիւններով՝ Տէր եւ Տիկին Վ· Մաթեոսեան, Օր· Նազիկ Մալխասեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ ուրիշներ :

Կը հրաւիրուին քոյր միութիւններն ու համակիրները :

Ճոխ եւ մատչելի պուֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՀԱՒԱՔ· Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Օրակարգ տեղւոյն վրայ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ

Միջին Ֆրանսայի չրջաններու ընկերական ընդհ· ժողովը այս Կիրակի առաւօտ, Տէսթինի Հ· Յ· Դ· Տան մէջ :

Ներկայ կ'ըլլան ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻ ԱԶԱՐԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՉՈՒԽՃԵԱՆ :

Այս առթիւ պիտի կատարուի չրջաններու երիտասարդ թեկնածուներու նշանման արարողութիւնը :

Իրիկունը տեղի կ'ունենայ ընկերական խնջոյք նոյն սրահին մէջ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ պիւերէն մինչեւ լոյս, Երդ Թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8-ին, մինչեւ լոյս :

ԱՐՄԵՆԻԱ Երգչախումբի համերգը Մայիս 18ին, Մարսէյլի Ժիմնազիումը :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենան Յունիս 30ին, Կիրակի :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 48ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն 20, *Սալ Մաղնօ, 88 Րիւ տ'Օպանէը*

Հովանաւորութեամբ Կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ·Ի

Կը Նախագահէ Պ· ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբը կը ներկայացնէ «2 ԽՈՒԼԵՐԸ» :

Հայկական պարեր Նոր Սերունդի «Զարենց» պարախումբին կողմէ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Սարգիս Զէօրէէճեան (*լութ*), Ճօշկունեան (*ձեռնադաշնակ*), Թիրայր Գասպարեան (*երգ*), Ալիս Շահմիրեան, Օր· Վերգինէ եւ Վանիկ Նազարեան, Պ· Պ· Գիւլումեան, Յ· Այթայեան :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹ
ՀԷԼՎԱ
ԼՈԳՈՒՄ
Suusam
ՀԷԼՎԱ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE
ԹԱՀԻՆ
ՇԱՐՈՑ
(ՌՈՃԻԿ)
ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

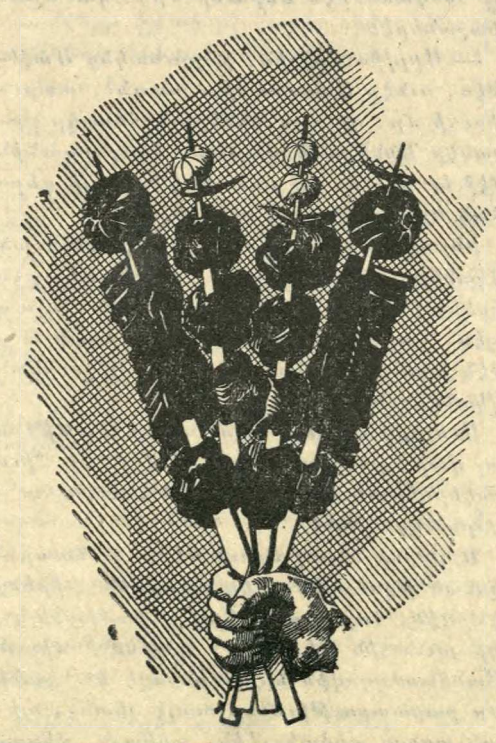

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԿԱՆԵԱՆ
Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :
Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ
ՀԱՃԵԼԻ ՄԲՆՈԼՈՐՏ
AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ
Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՑ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ · Սա-մուէլ զրատուն :

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 12 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9604 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9604

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Սփիւռքի հայ մամուլին մէջ լայն արձագանգ գտաւ Մարտ 29ին Երեւանի մէջ գումարուած «Ռեսպուբլիկայի ստեղծագործական ինտելիգենցիայի ակտիւի ժողով»ը, որուն մասնակցած էին բացի կուսակցական եւ պետական պատասխանատու վարիչներէ, գրագէտներ, երգահաններ, նկարիչներ, թատրոնի եւ շարժանկարի գործիչներ, պատմագէտներ, բանասէրներ եւ այլ մտաւորականներ :

«Ակտիւի ժողով»ը մանրանկարն էր այն միւս մեծ «Հանդիպում»ին, որ Մարտ 7 – 8 տեղի ունեցած էր Կրեմլինի մէջ, ուր Խրուշչեւէն զատ երկար ճառ մը խօսած էր Խ. Միութեան կոմկուսի Կեդր. կոմիտէի քարտուղարներէն Լ. Ֆ. Իլեիչով: Այս վերջինը խստիւ քննադատած էր խորհրդային կարգ մը գրողներ, — ի մէջ այլոց հանրածանօթ Իլիա Էրէնբուրգը—, որոնք շեղած էին «պարտիա»յի գծած «կոմունիստական» ուղիէն :

Մեր ընթերցողները մեծ ցաւ զգացին եւ խորապէս հիասթափուեցան՝ կարդալով Հայաստանի կոմկուսի կեդր. կոմիտէի առաջին եւ երկրորդ զոյգ քարտուղարներու «ելոյթ»ները Երեւանի «Ակտիւ»ին մէջ: Եակով Նիկիտիչ Զարոբեան եւ Յովհաննէս Բաղդասարեան իբրեւ հլու կամակատարներ Մոսկուայի, կապկելով Իլեիչովն ու ընկերները, յարձակած էին Յովհ. Շիրազի, Խաչիկ Դաշտենցի, Պարոյր Սեւակի, Սարմէնի եւ այլ տաղանդաւոր ու հայրենասէր գրագէտներու, բանաստեղծներու, ինչպէս նաեւ կարգ մը արուեստագէտներու վրայ, — նկարիչ, երգահան, քանդակագործ եւն. :

Ասոնք կ'ամբաստանուէին, որ լրիւ չեն ըմբռնած համայնավար կուսակցութեան ծրագիրը: «Ո՛չ միայն տոգորուած չեն կոմունիստական չինարարութեան պաթոսով, այլ եւ արտայայտում են յոռետեսական տրամագրութիւններ ու թախիծ: Ուղղուած են անցեալին եւ ոչնչով չեն նպաստում աշխատաւորների, մանաւանդ երիտասարդութեան կոմունիստական դաստիարակութեան »:

Կը կարծէինք թէ վերջ գտած էր Սթալին – Բերիա զոյգ բռնակալներու չարաշուք վարչաձեւը եւ թէ «պողպատեայ բռունցք»ը 1953ին գերեզման մտած էր անոնց հետ :

Ուրախացեր էինք, որ Հայաստանի հալածեալ եւ աքսորեալ գրագէտներէն անոնք, որ Զապէլ Եսայեանի, Ակսել Բակունցի, Վահան Թոթովենցի եւ ընկերներուն պէս «նահատակի դափնեպսակ»ին չէին արժանացած, տուն էին վերադարձած :

Մեր հոգիները հրճուեր էին, տեսնելով որ երկրի գրողները սկիզբները վախն ի վախ, յետագային աստիճանաբար աւելի համարձակ սկսեր էին որոշ չափով ապատ թռիչք տալ իրենց մտածումներուն: Կ'երդէին Մասիսը, Սիփանը, Վանայ լիճը եւ Թրքահայաստանը եւ կ'ողբային անոնց կորուստը : Շիրազ, Սեւակ եւ ընկերները չէին քաշուեր արտայայտելէ հայրենասիրական այն զգացումները, որոնցմով տոգորուած է այսօր Հայաստանի ժողովուրդը : Անոնք «ժողովուրդին հետ» էին եւ «ժողովուրդին համար» կը գրէին, իբրեւ հարազատ թարգմանը անոնց մտածումներուն :

Զարոբեանի եւ Բաղդասարեանի համար նման գրութիւններ «ազգային սահմանափակուածութեան տենդենց» (ձգտում) կը մատնեն :

«Ազգային սահմանափակուածութիւն» ըսելով Զարոբեան կը հասկնայ պարզապէս Դաշնակցական գաղափարախօսութիւն, որմէ կը սոսկայ, մանաւանդ երբ կը տեսնէ թէ բոլշեւիկեան բռնատիրութենէն քառասուներեք տարի վերջ ալ Հայաստանի ժողովուրդը չէ կրցած մարսել համայնավարութեան անմարսելի եւ խորթ գաղափարները: Ընդհակառակն ազգայնական ոգին եւ ազատութեան տենչը վառ ու կենդանի են երկրի մեր հայրենակիցներու հոգիին մէջ :

Դաշնակցութեան յաղթական դէմքին առթած սոսկումն է, որ կը մղէ կոմկուսի առաջին քարտուղարը անգամ մը եւս բարձրաձայն ճիհատ յայտարարելու անոր դէմ: Լսեցէ՛ք.

— Մենք այսուհետեւ եւս պէտք է վընռական պայքար մղենք ընդդէմ իմպերիալիստական գաղափարախօսութեան, եւ մասնաւորապէս այդ գաղափարախօսութիւնը կրող հակառեւոլիւցիոն, բուրժուա – նացիոնալիստական Դաշնակցութեան պարտիայի դէմ:

Թավարիշ Եակով Նիկիտի՛չ, ինչ ածականներով ալ ուղէք վարկաբեկել Դաշնակցութիւնը, չէք հասնիր ձեր նպատակին: Զուր յոգնութիւն մի՛ կրէք : Հայ ժողովուրդը եօթանասուներեք տարիէ ի վեր շատ լաւ կը ճանչնայ զայն իր իսկական դիմագիծով, իր հերոսական գործերով եւ հայրենասիրական գաղափարականով, որ երբե՛ք չի մեռնիր, քանի չէ լուծուած Հայկական Դատը, — Թրքահայաստանի Դատը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ դատախազը մահապատիժ պահանջեց խորհրդային գնդապետ՝ Օլէկ Փենկովսքիի դէմ իբրեւ «ամբողջական դաւաճան»: 10 տարի բանտարկութիւն ուղուած է Բրիտանացիին համար: Յատկանշական է (թէեւ ոչ զարմանալի) որ Իզվեստիան հրատարակած է դատախազին ամբաստանագիրը արտասուելէն առաջ :

« ԹԱՅՄ ԷՆՏ ԹԱՅՏ » անգլիական պահպանողական շաբաթաթերթը կը գրէ թէ Մաօ Ցէ Թունկ պիտի քաշուի իր պաշտօնէն մինչեւ տարւոյս վերջ : Անոր տեղը պիտի անցնի Լիու Զաօ Զի որ կուսակցութեան աջ թեւին կը պատկանի եւ կը հաւատայ խաղաղ համակեցութեան Արեւմուտքի հետ: Նոյն աղբիւրին համաձայն Մաօ որ 70 տարեկան է անբուժելի հիւանդութենէ մը կը տառապի :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ իշխանութիւնները ձերբակալած են նասրական նախարարները : Հալէպի մէջ ալ Յեղափոխութեան Խորհուրդին անդամներէն մէկը՝ Իսմէթ Հանանու ձերբակալուած է: Նասրական անձնաւորութեանց ձերբակալութիւնը բուռն հակազդեցութեան դուռ բացած է Գահիրէի մամուլին մէջ ըստ որուն կացութիւնը կրնայ որեւէ պահու քաղաքացիական պատերազմի փոխուիլ եթէ Պատսականներու եւ նասրականներու մրցակցութիւնը շարունակուի եւ երկուքէն մէկը չկարենայ կացութեան տէր դառնալ :

ԼՕԶԱՆԻ մէջ Ապրիլ 13ին ձերբակալուած է Քիւրիւչէ որ աքթիվիսթ կը նկատուի Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ: Ինք կազմակերպած էր դրամատէր Լաֆոնի սպանութիւնը եւ Ֆրանսական կառավարութիւնը Զուիցերիայէն ուղեց որ Քիւրիւչի Ֆրանսական իշխանութեանց յանձնուի :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը դրական պատասխան տալով Թրքական կառավարութեան հրաւէրին պաշտօնական այցելութեան պիտի երթան Յուլիս 15էն 17 :

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԵՒ 42 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՎ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԹԵՄԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Երեքշաբթի 7 Մայիս, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Կաթողիկոսարանի Վեհարանի դահլիճին մէջ կատարուեցաւ հանդիսաւոր բացումը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Ընդհ. Ժողովին, նախագահութեամբ նորընտիր Կաթողիկոս Խորէն Ա.ի եւ մասնակցութեամբ Կիլիկեան Աթոռի ինը թեմերէն եկած թեմական առաջնորդներու եւ երեսփոխաններու, ընդամէնը 42 հոգի :

Ժողովին, որ դռնբաց էր, ներկայ գտնուեցան նաեւ միաբաններ, ազգայիններ եւ մամուլի ներկայացուցիչներ :

Առժամեայ դիւանի կողմէ կատարուած լիազօրագրերու ստուգումէն ետք, Կաթողիկոսը կատարեց բացումը Տէրունական Աղօթքով եւ ապա իր առաջարկով ժողովը վերընտրեց նախկին ընդհ. ժողովի դիւանը. Ա. ատենապետ Պ. Վահէ Սէթեան, Բ. ատենապետ Պ. Ռուբէն Մավիսագալեան, Ա. Ատենադպիր Պ. Ղազար Զարըգ եւ Բ. ատենադպիր Պ. Յարութիւն Գույումճեան :

Դիւանի անունով Պ. Վահէ Սէթեան բարի գալուստ մաղթեց երեսփոխաններուն: Այնուհետեւ ժողովը անցաւ իր աշխատանքներուն: Առաջին առթիւ կարդացուեցաւ 1959 Ապրիլ 20ին գումարուած Ազգ. Ընդհ. Ժողովին ատենագրութիւնը, ուր մասնաւորաբար կ'ըսուի :

« Առանձին քննութեան նիւթ դարձաւ նոր թեմերու դիմումն ու միացումը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան : Այս մասին Ազգային ընդհ. ժողովը անցուց բանաձեւ մը, ըստ որում :

«1.— Գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանդներու Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Թեմին, Յունաստանի, Թեհրանի: Ատրպատականի եւ Իրանա – Հնդկաստանի Թեմերուն միացումը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

«2.— Կ'որոշէ այս թեմերը նկատել Կիլիկեան Աթոռին իրաւապէս ենթակայ թեմեր :

« 3.— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կանոնագրի 23րդ յօդուածը կը բարեփոխէ հետեւեալ կերպով :

« Կիլիկեան Կաթողիկոսութիւնը ներկայիս ունի Առաջնորդական ինը թեմեր. — Բերիոյ, Դամասկոսի, Լիբանանի, Կիպրոսի, Հիւսիսային Ամերիկայի, Յունաստանի, Թեհրանի, Ատրպատականի եւ Իրանա – Հնդկաստանի թեմերը:

Պ. Ղազար Զարըգ կարդաց 13 մեքենագրուած մեծադիր էջերէ բաղկացած խնամուած տեղեկագիրը Ազգ. Կեդր. վարչութեան գործունէութեան, որմէ ի յայտ եկաւ, որ անցնող շրջանին Կիլիկեան Աթոռը եւ անոր ենթակայ թեմերը յարատեւ վերելք արձանագրած են ազգային, եկեղեցական բոլոր կալուածներէ ներս :

Բազմաթիւ երեսփոխաններ հանգամանօրէն արտայայտուեցան Կեդրոնական վարչութեան գործունէութեան շուրջ, նոյն ատեն անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները եւ լրացումները ստանալով: Ի վերջոյ ձեւակերպուեցաւ բանաձեւ մը, որ յաջորդ նիստին, հաշուական տեղակագրի ներկայացումէն ետք, պիտի ենթարկուի ժողովի վաւերացումին :

Անցնելով յաջորդ օրակարգին, որ Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան կանոնագրութեան վերաքննութեան հարցն էր, ժողովը որոշեց ընտրուելիք կեդրոնական վարչութեան եւ ընդհ. ժողովի դիւանի պարտականութիւն յանձնել, թեմերու կարծիքը առնելէ ետք, մշակելու բարեփոխութեան նախագիծ մը, որ պիտի ներկայացուի յառաջիկայ աշնան գումարուելիք Ազգ. Ընդհ. Ժողովին :

Ազգ. Ընդհ. Ժողովի առաջին նիստը փակուեցաւ ժամը եօթնին :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Կ'ԵՐԹԱՅ ՅՈՒՆԻՍ 5 ԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Մայիս 8) կ'իմանանք թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Երուսաղէմ կ'երթայ Յունիս 5ին:

Այս առթիւ կը յիշուի թէ Ս. Յարութիւն տաճարի վերանորոգման գործը գլուխ հանելու համար յանձնախումբ մը կազմուած էր որուն կ'անդամակցին զանազան գաղութներէ բազմաթիւ ականաւոր դէմքեր : Յանձնախումբին նախագահն է Վազգէն Ա., որու Երուսաղէմ այցելութիւնը կը զուգադիպի այդ յանձնախումբին ընդհանուր նիստին, որ կը գումարուի Յունիսին :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Երուսաղէմ կ'երթայ Մոսկուա – Լոնտոն գծով, իրեն կ'ընկերանան Հայկազուն Արք. եւ Արեւմտեան Եւրոպայի Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Արք.:

Հայրապետը Լոնտոնէն օդանաւ կ'առնէ Զորեքշաբթի (Յունիս 5) գիշեր 12ին եւ կը հասնի Ամման ուր Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը գլխաւորութեամբ Եղիշէ Արք.ի մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ արժանավայել ընդունելութիւն մը վերապահելու համար Վազգէն Կաթողիկոսին :

Ամմանի մէջ արքայական հիւրասիրութիւն պիտի կատարուի :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ապա պիտի անցնի Հնդկաստան :

ՆՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

×

Այս գիշեր նորից իմ հին երազն եմ
տեսել երազում ,
Տեսել մեր տունը, որին Եփրատը օրօր էր
ասում,
Տեսել մեր այգին, մեր եղրեւանու թուփը
կապուտակ
Ու ճերմակ մի գառ, որ արածում էր
եղրեւանու տակ:
Օրն արեւոտ է,
Տաք շարաւիղն է արեւը նետում ,
Երմոնիա տատս սպիտակ բուրդ է
լուանում գետում :

Բուրդ է լուանում ու խօսում կամաց ,
Ում հետ է խօսում՝ ջրի՞, արեւի՞...
Դէմից Տաւրոսն է նայում քարացած ,
Լեռների հետ է խօսում երեւի ...
Երմոնիա տատս սպիտակ բուրդ է
գետում լուանում ,
Բայց ջուրը խփւում , ալիք է տալիս ու
բուրդը տանում:

Տատիս պատկերն էլ ալիքների մէջ
օրօրւում կամաց
Ու փշրւում է ու ջրերի հետ գնում է
անդարձ:
Երեկոն իջնում, լուռ ծուարում է
ընկուզենու տակ,
Ու ինչ որ մէկը մորթում է այգուն
գառն այն սպիտակ:

Յետոյ մշուշ է ...
Մի պաղ մահիկ է Տաւրոսից նայում ,
Ու ամբողջ կեանքում
Մի մորթուող գառ է սրտիս մէջ մայում:

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ

«ՀԻՒՍԻՍԱՓԱՅԼ»Ի ՄԷԿ ԱՄՍԱԹԻՒԻՆ

Ա.

Սահմանոս Նազարեանց 1858 – 64 *հրատարակեց իր «Հիւսիսափայլ»ը, որ գարաշրջան փոխող հանդիսացաւ, իր նոր բովչական հրապարակագրութեամբ, ազգային եւ մշակութային տեսակէտով, արեւելահայ աշխարհաբարի կազմաւոր – մամբ: Փարիզի Նուազարեան մատենադարանին մէջ կը գտնուի «Հիւսիսափայլ»ի* 1861 *Յունիսի թիւը, որ, աւելի քան հարիւր տարուան հնութիւն ունենալով հանդերձ, այսօր ալ կը ներկայացնէ չահեկան բովանդակութիւն եւ նիւթ խորհրդածութեան:*

Տարեւ կուտամ նկարագրական պատկերը այդ ամսաթիւին:

Առաջին եւ վերջին թերթերէն գաղ, բովանդակութիւնը, 78 էջի վրայ, մաքուր տպագրութիւն ունի: Մեծութիւն 25 սանթիմեթր երկայնք եւ 15,5 սանթիմեթր լայնք: Կողքին վերի մէկ երրորդին վրայ կը տեսնենք գծագրութենէ մը արտատպուած հիւսիսային աստղը, որ ճառագայթներ կը ցոլացնէ: Նկարին վերի եզերքին կը կարդանք «Հիւսիսափայլ» անունը չառայլներուն ընդմէջէն: Պատկերին տակ մեծ գիրերով՝ «Օրագիր», որ կը նշանակէ, տառացի թարգմանութեամբ ֆրանսերէն «Ժուռնալ» բառը:

Աւոր տակը մէկ գծի վրայ գրուած է. (Ընդհանուր ազգային լուսաւորութեան եւ դաստիարակութեան»:

Լուսաւորութիւն եւ դաստիարակութիւն կը կազմեն ամբողջ ծրագիրը մեծ հրապարակագրին, որ Տորպատի համալսարանի օրերէն ծրագրած էր, Խաչատուր Աբովեանի հետ, գալոց բանալ եւ թերթ հրատարակել՝ դիտութիւն եւ դաստիարակութիւն ջամբելու համար խաւարի մէջ տառապող հայ ժողովուրդի նոր սերունդին:

Այս թիւը, որ ունի «1861, չորրորդ տարեգլուխ, ամսատետր 6» խորագիրը, կը յայտարարէ նաեւ տասը յօդուածները, նոյն առաջին կողքին վարի մէկ երրորդին վրայ, նշանակելով նիւթը, հեղինակը եւ թերթին երեսը: Ամէն նէն վարը կը գտնենք հրատարակութեան տեղը՝ Մոսկուա հայերէն, եւ ռուսերէն հասցէն, որ է տպարանը Լազարեան ճեմարանի:

Անենք յօդուածները. «Բանասիրա – կաճ» 1) Ազգիւ բար եւ գոհար, (էջ 433 – 434) Ս. Աւետիքեանցէ:

Բարոյախօսական առակ մը կը պատմուի, որուն իմաստն է պատուական քարի եւ գոհարի ներդաշնակ զարդարումը թագի մը վրայ. այդպէս ալ մանկան ի – մացականութիւնը եւ սիրտը ներդաշնակօրէն մշակելու է:

2. *Ընտիր մտածութիւնք եւ բարոյա – կան կանոնք (էջ 435 – 439), յիսուն հատ թուարկուած խրատական եւ իմաստասիրական առածներ են, որ տառրագրուած են Մկրտիչ Լազվարեանէ: Զոր օրի – նակ.*

45. *Կան դիպուածներ, ուր թոյլ տը – ւած է լուռ պահել ճշմարտութիւնը, քայց երբեք չկայ թոյլտուութիւն սուտ ասելու:*

46. *Մի խաբեբայ, է միշտ մի վտանգաւոր մարդ, որից պիտոյ է շատ աւելի կասկածիլ, քան թէ մի գողից:*

47. *Կատարի՛ր ինչ որ դու խոստացել ես, թէեւ պարտ էր քեզ դորաւոյ վնաս կրել: Մի՛ խոստանար, եթէ չկամիս կատարել:*

48. *Պիտոյ է դատել իւր անձը նոյն օրէնքով, որ օրէնքով դատում ենք մի – սերը. պատճառ, ինչ որ արդար է միւնի համար, արդար է նոյնպէս միւսի համար:*

3. *Մարտ պատերազմի. (էջ 440 – 441) «Թարգմանութիւն «Բարիբա» անուն առաջաբանութեան Լեմոնտով ռուս բանաստեղծին»:*

Տասը տունէ կը բաղկանայ այս ոտանաւորը, զոր տառրագրած է Յովհաննէս Մ. Սայեան Նովհանէ Հաշտարխանիյ:

Կ'արտագրեմ ոտանաւորին առաջին տունը.

Թուի թէ Աստծուց այնպէս է կարգած
Աշխարհին վերայ, հին ժամանակից.
Որ ներկայի դէմ անցեալը կանգնած,
Միշտ ներհակ խօսէ ամենայն բանից:

4. ԿՐՕՆԱԿԱՆՔ.

Պաւղոս, հեթանոսների առաքեալը (էջ 442 – 475):

Այս երկարաշունչ յօդուածը տառրագրած է Սահմանոս Նազարեանց: Լուրջ ուսումնասիրութիւն մըն է Պօղոս Առաքեալի կեանքին ու գործին վերաբերմամբ: Կարելի է նկատի առնել զայն իբր առաջնակարգ աստուածաբանական դասախօսութիւն մը կաթողիկէ եկեղեցիի ընդհանրականութեան եւ առհասարակ քրիստոնէական կրօնքի ընդհանրական կամ սիեդերական դառնալու սկզբնաւորութեան մասին, թէեւ Նազարեանց լայնօրէն օգտուած է, ինչպէս գարեանց լայնօրէն օգտուած է, բաղդատութեամբ ճշդեցի, այն առենի նշանաւոր աստուածաբան Տոքտոր Աւգուստ Նէանտէրի գրքին Գ. հատուածէն սկսեալ:

Յօդուածին կառուցուածքէն ի յայտ կուգայ պատմաբանասէր եւ լեզուագէտ հայ հրապարակագիրը, որ ոչ միայն մաքուր հայերէնի ուշադիր է, այլեւ կուտայ պիտական – իմաստասիրական բառերու եւ ոճերու բացատրութիւնը նոթագրութեամբ, ինչպէս՝ «Գնոստիկեան փիլիսոփայքը», «Ճանաչական բառ գնոսիս», որից ածանցած է եւ գնոստիկոս, սկզբնաբար կամի ասել գիտութիւն», եւ ամբողջ էջ մը բացատրութիւն կուտայ ըստ էութեան նիւթին, օրինակ՝ Քարիզմա (չնորհ հոգւոյն սրբոյ) պնեւմատիկոյ (հոգեկենք) եւ այլ յունարէն բառերու: (401 – 462):

Դարձեալ էջ 468ի եւ 469ի տակը կը գրէ՝ «Ի՞նչ է ասել բաղդատական ոճ, որ յունական ձայնով ասւում է Սիւնթեզիս ...», «Վերլուծական կամ անալիտիկական ոճ ասւում է փիլիսոփայութեան մէջ, երբ որ փոխանակ խոկոյն յառաջ բերելու սկզբունք, որպէս անհերքելիք եւ յետոյ ապացուցանելու դորան — որ լինում է (է կցած) բաղդատական ոճի մէջ — առ փոքր փոքր, ըմբռնողութիւնքը քննելով եւ ասես թէ անդամատելով, դուրս հանք ընծայում սկզբունքը եւ որպէս թէ ընթերցողին կամ լսողին տալիս ենք ինքնին դատանել դորանց»:

Ս. Նազարեանց ասկէ հարիւր տարի առաջ աւանդ մը կուտայ Աստուածաշունչի թարգմանութեան մասին եւ կը գրէ. (էջ 456ի տակը).

«Հայոց գրեթէ բառ առ բառ թարգմանութիւնը յունական բնագրից չատ դեղեցիկ է նոյնպէս. բայց եւ նոյնպէս չատ տեղերում անհասկանալի առանց օգնական յունարէնի եւ լատինական թարգմանութեան: Առ հասարակ պիտոյ է ասել, ով որ մեր Հայերից կամի ուսումնականաբար ընթերցասիրել Աստուածաշնչի հայկաբանութիւնը եւ հասկանալ թէ ինչ աղբիւրից են դուրս բխած նորա ձեւերը, նորան անհակառակելի հարկաւոր էր պարապել յունական լեզուին եւ լաւ պարապել: Այնուհետեւ չատ բան կը պարզուէր, որ մինչեւ այժմ մնացել է մթին եւ մոայլ, որի մէջ հին հայկաբանքը պատէ պատ խարխափում (են կցած) գլորվելով եւ սայթաքելով»:

(Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովը որոշած էր 1966ին Աստուածաշունչի նոր թարգմանութիւնը հրատարակել, ծանօթ չէ թէ այս ծրագրին համար աշխատանք կը կատարուի՞, բայց Ստ. Նազարեանցի խրատը ամէն պարագայի մէջ կարեւոր է. մանաւանդ ի տես այն իրողութեան, որ անգլերէն նոր թարգմանութիւնը հրատարակուեցաւ առջի տարի Լոնտոնի մէջ տեղ – տեղ կարեւոր փոփոխութիւններ ընելով):

Ս. Նազարեանցի այս յօդուածը կը յանձնարարենք կարդալ մանաւանդարար հոգեւորական ասպարէզի պատրաստուող հայ երիտասարդներուն, որովհետեւ յօդուածին բուն նիւթը կապէս կը բացատրէ պիտական քրիստոնէութեան ծալքերը, Պօղոս Առաքեալի նամակները ժամանակագրական եւ բարոյական լմաստներով, այլ մանաւանդ հեթանոսներու մէջ քրիստոնէութիւնը Հրեաներու հետաքրքրաբար տարածելու կոչումը, զոր զգացած եւ գործադրած է ան, որ «հետաքրքիր» եւ «բարի գործերի» քարոզիչն է:

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1832ՈՒ

Դ.

Պէզճեան Ամիրայ ո՞ւրիկ կը գանէր մեծաքանակ դրամարկղը զոր իշխանավայել առատաձեռնութեամբ կը չահայէր աղօղուստ նպատակներու: Հրատապ խնդիր մը եղաւ այս մեծ բարերարի կեանքի եւ մահուընէն վերջ ալ: Զար լեզուներ կը յեղեղէին թէ փողերանոցի ուրիշ անօրէնութեան նման Պէզճեան եւս հարստացած էր ի վնաս ազգութեան: Բայց Պէզճեանի հետ ապրած իրաւունք անձեր կ'ապացուցանեն թէ Պէզճեանի հարստութեան աղբիւրը չատ օրինաւոր է եղած: Համբաւաւոր Ամիրան գիտէր թէ փողերանոցին քան զրուչի հանած Բուպիէ ոսկին Հնդկաստանի յիսուն միլիոն Մահմետական ժողովուրդներու մօտ մեծ յարգ կը վայելէր եւ քանդհինդ զրուչ կ'արժէր: Հետեւաբար Պէզճեան հրապարակէն կարելի եղածին չափ չատ ոսկի

կելի հարկաւոր էր պարապել յունական լեզուին եւ լաւ պարապել: Այնուհետեւ չատ բան կը պարզուէր, որ մինչեւ այժմ մնացել է մթին եւ մոայլ, որի մէջ հին հայկաբանքը պատէ պատ խարխափում (են կցած) գլորվելով եւ սայթաքելով»:

(Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովը որոշած էր 1966ին Աստուածաշունչի նոր թարգմանութիւնը հրատարակել, ծանօթ չէ թէ այս ծրագրին համար աշխատանք կը կատարուի՞, բայց Ստ. Նազարեանցի խրատը ամէն պարագայի մէջ կարեւոր է. մանաւանդ ի տես այն իրողութեան, որ անգլերէն նոր թարգմանութիւնը հրատարակուեցաւ առջի տարի Լոնտոնի մէջ տեղ – տեղ կարեւոր փոփոխութիւններ ընելով):

Ս. Նազարեանցի այս յօդուածը կը յանձնարարենք կարդալ մանաւանդարար հոգեւորական ասպարէզի պատրաստուող հայ երիտասարդներուն, որովհետեւ յօդուածին բուն նիւթը կապէս կը բացատրէ պիտական քրիստոնէութեան ծալքերը, Պօղոս Առաքեալի նամակները ժամանակագրական եւ բարոյական լմաստներով, այլ մանաւանդ հեթանոսներու մէջ քրիստոնէութիւնը Հրեաներու հետաքրքրաբար տարածելու կոչումը, զոր զգացած եւ գործադրած է ան, որ «հետաքրքիր» եւ «բարի գործերի» քարոզիչն է:

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ժողվելով Բուպիէ կը կարէր եւ կը պահէր կէս Հնդկաստան հարիւրին քանդհինդ չահով:

Այս մասին կը պատմուի թէ Հնդկական բարեկամ մը ապրուստի դժուարութեան մատնուած Պէզճեանի կը գրէ որ քիչ մը դրամ տալէ յետոյ կը բարեկամին թէ արժանավայել չէ տեսնել այսպիսի ձեռնտուութեան մը նախութիւնը ուստի կը յորդորէ երթալ գործ մը գտնել եւ չսպասել:

Այս անձը Ղալաթիոյ սեղանաւորներուն հետ կապ հաստատելով թէ Բուպիէն հարիւրքանդհինդ չահ կը բերէ, ուրախութեամբ կը դիմէ Փողերանոցի տնօրէնութիւն իմդրելով որ ինք ոսկի բերէ Բուպիէ կոխան:

— Ի՞նչ պիտի ընես կը հարցնէ Պէզճեան:

— Հնդկաստան պիտի դրկեմ:

— Այդ վաճառականութիւնը իմ գործ է ուրիշ գործ մը գտիր կը պատասխանէ Պէզճեան:

Հնդկաստանի մէջ այսօր ուրի կուտան անգլիական դրամին անունը պահպանելով փոխ առնուած է «Ռուպիա» թեան մայրաքաղաքին «Քալքաթեան մայրաքաղաքին» վրայով անուանէն:

Պէզճեան Ամիրայ որ ամուրի էր թողեց իր հարստութիւնը իր երկու քրոջ որդուն Մարիամի եւ Համասփիւռի որոնց առաջինը կինն էր Նուբեան Յովհաննէս պապայի եւ երկրորդը՝ Տիվրիկցի Գրիգոր պապայի: Իր Համասփիւռ քրոջ գաւակներ անչափահաս եւ ցաւագար ըլլալով, նոնց վրայ խնամակալ դրաւ Մինասեան Փիլմիշեան որուն յանձնեց նաեւ իր մահուընէն յետոյ ազգային հատուածներուն յատկացուած դրամները:

Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցին հարատեւ պահանջները եղան կարապետ Ամիրայեան եւ անոր քեռայրը Յովհաննէս Ամիրայ Սերվերեան: Շինութեան տարիներուն կը հսկէր եպիսկոպոս Պօղոս ապա (այս երեք պատասխանատուներէն, Սերվերեան Յովհաննէս Ամիրայ, իր անձնական ծախքով ոգոյց Գալուստեանցի եկեղեցին: Սերվեան Ամիրայ Հայոց մէջ մեծ գործեր եւ վայրի վրայ քանդակագործութեան եւրոպական դպրոցով Պալեան կարապետ Ամիրային, ձեռնհէ եւ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի դիմաց բարերարները եղան Պալեան Տատեան ընտանիքները: Գալով Պօղոս ապային, հայրն էր Գրիգոր Օսկանի):

Պէզճեանի մահերիմներէն Տիգրան Զէյլէպի ալ հոգ տարաւ չինութեան:

Ձարտարապետ Ամիրաններու կարդութեամբ ժամանակի օսմանեան պրամներէն քանի մը հատ եւ գործ չինութեան թուականը ապահով կերպով մը գետեղուեցան հիւանդանոցին հիւանդանոցին մէջ:

Հիւանդանոցին հաստատման մասին

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»
(A VISIT TO ARMENIA)

Եւ երբ կուշտ ու կուռ կերած եւ ա – րեւելեան սուրճը խմած կը սկսէին երկել իրենց յեղափոխական ոգեւորիչ երգերէն մէկը, բոլորն ալ կը թուէին դէնքի ընկերներ ըլլալ, մինչեւ իսկ անոնք, որ Հայաստանի անկախութեան պատերազմը խմբագրատան սենեակներէն դէկավարած էին: Երբ յանդուգն արշաւներու եւ արիւնահեղ պատերազմներու երգեր սկսէին երգել, կը քակէին իրենց բահկոնին կոճակները եւ արիւնաքամ ոտքմիկի մը աչքերու նայուածքով, ա – կանջ խլացնող վերջաւորութեամբ եւ ծափերով կ'աւարտէին երգը:

Երբ մայրս ամէն բան հաւաքած եւ մաքրած էր, բոլորս դուրս կ'ելլէինք պըտոյտ մը կատարելու մօտակայքը:

Զեռնոցաւոր ձեռքերնին իրենց կռնակը դրած, այրերը դիտող – զննողներ կը դառնային ամերիկեան կեանքին, նչելով բոլոր երեւոյթները — նոր ղպրոց, իրենց դաւակներուն հետ զօտեմարտող հայրեր — տարբեր, աւելի բարձր մշակոյթ ունեցող հասարակութեան մը պատկանող այցելուներու երեւոյթով:

«Ապրելու աւելի վսեմ իմաստներ չունին» , պիտի ըսէր հօրս բարեկամներէն մէկը, դժգոհ , որ չափահաս մարդիկ խաղեր կը խաղան: Ամերիկայի մէջ, պիտի ըսէր ուրիշ մը, կեցնելով խումբը , «երախաներու զպրոց մը կատարեալ չէնքի մը պէտք է նմանի». «Այո՛, չէն հասկնար, որ կարեւորը ուսուցիչն է: Լո՞ւրջ մարդ է. հայրենասէ՞ր մէկն է» . «Էհ, Վահէ , տես դիմացի ցուցափեղկին մէջ կարդով չարուած ուտելիքները, ինչեր չէինք կրնար ընել ասոնց կէսով»:

*Որեւէ բանի առջեւ երկար առեն ան – տարբեր չէին կրնար մնալ: Մինչ օրը իրկուն կ'բլլար , մեր չրջապատը կը կորսընդնէր իր ամերիկեան նկարագիրը: Իրերը կը սուզուէին յիշատակներու քօղին տակ: 18րդ փողոցին լայն գատ է վարը, իր վայրի ծաղիկներով եւ երկու – երեք հասարաբուն ծառերով, մարդոցմէ մէկուն՝ Աբրէնին կը յիշեցնէին Կովկասի մէջ այն դաշտը, ուրկէ կ'անցնէր ամէն օր իր պատանեկան տարիներուն : «Արեւ – նին դաշտը» կը կոչէինք այդ փողոցը : Ս. Եղիսաբէթ Հիւանդանոցին դիմացը գտնուող Ֆորթ Ուշինկթըն Ավենիւի ապարանքին պարտէզին արձանը՝ ուրի – շի մը կը յիշեցնէր Իտալիան, իր այնտեղ անցուցած ուսանողական օրերը եւ իր կրօնասէր հայրը, որ ուզած էր զինքը եկեղեցի կառուցանող ճարտարապետ ը – նել: Պարտէզը կը մանէինք տանտէրի հետաքրքրութեամբ : Դղեակը՝ ապարանք մը Նորթ Ավենիւի վրայ, Հրսոյն վրայ իշխող իր վանդակապատ պիով, իր քարէ պատով եւ իր երկաթդռներով, չատ մը յիշատակներ թընդնէր : Թուխ ծիրանկոյն մարդոցմէ մէկուն կը յիշեցնէր վրան բանտ մը, ուրկէ կաշառքով էր ազատիլ: Կալուածը ուրիշի մը կուտար վերյիշելու Հայու մը ազքը Պոլսոյ մէջ: Տեսարանը հօրս չեցնէր սքանչելի տեսարաններ թրքական սրճարանները («Ահա, մը եւս կարենալ նստիլ հոն, այդ բը»):

Հէյտ տրամադրութիւնը թէ փոր չատ տէրերն էինք մեր գնած ար բածութեան, աւելի կը զօրանար ջըս, երբ կը չատանայինք դէպի ծառախիտ զառիվայրները, ուրկէ օրը առաւօտուն անցած էինք հոն «Հոս եկէք» կ'ըսէր մէկը — ընդ պէս քաջասիրտ հայրս —, երբ ճամբեցաւները երկիւղած կը պտըտ չատանայէն ծուռ ու մուռ վայրի «երբ պատանի էի, ասկէ աւելի գա բլուրներ հետաքրքած եմ»: Եւ մեր ներկիւղ կը հետեւէինք իրեն, թէ իր պատանեկան չանդգնութիւն բելի էր ընդհանրացնել եւ փոխան ղի):

ՍՄԲԱՏ ՇԻՐՈՒՆԻ

(4 Շար.)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

«ԱՐԾՈՒԻԿԸ»

Ֆրանսացի երկու մեծ բանաստեղծներ երգած են Ֆրանսայի Արծիւը (Նափոլէոն) եւ իր Արծուիկը (Ռայխսթատի դուքսը եւ Նափոլէոնի զաւակը):

Վիքթոր Հիւկօ, արդարեւ անհատնում էջեր նուիրած է Նափոլէոն Ա.ի, իսկ Էտմոն Ռոստան անմահացուցած է մեծ կայսեր զաւակը, «Արծուիկ» անունով տաղաչափեալ թատերակի մը մէջ:

Ուրիշ Ֆրանսացի մեծ հեղինակ մը՝ Վիքթորիէն Սարտու եւս գրած է թատերակներ՝ ոգեկոչող նափոլէոնեան շրջանը, սակայն այն տարբերութեամբ, որ Էտմոն Ռոստանի գործը ճոխացած է տաղաչափութեան հզօր շունչով մը, ուր Ֆրանսերէն զմայլելի լեզուն թռիչքներ է կատարած քնարական անհասելի բարձունքներու վրայ:

Վիքթոր Հիւկոյի մահով կը դադրի նափոլէոնեան փառապանծ շրջանի ոգեկոչման երգը: Ժողովուրդը, որ վարժուած էր այդ երգին, կը սկսի յուսահատիլ: Ու ահա, տասնրհինգ տարի ետք բանաստեղծին մահէն, հրապարակ կուգայ Էտմոն Ռոստանի «Արծուիկ»ը, որուն մէջ բանաստեղծը հոյակապօրէն կ'ոգեկոչէ մեծ կայսեր տարաբախտ զաւակին տրտմաթախիծ դիմագիծը:

Աղեխարշ պատմութիւն մըն է «Արծուիկ»ի նիւթը:

Իր անկումէն ետք, Նափոլէոնի երկրորդ կինը՝ կայսրուհի Մառի Լուիզ կը հեռանայ Փարիզէն, իրեն հետ տանելով զաւակը՝ Հռոմի Թագաւորը: Կայսրուհին կ'ապաստանի Վիէննա եւ կը բնակի Շէօնընպրիւնի արքայական պալատին մէջ:

Նափոլէոնի զաւակը կը ստանայ Ռայխշթատի Դուքս տիտղոսը: Երիտասարդը առարկայ կը դառնայ խստամբեր հրկողութեան մը: Արտաքին աշխարհին հետ ամէն կապ կ'արգիլուի իրեն: Ամէն ինչ որ կապ ունի Ֆրանսայի եւ անոր քաղաքականութեան հետ, զաղտնի կը պահուի իրմէ: Մառի Լուիզ եւ Մեթերնիխ աչալուրջ կը հսկեն որպէսզի երիտասարդ դուքսը մոռնայ իր ծագումը, ապրի ու սնանի աւստրիական բարքերով եւ կազմաւորուի իբրեւ իրական աւրստրիացի մը:

Սակայն, դժուար է որեւէ կերպով ամբարտակ բարձրացնել ցեղային զգացումներու յորդահոսան ալիքներուն դէմ:

Արծուիկին հոգիին մէջ կ'եռայ իր ցեղին արիական արիւնը: Անիկա դիտէ թէ ինք զաւակն է մարդու մը որուն առջեւ ամբողջ Եւրոպան ծնրադրած է: Գիտէ նաեւ որ իր հայրը նենգամիտ Ալպիոնի սադրանքներով արդելափակուած է հեռաւոր կղզիի մը ժայռերու կատարին, ու հոն կ'ապրի արքայական հոդեվարքի դաժան պահեր:

Այս բոլորը կը հիւծեն ու կը սպառեն տարաբախտ Արծուիկը: Շուտով չարաղէտ հիւանդութիւն մը բոյն կը դնէ իր արդէն ազազուն մարմնին մէջ եւ օր մը, հեռու իր հօրմէն, հեռու իր այնքան սիրած հայրենիքէն, Ռայխշթատի դուքսը կ'աւանդէ իր հոգին, ու «մէկ աչքը բաց» կը թաղեն զինքը օտար հոգի տակ ...

1900ական թուականներէն ի վեր Էտմոն Ռոստանի այս հոյակապ թատերակը կը ներկայացուի Ֆրանսական բեմերու վրայ: Արծուիկի դերին առաջին ստեղծագործողը եղած է հռչակաւոր Սառա – Պերնարը: Իրմէ ետք եւ մինչեւ այսօր, բազմաթիւ այլ դերասանուհիներ նոյնպէս մարմնաւորած են այս տիպարը, ինչպէս Վերա Սերժին, Ֆալքօնէթթի, Ժան Պուաթել եւ այլն, սակայն ոչ ոք երբեւիցէ կրցած է այդ տիպարին մէջ հասնիլ այն դեղարուեստական բարձրութեան, ուր հասած է Սառա–Պերնար:

Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, այս բարդ դերին միշտ ալ մօտեցած են դերասանուհիները եւ սակաւաթիւ են եղած դերասաններ որոնք ձեռք զարկած են Արծուիկի մեկնարկութեան: Ֆրանսացի միայն երկու դերասաններ՝ Փօլ Պերնար եւ Ժան Վեպեր հրապարակ եկած են այդ դերով:

Այդպէս եղած է նաեւ օտար բեմերու վրայ: Մեր մէջ, հայ բեմերու վրայ միայն Սիրանոյշն է որ մարմնաւորած է Արծուիկը:

Էտմոն Ռոստանի այս գործը երկար ատենէ ի վեր հրապարակէն քաշուած էր: Այսօր սակայն, Շաթըլէ թատրոնի տնօրէնը՝ Մօռիս Լեման ձեռնարկած է անոր բեմադրութեան:

Արծուիկի դերը յանձնուած է ծանօթ դերասան Փիէր Վանէքի, որուն հետզհետէ աճող տաղանդը, մանաւանդ իր արտաքինը՝ խարտեաշ ու կապուտաչուի, իր յաջողութեան գլխաւոր ազդակներն են:

Փիէր Վանէք, քննադատներու միահամուռ կարծիքով, մեծ նորութիւն մը կը բերէ իր խաղով, մինչեւ հիմա ժողովուրդին հրամցուած Արծուիկներու շրջագիծէն բոլորովին դուրս ելլելով եւ իր ըստանձնած տիպարին տալով ինքնուրոյն երանգ մը:

Կայսրուհի Մառի Լուիզի դերը ստանձնած է Տիկին Ռընէ Սէն Սիր, իսկ նենգամիտ Մեթերնիխի տիպարը կը մարմնաւորէ ծանօթ դերասան Լիւսիէն Նաթ:

«Արծուիկի» բոլոր ժամանակներու ներկայացման մէջ ալ կեդրոնական տիպար մը հանդիսացած է Նափոլէոնեան բանակի վաղեմի զինուոր Ֆլամպոյի դերը: Այդ դերով իր բեմական փայլուն յաղթանակները կերտած է Սառա Պերնարի կողքին, ողբացեալ մեծ դերասան Լիւսիէն Կիթրին (Սաչայի հայրը), որուն ստեղծագործութիւնը անմոռանալիօրէն արձանագրուած է Ֆրանսական թատրոնի տարեգրութեանց մէջ:

Այսօր, սակայն, ահա ուրիշ դերասան մը՝ Ժաք Տիւմէնիլ, որ Ֆլամպոյի դերով պատուաւոր կերպով կը լեցնէ Լիւսիէն Կիթրիի թողուցած պարապը:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

« Théâtre de Plaisance »

Փարիզի մէջ պետական եւ մասնաւորներու կողմէ ղեկավարուած ծանօթ բեմերու կողքին կան նաեւ թատերական այնպիսի կազմակերպութիւններ որոնց ղեկավարները՝ արուեստի սիրահարներ, առանց արտաքին որեւէ նիւթական օժանդակութեան, յենած միայն ու միայն արուեստի հաւատքին իրենց ներշնչած վստահութեան, կը նետուին ասպարէզ, ծառայելու իրենց մայրենի բեմին:

Այդպիսի կազմակերպութիւններէն ծանօթ է Փարիզի մէջ Մուֆթար փողոցի համեստ թատրոնը որ կը կոչուի «Թատրոնական Համայնք», բաղկացած բուռ մը թատրոնի սիրահարներէ, որոնց գլուխը անցած է համբաւաւոր Ռէյմոն Ռուլօն, եւ ուր այդ երիտասարդները յաճախ հրաշքներ կը գործեն:

Ահա նոր մը եւս՝ «Թէաթրը տը Փլեզանս», դարձեալ երիտասարդներու գործը:

Այս թատրոնը, որ կը գտնուի Փարիզի ոչ այնքան ալ ծանօթ մէկ փողոցին՝ Ռիւ տը Շաթոյի մէջ, հիմնուեցաւ վերջերս նախաձեռնութեամբը Ֆրանսական բեմերու եւ ձայնասփիւռի հայազգի դերասան Ժան – Ժագ Ասլանեանի:

Փոքր դահլիճ մը՝ 190 աթոռով, կահաւորուած խնամքով: Բեմը՝ նոյնպէս յղացուած ու պատրաստուած ղեկավարին ու իր շուրջ բոլորուած երիտասարդներուն անձնական ձեռներեցութեամբ:

Այս քանի մը նախնական դժուարութիւններուն յաղթահարելէ ետք, Ժան – Ժագ Ասլանեան եւ իր ընկերները այժմ կը պատրաստուին յաղթահարել ու նուաճել ուրիշ ոսոխ մը՝ հասարակութիւնը եւ զայն բերել իրենց թատրոնը:

Այդ գործին մէջ եւս Ասլանեան արկածախնդրութեան հասնելու աստիճան յանդուգն քայլ մըն է առած: Փոխանակ իր հիմնած թատրոնին իբր առաջին ներկայացում ընտրելու հասարակութեան քաջ ծանօթ «Վաստակաւոր» հեղինակի մը գործը, ընտրած է երիտասարդ հեղինակի մը՝ (թէեւ արդէն ծանօթ) իրեն հայրենակից, հայազգի Վահէ Քաչայի մէկ երկը՝ «Կատակը», որ արդէն ըսկըսած է ներկայացուիլ Թէաթրը տը Փլէզանսի բեմին վրայ:

Ժան – Ժագ Ասլանեանի շուրջ հաւաքուած են իր նման յանդուգն «Խենթ»եր. — Ժագ Տըկար, Ժիլպէռ Ռոպէն, Փոլա Տէհէլլի, Ժագ Տէշան, Աննա Վարէլ, որոնց բոլորին ալ մտասեւեռման առարկան է՝ ըլլալ անշահախնդիր ծառայողները Մելփոմէնէի տաճարին:

Փարիզի 14րդ թաղամասին Ռիւ Տիւ Շաթոյի 111 թիւը (Մէթրօ Փերնէթթի) գտնուող այս նորաստեղծ թատրոնը անշուշտ պիտի երթան նաեւ Փարիզի մեր հայրենակիցները, ծափահարելու եւ քաջալերելու համար երկու հայ արուեստագէտներու՝ Ժան – Ժագ Ասլանեանի եւ Վահէ Քաչայի աշխատանքները:

Մեր թատերական աշխատակիցը պիտի տայ իր թատերական քրոնիկը՝ «Կատակը»ի մասին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԴԱՐ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի Լուսաւորութեան նախարարութիւնը դպրոցներուն զրկած է «քննական տոմսեր», որոնք ուղեցոյց պիտի հանդիսանան ուսուցիչներուն՝ դասաւանդութեան համար: Ուսուցիչ մը՝ Ռ. Դալլաքեան, իր կարգին, ստացած է այս քննական տոմսէն մէկը, որուն «Հայոց լեզու» բաժինը շարադրուած է «քերականական, լեզուա- ոճական, իմաստային, մեթոտական սխալներով»:

Նամակագիրը օրինակներ կը բերէ, որոնք իսկապէս ապշեցուցիչ են, չըսելու համար ամօթ: Մայրենիքը՝ լուսաւորութեան նախարարութեան զրկած հարցատետրերուն մէջ աղճատուած, տժգոյն պատկեր մը կը ներկայացնէ:

ցող անուանի գործիչներու շարքին պէտք է յիշենք այդ շրջանի Սամաթիոյ աւագերէց Սողոմոնեան Տ. Գրիգոր քահանան, որ կալուածական օրէնքներու քաջահմուտ Փիշմիշեան Ամիրային ցոյց տուաւ օրինական միջոցները հիւանդանոցին դետինը «մահլիւլ»ի վտանդէն ցմիշտ զերծ կացուցանելու համար, ինչպէս Փիշմիշեան Ամիրան հիւանդանոցին շինութենէն անմիջապէս վերջ դումարուած ամիրաներու ժողովի մը մէջ վկայած է հանդիսաւորապէս հռչակելով թէ Տ. Գրիգոր քահանայ իր օրէնսգիտութեամբ մեծ հարստութիւն մը շահեցուց Ազգին:

Պէզճեանի կենդանութեան շինուած էին արդէն հիւանդանոցին գլխաւոր մասերը եւ եկեղեցին: Պէզճեանի մահուրնէն վերջ եղած յաւելումներուն մէջ են Մոմարանը զոր բանեցնելու արտօնութիւնը առաջին անգամ ձեռք բերաւ Փիշմիշեան Միքայէլ Ամիրայ, ինչպէս նաեւ անկելանոցը եւ յիմարանոցը որոնք այն ժամանակէն իսկ նեղ զալ սկսած էին:

(4Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (124)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Ինչո՞ւ այդպէս կը խօսիք, Նէճիպ փաշա, տրտնջաց Գարա Թահսին, գիտէ՞ք ինչ սոսկալի բաներ դարձած են...

— Ի՞նչ, ընդմիջեց Նէճիպ Մէլհամէ, կ'աղաչեմ, քիչ մը պատմեցէք նայիմ:

Եւ երկու պալատականները դէպի Քարտուղարութեան Դիւանը, խօսակցելով կ'երթային:

— Նէճիպ փաշա, ըսաւ Գարա Թահսին, հետզհետէ լուրջ արտայայտութիւն մը տալով իր դէմքին ու նայուածքին, ահռելի գաղտնիք մըն է ...

— Կ'աղաչեմ, ընդմիջեց Մէլհամէ, պատմեցէք, ի՞նչ գաղտնիք է:

— Հայերը, Հայերը պատրաստեր են այս դաւադրութիւնը, շարունակեց Գարա Թահսին, վրէժխնդրութեան եւ անհաշտ ատելութեան շեշտով մը, դաւաճաները, ոճրագործները ...

— Ի՞նչպէս, հարցուց Մէլհամէ, ի՞նչպէս հասկցուած է:

— Հասկցուա՞ծ ..., յարեց Առաջին Քարտուղարը, մեծ դեսպանը յայտարարեց.

— Ո՞ր մեծ դեսպանը, հարցուց Մէլհամէ:

— Գերմանականը, շարունակեց Թահսին, հոն էին աւստրօհունգարական եւ իտալական մեծ դեսպաններն ալ, երեքը միասին նոյնը յայտարարեցին.

— Կը զարմանամ, կը զարմանամ, կրկնեց Մէլհամէ, երբեք չեմ հաւատար. ինչէ՞ն գիտեն թէ Հայերը պատրաստած են դաւադրութիւնը:

— Սպասէ որ պատմեմ, փաշա, շարունակեց Գարա Թահսին:

— Կ'աղաչեմ, կ'աղաչեմ, կրկնեց դարձեալ Մէլհամէ, շահեկան է, պատմեցէք եղելութիւնը:

— Ինչպէս ըսի, յարեց Առաջին քարտուղարը, գերմանական դեսպանատունը գտայ Երբեակ Զինակցութեան միւս երկու Անդամներուն ներկայացուցիչները, Ուրբաթի անիծեալ մահափորձին վրայ կը դառնար խօսակցութիւնը, երեքն ալ, մըտատանջ եւ ահաբեկ, կը տրտնջային մայրաքաղաքի կացութենէն, որ երթալով կը վատթարանայ կ'ըսէին, գիտե՞ս, փաշա, ինչ են բրեր սրիկաները:

— Ո՞ր սրիկաները ...

— Հայերը, Քոմիթաճիները, շարունակեց Գարա Թահսին, պայթումին օրը ըսպառնական ազդարարագրեր բաժներ են բոլոր մեծ դեսպաններուն եւ պահանջեր են որ Հայկական Խնդիրը ժամ առաջ լուծուի, եւն.:

— Ո՞ր Քոմիթաճիները ցրուեր են այդ թուղթերը, հարցուց Նէճիպ Մէլհամէ տենդագին շարժուձեւով մը. գիտես, փաշա, մէկ քանի կոմիտէներ ունին, Հնչակեաննե՞րը, Վերակազմեալ Հնչակեաննե՞րը, Դրօշակեաննե՞րը ...

— Ոչ մէկը, ոչ մէկը, յարեց Գարա Թահսին:

— Հապա ո՞րը, հարցուց Մէլհամէ զարմացկոտ դէմքով մը:

— Դաշնակցութի՞ւն է, ի՞նչ է, ահագին կարմիր կնիք մը տակը, խոշոր թուղթ մը ցոյց տուաւ ինծի մեծ դեսպանը, շարունակեց Գարա Թահսին, Դաշնակցութիւն կոմիտէ մը կայ եղեր, որուն գլխաւոր ճիւղերէն մէկը հոս կը գտնուի, Աժտահար (Վիշապ) անունով. այդ Աժտահարը ցրուել տուեր է սպառնական նամակները. եւ այդ Աժտահարը պատրաստեր է անիծապարտ ոճիրը ...:

— Օ՛, օ՛, բացագանչեց Մէլհամէ, խիստ կարեւոր յայտնութիւն մըն է, ուրեմն մեծ դեսպանները կրնան վկայել թէ՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն կոչուած խռովարարներու եւ անիշխանականներու ընկերութեան գործն է Սէլամլըգի մահափորձը:

— Անշուշտ, յարեց Թահսին, շատ ամուր կապեցի այդ կէտը. երեք մեծ դեսպաններն ալ խոստացան իրենց օժանդակութիւնը. երեւան հանելու համար ճշմարտութիւնը, եւ նոյնիսկ, քանիցս կրկնեցին եւ պահանջեցին օրինակելի պատիժներ տալ ոճրագործներուն:

Նէճիպ Մէլհամէ, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, ինք ստանձնած էր մահափորձին հեղինակները, նաեւ, բոլոր մեղսակիցները գտնելու հոգը, եւ այդ յանձնառութեան հետեւանքով է որ Ապտիւլ Համիտ հրամայած էր կազմել անոր նախագահութեան տակ եւ անոր համախոհներէն բաղկացած Երլտըզի Բարձրագոյն Յանձնաժողովը. իսկ հիմա, երբ գաղտնիքներուն կարեւորագոյնը կը հաղորդուէր գերմանական մեծ դեսպանին կողմէն եւ Կայսերական Առաջին Քարտուղարին ձեռքով, ինքզինք նսեմացած կը զգար, ուր կը մնար այդ պարագային իր հեղինակութիւնը, եւ ուր, իր գերակշիռ դիրքը:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ· Մխիթեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգն – կոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Րիւ ժէ :

Կը նախագահէ Պ· Տ· ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՑ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Վալանէն) :

Գեղարուեստական բաժին Ֆ· Կ· Խաչ :

Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ : Մեկնում սրահէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Եթովպիոյ հայ գաղութի ամէնէն հին անդամներէն, մօտաւորապէս 15 տարի առաջ մեռած, Պ· ՄԱԹԻԿ ԳԷՈՐԳՕՖԻ զաւակները կամ ազգականները կը փընտռուին, անձնապէս իրենց հետաքրքրող խնդիրի մը համար :

Ստիպողաբար գրել «ՅԱՌԱՋ»ի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ· — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի :

ՍՏԱՅԱՆՔ

Ինչպէս տեսայ Հայաստանը

(Տպաւորութիւններ)

Ք· ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ· ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՅԱՅ ԱՅՍ ԳՐՔՈՑԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն· Ֆ·

Առաքումով՝ 4 Ն· Ֆ·

Դիմել՝

« Ց Ա Ռ Ա Ջ »

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն

P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ··· 19 ֆր·
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին··· 21 ֆր·

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կեդր· Վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաճեան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵԼԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (Հայերէն)

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ

(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան :

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Եօթը Տարիներ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ · Սա – մուէլ ղրատուն :

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ

Ամառուան օդափոխութեան համար տրամադրելի մեծ սենեակ մը, երկու մահճակալով, խոհանոցի դիւրութեամբ, եւ օգտուն պարտէզ :

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Mme YÉRAMIAN

14, Rue Agent Galy, Beaumont-Marseille 12

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն
Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն· Ֆ·
Շրջանակով 300 Ն· Ֆ·

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Նիսի Գէորգ Զաւուշ խումբին, հովանաւորութեամբ Հ· Յ· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին :

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին

Հօթէլ Սէրիպի չքեղ սրահին մէջ: 20 Աւվընիւ ժորժ Քլեմանսօ (Նիս) :

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ :

Կը բանախօսէ Ընկեր ԱՂԱՅԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Մուտքը ազատ է

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» եւ «Փոթորիկ» խումբերու ընկերները այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, կարեւոր բօակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 23 Մայիս 1871 թուի պլէերէն մինչեւ լոյս, ճրագ թաղած իր քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼի մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, մինչեւ լոյս :

ASSOCIATION DES OFFICIERS ANCIEN COMBATTANT DE L'ARMÉE FRANÇAISE A TITRE ETRANGER

ՋՕՐԱՎԱՐ ՓԷՕՆԻԿԻ

Նախագահութեան տակ

կազմակերպած է չարժանկարի երեկոյթ մը, ուր պիտի ներկայացուի ֆրանսական «դասականներէն» մէկը՝

LA GRANDE ILLUSION

DE JEAN RENOIR

Avec Jean GABIN, Pierre FRESNAY, Eric Von STROHEIM, Dita PARLO

Երեքշաբթի իրիկուն, Մայիս 14, ժամը 20·30ին
Cinéma «Porte St-Cloud-Palace», 17 Rue Gudin, Métro : Porte de Saint-Cloud

Sous la présidence d'honneur du GENERAL KŒNIG

En première partie du programme un film de court métrage en couleur :

LES LEGIONNAIRES

Առաջին մասին մէջ՝ կարճ փաստաւիկար մը՝

« Լ Ե Գ Է Ո Ն Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր Ը »

Հրաւէրներու համար դիմել Պ· Առաքելեանի

20, Rue Nungesser et Coli, PARIS (16e), Tél. : MOL. 34-70

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	35 Ֆ·	միջեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ֆ	միջեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ֆ·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ֆ·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ·	» » »
ԾՆՈՒՆԴ	20 Ֆ·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ»	10 Ֆ·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ֆ·	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ֆ·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ ձշաճակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմանագրութեան համար դիմել Վարչութեան :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e — Chèque Postal : 1278-35

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ· Գէորգեան, 1963, *Պէյրութ թղթակազմ*	17·50 Ֆ·
լաթակազմ	20 Ֆ·
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, Եղիշէ Զարենց, *Պէյրութ*, 317 էջ	7·50 Ֆ·
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Հ· Կ· Տէր Ղազարեան, *Պէյրութ*,	20 Ֆ·
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նալպարեան, *Պէյրութ*	40 Ֆ·
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ, Հ· Գ· *Պայեան, Վիեննա*,	40 Ֆ·
ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ· ԳԱՂՂ· Հ· Դ· *Սեւթեանեան, Վիեննա*	9 Ֆ·
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ, *Ս· Գարամանեան, Պէյրութ*,	40 Ֆ·
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, Յ· Յ· *Զաքմագեան, Պէյրութ*	40 Ֆ·
ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, Տիրայր Փրունճեան, *Միւնիխ*	45 Ֆ·

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ԳՐԱՏՈՒՆՍ ԿԵԴՐՈՆԱԱՏԵԼԻՆ Է

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ԲՈԼՈՐ ԵՐԿԵՐՈՒՆ

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
14
ՄԱՅԻՍ
MARDI
14 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9605

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9605

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՅՆ ՏՈՒԷՔ. ՏՂԱՔ

Աբձանագրեցէք եւ բարձրաձայն յիշե – ցուցէք ամէն տեղ,— օրակարգն է սա – բանդի փրկութիւն եւ մշակոյթ :

Եւ յայտարարեցէք թէ տարագիր բաղ– մութեանց ճշնամի պիտի համարուին ա– նոնք որ կը դժուարացնեն այս աշխա – տանքը, միտքեր պղտորելով կամ քարեր գլորելով ճամբուն վրայ :

Ինքնապաշտպանութեան այս ճիգին մէջ պարտականութիւնները կ'իյնան բոլոր ընդունակ ուժերուն եւ մասնաւորապէս երիտասարդութեան վրայ : Ո՛ւր որ ալ գտնուին կամ ի՛նչ փայլուն դիրքերու ալ հասած ըլլան :

Այս կամ այն կարողութեամբ օժտուած ըլլալ եւ իր պատեանին մէջ կծկուիլ՝ կը նշանակէ դասալքութեան արարը քսել ճակտին :

Թող պատմութիւնը չըսէ թէ այդ ա – րարը քսուեցաւ տարագիր երիտասար – դութեան ճակտին, ազատ ափերու վրայ :

Երիտասարդութիւնը եթէ չարժուի է, եթէ թարմութիւն եւ ուժ է, ամէնէն ա – ռաջ ինք պիտի չանայ արժեցնել այդ չը– նորհները :

Ամէն տեղ ալ ունինք երիտասարդական կազմակերպութիւններ, այլազան անուն– ներով եւ չոչոզուն ծրագիրներով :

Այդ բոլորը չատ բան կը կորնչցնեն իւ– րենց արժէքէն , առանց հաստատուն հա– մոզքի եւ յարատեւ աշխատանքի :

Եւ կը գտնան մարզանք, տեսակ մը ձեւակերպութիւն, եթէ եղածով գոհա – նան, փոխանակ նոր հորիզոն փնտռելու : յան բանալով իրենց միտքն ու թեւերը :

Ամենօրեայ մամուլը չարունակ տեղե – կութիւններ կը հրատարակէ այս կամ դաղութի երիտասարդական գործունէու– թեան մասին :

Միութիւնները իրենք ալ տեղեկագիր – ներ կը փոխանակեն, պատահաբար :

Աչքանը բաւական չէ, որպէսզի չար– ժուի ծաւալի, թարմացնելով հայկա – կան մթնոլորտը :

Տարբական պայման է որ երիտասար– դութեան սիրտը նոյն զարկով բաբախէ ամէն տեղ, թէ՛ սերունդին եւ թէ՛ հան – րութեան բարիքին համար :

Ուրմն աւելի սերտ կապ մի եւնոյն մի– ջավայրին մէջ, եւ մէկ ափէն միւսը :

Եթէ որեւէ խմբակցութիւն կ'ազդուի զանազան ասէ – կօսէներէ կամ կը խրա – խուսէ բանասարկութիւնները, երիտա – սարդութիւնը օրինակելի դաս մը տուած կ'ըլլայ վանելով, արհամարհելով զա – նոնք :

Երիտ. Միութեան մը առաջին պարտա– կանութիւնը պիտի ըլլայ պայծառութիւն եւ պարկեշտութիւն ցանել իր ճամբուն վրայ : Մենք այդ ուղղութեամբ կ'առաջ – նորդենք Նոր Սերունդը :

Կարելի չէ սերունդ փրկել, իրարու դէմ լարելով նոյն ժողովուրդին զաւակ– ները :

Հասարակ չարագործներ են անոնք որ ան չուկայ կը խաղան երիտասարդական ճակատին վրայ, հայերէն կամ օտարալե– զու քարոզութիւններով :

Ամէնէն լուրծուն խաղն է այդ, այսօր– ուան Քէ վաղուան համար :

Տարբեր տեսակէտներ ունենալ՝ չի նը – շանակեր թունաւոր նետեր արձակել այ ու ձախ :

Մոլորեցնել եւ պառակտել երիտասար– դութիւնը՝ կը նշանակէ խախտել տարա – դիր բարոյութեանց դիմադրական կորո – վը :

Զայն տուէք, տղաք, ամէն ճակատի վրայ : Եւ երկիրէ երկիր, ուր որ հայկա– կան համբանք մը կը չնչէ :

Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԱՆՍՏՈՅԳ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Ժամէ ժամ կը փոխուի Սուրիոյ կացու– թիւնը : Կարելի չէ դիտնալ թէ վերջին պահուն որո՞ւ ձեռքն է իշխանութիւնը , հապա կը լսուի թէ նասրական նախա – րարները կը հեռանան, քիչ եաք կը հա– դորդուի թէ նասրական մը կանչուած է կառավարութիւնը կազմելու համար : Ար– դարեւ Սալահ Պիթար հրաժարած էր Ուրբաթ գիշեր : Կը կարծուէր թէ ճնշ – ուի որ չափաւորական մըն է եւ նոյնքան համակրութիւն կը վայելէ նասրական – ներէն որքան պասսականներէն, պիտի կարենայ կացութիւնը փրկել , բայց ի – րականին մէջ անելի մէջ է այսօր Սու – րիան :

Այս տագնապին կը յաջորդէր Պաղտա – տի տագնապը աւելի ծանրացնելով ար – դէն բարդ կացութիւն մը : Իրաքի դահ – լիճին հրաժարումը ծանրօրէն կ'ազդէր Սուրիոյ Պասսականներուն վրայ : Ար – դարեւ Պաղտատի մէջ իրենք էին կացու– թեան ակրը եւ ուժ մը կը զգային իրենց եաին ունենալով Իրաքը, բայց երբ հոն ալ կը պարզուէր որ վարչաճեւը խա – խտուտ է, Սուրիոյ մտահոգութիւնը կ'ա – ւելնար : Բայց նոյն վիճակը չի տիրեր Ի– րաքի մէջ, ուր հրաժարեալ վարչապետը՝ Ալ Պախր ինքզինքին կը յաջորդէ, փոփո– խութիւններ կատարելէ եաք դահլիճին մէջ : Իրաքն ալ իր դժուարութիւններն ունի որոնք փոքր չեն .— Քրտական հարց, համայնավար, Քուէյթ :

Սուրիոյ մէջ պասս – նասրական տա – րակարծութիւնը չատ խոր է : Ինչ որ Գա– հիրէ կ'ուզէ չի կրնար իրագործուիլ : Արդարեւ Եգիպտացիք կ'ուզեն որ դահ – լիճին մէջ պասսական եւ նասրական հա– ւասար չափով ըլլան, կ'ուզեն որ նաս – րական երեսուն պաշտօնաղբկուած սպա – ներ կրկին բանակէն ներս առնուին եւ կ'ուզեն որ ազատ արձակուին բոլոր ցու– ցարարները որոնք ձերբակալուած են առջի օր : Այս կացութեան մէջ անկարելի չի նկատուիր , որ զինուորականները ան– դամ մը եւս ձեռք առնեն իշխանութիւնը :

× Նասր կիբրակի օր Պրիոնի հասած է եւ անմիջապէս ընդունուած մաուէլալ Թիթոյի կողմէ : Գահիրէէն հեռու՝ մօ – տէն կը հետեւի Սուրիոյ եւ Իրաքի տագ– նապներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գերագոյն Ատեանը մահ– ուան դատապարտեց Փենկովսկին եւ ութ տարի արդելափակման բրիտանացի Ու – այնը (երեք տարի բանտ, հինգ տարի աշխատանքի կայան) : Մորհրդային հան– րային կարծիքը քիչ դատած է Ուայնի պատիժը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մերձաւոր Նովոտիվիչիի դերեզմանատան մէջ, օտար դբօսաշրջիկ– ներ թարմ հողակոյտեր տեսած են, Ապ– րիլի սկիզբը : Նշանակուած անուննները , մեռած զօրավարներու, մաուէլաներու եւ բարձրաստիճան սպաներու անուններ են եւ մահուան թուականները 10էն 30 օր տարբերութիւն ունին : Մահուան պարա– գաները յայտնի չեն :

ՓԱՐԻԶի «Լը Մոնտ»ը որ ցարդ երե – սուն սանթիմ կ'արժէր երկուշաբթիէն սկսեալ 35 սանթիմի բարձրացուց իր գի– նը աւելցնելով թէ 40ի պիտի հասցնէ երբ միւս օրաթերթերը 30 սանթիմի ծախ – ուին : Մամուլին տագնապը օրէ օր աւելի

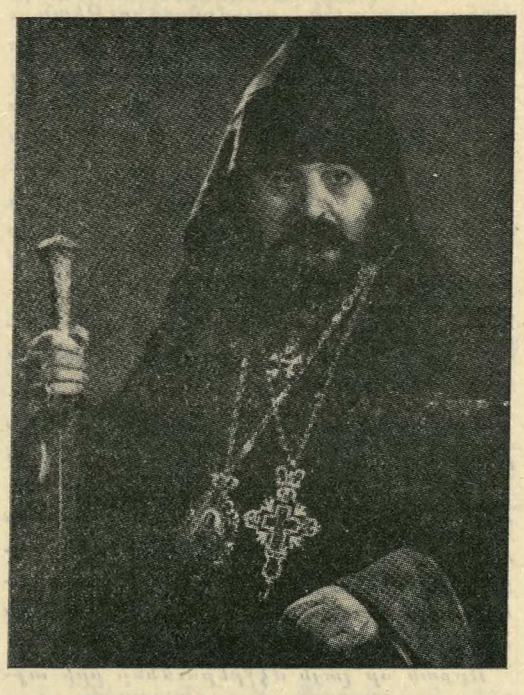

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Ընտրութենէն անմիջապէս ետք, Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Տաճարին մէջ, ևո– րընծիւր Հայրապետը հետեւեալ ուղերձը կատարեց .—

« Ցարգելի եւ սիրելի պատգամաւոր – ներ ,

Մորապէս տղդուած եմ այս պահուս Ձեր այնքան ջերմ եւ սիրալիր վերաբե – րումին համար, որ ցոյց տուիք ինձի հանդէպ, մանաւանդ ձեր այն վստահու – թեան համար, որով ձեր քուէները կեդ – րոնացուցիք իմ տկար անձիս վրայ, պիս ընտրելով Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կի – լիկիոյ :

Կը մաղթեմ ձեզի, բոլորիդ անխտիր, իմ սրտագին օրհնութիւնները եւ իմ ջերմա– պին ընդունելութիւնները ձեր այս ազ – նիւ վերաբերումին եւ վստահութեան համար :

Ցարգելի պատգամաւորներ, կ'աղօթեմ ի բոլոր սրտէ առ բարձրեալն Աստուած , որ անչարժ ու անսասան պահէ Հայ Ա – զգաբելական Ս· եկեղեցին եւ զայն միշտ բարգաւաճ ու միշտ ծաղկեալ վիճակի մէջ պահէ :

Այս առթիւ, իմ եղբայրական սիրոյ եւ քրիստոնէական ողջոյնի առաջին խօսքը կ'ուղղեմ նախամեծար Մայր Աթոռ Ս· էջմիածնի եւ անոր Վեհափառ Գահակա – լին՝ Տ· Տ· Վազգէն Ա· Կաթողիկոսին , մաղթելով իրեն երջանիկ եւ քաջառողջ կեանք, ցանկանալով որ իր բոլոր ճիգերն

դգալի կը դառնայ մանաւանդ առեւտրա – կան աղդերէ զրկուած մամուլը :

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ բանակի զօրաբաժին մը ծուղակ մը ինկած է Շիրազի հարաւ – արեւելեան կողմը, ըմբոստներու հետ բախումի մը ընթացքին : 59 մեռեալ եւ 49 վիրաւորներ կան :

ԱՐԺԱՆԹին կրկին տագնապի մէջ է : Վարչապետը հրաժարեցաւ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր Տէսինի մէջ կատարուած է 11 նորադիրներու մկրտութիւնը միջին Ֆրանսայի ընկերական ընդհ· ժողովի ըն– թացքին որ տեղի ունեցած է խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ :

ու ջանքերը արդասաւորուին եւ պաղա – րերուին, ի պայծառութիւն Հայ Առաք· Ս· Եկեղեցւոյ եւ Ս· Էջմիածնի :

Իմ երկրորդ խօսքս ողջոյնի, կ'ուղղեմ Երուսաղէմի Ամէն· Ս· Պատրիարքին՝ Տ· Եղիշէ Արք· Տէրտէրեանի եւ կը մաղ– թեմ իրեն եւ իր վիճակուած միաբանու – թեան բարօրութիւն եւ երջանիկ կեանք: կը մաղթեմ, որ մեր սրբատեղիները եւ դարաւոր իրաւունքները պահուին, պահ– պանուին եւ չարունակ ծաղկեալ , բար – գաւած վիճակի մէջ մնան :

Իմ ողջոյնի երրորդ խօսքս կ'ուղղեմ Կոստանդնուպոլսոյ Ամէն· Պատրիարք Սրբազանին՝ Տ· Շնորհք Արք· Գալուստ– եանի, իրեն եւս մաղթելով ի բոլոր սրբ– տէ, երջանիկ, քաջառողջ կեանք, որպէս– զի իր ջանքերը պտղաբերուին յօգուտ եւ ի շահ Հայ· Եկեղեցւոյ եւ Հայ ժողովուր– դին :

Իմ վերջին մաղթանքս, իմ վերջին ա – ղօթքս կ'ուղղեմ հայ ժողովուրդին ան – խտիր, մաղթելով անոր երջանիկ տա – րիներ, խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն : Եւ վստահ եմ ու կը հաւատամ, որ կի – լիկեան Աթոռէն ներս նոր էջ մը պիտի բացուի, պիտի դադրին այս եօթը տա – րիներէ ի վեր ստեղծուած հակամարտու– թիւնները եւ այդ ուղղութեամբ ջան– քած ու թափուելիք ջանքերը պիտի պտղաբերին եւ պիտի իրականանան : Եւ հայ ժողովուրդը պիտի ապրի սիրով, եղ– բայրութեամբ եւ խաղաղութեամբ :

Կը մաղթեմ որ մեր Փրկչին Ս· Յաչը եւ մեր Լուսաւորչին Ս· Աջը պահապան եւ հովանի ըլլան Հայ· Առաքել· Ս· Ե – կեղեցւոյ եւ մեր ազնիւ հայ ժողովուր – դին : Ամէն » :

×

Մորէն Ա·ի օծումը կատարուեցաւ կի – րակի օր, բացառիկ հանդիսութեամբ :

Նախքան այս արարողութիւնը, այլ հանդիսութիւններ իրարու կը յաջորդեն Պէյրութի մէջ : Զորեքշաբթի իրիկուն , պետական չորս հայ երեսփոխանները չը– քեղ ընդունելութիւն մը կազմակերպած էին Օթել Սէն – Ժորժի մէջ :

Ներկայ եղած են բազմաթիւ անձնա – ւորութիւններ ի շարս որոնց՝ Փիէռ Ճէ– մայէլ, Հայ Կաթողիկէ պատրիարքը՝ Իգնատիոս – Պետրոս ԺԲ·, Մխայեալ Նահանգներու, Փորթուգալի, Արեւմըտ – եան Գերմանիոյ, եւ այլ երկիրներու դեսպաններ :

×

Մորէն Ա·ի ընտրութեան առթիւ չնոր– հաւորական հեռագիրներ հասած են ա – մէն կողմէ : Ցիշենք .—

Աթէնքի եւ համայն Յունաստանի Պատրիարք Արխիեպիսկոպոս Աբգեպիսկոպո– սէ, Անտիոքի եւ համայն Արեւելքի Պատրիարք Իգնատիոս Գ·էն, Դամասկո– սի Թէոդոսիոս Պատրիարքէն, եկեղեցի – ներու համաշխարհային խորհուրդի ընդ– հանուր քարտուղար Տոքթ· Վիսըրթ Հուֆթէ, Վենետիկի Մխիթարեաններու Աբբահայր Ուղուհճեան Արքեպիսկոպո – սէ, Վիէննայի Մխիթարեաններու Աբբա– հայր Հապողեան Արք·է, Լիբանանի Սի– րիէն Օրթոտոքսներու Մետրոպոլիտ Թիո– նիսիոս Պահնամէ, Թեհրանի լիբանանեան դեսպան Ատրայէ, Թեհրանի լիբանանեան հիւպատոս Պ· Ժան Կոկիկեանէ, Պէյրու– թի լիբանեան դեսպանատան զինուորական կցորդ գնդապետ Մոճդապա Փաչալիէ, Ամերիկայի Հայ Կրթական հիմնարկու – թենէն եւ այլ բազմահարիւր հեռագիր – ներ : Շնորհաւորական հեռագիրներ ու – ղարկած են նաեւ Երուսաղէմի Ամենա – պատիւ պատրիարք Եղիշէ Արք· Տէր – տէրեան եւ լուսարարապետ Տ· Հայրիկ Ս· Արք· Ալանեան :

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ «ՀԻՒՍԻՍԱՓԱՅԼ»Ի ՄԷԿ ԱՄՍԱԹԻԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

5.— Առաջին երեխայական տարիների խորհուրդը (էջ 476 – 481, Ս. Նազար – եանցէ) :

Մանուկներու դաստիարակութեան նըւիրուած գերմաներէն գրքի մը մէջէն « հանած » գրութիւնն է այս, որ վերապրիլը յիշատակութիւնը կը կրէ փակագծի մէջ ուրեմն բժշկի մը նամակներէն առնուած եւ գրուած գիրքին պարունակութիւնն է :

Յատկանշական է վերհանումը թէ մարդկային հակը ամէնէն անկարն է կենդանական աշխարհին մէջ, բայց « մարդուս երկարաձեւ եւ օգնութեան կարօտ երեխայութիւնը հարկաւոր էր վան կազմելու մի ընտանեկան կեանք ·· որոնցից յառաջ խաղալով գոյանում է քաղաքական կեանքը···» եւն. եւն. :

Դարձեալ՝ « երեխաների սենեակների մէջ պատրաստվում են ապագայ գործերի գլուխը, մարդերի կեանքը» (էջ 478) : «Արդարեւ, ապագայ ճակատագիրը նախապատրաստվումն երեխաների մէջ » :

Եւ յօդուածին վերջաւորութեան կուգան խրատներ, որ կրթութիւնը մանկութենէն սկսելու է :

6.— Նամակ առ հրատարակիչը (էջ 482 – 499) *որ գրուած է Յակոբ Յարութիւնեան Սերոբեանցի կողմէ : Բայց ա – սիկա միայն նամակ խմբագրութեան չէ, այլ այն առենի հանրային կարծիքը կը ցուցահանէ եւ հինգ էջ գրութեան մը կը կազմէ ուրեմն հոգիի բազկացած խումբի մը տեսակցութիւնը, որուն պիտի ըսկինք այսօր առենական խօսակցութիւն կամ վիճաբանութիւն :*

« Գերադոյն Տէր» կը գրէ յօդուածագիրը նոյն ինքն Ս. Նազարեանցն է, փոխադարձ խօսակցութեանց մէջ կը մատնանշէ ապիտութենէն արթննալու անհրաժեշտութիւնը եւ պատմական յիշատակութիւններ թուելէետք կ'ըսէ Բարագամի բերնով (էջ 498), որ խօսակցողներէն մէկն է :

... « Մովսէս Խորենացու ոգին կրկին ոգբալով եւ մորմոքելով, ոչինչ կարող չենք յառաջացնել : Մեր ժամանակները պահանջումն մեզանից մի այլ բան, քան թէ կանացի լաց եւ արտասուք. գործ այրական, գործ միաբան. եւ ո՛վ ձեզանից կամէր լինել այնքան վատթար եւ ամարդի, որ բաց աչքով դատապարտէր իւր անձը դէպ ի յաւիտեան կորուստ : Հապա՛ իմ եղբարք արթնացէք, ժողովեցէք ձեր ուշը եւ միտքը, եկէք բանանք մեր աչքերը տեսանելու այն լուսաւոր ճշդը, որ եւրոպական դիտուն – թիւնը յառաջ բերելով մեզ, ցուցանումէ ճանապարհը դէպ ի լոյս աշխարհ, եկէք, չատպենք դուրս գալ մեր ապիտութեան խաւարից, եւ մտանենք դիտութեան լուսաւոր աշխարհը. եկէք ձեռք ձեռքի տանք, բոլորեքեանքս մի սիրտ եւ մի հոգի դառնանք, մեր պահապաններին ա – սենք, ինչ լաւ կամ վատ հոգաբարձու – թիւն արած էք դուք մեր համար մինչեւ օրս, չնորհակալ ենք ձեզ· արիք, եղ – բարք, ժողովուինք խորհուրդ կատարելու թէ ինչպէս պէտք էր մեզ այսուհետեւ մեր օրերը անօրինել : Հին օրերի կարգ ու կանոնը ձեռնտու չլինելով, ահա մեր խելացի եղբարքը Տաճկաստանի մէջ փոխեցին դրանց· օրինակ առնունք դոցանից, «նախանձաւոր լինելով չնորհացն Աստուծոյ որ լաւքն են » :···

Այսպէս ուրեմն կ'ակնարկուի արեւմտահայ ազգային սահմանադրութեան, եւ խօսքի չարունակութեան մէջ փափաք կը յայտնուի Բարագամի կողմէ կազմել նմանօրինակ ներքին խորհրդարանային կազմակերպութիւն մը Ռուսահայոց, որ դրամագլուխ դոյացնելով բանայ հայկական դպրոց մը Թիֆլիսի մէջ եւ հոգայ ազգային դաստիարակութիւնը, այսինքն «Հայոց մանկունքը օրինաւոր կերպով դաստիարակվին, առողջ մտաւոր սը – նունդ առնան եւ ժամանակով արժանաւոր պիտանի մարդիկ դառնան իւրեանց հասարակութեան մէջ » :

Այս նկութերուն վրայ խօսեր են եւ կը խօսին» ողջամիտ օրագիրները : Բայց « ի՛նչ օգուտ, եթէ այդ բոլոր խօսք ու գրոյցը մնացել է մինչեւ այս օր «ձայն բարբառոյ յանապատի » որովհետեւ դոցա ոչ կարդացողը կայ եւ ոչ հասկացողը, ուրեմն գրած թէ չէ գրած, բոլորը մին է եղել : ··· »

Որքան որ լայն մէկդիերումներ ըրի այսուհանդերձ ընթերցողը նկատեց հարկաւ թէ որքան չահեկան է այս «խօսակցութիւնը» իր ամբողջութեան մէկ նաեւ այսօր մեր գաղութներու իրականութեան նկատմամբ : Կ'արժէր նոյնիսկ բեմի վրայ նոյն խօսակցութիւնը ներկայացնել կամ ձայներիդի վրայ հանել եւ հայ հասարակութեան լսելի ընել (մեծ հրապարակ – գրին այդ հարիւր տարի առաջուան խօսքերը) որովհետեւ այսօր ալ նոյն անկապմակերպ վիճակը ունինք գաղութներու մէջ, եւ նոյն Հայերու մեծ մասը, որ հայերէն թերթ չի կարդար եւ ազգային կամ համայնքային գործերէ հեռու կը մնայ :

7.— Թամանակագրաեւ : — Կոմս Կամիլլոս Կավուր

Այս յօդուածը մահապրութիւնն է ի – տալեայի մեծ քաղաքագէտին, որ այդ օրերուն կը կնքէր իր մահկանացուն : Ս. Նազարեանց կ'ողբայ ապատատենչ Իտալիոյ վերամիացնող հանճարեղ Կաւուրի կորուստը եւ հինգ էջերու վրայ քաղուածքներ կը բերէ անգլիական մամուլէն, յիշելով օթայմզ», «Մորնինգ քրո – նիքըլ», Մորնինգ Փոսթ», «Տէյլի Նիւզ» եւ « Մորնինգ Հերալտ» թերթերը եւ ա – նոնց յայտնած մտքերը կավուրի մասին :

8.— Բանաստեղծութիւն. : — Ա. – ռանձնութիւն : Տեսիլ : Գրուած Ե. տարեդրութեամբ, էջ 505 – 506 :

9.— Արաբս եւ կուր գետերի գանգատը :

Ստորագրուած Զալալէտտինի կողմէ՝ էջ 507 – 508 :

10.— Կեանք· (Հանդուցեալ Ղազան – ջեանցի յիշատակին : Ոտանաւոր 509 – 512 էջերուն վրայ, երեմիա Սահակեանցէ ստորագրուած :

Այս ոտանաւորներու մասին պէտք է նշել որ Հայաստանի Ակադեմիային ամբողջական հրատարակութիւն մը կատարուած է, որուն մէջ ամփոփուած են « հիւսիսափայլի պոէմներըը » :

Հիւսիսափայլի 1861ի Յունիս ամսուայ թիւին վերջին երկու էջերը յատկացուած են «առաջին վեցամսեակ»ի բովանդակութեան :

Ցետին կողքին վրայ տպուած են հիւսիսափայլի ծրագրային երեք կէտերը, որոնք հայ հրապարակագրութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան համար նշանակալից են : Իսկ ամէնէն վերջ կուգայ դիմը ··· 12 տետրակներէ համար 8 մանէթ Մոսկուայի մէջ, բայց ուրիշ քաղաքներէն համար 9 ուկէս մանէթ :

Ս. Նազարեանցի «հիւսիսափայլ»ին մէջ նկատողութեան արժանի է մաքուր հայերէն լեզուի նախանձախնդրութիւնը, նոր բառերու կազմութեան մէջ զգաստի օժանդակութեան դիմումը, ինչ որ մեր մէկդիերումներէն կը տեսնուի արդէն : Բայց տպագրութեան մէջ աչքի կը զարնէ կարեւոր կէտ մը, այսինքն բոլոր բառերու սահմանական եղանակ ներկայի եւ անկատարի գործածութեան առեն ներգոյական«ում» վերջաւորութեան անմի – ջապէս կցուած է օժանդակ «եմ» բայը : Օրինակի համար «կարդումեն», «հերքումէ» , «գտանումենք» եւն, արդեօ՞ք միասին կը հնչէին, եւ չէզոր վերջի՞ վանկին վրայ կը դնէին : Եւն. : կարեւոր է նաեւ դիտել կրաւորական բայի «վ»ով կազմութիւնը փոխան «ու»ի, թէեւ ոչ – հետեւողականութեամբ, օրինակ՝ «մկրտըվումէ» , «յոտաւորվումէ», «գլորվումէ» , «գտանվելով», «ուշաթափված» (էջ 444), սակայն, նոյն էջին վրայ եւ մէկ էջ առաջ կը գտնենք «դաստիարակուել», « միասնուել», «ու»ով գրուած, նոյնպէս էջ 453ի վրայ «կալանաւորուել է », « հիմնաւորուիլը » եւ բազմաթիւ «անհետացեալ անցեալներ» եւ ածականաբար գործածուած « անհետացեալ »ներ «ու,ով գրուած, զոր օրինակ էջ 469ի վրայ՝ «տուած էր», «հաստատուած» , է» եւ ուրիշ տեղեր « պահուած », «տուած», «գրուած» եւ այլն : Դարձեալ 469 էջին վրայ «պիտոյ է գրուէր» :

Կը թուի թէ «ու»ի «վ» արտասանութիւնը, որ մասնաւորաբար Թիֆլիզեան բարբառին մէջ գտնելի էր, սկսած էր տեղ գտնել գրականութեան մէջ այդ ա – տեներն իսկ, բայց դեռ Հայկազեան – թեան մէջ այնքան ապահով գործածուած չէր· այսպէս՝ տարահաչուութիւն (443), բայց ժամանակահաւաքուիլն (443), նոյն յօդուածին մէջ «վ»ով··· :

«Ութիւն» վերջաւորող գոյականները հոլովման մէջ կ'ըլլան Նազարեանցի «հիւսիսափայլ»ին մէջ եզ. բացառական՝ ութենից, եզ. գործիական՝ ութենով, իսկ յոգնակիի մէջ «ութիններ» , «ութիները», «ութիներից», «ութիներով» :

Օտար բառերու, մանաւանդ անունները տառադարձութիւնը գրականին տարբերապէս հետաքրքիր է : Եւ այս Ս. Նազարեանցի հայագիտութեան մարդկանց հայերէն լեզուի մշակման նուիրումէն նայելով, ուրիշ կերպ կ'ըլլի չէր որ ըլլար : Ինքն էր « հիւսիսափայլ»ի առաջին թիւին մէջ, 1858ին առաջին յօդուածին վերնագիրը գրած՝ «Հայոց լեզուի խորհուրդը», վկայելով լեզուի ոգին 37 էջերու վրայ : Այլեւ ինքն էր գրողը թէ՝ « գիտութեան աշխարհարար լեզուն չքաւոր եւ պարապ է, բայց գորա թերութիւնը չի գրող ենք, ո՛չ, պարտ ենք լցուցանել այդ լեզուի հին գանձարանից, եւ թէ դիմել դէպի օտար ապրիւրները մուրալ այդ տեղերից անպատշաճ եւ պէտք փոփոխութիւններ » : (տ. Նազարեանց եւ Դորպատ» Պուկնա 1954, էջ 107) :

Վերոբերեալ նկարագրական պարագան ծանօթացում մը փորձեցի « հիւսիսափայլ» մեծ հանդէսին հետ : Սկսաւ տարի 1964, Մայիս 15ին , 150ամեակը Սահակեանց Նազարեանցի, ըստ Գրիգոր տի համալսարանի աշակերտական Նազարեանց մէջ քանիցս նշումներ ծննդեան թուականին : Այդ 150ամեակն պիտի հրատարակենք բնդհանուր մը իր անձին եւ գործին բերմամբ :

ՊԵՏՐՈՍ ՔՐՈՒՆԻԿ

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1832°

Ե·

Պէզճեանի օրով չինուած յարկերը նոյնութեամբ կանգուն չեն այսօր, շատ բան բարեփոխուած է, ընդարձակուած եւ արդիականացած է, մաս մը չենք փըլլ – ցուած եւ ուրիշ ձեւով վերաշինուած է : Պէզճեանի օրով չինուած հիւանդանոցին չրջափակը 18·333 քառ· կանգուն էր, 1888ին 34·800 քառ· կանգունի վերած – ուած էր :

Հիւանդանոցին չինութիւնը որ տա – րիներն քիչ մը աւելի տեւած էր մեծ ուրա – խութիւն պատճառեց հայ ժողովրդեան, հակառակ մայրաքաղաքի պարիսպներէն դուրս տիրող անապահովութեան ժամա – նակի ամէնէն հոյակապ հաստատութիւններէն – ըն մին կը համարուէր : Յոյները տա – կաւին չունէին իրենց հիւանդանոցը եւ ազգութիւնն իսկ չէր ձեռնարկած դեռ հիմնելու իր քաղաքային ու պինուորա – կան հիւանդանոցները, որոնց անուններն իսկ այն առեն պետական պաշտօնապէս – րուն մէջ յունարէն բառով մը նշանակել սովորութիւն էր :

Փիլմիշեան Միքայէլ Ամիրան առաջաւ եւ հիւանդանոցին յատկացուց Եոխդու – լէի ղուրսը, քաղաքէն մի քանի հարիւր պանոցին կից Քիրիշճի Զայըրը կոչուած բանջարանոցին պարտէզը, քանըեօթու – կէս արտաւար եւ հիւանդանոցին դէմը Քիրիշճի Թարլասը կոչուած արտը երեսունըութուկէս արտաւար ընդամէնը վաթսունըվեց արտաւար տեղ :

Սահման Ադա Աղնաւուրեան որ նոր հիւանդանոցին առաջին միւտէվէլլին – ըէն մին եղաւ կը պատմէ թէ Միքայէլ Ամիրա չունէց այդ դաղերը, այլ հիւան – դանոցի մօտ անոնց կարեւոր դիրքը նկատելով խնդրեց ազնուամիտ Թուրք հայ – բէնակիցէն հիւանդանոցի խնդիրնուն նըւիրել այդ դեռինները բարեսիրտ Թուրքը յօժարեցաւ, բայց չուզելով որ այս առթիւ իր անունը յիշուի, առաջարկեց որ դնման օրինակ գործողութիւնները կատարուին եւ ինք հրաժարի դինէն ի նպաստ Հայոց հիւանդանոցին : Միքայէլ Ամիրա կը կարդադրէ գործը եւ օրինա – ւոր կալուածագրով կը տանայ այդ տեղերը առանց տանթիմ մը վճարելու :

Հիւանդանոցի մէկ հին տոմարէն կը տեղեկացուի թէ այդ արտերը դնուեր են Ալի Նէճիպ պէյէն որու կինն ալ Ռուդիյէ Հանըմ սեփականութեան իրաւունք ունէր նոյն հողերուն վրայ :

Ուրեմն Հայոց Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի իր բարերարներու կարդին տնկ Թուրք մը եւ անոր կինը :

Հիւանդանոցի շինութեան թուականը կ. Պոլսոյ մէջ աւեր կը դրեն ժամանակը : Այս ժամանակը ուղղակի չարժանի դարձաւ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին հինգ վայրկեան հեռու ծովեզերեայ Ս. Յակոբի հաստատութեան :

Ս. Յակոբայ ժամանակագրութեան շինութիւնը արտօնող հրովարտակը կը պատմէ սակայն հաստատութեան դնման ու շինութեան պարագաները : Ըստ պատմէ թէ ինչպէս վառօդապետ Պէկ Տատեան նոյն տեղը պտնուղ պարտէզ մը տասը հազար կանգուն տեղ պէտք եղած է տասը հազար դրուշի եւ նուիրեր ազգին :

Ս. Յակոբայ «վանքը» ինչպէս սովորաբար կը կոչուի պատասպարից նաեւ գերեզմանատեղի վարակուող հիւանդներ ալ :

Ինչպէս Ս. Յակոբայ ժամանակագրութեան Ս. Փրկչի Հիւանդանոցն ալ հինին ի վանք կոչուած է, որովհետեւ երիցս ուխտատեղի եղած են : Ս. Յակոբայ ժամանակագրութեան մէջ շինուկցաւ մէջ փոքր մատուռ մըն ալ հաստատուցաւ :

Կայսերական հրովարտակէ մը կը տատանք թէ Ս. Փրկչի նորաչէն հիւանդանոցին մէջ եկեղեցականներու նուիրութիւնը եւ Ս. Փրկչի եկեղեցւոյն կրօնական պաշտամունքը յատուկ պաշտպանութեան մը կարօտ համարուած էր Հրովարտակը կ'ըսէ թէ « Հայոց Ց. Վանոս Պատրիարքը ապերասպրով խնդրած է որ ոչ մէկ կողմէ արդելք բուցուի հիւանդանոցին մէջ եկեղեցականներու պաշտօնավարութեան դոր կարդած է որովհետեւ հիւանդանոցը դաղէն հեռու ըլլալուն կարելի չէր դիշերը ծնող տղաքը մկրտելու, կամ չերը հիւանդացողներու եւ մեռնողներու վրայ հոգեւոր պաշտօն կատարելու համար քաղաքէն եկեղեցականներ գալուին անմիջապէս » :

Սուլթան Մահմուտ Բ. տեղւոյն պարին թելադրած է չվերդովել այդ կարգադրութիւնները :

(5 Նոյ

ՄԻՏՔԵՐ ԵՒ ԱՍՈՑԹՆԵՐ

Ձշմարտութիւնը եւ ազատութիւնը նիին լաւ կողմ մը, ինչ որ ալ ընեն նոցից համար կամ անոնց դէմ, միեւնոյն է, կը ծառայէ անոնց օգտին :

վ. Շ

ՎՃՏՆԵՑ ՕՏՐԱՆՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱԽ ԱՌԱՋՆ

Ֆոտո Ֆոտոն ամեն մի վախճան ունի, ամեն մի սկիզբ ունի վերջ։ Ամեն մի ծաղիկ ունի իր ժամանակը, ամեն մի ծառ ունի իր պտուղը։ Ամեն մի ծառ ունի իր պտուղը, ամեն մի պտուղ ունի իր ծառ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պորտոյի Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի եւ Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ. Սէն – Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն խորապէս ազդուած, ցաւակցութիւնները կը ներկայացնէ Տիկին Սէրէնկիւլեանի եւ Վազգէնին :

ՆՈՒԷՐ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Թորոս Շամշոյեանի նուէրը եղած է Տիկին Ովսաննայ Գինոսեանի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գալճեան գերդաստանը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ,

ԲԺ. ՀԱՅԿ ԳԱԼՃԵԱՆԻ

ի յիշատակ, իր մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկ. Հայկ Զրուանդեան յիսուն Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան ընկ. Հարկ Սէրէնկիւլեանի մահուան տխուր առթիւ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգեկոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Բիւ Ժէ :

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԷՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Վալանսէն) :

Գեղարուեստական բաժին Ֆ. Կ. Խաչ :

Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ : Մեկնում սրահէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

«ՅԱՌԱՋ»

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (հայերէն)

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ

(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ. Սամուէլ գրատուն :

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ

Ամառուան օդափոխութեան համար տրամադրելի մեծ սենեակ մը, երկու մահճակալով, խոհանոցի դիւրութեամբ, եւ օդասուն պարտէզ :

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Mme YÉRAMIAN

14, Rue Agent Galy, Beaumont-Marseille 12

ASSURANCES AUTOMOBILE

Ներկայ յաւելումներէն խուսափելու համար դիմել՝

CABINET TCHAKARIAN

Հիմնուած 1911ին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

SOURENE EXERJEAN

40, La Canebière — MARSEILLE

Մասնագէտ ապահովագրական բոլոր խնդիրներուն

Ընդունելութեան ժամեր՝ 17–18,30

FOURRURES

Roger YOPIAN

PRIX INTERESSANTS

NEUF et REPARATION

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զավուշ խումբին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին :

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին Հօթէլ Սքրիպի չքեղ սրահին մէջ : 20 Ավընիւ Ժորժ Քլեմանսօ (Նիս) :

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ :

Կը բանախօսէ Ընկեր ԱՂԱՅԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Մուտքը ազատ է

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, միչեւ լոյս :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Եթովպիոյ հայ գաղութի ամէնէն հին անդամներէն, մօտաւորապէս 15 տարի առաջ մեռած, Պ. ՄԱԹԻԿ ԳԷՈՐԳՕՖԻ զաւակները կամ ազգականները կը փնտռուին, անձնապէս իրենց հետաքրքրող խնդիրի մը համար :

Ստիպողաբար գրել «ՅԱՌԱՋ»ի :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանէն կը փնտռեն Էսկիշէհիրցի Կղմէսեան Իօփիկի տղան Յարութիւնը : Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի : Զինքը կամ իր հասցէն ճանչցողներէն կը խնդրուի իմացնել.

MASLAKIAN VAHRAM

5, Rue des Progrès, Les Lilas (S.)

Tél. VIL. 48-66

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մարբերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս) : Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբթի ժամը 3ին : Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հաշուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր շրջանի համար ձեռնարկի մը որոշում :

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դատիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին :—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէ պատուաստը :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	35 Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ֆ	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ԾՆՈՒՆԴ	20 Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻ

ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈ

Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ

ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈ

LE BOSPHORE MARQUE DÉPOSÉE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՄԱՅԻՍ

MERCREDI 15 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9606 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9606

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄՆԵՐ

Ի՞նչ կ՛անցնի կը դառնայ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ:

Օր նոր, լուր նոր :

Եմէնի խնդիրը ժամանակաւոր լուծումի մը յանգեցաւ՝ շնորհիւ արտաքին միջամտութեանց: Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւն, Միացեալ Նահանգներ, Միացեալ Արաբական Հանրապետութիւն, Սէուտի Արաբիա եւ Յորդանան համաձայնեցան ընդունիլ կատարուած իրողութիւնը, ճանչցան մարեշալ Սալալի յեղափոխական հանրապետական կառավարութիւնը: Եդիպտկան զօրքերը սկսան քաշուիլ Եմէնէն :

Սակայն իրաղեկներ կը հաստատեն թէ Իմիր Պատրի հաւատարիմ ցեղախումբեր կռիւը կը շարունակեն եւ տակաւին չեն կորսնցուցած նախկին վարչաձեւը վերահաստատելու իրենց յոյսը:

Յորդանանի մէջ Նասրական տարբերու կողմէ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան : Դահլիճը փոխուեցաւ: Հիւսէյն թագաւորարի կեցուածք ցոյց տուաւ՝ յենած Պէտէվի ցեղախումբերու եւ Արաբական Լեգէոնի վրայ, որոնք յաջողեցան մարել պաղեստինցի գաղթականներու եւ ուսանողներու եռանդը: Այստեղ ալ խաղաղութիւն կը տիրէ առ այժմ :

Իսրայէլ իրարանցումի ենթարկուեցաւ՝ Ապրիլ 17ի Գահիրէի Համաձայնագրին առթիւ: Եդիպտոսի, Սուրիոյ եւ Իրաքի ծրագրած դաշնակցային պետութեան նպատակներէն մէկն ալ կը կազմէ Պաղեստինցի մէկ միլիոն տարագիր Արաբներու վերադարձը իրենց հայրենի տուները :

Նման ծրագրի մը իրագործումը մեծապէս պիտի խախտէ գոյավիճակը, արծարծելով նոր պատերազմ մը Իսրայէլի եւ դրացի արաբական պետութեանց միջեւ :

Նախագահ Քենըտի ընդ առաջ երթալով իրեն եղած դիմումներուն, հանդիսաւորապէս յայտարարեց, որ թոյլ պիտի չտայ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ խաղաղութեան խախտումը եւ նախայարձակը իրեն դէմ պիտի գտնէ ՄԱԿն ու Միացեալ Նահանգները :

1948ի Զինադադարէն ի վեր չէզոք գօտի մը հաստատուած է Եդիպտոսի եւ Իսրայէլի սահմանին վրայ, ուր կը հըսկեն ՄԱԿի զօրագունտերը:

Իրաքի մէջ Փետրուար ութի յեղափոխութենէն ետք որոշ ատեն անստոյգ կացութիւն մը ստեղծուեցաւ: Համայնավարներու դէմ հալածանքը դադրած է այլեւս : Համարաբական դաշնակցային պետութեան անդամներէն մէկը պիտի ըլլայ Իրաք, որուն ներկայացուցիչները ստորագրեցին Գահիրէ համաձայնագիրը:

Քրտական հարցը Իրաքի խոցելի կէտերէն մէկն է : Յեղափոխութեան վաղորդայնին մարեշալ Արէֆի կառավարութիւնը խոստացաւ ինքնավարութիւն շնորհել Քիւրտերուն, ապակեդրոնացման դրութեամբ, Իրաքի դերիշխանութեան տակ: Այժմ արաբական դաշնակցային պետութեան կազմութիւնը խնդրական կը դարձնէ այս խոստումը: Մոլլա Պարզանի կը սպառնայ վերսկսիլ կռիւները, եթէ շնդունուին իր պահանջները :

Սուրիան է, որ ամէնէն աւելի իր վրայ խօսեցնել տուաւ վերջացող շաբթուան ընթացքին: Պա՛ասական ու Նասրական միացեալ ճակատը որոշ ճեղքուածք կը բեց: Անստոյգ կացութիւնը կը շարունակուի : Անկախութեան եւ դաշնակցային պետութեան կուսակիցները մրցակցութեան մէջ են :

Մթնոլորտը չէ պայծառացած դեռ :

Խարխափումներու շրջան մը կը բոլորէ Մերձաւոր Արեւելքը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԻ ԼՈՒԾՈՒԻՐ

ԻՐԱՔԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ՆԱՍՐԱԿԱՆ ՉՈՒՆԻ

Սուրիա եւ Իրաք կը շարունակեն տագնապալի օրեր ապրիլ: Դամասկոսի մէջ Ալ Ճունտի չկրցաւ դահլիճ մը կազմել եւ Յեղափոխութեան Խորհուրդը ստիպուեցաւ կրկին կանչել նախկին վարչապետը՝ Սալահ Պիթար, որ ծանօթ է միութեան դէմ իր ընդդիմութեան համար :

Այս տեսակէտով կը թուի թէ Սուրիա կը փորձէ Պաղտատի օրինակին հետեւիլ: Արդարեւ Իրաքի մէջ նոր կառավարութիւն մը կազմուեցաւ որուն կը մասնակցին բոլոր նախկին նախարարները բացի նասրականներէն: Երկու նասրական նախարարներու աթոռները կը դրաւեն երկու անկախներ: Ասոր փոխարէն, սակայն, Պաղտատ նոր նախարարութիւն մը ստեղծած է որու անունն է «Դաշնակցային Միութեան Գործեր», այս ձեւով Պաղտատի մարդիկը կ՛ուղեն բոլորովին չխզուիլ Գահիրէի հետ: Պէտք չէ անտեսել սակայն թէ այս նախարարութեան պատասխանատուութիւնն ալ յանձնուած է պաասականի մը: Դահլիճին մաս կը կազմեն նաեւ երկու Քիւրտեր՝ Պապա Ալի Էլ Շէյխ Մահմուտ (գիւղատնտեսութիւն) եւ հանգստեան կոչուած զօրավար՝ Ֆուատ Արէֆ որ կրօնական հարցերու նախարար է :

Դամասկոս ալ, նասրականները հեռացնելէ ետք կարգ մը ձերբակալութիւններու ձեռնարկեց նախկին վարչական անձնաւորութեանց դէմ :

Օրէնք մըն ալ հռչակուեցաւ ըստ որուն սուրիական բանակի սպաները կրնան քաղաքային պաշտօնները նշանակուիլ վարչական պարզ որոշումով մը :

Մինչ այս երկու «Նահանգները» կը շարունակեն իրենց ճամբան փնտռել, անդին, Նասր խօսակցութիւններ կ՛ունենայ մառեշալ Թիթոյի հետ: Ամբողջ այցելութիւնը չորս օր միայն պիտի տեւէր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ համայնավար կուսակցութեան Կ. Կոմիտէի լիակատար նիստը որ պիտի գումարուէր Մայիս 28-ին, յետաձգուեցաւ Յունիս 18ին: Կը կարծուի թէ այս յետաձգումը տեղի ունեցած է որպէսզի չին եւ խորհրդային հանդիպումը կանխէ այդ նիստը :

ԱՐԱԲԻՈՅ Սէուտ թագաւորը անակընկալ կերպով Վիէննա հասած է, կը կարծուի թէ նոյն առողջական պատճառներն են որոնք քանի մը շաբաթ առաջ Փարիզ առաջնորդած էին թագաւորը :

ԱԼԱՊԱՄԱՅԻ մէջ միջադէպերը կը շարունակուին թէեւ նախագահ Քենըտի յայտարարեց թէ կառավարութիւնը վրճռած է կարգը պահել եւ Պիրմինկէմի ապահովութիւնը երաշխաւորել: Նահանգին կառավարիչը սակայն շատ դժգոհ է Քենըտիի առած քայլէն «իր գլխուն վրայէն» : Այս իմաստով հեռագիր մըն ալ ղրկած է նախագահին, ճշդելով թէ Ալապամայի խորհրդարանը երբեք չէ դիմած կառավարութեան օժանդակութեան:

ՊՕՏՈՒԷՆ եւ Ֆապիոլա Լոնտոն հասան Երեքշաբթի օր: Առաջին անգամն է որ Պելժ թագաւոր մը ոտքը Մեծն Բրիտանիոյ հողին վրայ կը դնէ, 1937էն ի վեր:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ արտաքսուեցան անդլիական եւ ամերիկեան դեսպանատուներու պատկանող 10 անձնաւորութիւններ: Այս բոլոր դիւանագէտները մատ ունին Ուայն – Փենքովսկի լրտեսական գործին մէջ, ըստ խորհրդային իշխանութեանց :

ՔԱՍԹՐՕ կը շարունակէ իր խորհրդային շրջապտոյտը : Արեւելեան Սիպերիոյ Կրասնօյարսկ քաղաքը հասաւ առջի օր ուր եւ ընդունուեցաւ խանդավառութեամբ, կ՛ըսէ Մոսկուայի ձայնասփիւռը :

ՍԷՆԻ նահանգին մէջ անգործներու թիւը բարձրացած է: Ապրիլ 1ին, 6714 անգործ կար մինչ անցեալ տարի նոյն թուականին ասոնց թիւը՝ 5923 էր միայն :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ կարելի եղաւ տագնապին առաջքն առնել, վարչապետին հրաժարումէն ետք:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՏԸ ԿՈԼ Աթէնք կը հասնին Հինգշաբթի օր: Այս առթիւ կը յիշուի Մեծն Աղեքսանդրի խօսքը՝ «ինչե՛ր պէտք է ընել, Աթէնացիներ, ձեր գովասանքին արժան ըլլալու համար», բայց կը շեշտուի թէ տը Կոլ պէտք չունի բան մը ընելու, որովհետեւ արդէն իսկ Յոյներու համակրութիւնը կը վայելէ թէեւ, ապահովութեան համար, արգիլուած է ծաղիկ նետել իրեն :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ մամուլը կը հաղորդէ թէ Քափ տ՛Անթիպի մէկ վիլլային գողութեան հեղինակները ձերբակալուեցան: 19էն 20 երեք տղաք են որոնց մէկը՝ Ժան – Մառի Աշճիպաշեան Մարսէյլ կը բնակի, միւս երկուքը՝ Տիւփոն եւ Նառտելլի Քաննէն են :

ՓՐԱՒՏԱՅԻ մէկ լուրը պատճառ դարձած է որ Արեւմտեան դէտերը եզրակացութիւններ հանեն: Արդարեւ համայնավար պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ տնտեսական խորհուրդին նախագահը՝ Ուսթինով ներկայ եղած է կուսակցութեան Կ. Կոմիտէի մէկ նիստին, ինչ որ կարծել կուտայ ոմանց թէ կրնայ յետագային Կոսլովի տեղը բռնել: Ծանօթ է որ Խրուշչեւի յաջորդը նկատուած՝ Կոսլով հիւանդ է :

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՊԱՏԻՒ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԵՒ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

« Համազգային » Մշակութային ընկերութեան կեդրոնական վարչութիւնը ի պատիւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոսին եւ պատգամաւորներուն սարքած էր ընդունելութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ, Ուրբաթ, Մայիս 10ին, երեկոյեան ժամը 6·30ին, ճեմարանի Վասպուրական սրահին մէջ :

Ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Վեհափառ Հայրապետը, թեմակալ Առաջնորդները, միաբան հայրեր, պետական հայ երեսփոխաններ, պատգամաւորական եւ երեսփոխանական ժողովի անդամներ, ինչպէս նաեւ հրաւիրեալներու ստուար բազմութիւն մը, որոնք հիւրասիրուեցան ուիսքիով եւ այլ զովացուցիչներով :

Համազգայինի Կեդր. վարչութեան կողմէ՝ Տոքթ. Ե. Գոնեալեան բարի գալուստ մաղթեց հիւրերուն եւ յաջորդաբար խօսք տուաւ Համազգայինի նախագահ Պ. Սիմոն Վրացեանի, իրանահայ թեմի պատգամաւոր Պ. Աւետիս Պուլուղեանի եւ Ամերիկահայ թեմի պատգամաւոր Պ. Ճորճ Մարտիկեանի, որոնք շեշտեցին Կիլիկեան Աթոռի դերը, ինչպէս նաեւ Համազգայինի ու ճեմարանի կատարած գործը՝ մշակութային մարզի մէջ:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ Վեհափառ Կաթողիկոսին, որ շնորհակալութիւն յայտնեց ընծայուած պատիւին համար ու սրտաբուխ արտայայտութիւններ ունեցաւ :

Ընդունելութիւնը վերջ գտաւ ժամը 8·30ին :

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԱՅՑԸ ԱՅՆՃԱՐ ԵՒ ՊԱԱԼՊԷՔ

Կաթողիկոսական ընտրական եւ օծման Կեդր. Յանձնախումբի անթերի կարգապահութեամբ եւ հոգածութեամբ, պատգամաւորներ, երեսփոխաններ եւ ուխտաւորներ իրենց կիներով, Ուրբաթ 10 Մայիս, անմոռանալի օր մը անցուցին դէպի Այնճար ու Պաալպէք կատարած իրենց շրջապտոյտով :

Աւելի քան 80 հոգի, Ամերիկայէն, Պարսկաստանէն, Յունաստանէն, Սուրիայէն ու Պէյրութէն, ջերմ ու սիրալիր մթնոլորտի մէջ, երկու մեծ հանրակառքերով ու անձնական ինքնաշարժներով ճամբայ ելան Ս. Նշանէն առաւօտեան ժամը 8·30ին, Ալէյ, Համտուն, Սոֆար, Շթորա ճամբով դէպի Այնճար :

Այնճարի մուտքին, դիմաւորելու եկած էին պետական երեսփոխան Մովսէս Տէր – Գալուստեան, Այնճարի քահանայ հայրերն ու ղեկավար ազգայինները :

Սուէտիոյ հերոսական ժողովուրդը, մեծով պզտիկով, խանդավառ ծափերու մէջ ընդունեցաւ պատգամաւորները : Լիբանանեան եւ եռագոյն դրօշներ պարզած, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Օ. Խ. արծուիկներու եւ Յառաջ վարժարանի աշակերտներու կազմած երկշարք շղթային մէջէն առաջնորդուեցան մինչեւ Ս. Պօղոս եկեղեցին: Եկեղեցւոյ զանգակները կը զօղանջէին ու աւանդական տաուլ զուռնան կազմուած շուրջպարերը կ՛ոգեւորէր :

Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ մէջ իրենց աղօթքը ընելէ ետք, պատգամաւորները առաջնորդուեցան Յառաջ վարժարան, ուր տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ ՓԱԿ՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

Ազգ. Քաղաքական Ժողովի որոշումով Երկուշաբթի, Մայիս 13, Լիբանանի Ազգ. բոլոր վարժարանները փակ մնացին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոս Տ. Տ. Խորէն Ա.ի գահակալութեան տօնին առթիւ :

ՋՐԱՄԲԱՐ ԱԽՈՒՐԵԱՆԻ ՎՐԱՅ...

Փրաւտա Մայիս 7ի իր թիւին մէջ կը հաղորդէ որ թուրք-խորհրդային յանձնաժողով մը նիստ գումարած է Անգարայի մէջ, Ախուրեան գետի վրայ շինուելիք ջրամբարին համար: Այս նիստերուն կը մասնակցին Հայաստանի կողմէ՝ ջրային տնտեսութեան նախարար եւ խորհրդային առաքելութեան պետ՝ Գ. Ա. Բաղտասարեան, իսկ թրքական պատուիրակութիւնը կը ղեկավարէ Թուրքիոյ ջրային վարչութեան ընդհ. տեսուչ՝ Ն. Աքմանթոր :

Բանակցութիւններու ընթացքին երկու կողմերը քննութեան առին առաջին առթիւ ծրագրային եւ հետախուզական աշխատանքները ու նաեւ յարակից խնդիրները, գործակցաբար Ախուրեանի ամբարտակը շինելու վերաբերեալ, որուն նպատակը պիտի ըլլայ Խորհ. Միութեան եւ Թուրքիոյ մերձ գետերու հողերուն ոռոգումը եւ ելեկտրական ուժի արտադրութիւնը : Ախուրեան գետին վրայ երկու երկիրներու միատեղ ջանքերով շինուելիք ամբարտակը պիտի օժանդակէ սահմանամերձ շրջաններու գիւղատնտեսութեան զարգացումին :

ԵՐԿԻՐՆԵՐ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ

ՍԻԵՌԱ ԼԷՈՆԷ
ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

—o—

Առաջին Եւրոպացին՝ որ այցելած է Ա–ֆրիկեան Ափերկէզի այս հեռաւոր երկիրը, կը կոչուի Պեռոյ տա Զինտա: Այս փորթուկալցի ուղեւորը բարի համբաւ մը թողած է, եւ եղած է միանգամայն առաջինը՝ որ նկարագրած է Սիեռա Լէոնէն, 1460ին:

Երկրորդ Եւրոպացին եղած է անգլիա–ցի Սըր Ճոն Հաւքինզ. սա չէ թողած նա–խորդին բարի համբաւը: Զրպաղած է վե–ճախաոսութեամբ: Եւ, զարմանալի է – բողոքին, իրենց երկրէն հեռու տար – ուած գերիներու չառաւիղները երկու դար առք՝ վերապարձած են եւ իրենց հայրենիքին մէջ հիմնած են Ֆրիթաուն քաղաքը:

1807ին Մեծն Բրիտանիոյ Խորհրդարա–նը օրէնքէ դուրս հռչակեց գերեվաճա – ռութիւնը. տարի մը ետք՝ Սիեռա Լէոնէ դարձաւ անգլիական գաղթավայր մը:

1961ի Ապրիլեան առաւօտ մը Սիեռա Լէոնէ ազատագրուեցաւ իր անկախութեան, մուտք գործեց Անգլիական Համագործակ – ցութեան մեծ ընտանիքէն ներս –

Ֆրիթաուն ունի եօթանասուն հազար բնակիչներ: Գեղեցիկ քաղաք մըն է: Ամ–բողջ երկիրը կը հաշուէ երեք միլիոն բը–նակչութիւն: Զանազան ազգերու պատ – կանող Եւրոպացիներ կ'ապրին այս եր – կիրը, ասոնց թիւն է 50·000: Լիբանան – ցիներ ալ կ'ապրին այստեղ. ասոնց թիւն է՝ եօթը հազար: Մեծամասնութեամբ ա–ռեւտուրով կը զբաղին:

Ուրիշ երկիրներ թագաւոր մը կամ նա–խագահ մը ունին: Այս երկիրը ոչ թագա–ւոր ունի, ոչ նախագահ: Անկախութեան ատրանալէ ետք՝ Սիեռա Լէոնէ ունեցաւ իր խորհրդի կառավարիչը: Վարչապետն է Աբեմատասէր Սըր Միլթոն Մարկա, 70ը անց կայտառ ծերունի մը, զոր կը կոչեն Փա – Մարկա: Վարչապետ մը ըլլալէ ա–ռաջ՝ իսկական հայր մըն է ժողովուրդին համար:

Խորհրդարանային մեծամասնութիւն կը կազմէ իր հիմնած ազգակցական կուսակ–ցութիւնը: Գոյութիւն ունի նաեւ զօրա – ւոր ճակատ մը ընդդիմադիրներու:

ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՓՈՔՐ ՏԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Սիեռա Լէոնէ իր 72·000 քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ Ափրիկեան նորաստեղծ պետութիւններու ամենա – փոքրերէն մին կը հանդիսանայ: Սակայն Բրիտանական Արեւմտեան Ափրիկէէն ներս՝ անոր կատարած դերը եղած է մեծ ու օգտակար: 1827ին հիմնուած «Ֆիւրա Պէյ» ճեմարանով զարթած է կեղրոն մը լոյսի՝ խաւարին մէջ: Հասցուցած է խափչիկ վեկավարներու ու հայրենասէր մտաւորականներու խումբ մը, որոնք արդի քաղաքականութեան ռահվիրաները կը նկատուին: Սիեռա Լէոնցիք տակաւին հպարտ են ափրիկեան ժողովուրդներուն ուրիշ չատ մը ծառայութիւններ մատու – ցած ըլլալու պիտակցութեամբ:

ԼԵԶՈՒՆԵՐԸ

Երկրին պաշտօնական լեզուն անգլե – րէնն է: Սակայն Ֆրէոլը կը մնայ ամէ – նէն աւելի զործածականը, տեսակ մը Էս–փերանթօ՝ լեզուներու խառնարանին մէջ: Ինքնին քրէոլը աղաւաղուած անգլերէնի ու բորթուքալերէնի եւ ուրիշ լեզուներու խառնուրդ մըն է: Քրէոլը հասկնալու համար Անգլիացին տարի մը կը տքնի, իսկ խօսելու համար՝ պոնչ քանի մը տա–րի:

Գլխաւոր մէս լեզուներն են՝ Թիմինի, Մենտի, Մատինկէ, Սուսու, Գրու եւ Ֆուլա: Գրեթէ ամէն ցեղախումբ ունի ի–րեն յատուկ լեզուն, զմքի ու մարմնի դծագրութիւնները եւ կուռքերը:

ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երկրին ընդերքը հարուստ է հանքերու տեսակներով: Թէեւ չահագործումը չէ կազմակերպուած պէտք եղած չափով: կ'արտադրէ՝ երկաթ, ալմիւնիում, քը – րոմ, ոսկի եւ յատկապէս աղամանդ: Ներկայիս սեւամորթները միայն իրա – ւունք ունին պեղումներ կատարելու ա – զամանթի զօտիէն ներս:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Երկրագործութիւնը զարգացման ճամ–բուն վրայ կը գտնուի. կառավարու – թեան կողմանէ մասնաւոր ուշադրու – թեան առարկայ դարձած է: Առատ է քա–քաօ, սուրճը, քոլան ու արմաւի խոզը: Կարելի է մշակել նաեւ պատուհաս եւ ա – նանաս:

ԿԼԻՄԱՆ

Կլիման արեւադարձային է: Երկու է – դանակ միայն զոյութիւն ունի: Թաց է – դանակ, երբ տեղատարափ կերպով կ'անձրեւէ, ու ամառնային չոր եղանա – կը՝ երբ չափազանց տաք կ'ընէ: Տեղ տեղ երկիրը ճահճոտ է, օդը՝ խոնաւ: Մալա–րիան ընդհանրացած է:

Բուսականութիւնը մշտադալար է ու չատ խիտ: Անտառները ճոխ են վայրի կենդանիներով: Պիտակի ցանքերը մա – նաւանդ ենթակայ են կապիկներու ար – չաւանքին: Ցիսուն հազար կապիկներ սպաննուեցան անցեալ տարի: Սակայն Սիեռա Լէոնէի մէջ կը գտնուին ցեղա – խումբեր՝ որոնք հաճոյքով կ'ուտեն կա–պիկի ու կոկորդիլոսի միսը, պայմանաւ որ այս վերջինին թոյնի տոպրակը յանձ–նուի ցեղապետին:

Երկրին պայմաններն ու պատմութեան ընթացքը իրենց լաւ ու վատ հետքը ձր – դած են խափչիկի հոգիին մէջ: Անհա – տականութիւն չունի ան: Սակաւապետ է ու զգածով գոհանալու վարժ: Սպիտա – կին հանդէպ ստրկակայութեան զգացում մը ունի՝ որ զինք երբեմն մինչեւ ատե – լութիւն կը տանի: Անչուշտ զարերու ըն–թացքին զործ դրուած ճերմակ ցեղին ամարդի վարմունքն է ասոր պատճառը: Պարզամիտ է, ու հոգիով՝ չատ նախնա–կան: Զափազանց զգայուն է: Կը սիրէ զուարճութիւնը: Բարոյականի մասին տարբեր ըմբռնում մը ունեցած է միշտ: Քրիստոնեայ առաքեալներ կը ջանան ուղղել զինք: Ընտանիքի մը մէջ կարելի է հանդիպիլ թէ հեթանոսի, թէ կաթոլի – կէի, թէ բողոքականի եւ թէ մահմետա–կանի: Կրօնական տարբերութիւնը պատ–ճառ մը չէ թշնամութեան՝ խափչիկին համար:

Սպիտակամորթներն ընդհանրապէս սխալ ու բոլորովին նախապաշարուած կարծիք մը ունին Խափչիկներու հանդէպ:

Բայց բանաստեղծութիւնը աւելին է – Նախ պէտք է յուզէ ընթերցողը, ինչպէս պիտեր կուտայ հեղինակին ծանօթ անգ–լիացի բանաստեղծը՝ Թ. Էլիոթ: Քերթո–ղին ներանձնական ապրումը, մեկ ան–պով պէտք է վարակէ ու վառէ ընթեր–ցողը:

Ջմռռնանք, որ բանաստեղծութիւնը մտածումներու, ապրումներու պտուղն է: Բաւար արտայայտութիւնն է: Արտայայ–տութիւն մը՝ զգեցած եզակի ձեւով մը, որ ամենց մօտ կընայ չատ նըշ–մարելի ըլլալ ու ուրիշներու մօտ՝ նուազ: Մէկ խօսքով ու առնուազն, ընթերցողը ունակ ըլլալ, պէտք է փոխադրուի բանաս–տեղծին ներաչխարհը, անոր հետ մի–սին զգալու, ապրելու, մտածելու՝ նոյն հրաւերը խանդով:

Զ. Գազազեանի «խայծը» չի հասնիր իր նպատակին: Կը կարդացուի քերթո–հետաքրքրութեամբ, բայց ո՛չ յափշտա–կութեամբ:

Սրտահատ չէ իր քերթողութիւնը:

Որքան օգտակար եւ պէտքական խատանք կատարած պիտի ըլլար, ե–թէ փոխանակ բանաստեղծութիւննե–հատորի մը, հրատարակէր իր զրական–քննադատական ուսումնասիրութիւնն–րուն հաւաքածոն, ու այսպէս՝ «զրա–ձեւով տեւական ապատան» մը ապա–հովէր զրական անդաստանին մէջ:

×

«ԼՈՑՍԻ ՃԱՄԲԻՆ» (2)

Երիտասարդ է Վ. Երանեան: Արեւմ–քէն եկած, Վենեսիկի Մուրատ – Ռա–փայէլեան վարժարանը աւարտած, այժ–համալսարանական ուսանող մը: Ուրա–մըն առաջին փորձ մըն է իր այս ձե–նարկը, տեսակ մը նախերգանք:

Անշուշտ, պէտք է երիտասարդ Գազազեանի ակնոցով պէտք չ'դի–ու դատել Ափրիկէացին: Սիրելու հա–պայման է՝ ճանչնալը: Ներկայիս, չ–յերուն համար լայն կարելիութիւննե–զոյութիւն ունին սեւ հոգեմասին վրայ, թեեւ ճարտարարուեստի անմիջակա–պակասը զգալի է ամենուրեք: Մեր–վիայի ու Տաքարի մէջ արդէն իսկ զործեն հայկական զործատուներ: Ա–րիկէի պետական մարզիկ խանգամ–ութեամբ կ'ընդունուին որեւէ լուրջ դ–մում ու իրենց կարելին չեն խնայեր տարելու համար ծրագրուած ձեռնարկ–յաջողութեան:

Վերջապէս, Սիեռա Լէոնէի մէջ կ–նաեւ, հայկական չատ փոքր ատեն–թիւով ուէ հոգի, որոնք հայկական մշակութային կապ կը պահեն զաղթա–խարհի ու բնաչխարհի իրենց հայրենա–կիցներու հետ: Ատոնք ապնիւ զգացում–ունեցած են հիմնելու սնտուկ մը, ո–րը կոչուած է Հիմնելու Ֆոնտ Ջմմատու Անարատ Յղութեան Քոյրերուն Որբանոցին:

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՐՔԵՐԸ

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»
(A VISIT TO ARMENIA)

—o—

Տունէն հեռու, կարծես մեր տունն է – ինք այդ սաղարթախիտ զարաստանին մէջ, որ արեւմուտի ժժդունող ճառա – զայթներուն տակ, երեւակայութեանս օգնութեամբ, սիրուն ու ծիծուն նաւակի մը կերպարանքը կ'առնէր, որ չատ կը նպաստէր իմ մէջս ստեղծելու համար յի–չատակի զգայութիւն մը, յիշատակներ առթող չրջապատի մը մէջ:

×

Կը ճանչնայի այս մարդիկը տարբեր անկիւնէ մըն ալ: Անոնցմէ չատերը ա – մուրի էին: Կը բնակէին կահաւորուած սենեակներու մէջ, Պրօատւէյի եւ Ամբա – ֆերամ խլընիւի միջեւ զտնուող Ուո – չինկթըն Հայցի մէջ, մեզմէ վար եւ դէ–պի արեւելք: Շատ մը կիրակի երեկո – ներ, հայկական հանդէսէ մը մեր վերա–դարձին — հանդէսները տեղի կ'ունենա–յին քաղաքին կեդրոնը զտնուող մզկո – ատ սրահի մը մէջ —, ատորերկրեայ հանրակառքին հազիւ զուրս ելած, կը հետանայինք մեր տան ճամբայէն, ընկե – րանալու համար հօրս ընկերներէնմէկուն մինչեւ իր տունը: Մեր տանը չէնքին առջեւ, մուտքի երկաթեայ սեւ ճաղին եւ պղրամանին մօտ, «Պըքինկհմ Մենոր» կամ «Նորմընտի Թերաս» լուսաւոր ազգա – տախտակներէն քանի մը քայլ անդին, հայրս եւ իր բարեկամը կրկին կը վեր – լուծէին երեկոյեան լսած իրենց ճառերը:

Իվերջոյ մայրս կը վախսար թէ յոգ – նած էի: «Այո, այո, պէտք է երթաս» կ'ըսէր հօրս բարեկամը. «զալ կիրակի կը տեսնուինք»:

« Այո, յաջորդ կիրակի» կ'ըլլար հօրս պատասխանը. «քեզի պիտի սպասենք, ոչ՛, վիշեր բարի »:

Շատ մը երախաներու նման, որ հետ – զհետէ կը տպաւորուին մեծերու խօսակ–ցութիւններէն, չափազանց դիւրազգած եւ զգայնոտ էի: Կ'տաէի ուէէ մէկու մնաք բարով ըսել:

Գիչերային այդ մնաք բա – րովներէն մէկէն եաք, ընկճուած կը մը–նայի մտածելով որ հօրս այդ բարեկամը զժկամութեամբ կ'երթար քաշուելու իր բնակութեան պզտիկ սենեակը՝ օտարի մը յարկաբաժինին մէջ: Կը տեսնէի, կը մը–տածէի այս մասին ու կը յուզուէի այս ամէնէն պարզ երեւոյթներէն: Երբեմն, երբ կը տեսնէի հօրս բարեկամներէն մէ–կուն տաք երչիկ մը գնելը Պրօատւէյի վը–րայ, փոթորկայոյց ալաւորութիւն մը կը կրէի, որ միայն խելացնոր ախրու – թեամբ մը պիտի կարենայի նկարագրել: կ'ուզէի ըսել այդ անուչադիր վաճառոր–դին, թէ տաք երչիկ գնող այդ մարդը ուէէ մէկը չէր, այլ ... բայց, բոլորս – վին կը չփոթէի անդլերէնս մէջ: Մին – չեւ իսկ հայերէնով չէի կրնար արտասա–նել զգացածս – որքան մինակ եւ խոցելի կը թուէին հօրս բարեկամները այս չըր–ջապատի զառն լոյսերուն եւ մթութեան մէջ:

Կը յուչեմ հիմա, կէս – պիչերի այդ ախուր մնաք բարովներէն մէկէն եաք, կառչած հօրս ուսին, բարձրացանք 181րդ փողոցի մեր յարկաբաժինը՝ լուսնի լոյ – սով ողողուած ծառատտանին մէջ, մինչ՝ հօրս ձայնը, վրդովումէն փոցացայտ, կը տիրապետէր պալ մենութիւնը եւ կը հայացնէր զայն: Ամրզավառուած իր լը–սած ճառէն, կը կչտամբէր ազէ աչխար – հը: Իր ուժեզ ու կրակոտ չեչտը, իր լայն ուսին եւ տաքուկ վգին հպումը կը հանդստացնէր զիս: Միթքս ինկաւ կրկին ծանօթ նախադասութեանը — « ազատ եւ անկախ Հայաստան» — ու քնացայ, մխրճուած իմ հայկական աչխարհիս մէջ: Զքանչելի երազներ տեսայ՝ վայրի, փո – թորկայոյզ քառասմբակ թաւալում լեռ – ներն ի վար, կոխուներ, ազտոտ մօրուք – ներով եւ կոտրտած ակռաներով կատա – զի թուրքերու դէմ: Երջանիկ էի, որ էի ինչ որ էի: Մեւամազոտ պահերն ան – դամ գերադասութեան զգացում մը դրոչմէին այն օտարականներուն վրայ, որոնց աններչնչուած դոչչ քալելը տեսնէի փողոցներուն մէջ: Այսուհան – դէրձ, յաջորդող առաւօտ մը, կը հան–ւէի մօրս՝ խոհանոցէն հիւրանոց եւ ե–ջասենեակ եւ վերստին ետ՝ խոհանոց, կը լսէի մեր պատուհանին տակ խոր–ցող փոքրիկներուն ձայները, եւ առաւօտ մը՝ դուրս վազեցի մինչ–անոնց:

« Տեսնէիր անդամ մը թէ ինչպէս ա–ուր կը խաղայ դրացիներու պզտիկ–րուն հետ», ըսաւ մայրս հօրս եւ իր բեկամներէնէ մէկուն — խմաստուն գ–քով եւ հարբուխի բռնուած աչքեր ու–ցող մարդը, որ մեր մօտ մնաց երկու տարի — : Նստած էի բարձր վրայ, հօրս կողքին. « հիմա, ա–րակէն կը կանչէին՝ Սոնա, Սոնա, ի–խաղանք »:

« Զգէ որ առողջ օդին մէջ խաղալ սաւ հայրս, կամթելու համար քոչ–լով: «Առողջ սերունդի մը պէտք ու–նինք»:

« Հայկական սիրտ ունի աղջիկը, – հօրս բարեկամը. « Զգէ, քոչ մարդ տեսնէ թէ ինչպէս կ'ըլլայ ձգէ որ տեսնեն »:

ՍՄԲԻԿ ՇԻՐՈՅԵԱՆ

(5 Շար.)

դին այս ձիկը՝ հայ պարուհեան անդաս–
տանէն ներս մտնելու, անոր ծառայելու :
Բայց ինչո՞ւ, անպայման, քերթողու –
Քեան ճամբով :

Բանաստեղծութիւնը պէտք մարդանքներ
չի սիրեր, չի հանդուրժեր : Մինչեւ ճամ–
բայ կարելի չէ դանել հոն : Ապրումները
կամ հարապատ չունչ ու դոյն կ'ունենան
ու մնայուն կը դառնան, եւ կամ՝ ան –
հետ ու անդոյն, կը դառապարտուին ան–
հետանալու :

Վ. Երանեան իր երիտասարդ տարի –
քին դպրոցները ունի : Կեանքի ապ –
րումները խորթ չեն իրեն : Կը պրպտի , կը
մտածէ, կ'տպրի :

Սխալած չենք ըլլար եթէ ըսենք, թէ
բանաստեղծութեան չունչին յանձնած իր
կարգ մը արտադրութիւնները, մտա –
ծումները, սրբագրութիւններու ճամբով,
դժուարահաճ վիտակցութեան մը բովէն
անցնելէ ետք, բաւական յաջող արձակ
գրութիւններու դուռ պիտի բանային :

Քիչերու վիճակուած է առաջին իսկ
քայիով, գրչի առաջին իսկ հարուածով
մնայուն գործեր ստեղծելու արժանիքը ,
յատկապէս բանաստեղծութեան արուես –
տին մէջ : Արձակը աւելի «հանդուրժող»
է :

Վ. Երանեանի մօտ նկատելի է գրա–
կան երանգը : Ունի նաեւ ակռը՝ գպրու –
Քեան հանդէպ : Իսկ իր լեզուն (հայերէ –
նը) դնահատելի է : Մաքուր եւ յոյզեր
յարգրելու կարողութիւնն ալ ունի : Կը
մնայ իրեն աշխատիլ, չա՞տ աշխատիլ եւ
դեռ չա՞տ սորվիլ :

Վստահ ենք, որ այս պայմանները լը –
րացնող եւ գրական առաւելագ ունեցող
մէկը, ինչպէս իր պարապան է, կը յաջո–
ղի ապահովապար մուտք գործել գրական
անդաստան : Մանաւանդ՝ արձակի ճամ–
բով :

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(1) « Բանաստեղծութիւններ » , հե –
դինակ Զ. Գազագեան, տպգ. Փարիզ ,
1963 :

(2) « Լոյսի ճամբէն», հեղինակ Վ. Ե–
րանեան. հրատ. Վենետահայ Ուսանո.
Միութեան, Փարիզ 1963 :

ԿԱՐԺԻ ԳԻՏՆԱԼ

Անգլիոյ Էլիզապէթ Թագուհիին ամու–
սինը՝ իշխան Ֆիլիփ, վերջերս հրատարա–
կած է «Անգլիոյ Թռչունները» խորագրով
գիրք մը, զոր ճոխ կերպով պատկերա –
զարդած է անձամբ :

Լոնտոնի Թռչնագիտական Արքայական
Ընկերութիւնը այս առթիւ, իշխանին նա–
ճակ մը զրած եւ չէշտած է թէ՝ իրրեւ
Անգլիոյ Թռչուն իր ներկայացուցածնե –
րէն վեցը «ցամաքային Եւրոպացին են »
եւ հետեւաբար, անգլիահպատակ դառ –
նալու իրաւունք չունին :

Իշխանը խոստացած է գրքի նոր հրա –
տարակութեանց մէջ սրբագրել այս սը –
խալը :

Ս. ՓՐԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ 1832ՈՒ

(Զ. եւ վերջին մաս)

Նորաչէն հիւանդանոցին Ս. Փրկչի ան–
ուան նուիրեալ եկեղեցին չինուելուն ,
Ս. Սահակեան Պատրիարք եւ բարեպաշտ
Ամիրաները փափաքեցան օժտել զայն ոչ
միայն նիւթական ղրամապլուխով, այլ
նաեւ հոգեպ ալ ղրամապլուխով մը : Այս
նպատակաւ Հիւանդանոցի եկեղեցւոյն
յատկացուեցան քանի մը կտոր հին մա –
սունքներ որոնց պատմութիւնը բաւական
հետաքրքրաշարժ է : Այդ մասունքներուն
առաջինն էր Պօղոս Առաքեալը՝ մկրտող
Ս. Անանեանի պլուխէն մաս մը զոր
1818ին Աւետեցիներու Պատրիարք Տ.
Կորիւն Արքեպիսկոպոս նուէր ղրկած էր
Մեծ Պօղոս Պատրիարքին : Հիւանդանոցի
եկեղեցւոյն նուիրուեցան նաեւ Սուրբ
Յակորայ Մծբնայ Հայրապետին եւ Յով–
հաննու Ոսկերբերանի քանի մը մասունք –
ները որոնց երեւան ելլելու պատմու –
թիւնը զոր 1820 Թուականին կ'ընէ ժամա–
նակին Համբարձումը Տ. Մեսրոպ ուսեալ
Աւագ քահանան, նմանապէս հետաքրք –
րաշարժ է : Ահկոյ Տէր Անդրէաս վար –
դապետ, « Ձեռին պաշտօնեան Տ. Սահա–
կեան Պատրիարքի, Ն. Սրբազնութեան
վաւերապրութեամբ եւ 1834 Յուլիս մէկ
Թիւով հինգ կտոր ուրիշ մասունք յանձ –
նեց Եախպուլէի հիւանդանոցին :

Այս հինգ մասունքներն են .

Ա) Սուրբ Յովհաննու Կարապետի ալ
ձեռքի ճկոյթին մասունքը :

Բ) Մանն զազաթան սրբոյ Հօրն մերոյ
Գրիգոր Լուսաւորիչի :

Գ) Մասն ոսկերաց բակի սրբոյն
Ղուկիանոսի Հարիւրապետին «Որ գիշէն
Քրիստոսի տեղաւ խոցեաց ի վերայ խա–
չին Գողգոթայ, յորմէ ելեալ արիւն եւ
ջուր բժշկաց գՀոգւոյ եւ գմարմնոյ գկու–
րութիւն »:

Դ) Մասն Սրբազան Առաքելոյն Անտ –
րէի, նախակոչ եւ անդրանիկ խաչակիր
աշակերտին Քրիստոսի :

Ե) Մասն Սրբոյն Հոիփսիմեայ Երջան–
կուհի կուսին որ յաւուրս Տրդատայ խոշ–
տանանօք նահատակուեցան »:

Անդրէաս վարդապետ ապիհն անդիհն
չորեքեր է այս մասունքները : Վերջին ե –
րեքին համար կ'ըսէ թէ կեսարացի Քէ –
րէստճի Գէրմանեանը (միւթէվելլի Նա–
րեկայ վանքին) համոզումով յաջողած է
կարել պահել այդ մասունքները աւելի
մեծ կտորներէ որոնք պահուած են այդ
սուրբ վանքերու մէջ : Բայց եթէ ամէն
վարդապետ հետեւէր այս բարեպաշտա –
կան դպրութեան, այսօր մեր վանքերուն
եւ եկեղեցիներուն մէջ մասունք չէր մը –
նար :

Պատրիարքարանի արդի չէնքը կա –
ռուցուեցաւ 1828ին : Մայր եկեղեցւոյ
հետ միասեղ : Պատրիարքարանի վայրը
անկէ առաջ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկե –
ղեցւոյն վարձկէն հայապղեայ մը տունն էր
եւ դնուելով «Յովակիմի դուստր Մարիա–
մի» անուան վրայ դարձաւ, ինչպէս ե –
դած են Մայր եկեղեցւոյն ամէն վարձ –
նները :

Կ. Պոլսոյ առումէն յետոյ հայ դպ –
թականութեան գլխաւոր կեդրոնները
Սամաթիա ըլլալով Պատրիարքարանն ալ
Սամաթիոյ մէջ հաստատուեցաւ :

Գում Գափուի Մայր եկեղեցւոյն առա–
ջին հիմնարկութիւնը եղաւ ԺԸ. դարուն
սկիզբները, Սուլթան Ահմէտ Գ.ի օրով :

Այս չինութեան պարագան բաւական
հետաքրքրաշարժ է :

Դարուկէս կամ երկու դարեր առաջ ե–
կեղեցիներու չինութեան համար այժմու
դիւրութիւնը չկար : Կը պատմուի թէ
Սուլթան Ահմէտի մզկիթը չինող հայ
գործաւորներ առաւօտները ուշ կը սկսէ–
լին գործի : Շինութեան հսկող կայսերա–
կան պաշտօնեան կը դանդաղէր բարձրա–
գոյն տեղեր անոնց այս յապաղումէն :
Հայ ճարտարապետը պատրաստ կը կանչուի
բացատրութիւն տալու իր գործաւորնե –
րու ամենօրեայ դանցառութեան համար :

Բարեպաշտ ճարտարապետը կը պա –
տասխանէ .

« Էֆէնտիմ, չինուածը ոչ մարդանք
մըն է, ոչ ամարանոց մը, ոչ ալ պալատ
մը, այլ պօթատեղի է եւ նուիրական
վայր մը : Արդ, հինէն ի վեր մեր մէջեւ
սրբազան սովորութիւն է որ պօթատե–
դիի մը չինութեան աշխատող գործաւոր–
ները առաւօտեան պօթքը չըրած գործի
չսկսին եւ իմ հայ գործաւորներս ալ ա –
մէն առաւօտ հեռաւոր եկեղեցի երթալէ
ետքը միայն կուգան աշխատիլ եւ այդ
պատճառաւ ուշ կը մնան » :

Կը հարցուի ճարտարապետին .

« Բայց մօտերը եկեղեցի չունի՞ք որ
բանուորները չուտով վերադառնան ա –
գօթքէն :

— Ոչ էֆէնտիմ չունինք դժբախտա –
բար :

Այս երկիւղած պատասխանը չատ հա–
ճելի թուելով Ն. Կ. Վեհափառութեան
կը հրամայէ իսկոյն մօտերը յարմար տեղ
մը եկեղեցի չինել չուտով :

Ճարտարապետը կը պատասխանէ ու –
րախութեամբ. « Այս կայ յարմար տեղ
մը, Գում Գափուի արքունի յարդանոցը
անպէտ եւ քայքայեալ չէնք մըն է, հոն
կրնանք եկեղեցի մը չինել » :

Եւ անմիջապէս կը բարձրանայ եկեղե–
ցւոյ խանարհ չէնք մը նախկին յարդանո –
ցին վրայ... Սուրբ Աստուածածնայ ե –
կեղեցին :

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

300·000 ԱՆԳՈՐԾՆԵՐ ԿԱՆ

Համաճայն ներքին ու արտաքին հաս –
տատութիւններու եւ յատկապէս ՄԱԿի
հրատարակած վիճակագրութիւններուն ,
երկուք ու կէս տարի է Պարսկաստանի
ապրարնակչութեան տարեկան աճին չա –
փը : Այսինքն՝ ամէն տարի, բնակչու –
թեան թիւին վրայ կ'աւելնայ 400էն 500
հազար հոգի :

Այս պատճառով կը ծանրաբեռնուի
տնտեսութիւնը եւ կը չատնայ անդոր –
ձութիւնը :

Հինգ տարուան ընթացքին, 3·227·031
հոգի հասած են աշխատանքի տարիքին :
Եթէ այս թիւին կէսը, այսինքն տղիկ–
ները հաշուի չառնուին, դարձեալ 1·613–
515 հոգի աւելցած են երկրի աշխատող
ուժերուն վրայ :

Նոյն համեմատութեամբ երկրի տր –
նեսրերական տարողութիւնը չէ յա –
ռաջացած, որպէսզի բոլորին կարելի ըլ–
լայ գործ հայթայթել : Անգործութեան
տարածման գլխաւոր պատճառներէն մէկը,
ապրարնակչութեան աճումն է :

Երկրորդ պատճառը, դրամապլուխներու
չրջանառութիւնն է , որ կրնայ այլազան
պատճառներ թողուլ տնտեսա–ար –
տադրութեան գիներու արագ աճումէն ,
մինչ փոքրամասնութիւնը չհասած է նե –
րածումներու գիներու արձանագրած նը–
ւազումէն :

Քաղուած՝
«ՖԻՐԴՈՒՍԻ» շաբաթաթերթէն

ԳԻՇԵՐՈՒՆ ՍՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հրապարակ եկած նոր թղթադրամները,
որոնք նախահաշուի բացը գոցելու եւ
ծախքն ու եկամուտը հաւասարակշռելու
նպատակով եղած են, պատճառ դարձած
են գիներու բարձրացման եւ կեանքի սը–
դութեան : 85 առ հարիւր կեանքը սը –
դած է :

Փոխանակ գարկ տալու արտիւնաբե –
րութեան, ուժ արուած է ներածման :
Ժողովուրդի մեծամասնութիւնը, 17 մի–
լիոնէն աւելի, տուժած է ներքին ար –
տադրութեաց գիներու արագ աճումէն ,
մինչ փոքրամասնութիւնը չհասած է նե –
րածումներու գիներու արձանագրած նը–
ւազումէն :

Քաղուած՝
«ՖԻՐԴՈՒՍԻ» շաբաթաթերթէն

ԵՐԷՏԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

●●●

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Գարա Թահսին սկսաւ մտմտալ, եւ ի –
բաւունք տալ Նէճիպ Մէլհամէի, որ այս
կարգի, դիւանագիտական խնդիրներու
մէջ իրմէ աւելի մեծ փորձառութիւն ու–
նէր :

— Փաշա՛, ըսաւ համակերպողի մը
ձեւով, ըսել կ'ուզէի թէ այս պիչեր ան–
հանգիստ չընենք Հիւնքեարը :

— Անշուշտ, յարեց Մէլհամէ, թող
ինքը կանչէ :

— Եթէ կանչէ՞, այն ատե՞ն, հարցուց
Աւաջին Քարտուղարը չուարուն դէմքով
մը :

— Այն ատեն, պատասխանեց Մէլհա –
մէ, ձեզ երթալ, ըսել կուտաք թէ Ա. –
ռաջին Քարտուղարը դեռ չէ վերադար –
ձած, եւն :

— Օ՛, բողոքեց Գարա Թահսին, այդ
սուտը չկլլեր, հապա լրտեանե՞րը, լրը –
տեսնե՞րը, պիտի խմաց չտա՞ն ու պիտի
խաղը չընե՞ն, ոչ, ոչ, տրիկա չըլլար :

— Մի չփոթիք, փաշա, կ'տամբեց
Մէլհամէ, տակաւին կանչող մը չկայ ,
եթէ կանչէ, չատ չատ կ'երթաք, դուք
պիտէք, ես հեռուն կը տեսնեմ, ես ձեզ
կը մտածեմ , չըլլայ թէ խաղ մը խաղ –
ցած ըլլան, վաղը մեր դլուխը պիտի
ցաւի .

— Ի՞նչպէս ...

— Ենթադրենք թէ այս պիչեր հաղոր–
դեցինք այդ լուրը, չարունակեց Մէլհա –
մէ , Հիւնքեարը պիտի չքնանայ, պիչե –
րով դարձեալ մեզ պիտի դրկէ դեսպանա–
տուններըը, տառդելու համար խնդիրը ,
չէ .

— Թող դրկէ ...

— Հապա եթէ Ֆրանսական, անգլիա –
կան ու ռուսական մեծ դեսպանները բա–
ցարձակապէս ուրանան այդպիսի թուղ –
թերու գոյութիւնը. եթէ, խնայելով Հա–
յերուն, ուզեն պահել ճշմարտութիւնը ,
այն ատե՞ն... :

Գարա Թահսին համոզուեցաւ, այն դի–
չերը չերթալու Հիւնքեարին քով, եւ ո –
րոշեց, եթէ կանչուէր, Նէճիպ Մէլհամէ
փաշային հետ երթալ ներկայանալ :

Երկու պալատականները բաժնուեցան
իրարմէ , Աւաջին Քարտուղարը մնաց իր
սենեակը, սպասելով կանչուելու Հիւն –
քեարէն, իսկ Նէճիպ Մէլհամէ փաչան սո–
դոմկեցաւ մտաւ Հիւնքեարին առանձնա –
սենեակը, ուրկէ կէս ժամ վերջը դուրս
ելաւ :

Դէմքը կը չողար հրճուանքէն, իր սի–
րոյ ոմ պիտէ որ նոր չնորհիւ արժանա –
ցած էր ...

Է·

Յանձնաժողովը վերսին դումարուե –
ցաւ Երլտզի մէջ, Նէճիպ Մէլհամէ փա–
չայի նախագահութեան տակ :

Աւտնոր բերուեցաւ Թէմիստոկլէս Սու–
մա, հելլենահպատակ Յոյն մը, սեփա –
կանատէր տպարանին, որ կը գտնուի
Ղալաթիա, Շահսուլար փողոց, Թիւ 37 :

— Ասօկ նայինք, ըսաւ նախագահը ,
երբէ՞ն ի վեր կը ճանչնաս Սիլվիօ Րիչ –
չին .

— Ո՞վ է Սիլվիօ Րիչչին, պատասխա –
նեց Թէմիստոկլէս զարմանահար դէմքով
մը, եա այդ անունով մէկը չեմ ճանչ –
նար :

— Մի ուրանար, կը ճանչնաս, յարեց
նախագահը, սպառնացյտ նայուածք մը
չանթելով, ինչու սուտ կը խօսիս :

— Աստուած վկայ որ չեմ ճանչնար ,
փաչա, պղերսեց յոյնը երդումով :

— Շատ լաւ, Մաթթէօ՞ն ալ չես ճանչ–

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէէն 100
Ընկ. Անդրէաս Պաղտասարեանէ 20
Ընկ. Գր. Աճէմեանէ (Լիոն) 50
Անիէռ Պուա. Քոլոմպի Հ. Յ. Դ.
Արամ ենթ., Կապ. Խաչ
եւ Նոր Սերունդ 100
(Վերջին գումարը ստանալ «Յառաջ»էն):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գալնեան գերդաստանը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ,

ԲԺ. ՀԱՅԿ ԳԱԼՃԵԱՆԻ

ի յիշատակ, իր մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Անիէռ Պուա – Քոլոմպի Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ պարագաներուն:

ՆՈՒԷՐ

Շաւիլէն Տիկին Սրբուհի Փանոսեան 30 Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Տէր – Դաւթեան սրահին:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգեկոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Բիւ Ժէ:

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԷՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Վալանսէն):

Գեղարուեստական բաժին Ֆ. Կ. Խաչ:

Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ: Մեկնում սրահէն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ
Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք.

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ. Սամուէլ գրատուն:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
(Տպաւորութիւններ)
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.
Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան:

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ:

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (հայերէն)

ԱՇՈՏ. ՄԱԼԱՔԵԱՆ
(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայրերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս): Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է ՊԷ ՍԷ ԺԷի պատուաստը:

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ
Modèle Deposé
Թանկագին ու Մնայուն
Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ.
Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63
Expédition contre-remboursement

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զավուշ խումբին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին:

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին Հօթէլ Սքրիպի չքեղ սրահին մէջ: 20 Ավընիւ Ժորժ Քլեմանսօ (Նիս):

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ:

Կը բանախօսէ Ընկեր ԱՂԱՅԵԱՆ (Մարսէյլէն):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին
Մուտքը ազատ է

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ

Լիոնի Եկեղ. Միութեան նախագահ Պ. Կարպիս Ճընկըտըրեանի կողմէ եւ աջակցութեամբ առաջնորդ Թումայեան Սրբազանի, Լոնտոնի մէջ կատարուած հանգանակութեան մասնակցած են հետեւեալ ազգայինները:—

Պ. Հայկ Գալուստեան 500 տոլար, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Մթոպեան 300 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քելճիկ 20 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Արամ Ապաճեան 25 սթերլին, Պ. Պ. Յ. եւ Ե. Էսէֆեան եղբարք քսան սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ն. Թարայեան քսան սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ս. Գապարաճեան տասը սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ս. Մատաթ 10 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Գ. Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Վարժապետեան, Տիկին Ովսաննա Պօրիս Մկրտիչեան տասնական սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ս. Մկրտէեան, Տէր եւ տիկին Տիրան Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Մկրտէեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Թորոսեան հինգական սթերլին, Փոքրիկն Յովհան Թորոսեան 2 չիլին եւ 6 փենի:

Պ. Ե. Պէնլեան 30 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Կրեկորի 25 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Հ. Ունճեան յիսուն սթերլին, Տէր եւ Տիկին Սթեփան 15 սթերլին, Տէր եւ Տիկին Կասփըր, Պ. Ա. Ալալէմճեան, Պ. Վ. Ֆընտըդլեան տասնական սթերլին, Տիկ. Թոմաս մէկ սթերլին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ դիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, միչեւ լոյս:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմ... ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը ... ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճ... ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբ... ժամը 3ին: Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հաշ... ուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր շր... ջանի համար ձեռնարկի մը որոշում:

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդա... մական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամ... 20·30ին, Համօ Օհանջանեան սրահ... մէջ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Շա... կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Հայաստանէն նոր ստացուած եւ Երե... ւանի սթիւտիոներուն մէջ պատրաստ... ւած նորագոյն ֆիլմը:

ԹՌԻՉՔ ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ՎՐԱ...
Հայախօս
Կը ներկայացուի նաեւ
"ՏԸԺՎԸԺԻԿ"
Երեքշաբթի, 21 Մայիս, ժամը 20·30...
Գիները 3 եւ 5 Ֆրանք
CINEMA « LE DAUPHIN »
65 bis, Rue Lafayette, PARIS
Métro : Cadet

Տոմսերը կը ծախուին սովորա... վայրերը:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դ... տիարակչուհիներու հայեցի կրթութ...

ԸՆԿ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պ. Գ. Պաղտասարեան 250 Ֆրանք, ... Խաչի Փարիզի մասնաճիւղ 70, Օ. ... Փափազեան քսան Ֆրանք:

Շրջ. վարչութիւնը վերջին կոչ մը կ... նէ յարգոյ հասարակութեան, որպէ... կարելի ըլլայ այս տարի գոնէ երկու ... յուհիներ զրկել Պէյրութի ճեմարանը:

Այս ձեռնարկին համար մինչեւ ա... վարչութիւնը ստացած է 2858 Ֆրանք:

Նուիրատուութիւնները զրկել Կապ... Խաչի հաշիւին.—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի ... բագրութեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

Այս Շաբաթ, ժամը նիշդ 21ին, ԺԻՄՆԱԶ թատրոնին մէջ:

Ղեկավարութեամբ ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԿԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Օրուան յայտագիր.—

ԿԱՆԱՉԵԱՆ, ՍԻՒՆԻ, Ա. ՍԱԹԵԱՆ, ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասաններու:

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը ... 8·45ին, Սալ Ատիառ, 4 Սքուառ ... Փարիզ (7), մեթրօ Էքօլ – Միլիթէ...

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Անտոնեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Անտոնեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժիրայր Վարժապետեան, ինչպէս նաեւ ... իորդներ՝ Լ. Թօփալեան, Ա. Թ... Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկ... Բ. Թէրզեան, Կ. Թօփուզեան, Գ. ... միլեան:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին: Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու ... մար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գր... սենեակը՝ 11 Սքուառ Ալպոնի, ... Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Բի... Թրէվիզ:

ՀԱՄԱԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
16
ՄԱՅԻՍ
JEUDI
16 MAI
1963

39րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9607

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9607

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԽՈՐԷՆ Ա.Ի ՕԾՈՒՄԸ ԵՒ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ Կ'ԸՆԴՈՒՆԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՔԱՐԱՄԷ

(Սեփական թղթակցուհիւն « Յառաջ »ի)

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Յառաջ).— Կիրակի, Մայիս 12ին, ժողովրդական մեծ խանդավառութեան մէջ եւ փառաւոր հանդիսութեամբ, Աթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ Խորէն Ա. Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի օծման եւ ձեռնադրութեան արարողութիւնը :

Առաւօտեան ժամը 8·30ին ժողովուրդը խուռներամ փութացած էր Կաթողիկոսարան, լաւ դիտնալով հանդերձ, թէ պէտի չկարողանար տեղ դրաւել եկեղեցիին ներս, որ վերապահուած էր պետական ու միջազգային պաշտօնական անձնաւորութիւններու, արտասահմանէն եկած հիւրերու եւ մասնաւոր հրաւիրեալներու : Հակառակ բակին մէջ հաւաքուած ծովածաւալ բազմութեան, կարգապահութիւնը կատարեալ էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներու եւ մասնաւոր յանձնախումբի մը հսկողութեան տակ, մանաւանդ որ ներկայ իւրաքանչիւր անհատ իրեն վրայ պարտականութիւն ստանձնած էր ամէն կերպ օժանդակել ընդհանուր կարգապահութեան :

Նորընծաի կաթողիկոսը, շրջապատուած կիլիկիոյ Թեմերու առաջնորդներէն ու երուսաղէմի պատրիարքի ներկայացուցիչ Գեր· Հայրիկ Արք·էն, մատոյց Ս· պատարագ, որ ամբողջութեամբ ձայնափոխուեցաւ պետական կայանէն :

Եկեղեցին լեցուած էր կաթողիկոսական ընտարութեան եւ Ազգային Ընդհ· ժողովի պատգամաւորներով, Ազգ· իշխանութեանց ներկայացուցիչներով եւ մասնաւոր այլ հրաւիրեալներով :

Դասը վերապահուած էր եկեղեցականներուն (աջ կողմը՝ օտար յարանուանութեանց պետերուն եւ ներկայացուցիչներուն, ձախ կողմը՝ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ վարդապետներուն եւ քահանայներուն) :

Հաղիւհաղ սկսան ժամանել դիւանագիտական կազմի անդամներ, լիբանանցի պետական երեսփոխաններ, նախարարներ եւ վարչապետը, Ռաչիտ Քարամէ, որ մինչեւն առեն կը ներկայացնէր Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը :

Ս· Պատարագի ժամանակ ամէն մարդու աչքերը անձկութեամբ յառած կը մնային վեհափառին վրայ, որ իր երկայնաչափ նախորդին՝ Զարեհ Ա.ի վախճանումէն ի վեր ապրած էր հոգեկան ու ֆիզիքական տեսակէտէ չատ դժուարին օրեր : Արդարեւ, տակաւին չսփոփուած մեր կորուստին առթած ցաւէն, ննջարկուած էր վիրաբուժական գործողութեան, ուր բոլորովին հանգլուխ առթի չունեցած, ընտրուած էր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս, ըստ նուիրագրեալ կանոնաց, նախապատրաստած էր թեմերու ներկայացուցիչներէն բազկացած Ազգային Ընդհ· Ժողովին նիստերուն, պարզելու պատասխանած էր պաշտօնական կողմէ իրեն ի պատիւ կազմակերպուած հրաւէրներուն, եւայլն :

Ու ահա, կը հասնի ամէնէն խորհրդաւոր պահը, երբ Տ· Տ· Խորէն Ա., Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, ծունկի կուգայ դլխարաց, եւ Ղեւոնդ Արք· Զէպէյեան, անոր գլուխը կ'օծէ Ս· Միւռոնով : Վեհափառը ձեռքը կը տանի աչքերուն, սրբելու համար արցունքի կաթիլները ու պահ մը կը մնայ այդպէս : Ի՞նչ կ'անցնի արդեօք այդ պահուն իր մտքէն : Զարեհ Ա.ի վաղաժամ կորո՞ստը կը յիշէ· իր ուսերուն վրայ ծանրացող նոր ու ծանր պարտականութեան դիտակցութեամբ, դուրսը իրեն սպասող հաւատաւոր բազմութեան որդիական սէ՞րն է, որ գինք կը յուզէ· գինքը համեստ ու աղքատ ընտանիքէ մը մինչեւ վեհութեան աստիճանին հասցնող կեանքին դրուագնե՞րը կը տո՞ղանցեն իր մտքին մէջ :

Ցուղումը կը փոխանցուի ներկաներուն, որոնց խոր լռութեան մէջ սպիտակ չղարչով կը ծածկուի Խորէն Ա.ի դէմքն ու վեց եպիսկոպոսներ իրենց աջ ձեռքը կը դնեն ծնրադրեալ կաթողիկոսին օծ – եալ դլխուն վրայ :

Կաթողիկոսական օծման ու ձեռնադրութեան դրութեան արարողութիւնը վերջացած է : Վեհափառը ծնրադիր իր վիճակին ոտքի կ'ելլէ եւ կ'ուղղուի դէպի Ս· Խորանին աջ կողմը պետեղուած իր դահը, ընդունելու համար ներկայ դտնուող Հայ Առաքել· Եկեղեցւոյ Արքեպիսկոպոսներուն, վարդապետներուն եւ քահանաներուն որդիական հնազանդութեան արտայայտութիւնը — աջահամբոյրը եւ օծուած դլխու համբոյրը :

Ապա Վեհափառը ոտքի կը կանդնի արտասանելու համար կաթողիկոսական իր առաջին օրհնութիւնը, ուղղուած՝ հայ ժողովուրդին եւ բոլոր ժողովուրդներ – ուն : Բարեմաղթութեան քարոզ մը կը խօսի Երուսաղէմի Պատրիարքին ներկայացուցիչը :

Ցաւարտ Պատարագի, պետական եւ օտար հիւրերը կ'առաջնորդուին վեհարան· Իսկ Մայր Տաճարին մէջ կը կազմուի հանդիսաւոր թափօր՝ օծեալ Վեհափառը առաջնորդելու համար դուրս, դէպի իր ժողովուրդը : Երբ դրան առջեւ կը հասնի ամպհովանին, որուն ներքեւ կը դտնուի Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Խորէն Ա., կը թնդան ժողովուրդին ծափերը՝ դոեթէ անլսելի դարձնելով եկեղեցիին դանդ – ուն ուրախ զոդանջը : Սպիտակ ադաւնիներու հոյլ մը կ'արձակուի դէպի երկինք՝ ի սիրուս աշխարհի աւետելու համար, թէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ արժանաւոր դահակալը օծուած է :

Վեհարանի աստիճաններուն վերեւ հասած, Վեհափառը կ'օրհնէ ժամերէ ի վեր այդ պահուն սպասող հաւատաւոր բազմութիւնը, որ նուազադոյն դնահատու – մով կարելի է հաշուել 20·000 :

Ապա մուտք կը գործէ վեհարանէն ներս՝ ընդունելու համար վարչապետին, նախարարներուն, պաշտօնական այլ անձնաւորութեանց, դիւանագիտական կազմին, օտար կրօնապետներու եւ իրենց ներկայացուցիչներուն շնորհաւորու – թիւնները :

Գերչ· Ղեւոնդ Արք·ի մաղթանքի խօսքերէն, Խորէն Ա.ի շնորհակալութեան ճառէն ու յանուն Լիբանանի Հանր· Նախագահ՝ վարչապետ Ռ· Քարամէի բարեմաղթութիւններէն ետք, տատանումի մը ալիք մը ծայր կուտայ բազմութեան մէջ· Բոլորն ալ ամբողջ սրտով կը ցանկան բարձրանալ վեհարան ու համբուրել կաթողիկոսին աջը· բայց իւրաքանչիւրը կը դիտակցի, թէ ինք պէտք է վեհափառին ինայէ այդ յաւելեալ յոդնութիւնը :

Ու ժողովուրդը՝ ուրախ, հաւատաւոր, կը սկսի դանդաղօրէն ցրուիլ : Թափուր չէ այլեւս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը, արժանաւոր դահակալ մը ունի : Ե՛րբ ալ ըլլայ, Ե՛րբ որ ուզէ՝ հայ հաւատացեալը կրնայ գալ ու համբուրել Անոր աջը :

Շ· Ք·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ ԵՒ ԱՅԼ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

Ազգ· ժողովի առջի օրուան նիստը ամբողջովին նուիրուած էր տնտեսական եւ ելմտական վիճաբանութեանց :

Օրուան նորութիւնն էր նոր երեսփոխանի մը՝ Միչէլ Տըպրէի ներկայութիւնը, բայց մինչ նախագահ՝ Շապան Տէլմաս կը հաղորդէր թէ Տըպրէ երես փոխան ընտրուած է Ռէյինիոնի մէջ, համապատասխան եւ ընկերվարական կը պոռան « Տըպրէ հրաժարէ՛», «Տըպրէ դէշ ըն – տըրուած »: Ի վերջոյ նիստը կը սկսի եւ առաջին առթիւ կը խօսի ժան – Փօլ Փալէվսկի որ հոդ կը պատրաստէ վարչա – պետին համար: Դանի մը ուրիշ խօսող – ներէ ետք, բեմ կը բարձրանայ ընդդի – մադիր մը՝ ընկերվարական Քասաներէ որ չատ յոռետես պատկեր մը կը ներկայա – ցընէ : Ֆրանսա դրեթէ թերաճ երկիրներու կարդին կը դասէ, չատ խիստ չեչտով կը դատապարտէ հիւլէական ազդ· ուժի պատրաստութիւնը: Այս առթիւ վէճ մը կը ծագի: Քաթրու կը յիշէ թէ Մենդէս-Ֆրանս դահլիճին ընկերվարականները ընդունած էին հիւլէական ուժի մը ըս – տեղծումը» :Մարսէյլի ընկերվարական ե – րեսփոխան՝ Կասթոն Տէֆէր չատ կը ջղայնանայ եւ կը չեչտէ թէ պէտք է տարբերութիւն դնել հիւլէական ճար – տարարուեստին եւ հիւլէական ռումբի մը պատրաստութեան միջեւ : Վերջապէս խօսք կ'առնէ վարչապետ Փոմպիտու ո – րու զեկուցումին ընթերցումը մէկուկէս ժամ պիտի տեւէր: Նախ մէկ յատուկ կէտ կայ նախարարապետին համար: Ընդդի – մադիրներու բոլոր ըսածներու մէջ ուրիշ քաղաքականութեան մը առաջարկը չէ նկատած : Ոչ մէկ թելադրանք իսկ տե – սած է Քասաներէն միջամտութեան մէջ : Վարչապետը կ'ընդունի սակայն թէ տնտեսական վիճակը փայլուն չէ : Ներա – ծումներու քանակը օրէ օր կ'աւելնայ, բայց պահեստի չորս միլիառ տոլար կայ: Գանձը տարին 14 միլիառի պէտք ունի : Ճիշդ է վատահութիւն կայ, այդ իսկ պատճառաւ ուրեմն պէտք է փոխառու – թեան դիմել: Ապա նախարարապետը կը պատասխանէ ընկերվարականներու քըն – նադատութեանց ինչ կը վերաբերի պե – տութեան ապարդիւն ծախքերուն: Կը խօսի Գրդ ծրագրին հեռանկարներուն մասին բնակարաններու չինութեան մասին բաղդատելով Ե· Հանրապետու – թեան եւ Դ· Հանրապետութեան թիւերը: Կ'անդրադառնայ նաեւ ազդ· դաստիա – րակութեան եւ դիտական հետազօտու – թեան :

Փոմպիտուի համար, առանց հիւլէա – կան ճարտարարուեստի Ֆրանսա տասը տարիէն թերաճ երկրի մը կը վերածուի եւ համայնավարներուն ուղղելով խօսքը կ'ըսէ .— « Այս երկրին ոչ դիւղացիները, ոչ բանուորները, ոչ մտաւորականները պիտի նեղէին կառավարութեան որ այս երկրին պաշտպանութիւնը զոհուէր զո –

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան ամէնէն կառավարուն դէմքերէն մէկը՝ փիէռ Քուրթաա մեռաւ առջի օր 48 տարեկանին, յետ զործողութեան ծառած սրտի բարդութիւններէ : Անդամ էր Կ· Կոմիտէին, խմբագիր եւ Մոսկուայի թղթակից Իւմանիթէի : Իբրեւ զրադէտ ունի նորավէպերու երկու դիրքեր եւ չորս վէպեր : Տաղանդաւոր զրիչ մըն էր իրեւ վիպադիր :

ԶԻՆ – ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ համաձայնութիւն մը դոյացաւ առջի օր: Ցուլիս 3ին, երկու կուսակցութիւնները պիտի խօսին իրենց դաշտավարական տարակարծութեանց մասին :

ԶԵԽ համայնավար կուսակցութեան կեդր· Կոմիտէին մէջ հակասթալինեան մաքրագործում մը սկսաւ: Ա· քարտուղար՝ Պասիլէք պաշտօնանկ եղաւ , ինչպէս նաեւ ուրիշ անդամներ :

ՔՈՒԻՃԹ միաձայնութեամբ ՄԱԿի անդամ ընդունուեցաւ : Միջազգային կազմակերպութեան 111րդ անդամն է :

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ Պասը ասպարէզ կը կարդայ Նասրի ըստ դէտերու կարծիքին: Սալահ Պիթարի վիճակուած է կրկին կառավարութիւն մը կազմելու հոդը:

ՊՕՏՈՒԿԻ ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ Լոնտոնի մէջ: Նախարարներ՝ Սփաք եւ Լորտ Հիւմ քաղաքական խոսակցութիւններ ունեցան :

ՖՐԱՆՔՖԵՒՃԱՓՈՆԱԿԱՆ առեւտրական համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ Փարիզի մէջ, առջի օր :

ՊԷՅՐՈՒԹԻՆ կը հաղորդեն որ կռիւները վերսկսած են իրաքեան իշխանութեանց եւ Քիւրտերու միջեւ , երկրին հիւսիսը : Պաղտատէն հասած ճամբորդներու համաձայն իրաքեան օդանաւեր ռմբակոծած են Քէրքիւքի չրջանի քրտական դիւղերը :

ՖՐԱՆՔՕ – ՍԱԼԱԶԱՐ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Մերսինայի մէջ :

ՔՈՒՏԱՐ յայտարարեց թէ Հունդարիա պատրաստ է բանակցելու Միացեալ Նահանգներուն հետ , բոլոր հարցերը լուծելու համար :

ՊԵՆ ԿՈՒՐԻՈՆ կը քննադատէ ամերիկեան քաղաքականութիւնը Իսրայէլի հանդէպ :

ԵՒՈՎՊԻՈՅ կայսրը՝ Հալիէ Սէլասիէ որոշեց պանդոկ փոխադրուիլ Ատիս – Ապապայի ժողովին ընթացքին որպէսզի հաւասար դետնի վրայ ըլլայ պատգամաւորներուն հետ :

ԱՆԳԼԻԱ քսան միլիոն տոլար փոխ կուտայ Պելժիոյ :

ԹԻՐԱՆԱՑԻ Ձերի ի Փոխուլիք թերթը կը դրէ թէ Թիթոյի խմբակը միջնորդի դեր կը խաղայ Խրուչչեւի խմբակին եւ Ամերիկացիներուն միջեւ :

ՂԱՆԱՑԻ դպրոցականները ամէն օր հաւատարմութեան երդում պիտի ընեն Տօքթ· Ն'Քրումայի :

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ մէջ, վեց միլիոն քուէարկողներ 150 երեսփոխաններ ընտրեցին Ջորեքչաբթի օր :

հացում տալու համար անհատներու չահերուն » : Փոմպիտու պահ մը կը լռէ եւ ձեռք կը ձգէ իր ուղածը այսինքն հա – մայնավարներու բողոքի ձայները եւ անմիջապէս կ'աւելցնէ «կը զարմանամ որ չէք ծափահարեր, որովհետեւ այս նախադասութիւնը Խրուչչեւի կը պատկանի» :

Ի վերջոյ Փոմպիտու կը յայտնէ թէ երեք նոր տուրքերը պիտի դրուին ընկերութեանց վրայ : Ցաւելումներ պիտի ըլլան նուազադոյն ամսաթոշակներու (ՍՄԻԿ) եւ ընտանեկան նպաստներու :

ԸՆԴԴԷՄ ԳՐԱԿԱՆ ԽՈՏԱՆԻ

Ա.

Ապրիլի երկրորդ կէսն ենք թեւակո–խել, բայց «Սովետական Գրականու–թիւն» ամսագրի Յրդ համարը նոր մի–այն լոյս աշխարհ է տեսել: Այդ ուշա–ցումները, որոնք կանոն են դարձել խմբ–բագրութեան աշխատանքում, նրա օգ–տին չեն խօսում, մինչ° խմբագրութիւնը չի կարողանում աշխատանքն այնպէս դա–սաւորել, որ դէթ մէկ ամիս համարը ժամանակին հրատարակուի եւ այնուհե–տեւ կանոնաւոր հունի մէջ ընկնի:

Այսօր կը փորձենք ծանր ու թեթեւ ա–նել 1ին եւ 2րդ համարների բովանդա–կութիւնը:

Յունուարի համարում հետաքրքրական է Սո. Զօրեանի «Մեր բակի մարդիկ» պատմուածքը: Անմիջապէս զգացւում են վարպետ գրողի դիտողականութիւնը, բազմազան կերպարներ կերտելու նրա հմտութիւնը:

Մ. Արմէնի «Թուչուն» պատմուածքում արտայայտուել են սովետական մարդու այն անյաղթ հաւատն ու բարոյական ամրութիւնը, որոնք նա չի կորցնում ան–դամ ամենածանր ու դաժան պայմաննե–րում: Արձակի բաժնում Թարմութեամբ ու տրամադրութիւնների լուսաւոր գոյ–ներով ուրախացնում են Ռ. Արամեանի պատմուածքները:

Հր. Քոչարի «Հայրենիք կ'ուզեմ» ու–ղեգրութիւնը եւ Ս. Կապուտիկեանի «Մոլտավիան երկու լուսամուտից» ակ–նարկը կարելի է անվերապահօրէն համա–րել գեղարուեստական արձակ: Դրանք հարուստ են մտքերով, վառ գոյներով, խօսքի լիրիկական ու խոհական զեղեցիկ արտայայտութիւններով:

Այս երկու համարներում լաւ են Պ. Սե–ւակի «Դիմում նոր տարուն», Համօ Սահ–եանի «Ապրեմ այսպէս», Վ. Նարեկացի «Գանուած դրախտ» եւ Վ. Համեանի «Հայրենի Սէր», ինչպէս նաեւ «Դէպի երիտասարդ գրողների համամիութենա–կան խորհրդակցութիւն» խորագրի տակ զետեղուած առանձին բանաստեղծու–թիւններ:

Դժբախտաբար, ամսագրի Թէ Յուն–ուարի եւ Թէ Փետրուարի համարներում չենք հանդիպում տեսական – քննադա–տական փոքրիշատէ կշիռ ունեցող մի յօդուածի, որն արծարծէր գրական այս կամ այն հարցը:

Առաջին իսկ Թուղթով հայեացքից կա–րելի է համոզուել, որ ամսագիրը խստա–պահանջ չէ գրական գործերն ընտրելիս:

Մինչ° այդ չի ապացուցում Պ. Սեւա–կի «Վերնագիրը վերջում» բանաստեղ–ծութիւնը: Ոտանաւորը, որի վերջում հեղինակը ինքնագովութեամբ բռնուած յայտարարում է՝ «Այդ ես եմ որ կամ», այսպիսի մի արտառոց քառատող ունի:

Համբոյրի պէս է ճայռւածքս ջերմիկ,
Խօսքս՝ համբոյրի շարունակութիւն,
Որից կարող են··· մանուկներ ծնուել,
— Այդ ես եմ ուրախ:

Կարիք չկայ մինչեւ իսկ վերլուծելու, ապացուցելու համար, թէ որքան խոտա–նելի է այս ոտանաւորը: Սեփական «ես» գովելու մարմաջով տարուած, բանաս–տեղծը յետոյ էլ յայտարարում է, թէ ինքը՝

··· Թարգմանիչն է ձեր այն (ինչերի°),
Որ չեն հասցրել անգամ միտք դառնալ···

Մինչ° կարելի է հաւատալ, որ այդ արտառոց տողերը մեր ընթերցողի մտքե–րի թարգմանութիւնն են:

Շատ աւելի ախորժ խոհերի տեղիք է տալիս Զ. Դարեանի «Գլխապտոյտ» տը–րամաը: Բացարձակ խոտանի առջեւ աչք փակելու մի ապացոյց է այս գործը տպա–գրելը, որը չի կարող պատիւ բերել խմբագրութեանը: Մարզկային կեղծ, հնարովի ու չինծու փոխյարաբերութիւն–ներ, չլիահաս որեղիից պեղած ու պատ, աւորմալ գործող անձեր, որոնք խօսում են փքուն, ճոճուն լեզուով, որոնք ամէն քայլափոխի միայն հիւանդ մարդկանց բնորոշ արարքներ են թոյլ տալիս:

Մեր կեանքում դեռ եւս հանդիպող թե–րութիւնները քննադատելն ու խարազա–նելն ամէն մի գրողի եւ արուեստագէտի պատուի գործն է, բայց այդ պատրուա–կի տակ չի կարելի յերիւրանքներ յօրի–նել, մատից ծծել կերպարներ, որոնք կո–պիա խեղաթիւրումներն են իրականու–թեան: Խմբագրութիւնը չի պտնուել իր կոչման բարձրութեան վրայ, նա ոչ մի–այն հեղինակին մատնացոյց չի արել նրա բացարձակ սխալը, օգնել նրան՝ տեսնե–լու աեղծագործական այս անվիճելի ան–յաջողութիւնը, այլեւ, յաւօք, իր կշռե–րում հրապարակ է հանել այն:

Գրական ցածր մակարդակի ցայտուն մի օրինակ է Յ. Շոդինցի բանաստեղծու–թիւնների շարքը, որ տպագրուած է ամ–սագրի Բ. համարում: Կարդում ես, օ–րինակ, այսպիսի տողեր՝

Հայոց լեռները բարեգութ այնքան,
Սնում է կեանքը՝ հայրերի նման,
Սնում են սիրոյ գարունները դարեր,
Փառի ջահերով իրենց աներեր:

Եւ զարմանում, թէ այս պարզունա–կութիւնը հրամցնելով այսօրուայ խոտա–պահանջ ընթերցողին, ի՞նչ է մտածել խմբագրութիւնը:

19/Դ·/63 «ՍՈՎ· ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

(Մնացեալը յաջորդով)

ՇԷՅԽ ՇԱԽՊՈՒԹԻ ԵՐԿԻՐԸ

Երեսուն տարի անընդհատ՝ օրը հինգ անգամ, նիւսրակագէտ Շէյխ Շախպութ պին Մուլթան երեսը արեւմուտք դար–ձուցած, խոնարհեցաւ ցած եւ ապթեց քարիւղի հանքի մը համար: Իր Ապու Տհապի երկիրը անպայման պէտք ունէր լաւ բախտի մը: Պարսից ծոցին երկայն–քին հաստատուած Քաթար, Սէուտական Արաբիա, Քուվէյթ եւ Իրան կը թաւա–լէին քարիւղի հարստութեան մէջ: Բայց տարուէ տարի Ապու Տհապի 25·000 քառ·մղոն աւազը, արմաւենիները եւ ամբերքի ծոխափեայ կղզիները աւելի կիպիչ, աւե–լի խնամ եւ անբնակելի կը դառնային:

Բայց, վերջապէս, Ալլահը լսեց չէյխին ապթիները — յապաղումով բայց մեծ չափերով: Երկու մեծ հօրեր դանուեցան անդլիացի հանքագործներու կողմէ, մէ–կը՝ երկրին կեդրոնը Մըրպընի մէջ, միւսը՝ ծոցին հողամերձ ծանծաղուտ ջուրերուն մէջ:

Քարիւղի հանքերը բոլորովին կը խոս–տան Ապու Տհապի 15·000 Պէեւէինեանին կեանքը, որ դարերով վարժուած էր ապ–րիլ յելուզակութեամբ, մարգարիտի փնտռտուքով եւ մինչեզային ասպատա–կութեամբ: Ք·Թ· դարուն, Անգլիացիներ–ու ձեռքով ծոցէն մաքրուեցան յելու–զակներու արագավազ ասպատականաւե–րը: Անգլիա հաստատեց «ծովային տեւա–կան պինդուլ մը», ասկէ նաեւ՝ Թրիւ–սիըլ (պինդուլ) Նահանգներ անուանը, որ կը կրեն Ապու Տհապի եւ վեց ուրիշ էմի–րութիւնները:

Մարգարիտի փնտռտուքը (ծովուն յա–տակը), անշահաբեր դարձաւ, երբ ճա–փոյկները ճարպիկ ձեւով մշակուած մարգարիտներ հրապարակ հանեցին: Մէքենայութիւններէ, սպրդանքներէ զատ ոչինչ կը մնար Ապու Տհապի մէջ: Այժ–մու չէյխին նախորդներէն միայն երեքը խաղալ պայմաններու մէջ մնացած, իրենց պալատին անկողիններուն մէջ: Միւսնե–րը կամ սպանուած եւ կամ՝ դահավուրկ եղած էին, ընդհանրապէս մօտիկ ազգա–կաններու կողմէ: Շէյխ Շախպութ դահ բարձրացաւ 1928ին, երբ իր հօրեղբայրը սպանուեցաւ, որ, իր կարգին, սպան–նած էր Շախպութին հայրը, որ, ան ալ իր կարգին, իշխանութեան գլուխ եկած էր սպաննելով իր մեծ եղբայրը: Շախ–պութի երկար տիրապետութիւնը կը վե–րագրուի անոր, որ իր երկու եղբայրները Ղուրանի վրայ երդուած են չսպաննելու պինդը:

Առանց քարիւղի իր երկար տարիներու տիրապետութեան ընթացքին, Շէյխ Շախպութ կառավարեց երկիրը մաքսէն եկած տարեկան 700·000 ֆրանքով· Ելք չունեցող պատերազմներ մղեց իր դրա–

(6 Շար·)

յնիներուն հետ՝ Սաժայի եւ Տ[illegible]
մէջ եւ խաղաղօրէն ապրեցաւ իր [illegible]
պատով չծնուած պալատին մէջ, ցան[illegible]
քամերձ կղզիի մը վրայ: Օդը պոլո[illegible]
տարբ մը հաստատեց իր ննջասենե[illegible]
մէջ, թէեւ քիչ անպատճառ պրծ[illegible]
պայն, որովհետեւ անհաճոյ ձայն մը [illegible]
նէը: Չհետզհետէ նաեւ լուացարան մը [illegible]
ջրհան մը՝ ջուր հայթայթելու համար [illegible]
Կոյուղին պալատին պատէն դուրս [illegible]
ուած խողովակ մըն էր: Գրեթէ [illegible]
օր, չէյխը ծալապատիկ կը նստէր [illegible]
պահին վրայ, դումարելու համար մին[illegible]
լիսը, ուր կը լսէր քաղաքացիներու [illegible]
պանդատները, մինչ Պեւէեինեներու առա[illegible]
նորդները կը հաւաքուէին իր շուրջը [illegible]
մանք բակէներ զետեղած իրենց պատ[illegible]
կէն վրայ: Բայէն Ապու Տհապի մի[illegible]
պաշտօնական խորհրդանշանն է:

Երբ քարիւղին եկամուտները [illegible]
հասիլ անցեալ տարի, ամէն ոք ակնկա[illegible]
մեծ յեղաշրջումներ: Բայց պարզա[illegible]
ցաւ, որ չէյխը կը սիրէ դրամը հա[illegible]
եւ ոչ թէ ծախսել: Մերժից ընդունել [illegible]
կերութիւններուն ներկայացուցած չէ[illegible]
րը եւ հնչուն դրամը կը պահէր [illegible]
անկողնին տակ: Երբ անկողինին պա[illegible]
նահները ցցուեցան, դրամը փոխադր[illegible]
պալատին նպատակ: Դրամատան մէջ [illegible]
տեղելու սկզբունքը ընդունեցաւ, երբ [illegible]
մուկեր սկսան կրծել դանձին արկղ[illegible]
եւ միջատները սկսան ուտել թղթադր[illegible]
մը: Այժմ կը սիրէ դործածել չափա[illegible]
ւելի մեծ չէքի տրցակը, կնքուած [illegible]
Տհապի կարմիր եւ ճերմակ դրօշին գո[illegible]
ներով, բայց դեռ կ'սատէ ստորագրել չ[illegible]
էքերը:

Անգլիա, որ մայր երակով կապուած [illegible]
Թրիւսիըլ Նահանգներուն հետ, անդ[illegible]
տարի ծրագրեց եւ առաջարկեց Աբ[illegible]
Տհապի մէջ բարեկարգումներ մտցն[illegible]
350 միլիոն ծրագրով փողոցներ, գե[illegible]
րոցներ եւ հանրային ապաստարանն[illegible]
աշխատանքներ յանձն առաւ Անգլո[illegible]
Շէյխը, որ 58 տարեկան է, ծրագիրը [illegible]
դունեցաւ սկզբունքով: Գործադր[illegible]
մէկ դիշերուան մէջ մարդիներն կը շ[illegible]
մկրցնեն· « Ամէն մէկ գործին 50 տա[illegible]
րիները կ'ուզէ», կը դանդատի արեւմ[illegible]
դործակատար մը: Շէյխը բարեկամա[illegible]
դիտել կուտայ, թէ թէեւ ստորագրո[illegible]
համաձայնագիր մը, բայց չէ ըսած [illegible]
պիտի վճարէ ծախքը: Իր կծծութիւ[illegible]
ի գործ կը դնէ մինչեւ իսկ 470 տա[illegible]
կազմուած իր բանակին մէջ· ամէն պ[illegible]
ուրի ամսականը ինք իր ձեռքով կը [illegible]
ճարէ եւ կրցածին չափ ուշ ···

Շէյխին դատողութիւնը կը նմանի [illegible]
նիր վրայ դարձող դրան մը: Ապու Տ[illegible]
պի գրեթէ խմելու ջուր չունի եւ ծո[illegible]
ջուրը խմելի դարձնելու մեքենան[illegible]
մեծ պակաս ունի, այսուհանդերձ, չ[illegible]
խոր երեք անդամ միտքը փոխեց եւ [illegible]
կրնայ երեքին մինչեւ երեսուն անդ[illegible]
միտքը փոխել, մինչեւ որ ընդունի գ[illegible]
րանի մը հաստատումը: Անգլիացիները [illegible]
ծրագիրները մշակեցին Ապու Տհապի [illegible]
դիական չտղտուն քաղաք մը դարձ[illegible]
համար, որ Պարսից ծոցին պարծան[illegible]
դառնայ: Բայց, ճարտարապետները [illegible]
դիւ պողոտայ մը կը բանան եւ անոր [illegible]
խոր հրաման կուտայ տեղացի վաճառ[illegible]
կանի մը՝ խանութ մը չինել փոքր[illegible]
ճիշդ մէջտեղը:

Շէյխին ճաշակը նրբացնելու ժա[illegible]
Անգլիացիները մեծ չուքով փարիզ, [illegible]
առն եւ Նիւ Եորք այցելութիւններ կ[illegible]
մակերպեցին իրեն համար: Ամէնէն [illegible]
ւելի տպաւորուեցաւ ինքնաշարժն[illegible]
մեծ թիւէն՝ «Ձգեցէք, սուրան» [illegible]
մատնելով, անչուշտ, իր հանքա[illegible]
բուն արտադրութեան սպառումը:

Շախպութ կը սիրէ իր ժողովո[illegible]
նահապետական կեանքը: «Ամէնէն պ[illegible]
բանս՝ բակէներու, մինչ օրս պրոնի[illegible]
որսորդութիւնն է: Հոյակապ է տ[illegible]
արօսներու կոիւը բակէներու հետ, [illegible]
ոսկիններուն սպասնալիքը: Ամէն [illegible]
իր տէրը ունի եւ կը մերժէ որսալ [illegible]
ուէշ մէկու մը համար»: Շէյխը [illegible]
գող մըն է նաեւ ուղտի կաթին — իր [illegible]
ակ համիչքը եւ կաթին համն կրնայ [illegible]
Թէ ուղտը ինչ կ'ուտէր եւ ուր կը [illegible]
նուէր:

Թ. Ռ.

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»

(A VISIT TO ARMENIA)

Իրարու երես նայեցան, գլուխնին չար–ժեցին եւ ժպտեցան, կարծես՝ գոհացու–ցիչ համաձայնութիւն մը գոհացուցած էին իրենց միջեւ: Ցետոյ ժպիտով մը ինծի նայեցան ու հայրս՝ վեր բարձրա–նալով գլխս, պատուհակի մը նման դար–ձուց· մատներովս ձեղունին դպայ:

Ապշած էին այս տարօրինակ Ամերի–կային հետ իմ ունեցած առաջին յարա–բերութիւններէս: « Այս տարօրինակ Ա–մերիկան» կ'ըսէին դէպի երկինք նայելով հանդարտելու համար: Մտիկ կ'ընէին, երբ կը պարծենայի մագլցած ծառերուս մեծութիւնը նկարագրելով, հնարած յանդուգն խաղերս մատնանշելով, ուռու–ցիկ եւ աւելի թիկնեղ երախայի մը մար–տահրաւէրը առանց տատամսումի եւ քա–ջութեամբ ընդունած ըլլալուս իրողու–թիւնը մատնանշելով: Երբեմն, մեծ մարզու հովեր տալով ինքզինքիս հատ ու կենտ տեղեկութիւններ կը հաղորդէի ի–րենց — Շերլի Թեմփլի մասին, որու հա–մար կ'ըսեն թէ ճոյլ ոսկիէ խաղալիկ աուն մը ունի — պապպագակի համերը, մէկ փէնի արժող չաքարեղէններուն աե–սակները, դուարճալի մարզիկ, էտի Քանթոր: Երբեմն հատուածներ կ'երդէի — ու բոլորն ալ կը խնդային, իրարու կը մշէին ու կը ցատկէին դիս գրկելու հա–մար· « Այս օտար երախաները պէտք է արթուն մնան աղջկանս հետ գլուխ ելլե–լու համար» կ'ըսէր հայրս:

Երեւութապէս գոհ կ'երեւէին, երբ ե–րեկոյեան՝ անգլիերէն բառերով խառն հայերէնով մը, կը հարցնէի թէ ինչո°ւ Հայաստան չենք երթար, երբ նաեւ, չո–գեկառքեր եւ չոգեկառքի տոմսակներ կային:

Եթէ թխորակ աչքերս բաց – կապոյտի փոխուէին, այնքան լուռ զարմանքի պի–տի չմատնուէին: Ցանկարծահաս լռու–թիւնը սասոի մը ուժգ ունէր եւ ես սքր–ղոցած կը կրկնէի հարցումս: Բայց ի°նչպէս կրնային անկեղծօրէն պատաս–խանել, առանց մէջտեղ հանելու իրենց տարապիրի երազին պատրանքը: Ի°նչ–պէս կրնային հրաժարիլ իրենց զրկուա–ծի հաւատամքէն (եա պիտի երթանք, մարդկութեան խիղճը արդարութիւն կը պահանջէ) առանց ճամբայ բանալու դէ–պի ուծացում· (Ընկերարան մը, աւելով մը դիտել աուաւ թէ Հայերը ընկերային բացառիկ երեւոյթ մըն են: Պէտք է վերջ դնած ըլլային Բաբելոնացիներուն հետ): կը համամտրուէին, անչուշտ, չէին խոս–տովաներ իրենց անզօրութիւնը: Բայց ես կը մերժէի ազդուիլ իրենց յախուռն յայ–տարարութիւններէն եւ իմ անհամբերու–թիւնս, իրենց հաւատքին թերահաւա–տութիւնս (մէկ խօսքով իմ նոր ամերիկ–եան վարքս) արժանի չէին Հայաստանի զաւակի մը: Ցամառեցայ հաստատակամ հարցումներուս մէջ, յաջորդաբար ամէն դիչեր: Անհամբեր դարձայ երբ հօրս ըն–կերները կարգով կը փորձէին մեղմել դիս իրենց խուսափողական, վերացա–կան պատասխաններով:

Ժ·Թ· դարու ծաղրանկարներուն մէջ ա–մերիկեան դրօշին հետ պատկերուած ա–մերիկացի կորովի պատանիներէն մէկուն պէս, դոռում գոչումով կը պնդէի որ ի–րական պատասխան մը արուէր ինծի: Կ'ուզէի վստահ ըլլալ թէ մեր պայուսակ–ները պատրաստած, պիտի մեկնինք այս կամ այն օրը՝ կալանդէն եաք, օրինակի համար եւ կամ՝ երբ նորէն տաք ընէ: Կը հակաճառէի ճարտասանական յիշեցում–ներուն՝ « վայրենիութիւն » եւ «բռնա–տիրութիւն », յիշեցնելով թէ հայ դին–ուորները — քաջերուն ամէնէն քաջը — կրնան պաշտպանել մեզ, երբ հոն հաս–նինք:

(6 Շար·)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑՔ «ԱՄԱ[illegible]

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ) — Այս տարի արտակարգ շուքով տօնուեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի Օրը, շնորհիւ Տէսինի մասնաճիւղի նախաձեռնութեան եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի տեղւոյս մասնաճիւղի թանկագին մասնակցութեան: Հանդէսը տեղի ունեցաւ Մայիս 4ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Սրահը լեցուն էր: Մանաւանդ ներկայ էին ոչ միայն տեղւոյս Նոր Սերնդականները այլ եւ Սէնթ Էթիէնի, Վիէնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերէն ներկայացուցիչներ:

Օրուան նախագահուհի Տիկին Մարի Կարապետեան կարգաց օրուան հանդիսութիւնը շօշափող գրութիւն մը, ուր կ'արտայայտուէին Կապոյտ Խաչի մտահոգութիւնները ու կը թելադրուէր ծնողքներուն աչալուրջ ըլլալ իրենց զաւակներուն հայեցի դաստիարակութեան, դպրոցը նկատելով գլխաւոր ազդակը հայապահպանման համար մղուած պայքարին:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը պատրաստուած էր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ տեղւոյս դպրոցին աշակերտուհիներուն կողմէ:

Խօսնակն էր Օր. Անժէլ Կարապետեան, որ ձեռնհասօրէն վարեց իր պաշտօնը:

Շատ զգայուն ու յաջող արտասանութիւններ եղան: Օրիորդներ Լուիզ Պապիկեան (Սէնթ Էթիէն), Վարդուհի ըՍտեփանեան, (Սէնթ Էթիէն) Բրաբիոն Տապաղեան եւ Անժ. Կարապետեան զիրար դերազանցեցին զգացում, երանգ ու շնորհ համադրելով իրենց արտասանութեանց մէջ: Բոլորն ալ ծափահարուեցան: Պ. Յակոբ Սեւան եւս իր յաջող արտասանութեամբ արժանացաւ գնահատանքի: Իսկ Պ. Պէրպէրեան (Լիոնէն), մեծ տաղանդով նուագեց ջութակի վրայ հայրենի քաղցը ու մելամաղձոտ եղանակներ ջերմ ծափեր քաղելով:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի պարի խումբը նուագի ընկերակցութեամբ եւ ազգային տարազներով պարեց երեք պարեր, խանդավառութիւն ստեղծելով եւ արժանացաւ կրկնակի ծափերու:

Ի վերջոյ Կապոյտ Խաչի Ազգային դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ ներկայացուեցաւ «Անուշ»էն վիճակի տեսարանը՝ ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի: Գեղջուկ տարազներով՝ մեր անուշիկ աղջիկները անսխալ երգեցին բոլոր խմբական եղանակները ու մեներգեցին առանձին: Իրենց խաղարկութիւնը ոգեւորութիւն սփռեց ու գնահատանքի ալիքներ բարձրացաւ: Գովելի է մանաւանդ իրենց ղեկավարուհիին տարած լուրջ աշխատանքը:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս՝ Տիկին Հուրի Իփէքեան, որ բովանդակալից բանախօսութիւն մը ըրաւ:

Նախ պատմական ծանօթութիւններ տուաւ Կարմիր Խաչերու ծագման, անոնց պետականացման եւ Միջազգային Կարմիր Խաչի կազմութեան մասին: Յետոյ, անդրադարձաւ Հայ կնոջ գործունէութեան: Ուրուագծեց թագաւորական շրջաններէն սկսեալ մինչեւ յեղափոխական շարժումներու ընթացքին հայ իգական սեռի դերը հայկական զարթօնքի մէջ՝ զէնքերու փոխադրութեան, թշուառութիւնները ամոքելու եւ այլ թանկագին գործերով: Այս գործունէութիւնը ի վերջոյ պիտի յանգէր Հայ Կարմիր Խաչի կազմութեան, Հայն ալ իբրեւ դարաւոր քաղաքակրթութեան տէր ազգ, եւրոպական յառաջադէմ ազգերու կարգին, 1910ին Ամերիկայի մէջ հիմը կը դնէր Հայ Կարմիր Խաչին, շնորհիւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան նախաձեռնութեան եւ Ակնունիի ջանքերով, պետութիւն մը չունենալով հանդերձ, Հայ Կարմիր Խաչը կը վաւերացուէր Միջազգ. Կարմիր Խաչէն, դարձեալ շնորհիւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հեղինակութեան եւ իր ունեցած միջազգային վարկին: Յետագային, երբ Հայաստանի Հանրապետութիւնը տեղի տուաւ համայնավար յորձանքին առջեւ, արտասահմանի մէջ պառակտումներ յառաջ եկան: Որոնց հետեւանքով Ամերիկայի Հայ Կարմիր Խաչի վարչութիւնը նպատակայարմար նկատեց անունի փոփոխութիւն կատարել չփոթութիւններէ խուսափելու համար, եւ կոչուեցաւ Հայ Օգնութեան Մարմին:

ՀՕՄ.ը իբրեւ կազմակերպութիւն, իր հազարաւոր անդամներով նախախնամական դեր մը կը կատարէ աշխարհացրիւ մեր գաղութներուն մէջ: Սպեղանի բերելով հայ ժողովուրդին բազմազան կարիքներուն: Իր օժանդակութիւնները բարեգործական, կրթական, մշակութային եւ այլ ազգային հրամայական ձեռնարկներու կը կազմեն իր անմիջական նպատակները: ՀՕՄ.ի Ամերիկայի կեդրոնը իր բազմաթիւ մասնաճիւղերով կատարեալ օրհնութիւն մը դարձած է մեր թշուառ եւ նիւթապէս անբարւոք գաղութներուն համար:

Յարգելի բանախօսուհին իր խօսքը մասնաւորելով Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի գործունէութեան, թուեց նորահաս սերունդի հայեցի դաստիարակութեան համար թափուած ջանքերը, ըլլայ իր դպրոցներով թէ օգափոխութեան կայանի միջոցաւ: Շեշտեց թէ Շրջ. վարչութիւնը ծրագրած է երիտասարդուհիներ դրկել Լիբանան յատուկ դասախօսութեանց հետեւելու, իրենց վերադարձին ստանձնելու համար Կայանի մէջ դաստիարակչուհիի պաշտօնը:

Անցողակի նկատարագրեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ գաղութներուն ազգային տառացի նկարագիրը:

Կոչ ըրաւ ներկաներուն, զօրավիգ կանգնիլ իրենց առաջադրութեանց իրականացման: Կապոյտ Խաչը, ըսաւ, եթէ կը ծառայէ հայ ժողովուրդին, որքան ալ տոգորուած ըլլայ գործելու եռանդով ու պատրաստակամութեամբ, դարձեալ ան պէտք ունի մեր բարոյական ու մանաւանդ նիւթական օժանդակութիւն: Ընկերուհի Իփէքեան իր խօսքը վերջացուց բուռն ծափահարութիւններու որոտով:

Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը յղացած էր զինեձօն մը կազմակերպելու ի պատիւ ընկերուհի Իփէքեանի, որ տեղի ունեցաւ հանդէսէն ետքը, Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկը: Ժամանակը ուշ ըլլալով հանդերձ, հին ու նոր սերունդներէն կոկիկ բազմութիւն մը ներկայ էր: Սեղանապետ ընտրուեցաւ Սարդիս Առաքելեան որ իր վարակիչ «հիւմուր»ով այս անդամ ալ յաջողեցաւ հաճելի ու ոգեւորիչ մթնոլորտ մը ստեղծել: Հոս ալ եղան արտասանողներ, ու մեներգողներ: Յիշենք մեր Բրաբիոն Տապաղեանը, որ միշտ ալ մեր բեմերուն զարդը եղած է իր զգայական, արտայայտիչ արտասանութիւններով:

Մեներգեցին Տիկիններ Մարի Կարապետեան, Մարիձա Հաբէլեան եւ Օր. Ա. Կարապետեան: Եղան խանդավառ խմբերգներ:

Խօսք տրուեցաւ դպրոցին ուսուցիչ՝ Պ. Թրագօշի, որ շնորհաւորեց Խաչուհիներու ժրաջան գործունէութիւնը, թուելով հայ կնոջ կենսական դերը ազգային կեանքի մէջ: Խօսք առաւ նաեւ օրուան բանախսուհին, որ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն ընծայուած այս յարգանքի մեծարանքին համար:

Մեր սիրելի սեղանապետը որ պատեհութիւնները օգտագործելու յատկութիւնը ունի, հաճելին օգտակարի վերածելով յիսուն Ֆրանք նուիրեց Օգափոխութեան կայանի դաստիարակչուհիներու պատրաստութեան նպատակին: Իր բարի օրինակին հետեւեցան ուրիշներ, շուտով դումարը բարձրացնելով 395 Ֆրանքի, որուն ցանկը լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի մէջ առանձին:

Խրախճանքը շարունակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 3ը եւ ներկաները լաւ յիշատակներով ու զուարթ տրամադրութեամբ բաժնուեցան սրահէն:

ԳԻՄ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ մեռած է Արշակ Գալուստեան, վեթերան Դաշնակցական եւ հանրային գործիչ: Բնիկ Արաբկիրցի, Ողբացեալը 80 տարեկան էր: Նախքան առաջին աշխարհամարտը մաս կը կազմէր այն հաւատաւոր Դաշնակցականներուն, որոնք հիմը դրին Զաւարեան Ուսանողական Միութեան:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՓԱՐՈՍԸ ԳՏՆՈՒԱ՞Ծ

Տարի ու կէս առաջ խեղճ եգիպտացի մը, որ կեանքը կ'անցընէր ձկնորսութեամբ եւ մարդարիտներ փնտռելով, անդամ մը Աղեքսանդրիոյ մօտ՝ վեցեօթը մեթր խորութեան մէջ կը տեսնէ հսկայ արձան մը: Յաջորդաբար կը դտնէ — միշտ ջուրերուն տակ — քանի մը արձաններ եւ ապա՝ սիւն մը:

Այդ արտակարդ դիւտերէն շլացած՝ եգիպտացի հնագէտները իրար անցան: Որովհետեւ ճիշդ նոյն վայրին մէջ շինուած է երբեմնի յայտնի փարոսը՝ աշխարհի եօթը հրաշալիքներէն մէկը: Թերեւս ձկնորսը գտած էր անոր հետքերը:

Փարոսը շինած է Սոստրատ ճարտարապետը 279ին (Ք. Ա.): Ամրակուռ բերդապատնէշին ետեւը շինած է վաթսուն մեթրնոց աշտարակ մը՝ երեք հարիւր սրահներով: Փարոսը թէ ամրոց էր, թէ տաճար: Զարդարուած էր դարաւանդներով եւ բազմաթիւ արձաններով: Աւանդութեամբ կ'ըսուի թէ արձաններէն մէկը արեւին հետ շրջած է եւ պրկուած բազուկով մատնացոյց ըրած Արեգակը: Միւս արձանը երաժշտական նախադասութեամբ նշած է ընթացող իւրաքանչիւր ժամը:

Աշտարակի կատարին, յղկուած կրանիթեայ ցոլացուցիչին առջեւ, վառուած է յաւերժական կրակը, որուն լոյսը, ինչպէս յայտնի է, երեւցած է աւելի քան հարիւր քիլոմեթրէն: Քուրմերը անդադար կրակին մէջ նետած են արմաւենիի կոճղեր:

Ցոլացուցիչին վրայ զետեղուած էր ծովի աստուած Պիսիդոնի հսկայ արձանը: Փարոսին ընդհանուր բարձրութիւնը եղած է աւելի քան 150 մեթր, այսինքն Քէոփսի բուրդէն ալ բարձր:

Դարեր շարունակ վառած վիճակի մէջ մնացած է փարոսը, բարեկամ նաւերուն ցոյց տալով Աղեքսանդրիոյ նաւահանդիստին ճամբան եւ փակելով թշնամիներուն ճամբան: 391ին, սակայն, օտարներ այրեցին Աղեքսանդրիոյ գրադարանը իր բոլոր ձեռագիրներով, այրեցին նաեւ Սերապիսի հոյակապ տաճարը եւ վնասեցին փարոսը: Յաջորդաբար Պարսիկները, Բիւզանդացիները, Արաբները, Թուրքերը եւս կրանիտէ հայելին ջուրը նետեցին, յուսալով անոր տակ դտնել Աղեքսանդր Մակեդոնացիի առասպելական դանձը:

1375ին զօրաւոր երկրաշարժ մը վերջնականապէս կործանեց շինութիւնը: Ասուանի մանուշակակարմիր կրանիտի մընացորդները, որոնցմով շինուած էր փարոսը, տարած է մամելուք սուլթաններէն մէկը, իր պալատը շինելու համար:

Եգիպտացի ձկնորսին գտածը թերեւս առաջին ծիծեռնակն է: Դժբախտաբար անբարենպաստ եղանակը թոյլ չէ տուած անմիջապէս սկսելու ջրասոյզ հետազօտութիւնները:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (127)

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

— Կրնա՞ս նկարագրել այդ երիտասարդին կերպարանքը, հարցուց նախագահը:

— Սանկ քսանըհինգ տարու մը կար, պատասխանեց Յոյնը, ճաղատ մը:

— Ճաղա՞տ, բացագանչեց նախագահը...

— Այո, շարունակեց Սումա, անպեխ մարդ մըն էր, կնոջական ձայնով մը, ամէն օր, գարեջուրի հաշիւները քսան Ֆրանքնոցներով կը մաքրէր:

— Տեսա՞ր, կը ճանչնաս ուրեմն, շեշտեց նախագահը, քու այդ նկարագրած մարդդ նոյնինքն Սիլվիօ Բիչչին է:

— Չեմ գիտեր, յարեց Սումա, ես Արիսդիտի անունով կը ճանչնամ զինքը:

— Արիսդիտին ի՞նչ զբաղում ունէր, չե՞ս գիտեր, հարցուց նախագահը:

— Ոչ, պատասխանեց Սումա, երբեք չեմ գիտեր թէ ինչով կը զբաղէր, ոչ ալ իր ապրուստի եղանակը, իրմէ լսած եմ յաճախ, կը պատմէր թէ դրամ կը ստանար իր հօրմէն որ Ռուսիոյ մէջ հաստատուած է:

— Ի՞նչ ազգէ էր Արիսդիտին...

— Յունարէն կը խօսէր, պատասխանեց Սումա, իտալացի եմ կ'ըսէր, բայց իր ծագումը միշտ գաղտնիք մնացած է ինծի համար:

Թէմիստոկլէս Սումայի հարցաքննութիւնը վերջացած, կանչուեցաւ Մանօլին, գարեջրատան տէրը:

— Մանօլի, ըսաւ նախագահը, գարեջրատունդ, ինչպէս կը վկայեն շատերը, ժամադրավայր եղած է կարեւոր մարդերու, մենք հիմա քենէ մէկ մարդ միայն կը պահանջենք, Սիլվիօ Բիչչի անունով երիտասարդը, որ գարեջրատունդ կը յաճախէր. իմացանք թէ պահեր ես զինքը:

— Փաշա, պատասխանեց Մանօլի առանց վրդովումի, գարեջրատունս հասարակութեան առջեւ բաց է, ամէն մարդ կրնայ մտնել հոն ազատօրէն, բայց Սիլվիօ Բիչչի անունը դեռ նոր կը լսեմ, ձեր վսեմութեան բերնէն, ո՞վ է այդ Սիլվիօ Բիչչին, ինչպիսի մարդ է, կըրնա՞ք ինծի նկարագրել զանի:

— Զարմանք, խնդաց նախագահը, դերերը փոխուեցան, ով է հարցաքննիչը, դո՞ւն թէ ես. ինծի նայէ, շուտով պատասխանէ որ արձակեմ քեզ, գիտեմ, դուն անվնաս մարդ մըն ես, վկայութիւնդ պիտի տաս, մեկնիս. ըսէ հիմա, ո՞ւր է Սիլվիօ Բիչչի:

— Փաշա, պատասխանեց Մանօլի, այդ անունով մէկը չեմ ճանչնար:

— Շատ լաւ, յարեց նախագահը, գարեջրատանդ մէջ ճաղատ մը չէ՞ր յաճախէր:

— Կը յաճախէր, պատասխանեց Մանօլի, ճաղատ Արիսդիտին...:

Յանձնաժողովի անդամներուն դէմքը շողաց, նախագահը զուարթ շեշտով մը.

— Տեսա՞ր, ապրիս, Մանօլի, չըսե՞ս, ըսաւ, ճաղատ Արիսդիտին կը ճանչնաս ուրեմն, պատմէ հիմա, որքա՞ն ժամանակէ ի վեր յարաբերութիւն կը մշակէիր անոր հետ:

— Փաշա, շարունակեց Մանօլի, որեւէ յարաբերութիւն մը չունէի իրեն հետ, միայն, վեց ամիս կայ որ գարեջրատունս կը յաճախէր, դիւրահաղորդ, հեզաբարոյ, համակրելի երիտասարդ մը, իր ազնիւ կերպերով կ'աշխատէր յաճախորդներուս բարեկամութիւնը վաստկիլ, ամէնուն ալ գարեջուր կը հրամցնէր, եւ շատ անգամ բոլորին հաշիւները կը մաքրէր, միշտ քսան Ֆրանքնոցներով:

— Շատ լաւ, Մանօլի, յարեց նախագահը, նկարագրէ հիմա, գիտես անշուշտ իր դիմագծերը:

— Այո, գիտեմ, պատասխանեց Մանօլի, կնկան ձայնով, քսանըհինգ տարու, բարձր հասակով, կասկածելի բարքով, խորհրդաւոր մարդ մըն էր:

— Իր ապրելակերպը գիտես, յարեց Նէճիպ Մէլհամէ, կրնա՞ս մեզի յայտնել թէ ինչով կը զբաղէր, ինչպէս կը ճարէր իր ապրուստը:

— Յաճախորդներէս դերձակ Կրիկորիէն եւ տպարանատէր Սումայէն իմացած էի թէ՝ ճաղատ Արիսդիտին հարուստի մը տղան էր, որուն հայրը Ռուսիա հաստատուած, շարունակ դրամ կը զրկէր իրեն:

— Ուրի՞շ...

— Հա, շարունակեց Մանօլի, Սումա կը պատմէր թէ ան՝ իր հօրմէն կռուելով բաժնուած եւ եկած էր Պոլիս:

— Շատ աղէկ, ընդմիջեց նախագահը, ինչո՞ւ կռուած էր հօրը հետ:

— Դերձակ Կրիկորին կը պատմէր թէ՝ հայրը հակառակ իր տղուն կամքին, երկրորդ ամուսնութիւն մը կնքած էր տղուն ատելի կնոջ մը հետ:

— Մանօլի, ըսաւ նախագահը մտերմիկ շեշտով մը, կը տեսնեմ որ բաւական տեղեկութիւններ քաղած ես Ճաղատին կեանքին վրայ, կրնա՞ս մեզի յայտնել իր բնակավայրը:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգեկոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Բիւ ժէ :

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԷՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Վալանսէն) :

Գեղարուեստական բաժին Ֆ. Կ. Խաչ:

Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ: Մեկնում սրահէն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

(Շար. եւ վերջ)

Փարիզի Ազք.ի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Նուրհան Գաբամաճեան, իր ողբ. կնոջ Արտէմիս Գաբամաճեանի յիշատակին քսան Ֆրանք, Պ. Պ. Փիէր Գըրգէսէլի հինգ, Մկրտիչ Զարիկեան 40, Յարութիւն Սարաճեան 30, Տիկին Ժագլին Սիւէրօ հինգ, Ժիրայր Չիլինկիրեան յիսուն :

Ողբ. Արթին Պէնլեանի մահուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները՝ Պ.Պ. Յ. Պէնլեան յիսուն, Ճ. Պէնլեան հարիւր, Տ. Պէնլեան յիսուն, Ա. Քիրէմիթճեան յիսուն, Պօյաճեան 15 :

Պ. Եսայի Ղազարեան, ողբ. Տիկին Վերժին Սարաֆեանի մահուան առթիւ քսան Ֆրանք : Պ. Խախամեան տասը, Պ. Թագւորեան տասը, Քոչունեան եւ Մանկոլտ ընտանիքները հարիւր :

Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Նուարդ Փափազեան, իրենց մօր՝ ողբ. Մաքրուհի Փափազեանի մահուան Գ. տարելիցին առթիւ յիսուն Ֆրանք :

Ողբ. Տիկին Պախճէճեանի մահուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները՝ Տէր եւ Տիկին Բազումեան յիսուն, Տէր եւ Տիկին Սաատէթեան 30, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աբրահամեան երեսուն Ֆրանք :

Տէր եւ Տիկին Զարեհ Մութաֆեան, Զատկական տօներու առթիւ 30, Տիկին Յարութիւնեան տասը, Լեւոն Չիլինկիրեան տասը, Մաթէոս Մաթոսեան քսան, Նշան Պագալեան (Մարսէյլ) իր քրոջ՝ Վիքթորիա Ալփունարեանի մահուան առթիւ քսան, Տիգրան Ղոնեանց 15, Գէորգ Պագըրճեան, Մատաղի համար 200 Ֆր :

PELERINAGE ARMENIEN

A LOURDES

ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵՔՍԱՐՔ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4ԷՆ 10

Արձանագրութիւններու, պայմաններու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել՝

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ, 92 Օպաներ փողոց, Մարսէյլ: Հեռ. 0–42–84:

ԼԻՈՆ՝ ՄԻՔԱՅԷԼ Ծ. Վ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ, 14 Գլեր փողոց, Լիոն Ե.: Հեռ. 83–77–40:

ՓԱՐԻԶ՝ Յովհ. ՎՐԴ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ 10պիս, Թուէն փողոց, Փարիզ Ե. Հեռ. ՕՏԷ. 02–12:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ԼԷ – ԿՈՆԷՍ՝ ՀԱՅՐ ԱԹԱՆԱՍ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ, 69 Հանրի Պարպիւս փողոց: Հեռ. 179 Կոնէս:

ՄԷՕՏՈՆ՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ, Ռաուլ Պաթանի փողոց, Սէն եւ Ուազ :

ՎԻԷՆ՝ ԼԵՒՈՆ Վ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ, 22 Վիքթոր Ֆոժիէ փողոց, Իզեր:

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆԻ, 11 Պելա Հրապարակ, Տրոմ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ ՄԵՍՐՈՊ Վ. ԵՏԻԳԱՐՏԱՇԵԱՆԻ, 2 Պէալ փողոց, Լուար: Հեռ. 22–09–86:

Կարեւոր

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄՆ Է 7 ՅՈՒԼԻՍ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (հայերէն)

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ

(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար : Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ՓԱՐԻԶԻ մէջ կը տօնուի 25 Մայիս շաբաթ գիշերէն մինչեւ լոյս, 6րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ:

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, միչեւ լոյս :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պօմոնի թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Մկրտիչ Յովհաննէսեանի թաղման առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները.— ՆՆջեցեալի զաւակներու ընկերներէն եկեղեցւոյ, Պօմոնի Աղքատախնամին, Կապ. Խաչին, դպրոցին 50ական Ֆրանք, Կ. Միսաք Էմէնիճեան եկեղեցւոյ քսան, Պ. Պ. Յարութիւն Տէր–Վարդանեան եկեղեցւոյ տասը, Ֆրանսուա տասը, Մկրտիչ Աթոյեան աղքատախնամին քսան, Կարպիս Յարութիւնեան «Հայաստան» թերթի տասը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի տասը :

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին... 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՄԱՅԻՍ 28

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զավուշ խումբին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին :

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին Հօթէլ Սքրիպի չքեղ սրահին մէջ: 20 Ավընիւ Ժորժ Քլեմանսօ (Նիս) :

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ :

Կը բանախօսէ Ընկեր ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական նոխ բաժին

Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ ժէի պատուաստը :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտ... ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը ...ին: Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղ... ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբթի, ժամը 3ին: Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հաշուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր շրջանի համար ձեռնարկի մը որոշում :

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Շա... կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ... մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մա... բերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս) Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որ... նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն ... իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Երեքշաբթի, 21 Մայիս, ժամը 20·30ին

Հայաստանէն նոր ստացուած եւ Երեւանի սթիւտիոներուն մէջ պատրաստուած նորագոյն ֆիլմը :

ԹՌԻՉՔ ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ՎՐԱ...

Հայախօս

Կը ներկայացուի նաեւ

"ՏԸԺՎԸԺԻԿ"

Գիները 3 եւ 5 Ֆրանք

CINEMA « LE DAUPHIN »
65 bis, Rue Lafayette, PARIS
Métro : Cadet

Տոմսերը կը ծախուին սովորական վայրերը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

Այս Շաբաթ, ժամը նիշդ 21ին, *ԺԻՄՆԱԶ* թատրոնին մէջ :

Ղեկավարութեամբ ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԿԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Օրուան յայտագիր .—

ԿԱՆԱՉԵԱՆ, ՍԻԻՆԻ, Ա. ՍԱԹԵԱՆ, ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, Avenue Charles de Gaulle — MONTMORENCY

Մանրամասնութիւնները յետագային :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասաններու :

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը ... 8·45ին, Սալ Ատիառ, 4 Սքուառ Թ... Փարիզ (7), մեթրօ Էքօլ – Միլիթէ...

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Անտոնեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Անտոնեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժիրայր Վարժապետեան, *ինչպէս նաեւ* ... իորդներ՝ Լ. Թօփալեան, Ա. Թ... Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկ... Բ. Թէրզեան, Կ. Թօփուզեան, Գ. Մ... միլեան :

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին: Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝ 11 Սքուառ Ալպոնի, ... Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Բիւ Թրէվիզ :

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՄԱՅԻՍ — VENDREDI 17 MAI 1963

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9608 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9608

ԱԶԳ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՆ

Նախագահութեամբ նորընտիր կաթո – ղիկոս Տոքէն Ա·ի, Կիլիկիոյ Կաթողիկո – սութեան Ազգային Ընդհանուր Ժողովի Գ. եւ վերջին նիստը, դարձեալ դռնբա – ցեղի ունեցաւ Կաթողիկոսարանի դահլիճին մէջ, Հինգշաբթի 9 Մայիս, կէսօրէ ետք ժամը 4ին եւ աւարտեց իր աշխատանքները, համերաշխ մթնոլորտ – ի մէջ :

Թեմական 9 առաջնորդներ եւ աշխար – հական 38 երեսփոխանները ներկայ էին Ժողովին :

Վեհափառ Տ· Տ· Խորէն Ա· Տէրունեա – կան Աղօթքը ընելէ ետք, իր դահակալու – թեան ուխտը կարդաց Ազգային Ընդհա – նուր Ժողովի առջեւ :

« Առաջի Աստուծոյ եւ ի ներկայու – թեան Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյս, հրապարակաւ կ'ուխտեմ հաւատարիմ մը – նալ Տէրութեանց եւ Ազգիս Հայոց, ու ճշմարտապէս հսկել Ազգային Սահմանա – դրութեան անթերի գործադրութեան » :

Ուխտի այս պաշտօնական ընթերցու – մը, երեսփոխաններու եւ ներկաներու կողմէ յոտնկայս ունկնդրուելէ ետք, Ժո – ղովը անցաւ իր աշխատանքներուն :

Դիւանի Ատենապետ Պ· Վահէ Սէթեան, ամբողջացնելու համար պիւտճէի կէս մնացած օրակարգի քննութիւնը, յայտա – րարեց · « Հաւատարակչուած պատկեր մը պիտի ներկայացնէ նախատեսուած պիւտճէն յառաջիկայ երկու տարիներու ընթացքին : Բոլոր թեմերն ալ յանձնա – ռու եղած են վճարելու իրենց աթոռա – տուրքերը :

Միաճայնութեամբ եւ ձեռամբարձ քը – ւէարկութեամբ, վաւերացուեցաւ պիւտ – ճէն յառաջիկայ երկու տարիներու հա – մար · Տարեկան 225·000 լ· ոսկի :

Ցաջորդ օրակարգն էր վերամշակում կանոնագրի :

Նկատի ունենալով, որ Կիլիկիոյ կա – թողիկոսութիւնը այսօր, տարածուն կա – թողիկոսութիւն մըն է քաղաքական, պետական տարբեր չրջանակներու մէջ գտնուող թեմերով, որոշուեցաւ ապա – գայ կանոնագրի կազմութեան աչխա – տանքները յանձնել նորընտիր կեդր· վարչութեան, որ իրաւազօրութեամբ, վերամշակութեան պիտի ենթարկէ ներկայ կանոնագիրը իր ամբողջութեան մէջ, մէյ մէկ օրինակ պի – տի ուղարկի թեմերուն, իբրեւ ուսում – նասիրութիւն : Թեմերու ներկայացուցած առաջարկներն ու հակառաջարկները նը – կատի առնուելով, ընդհանուր համատը – րութեամբ պիտի վերամշակուի եւ ապա պիտի վաւերացուի դումարուելիք յառա – ջիկայ ընդհ· ժողովին կողմէ :

Իրաքանչիւր թեմ պիտի ունենայ իր ներքին կանոնագիրը, որ պիտի վաւե – րացուի կեդր· վարչութեան եւ վեհափա – ռին կողմէ :

Ժողովը որոշեց նաեւ ընդհանուր ժո – ղովի ներկայ ներկայացուցչական հան – դամանքը պահել իր իրաւասու վիճակին մէջ, մինչեւ նորի դումարումը :

Առաջարկներու օրակարգին անցնելով, ժողովը նկատեց, որ բոլոր առաջարկներն ալ վարչական հարցեր են : Որոշուեցաւ փոխանցել նորընտիր վարչութեան ու – սումնասիրելու համար :

Վերջին օրակարգն էր կրօնական ժո – ղովի եւ Ազգ· կեդր· վարչութեան ընտ – րութիւնը :

Միաճայն եւ ձեռամբարձ քուէարկու – թեամբ կրօնական ժողովի անդամ ընտր – ուեցան Ղեւոնդ Արք· Զէպէեան, Տաճատ Արք· Ուրֆալեան, Եղուանդ վրդ· Աբել – եան, Գարեգին վարդապետ Սարգիսեան եւ Արտաւազդ վրդ· Թրթռեան :

Գաւոնի քուէարկութեամբ, եւ գրեթէ միաճայնութեամբ Ազգային կեդր· վար – չութեան անդամ ընտրուեցան իրաւաբան Յակիկ Պապիկեան, Պ· Արամ Ամասեան, Տոքթ· Ասուր Գապագեան, Տոքթ· Յով – րով Գրիգորեան, Տոքթ· Բարգէն Փա – փազեան, Պ· Յովսով Երամեան եւ Պ· Ոսկերերան Արզումանեան :

Ժողովը փակուելէ առաջ, Վեհափառ հայրը խօսք առնելով ըսաւ· « Ի բոլոր սրտէ չնորհակալութիւնս եւ գոհունա – կութիւնս կը յայտնեմ Կիլիկեան թե – մերու ազգային իշխանութեան պատկա – ռելի ներկայացուցիչներուն, որոնք Ազգ· ընդհ· ժողովի երեք յաջորդական նիստե – րու ընթացքին, ամենայն պարտաճանա – չութեամբ եւ դիտակցութեամբ, ինչպէս նաեւ ողջմտութեամբ, բոլոր օրակար – գերուն արժանի լուծում մը տուին : Կը չնորհաւորեմ նորընտիր Կրօնական եւ Ազգ· Կեդր· Վարչութեան անդամները, որոնց հետ գործակցելով կը յուսամ բե – ղուն գործունէութիւն մը պիտի ունե – նանք ի նպաստ Կիլիկիոյ Աթոռին եւ Թե – մերու ծաղկման :

« Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վարկն ու համբաւը որ այնքան բարձրացաւ եր – չանկալիչատակ Զարեհ Ա.ի օրով, մենք եւս պիտի չնանանք մեր ուժերով բարձր պահել անոր վարկը, մանաւանդ պաշտ – պանել անոր անկախութիւնն ու ազատու – թիւնը, որուն համար հօթը տարիներ պայքարեցանք մութ ուժերու դէմ» : Վե – հափառ հօր աղօթքով, Կիլիկիոյ Կաթո – ղիկոսութեան « Երբ որ բացուին » քայլեր – դի խմբերդով եւ համերաչխ մթնոլորտի մէջ վերջ դրաւ ժողովը :

ՄՄԲ·— Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգ· Ընդհ· ժողովին Յառաջի կողմէ մասնակցած է Տիկին Շահէ Սագըզ – Տէր Մելիոնեան :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՈՒՓԸՐ 34 ԺԱՄ ԴԱՐՁԱՒ ԵՐԿՐԻՆ ՇՈՒՐՋ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿԷ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՏԻԵԶԵՐԱԳՆԱՑԻՆ

24 ժամ յապաղումով, Քուփըր մեկնե – ցաւ ղէպի անջրպետ : Հանդիսաւոր ու դանդաղ մեկնում մը որ բացառիկ չուք մը կուտար արարողութեան : Քուփըր 6րդ Ամերիկացին է որ անջրպետ կը ղրկուի, չորս անգամ ալ Ռուսեր ղըր – կուած են, բայց այս վերջիններուն մի – այն վերադարձէն ետք տեղեկութիւններ տրուած են եւ Քափ Քանավերալի պէս հինդ հարիւր լրագրողներ ներկայ չեն յա – ջող կամ ձախող փորձերուն :

Ուրբաթ Զորեքչաբթի օր ժամը 4·55ին (Ֆրանսական ժամով 10·55) Քուփըր որ 450 կլոմ նիշարցած է նախորդ օրուան վրայ հրթիռը կը մտնէ :

5·32ին, կը տեղաւորուի խցիկին մէջ : Մասնագէտները հեղուկ թթուածին կը լեցնեն պահեստի համար, ժամը 8ին ա – մէն ինչ պատրաստ է : Աթլաս հրթիռը կ'առնէ կը տանի Լըռուա Կորտոն Քու – փըրը երկրապտոյտին չուրջ 22 չրջաննե – րու համար : Հրթիռը կը սուրայ ժամա – կան 5600 քիլոմեթր արագութեամբ : 8·40ին ամբողջ Ափրիկէի վրայէն անցնե – լէ ետք, կ'ուղղուի դէպի Աւստրալիա :

9·38ին առաջին չրջանը վերջացած է :

Ցետագայ չրջանին ընդհատում մը կ'ըլլայ, որպէսզի Քուփըր ճիշդ տեղ գտնուի երբ հրթիռը կը մտնէ երկրի մթնոլորտին : Ասիկին չերմութիւնը բնական է, գոր – ծիքները կանոնաւոր կերպով կը բանին եւ լուրերը իրարու կը յաջորդեն ամէն վայրկեան : Քուփըր կրաւորական դիրքի մէջ չէ, այսպէս երկրորդ չրջանին ըն – թացքին փլասթիճ նիւթէ դնդիկ մը կ'ար – ձակէ 600·000 ուաթ ուժով երկու լայ – տերներու միջեւ գոր պէտք է դնէ յա – ջորդ չրջաններու ընթացքին, արդարեւ յետագային յայտնած է թէ կը տեսնէ դնդիկը 15 քիլոմեթր հեռաւորութեան մը վրայ, իր կարծիքով : Այս տեսակ մը փա – րոսը որ արձակուած է միջոցին մէջ, ան – նախընթաց թուական մըն է մարդկա – թեան պատմութեան մէջ, կ'ըսէ ամերի – կացի պետուն մը : Աւելի կարեւոր է քան գրօշ մը պարզել Հիմալայի գագաթը :

Եթէ չնախատեսուած անակնկալ մը չպատահէր, Քուփըր երկիր վերադար – ձած պիտի ըլլար Հինգշաբթի կէս գիչե – րին :

ԱՏԻՍ-ԱՊԱՊԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Եթովպիոյ Արտաքին Նախարարը՝ Ա – թօ Քեթամ Եիֆրու բացումը կատարեց նախապատրաստական աչխատանքներու նիստին : Նախքան միջափրիկեան վերին ժողովը որուն պիտի մասնակցին ափրիկ – եան երեսուն պետութեանց դեկավարնե – րը, նոյն երկիրներու Արտաքին Նախա – րարները կը խորհրդակցին :

Եթովպիոյ Արտաքին Նախարարը ժողո – վին նախագահ ընտրուեցաւ : Պատգամա – ւորները մէկ վայրկեան լռութիւն պահե – ցին Յեմխեթիի յիչատակին (Ալժերիոյ Արտաքին Նախարարը որ սպանուեցաւ վերջերս) :

Ժողովին սկիզբէն իսկ երեսուն եւած են երկու տեսակէտներ : Ոմանք կողմնակից են ափրիկեան միասնականութեան յա – ջորդական մերձեցման մը : Այսպէս կը մտածեն՝ Հալիճ Սելասիէ եւ Լիպերիոյ նախագահը Թուպման : Ուրիչներ, ինչ – պէս՝ Ն'Քրումահ, կ'ուզեն արդէն իսկ ափրիկեան խորհրդարանի մը կազմու – թեան ձեռնարկել : Բայց կը թուի թէ Ն'Քրումահ չատ կողմնակիցներ չունի :

ՄՏԱՀՈԳ ՎԻՃԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն (Մայիս 14) կը բաղեցիք հետեւեալ լուրերը, ո – րոնց անգամ մը եւս կը փաստեն թէ Թուրքիա միշտ պիտի մնայ Եւրոպայի « հիւանդ մարդը » :

Դարձեալ Ս· Տ· Ֆ· ստորագրութեամբ պաղտնի թռուցիկներ ղրկուեցան մայրա – քաղաքի զանազան քաղաքական մարդոց եւ կարգ մը թերթերու խմբագրատուն – ներուն :

Այդ նամակներուն վերի ձախ անկիւնը Ս· Տ· Ֆ· ստորագրութիւնը եւ փակա – դիծի մէջ ալ « վերջին ազդարարութիւն » մակագրութիւնը կը պտնուի : Իսկ վերի ձախ անկիւնը՝ դարձեալ փակագիծի մէջ դրուած է· « Մայիս 27ի կուսակից մա – մուլ, մի մտատանջուիք » :

Նամակին մէջ հետեւեալը կ'ըսուի ·

« Ս· Տ· Ֆ·ն բոլոր կուսակցութիւննե – րը Մայիս 27ի եւ Աթաթիւրքի սկզբունք – ներուն չուրջ համաձայնելու կը հրաւիրէ :

« Մինչ Մայիս 27ի հայհոյողները տա – կաւին ազատ կը չրջին, մենք՝ Ս· Տ· Ֆ· – ականներս չենք կրնար քաչուիլ քաղաքա – կան բեմէն :

« Եթէ ստորեւ մեր թուած պայմաննե – րը չիրագործուին, 1963 Մայիս 27ին, ժամը 17ին, 15 նահանգի եւ 30 մեծ կեդ – րոնի մէջ ցաւ ի սիրտ պիտի ձեռնարկենք ահաբեկչական գործունէութեան :

« 1·— Մայիս 27ը անարգող խորհրդա – րանականներու անձեռնմխելիութիւնը պէտք է վերնայ :

« 2·— Ցետադիմական հրատարակու – թիւնները պէտք է դադրեցուին » :

×

Ս· Տ· Ֆ·ի պաղտնի թռուցիկ մը կը յայտնէ թէ վեց թերթեր պիտի քանդը – ւին, եօթը հոգի պիտի սպաննուին – ըն – դորս « Ենի Իսթանպուլ» թերթէն երեք հոգի, — եւ ազդարարութիւն կ'ուղղէ Ալփասլան Թիւրքեշի եւ Մուզաֆֆեր Եօզտաղի, որոնք « կը չանան խափանել յեղափոխութիւնը » :

Քանդուելիք թերթերն են՝ Ենի Իսթան – պուլ, Ատալեթ, Թերճիւման, Զաֆեր, Սոն Հավատիս, Ենի Սապահ :

×

Ս· Տ· Ֆ·ի վերջին պաղտնի յայտարա – րութեան մէջ հետեւեալ ծածկագիրները կը տեսնուին :

« Հրաման »ը ստացողը բազմապրկ – պայն » — Առենը հասած է — մեր ռա – տիօն սպասէ — 27/5/1963 : 17 Ս· Տ· Ֆ· — անունք մեզի հետ միասին են — Ս· Տ· Ֆ·— թիրախ՝ կանոնագրութիւն Մ· 21– ին :Առեն՝ հասած է : « 0» անունք մեզի հետ միասին են : — « կ· 1»— պատրաստ է : Լուծէ եւ բազմապրկ —Ֆ0· 1–2–3–4ի գրուէ — նչան՝ 27 ռումբ — Ս· Տ· Ֆ· — ձեզի համար մատանջութիւն չկայ— Ս· Տ· Ֆ· » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱՄՐ Գահիրէ վերադարձաւ եւ սպա – սելով Պէն Պելլայի որ Շաբաթ օր եգիպ – տոս կը հասնի, պիտի ուսումնասիրէ սու – րիական եւ իրաքեան տագնապները :

ՊԱՂՏԱՏ ոչ կը հերքէ ոչ ալ կը հաս – տատէ Քիւրտերու հետ կռիւներու լու – րը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԷՆԹիի պարապան կը չարունակէ խորհրդաւոր բնոյթ կրել : Մինչ կ'ըսուէր թէ Հռոմ հասած է, կը կարծուի թէ Կարդինալը միչտ Փեչտայի ամերիկեան դեսպանատունը կը մնայ եւ չի թուիր թէ կը պատրաստուի մեկնելու :

ՊԵԼՃԻՈՑ Արտաքին նախարարը Սփաք յայտարարութիւն մը ըրած է Իզվես – տիայի եւ յայտնած է թէ առանց վարա – նելու կրնայ ըսել թէ դաչինքի մը գաղա – փարը Ատլանտեան եւ Վարչաւայի ուխ – տերուն միջեւ, պէտք է ընդունիլ : Պել – ժիոյ Արտաքին նախարարին համար Քը – րանքեւգերման դաչինքը հանդարտեցնող բան մը չէ :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ նչանակեց այն յաւելումները զոր կը նախատեսէր եր – կաթուղիի եւ էլեկտրականութեան սա – կերուն վրայ : Երկաթուղիի համար քի – լոմեթրին գինը Բ· կարգի համար 8·5էն 9·5 սանթիմի կ'անցնի իսկ Ա· կարգի հա – մար 12·75էն 14·15ի : Ապրանքներու հա – մար՝ 2·50 առ հարիւրի յաւելում մը ան – միջական կերպով եւ 1·25 առ հարիւրի յաւելում մըն ալ Յուլիսին : Էլեկտրակա – նութեան համար 7 առ հարիւր յաւելում : Յաւելում պիտի չըլլայ մեթրոյի, հանրա – կառքի եւ արուարձաններու երկաթու – ղիի :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ որոչուեցաւ որ Սուս – լով դեկավարէ խորհրդային այն պատ – ուիրակութիւնը որ պիտի խրհրդակցի Զինացիներուն հետ, Յուլիս 5ին :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ միջադէպեր պատահած են գոյքի մը ընթացքին : Կոնստանտինի չրջանը անդորձներ եւ ժողովրդական ազդ· բանակի կիներ բախումներ ունե – ցած են : Եօթը մահմետականներ վիրաւոր – ուած են բանակին կողմէ :

ՀՈԼԱՆՏԱՑի ընտրութեանց մէջ չեծ նորութիւններ չկան : 17 կուսակցութիւն – ներ կը բաժնուին 150 աթոռները : Այս կու – սակցութիւններուն 9 հատը նոր կազ – մուած են :

ԸՆԴԴԷՄ ԳՐԱԿԱՆ ԽՈՏԱՆԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բ. համարում ամենածաւալունը Մ. Շաթիրեանի «Արեւը եւ Մենք» վիպակն է: Խիստ շնորհակալ թեմա՝ տարբեր մասնագիտութիւնների տէր դիտնական-ների համատեղ աշխատանքը՝ ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման համար: Լա՛ւ է, խօսք չկայ: Սակայն, դժբախտաբար, լաւի մասին աւելին ասելու հնարաւորութիւն չի տալիս այս գործը:

Հեղինակը չափից դուրս շատ է սիրում նկարագրել իր հերոսների արտաքինը: Թողնենք այն հարցը, թէ որքանով է լաւ գործողութիւնից ու նպատակից կտրուած այդպիսի նկարագրութիւններ տալը եւ բաւարարուենք դրանցից մի քանի նմոյշ բերելով:

«Այդ պեխերն ու մօրուքը, սլաքի նման դէպի առաջ ձգուած քթի հետ միասին, փրոֆէսէօրին նմանեցնում էին խորամանկ աղուէսի, որը բերանում հէնց նոր գողացած ու դեռ թպրտացող հաւ է բռնել»:

«Նրա մարմինը, մինչեւ վիզը ոչ մի առարկութիւն առաջացնել չէր կարող, սակայն գլխի վրայ բնութիւնը աւելի ուշադիր աշխատէր: Ասենք, դուցէ բանն էլ հէնց այն էր, որ նրա վրայ շատ աւելի նիւթ էր ծախսուած, քան հարկաւոր էր: Անշուշտ, դա տեղի էր ունեցել մինչեւ շռայլումների մասին նշանաւոր որոշումը»:

«Թիզուկէսանոց լայն ճակատի տակ երկու առանձին յօնքերի փոխարէն ձգուած էր մի անըդմէջ սեւ ու հաստ գիծ, որի ծայրերը փակագծերի նման իջնում էին ցած: Երկու կողմից նրանք իրենց մէջ էին առնում սագի ձուերի չափ աչքերը, որոնք գուցէ եւ գեղեցիկ էին, բայց առաջին պահին աւելի վախ էին պատճառում նայողին, քան հիացմունք: Աչքերի արանքից դէպի ցած ձգուող քիթը, անկասկած, կարող էր շինանիւթ տալ առնուազն եւս մէկ հոտառութեան օրկանի համար»:

Ի դէպ, սրանք դրական կերպարներ են: Եթէ անճաշակ, արտառոց պատկերուած լինէր հերոսների միայն արտաքինը, մի կերպ կարելի էր ներողամտութեամբ լսել: Բայց Շաթիրեանի հերոսներն արտառոց են ամէնից առաջ իրենց արարքներով:

Լաւ դիտնականի կերպար հանդիսացող փրոֆէսէօրին Ամանդելդի են անուանում, որովհետեւ նա իր մեքենան վարում է անթոյլատրելի արագութեամբ, ամէն տեսակ կարգ խախտելով, մարդ դցելով մեքենայի տակ: Այդ «քաջագործութիւնները» ներւում են փրոֆէսէօրին: Ներողի դերում հանդէս են գալիս թէ ինքը՝ փրոֆէսէօրը, թէ հեղինակը, թէ վթարից տուժած, «սագի ձուի չափ աչքերով» հերոսը, երիտասարդ տաղանդաւոր դիտնականը, որը միլիցիայի ներկայացուցչին դիմում է «կրքոտ թնդացող ձայնով»:

— Մեքենան էլ, գլուխն էլ փրոֆէսէօրինն են, ձեզ ի՞նչ թէ կոտրել է:

Յամառօրէն յաղթահարելով հեղինակի անճաշակ շատախօսութիւնները, մի պահ կանգ ենք առնում նրա մի յայտարարութեան վրայ:

«... Ստիպուած եմ հրատարակութեան յանձնել գիրքս, լիովին համոզուած չլինելով, որ նրա դիտական մասը հաւաստի է: Այդ պատճառով ես ինձ լաւ չեմ զգում: Ոչ նիւթապէս, ի հարկէ, որովհետեւ գրքի հոնարարն այնուամենայնիւ, ստացել եմ»:

Աւելի վատ հեղինակի համար, եթէ նա լաւ է զգում, որ այսպիսի խոտանի համար նախապէս փող է ստացել: Այդ, ի միջի այլոց:

Հեղինակը տեղ-տեղ, այնուամենայնիւ, փորձում է ապացուցել, որ լաւ է ուսումնասիրել իր վիպակի թեմայի դիտական կողմը, եւ նման դէպքերում նրա գրիչը երկնում է այսպիսի նախադասութիւններ:

«Վերջինս աշխատում է կիսահաղորդիչների հետ կապուած մի հետաքրքիր հետազօտութեան վրայ, որտեղ մասնաւորապէս շօշափւում էին սիլիցիումի մէջ Բ-Ն անցումների պրոբլեմները եւ անցման մարզում կրիչների բազմապատկումը, դոնորների, ակցեպտորների եւ միկրոպլազմայի մարզերի ստատեստիկ ֆլուկտուացիաների ազդեցութիւնը անցումների բնութագրման վրայ»:

Հեղինակի ճաշակի մասին մի օրինակ էլ բերենք այն հատուածներից, որոնցում նա փորձում է վիճակներ պատկերացնել:

«Փրոֆէսէօրն ուզում էր անմիջապէս հիւանդանոց տանել ցաւից ոռնացող եւ յաւերժահարսի (՞) նման քամակը դէս ու դէն պտտեցնող Թորդոմեանին»:

Չնայած իր այսպիսի ցածր ճաշակին՝ հեղինակը շատ է յաւակնոտ եւ ոչ մի առիթ բաց չի թողնում տեղի անտեղի փիլիսոփայելու, իմացածն ու չիմացածն ընթերցողին հրամցնելու: Նա խօսում է կինոյի ու երաժշտութեան, դրաքննադատութեան ու որսորդութեան, դիտութեան եւ արուեստի եւ այլ հարցերի շուրջը, բոլոր դէպքերում անհաւատալի ընդունակութիւն ցուցաբերելով ամենաարտառոց մտքերն արտայայտելու մէջ:

Ահա քննադատութեան մասին նրա «դոհարներից»:

«Գրողն ու քնադատը էն գլխից շուն ու կատու են»: «Թող քնադատն՝ ինքը ընտրի, թէ որն է ուզում լինել ինքը՝ ես միւսը կը լինեմ»:

«Իմ հակակրութիւնը դէպի քննադատները ունի ընդհանուր եւ անձնական պատճառներ: Ընդհանուր պատճառն այն է, որ ես չեմ հասկանում, թէ ինչպէս է առաջացել ու քաղաքացիութեան իրաւունք ստացել այդ արհեստը»:

«Իրենք (քննադատները՝ ԽՄԲ.) չը-կարողանալով վէպ, պատմուածք կամ բանաստեղծութիւն գրել՝ սովորեցնում են ուրիշներին, թէ ինչպէս պիտի այդ անել»:

«Այո, քննադատները կարողացել են իրենց այնպէս դնել, որ հնարաւոր են համարում դուրս տալ ստեղծագործողների մասին՝ ինչ որ խելքներին փչի ..»:

Շաթիրեանը որպէս քննադատների դէմ վրէժի միջոց, կոչ է անում իրագործել մի «խորամանկ ու հեռատես ծրագիր», այն է՝ «ստեղծել որքան կարելի է աւելի անյաջող գործեր, եւ հասցնել քննադատներին այն վիճակին, որ նրանք փոքրանան, փոքրանան ու մի օր էլ անհետանան»...:

«Այդ քննադատներն այն կարծիքի են, որ եթէ ես ուզենում էլ չեմ կարողանայ հանճարեղ գործերը ստեղծել: Օրինակ, կարծում էք, թէ ես չգիտե՞մ ինչեր են ասելու քննադատները իմ այս վիպակի մասին... որ սա անպէտք, անշնորհք, անօգուտ եւ ուստի՝ աղբանոց նետելու գործ է ... Ես այդ գիտեմ, բայց նրանք չգիտեն, որ ես գիտմամբ եմ այդպէս գրել: Ապա ի՞նչպէս. հանճարեղ գործ ստեղծեմ, եւ թոյլ տամ, որ իմ շնորհիւ ինչ որ քննադատներ կապիտալ շահեն եւ նոյնպէս հանճարներ դառնան»:

Չվիճելով հեղինակի հետ սեփական արտադրանքի մասին տուած այդ գնահատականի համար, քննադատութեանն ուղղած նրա փայլուն ու ինքնատիպ մտքերի մեկնաբանութիւնը թողնում ենք ամսագրի խմբագրութեան խղճին: Եթէ այս ամէնը հրամցւում է երգիծաբանութեան անուան տակ, շատ է գռեհիկ ու անճաշակ, իսկ եթէ իսկապէս հեղինակի մտքերն են, պէտք է միայն ցաւել:

Դժբախտաբար, հնարաւոր չէ համառօտ մի տեսութեան մէջ ընդգրկել այն բոլոր լաւն ու վատը, որ տեղ են գտել ամսագրի այս համարներում:

Միայն ուզում ենք դարձեալ մեր տարակուսանքը յայտնել գրական-տեսական բաժնի այդ աստիճան աղքատիկ լինելու համար:

Չի կարելի չզարմանալ, որ երկու ամսուայ ընթացքում Հայաստանի գրողների միութեան օրկանը գրական կեանքի համար կարեւոր ոչ մի խնդիր չի գտել: Ամսագիրը զետեղել է «Արուեստի բարձր գաղափարայնութեան եւ ժողովրդայնութեան ուղիով» մի խմբագրական: Կարելի էր ենթադրել, թէ գոնէ այդ յօդուածը գործնական արժէք կը ներկայացնի: Սակայն ենթադրութիւնը չի արդարանում: Փոխանակ կոնկրեր օրինակների վերլուծութեամբ քնութեան առնելու մեր գրականութեան ու արուեստի կարեւորագոյն հարցերը, փաստերի լեզուով գընահատելու այդ բնագաւառում եղած լաւը ու վատը, խմբագրականը սահմանափակւում է սոսկ ընդհանուր դատողութիւններով, ամէնքին յայտնի եւ բազմիցս հրապարակուած մտքերի շարադրանքով: Ո՞վ աւելի, քան գրական մամուլը, ի վիճակի է ու պարտաւոր կանգնի օրինակներով խօսել գրականութեան եւ արուեստի այժմէական նշանակութիւն ունեցող հարցերի մասին: Մանաւանդ, գրական կեանքում տեղի ունեցած վերջին կարեւորագոյն իրադարձութիւններից յետոյ: Մենք նկատի ունենք Մոսկուայում գրականութեան եւ արուեստի գործիչների հետ պարտիայի կառավարութեան ղեկավարների հանդիպումը, մեր ռեսպուբլիկայի ստեղծագործական ինտելիկենցիայի ակտիւ խորհրդակցութիւնը, թէ միութենական եւ թէ ռեսպուբլիկական մամուլում բարձրացուած խնդիրները:

Աւարտենք: «Սով. Գրականութիւն» ամսագիրը պէտք է աւելի շատ յիշի մեր գրականութեան հարցերի լուսաբանման գործը մեծ չափով ընկնում է նաեւ նրա բաւական պատկառելի ծաւալի վրայ եւ առաջիկայում աշխատի վերացնել ու բնագաւառում թոյլ տուած խոշոր թերացումը:

19/Դ./63 «ՍՈՎ. ՀԱՅԱՍՏ...

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

«LA FARCE»

Այս սիւնակներուն մէջ արձագանգ ... ւած էինք թէ Ֆրանսական բեմերու ... ձայնասփիւռի հայազգի դերասան ... Ժաղ Ասլանեան հիմը դրած է նոր թատ... րոնի մը՝ «Թէաթրը տը Փլէզանս» ... կազմակերպութեան իբր առաջին ներկայացում ընտրած էր, նոյնպէս հայազգի թատերագիր Վահէ Քաչայի մէկ գործ... «Կատակը»:

Խօսելէ առաջ այս ներկայացման մասին, համառօտ դիծերով ներկայացնենք նորաստեղծ թատրոնը եւ զայն շրջապատող համակրելի մթնոլորտը:

Սրահը՝ ճաշակով կահաւորուած, պարունակէ 180 աթոռ: Բեմին եւ սրահին սպասարկողները՝ բեմադիր, դերակատար, արկղակալ եւ նոյնիսկ տեղ առաջնորդող պարմանուհին, մաս կազմեն սկսուած գործին: Ամէն բան ... ուած է ու յղացուած գործին շուրջ հաւաքուած այս խումբ մը հաւատաւորերը տարդարներուն կողմէ: Բեմը, լոյսերը, երաժշտութիւնը, բոլորը, գործն «Թէաթրը տը Փլէզանս»ի նուիրեալներուն:

Վերադառնանք ներկայացման:

Վահէ Քաչայի այս նոր երկը՝ «Կատակը» թէեւ կը պարունակէ զաւեշտական կառոյց մը, եւ սակայն, պատուաստուած է նոյնպէս ողբերգական երանգ...

«ԻՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՍ»

(A VISIT TO ARMENIA)

Հետաքրքրութիւնս չփարատեցաւ մինչեւ իսկ, երբ հայրս տէր եղաւ հին Շըվրօլէթ կառքի մը և սկսանք Նիւ Եորքի շրջականները զբօսնուլ կիրակնօրեայ մեր պտոյտներուն ատեն: Մեր նոր շարժունութիւնը միայն զօրացուց Հայաստանի մերձենալու կարելիութեան մասին ունեցած հաւատքս:

Յուսահատութեան մէկ վայրկեանին է, հաւանաբար, («Ամերիկան իր ազդեցութիւնը կը գործէ. արդէն աղջիկս սկսած է մեծ պատասխաններ տալ») որ հայրս յայտարարեց երեկոյ մը, երբ մայրս ու ես կը պտըտէինք մեր ինքնաշարժով, թէ ճամբայ ելած էինք Հայաստան երթալու համար: Յայտարարութիւնը ըրաւ պատահական ձեւով, կարծես ճամբու նշան մը կարդալու վրայ ըլլար: Սա ձեւի բան մը ըսաւ. «Այսօր Հայաստան կ՚երթանք» .ու ես, երբ կը փորձէի վերապրիլ այդ վայրկեանը, որ ամբողջական ուրախութիւն կամ ցասում պէտք է պատճառէր, լռել կրցի միայն եւ դարձայ այդ լռութեան մէջ անշարժ, լռիկ եւ ուշադիր երախայ մը:

Կը փորձեմ արդարացնել զիս, իմ ոգիի պակասիս համար: Ըստ սովորութեան յոգնած էի ինքնաշարժէն: Կը սիրէի հայրս եւ ըրած նուէրը չէի կրնար երեսին տալ: Սահմռկած էի, կամ թերեւս շատ կանխահաս, դեռ շատ հաւատացեալ հայ, որով շատ զգոյշ վիրաւորելու ճակատագիրը ուրախ թէ ամբաստանող պոռթկումով մը:

Կ՚ընթադրեմ թէ հաստատեցի յայտարարութիւնը («դէպի Հայաստա՞ն — Այո»), յետոյ քունս տարաւ: Կը յիշեմ արթննալս, երբ մեր ինքնաշարժը կը ցնցուէր հսկայ ծառերով եզերուած ցեխոտ նեղ ճամբու մը վրայ: Մարդ մը կառքին պատուանդանին վրայ ցատկեց եւ հայրս իր անունով բարեւեց: Փոշի լեցուեցաւ ինքնաշարժին մէջ, մայրս քովը գալով թաշկինակով քիթս դոցեց: Մարդը վար ցատկեց, անհետացաւ, եւ յանկարծ մութը պատեց ծառերը ու հոն՝ աչքիս երեւցաւ դաշտ մը — ճիշդ այնպէս, ինչպէս զբօսավայրի մը մէջ տեղաթաւալ օդանաւէն տեսնուող կանաչ դաշտը, իր եռուզեռով: Առաջին, գլխու պտոյտ տուող իմ անմիջական տեսիլքս եղաւ անծայրածիր դալարութիւն մը՝ թափանցիկ ժանեակներով ծածկուած, անեզր ամպհովանիի մը տակ:

Երբ դուրս ելանք ինքնաշարժէն, հայրը թեթեւ մը հրելով զիս դէպի դաշտը, որ իրականութեան մէջ գոմ մըն էր ի վերջոյ, ըսաւ — «Ահա քեզի Հայաստան»:

Տաք, խափուսիկ շուքի մը մէջ զետեղուած փայտէ սեղաններու շուրջ, մարդիկ եւ կիներ ձեռքի շարժումներ կ՚ընէին իրարու եւ տոհմի մը անդամներու ինքնավստահութեամբ, անցորդներուն ձեռքերը կը քաշէին: Կը զուարճանայի տիրող մտերիմ մթնոլորտէն եւ նիստ ու կացէն: Լայն սեղանի մը վրայ, առատ ուտելիքներ դրուած էին խոհանոցի պնակներու մէջ. մարդիկ ու կիներ կ՚երթային եւ կ՚առնէին ինչ որ կ՚ուզէին, մտերմաբար իրարու հրամցնելով պատառներ: Խօսակցութեան հնչումները կը խառնուէին երաժշտութեան ձայներուն եւ խառոյկին վրայ դարձող միսին հոտին եւ շրջող շարժումներուն եւ ձեռքերու ծափի կշռոյթին հետ:

Մոռցայ Արարատ լեռը եւ Սեւանայ լիճը: Ոչ մէկ հարցում ըրի: Ինծի համար բաւական էր, որ օրուան մէկ պահուն գտած էի պուրակ մը, թուփերով ծածկուած զառիվարի մը յատակը, եւ նստած անոր ափին, անանուն եւ ապաշնորհ փոքրիկ տղու մը հետ կը դիտէի վերոններու խումբերը եւ քարերով կը ցրուէի զանոնք: Մթնշաղին նստած էի մէկու մը ծունկին վրայ ու մտիկ կ՚ընէի անխօս ձայները խմբերգի մը:

Կը յիշեմ արթննալս կառքին յառաջ մասին մէջ եւ յափշտակուած ոտքի կանալս ցաւագին զգացումով մը: «Մ՚ կ՚երթանք, ինչո՞ւ Հայաստան չենք նար» ճչացի ես եւ մօրս ոտքերուն ... կի: Մեծ մայրս եւ երեք մօրաքոյրերը որոնք ինքնաշարժին յետսակողմը նստ էին, անձկութեամբ, «սուս», «... մաց», «հանգիստ» պոռացին: Բազուկ հասան եւ բռնի զիս քաշեցին ինքնաշարժին յետսակողմը: Հայրս, յանդիմ... կան եւ սփոփանքի բառերը իրար խառնելով ըսաւ, թէ եթէ հանգիստ կ՚երթ... վերջնական ձեւով Հայաստան կ՚երթ... Երեսս ի վար վազող արցունքներով հաստատ տեղ գրաւեցի մեծ-մօրս ... ցը եւ ետեւի պատուհանէն ... յառեցի մեծ պողոտային, որ վայրկ... մը համար կը ցցուէր ինքնաշարքին ... սերէն, երթալ կորսուելու համար ... թին մէջ:

Այս ճամբորդութենէն անմիջ... ետք, սկսայ յաճախել մանկապարտ... Եը յիշեմ խօսած ըլլալ ուսուցչ... Օր. Պըրթսելի, մեր «նոր» ինքնաշ... ժին մասին: Յաջորդ տարիներուն ... կական շատ մը դաշտահանդէսներ ... ցի, բայց դիտէի անշուշտ որ ինչպէս ... Կիրակին՝ վարձու դաշտի մը մէջ ...

ՍՈՆԻԱ ՇԻՐ...

(7 եւ վերջ)

մը, մանաւանդ իր վերջաւորութեամբ, որ կատակին բուն յղացողը կ'ունենայ ոչ կատակի վախճան մը :

Հակառակ վարագոյր – ներուն ընթացքին, կը ներկայացնէ հե – ռուստ ու յետամնաց գիւղի մը կայարա – նը ու յետամնաց սրահը, մռայլ ու անհրա – պոյր վայր մը :

Ոչ հեռու գտնուող քաղաքը մեկնելու համար, հինգ հոգի՝ երիտասարդ ազ – գիկ մը որ խոյա կուտայ տունէն քաղա – քին մէջ ազատ ու անկախ կեանք մը ապ – րելու համար, այր ու կին մը, վաճառա – կանութեամբ զբաղող գործի մարդ մը եւ դերասան մը, չեն հասած կառախումբին եւ ստիպուած են ժամ մը սպասել յաջորդ չոգեկառքը առնելու համար :

Դերասանը, որ քաղաքի թատրոնին մէջ պիտի մասնակցի ներկայացման մը ստիկանի մը դերով, հագած է իր բե – մական հագուստը : Այս համազգեստը նախ տեսակ մը վախ կ'առթէ իր շուր – ջիններուն, բայց երբ բացատրութիւններ կուտայ իր հանդամանքին մասին, մտեր – մութիւն մը կը ստեղծուի սպասման սր – ահին մէջ գտնուողներուն եւ իր միջեւ : Եւ որպէսզի սպաննէն ժամանակը, դեր – ասին առաջարկութեամբ, կ'որոշեն ժա – մանցի համար խաղ մը խաղալ, կատակ մը ընել ...

Ու դերասանը, ինքզինքին տալով հար – ցաքննիչ դատաւորի մը հանդամանքը, կը սկսի հարցաքննել ներկաները :

Ամէնէն առաջ խոստովանութեան» կը լսուի Տիկին Տամերվիլը, ու կը սկսի պատմել իր կեանքը ամուսնութենէն ա – ռաջ եւ վերջ, կը նկարագրէ իր կեանքը զանազան մանրամասնութիւններով, ուր երեւան կուգայ թէ Տիկինը այնքան ալ հեռու չէ եղած մեղանչումի սահմաննե – րէն :

Դերասանը՝ Պ. Տակոպրիս, չարունա – կելով իր հարցաքննութիւնը, կը խոստո – վանցնէ գործի մարդ Ֆոլրոքը, որուն խօսքերէն երեւան կուգայ թէ այս ճար – պիկ գործի մարդը զրամ չահելու համար կանգ չէ առած որեւէ ստոր արարքի առ – ջեւ, եւ իրրեւ չահարեր առուտուր ծա – խած է նոյնիսկ իր քոյրը ...

Իր կարգին, Պ. Տամերվիլ կը սկսի քա – կել իր պատնիշներու կծիկը : Կը պատմէ իր կեանքը : Կ'ըսէ թէ իրրեւ բնակարան – ներու պետական վարչութեան պաշտօն – եայ, անտուն ընտանիքներ տեղաւորելու իր աշխատանքի ընթացքին առաջնութիւն տուած է այնպիսիներու որոնցմէ ունե – ցած է ակնկալութիւններ : Եւ նոյնիսկ, իր այս ընթացքով պատճառ դարձած է մէկուն անձնասպանութեան ...

Դատաւորը (դերասանը) իր լսածները իր խղճմտանքի նժարին մէջ նետելէ ետք կ'արձակէ իր վճիռը, տալով իւրաքան – չիւրին իր արժանի պատիժը, որ կը սահ – մանափակուի բանտարկութենէն մինչեւ մահ ...

Մինչեւ հոս, կատակը կը չարունակ – ուի : Սակայն կուգայ պահը ուր հարցա – քննուողները կը դիտեն թէ կատակին սահ – մանը անցած է, մտնաւանդ այն վայր – կեանէն սկսեալ, երբ դատաւոր – դերա – սանը կը յայտարարէ թէ իր դրպանին մէջ գտնուող մանիէթօֆօն մը արձանա – գրած էր իրենց յայտարարութիւնները, եւ եթէ այս մեքենային երիզը արդա – րութեան ձեռքը անցնէր, այս անգամ ի – րական պատիժը անխուսափելի պիտի ըլ – լար :

Զորս «դատապարտեալ»ները, որոնց մէջ է նոյնպէս երիտասարդ աղջիկը, որ իր կարգին նոյնպէս խոստովանած է իր տունէն խոյա տալու մեղքը, կը վճռեն ամէն գնով ձեռք անցընել իրենց մեղքին ապացոյցը ներկայացնող գործիքը, եւ նոյնիսկ կը թելադրեն մանկամարդ ազ – ջկան որ իր չնորհներով հրապուրէ դե – րասանը, անկէ կորզելու համար սպաս – նալիք գործիքը ...

Ամէն չանք ապարդիւն անցնելէ ետք, հինգը մէկ կը յարձակին Պ. Տակոպրիսի վրայ, զայն կը զգեստնեն եւ կը խլեն անոր դրպանէն վաստպատուր գործիքը ու կը բանան զայն, մէջէն վերցնելու համար աղիտաբեր երիզը ...

Տուփին մէջէն դուրս կը ցատկեն մի – այն չաքարեղէնի հատիկներ ...

Կատա՛կ էր եղածը ... բայց այդ կա – տակին յաջորդած էր ողբերգութիւնը :

Գեանին վրայ տարածուած էր խեղճ դերասանին անշունչ մարմինը : Դժբախտ Պ. Տակոպրիս, որ այդ մէկ ժամուան ըն – թացքին, իրական ու կաթողին սիրով մը կապուած էր իրեն պէս չոգեկառքին սպասող մանկամարդուհիին, հիմա ան – կենդան տարածուած է սպասման սրահին ցուրտ սալայատակին վրայ ...

Կը լսուի հասնող չոգեկառքին սուլոցը ու հինգը մէկ, խուճապով կը փութան մտնելու կառաչարին մէջ...

Այս է ահա Վահէ Քաչալի թատերակին նիւթը : Երիտասարդ հեղինակը, իր այս նոր գործով կ'ուզէ ապացուցանել թէ մեր օրերու մարդկութեան խիղճը պատուած է զարշանքի ու ապազգութեանց կեղեւով մը, փտածութիւն մը բոյն է դրած մարդկութեան ներաշխարհին մէջ եւ թէ այդպիսիներու դէմ ոչ մի օրէնք մը նման կախուած է մէկ վայրկեանէն միւսը հասնելիք պատիժին տեսակ – սուռ հեռապատկերը :

Վահէ Քաչալի յղացած կատակին տակ կայ փիլիսոփայութիւն մը : Երիտասարդ հեղինակը փոխանակ ուղղակի ձգտելու եւ խարանելու մեր օրերու կենցաղային զարտուղութիւնները, կատակի ձեւով մտանացոյց կ'ընէ թարախոտ պալար մը : Իր երկին մէջ ստեղծած փոխաբերու – թիւնները լեցուն են սրամտութեամբ եւ ուղղակի, հատու կերպով կը հասնին ի – րենց թիրախին :

Դերակատարները՝ Տիկին Աննա Վա – րեզ (Տիկին Տամերվիլ), Փիլպէր Ռոպէն (Ֆոլրոք), Ժակ Տէշան (Պ. Տամերվիլ) եւ Ժակ Տրկոր (դերասան Տակոպրիս) բոլորն ալ զուսպ ու անպաճոյճ խաղար – թութիւնով մը յաջողեցան կատակին ու ողբերգութեան չաղկապումին տալ ինք – նուրոյն ու ինքնատիպ երանգ մը :

Ժան – Ժակ Աւետարանի փոքրիկ դեր մը ունէր՝ կայարանապետը, որ միայն ա – ռաջին տեսարանին կ'երեւի ու կ'անցնի : Այս պարապան բարեպատեհ է դուցէ, ո – րովհետեւ բեմադիրը ձերբազատուած ծանր դերի մը պարտաղրութիւններէն, ամբողջովին կրցած է նուիրուիլ իր բե – մադրական ստեղծագործութեան, հասնե – լով լաւագոյն արդիւնքի մը :

« Թէաթրը ու Փլէդանս»ի չուրջ հա – ւաքուած այս խումբ մը արուեստագէտ – ները կը նմանին այն թիթեռնիկներուն, որոնք լամբարի մը կրակին չուրջ կը դառնան չարունակ, կը հետեւին լոյսին չղչղուն ճառագայթներուն եւ հուսկ ուրեմն կ'իյնան նոյն այդ լոյսին բոց – րուն մէջ : Այդպէս են նաեւ Ժան Ժակ Աւետարանի եւ իր ընկերները : Անոնք ա – մէն վտանգ աչք առած, կը դառնան ա – ուեստի հուրին չուրջ, կը փնտռեն, կը ճղնին հասնիլ դեղեցկին ու ճշմարիտին, հոգ չէ թէ օր մը իյնան բոցերուն մէջ ..

« Կատակ »ի ներկայացման հազիւ չորս տասնեակ հանդիսականներ ներկայ էին : Բայց այս պարագան բնաւ ալ պատճառ մը չեղաւ որ նուիրեալները իրենց բո – վանդակ հոգին նետէին գործին յաջո – ղութեան նժարին մէջ :

Ի գուր փնտռեցի հանդիսականներուն մէջ Հայ մը : Ցաւալի է այս բացակայու – թիւնը եւ բարենիւ մը չի բերեր մեր պա – դութին :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ԱՆՀԵՏԱՁՈՂ ԽՈՆԱՐՀՆԵՐ

ՍԻՐՎԱՐԴ ԳՈՒՐՈՒԵԱՆ

« Երանի՛ անոնց որ գործեն բարիք » :

Որքան իմաստալից է Աւետարանի այս պատգամը, որ զարերէն կուգայ, ու պի – տի տեւէ զարեր, քանի կ'ապրի մարդ – կութիւնը : Հակադիր կողմը՝ «կեր, արբ և ուրախ լեր» անասնական վարդապետու – թեան, որ կեանքին իմաստը կը գտնէ ղեղխութեան եւ չուայտութեան արբե – ցումին խաբուսիկ ինքնագոհութեան մէջ : Ապրում մը ամուլ, աննպատակ, առանց Թռիչքի, առանց բարձրագոյն խոյանքնե – րու : Պիտի ըլլայինք զամաճներ, հոգա – կեր սոզուններ : Փոխանակ ճախրաթեւ արծիւին : Մեր նախնիքները վաղուց խե – լամտած էին, անշուշտ, ազնուական այդ իմաստութեան, երբ նախաբարական ի – րենց տուներուն իրրեւ տոհմադրօշ կ'ըն – տրէին սաւառնաթեւ արծիւը :

Տեսլական այդ սլացքին չնորհիւ էր, որ մարդկային հանճարը տուաւ ու միշտ պիտի տայ, փայլանդ մը նուիրեալներու, որոնց հանճարին ցոլքերով կը լուսաւոր – ուին բազմութիւնները : Նուիրում եւ

կութեամբ մը յաջողեցան կատակին ու ողբերգութեան չաղկապումին տալ ինք – նուրոյն ու ինքնատիպ երանգ մը :

Ժան – Ժակ Աւետարանի փոքրիկ դեր մը ունէր՝ կայարանապետը, որ միայն ա – ռաջին տեսարանին կ'երեւի ու կ'անցնի : Այս պարապան բարեպատեհ է դուցէ, ո – րովհետեւ բեմադիրը ձերբազատուած ծանր դերի մը պարտաղրութիւններէն, ամբողջովին կրցած է նուիրուիլ իր բե – մադրական ստեղծագործութեան, հասնե – լով լաւագոյն արդիւնքի մը :

« Թէաթրը ու Փլէդանս»ի չուրջ հա – ւաքուած այս խումբ մը արուեստագէտ – ները կը նմանին այն թիթեռնիկներուն, որոնք լամբարի մը կրակին չուրջ կը դառնան չարունակ, կը հետեւին լոյսին չղչղուն ճառագայթներուն եւ հուսկ ուրեմն կ'իյնան նոյն այդ լոյսին բոց – րուն մէջ : Այդպէս են նաեւ Ժան Ժակ Աւետարանի եւ իր ընկերները : Անոնք ա – մէն վտանգ աչք առած, կը դառնան ա – ուեստի հուրին չուրջ, կը փնտռեն, կը ճղնին հասնիլ դեղեցկին ու ճշմարիտին, հոգ չէ թէ օր մը իյնան բոցերուն մէջ ..

« Կատակ »ի ներկայացման հազիւ չորս տասնեակ հանդիսականներ ներկայ էին : Բայց այս պարագան բնաւ ալ պատճառ մը չեղաւ որ նուիրեալները իրենց բո – վանդակ հոգին նետէին գործին յաջո – ղութեան նժարին մէջ :

Ի գուր փնտռեցի հանդիսականներուն մէջ Հայ մը : Ցաւալի է այս բացակայու – թիւնը եւ բարենիւ մը չի բերեր մեր պա – դութին :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Թռիչք, ի խնդիր ընդհանրական եւ ազ – գային սերտազործութիւններու :

Ու երբ անունը կ'անհետանայ ի սպառ, կորուստը կ'ըլլայ աւելի մեծ, կսկիծը՝ աւելի խոր : Մանաւանդ հայկական արդի մեր իրականութեան մէջ, երբ նուիրեալ – ները կը պակսին տակաւ, իրենց տեղը ձգելով խոշոր պարապութիւններ :

Ողբացեալ Տիկին Սիրվարդ Գուրու – եան, որ վերջերս մեռաւ Մարսիլիոյ մէջ, ծանօթ մտաւորական կին մը չէր : Թէեւ բոլոր տուեալները ունէր այդպէս ըլլա – լու : Ոչ համալսարանը կը պակսէր իրեն, ոչ ալ ընդունակութիւնը : Ինչ որ կ'ընէր, իրեն կը թուէր կատարած ըլլալ իրրեւ մարդկային տարրական պարտականու – թիւն : Համեստ, հրապարակէն խուսա – փող, անկեղծ, մտերմիկ :

Տիկին Գուրուեանի տունը հանրակա – յարան մըն էր Նիկոմիտիոյ չրջակայ թուրք պիւղերուն մէջ ցրուած գաղթա – կան հայ խլեակներուն համար : Այնտեղ գացող ինքնակոչ հիւրերը կը վայելէին Գուրուեան ամոլին եւ գաւակներուն սըր – տաբաց հիւրընկալութիւնը. սէրն ու գո – րովը, մխիթարիչ խօսքերը :

Կեանքի գառնութիւնները փոքր հասա – կէն ճաշակած որբուհի մըն էր, որու հա – մար դժուար չէր զուշակել իր ապրակից – ներուն տառապանքը եւ գործել ըստ այ – նմի : Ազնիւ այդ զգացումը կրեց ան իր սրտին մէջ, մինչեւ խոր ծերութիւն, մինչեւ մահ :

Պարտիզակցի բողոքական ընտանիքի աղջիկ եւ նախկին ուսուցչուհի տեղւոյն բողոքականներու վարժարանին, չունէր յարանուանական նեղմտութիւն : Իր յար – կին ներքեւ հաւատարապէս ի պատուի է – ին՝ պատուելին, քահանան, վարդապե – տը : Գիտէր գնահատել վաւերական ար – ժէքները :

Ցամառ ընթերցող դասական եւ արդի գրականութեան, հայերէն թէ անգլերէն լեզուներով : Հայ գրավաճառներուն մըշ – տաեւ յաճախորդ : Իր ճոխ գրադարա – նը կրնար նախանձը գրգռել ոեւէ գրա – սէր Հայու :

Ունէր Դաշնակցականի խոր ու համո – զումներ, որոնք կը պաշտպանէր գիտակ – ցօրէն եւ ըմբռնումով, իրեն համար հայ – րենասիրութիւնը բառ չէր լոկ, այլ գո – հոգութիւն, նուիրում :

Կապոյտ Քաչուհի՝ տարիներ վարեց Սէն – Լուի մասնաճիւղին նախագահու – թիւնը, վայելեց ընդհանուրին համակ – րանքն ու վստահութիւնը :

Խոնարհ այլ արդիւնաւոր Հայուհի մը եւս կ'անհետանայ Սերունդէն, որու հետզհետէ բաց ձգած տեղը միշտ ալ չի գոցուիր :

Ա. ՀԱՒՒԼԵԱՆ

×

ԲԱՐԵԿԱՄԻ ՄԸ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ձիշդ այն պահուն, երբ սփիւռքի բո – վանդակ Հայութիւնը, իր աղօթքներովը, հոգեհանգստեան պաշտամունքներովը, հաւաքոյթներովը, կ'ոգեկոչէ իր անմահ նահատակներուն յիշատակը, Սէն Ժէր – մէնի մեր փոքրաթիւ գաղութը դժբախ – տութիւնը կ'ունենայ կորնչցնելու, Ապ – րիլեան սերունդէն հրաչքով ազատած բեկոր մը, որպիսին էր մեր ողբացեալ բարեկամը՝ Օննիկ Եալընզեան :

Հազիւ կեսարիոյ ազգային վարժարա – նին չրջանը աւարտած ահա տարագրու – թեան ճամբաներուն վրայ է, եւ այդ մը – ռայլ ու դժնդակ տարիներուն մեծ զօրա – վիպ մը կը հանդիսանայ իր ընտանիքի անդամներուն : Եւ երբ կը վերջանան, ա – րիւնի, սարսափի, հալածանքի ահաւոր օրերը, դեռաբոյս երիտասարդ կը նետ – ուի Պոլիս, ուր՝ մեր ցեղին յատուկ ի – մաստութեամբը, ձեռներէցութեամբը, նիւթական բարեկեցութիւն մը կրնայ ա – պահովել : Եւ սակայն ե՛րբ Հայը ունե – ցեր է մշտատեւ խաղաղութիւն :

Հազիւ վէրքերը կը սկսին սպիանալ, ահա, Իզմիրի փլուզումը, եւ Պոլսոյ արտագաղթը, այս անգամ կուգայ Ցը – րանաս, ուր՝ հակառակ երկրի պայման – ներուն անծանօթ կը հաստատէ իր առեւ – տրական տունը :

Մեր Կաթոլիկէ կրօնականներէն հայր Յորէն վարդապետ, որ վինջը ճանչցեր էր Սեւրի Մուրատեան վարժարանը, կ'ըսէր թէ դերազանցօրէն ազգային ջերմ դգացումներով տոգորուած Հայ մըն էր, որ ջերմ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտար վարժարանին հանդէպ :

Ա. Ք.

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (128)

ԵՐԷՏՉԻ ՊՕՄՊԱՆ

●●●

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

— Փաչա, հաւատացէք, պատասխանեց Գալրդ Գաղարի դարեջրատան տէրը, ես բան մը չեմ պահեր, ամէն բան խոստո – վանեցայ, իր բնակավայրը չեմ ճանչ – նար :

— Կարելի՞ բան է. Մանօլի, կշտամբեց նախագահը, վեց ամիս, չարունակ պա – կէշրատունդ յաճախող, քեզի հետ այն տաքնձան սերտ մտերմութիւն մչակող մարդու մը բնակավայրը կարելի՞ է որ չդիտնաս :

— Ինդրեմ, փաչա, կը պատասխէր Մա – նօլի, հաւատացէք խօսքիս, անդամ մը, մէկ չարաթ չերեւցաւ Ձաղատ Արիսդի – տին, փնտռեցի գինքը, բայց կարելի չե – ղաւ գտնել. յետոյ, երբ վերստին սկը – սաւ յաճախել, իր հասցէն ուղեցի առնել, որպէսզի ուրիշ անդամ, եթէ բացակա – յէր, փնտռել տայի գինք, չատ ազաչեցի, բայց իր հասցէն չտուաւ : Ահա բոլոր տե – ղեկութիւնները, փաչա :

Մանօլի վար դրուեցաւ դարձեալ, եւ իր դարեջրատան ծառան Մանօլը բեր – ուեցաւ :

— Տղաս, Մանօլ, ըսաւ նախագահը, տէրդ ամէն բան պատմեց, դիտե՞ս, ձեր դարեջրատունը ճաղատ մը կուզար, ո՞ւր է հիմա :

— Մէկ քանի օր կայ որ մէջտեղ չկայ, պատասխանեց տղան, չատ լաւ կը ճանչ – նամ գինքը, կերուխումը սիրող, ձեռքը բաց, ամէն օր բարիձեռ կուտար ինծի, չատ աղէկ մարդ մըն էր :

— Ինչ կ'ըսես, հեգնեց նախագահը, ուրիշ ի՞նչ բարիքներ ըրած է քեզի :

— Ինչ բարիք պիտի ընէր, չարունակեց տղան, ամէն օր կը խնդացնէր դիս, ա – նուշ բնաւորութեան տէր երիտասարդ մը, ոչ միայն ես, մեր դարեջրատան բո – լոր պաշտօնեաները չատ կը սիրէին եւ կը յարդէին Ձաղատ Արիսդիտին :

— Ի՞նչ լեզու կը խօսէր, Արիսդիտին, հարցուց նախագահը :

— Սահուն թուրքերէն մը կը խօսէր, պատասխանեց տղան, մայրենի լեզուին պէս, եւ այդ լեզուով կ'երդէր առաջնա – կարգ երաժիշտներու պէս :

Նախագահը հրամայեց տղան արձակել դարեջրատան տղան, գիշերը ելլուզի մէջ պիտի լուսցնէր :

Կէս գիշերուան մէկ ժամ մնացած էր, երբ ուրիշ մը հանուեցաւ Ցանձնաժողո – վին ներկայութեան :

Այս ուրիշը դերձակ Կրիկօրին էր :

— Կրիկօրի, ըսաւ նախագահը, դուն Արիսդիտի մը կը ճանչնաս եղեր ի՞նչ տեսակ մարդ էր :

— Փաչա, պատասխանեց դերձակը դողդողալով, Ձաղատ Արիսդիտի մը կը ճանչնամ, չնորհքով երիտասարդ, մըն էր, խանութս կուգար երբեմն :

— Ի՞նչպէս ճանչցար գինքը, հարցուց նախագահը :

— Խանութիս մէկ մասը, չարունակեց դերձակը, վարձու տուած էի Գօչօ ա – նուն մէկուս մը, որ երկար տարիէ ի վեր կը ճանչնար այդ անձը :

— Ո՞ր անձը ...

— Ձաղատը, պատասխանեց դերձակը :

— Լաւ, չարունակէ ուրեմն, հրամա – յեց նախագահը, ուր է հիմա այդ Գօ – չօն :

— Աթէնք գացած էր, չարունակեց դերձակը, իր մահուան բօթը առի, սա – կայն Ձաղատը դարձեալ կը յաճախէր խանութս, եւ օր մը, մէկ ձեռք հագուստ կտրել տուաւ իրեն :

— Անունը չարձանագրեցի՞ր տետրա – կիդ մէջ, հարցուց նախագահը :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Վահէ Պալթայեան եւ զաւակները, տէր եւ Տիկին Անտրէ Էտ-կարեան, ինչպէս եւ Պզտիկեան, Տէր-տէրեան, Թէլլալեան, Սենեքերիմեան (Պուլկարիա), Հիւսնեան (Ամերիկա), Նաճարեան (Պէյրութ), Եօթնապարեան, Քինարեան, Բելիկեան ընտանիքները, խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը ի-րենց մօր, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՆԱՃԱՐԵԱՆ
(Ծնեալ Սենեքերիմեան)

որ տեղի ունեցաւ Մայիս 15ին :

Յուղարակաւորութիւնը կը կատար-ուի այս Ուրբաթ՝ Մայիս 17, ժամը 16·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ ե-կեղեցւոյ մէջ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ :

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգե-կոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Բիւ ժէ :

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԷՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՎԱՐԴԱՆ-ԵԱՆ (Վալանսէն) :

Գեղարուեստական բաժին Ֆ. Կ. Խաչ: Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ: Մեկնում սրահէն :

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայ-րերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս): Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն ի-րենց մասնակցութիւնը բերել, արձանա-գրուիլ թաղականութեան մօտ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդա-փոխութեան կայանի բացումը տեղի պի-տի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրու-թեան համար դիմել Միութեան կեդրո-նատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայա-կաններով: Պարտաւորիչ է ՊԷ ՍԷ ԺԷի պատուաստը :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
MAISON GIL
25, Rue du Four, PARIS (6e)

Կը փնտռէ ձեռնարկուներ տաբատի եւ ժիլէի համար: Շարք (սեռի): Աշխա-տանք ամբողջ տարին: Ներկայանալ աշ-խատանքի նմոյշով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8-ին, միչեւ լոյս :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
(Տպաւորութիւններ)
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐ-ՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.
Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի նաեւ հայերէն:

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ
(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ու-նենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օ-րերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միու-թեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Ա-յարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայա-նան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆա-միլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար : Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանա-փակ են :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնա-խումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյ-տը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ
1956 – 1963
Պատկերագիրք
ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ
Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ-ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ
Գին՝ 5 ֆրանք
Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ. Սա-մուէլ գրատուն :

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Լը Ֆոյի (Ռուասառ, Իզէռ) առաջին բանակումին բացումը տեղի պիտի ունե-նայ Յուլիս 1ին, 8–14 տարեկաններու համար, երկսեռ: Այս տարի մանուկները պիտի ընդունուին նաեւ «Գալուստ Կիւլ-պէնկեան» ննջարանին մէջ, որուն չինու-թիւնը աւարտելու վրայ է :

Միջազգային Բանակում մըն ալ տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 2–16, որուն պի-տի մասնակցին 16 տարեկանէն վեր եղող Հայեր, Անգլիացիներ եւ Ֆրանսացիներ, երկսեռ :

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրը-ուելու համար դիմել Բանակումներու Տնօրէն՝ Վեր. Յ. Հելվաճեանի :—

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION
6, Place de la Rotonde
St. Jérôme, MARSEILLE 13 (B. du R.)
Tél. : 62-85-10

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զավուշ խումբին, հովանաւորու-թեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմի-տէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին :

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին Հօթէլ Սքրիպի չքեղ սրահին մէջ: 20 Ա-վընիւ Ժորժ Քլեմանսօ (Նիս) :

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ :

Կը բանախօսէ Ընկեր ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաս-տիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին :—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբ-բագրութեան :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմի-ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 2[illegible]-ին: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խու-մբի ընկերական ժողովը տեղի կ'ունե-նայ այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին, Մշակ-թի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճ-ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբ-ժամը 3ին: Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հա-ուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր շ-ջանի համար ձեռնարկի մը որոշում :

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդ-մական ժողովը այս Ուրբաթ, ժ-20·30ին, Համօ Օհանջանեան սր-մէջ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Շ-կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մ-նաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբ-ընկերուհի Իրիս Պասմաճեանի բնա-բանը, ժամը 3ին, 95 Ավընիւ Արիս-Պրիան : Մեթրօ Պանեէօ– եւ Փոր-այալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳ

Այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, ԺԻՄՆԱԶ թատրոնին մէջ :

Ղեկավարութեամբ ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԿԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Օրուան յայտագիր :—

ԿԱՆԱՉԵԱՆ, ՍԻՒՆԻ, Ա. ՍԱԹԵԱՆ, ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատե-րական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասաններու :

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը [illegible] 8·45ին, Սալ Ատիառ, 4 Սքուառ [illegible] Փարիզ (7), մեթրօ Էքօլ – Միլիթէ[illegible]

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Ան-տոնեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Ան-տոնեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժի-րայր Վարժապետեան, ինչպէս նաեւ [illegible] իորդներ՝ Լ. Թօփալեան, Ա. Թար[illegible] Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկ[illegible] Բ. Թէրզեան, Կ. Թօփուզեան, Գ. Մ[illegible]միլեան :

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին: Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու հա-մար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գր-սենեակը՝ 11 Սքուառ Ալպոնի, Մ[illegible] Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Բի[illegible] Թրէվիզ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻ[illegible]
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻ[illegible]
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈ[illegible]
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ[illegible]
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈ[illegible]
LE BOSPHORE MARQUE DÉPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LO[illegible]
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 18 ՄԱՅԻՍ

SAMEDI 18 MAI 1963

ՅԳՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9609 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9609

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Ներքին խլրտումները կը շարունակեն լուրջ մտահոգութիւն պատճառել Իսմէթ Ինէօնիւի կառավարութեան :

Խորհրդարանին մէջ կռփամարտները անպակաս են: Կուսակցական, հատուածական նկատումները աւելի ծանր կը կշռեն քան ազգային ընդհանուր շահերը: Հակառակորդ կուսակցութեանց պատկանող երեսփոխաններ ու ծերակուտական ներ յաճախ չեն կրցած իրարու հանդուրժել : Ու հարցերը կը լուծուին ալա թուրքա ձեւով ,— հայհոյանքներով եւ ծեծկուուքով : Երբեմն ասպարէզ կ'իջնէ նաեւ ատրճանակը, — առանց սակայն պայթելու :

Մեր աղուէսը ամէն հնարամտութիւն ի գործ կը դնէ գոյավիճակը պահպանելու եւ յախուռն շարժումներու առաջքն առնելու համար :

Խորհրդարանէն զատ փողոցն ալ հակամարտ տարրերու բուռն ցոյցերուն եւ սպառնական ճառերուն թատր դարձած է: Հալք կուսակցութեան պատկանող երիտասարդներ եւ ուսանողներ Պոլսոյ եւ Անգարայի հրապարակներուն եւ փողոցներուն մէջ Ատալէթեաններու օձիքին կը փակին, զիրար կ'անարգեն ու կը նախատեն փոխադարձաբար : Սակայն բլրն ալ Աթաթիւրքի անունով կ'երդնուն, իրենք զիրենք թունդ հայրենասէր եւ ժողովրդավար կը հռչակեն :

Հալքեանները 1960 Մայիս 27ի յեղափոխութեան տէր ու պաշտպան կը կանգնին: Մինչ Ատալէթի կուսակիցները , իբրեւ ժառանգորդներ Մէնտերէսի դեմոկրատ կուսակցութեան, չեն քաշուիր իրենց հակառակութիւնը արտայայտելէ օրուան իշխանութեան դէմ :

Կրակին վրայ իւղ կը լեցնեն Ազգային միասնականութեան Կոմիտէի ծանօթ տասնեւչորս անդամները,— զլխաւորութեամբ գնդապետ Ալփասլան Թիւրքէշի—, որոնք 1960 Նոյեմբեր 30ին երկու տարուան համար աքսորուած էին եւ արտասահմանի զանազան երկիրներու թուրք դեսպանատանց մօտ զինուորական կցորդի պաշտօնին կոչուած :

Երկու տարին վերջացած ըլլալով , բոլորն ալ Թուրքիա վերադարձած են արդէն եւ հրապարակը կ'աղմկեն իրենց մամուլի ասուլիսներով :

Նման երկու ասուլիսներ սարքեր էին անոնք արդէն նախապէս: Առաջինը 1961ի Հոկտեմբերին Փարիզի թուրք դեսպանատան, երկրորդը 1962 Յուլիսի վերջերը Պրիւսէլի մէջ :

Ամսոյս սկիզբը գնդապետ Թիւրքէշ Անգարայի մէջ մամուլի հաւաքոյթ մը սարքելով խստիւ քննադատեց կառավարութիւնը եւ յայտնեց թէ որոշած է կազմել նոր կուսակցութիւն մը, ինը նշանաբաններով: Ասոնք են՝

1. Ազգայնականութիւն (Միլլիյէթճիլիք), 2. Հաւաքապաշտութիւն կամ Ընկերվարութիւն (Թոփլումճուլուք), 3. Ուժականութիւն կամ յեղացրջականութիւն (Կէլիշմէճիլիք), 4. Ժողովրդականութիւն (Հալքճիլիք), 5. Գաղափարականութիւն (Իւլքիւճիւլիւք), 6. Գիտականութիւն (Պիլիմճիլիք), 7. Բարոյասիրութիւն (Ահլաքճիլիք), 8. Գիւղացիականութիւն (Քէօյլիւքճիւլիւք), 9. Ճարտարարուեստ եւ թէքնիք (Սանայիճիլիք վէ Թէքնիքճիլիք):

Թիւրքէշ եւ ընկերները իբրեւ հիմ ընդունելով Աթաթիւրքի նախկին վեց նշանաբանները, աւելի զարգացուցած են զայն, աստիճան մը աւելի «յառաջդիմական» եւ յեղափոխական հովեր առնելով:

Նոր կուսակցութեան անունը պիտի ըլլայ «Թուրքիոյ անդորրութեան եւ բարձրացման ընկերակցութիւն»: Սակայն շատ յոյսեր չկան, որ յաջողութիւն գտնէ այս նոր շարժումը :

Ներքին խլրտումներու շարքին կ'արժէ նշել նաեւ բանակին մէջ երեւան եկած խմորումները՝ ընդդէմ Իսմէթի կառավարութեան: Շարժման պարագլուխները ձերբակալուելով զինուորական ատեանին յանձնուեցան :

Միւս կողմէ կառավարութիւնը այլեւս մեծամասնութեան վստահութիւնը չի վայելեր Ազգային ժողովին մէջ: Նոյնիսկ խառն դահլիճին մաս կազմող « Ենի Թիւրքիյէ եւ Ազգ. գիւղացիական կուսակցութեան անդամներէն 17 հոգի քանի մը օր առաջ դէմ քուէարկեցին կառավարութեան, որ կ'ուզէր բառնալ Ատալէթական երեսփոխան Բէշատ Օզարտայի անձեռնմխելիութիւնը : Օզարտա անարգած էր բանակը: Իսմէթի առաջարկը մերժուեցաւ 130ի դէմ 140 քուէով :

Այս պայմաններուն տակ, կը կարծուի թէ Ազգ. ժողովը պիտի լուծուի եւ քանի մը ամիսէն նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին ժողովուրդին վստահութիւնը վայելող խորհրդարան մը ունենալու համար :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ամբոխը միշտ նոյն խանդավառութեամբ կ'ընդունի պետական ղեկավարները: Այսպէս նաեւ Աթենացիներուն համար, որոնք ջերմ զգացումներ ցոյց տուին Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին հանդէպ : Մամուլը ածական չէր գտներ տը Կոլի համար որ, մէկ թերթէն միւսը կը դառնար .— « Նոր Եւրոպայի ռահվիրան», «ներշնչուած մարգարէ անկախ Եւրոպայի համար», «Ֆրանսացի ժողովուրդին անսանձ ռազմիկը » :

Տը Կոլ Աթէնք հասած էր Հինգշաբթի օր, զինուորական համազգեստով, երկու աստղ, եւ Լորէնի Խաչ մը: Փօլ Թագաւորը զինքը կ'ընդունի մառեշալի համազգեստով: Մայրաքաղաքին քաղաքապետը բարի գալուստ կը մաղթէ տը Կոլի որ իր պատասխանին մէջ, կը շեշտէ .— « Ոչ ոք, եւ մանաւանդ ո'չ Ֆրանսացի մը, չի կրնար չզգալ ինչ որ այս քաղաքը կը ներշընչէ երեք հազար տարիներէ ի վեր »:

Ճաշէն ետք, Թագաւորը թանկագին նուէրներ տալէ ետք իր հիւրերուն, տը Կոլը կը պատուէ յունական բարձրագոյն շքանշանով որ է Փրկիչի մեծ շղթան : Տը Կոլ, ապա Մաքսիմոս պալատը կը վերադառնայ եւ կ'ընդունի դիւանագիտական մարմինը: Աւելի ուշ, կարգ մը պատմական վայրեր կ'այցելէ, բայց ապահովութեան միջոցներու պատճառաւ , հազիւ կրնայ թռուցիկ ակնարկ մը նետել Պարթենոնի, Վուլքանոսի տաճարին եւ Ակրոպոլիսին վրայ, հեռուէն: Իրիկունը ճաշ մը եւ մեծ ընդունելութիւն մը արքայական պալատին մէջ: Փօլ Թագաւորը իր բաժակաճառին մէջ կը շեշտէ թէ իր երկիրը հպարտ է որ կը պատուէ Հանրապետութեան նախագահը: Թագաւորը կ'ըսէ նաեւ թէ Եւրոպայի փրկութիւնը կը գտնուի իր միութեան մէջ :

Տը Կոլ կը պատասխանէ .— « Տէ'ր արքայ, թոյլ տուէք որ յայտնեմ ձեզի թէ ինչ յուզում կը զգամ Յունաստանի հողին վրայ գտնուելով, հոն խօսք առնելով եւ այդ ընելով յանուն Ֆրանսայի » :

Ճամբորդութիւնը կը շարունակուի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ առջի օր գնդակահարուեցաւ Օլէկ Փենկովսկի, որ մահուան դատապարտուած էր քանի մը օր առաջ: Գերագոյն Խորհուրդը մերժած էր ներում շնորհել :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ թերթերու գիները պիտի բարձրանան Յունիս 1ին, իբրեւ հետեւանք լրագրողներու ամսաթոշակներու յաւելումին :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ զարմանք պատճառեց Սփաքի յայտարարութիւնը խորհրդային « Իզվեստիա» թերթին: Արդարեւ երբ Սփաք կը քննադատէ Ֆրանքեւդերման դաշինքը , ատիկա կրնան միայն զոհունակութիւն պատճառել Ռուսերուն: Զարմանալի կը թուի նաեւ թէ Սփաք կողմնակից ըլլայ Վարշաւայի եւ Ատլանտեան Ուխտերու միջեւ ոչ – յարձակողական դաշինքի մը:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Խորհրդարանը գրեթէ միաձայնութեամբ վաւերացուց Ֆրանքեւդերմանական դաշինքը:

ԿՈՐՏՈՆ ՔՈՒՓԸՐ ողջ – առողջ երկիր վերադարձաւ նախատեսուած ժամուն , թէեւ բաւական մտահոգութիւններ ծագեցան վերջին պահուն ինքնաշխատ գործիքին խանգարման պատաճռաւ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ վարչապետը յանկարծ մեկնած է Փեշտայէն: Յայտնի չէ առած ուղղութիւնը: Կը կարծուի թէ Մոսկուա գացած է :

ՍՈՒՐԻԱ կ'ամբաստանէ Մեծն Բրիտանիան եւ Միացեալ Նահանգները որոնք զօրավիգ կը կենան Իսրայէլի յարձակողականութեան :

ՆԻԻ ԵՈՐՔ ԹԱՅՄԶԻ համաձայն Արաբ Մ. Հանրապետութիւնը կրկին զօրք պիտի զրկէ Եմէն :

ԳԱՀԻՐԷԻ Ալ Ահրամի համաձայն , Դամասկոս կը պատրաստուի ուժով պարտադրել իր տեսակէտը Նասրի : Ըստ նոյն թերթին, Սուրիոյ մտադրութիւնն է նաեւ անջատ համաձայնութիւն մը ըստեղծել Իրաքի հետ, հոն ալ իշխանութիւնը Պաասականներուն ձեռքն ըլլալով: Ալ Ահրամ Նասրի բանբերը կը նկատուի:

ԼՈՒԻՃԻ ՊԱՐԹՈԼԻՆԻ, իտալացի նը – կարիչ եւ վիպագիրը մեռաւ առջի օր, 71 տարեկան էր: Իր ծանօթ վէպն է՝ «հեծանիւին Գողը » զոր Վիթթորիօ տէ Սիքա շարժանկարի վերածեց եւ դարձաւ իտալական շարժանկարի նոր իրապաշտ դպրոցին դասականներէն մէկը :

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ Գահիրէ կը հասնի Շաբաթ իսկ Ֆիտէլ Քասթրօ Ալժերիա պիտի այցելէ Մայիսի վերջ կամ Յունիսի ըսկիզբը :

ԹԻԹՕ – ՆԱՍՐ խօսակցութիւնները վերջ գտան առջի օր: Երկու կողմերն ալ գոհ են արդիւնքներէն , զորս պտղաբեր կը նկատեն : Մամուլի Թանիուկ գործակալութիւնը կ'ըսէ նոյնիսկ թէ երկու ղեկավարները պէտք չեն ունեցած ներդաշնակելու իրենց տեսակէտները որովհետեւ անոնք արդէն իսկ մերձաւոր էին եւ յաճախ նոյն տեսակէտները ունէին : Գործակալութիւնը կ'աւելցնէ թէ Թիթօ եւ Նասր խօսած են նաեւ Ատիս – Ապապայի ժողովին մասին եւ Ա. Մ. Հանրապետութեան եւ Եուկոսլաւիոյ տնտեսական գործակցութեան :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ եւ Մոնաքոյի տարակարծութիւնը վերջ գտաւ: Երկու իշխանութեանց մէջ ստորագրած նոր պայմանագրութեան համաձայն, ընկերութեանց վրայ տուրք մը կը հաստատուի եւ կարգ մը Ֆրանսացիներ զերծ կը մնան եկամուտի տուրքէն :

ՃԱՏՐԱԿԻ ախոյենական հանդիպումին 20րդ շրջանը վերջացաւ առանց փոփոխութիւն առաջ բերելու : Տիգրան Պետրոսեանն է ցարդ յաղթողը 11ուկէս կէտով մինչ աշխարհի ախոյեան՝ իր միցակիցը միայն ութուկէս կէտ ունի : Այլ խօսքով որպէսզի ռուսը պահէ իր տիտղոսը պէտք է շահի մնացած չորս խաղերէն՝ երեքը ինչ որ հաւանական չէ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՀԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՊԱԼԱՏԸ ԱԽՈՌԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ

ՈՉԽԱՐՆԵՐ ԵՒ ԷՇԵՐ Կ'ԱՐԱԾԻՆ, ԳԵՐԵԶՄԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌՋԵՒ ԴԴՈՒՄ ԿԸ ՏՆԿՈՒԻ ...

Թրքական ճիւմհուրիէթ թերթը վերի խորագիրներով կը հրատարակէ ռըփորթաժ մը Կիլիկիոյ Հայ թագաւորներու երբեմնի շքեղ պալատներու այժմու վիճակի մասին.—

Էրտեմլիի եւ Սիլիֆքէի միջեւ պատմական Կորիկոս քաղաքին մնացորդները պարտիզպաններու դաշտն է, Կիլիկիոյ հայկական պետութեան մնացորդները բաժնուած են շուրջ երեք հազար գիւղացիի միջեւ : Պարտէզներուն մեծագոյնը 190, փոքրագոյնը չորս քառակուսի մեթր է: Հողին թանձրութիւնը 5 – 10 սանթիմ է :

Բանջարեղէնները հովէն պատըսպարելու համար այդ պատմական քաղաքի մընացորդները զանազան ձեւերով աւերուած, կարգ մը տեղերը փլցուած, կարգ մը տեղերը պատ հիւսուած է: Բայց ցարդ ոչ ոք ելած եւ ըսած է. «Ո՞ւր է ձեր թափուն, այստեղ հանրային վայր է , պիտի պահպանուի »:

Գիւղացիները, որոնք կ'օգտուին պատմական վայրերէն, կ'օգտուին նաեւ ջրուղիներէն որոնք շատ հին ժամանակներէ մնացած են :

Տարիներ առաջ, օտար մասնագէտ մը՝ ուսումնասիրութիւններ կատարած էր մեր երկրին մէջ, Թուրքիայէն բաժնուած ատեն ըսած էր :

— Այն պահուն՝ երբ արժէքաւորէք ձեր պատմական գանձերը, կրնաք վերականգնիլ առանց որեւէ պետութեան օժանդակութեան կարօտելու :

Բայց մենք մեր ձեռքէն եկած ամէն բանը ըրած ենք մեր պատմական գանձերը փլցնելու, այրելու համար: Ահա՛ քանի մը նմոյշ :

Էրտեմլիէն 600 – 700 մեթր անդին, կը տեսնէք պալատի մնացորդ մը , որ պատերով շրջապատուած է: Երբ դռնէն ներս մտնէք, կը փշաքաղիք: Որովհետեւ այդ պալատի մնացորդին մեծ սրահը փորած, հողը երեւան հանած ու այդտեղը արտի մը վերածած ենք : Ամէն տեսակ անասուն կ'արածի մէջը: Քիչ մը եւս կը յառաջանաք, կը նկատէք թէ Հայոց թագաւորներուն գերեզմաններուն վրայի մասը ցորենի, տակի մասը նախախայրիք բանջարեղէնի բաժիններ կը գտնուին :

Երբ «Քըզ Քալէսի»ի ծովափի նմանակին վրայ կը բարձրանաք, զարմանքով կը տեսնէք թէ լոլիկ, սմբուկ կը հասնի բերդին մէջ :

Եւ կ'իմանաք որ զբօսաշրջիկները, որոնք փոխադրամիջոցի չգոյութենէն առանց բերդը տեսնելու ետ կը դառնան , կ'ըսեն :

— Ա՛խ, այս վայրերը մեր երկրին մէջ ըլլային ...

Եւ ետքը, կարգ մը խանութներու ցուցափեղկերուն մէջ կը կարդանք « Մէկ զբօսաշրջիկը հազար զբօսաշրջիկ կը բերէ» լոզունքը :

ՄՏԱԾՈՒՄԻ ԵՒ ՀԱՒԱՋԱՆՔԻ ՇԻԹԵՐ

Իբրեւ պրակտիկութեան պատմութիւն մեղի արուած կարգ մը հատորներու մէջ կը բացակային անունները չատերու , որոնք թերեւս բան մը աւելի արժէին յայտնութեան անունով ներկայացուած չարք մը ուրիշներէ : Այս թերին՝ նախաձեռնողներու ողջմտութեան պակասով պէտք չէ բացատրել, այլ մասամբ ազդրիւրներու պակասով, որ արդիւնք է առաւելաբար մեր ցրուած կեանքին :

×

Մեր արագ եւ ափյափոյ ընթերցումները զատապարտուած են մոռցուելու , նման չարժապատկերի այն ժապաւէններուն , որոնց ականատես կը դառնանք ու կը մոռնանք յետադային զանոնք, արագութեան մէջ ձգած թերեւս տպաւորու – թիւններուն պատճառով :

Որպէսզի ընթերցում մը դառնայ օգտակար ու արդիւնաւոր , հարկ է փնտռել հեղինակի գործին մէջ նախ՝ իր երկին առիթ տուող պատճառները, ապա՝ իր արուեստին առաւելութիւններն ու պակասները, եթէ կան, իր լեզուն, ինքնատպութեան պարագան , ոճը, եւայլն : Ու վերջնել սեղմ ու խտացած նոթեր վերյիշումներով կանդնելու համար գործին ատաղձը :

×

Գիրքերու մասին նկատումներով յայտնած մեր կարծիքները հաչուի չեն առնուիր , երբ կը հասնի ժամը ճշդելու իրական արժէքը անոնց : Ահա թէ ինչու կէս դար ետք, ուրացուած չատեր կը դառնան հետաքրքրութեան առարկայ , մինչ իրենց պատուանդաններէն վար կ'առնուին կարգ մը կուռքեր :

×

Հիմա նորոյթի կարգ անցած է խծբծել քննադատները ըսելով՝ ամէն թերթ իր քննադատը եւ « ներքինի » մտածումնե – րով զրահօսնները ունի :

Բայց մեր ո՞ր թերթը չունի իր հրապարակախօսները, իր նորավիպագիրնե – րը, իր քրոնիկագիրները եւ բանաստեղծ – ները :

Տարածեցէք ձեր երդիծանքին յօրան – ջը քիչ մըն ալ անոնց վրայ ու կ'ունենաք պատկերը թէ՛ մեր հոգեբանութեան եւ թէ՛ մեր դատումներու որակին :

×

Որքան ատեն որ չատ մը մարզերու մէջ մեր ճակատագիրը յանձնուած է մտաւոր զօրի պատրաստութեամբ զեկավարու – թեան, զարմանալու չէ կացութեան հա – մար , որուն մէջ կը գտնուի :

Անչուշտ արժէք մը կամ խմաստ մը ու – նէր Մանթեսքիէոյի այն խօսքը , թէ ա – մէն կառավարութիւն կ'արժէ զինք զոր – ծի կոչող ժողովուրդը եւ, փոխադարձա – բար , ամէն ժողովուրդ արժանի է իր ընտրած կառավարութեան :

Այն օրը , երբ մենք եւս պիտի թափան – ցենք խմաստին այս չատ պարզ ճշմար – տութեան , այդ օրը պիտի դադրին նաեւ մեր մէջ սխալ մտայնութիւններ ու նը – կատումներով մեր ճակատագիրը պիտի չյանձնենք մարդոց , որ իրենց կրպակին անդամ չնորհքով կառավարելու ի վիճա – կի չեն :

×

Պ . Դուրեան , Մ . Մեծարենց , Դ . Վա – րուժան եւ Սիամանթօ , խօսելով միայն արեւմտահայ բանաստեղծներու մասին, դարձան չորս լուսաւոր դաղաթները մեր բանաստեղծութեան : Ցաճախ կը տար – ուինք մտածելու , թէ դուցէ ամուլ փորձ մը եղաւ չատերունը , որոնք այդ մարդին մէջ աշխատեցան պարպել իրենց հոգին, երբ իրենց ճիդերը այս չորսին զրկած բարձունքներուն լոյսերը պիտի չծորէին մեր հոգիներուն : Այս մտածումը կը զա – նենք՝ զաժան՝ այն միւս մտածումին քով, որ կ'ըսէ ,— սոխակները երգելու իրաւունք ունին, բայց ո՞վ կընայ մեր – ժել երգելու իրաւունքը սարեակներու , եկաքանիկներու , նոյնիսկ մեր փողոցները լեցնող ծխաերուն :

×

Մեր արուեստը հզօր ներշնչումներով ու խոր անդրադարձներով յղացուած արուեստն է :

Ուրեմն պէտք է համբերութիւն ունե – նալ ու կեդրոնացումներով յղումներու ենթարկել իր մտածումներն ու զգացում – ները : Ահա միջոցը որ ապահով նուա – ճումներու կը տանի հեղինակ մը :

×

Լուսաւոր մտածումներու ծիրանիով պէտք է նարօտել մեր սիրտը , հասնելու համար մեծ ճշմարտութիւններու ակե – րուն :

Հաչիւները , մանր ու ճղճիմ նկատում – ներն են որ կը կրծեն մեր հոգին ու կը սպառեն մեզ միջակ մտածումներու բա – լիղներուն մէջ :

×

Մեր մտածումներուն խորքը մեր հո – գիին անկաշառ տարածականութեամբ պայմանաւորուած է , ինչպէս ձայնին ու – ժը պայմանաւորուած է անկրպտելին մէջ իր կտրած տարածականութեամբ , մենք դուրկ ենք առաջինէն , երբ նկատումները կը վարեն մեզ, այս մէկն է որ կ'անգիտանան անոնք, որ սողալով բարձրանալ կը փորձեն :

×

Մտաւոր կուռ կեդրոններէ հեռու ապրող իւրաքանչիւր հայ պարտի ստեղծել իրեն համար հոգեկան հայրենիք , որ ներկայ պարագային՝ մեր մշակոյթն է :

ՎԵՆԵՏԻԿԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ
«ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»Ի ՄԷՋ

—o—

Ս . ՂԱԶԱՐ ... Փոքրիկ Հայաստան :

— Հոմիից եմ եկել միմիայն Մխիթա – րի Տուռը տեսնելու համար— ըսաւ Վար – պետը , չողեմակոյկին դուրս ելլելով :

Ջատկին յաջորդ օրն էր . Ապրիլ 15 , ծովալճին հեզասահ կոհակները ներդաշնակ ճօճիւնով հեռուները կը փոխադրէին Ս . Ղազարի զանգակներու ղօղանջները , երթալ միանալու համար , կարծես , հայրենի երաժշտութիւնը խորհրդանշող մեծ երգահանին , որ այդ պահուն լճակին մեղմօրօր ալիքներուն վրայէն Մխիթարի տան կը մօտենար :

Պարզունակ , մաերիմ , թունդ հայրե – նասէր , զուարթ եւ ընկերական . ահաւասիկ աշխարհահռչակ երաժիշտը , դոր 3–4 ժամուան ծանօթութեամբ կրցայ ճանչ – նալ . պարզութիւն եւ անկեղծութիւն մը, որ հրապոյր կուտայ իր մեծութեան : Պարզ եւ չատ հայասէր նաեւ Նինա Մա – կարովնա , կինը մեծ երգահանին, որ իրեն կ'ընկերանար :

Մխթարեան Հայրեր , առաջնորդութեամբ Գերպ . Աբրահօր սիրալիր ողջոյնով ըն – դունեցան զինքը վանքի դուռնադեղ ծա – ղիկներով ողողուած հրապարակին վրա . Գ . Խանկէլեան (Միլանէն) իրենց առջնորդ եւ խաղերէնի թարգման կը կերանար մեր հիւրերուն :

Խաչատրեան կը խօսէր չատ մաքուր սահուն հայերէն . հարցուցի թէ երկար 40 տարի Մոսկուա բնակելով հայերէնը չէ մոռցած :

— Թիֆլիզում ես հայերէն չդիտէի . Մոսկուայում եմ սովորել : Երանի՛ հետաքրքրին իր օրինակին :

Ս . Ղազար կը գտնուէին Քոմոյին Օննիկ Մանուկեան իր ընտանիքով, ու ժիւլիներ Մ . Խամպիկեան , Տ . Ցոլա – նեան , Բ . Եղիազարեան՝ նախկին աշա – կերտներ :

Ժամը 11·30 էր . Խաչատրեան ալ իր այցը վանքին թանգարաններուն , ձեռագրատան , տպարանին . ամէն անկիւն խորհրդաբեր ուիթ կ'ընծայէր իրեն : Երկար կանգ – առաւ Կոմիտասա Վրդ . ի մատղիկ պատկերին առջեւ (ՀՄԲ . Թանկագին գամ՝ Գ . Մ . Չ . լէմ չահի չանքով գործադրուած) , դուրգուրանքով պահուած կը ցուցադրուի հազարաւոր հայ եւ օտար այցելուներու . հոն էր որ Իկոր Սթրավինսքի դէպ նկարուիլ , երբ մեղի այցելութիւնը տեղի ունեցած էր : Խաչատրեան ուզեց Սթրավինսքիի ստորագրութիւնը տեսնել ոսկեհատին մէջ , եւ ճիշդ անոր հետեւը տպագրեց ինքը՝ հայերէն լեզուով — եր – րին յարգանքով եւ հիացումով . Ա . Խաչատրեան 15 – 4 – 63 : Տիկին Խաչատրեան Ֆրանսերէն գրեց .— Շատ ուրախ եմ ճանչցած ըլլալուս համար Ս . Ղազարը եւ Մխիթարեան Հայրերը , որ պատրաստ կ'ապրին Հայրենիքի համար : Ա . Խաչատրեան Թանգարանի հայկական մասին մէջ Ալդնաուրեանի մէկ նկարի մը առիթով խօսք բացուեցաւ Շարլին վրայ .— Ո՞վ է՛սթրոյ , ի՞նչ կը մտածէք Շարլ Ալդնաուրի երգերուն մասին :

— Նրան ծանօթացայ Փարիզում, որպէս դաղնադաւոր տղայ է, ափսոս որ բոլոր բաներ է գրում ...

Տիկին Նինա յափշտակութեամբ կը դիտէր Ա . Յովսեփովկիի նկարները, եւ ան – եղաւ զարմանքը երբ իմացաւ թէ նկարիչին երկրայրը , Հ . Գարրիէլ , Մխիթարեան էր :

Կուտինայի հայկական յախճապակիներու առջեւ (նուէր Պ . Պօղոս Իսկենտէրի) , վարպետը չկրցաւ զսպել իր խանդավառութիւնը ու կնոջը դառնալով ըսաւ .— Նինա՛ , Նինա՛ , ի՞նչ տպաւորիչ ժողովուրդ ենք . ուր որ երթանք Հայերը , տպաւորիչ Հայեր : «Մեծագործ ժողովուրդ» կրկնեց Տիկին Նինա Չաուրեան , հայերէն լեզուով :

— Դժբախտաբար , բաւ Խաչատրեան Սփիւռքում տպաւորիչ Հայերից քանիսն էք միայն ճանաչում . Համբարձումեան , Մերկելեան , Ալիխանեան . . . զուտ էք ասէք նաեւ Խաչատրեան . սրանից քանի մի քանիսն են միայն . սրանց հետ ես ինքս լիս է հանդիպել հայորդիներու մի քա – նի տասնեակի , որոնք ինձ համար ներկայացուցիչ են Հայրենիքի ամբողջ ազգաբնակչութեան : Ես ինքս ինձ համար ասում եմ , որ ես ներկայացնում եմ Հայաստանի ամբողջ ազգաբնակչութիւնը , որովհետեւ ես ինձ համարում եմ Հայաստանի ամբողջ ազգաբնակչութեան ներկայացուցիչ :

Ծերունիները դանդաղ վեր կացան , ի – խծով մի վերջին հայեացք նետեցին դէպի խարոյկը , հազան թաթմանները վերցնելով սղոցն ու կացինները , դուրս ելան :

— Բանդիան իրաւացի է , — հառաչեց օրնիտոլոգը : — Պէտք չէ նստել քննել , կի մօտ : Դրանից յետոյ ցուրտն ավելի դժուարացնում :

— Բանդիաները միշտ իրաւացի են — հաստատեց պատմաբանը :

Բոլոր միւս ծառ կտրողներն ալ եկան էին ազգնաւոր սղոցներով՝ փայտէ շինակի վրայ ամրացուած տատասկանման պողպատէ նեղ ժապաւէններով , որոնք միայնակ սղոցելու համար էին : Բայց ծերունիներն ուժ չունէին միայնակ սղոցելու , ուստի եւ նրանց տուել էին զոյգ զոյգ : Ջրհեղեղեան լայնաչերտ սղոց՝ երկու թերով : Պպզում , չոքում եւ դանդաղ ես ծառի երկու կողմերում եւ դանդաղ ծերունիները , սկսում , խըզ՝ լինձ , խըզ՝ դէպի քեզ ...

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐ...

(1 Շար .)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ԾԱՂԻԿ»

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԹՌՉՈՒՆ

—o—

Երկու ծեր կալանաւորներ , մաղակալ – ուած , կեղտոտ , նստել էին փոքրիկ խո – րոյկի մօտ եւ տաքանում էին : Նրանք թաթմանները (ձեռնոց) դրել էին մի կողմ եւ ծերութիւնից ու կիսաքաղց կեանքից նիհարած իրենց մատները չռել էին դէպի կրակը , կարծես կատարում էին կրակապաշտ քուրմերի ինչ որ արարողութիւն :

Իսկ մէջքերի կողմից նրանց կաշկան – դել էր հիւսիսային ձմեռուայ սառնա – մանիքը :

Շուրջը , ամէն տեղ , ծառ էին սղո – ցում քրիգադի միւս անդամները՝ բոլորը քաղաքական կալանաւորներ : Մերթ այս կողմից , մերթ այն՝ յանկարծ լսւում էր ճռնչիւն , փշատերեւների խշշոց եւ ընկ – նող ծառերի թրմփոցը : Իսկոյն վրայ էին հասնում քրիգադի ամենաթուլակազմ անդամները , որոնք այլեւս ուժ չունէին ծառեր տապալելու , եւ կտրատում էին ընկածի ճիւղերը , կրում դէպի արձակ տարածութիւն , վառում : Ամէն անդամ , երբ ճիւղերի մի նոր խուրձ էին թափում կրակի վրայ , թարմ փշատերեւները , վառուելուց առաջ ճարճատում էին տաս – նեակ հաղարաւոր փոքրիկ ճայթիւններ – րով :

— Աղիքներս դալարւում են , — ասաց ծերունիներից մէկը՝ ունկնդրելով այդ հնչիւններին . — ճիշդ եւ ճիշդ այդպիսի ճարճատիւն էր լսւում , երբ հալած իւղի մէջ ղցում էին խմորէ բլիթը՝ տապակելու համար ...

— Այո ... — համաձայնուեց միւս ծե – րունին՝ հառաչելով :

Հարաստատ զաւակն անդամ չէր ճանա – չի , որ բամպակած զլխարկների ականջակալները ծնօտների տակ կապած , բամ – պակաթաճկոններ , բամպակաշալուարներ եւ բամպակէ բայբակ դուլպաների վրայ կեղեւատրեխներ հագած այդ երկու ծե – րունիներից մէկը Մոսկուայի համալսա – րանի դասախօս , պրոֆէսօր կուդրեաւ – ցեւն էր , մասնագիտութեամբ պատմա – բան , իսկ միւսը՝ Դիտութիւնների Ակա – դեմիայի իսկական անդամ , օրնիտոլոգ , այսինքն թռչնագէտ Ռուդնիցկին :

Պրոֆէսօրը բուշլատի զրպանից հանեց առաւօտեան ստացած հայկ մնացորդը , դրեց բերանը եւ սկսեց ծամել :

— Լաւ չէք անում , Եւգենի Վարֆոլո – միչ .— դլուխն օրօրեց օրնիտոլոգը : — Ամբողջ փայը հարկաւոր է ուտել առա – ւօտեան , միանգամից , որ բաւականու – թիւն ստանաք :

— Բաւականութեան մասին էք մտա – ծում ... — դլուխն օրօրեց պրոֆէսօր Կուդրեացեւը : — Հարկաւոր է ամբողջ օրուան ընթացքում իւղ լցնել մեր հանդ – չող օրգանիզմի ճրագի վրայ :

— Հացի քանակը դրանից չի փոխւում , Եւգենի Վարֆոլոմիչ :

— Թռչնագէտ էք , եւ այդպիսի բաներ էք ասում : Ալեքսէյ Ելիզարովիչ :— Մի – թէ՞ տարբերութիւն չկայ , երբ միանգա – մից ես ընդունում սնունդը եւ երբ , ընդ հակառակն :

Նրանց խօսակցութիւնը ընդհատուեց : Արագ մօտեցաւ բրիգադիրը՝ բանդիտիզ – մի համար ձերբակալուած յանցագործ , բարձրահասակ , յաղթանդամ , ձեռքերը ֆրէնչի զրպանները դրած :

— Ապա , ծերուկներ , ծերուկներ ,— առանց բարկութեան , հովանաւորաբար , չտապեցրեց նա , — վեր կացէք , չիա – տել է հարկաւոր կամաց – կամաց :

Եւ , քանիերորդ անդամը լինելով , կրկ – նեց բոլոր ճամբարներում չատ գործած – ուելուց զահլա տարած եւ ապշութեան աստիճանի հասած իմաստութիւնը :

— Մեծ պայոկը (օրուան հացի բաժի – նը) դանուում է այ այն վերջին ծառի զա – զաթին : Պիտի կտրէք , որ լծեցնէք ...

Եւ չարունակեց քայլել դէպի միւս աշ – խատողները՝ մի տեղում կրկնելով հովա – նաւորող խօսքերը , մի այլ տեղում բար – կացած հայհոյելով իր բանդիտային կո – չորդով :

Ծերունիները դանդաղ վեր կացան , ի – խծով մի վերջին հայեացք նետեցին դէպի խարոյկը , հազան թաթմանները վերցնելով սղոցն ու կացինները , դնդ – ցին :

— Բանդիան իրաւացի է , — հառաչեց օրնիտոլոգը : — Պէտք չէ նստել քննել , կի մօտ : Դրանից յետոյ ցուրտն ավելի դժուարացնում :

— Բանդիաները միշտ իրաւացի են — հաստատեց պատմաբանը :

Բոլոր միւս ծառ կտրողներն ալ եկան էին ազգնաւոր սղոցներով՝ փայտէ շինակի վրայ ամրացուած տատասկանման պողպատէ նեղ ժապաւէններով , որոնք միայնակ սղոցելու համար էին : Բայց ծերունիներն ուժ չունէին միայնակ սղոցելու , ուստի եւ նրանց տուել էին զոյգ զոյգ : Ջրհեղեղեան լայնաչերտ սղոց՝ երկու թերով : Պպզում , չոքում եւ դանդաղ ես ծառի երկու կողմերում եւ դանդաղ ծերունիները , սկսում , խըզ՝ լինձ , խըզ՝ դէպի քեզ ...

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐ...

(1 Շար .)

ՎԱՅԵՏՅԱՆ ՕՐԱՑՈՒՑԱԿԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՀԱՆՈՑ ՕՐԱՑՈՒՑԱԿԸ

— Ամառվան պես ...

— Ինչ ...

— Ամառվան պես ամեն ինչ ծաղկում է, ամեն ինչ ծիլ ու ծիլ է արձակում, ամեն ինչ ուրախ է, ամեն ինչ ժպտում է ու ծիծաղում ...

— Հա՛, ամեն ինչ ժպտում է ու ծիծաղում, չէ՞, ասես ոչ մի վիշտ չկա աշխարհում ...

— Ինչո՞ւ չկա, կա՛ է, կա՛ է վիշտ, ինչպես ուրախություն կա, ինչպես ցավ կա, ինչպես ... Ինչո՞ւ չկա, ինչո՞ւ չկա, ես ինքս ունեմ իմ վիշտը, ես ինքս ունեմ իմ ցավը, ես ինքս ունեմ իմ ... Ես ինքս ունեմ իմ ... Ես ինքս ունեմ իմ ...

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Հայ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ գաղութիս կազմակերպութեանց, կ'ոգեկոչուի Կիրակի (19 Մայիս), ժամը 15·30ին Սալ Սէն Լուի, Բիւ ժէ :

Կը նախագահէ Պ. Տ. ՍՏԱՄՊՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսի ՏԷՐ ՆԱՐԵԿ ՔՀՆՅ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (Վալանսէն) :

Գեղարուեստական բաժին Ֆ. Կ. Խաչ: Հայ Նախկին Մարտիկները ի յիշատակ նահատակաց ծաղկեփունջ մը Անծանօթ Զինուորի վրայ: Մեկնում սրահէն :

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայրերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս): Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՓԱՐԻԶ – ԼԻՈՆ – ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ .— Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Բարսեղ Խրիմեան, Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Խրիմեան, Յակոբ Խրիմեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Խրիմեան, Աբրահամ Խրիմեան կը ծանուցանեն թէ ձայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հինգշաբթի (23 Մայիս) Համբարձման օրը, ժամը 10ին Լիոնի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ (83 Բիւ Լուի Պլան) իրենց սիրեցեալ ծնողաց, եղբօր եւ հարսին

ԿԱՐԱՊԵՏ ԽՐԻՄԵԱՆԻ (քառասունքին) եւ կնոջ ԱՆԱՀԻՏ ԽՐԻՄԵԱՆԻ (մահուան տասնեւհինգամեակին առթիւ) :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք իրենց սրտաբուխ նուիրատուութեամբ մասնակցեցան ծոմապահութեան օրուան առթիւ եղած հանգանակութեանը :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հարիւր Ֆրանք ընկերուհի Տիկին Մաքրուհի Ս. Սալավանեանէ իր ողբ. ամուսնոյն մահուան առթիւ, դպրոցի Ֆոնտին :

Նոյն առթիւ ընկերուհիներ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն հետեւեալ գումարները:

Տէր եւ Տիկին Տիգրանուհի Լիօտիս 30 Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ավաւեան քսան Ֆրանք :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ ժէի պատուաստը :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
(Տպաւորութիւններ)
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝
Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.
Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝
«ՅԱՌԱՋ»

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան :

Շաբաթ երեկոյ (Մայիս 18), ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ :

Կը նախագահէ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԱՍԻՆ

Կը խօսի (նաեւ հայերէն) .—

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ
(Henri Verneuil)

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման տօնին առթիւ, Մայիս 23, Հինգշաբթի օր, ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու հաղորդութեան օր, Հայրապետական Պատուրիակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի նախագահութեամբ :

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ հաղորդութեան պատրաստուող երախաները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար : Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8ին, միչեւ լոյս :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

×

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ
1956 – 1963
Պատկերագիրք
ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ
Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ
Գին՝ 5 ֆրանք
Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ. Սամուէլ գրատուն :

ՄԱՅԻՍ 28
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զավուշ խումբին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նիսի Նոր Սերունդի «Հայաստան» խումբին :

Կիրակի (Մայիս 19) ժամը 15ին Հօթէլ Սքրիպի չքեղ սրահին մէջ: 20 Ավընիւ ժորժ Քլեմանսօ (Նիս) :

Կը նախագահէ Ընկերուհի ՀԵՐՄԻՆԷ ՄԻՍՔՃԵԱՆ :

Կը բանախօսէ Ընկեր ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին Մշակութային Տան մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբթի, ժամը 3ին: Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հաշուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր շրջանի համար ձեռնարկի մը որոշում :

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. անդամական ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ընկերուհի Իրիս Պասմաճեանի բնակարանը, ժամը 3ին, 95 Ավընիւ Արիսթիդ Պրիան : Մեթրօ Պանեէօ– եւ Փոր-Ռոյալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

Այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, ԺԻՄՆԱԶ թատրոնին մէջ :

Ղեկավարութեամբ ՐԱՖՖԻ ԲԱԲԿԷՆ ՍՎԱՃԵԱՆԻ

Օրուան յայտագիր .—

ԿԱՆԱՉԵԱՆ, ՍԻՒՆԻ, Ա. ՍԱԹԵԱՆ, ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց յանձնախումբը կազմակերպած է թատերական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ ծանօթ դերասաններու :

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8·45ին, Սալ Ատիառ, 4 Սքուառ Ռոմ Փարիզ (7), մեթրօ Էքօլ – Միլիթէր

Կը ներկայացուի՝

ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քոմէտի – տռամ 4 արար, Փիէռ Վոլֆի

Կը մասնակցին.— Տիկին Զարուհի Անտոնեան, Տիկին Սիրուհի Նշանեան, Պ. Նուրհան Մարգարեան, Պ. Միհրան Անտոնեան, Պ. Տրդատ Նշանեան, Պ. Ժիրայր Վարժապետեան, ինչպէս նաեւ իորդներ՝ Լ. Թօփալեան, Ա. Թարաթ, Ա. Մարանկոզեան, Պ. Պ. Ն. Պշտիկեան, Բ. Թէրզեան, Կ. Թօփուզեան, Գ. Մամիլեան :

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Ներկայացումը կը սկսի ժամը ճիշդ 20·45ին, սրահին դուռները կը բացուին ժամը 20ին: Կը խնդրուի խիստ ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսերը նախապէս հայթայթելու համար դիմել՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը՝ 11 Սքուառ Ալպոնի, Մեթրօ Փասի կամ Մարգարեանի, 32 Բիւ Թրէվիզ :

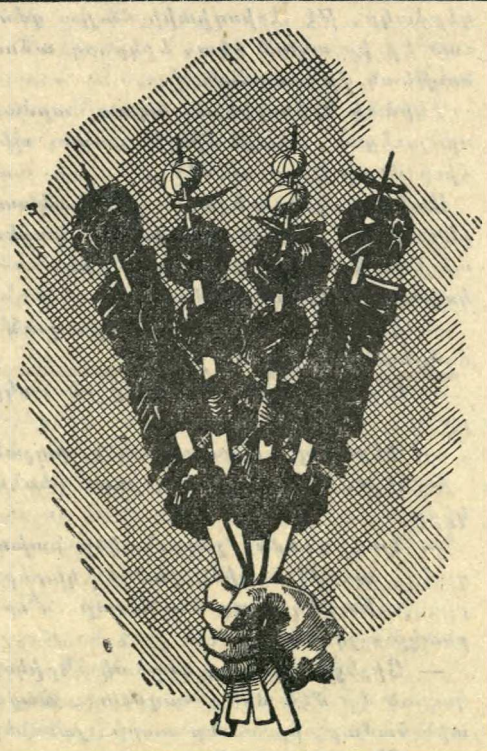

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :
Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 19 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9610 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9610

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԸ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Երջանկայիշակ Զարեհ Ա. Կաթողիկոս, 1956 Փետրուար 20ին, ընտրութենէն անմիջապէս վերջ իր առաջին «սրտագին ողջոյնի խօսքը» ուղղած էր «Էջմիածնայ նախամեծար Մայր Աթոռին, անոր արժանընտիր գահակալ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, այն հաստատ համոզումով եւ դիտակցութեամբ», որ երկու Աթոռները «լծակիցներ եւ գործակիցներ են նո՛յն ժողովուրդին: Ու աւելցուցած էր. «Մեր Աթոռին կապը պիտի մնայ անքակտելի Էջմիածնայ հետ»:

Հետեւելով իր յաւէտ ողբացեալ եղբայրակցի օրինակին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոս Խորէն Ա. Բարոյեան, Մայիս 5ին, ընտրութենէն անմիջապէս վերջ պատգամաւորական ժողովին առջեւ արտասանած ուղերձին մէջ կ՛ըսէր.

«Իմ եղբայրական սիրոյ եւ քրիստոնէական ողջոյնի առաջին խօսքը կ՛ուղղեմ նախամեծար Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ անոր վեհափառ գահակալին Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, մաղթելով իրեն երջանիկ եւ քաջառողջ կեանք, ցանկանալով որ իր բոլոր ճիգերն ու ջանքերը արգասաւորուին եւ պտղաբերուին, ի պայծառութիւն Հայ. Առաքել. Ս. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Էջմիածնի»:

Իսկ նախ քան ընտրութիւնը, Սփիւռքի խմբագրութեան հարցումին պատասխանելով յայտարարած էր.

«Կ՛ուզենք սրտովին հաստատուած տեսնել սէր եւ միութիւն Հայրապետական երկու Աթոռներու եւ անոնց երկու Գահակալներուն միջեւ»:

Ո՛չ ոք կրնայ կասկածիլ անկեղծութեանը վրայ վերոյիշեալ յայտարարութեանց, արտասանուած հանդիսաւոր առիթներով:

Դժբախտաբար Էջմիածին չէր բարեհաճած փոխադարձել երանաշնորհ Զարեհ Կաթողիկոսի «սրտագին ողջոյնի խօսք»ին: Ու գիտենք թէ որքան անարդար եղաւ Անոր հանդէպ, ի կենդանութեան:

Մխիթարական էր սակայն տեսնել, որ Վազգէն Ա. «խոր կսկիծով ընդունեց» վեհափառ Զարեհ Ա.ի վախճանման «անսպասելի եւ դառնաղէտ գոյժը» եւ աղօթեց «Փրկչի Իջման Սուրբ Սեղանի առաջ իր սիրեցեալ եղբօր արդար հոգւոյն խաղաղութեան եւ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի անսասանութեան համար»:

Յետ մահու հոգելոյս հայրապետի յիշատակին մատուցուած այս յարգանքի անկեղծութեան հաւատացած ենք: Սակայն չենք կրցած ըմբռնել թէ ինչո՞ւ Էջմիածնի դահակալը Մայր Աթոռի ցաւակցական հեռագրին մէջ տակաւին կը յամառի «Կաթողիկոս» տիտղոսը զլանալ Վեհ. Զարեհ Ա.ի, զոր կը շարունակէ անուանել «Սրբազան Աթոռակալ»:

Ուրեմն մահն իսկ չէ կրցած փարատել արուեստականօրէն ստեղծուած թիւրիմացութիւններն ու գործուած անիրաւութիւնները:

Որքան ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ Վեհ. Վազգէն Ա. գործի վերածէր «սիրոյ, եղբայրութեան, միասնականութեան եւ խաղաղութեան» մասին յաճախակի յեղյեղած իր հոգեշահ քարոզները Միածնէջ տաճարի բեմէն եւ սրբատառ կոնդակներու էջերէն:

Եթէ՝ մոռնալով քէն ու ատելութիւն, քրիստոնէական ոգիով, պատասխանէր նորընտիր Խորէն Ա. Կաթողիկոսի «եղբայրական սիրոյ եւ «քրիստոնէական ողջոյնի առաջին խօսք»ին՝ ուղղուած «նախամեծար Մայր Աթոռ»ին եւ անոր «վեհափառ գահակալ»ին:

Մայիս 5ին միաձայնութեամբ կատարուած ընտրութիւնը եւ Մայիս 12ի փառաշուք օծումը անգամ մը եւս ցոյց տուին թէ ի՛նչ ամուր հիմերու վրայ կառուցուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռը:

Էջմիածին չի կրնար զլանալ անոր իր «օրհնութիւնը»:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻ

ԻՐ ՈՒՂԵՐՁԸ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒՆ

Նախագահ տը Կոլ շատ յատկանշական նկատուած ճառ մը խօսած է յոյն խորհրդարանի անդամներուն, որոնք բոլորն ալ, բացի ծայրայեղ ձախէն, մեծ խանդավառութեամբ ծափահարած են:

Խորհրդարանի նախագահին խօսքէն ետք, երեք հարիւր երեսփոխաններ՝ ոտքի, ողջունած են տը Կոլը: Ֆրանսայի նախագահը նախ կը պատուէ Յոյներուն քաջութիւնն ու դիմադրական ոգին, ապա գովքը կը հիւսէ Յունաստանի սարգաւորման ճիգին.— «Ի հարկէ, գիտենք դուք եւ ես, որ ճիգը իր պահանջներն ունի եւ որ յառաջդիմութեան ամէնէն դէշ թշնամիներն են.— Դիւրութիւնը, լքումը եւ ամբոխավարութիւնը: Բայց ձեզի ինչպէս մեզի համար, ինչ դժուարութիւններ ալ պարտադրէ մեզի մեր բարգաւաճումը, մարդոց բարիքն է մեր վերջին հեռանկարը: Քաղաքակրթութիւնը որ ծնաւ, շնորհիւ Յունաստանի, մեր Միջերկրականի ափերուն վրայ, զոր, յետագային Եւրոպայի ժողովուրդները եւ ի մասնաւորի Ֆրանսան ծաղկեցնել տուին իրենց մօտ եւ տարածեցին հեռուն, անկասկած հաւաքականութեանց խիստ կանոններ պարտադրեց»: Ապա տը Կոլ կը շեշտէ Յունաստանի դիրքին կարեւորութիւնը զինակցութեան համար եւ կ՛ոգեկոչէ եւրոպական կառուցումը: Երբ խորհրդարանի նախագահը կը յայտնէ թէ յաջորդ նիստը տեղի կ՛ունենայ երեքշաբթի, տը Կոլ ժպտելով կ՛աւելցնէ՝ յունարէն.— Լիէթայ ի Սինետրիասիս (նիստը փակուած է):

Շաբաթ իրիկուն տը Կոլ շքեղ ընդունելութիւն մը կուտար թագաւորին եւ թագուհիին Ֆրանսական դեսպանատան մէջ: Այս առթիւ մասնաւոր նկարներ բերուած էին Լուվրի թանգարանին զարդարելու համար դեսպանատան պատերը:

Կիրակի օր, նախագահը եւ կինը Սելանիկ կ՛երթան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲ Մ. Հանրապետութեան պատուիրակ եւ ՄԱԿի օժանդակ ընդհ. քարտուղար՝ Օմար Լութֆի յանկարծամահ եղաւ Նիւ Եորքի ՄԱԿի շէնքին մէջ երբ վերելակին կը սպասէր: Ծնած էր Գահիրէ, 1908ին: Աւարտած էր Գահիրէի իրաւաբանական համալսարանը:

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ հասած լուրերուն համաձայն Սէուտ թագաւորի վիճակը ծանր է:

ՊԱՂՏԱՏԻ Ատեանը յիսուն իրաքցի զինուորներու դէմ մահապատիժ պահանջեց: Ասոնց դէմ եղած ամբաստանութիւնն այն է որ համայնավար դաւ մը կազմակերպած էին կառավարութիւնը տապալելու համար:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ, սուրիական յեղափոխութեան խորհուրդին նախագահը՝ Աթասի յայտարարեց թէ շատ մօտ են մեծ յաղթանակին, ոչ մէկ տարակարծութիւն կրնայ ծագիլ Ապրիլ 17ի համաձայնագիրը ստորագրող երեք եղբայրներուն միջեւ (Իրաք – Սուրիա – Եգիպտոս):

ՔՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ օրէ օր կը բարդանայ: Կը պարզուի թէ Պարզանի Եգիպտացիներու օգնութիւնը կ՛ուզէ իրենց տեսակէտները պարտադրելու համար Պաղտատի կառավարութեան:

ՓԻԷՐ ՔՈՒՐԹԱՏԻ յուզարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ օր, Փէր Լաշէզի գերեզմանատունը: Դամբանականը խօսած է Էթիէն Ֆաժոն, յանուն համայնավար կուսակցութեան:

ՊԵԼԺԻՈՅ Փաօլա իշխանուհին երրորդ զաւակ մը կը սպասէ աշնան համար: Կառքի թեթեւ արկած մը ունեցաւ առջի օր երբ Փարիզէն Պրիւսէլ կը վերադառնար, բայց միայն դէմքին վրայ թեթեւ վէրքեր ունեցաւ:

ԴԷՊԻ ՄՈՍԿՈՒԱ իր ճամբուն վրայ, Հունգարիոյ վարչապետը՝ Եանոս Քատար Վարշաւա հանդիպեցաւ:

ՊՕՏՈՒԷՆ եւ Ֆապիոլա Պրիւսէլ վերադարձան: Երեք օրուան պաշտօնական այցելութենէ մը ետք Անգլիա:

ԽՐՈՒՇՁԵՒ ընդունած է Շուէտ այցելել, բայց թուականը ցարդ չէ որոշուած:

ՔԵՆԸՏԻ Պապին հետ ալ պիտի տեսնուի, Յունիսին Իտալիա կատարած իր ճամբորդութեան ընթացքին:

ԹԻԹՕ լատին Ամերիկա պիտի այցելէ աշնան:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ եւ Փարիզի պաշտօնական շրջանակները կը հերքեն այն լուրը ըստ որուն Քենըտի – տը Կոլ հանդիպում մը տեղի պիտի ունենայ Միացեալ Նահանգներու նախագահին Եւրոպական ճամբորդութեան ընթացքին: Քենըտի Իտալիա, արեւմտեան Գերմանիա, Պերլին եւ Իրլանտա պիտի այցելէ:

ՊԻՐՄԻՆԿԱՄԻ մէջ կացութիւնը հանդարտած է: Քենըտիի յատուկ բանագնացը Ուոշինկթըն վերադարձած է, Ալապամա իր ներկայութիւնը աւելորդ նկատելով:

ԳՆԴ. ՊՈՒՄԵՏԻԷՆ որ Ալժերիոյ պաշտպանութեան նախարարն է, փոխ-վարչապետ ալ նշանակուեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ձայն – պատկերասփիւռի վարչական եւ արուեստի պաշտօնէութիւնը գործադուլ հռչակած է Երկուշաբթի օրուան համար:

ԳԱՀԻՐԷԻ Ալ – Ահրամի խմբագրապետը յայտարարեց թէ Պասսին հետ խզում մը անխուսափելի է:

«ԹՈՒԻՍԹԻ» մամուլին տպաքանակը օրէ օր կը բարձրանայ: «Ողջոյն, ընկերներ» (Սալիւ, լէ քոփէն) որ 190 հազար օրինակով սկսած էր: Սեպտեմբերին 300 հազարի հասած է, 440 հազարի՝ Նոյեմբերին, 520՝ Դեկտեմբերին եւ 1963ին Մայիսին՝ 938·210ի:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պաշտպանութեան նախկին նախարարը Իսրայէլ պիտի այցելէ Մայիս 27էն Յունիս 7: Հրաւիրուած էր երբ տակաւին նախարար էր:

ՍՈՒՐԷՆ ԽԱՆԱՄԻՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ, ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻՆ ՈՒՂԵՐՁԸ

Խորէն Ա.ի օծումէն ետք, նոյն օրը՝ Մայիս 12 կը կատարուէր Սուրէն Խանամիրեան վարժարանին հիմնարկէքի արարողութիւնը ի ներկայութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոս Խորէն Ա.ի:

Ստորեւ Ս. Խանամիրեանի ուղերձը:

Վեհափառ Տէր,
Սրբազան հայրեր,
Յարգելի պատգամաւորներ,
Սիրելի բարեկամներ,

Սրտի խոր յուզումով է որ այսօր, ձեզի հետ, ներկայ կ՛ըլլանք հիմնարկէքի այս խորհրդանշական արարողութեան, զոր որոշած էինք ընել ասկէ երկու ամիս առաջ, երջանկայիշատակ եւ մեր բոլորին շատ սիրելի Զարեհ Կաթողիկոսի ներկայութեան. անոր՝ որուն սրտին այնքան մօտ էր հայ մանուկի հայեցի դաստիարակութիւնը եւ որուն անմիջական ներկայութիւնը եւ շունչը Դպրեվանքի կողքին, որքան բարերար ազդեցութիւն պիտի ունենար վանքի սաներուն հոգիները պատրաստելու գերին մէջ:

Ասկէ մօտ տարի մը առաջ, երբ Տէր Խորէն Սրբազանին հաւանութիւնս կուտայի, Ս. Նշան վարժարանի հոգին վրայ նոր գոլէճ մը շինելու, աչքիս առջեւ կը պատկերանային, շատ յստակօրէն, իմ դպրոցական առաջին քայլերս, որոնք կ՛ուղղուէին դէպի Ս. Նշան: Հոն էր որ մանկապարտէզի Բողբոջ դասարանէն ըսկըսեալ մինչեւ նախակրթարանի աւարտական դասարանը, սորվեցայ ճանչնալ իմ ազգիս հարազատ զաւակները, անոնց հետ միասին ծանօթանալով մեր եկեղեցական, ինչպէս նաեւ ազգային պատմութեան: Չէք կրնար երեւակայել, որքան հպարտութեամբ լեցուցած է իմ մանուկի հոգիս մեր հարուստ անցեալն, ըլլայ ան յաջողութիւններով կամ քաղաքական ձախողութիւններով: Մեր պատմութիւնը եղած է ինծի համար ներշնչումի եւ յուսադրութեան մէկ աղբիւր, եւ ամէն անգամ որ դժուարութեան մը առջեւ գտնուած եմ, աչքի առջեւ ունեցած եմ մեր ազգին գոյատեւման պայքարը, որ տարուած է այնքան նեղ պայմաններու տակ:

Եւ սակայն, յաջողելու համար մեր այս արդար պայքարին մէջ, մենք շատ մօտէն պէտք է զբաղինք մեր ուսումնական գործով, կերտենք նոր մանկապարտէզներ, նոր նախակրթարաններ, նոր վարժարաններ, որպէսզի մեր ազգին բոլոր զաւակները ունենան առիթը՝ գալու եւ ծանօթանալու մեր մեծասքանչ լեզուին, մեր Ս. Եկեղեցւոյ պատմութեան, մկրտուին հայեցի դաստիարակութեամբ եւ ճակատաբաց ու հպարտօրէն ներկայացնեն զիրենք իբր հայ ազգի զաւակներ:

Ես ուրախ եմ այսօր, որ առիթը կ՛ունենամ այս դպրոցով, իմ երախտագիտական տուրքս բերելու ազգիս, որ ինծի ծնունդ տուաւ, եւ դպրոցիս, որ ինծի գիտակից դարձուց մեր անցեալին, հը-պարտութեամբ լեցնելով իմ սիրտը:

Մաղթանքս է, որ ասկէ վերջ ալ, մեր ազգին զաւակները հարիւրներով եւ հազարներով դան եւ այս նոր վարժարանի յարկին տակ, հաղորդուին իրենց պապերու պատմութիւնով եւ լեզուով:

Սիրելի Վեհափառ, չափազանց երջանիկ եմ, որ ձեր օծումէն անմիջապէս վերջ, ձեր անդրանիկ ձեռնարկը կ՛ըլլայ շինարարական գործ մը, դպրոցի մը հիմնարկէքը, ժեսթ մը, զոր կը կատարէք իբրեւ ազգապահպանման սուրբ առաքելութիւնը խորհրդանշող մեր հոգեւոր եւ ազգային պետը:

Կը մաղթեմ, եւ վստահ ալ եմ ատոր արդէն, որ ձեր գահակալութեան շրջանը հարուստ եւ արդիւնաբեր կ՛ըլլայ՝ ձեր բոլոր ձեռնարկներուն համար, ինչ մարզի մէջ ալ ըլլան անոնք. եւ դուք կ՛ըլլաք մեր սիրելի Լիբանանի եւ իր լուսամիտ առաջնորդ Զօր. Ֆուատ Շեհապի իշխանութեան օրին, մեր եկեղեցական արդի պատմութեան Խորէն Ա. Շինարար Հայրապետը:

Կեցցէ մեր սիրելի Լիբանանը, եւ կեցցէ Հայ Ազգը:

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ա.

Կարելի է ասել պատմական շաբաթ — Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծումի Մայիս 5 – 12 օրերը: Պատմական ոչ միայն Լիբանանի Հայոց, այլեւ ընդհանուր Հայութեան համար :

Մամուլը հաղորդել է արդէն դէպքերի մանրամասնութիւնները: Մնում է միայն առարկայական գնահատութիւնը դէպքերի՝ ելակէտ ունենալով ներկայ ազգային եւ միջազգային կացութիւնը :

Ազգային պատկերը այսօր հետեւեալն է. —

Աշխարհագրական եւ քաղաքական տեսակէտից հայ ժողովուրդը այժմ բաժնուած է մի քանի քաղաքական ու տնտեսական միջավայրերի :

Շուրջ 1·750·000 Հայեր ապրում են Հայաստանի հողի վրայ, երեւութապէս պահելով ազգային յատկանիշը, իրապէս ենթակայ համայնավարութեան միջազգային վարչաձեւի ռուսութեան ճնշող ազդեցութեան տակ :

Շուրջ մէկ միլիոն Հայեր գտնւում են Հայաստանի սահմանակից Վրաստանի եւ Ադրբեջանի մէջ՝ Վրաց եւ Ազերի պետականութեան ներքեւ՝ առանց որեւէ յարաբերութեան Հայաստանի հետ :

Աւելի քան կէս միլիոն Հայեր ցրուած են Հիւս. Կովկասի, Ուկրայնիայի, Մոսկուայի, Դոնի շրջանում, եւ Սովետ. Միութեան ամբողջ տարածքի վրայ՝ ամէն տեսակէտից կտրուած Հայաստանից եւ ընդհանուր Հայութիւնից :

Համաձայն 1959 թ. Յունուարի մարդահամարի տուեալների, Սովետ. Միութեան սահմաններում ապրող Հայերի 10 առ հարիւրը, այսինքն մօտ 300·000 Հայեր կորցրել են իրենց մայրենի լեզուն՝ հայերէնը, այսինքն ռուսացման ճամբու վրայ են կամ արդէն ռուսացել են :

Շուրջ մէկ միլիոն Հայեր ապրում են այսպէս կոչուած Ազատ Աշխարհի ըՍփիւռքում, զանազան երկրների մէջ, ենթակայ տարբեր քաղաքա – տնտեսական միջավայրերի ազդեցութեան — մօտ կէս միլիոն Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքում, մօտ հարիւր հազար Եւրոպայում, մօտ երեք հարիւր հազար Հիւս. Ամերիկայում, մօտ հարիւր հազար հարաւային Ամերիկայում, Ափրիկէում, Աւստրալիայում եւն. :

Ամերիկայում եւ, առհասարակ, քրիստոնեայ երկրներում Հայերը անզօր են դիմադրելու ձուլումի ազդեցութեան եւ արագ կերպով կորցնում են իրենց ազգային ինքնութիւնը :

Արաբական երկրների Հայութիւնը չըհանդուրժելով ազգայնամոլութիւնից բըխող խտրական վարչաձեւի քաղաքականութիւնը՝ դաղթում է Ամերիկա եւ այլ հեռաւոր երկրներ եւ ընկնում նրանց համայնակուլ ազդեցութեան ներքեւ :

Վարչաձեւերի հակամարտութեան հետեւանքով Հայաստանը կորցնում է նրանց աչքին հայրենիքի հրապոյրը :

Եթէ երէց սերունդը դեռ շարունակում է ապրել ու ոգեւորուել Հայաստանով, նոր սերնդի համար Հայաստանը — Օլտ Քընթրի — վերացական անուն է լոկ, իսկ բուն հայրենիքը իր ծննդավայրն է :

Ազգային ընդհանրականութեան դիտակցութեան եւ ազգային միութեան գաղափարը, ոչ միայն Սովետ եւ Ազատ Աշխարհների միջեւ, այլեւ Ազատ Աշխարհի տարբեր երկրների միջեւ հետզհետէ տրկարանում, կորչում է :

Ապազգայնացման այս պրոցեսին մեծապէս նպաստում է հակամարտութիւնն ու պայքարը Սովետ եւ Ազատ Աշխարհների միջեւ : Սովետները, որպէս յարձակողական ապազգայնացման ախոյեան, հայ իրականութեան մէջ ձգտում են օգտագործել Էջմիածինը, որպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան կենդրոն, Սփիւռքի Հայութիւնը իր ծառայութեան լծելու նպատակով միջազգային ասպարէզում: Ազատ Աշխարհի Հայութիւնը աշխատում է պաշտպանուել ու քաղաքական գործիք չդառնալ համայնավարութեան ձեռքին : Այստեղից այն ճակատամարտը, որ տեղի ունեցաւ Ազատ Աշխարհի Հայութեան եւ համայնավարութեան միջեւ 1956ին Անթիլիասի շուրջ, որ վերջացաւ համայնավարութեան խայտառակ պարտութեամբ: Անթիլիասում ամէն ոք աչօք բացօք տեսաւ, թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Գահակալը ստիպուած է հլու հնազանդ լինել համայնավար իշխանութեան ձեռքում :

Վազգէն Ա.ի համազգային աննախընթաց ընդունելութիւնը Լիբանահայ ժողովրդի կողմից եւ ամօթալի փախուստը Սովետ դեսպանի հովանաւորութեան ներքեւ, իգացած խուժանով շրջապատուած, նմանը չունեցող մի դէպք է Հայոց եկեղեցու տարեգրութեան մէջ :

Զարեհ Առաջինի գահակալութեամբ, նոր դարաշրջան բացուեց Ազատ Աշխարհի Հայութեան առջեւ: Կենարար մի հով կարծես զովացրեց Հայութեան սրտերը, անիշխանութիւնն ու բարոյական ապականութիւնը վերջ գտաւ վանքի ներսը : Դպրեվանքը նոր զեկավարութեան տակ ու նոր ոգիով սկսեց հասցնել գաղափարական մաքուր միաբաններ : Բոլշեւիկացած, համայնավարութեան սպասարկող վեղարաւորները հեռացան կամ հեռացուեցան վանքից : Մաքրակրօն ու բարի Զարեհ Կաթողիկոսի աջ բազուկը եղաւ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ քաջակորով Խորէն Արք. Բարոյեանը: Երկու համոզուած գաղափարական հայրենասէր եկեղեցականներ, որոնց զեկավարութեամբ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը բարձր վարկ ու հեղինակութիւն ստացաւ հայ ժողովրդի աչքին եւ միջազգային դետնի վրայ: Եւ այդ իսկ պատճառով դարձան բոլշեւիկների եւ բոլշեւիկասէրների անհաշտ թշնամութեան առարկայ:

Զարեհ Ա.ի կաթողիկոսութեան եօթը տարիների ընթացքին, Կիլիկիոյ տեղական սահմանափակ թեմը համազգային տարողութիւն ստացաւ : Հալէպի, Դամասկոսի, Կիպրոսի եւ Լիբանանի թեմերին միացան Հիւս. Ամերիկայի Հայութեան կէսը, որ լքուած էր Էջմիածնից Միացաւ Թեհրանի, Ատրպատականի Պարսկա – Հնդկաստանի թեմը: Միացաւ Յունաստանի թեմը: Ազատ Աշխարհի Հայութեան համարեա՛ կէսը այսօր թեմեն կազմում Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան :

Զարեհ Ա.ի վաղաժամ մահը ազգայ ոչ միայն Կիլիկիոյ թեմերը, այլեւ, կարելի է ասել, ողջ Հայութիւնը : Անթիլիասը այլեւս «Գաւառական» արտաքին իշխանութիւն չէր, այլ բովանդակ Հայութեան ազգային եւ կրօնաբարոյական ապրումների արտայայտիչը :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Սկիւտարի Սելամսըզի Ս. Խաչ եկեղեցին որ մօտ երեք հարիւր տարուան պատմական անցեալ մը ունի, Մայիս 5ին Կիրակի օր Ամենապատիւ Տ. Շնորհք Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ կրօնական ու աշխարհիկ պաշտօնական հանդիսութիւններով վերաբացուեցաւ :

Ս. Խաչը իր հիմնարկութենէն մինչեւ մեր թուականները քանիցս վերաշինուած ու բազմիցս նորոգութիւններ ունեցած է հետեւեալ թուականներուն :

Ըստ Հայր Ղուկաս վարդապետ Ինճիճեանի, 1784ին հրատարակած «Ամարանոց Բիւզանդեան» անուն գիրքին, Կ. Պոլսոյ պատրիարք Բագիշեցի Յովհաննէս վրդ. 1727ին կը վերաշինէ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ հետ Ս. Խաչ եկեղեցին, թըւական մը որ կը զուգադիպի Ս. Խաչի հիմնադիր Տ. Աբրահամ քահանայի մահուան :

Կիսկատար ու մանր նորոգութիւններ կը կատարուին 1779ին, 1781ին, 1782ին, 1785ին, 1790ին եւ 1808ին :

Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքի օրով վերաշինուած Ս. Խաչ եկեղեցին խլխլած վիճակի մէջ կը հասնի մինչեւ 1830, որուն ի նորոյ շինութեան Ֆէրմանը կ՚առնուի 1826ին :

1830 Մայիս 3ին շինութեան կը ձեռնարկուի եւ նոյն տարին դեռ նորաշէն եկեղեցին չամբողջացուած Վարագայ Խաչի տօնին օրը օծումը կը կատարուի Կարապետ Պատրիարքի օրով եւ միեւնոյն տարւոյն Դեկտեմբեր 1ին կ՚ամբողջացուի : Այս շինութեան նիւթապէս կ՚օժանդակեն գլխաւորութեամբ Յարութիւն Ամիրայ Պէզճեանի, Գրիգոր Խալֆա Պալեան ամիրայ եւ քսանի մօտ ազգայ... ներ: 62 տարի վերջ՝ 1892ին կրկին Խաչը նորոգուած կը տեսնենք ժողովրդական հանդանակութեամբ որ կ՚արժ... 760 օսմանեան հնչուն ոսկի. այդ թուականին է որ նստարանները կը դրուին Խաչի մէջ, Գրիգորիս Արք. Ալէաթճեանի օրով. իսկ զանդակատունը այս նորոգութենէն տասը տարի առաջ 1882ին շինուած է նոյն քարոզիչին գլխաւորութեամբ :

Խորանը եւ Խաչկալը 1892ի նորոգութեան առթիւ շինած է Բալուցի ճարտարապետ Յովհաննէս Ազնաւորեան՝ հիմնակ Կաթողիկէներով, որոնք այժմ իսկ կը գտնուին ու կը գործածուին :

1953ին ալ խորհրդարանի մը եւ յարակից մարմիններու յատուկ սենեակներու հետ հանդիսասրահի մը կարիքը անհրաժեշտ պահանջք մը դարձած ըլլալով Գալուստ Կիւլպէնկեանի բարերարութեամբ ի հիմանէ կը կառուցուի :

Եւ վերջապէս Ս. Խաչ եկեղեցին հիմնական նորոգութեան մը պէտք կ՚ունենայ եւ նախկին թաղային խորհուրդի որոշմամբ անցեալ տարի 1962 Յունուար 23ին կը ձեռնարկուի շինութեան եւ կիսաւարտ վիճակի մէջ, Զատկուան տոնական օրերու պատճառաւ, 1963, Ապրիլ Շաբաթ օր օծումը կը կատարուի Պատրիարք Հօր կողմէ :

Աւելի քան քսան տարի առաջ Ս. Խաչ նախկին թաղային խորհուրդը (ներկայ... գրեթէ նոյն կազմով վերընտրուած է կ՚աշխատի) 1962, Յունուար 9ին եւ յօդուածներով պաշտօնական հաղորդագրութեամբ մը հանրութեան տեղեկացուց հիմնական վերանորոգման ծրագիրը ու աշխատութիւնը որոնք Պ. Պ. Թորգոմ Զուպուքճեանէ, Նուպար Գալուստեան, Թորգոմ Սէքթէրէ, Թաթուլ Ալիքսանեանէ, Արամ Տէր – Յակոբեանէ եւ Արամ Գամպուրեանէ բաղկացեալ վեց ճարտարապետներու բովէն անցած եւ գործագրութեան դրուած էր :

Ըստ այդ հաղորդագրութեան՝ նախ...

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԹՌՉՈՒՆ

Ի հարկէ, այդպիսով երբեք չես հասնի վերջին ծառին, որի գլխին թառել է մեծ պայոկը: Հազիւ դուրս կը գաս տուգանքային քսանըհինգ տոկոսից, որի համար հասնում է ընդամէնը երեք հարիւր կրամ հաց եւ մեկուսարանում գիշերելու պատիժ, եւ հազիւ կը կատարես երեսուն տոկոս, որի համար հասնում է նոյն երեք հարիւր կրամը, բայց առանց մեկուսարանի :

Օրնիտոլոգը, որը համարւում էր պատմաբանից աւելի ուժեղ, կացնի մի քանի մանրիկ, ծերունու գաւազանի ձայներ հանող հարուածներով քերծեց ծառի կողը, որպէսզի այդ կողմի վրայ ընկնելիս ծառը կտրուէր եւ կպած չմնար կեղեւով ու ենթակեղեւով: Սղոցը հակառակ կողմից մօտեցնելով ծառին, նրանք սկըսեցին. խըզ՝ դէպի ինձ, խզը՝ դէպի քեզ:

Այն տասը – տասնըհինգ բոպէում, ինչ նրանք սղոցում էին, շուրջը, միւս ծառահատներից իւրաքանչիւրը, արդէն տապալել էր մի քանի ծառ, կտրատել համապատասխան երկարութեամբ գերանների :

Բայց վերջապէս հասաւ նաեւ ծերունիների հերթը: Կռնչալով, վեր կենալով ձեան վրայից, նրանք իրենց վտիտ ուսերը դէմ արեցին ծառին՝ տապալելու համար :

— Իր ժամանակին փախէք հեռու, պրոֆէսօր, — նախազգուշացրեց օրինտոլոգ Ռուգնիցկին :— Անցեալ անգամ քիչ մնաց ծառի կոթը խփուէր ձեզ ...

— Լինում է, որ ծառն ընկնում է հակառակ ուղղութեամբ, ուղղակի կտրողների վրայ: Այ, դրանից, էլ պէտք է զգուշանալ, Ալեքսէյ Ելիգարովիչ: Տասնըմէկերորդ ճամբարում եղածս ժամանակ ինձ հետ աշխատողը, քառասուն տարեկան առողջ տղամարդ, աշխաբադցի ռուս ինժեներ, դրանից մահացաւ: Իսկ ես մնացի ... Մէկ, երկու, հրում ենք..

— Մէկ, երկու, հրում ենք ... — կրկնեց պատմաբանը :

Ծառը, որ մի կարգին ծառ էլ չէր, այլ միջակ հաստութեան մի «ճիպոտ», ինչպէս ընդունուած էր անուանել ճամբարներում, տապալուեց բաւական հեշտ: Բայց դրա առաջացրած ճռինչն աւելի շատ էր, քան լինում է սովորաբար :

Սկզբում ծերունիները չհասկացան, թէ ինչումն է բանը : Բայց յետոյ նկատեցին: Տապալուելիս ծառը խփուել էր մի ուրիշ, չորացած ծառի եւ դրան էլ տարել էր իր հետ :

Ծերունիները տոտիկ – տոտիկ մօտ վազեցին այդ երկրորդ ծառին՝ տեսնելու համար, թէ չի՞ կարելի արդեօք դա եւս կտրատել եւ մտցնել իրենց նորմայի մէջ: Աւաղ, ծառը կեղեւազուրկ էր եւ փտած, ընկնելիս փշրուել էր ու վերածուել անկանոն կիսախողովակների :

— Իսկ ա՞յդ ինչ բան է, — լարուեց օրնիտոլոգը :

Զեան սպիտակութեան վրայ, չոր ծառի գագաթի մօտ ընկած էր մի սեւ առարկայ :

— Մեծ պայոկն է, — ծաղրեց պատմաբանը :

Նրանք տոտիկ – տոտիկ մօտ վազեցին սեւ առարկային: Թռչուն էր՝ ծառերի իրար խփուելուց սպանուած, վար ընկած:

Օրնիտոլոգը կռացաւ, վերցրեց եւ արձակեց զարմանքի մի կարճ բացականչութիւն :

— Աստուած իմ, միթէ՞ սրանք հանդիպում են այս կողմերում :

Նա տուեց թռչունի լատիներէն անունը :

Թռչունը, որ բոլորովին էլ սպանուած չէր, այլ շշմած, ուշքի եկաւ եւ սկսեց թպրտալ Ռուգնիցկու ձեռքերում: Բայց թռչնագէտը պահել էր նրան, նայում էր եւ չէր կարողանում հաւատալ :

— Դուք չգիտէք, թէ ինչպիսի գիտական հետաքրքրութիւն է ներկայացնում այս փաստը, — դիմեց նա, վերջապէս պատմաբանին : Զուող թռչուններ ... տարուայ մեծ մասն անցկացնում են ... բեւմտեան Եւրոպայում եւ Ասիայի ... քանի վայրերում իսկ ձմեռը չուում ... աւելի տաք երկրները: Եւ յանկարծ, ... տեղ, այս սառնամանիքին ...

— Գուցէ աքսորուած լրտես է ... ենթադրութիւն արեց պատմաբանը :

— Ծիծաղում էք, Եւգենի Վարֆոլոմիչ, իսկ իմ ձեռքերը դողում են ... մունքից: Զեզ մօ՞տ է քիմիական ... տիտի կտորը :

— Այո, ի՞նչ կայ որ :

— Եւ թո՞ւղթը, որի վրայ ուղում ... նամակ գրել տուն :

— Այո, եւ թուղթը :

— Տուէք այստեղ, խնդրում եմ ... Բայց ոչ, ինքներդ գրեցէք, իսկ ես ... պահեմ թռչունը: Մենք թուղթը կը ... պենք նրա ոտքին: Դա կոչւում է ... ւորում, ես ձեզ պատմել եմ : Կը ... կամ կը խփեն սրան մի այլ վայրում ... թուղթը կ՚ուղարկեն գիտական հաստատութեան հասցէով, եւ կը պարզուի ... թռչունների միգրացիայի (գաղթ) ... անծանօթ ու տարօրինակ ուղին :

ՄԿՐՏԻՉ ...

(2 Շար.)

ՎՃՆՏՆԵՐ ՊՕՏԱՕՏԵ

ՀԱՅՈՑ ՀՎՀՎՈՒՆ ՆԱԿ ՀՈՒՅՆ ՁՈՐՈՒ

ԳՈՂՈՎՎՈՒՍՏՈՎՓՈՂՆԵՐ

Հ. Ղ. Ի Կիպրոս, Տպագրուած ոտանաւորներդ – ստացանք։ Կը ներէք, որ ձեր անունը չենք հրատարակեր։ Ինչո՞ւ։ Ձեր ստորագրութիւնը ինքնին կը խօսի։ Ուրիշ պատճառ չկայ։

Ա. Ա. Ի Պոլիս, Ձեր նամակը ստացանք։ Ձեր ուղարկած նիւթերը կրնան հրատարակուիլ, եթէ ուղղագրական սխալները ուղղուին։ Ուղղագրական սխալներ ունեցող նիւթերը չենք հրատարակեր

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայրերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս): Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ Թաղականութեան մօտ:

ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍՏ

Գալենեան գերդաստանը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ,

ԲԺ. ՀԱՅՑ ԳԱԼՃԵԱՆԻ

ի յիշատակ, իր մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

×

ՓԱՐԻԶ – ԼԻՈՆ – ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Բարսեղ Խրիմեան, Տէր եւ Տիկին Ցովսէփ Խրիմեան, Ցակոբ Խրիմեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Խրիմեան, Աբրահամ Խրիմեան կը ծանուցանեն թէ ճայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հինգշաբթի (23 Մայիս) Համբարձման օրը, ժամը 10ին Լիոնի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ (83 Րիւ Լուի Պլան) իրենց սիրեցեալ ծնողաց, եղբօր եւ հարսին

ԿԱՐԱՊԵՏ ԽՐԻՄԵԱՆի (քառասունքին) եւ կնոջ ԱՆԱՀԻՏ ԽՐԻՄԵԱՆի (մահուան տասնեւհինգամեակին առթիւ):

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաչիւին.—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ
ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ցուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ հաք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, (Ամյարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիլ եւ Ալոֆասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, որուան ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՑՍ ԳՐՔՈՑԿԸ ԿԱՐԺԷ ՄԻԱՑՆ 3 Ն. Ֆ.

Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

« Ց Ա Ռ Ա Ջ »

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Երկուշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակութային Տան մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը (20 Մայիս) Երկուշաբթի, ժամը 3ին: Օրակարգ՝ Վեցամսեայ հաշուետուութիւն, դպրոցի հարց, նոր չըրջանի համար ձեռնարկի մը որոշում:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման տօնին առթիւ, Մայիս 23, Հինգշաբթի օր, ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է Հայ Մանուկներու Հաղորդութեան օր, Հայրապետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.ի նախագահութեամբ:

Փարիզի եւ չրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ հաղորդութեան պատրաստուող երախաները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ.— Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Ցանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Ցունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԼՆՈՒ - ՍԱԼԶՑՊՈՒՐԿ - ԻՆՆՍՊՈՒՐԿ

Մեկնում՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Շաբաթ 10 Օգոստոս, Վերադարձ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ՝ կիրակի 25 Օգոստոս:

Գինն է անձ դլուխ՝ 480 Ֆրանք:

Դիմել՝

FERDI ABADJIAN	Tél. : 489357
RAOUL ABADJIAN	» 339035
STUDIO GREGOIRE	» 623477

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

« HOTEL DE L'EUROPE »

Տէր եւ Տիկոջ
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՑԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Ցունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Ցուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին... 21 ֆր.
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՑԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Ծրդ Բաղաբապետարանի չէնք սրահներուն մէջ,

PLACE SAINT-SULPICE, METRO : SAINT - SULPICE et ODEON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Տիկին Մեհենեանեան (երգ), Օր. Նիկողոսեան եւ ընկ. Ա. Փուշուեեան (արտասանութիւն):

Հայկական եւ կովկասեան պարեր Հ. Ց. Դ. Պանեէօ – Քաչանի Նոր Սերունդ պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը, մասնակցութեամբ Փոլ Գուլամ. սրգեանի նուագախումբին:

ՃՈԽ ԵՒ ԱՌԱՏ ՊԻԻՖԷ

Խօսքակ՝ Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

— Առաջին խումբը կը մեկնի Ցունիս 29ին

Փարիզէն Քիեւ՝ շոգեկառքով: Վերադարձը՝ Մոսկուայէն Փարիզ, ինչպէս նաեւ Խորհ. Միութեան մէջ ճամբորդութիւնը օդանաւով:

10 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆի ՄԷՋ, 2 ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՑի եւ 1 ՕՐ ՔԻԵՒի ՄԷՋ:

Գին.— Փարիզէն Փարիզ՝ 1870 Ֆրանք

— Բ. խումբը կը մեկնի Օգոստոս 4ին

Շոգեկառքով մինչեւ Մոսկուա: Մոսկուայէն Երեւան՝ օդանաւով:

15 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆի ՄԷՋ

Օգոստոս 22ին օդանաւով Սոչի, ուրկէ «Լիթվա» գրօսանաւով այցելութիւն Եալթա, Օտեսա, Քոնսթանձա, Վառնա, Պոլիս, Փիրէա, Նափոլի, Ճէնովա եւ վերջապէս Մարսէյլ՝ Սեպտեմբեր 1, առաւօտեան ժամը 8ին:

Այս խիստ հաճելի ճամբորդութեան գինն է, Փարիզէն – Մարսէյլ բոլոր ծախքերով՝ 2200 ֆրանք:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ փութացէք օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն:

TRANSTOURS
49, Avenue de l'Opéra, PARIS (2e) — Tél. RIC. 47-39
Ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 15էն 18:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	35 Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւեակ
ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍՏ	15 Ֆ	մինչեւ 1/8 սիւեակ
ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ֆ.	» » »
ԾՆՈՒՆԴ	20 Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծառայող ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմանագրութեան համար դիմել Վարչութեան:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ
ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ
Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSEE

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹ
ԹԱՀԻՆ
ՇԱՐՈՏ
(ՌՈՃԻԿ
ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՒՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
21
ՄԱՅԻՍ
MARDI
21 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9611

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — No 9611

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ԿԸ ԲԱՂԴԱՏԵՆՔ ԵՐԻԿՆ ՈՒ ԱՅՍՕՐԸ

Գամուէթեան վիրք մը թղթատած ա– ռաջ, մեր աչքին զարկաւ հետեւեալ հատ– ուածը, իբրեւ երկու խօսք Յառաջաբա– նէն :

— « Թէ որ ապրելնուս հիմակուան վի– ճակին նայելու ըլլանք, ուրիշ բան չենք սեպներ, բայց եթէ ասդին անդին ցրուած օտար տէրութեանց հպատակ ազգ մը : Բայց թէ որ մէյ մ'ալ աչուընիս մեր գամուէթեան վրայ դարձնելու ըլլանք, մեր ազգին ինչ ըլլալն առջեւնիս կուգայ ու յայտնի կը տեսնենք որ մենք ալ ժա– մանակ ամփոփ տեղ մը առանձին իշ– խաններու խնամակալութեանը տակ ազգ մըն ենք եղեր, եւ աշխարհքին ամէնէն հին եւ երեւելի ազգերէն մէկը : Կը տես– նենք զամանալով՝ թէ ինչպէս աս ազգը պզտիկ ցեղէ մը սկսելով՝ իր իշխաննե– րուն խնամակալութեամբն եւ ժողովրդեան քաջութեամբը մեծցած, զօրացած եւ ու– րիշներուն ալ տէր եղած է » : (ՊԱՏՄՈՒ– ԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ, Հ· Եփրեմ Զագըճեան, Վիէննա, 1872) :

Անուշա քմծիծաղ մը պիտի պատճա– ռէ այս տողերը, իրենց պարզունակ հա– յեւոյթով եւ նոյնքան սրտառուչ բովան– դակութեամբ :

Ի՜նչ նշանականութիւն ունին բարե– պաշտ վարդապետի մը խօսքերը, գրի առնուած՝ վանքի մը չորս պատերուն մէջ, պիտի բացատրէին բանդէտներ :

Այդ օրէն ի վեր 65 տարի անցեր է, մեր կեանքն ալ վեր ի վայր չրջուած· ո՛ւր էինք, ո՛ւր ենկանք · ի՞նչ օգուտ հին փառքերէն, պիտի փափսան ուրիշներ :

Եւ տակաւին երբորդ դաս մըն ալ պի– տի փորձէ ապացուցանել թէ ինչ որ ու– նինք, գաբեր առաջ, իրական արժէք մը չեր ներկայացումներ, թէ՝ նոյնիսկ Մե– ծին Տիգրանի օրով, Հայաստան երբեք այնքան փայլուն վիճակ ունեցած չէր, որքան այսօր, ընդ հովանեաւ խորհրդա– յին իշխանութեան : (Քամահամ ենթադրու– թիւն մը չէ որ կ'ընենք, ոամկավար հը– բապարակագիրներն ու «պատմագէտ»նե– ը այս եղանակը կ'երգեն տարիներէ ի վեր, եւ ոչ ոք ոչ մի ձայն ծածկաններ դոր – ծանելով) :

Թողունք մէկդի – միւսին լսելիքը եւ ամփոփունք այն խորհրդածութեանց մէջ զոր կը ներշնչէ Մխիթարեան վար– պետին յառաջաբանը :

Ուրեմն, 65 տարի առաջ ալ, երբ գոնէ հպատակն վիճակ ունէինք, չափազանց ինքնամանութեամբ տեղատուրուած՝ հայ– ութիւն աչխարհին մէջ, մարդիկ մոայլ կը տեսնէին ներկան, բաղդատելով անցեա– լին հետ :

Ուրիշ խօսքով, տենդ մը կը խռովէր իրենց միտքը, տենչ մը կ'ալեկոծէր ի– րենց սիրտը, — ահա ժողովուրդ մը որ երկիր ու իշխան ունէր երէկ, եւ ժողո– վուրդնէր՝ իր մահկանին տակ, իսկ այսօր դարձ ծռած ուրիշներու լուծին, կը հեծէ աչխարհ աչխարհ :

Եւ այս խռովքը վարդապետին դրել գուտար Հայոց պատմութիւն մը, որպէս– զի ժարդիկ տեսնեն անցեալին ու ներկա– յին պատկերը, դասեն, վերլուծեն, ողե– ւորուին եւ ճամբայ գտնեն :

×

Ինչ է տարբերութիւնը երէկուան եւ այսօրուան միջեւ, կանգնելով այս դէտ – նին վրայ :

Ի հարկէ խօսք չի կրնար ըլլալ 65 տա– րի առաջուան վիճակին եւ այսօրուան միջեւ :

Որ եւ է Հայոց պատմութեան հեղինակ, որքան ալ բոցավառ երեւակայութիւն ու– նենար, չէր կրնար նախատեսել այնքան փլուզում եւ վերիվայրում, որքան տե– սանք մենք, 1914էն ասդին :

1872ին, «ասդին անդին ցրուած օտար տէրութեանց հպատակ ազգ մը» ու կ'ոգ– բայ Մխիթարեան վարդապետը :

1937ին, եւ աւելի քան քսան տարիէ ի վեր, այդ «հպատակ ազգ»ը, որ կը զբա– նուէր միայն երեք պետութեանց լուծին տակ, արդէն դարձած է հարկատու՝ և – րեք անգամ երեսուն իշխանութեանց : Ու մէկ երբորդն ալ գոհ տուած՝ աննախընթ– ացող սպանդի մը մէջ :

Այդ բոլորին փոխարէն, այսօր ունինք « ամփոփ տեղ մը », թէեւ ոչ «առանձին իշխաններու խնամակալութեանը տակ » :

Ուրեմն, հեռաւոր նմանութիւն մը իսկ չեն ներկայացներ 1872ի եւ 1937ի վիճակ– ները : Ոչ աչխարհագրութեամբ, ոչ ալ պատմութեամբ :

Բայց ո՛չ : Նմանութեան դիծ մը աչքի կը զարնէ չեչտակի, կարմիր ժապաւէնի մը պէս : Նմանութիւն մը՝ փոխաբերա – կան իմաստով :

Ինչո՞ւ, մենաստանի ճգնաւորը դեղին թուղթեր թղթատելով եւ պատմական անցքեր գրի առնելով, կ'ոգեւորուի , կը յուսայ եւ կ'ուզէ իր կարգին վարակել ուրիշները, հոգ չէ թէ անցեալ փառք – րով, իսկ մենք, փոուած՝ աչխարհի բո– լոր ափերուն վրայ, հեգնեհեգ կը կոր – սընդնենք մեր հպարտութեան եւ ինքնա – վստահութեան դիտակցութիւնը :

Հարցում աչխարհարարի վերածելով , ինչո՞ւ մեր ժամանակակիցները կը դառ – նան կեղրոնախոյս, մէկ տարիէն միւսը, երբ դիտենք որ բոլոր դիրքերէն, պատ– մութիւններէն, անցեալ փառքերէն ու վե– րիվայրումներէն չատ աւելի հզօր ելե – ւոյթներ կը ներկայացնէ մեր ներկայ կեանքը : Կը ներկայացնէ ներչնչման աղ– բիւրներ, պարտականութեան ճամբաներ, մտածումի ոլորտներ՝ մասնաւորապէս երիտասարդութեան համար :

Երբ աւելի բախտաւոր եւ հզօր ժողո – վուրդներու երիտասարդ զանգուածն ան– դամ ինքն իրեն իրաւունք չի տար հայ – րենիքը սիրել կամ ապատագրութեան օգ– նել իր ուզած տեսն եւ իր նախընտրած եղանակով մեղմ՞ է մնացեր այդ պեր – ճանքը :

Շ·

7/Գ/1937

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԵՑԱՒ

Կիրակի օր, տը Կոլ իր յունական ճամ– բորդութիւնը վերջացուց Սելանիկ այցե– լելով, մինչ Փօլ Թաղաւորը կուրապիի վիրաբուժական սոխպողական գործողու– թեան կ'ենթարկուէր : Թագաւորը ար – դէն սուր ցաւեր ունեցած էր նախորդ գի– շերը ֆրանսական դեսպանատան մէջ տրուած ընդունելութեան ժամանակ , բայց տակացած էր : Տը Կոլ անմիջապէս ապաքինման մաղթանքի երկտող մը ղը– րած է ապա օդանաւով մեկնած դէպի Մակեդոնիա :

Սելանիկի փողոցները հաւաքուած բազ– մութիւնը 200 հազար կը հաչուուի : Զին– ուորական տողանցք մը տեղի կ'ունենայ : Յերեկուան ճաչին ընթացքին վարչապետ Քարամանլիս խօսք կ'առնէ ու կը չեչտէ · — « Հոս, աւելի յստակ կերպով կը լսե– ուի Պատմութեան հնչուն ձայնը, աւելի դիւրին կը հասկնաք այն խոր պատճառ– ները որոնք երկրին սիրտն իսկ դարճու – ցած են այս չրջանը » : Նախագահ տը Կոլ կը պատասխանէ · — « Ձեր պաչտպանու – թիւնը մերն է : Միչտ Արիստոտէլը կը պահենք Ագեքսանդրի յաղթանակներուն խորքը, որովհետեւ միտքը պինուորական արուեստին սրտին մէջն է միչտ» : Եւ Ֆրանսայի նախագահը կ'աւելցնէ · — « Այսօր, երբ ձեռք ձեռքի տուած ենք նոյն պարտականութեան առջեւ, չեմ կարծեր որ կարելի է աւելի պատեհ ա – րիթ մը գտնել Ֆրանքեւյունական համա– խոհութիւնը նչելու համար : Աթիկա և – դաւ : Սելանիկի փառաւոր ընդունելու – թիւնը ցոյց կուտայ որ աթիկա եղած է նաեւ սրտերու մէջ» :

Ամէնքի մէջ հրատարակուած միացեալ դեկոյցը կը յայտնէ թէ այս ճամբորդու– թեան ընթացքին աւելի փայլուն կերպով յայտնուած են խոր բարեկամութեան ըզ– գացումները որոնք կը միացնեն Ֆրանսա– ցի եւ յոյն ազգը, որոնք տոգորուած են նոյն յարգանքով մարդուն արժանաւո – րութեան հանդէպ եւ նոյն հաւատքով ա– զատութեան եւ ժողովրդավարութեան սկզբունքներուն մէջ : ... Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին այցե – լութիւնը Սելանիկ ցոյց տուաւ այն հոգը զոր Ֆրանսա կը չարունակէ ունենալ Յու– նաստանի ապահովութեան համար» :

Վերջապէս, դեկոյցին ամէնէն կարեւոր մասը կը նկատուի հետեւեալ պարբերու – թիւնը · — « Ֆրանսա պիտի այն յատուկ խնդիրները զոր Յունաստան ունի, ըլ – լայ իր ապահովութեան տեսակէտով, ըլ – լայ իր տնտեսութեան տեսակէտով : Պա– քաններու եւ Մերձաւոր Արեւելքի քա – ոուղիին վրայ, Յունաստան , ինչ կը վե– բաբերի պաչտպանութեան կենսական դիրք մը ունի : Գալով իր տնտեսական զարգացման, արդէն ունեցած է այս վեր– ջին տարիներուն եւ մանաւանդ չնորհիւ յոյն ժողովուրդին ճիգին կարեւր յառաջ– դիմութիւններ : Այսպէս ձեռնարկուած գործի մը չարունակութիւնը պէտք է մասնաւոր ուչադրութիւնը առարկայ ըլ – լայ, Յունաստանի եւ իր բարեկամնե – րուն» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիթօ ծանր ամբաստանագիր մը կար– դաց Զինագիներուն դէմ : Ձառին խոր – դիրն էր՝ եուկոսլաւ համայնավարներու լիկայի դիրքը օրուան միջազգային նիւ – թերուն հանդէպ : Այս ճառին մեծ կա – րեւորութիւն կը տրուի արեւմտեան չըր– ջանակներու կողմէ : Եթէ Մոսկուա տեղ– եակ էր այս ճառին բովանդակութեան , արտասանուելէն առաջ, այդ կը նչանակէ թէ Խորհրդային Միութեան եւ Զինաս – տանի միջեւ տարնապը հեռուէ լուծուած ըլլալէ : Յատկանչական բացատրութիւն մը ունի Թիթօ երբ կ'ըսէ թէ եուկոսլա – ւիոյ մէջ պործուած սխալներուն բաղ – դատմամբ Զինացիներուն սխալները Հի – մալայայի ստոխանին են :

ՔՈՒՓԸՐ կը չարունակէ իր յաղթական հանդրուանները մինչեւ Ուոչինկթըն : Առջի օր Հոնոլիւլիւ հասած էր, ապա Քաի Քանավերալ ուր մամուլի ասուլիս մը կուտար : Յայտնած է թէ պահ մը այն տպաւորութիւնն ունեցած է թէ լուսինը սխալ տեղ կը դտնուէր, բայց անչուչտ ինք էր սխալողը : Պատասխանելով հար– ցումի մը ըսած է թէ ինք ալ զարմացած էր, բայց սակայն ճչմարտութիւն է որ ճամբաները, բեռնատար կառքերը տե – սած է :

ԴԱՀԻրէի մէջ Պէն Պելլա եւ Նասր կը չարունակեն Ալժէի իրենց խօսակցու – թիւնները : Եգիպտացիք կ'ընդունին թէ Ալժերիա տրամադիր չէ ներկայիս ան – դամակցելու Արաբ Մ· Հանրապետու – թեան :

ՍՈՒՐԻՈՅ պատասխանները իրենց դիր– քը բացատրած են նոյն անունը կրող պաչտօնաթերթին մէջ որ կը հրատարա– կուի Դամասկոս : Կ'ըսեն թէ դուռը պիտի չփակուի Արաբ Մ· Հանրապետութեան հետ մերձեցման մը որովհետեւ արաբ միասնականութիւնը կը պահանջէ իրենց դործակցութիւնը եգիպտացի պարագը – լութիւններուն հետ :

Լոյս Տեսաւ

Եւրոպացիին, — ժիրայր Միսաքեան— երեք հազար Տոմսերէն բաղկան մըն է այս հատորը :

Մեծ հանոյքով կը կարդացուէին այդ Տոմսերը, 1951էն 1960, նախ «Հայրե – նիք»ի առաջին էջին վրայ — ամէն օր — ու յետոյ նաեւ բազմահայ ուրիշ շրջան– ներու Դաշնակցական մամուլին մէջ :

Օրաթերթերու սիւնակներուն վրայ փըր– ուած շատ մը գրական նիւթեր, յաճախ , կը մոռցուին : Զուգեցինք որ այս գրչա – նկարները մատենադարաններու դարակ – ներուն մէջ բնանայինի՝ հանրութեան աչ– քէն ու մտքէն հեռու : Ուրիշ բարեկամ – ներ ալ ունէին այդ բաղձանքը :

Այս էջերուն վրայ ցանուած են « զր – ուարթ » Տոմսեր : Ու նաեւ «լուրջ» Տոմ – սեր :

Եթէ նիշդ է այն տեսութիւնը թէ զա – նազտական գրականութեան հիմնական նպատակն է անհատին թէ հանրութեան « մեղմ »երը սրբագրել տալ՝ մեղաւորնե– րըն իսկ խնդացնելով, կարելի է ըսել որ հեղինակը — որ չի հաւատար անխմաստ ու անբովանդակ խնդութին — շիտակ ճամբուն վրայ կեցած՝ կը մատնանչէ հայ անհատներու եւ հայ բազմութեանց կարգ մը սայթաքումները : Ամէն «զուարթ» Տոմս կը հետեւի այդ ճանապարհին :

Իսկ «լուրջ»երուն մէջ, ի յայտ կուգան, երբեմն , իր խանդավառութիւնները , իր հաւատքը եւ իր յոյսը մեր ապագային մասին, երբեմն ալ՝ իր դառնութիւնները՝ ի տես այն ողբերգութեան որ մեզի բա– ժին ինկաւ :

Նիւթերու դասաւորման համար նկատի առած չենք անոնց «տեսակը» : Ո՛չ ալ ա– նոնց թուականը՝ հրատարակութեան թը– ւականին պատչաճեցնելու համար :

Եթէ այս հատորը իր տեղը ունենայ՝ մշակուած նիւթերը սիրող — եւ ինչո՞ւ չէ, մշակուած հայերէնը գնահատող — ընթերցողին գրադարանին մէկ անկիւնը, հրատարակութեան այս ձեռնարկը լիո – վին արդարացած կ'ըլլայ :

« ՅԱՌԱՋ »

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այս պայմաններում եւ այսպիսի մթնոլորտում տեղի ունեցաւ Զարեհ Ա.ի յաջորդ՝ Խորէն Ա.ի ընտրութիւնը :

Անթիլիաս հաւաքուել էին իրենց թեմերից ընտրուած 85 պատգամաւորներ՝ աշխարհական եւ հոգեւորականներ թեմակալ առաջնորդների գլխաւորութեամբ : Եւ Երուսաղէմի պատրիարքը :

Էջմիածինը չէր բարեհաճել պատուիրակներ ուղարկել, հակառակ իրեն ուղարկուած հեռագրական տեղեկութեան, կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակի մասին :

Ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ օրինական եւ խաղաղ մթնոլորտում : Միաձայնութեամբ կաթողիկոս ընտրուեց Լիբանանի Հայոց առաջնորդ եւ կաթողիկոսական տեղապահ Խորէն Արք. Բարոյեանը : Իր առաջին ճառում ազգընտիր կաթողիկոսը բարեացակամ ողջոյնի խօսք ուղղեց նուիրապետական Աթոռներին եւ ի մասնաւորի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ին : Էջմիածինը ցայսօր լուռ մընաց :

Մի շաբաթ վերջը տեղի ունեցաւ օծումը Երուսաղէմի Պատրիարքի ներկայացուցիչ Հայրիկ Արք.ի մասնակցութեամբ եւ Լիբանանի վարչապետ Ռաշիտ Քարամէի ու նախարարների եւ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ այլ երկրների դեսպանների ներկայութեամբ :

Էջմիածինը բացակայ էր, եւ Սովետական դեսպանութիւնը ներկայացուցիչ չունէր :

Օծման ժամուն էլ նորընտիր կաթողիկոսը բարեկամական արտայայտութիւններ ունեցաւ Էջմիածնի նախամեծար Աթոռի գահակալի մասին, որի անունը յիշատակուեցաւ պատարագի ընթացքին :

Ակներեւ էր, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր կաթողիկոսը հաշտութեան եւ խաղաղութեան ձեռք էր մեկնում Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան նախամեծար Աթոռի գահակալին : Թէ նախընտրական շրջանին, թէ ընտրութեան եւ օծումի օրերին Էջմիածինը որեւէ ձեւով ցոյց չըտուեց իր վերաբերումը. ի՞նչ է իր դիրքն ու տեսակէտը :

Ծիծաղելի չերեւալու համար Էջմիածինը այժմ չի կարող ասել, թէ Խորէն Ա.ին ընտրութիւնը եւ օծումը «թերի եւ անընդունելի» էին :

« Պոլոժենիէ»ից եւ Ազգ. Սահմանադրութիւնից ասդին ո՛չ մի կաթողիկոս թէ Էջմիածնում եւ թէ Սիսում չի ընտրուել այնպիսի օրինական եղանակով ու ժողովրդեան կամքով, որքան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ներկայ կաթողիկոսը :

Խորէն Ա. բնորոշեց Էջմիածնի ու Անթիլիասի յարաբերութեան բնոյթը . — Էջմիածնի Աթոռը նախամեծար է : Եթէ գործածելու լինենք նախարարական Հայաստանի աւատապետական կարգերի լեզուն, պիտի ասենք՝ Էջմիածնին է պատկանում առաջին «բարձ ու պատիւը» եւ երկրորդը՝ Անթիլիասին : Գերիշխանութեան կամ ենթակայութեան մասին խօսք չի կարող լինել :

Եւ արդէն ի՞նչ գերիշխանութիւն Էջմիածնի համար, որ ջրաղացը կորցրած՝ չախչախի ետեւից է ընկել :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոսի կողմից հրապարակային քայլ է արուած լուծելու համար Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ եղած թնճուկը : Եթէ Էջմիածինը իսկապէս խաղաղութիւն եւ ոչ տաք կամ պաղ պատերազմ է ուզում երկու Աթոռների միջեւ, Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին մնում է շնորհաւորել Խորէն Ա. Կաթողիկոսի գահակալութիւնը, ճանաչել Անթիլիասի օրինական վարչաձեւը եւ փոխադարձ համաձայնութեամբ ստանձնել փոխյարաբերութիւնը երկուԱթոռների միջեւ : Այդ կը լինի բարիք թէ՛ Էջմիածնի եւ թէ՛ Անթիլիասի եւ թէ՛ ողջ Հայութեան համար : Մեզ թւում է, որ այդ կը լինի բարիք եւ համայնավար իշխանութեան համար, եթէ նա իսկապէս բռնել է խաղաղութեան ճանապարհը Սփիւռքի Հայութեան վերաբերմամբ :

Բոլշեւիկների գործելակերպը ընդունակ է նման բաների . — Եթէ չես կարող մտնել տունի առաջի դռնից, անցիր թիկունքը եւ յետնի դռնից մտի՛ր ներս : Ըստ այնմ, զարմանալի չի լինի, եթէ Վազգէն Ա. իր համայնավար խորհրդատուների թելադրութեամբ ճանաչէ Խորէն Ա.ի ընտրութիւնը օրինական եւ ջանայ « յետնի դռնից » մտնել Անթիլիասից ներս : Իրերի տրամաբանութիւնը այդ է ասում :

Եթէ սակայն Վազգէն Ա. յամառի եւ չարունակէ «տիրապետութիւն» խաղալ, կորցնողը Էջմիածինը կը լինի եւ ոչ թէ Անթիլիասը :

Ինչ եւ լինեն փոխյարաբերութիւնները Էջմիածնի եւ Անթիլիասի, պարզ է, որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը այլեւս ձեւակերպուած, ինքնուրոյն հաստատութիւն է : Բառերի հետ չխաղանք, անկախ հաստատութիւն է, որպէս առանձին միաւոր Հայաստանեայց Եկեղեցու միութեան մէջ : Այդ է իրերի տրամաբանութիւնը : Այդպէս է այսօր : Ապագայի մասին թող խօսեն ապագայ սերունդները. Անթիլիա՞սը կ՛երթայ Էջմիածին, թէ Էջմիածինը կը գայ Անթիլիաս :

Ով եւ ուր էլ նստի, ինչ էլ լինեն յարաբերութիւնները, ամէնքի մտահոգութիւնը պէտք է լինի նոյնը . — Հայ ժողովրդի բարեկեցութիւնն ու երջանկութիւնը :

Այդ իտէալի համար պայքարեց եւ զոհուեցաւ Զարեհ Ա. : Այդ իտէալով, անկասկած, յաջորդած է նրան եւ Խորէն Ա. : Բայց Զարեհի եւ Խորէնի ժամանակներն ու պայմանները նոյնը չեն. միեւնոյն է միայն իտէալը :

Խորէն Ա. աւելի բախտաւոր է : Նա կաթողիկոսական աթոռ է բարձրանում շրջապատուած ժողովրդի անվերապահ վստահութեամբ ու համակրանքով, շարունակելու համար իր առաջնորդութեան տարիների շինարարութիւնը հոգեկան խաղաղ մթնոլորտում : Եւ բնորոշ է. իր օծումի օրն իսկ նա հիմը դրեց Խանամիրեան Գոլէճի Ս. Նշան ազգային վարժարանի տեղը : Նա ապահովեց Ս. Նշանի կողքին առաջնորդարանի շինութիւնը Պ. Խորէն Թահանի նուիրատուութեամբ : Անթիլիասի մէջ խոստացաւ բանալ ազգային կրթարան Ճօրճ Մարտիկեանի գումարով : Պարսկահայ բարերար Պ. Մարգար Սարգիսեանի նուէրով պիտի կառուցանէ միաբանական շէնքեր Անթիլիասի մէջ : Քանի մը օրէն պիտի հիմնադրէ Լեւոն եւ Սօֆիա Յակոբեան գոլէճը Պուրճ Համուտում : Եւն., եւն. :

Հայ ժողովուրդը վստահում է նրան եւ տալիս է առանց առարկելու :

Նիւթական շէնքերի կառուցումը կարեւոր գործ է, ի հարկէ, բայց նոյնքան եւ աւելի կարեւոր է այդ շէնքերի հոգեմտաւոր բովանդակութիւն տալը : Հերթական պահանջ է որակեալ ուսուցչութեան պատրաստութեան հարցը : Անօթի ուսուցիչներով գոլէճական փառաւոր շէնքերը չեն պահուիր :

Ազգը սպասում է Խորէն Վեհափառից շինարարութիւն նաեւ հոգեմտաւոր ասպարէզում : Առաջին հերթին ազգային դպրոցների ներկայ խեղճուկ վիճակի բարելաւում՝ ուսուցչութիւնը դարձնելով պատուաւոր գործ հասարակութեան աչքին :

Յուսանք այս եւս լուրջ ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ, ինչպէս ընդհանրապէս հոգեմտաւոր եւ բարոյական շինարարութեան գործը : Անթիլիասի ուժը դաղափարական — ժողովրդապետական հիմերի վրայ է հաստատուած :

« Ծառայել Աստծոյ եւ ժողովրդին » ուխտելիս յայտարարեց Խորէն Ա., այս է հոգեւորականութեան դերը :

Աստծոյ գործերի մէջ մենք չենք խառնուում, բայց ժողովրդի, այո՛, Անթիլիաս զօրաւոր կը լինի, որքան ժամանակ ժողովրդի հետ է եւ ժողովրդի համար :

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

1676Ի՞Ն, 1687Ի՞Ն ԹԷ 1697ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ Է

Այս գրութեան հրատարակութենէն առաջ ուղեցինք անդամ մը եւս աչքէ անցընել այն աշխատանքները որոնք կապ ունէին Ս. Խաչ եկեղեցւոյ շինութեան հետ :

Մեր ուշադրութենէն չվրիպեցաւ եկեղեցւոյ շրջաբակին երկու արտաքին դրռներուն վրայ զետեղուած մարմարեայ նշանատախտակները որոնց վրայ գրուած էին «Սուրբ Խաչ Էրմենի Քիլիսէսի 1676» : Կանգ առինք այդ թուականին վրայ : Յիշեցինք թէ եկեղեցւոյն հիմնական վերջին նորոգութեան առթիւ 6 եւ 24 Փետրուար 1962ին մամուլի մէջ Բժ. Սեդրակ Քելեշեանի եւ 1962 Սեպտեմբեր 3ին ալ «Մարմարա»յի մէջ բանասէր Գէորգ Բամպուքճեանի յօդուածները լոյս տեսան տարբեր հիմնարկութեան թուականներով : Իսկ վերջերս ալ «Մարմարա»յի 1963ի Ապրիլ 19ի թիւին մէջ Յակոբ Մարթաեանի յօդուածաշարքէն կը յայտնուէր երրորդ թուական մը. առաջինը՝ 1676, երկրորդը 1687ը, իսկ երրորդը 1697 :

Մտանք Խորհրդարան, այս երեք թուականներու պարագան երբ յիշեցուցինք, մեղի ըսուեցաւ թէ 1676ը իրենց համար ընդունելի եւ ճիշդ է. անոնք կը հիմնուէին 1927ին Հմայեակ քհնյ. Էքսէրճեանի կողմէ պատրաստուած ու հրատարակուած Ս. Խաչ եկեղեցւոյ յիշատակարանին վրայ :

Պարտինք անմիջապէս ըսել թէ այդ յիշատակարանին մէջ ժամանակագրական կարգ մը սխալներ ալ կան :

Նախ կ՛արտադրենք Յակոբ Մարթաեանի Համայնապատկեր Հայ Մշակոյթի յօդուածաշարքին 1963 Ապրիլ 19էն հատուած մը :

« ... Վեցերորդով Երեմիա Չէլէպի ու իր հիւրը Վարդան վարդապետ Քաղրահանէն կ՛անցնին Բերա, յետոյ Ղալաթիա, մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ ընելով Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, յետոյ կ՛ելլեն Վոսփոր, նախ եւրոպական եղերքը, յետոյ ասիականը, ուր Սկիւտարի մէջ կը շրջին հայաշատ թաղեր ու չեն մոռնար հանդիպիլ Ենիմահալլէի Ս. Կարապետ եկեղեցին, կառուցուած 1617ին Զաքարիա Վանեցի Պատրիարքէ » :

Ներկայիս Ս. Կարապետի Թաղային Խորհուրդն ալ որպէս հիմնարկութեան թուական 1462 կը գործածէ իր պաշտօնական կնիքին վրայ : Ընդգծումը մերն է (Վ. Ք.) :

« Չէլէպիին մահէն երկու տարի վերջ էր որ կառուցուեցաւ Սելամսըզի Ս. Խաչը» : (Երեմիա Չէլէպի Քէօմիւրճեան մեռած է 1695ին, որով Ս. Խաչը 1697ին հիմնուած կ՛ըլլայ) :

Արտադրենք նաեւ բանասէր Գէորգ Բամպուքճեանի 1962, Սեպտեմբեր 3ին «Մարմարա»յի մէջ լոյս տեսած յօդուածէն հատուած մը :

« ... Ս. Խաչի առաջին շինութեան թուականը ձախակողմեան Ս. Յարութիւն պահարանին պատէն կախուած բարերարներու ցանկին մէջ 1687 ըլլալով արձանագրուած է» : (Մենք ալ մեր կարգին յիշեալ յիշատակարանը քննեցինք եւ տեսանք թէ Տաճատ քհնյ. Փաշայեան 1900 Մայիս ութին պատրաստած ու դասաւորած է բարերարներու մահուան թուականներուն հետ նաեւ իրենց բարերարութեանց թուականները (Վ. Ք.) :

« Ինչ որ կրնանք իբր ուղիղ ընդունիլ Իսկ 1927ին լոյս տեսած Եկեղեցւոյ Յիշատակարանին վրայ արձանագրուած 1676 թուականը սխալ է : Որովհետեւ Երեմիա Չէլէպի Քէօմիւրճեաի Սթանպոլոյ Պատմութիւնը, որուն վերջին մասերը մօտաւորապէս 1685ին գրի առնուած են Սկիւտարի մէջ մի միայն Ս. Կարապետ եկեղեցին յիշած է : Մնաց որ Յիշատակարանը պատրաստողներն ալ կ՛ընդունին թէ 1676ը ենթադրական թուական մըն է (տես էջ 10) : ... Իսկ Հրանդ Ասատուր (1862 – 1928) ալ իր Կ. Պոլսոյ Հայերը աշխատութեան մէջ էջ (113) եկեղեցւոյ 1697ին կառուցուած ըլլալը նշած է : Այս թուականն ալ կարելի չէ ընդունիլ, քանի որ 1690ին Ակնցի Յունանեան Սեդրոսի կողակիցը՝ Հռիփսիմէ ձեռագիր աւետարան մը նուիրած է Ս. Խաչ եկե-

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԹՌՉՈՒՆ

Թուում էր, թէ պատմաբանը չէր լըսում նրան : Մազակալուած, դէմքը դէպի թխպոտ երկինքը յառած, նա մտածում էր, ապա բացականչեց .

— Ինչպիսի՛ առիթ... Ինչպիսի՛ առիթ ...

Յուզմունքից ու տարիքից դողացող ձեռքերով նա ծոցագրպանից հանեց մատիտի կտորն ու թուղթը :

— Թքեցէք թռչնագիտութեան վրայ, Ալեքսէյ Ելիզարովիչ : Մենք ուրիշ բան կը գրենք այստեղ. «Մենք անմեղ ենք, չհաւատաք ոչ ոքի : Ակադեմիկոս Ռուդնիցկի եւ պրոֆէսօր Կուզրեաւցեւ » :

— Չհամարձակուէք այդպիսի բան անել, — սաստեց թռչնագէտը : — Գիտութիւնը քաղաքականութեան համար չէ : Ի՞նչ բարոյական իրաւունք ունենք մեր անմեղութիւնը կապել թռչունի ոտքին ..

— Իսկ եւ իսկ ինչպէս պիէսներում են ցոյց տալիս ապոլիտիկ մասնագէտներին, — արհամարհանքվ օրնիտոլոգին ոտից գլուխ չափեց պատմաբանը : — Գիտութեան համար զրկուեցիք պատուից, անունից, ընտանիքից, ազատութիւնից : Միթէ՞ մինչեւ ձեր կոկորդը լիքը չէք թռչնագիտութեամբ : Կը մեռնենք այստեղ եւ բոլորը կը մնան այն կարծիքին, թէ իրօք դուք թռչունների միջոցով ռազմական գաղտնիքներ էք հաղորդել Փաշիստներին, իսկ ես նրա համար եմ մեծ անուանել Պետրոս առաջինին, որ նսեմացնեմ մեր առաջնորդին : Համաձայնուեցէք, որ գրենք եւ ուղարկենք մեր նամակը ...

— Ո՞ւմ ուղարկենք, Եւգենի Վարֆոլոմէիչ, ո՞ւմ : Այդ է խնդիրը եւ ոչ թէ իմ ապոլիտիկ լինելը : Եթէ նոր երկրումն էլ չկայ արդարութիւն, միթէ՞ դա պիտի փնտռենք դեղին դեւի երկրներում :

— Դուք իրաւացի էք, — տնքոցով իսկոյն համաձայնուեց պատմաբանը : — Իրաւացի էք, այո : Բայց ես նկատի ունէի այն, որ աշխարհում ամէն տեղ լաւ մարդիկ տասնապատիկ աւելի շատ են, քան վատերը, շանսերն աւելի շատ են, որ մեր նամակը կ՛ընկնի բարեկամների ձեռքը :

— Շանսերն այնպիսիք են, — մաղակալած շրթունքներով քմծիծաղեց Ռուդնիցկին, որ Արեւմտեան Եւրոպայի ամբողջ մամուլը կը թմբկահարի այդ դէպքը եւ այս անդամ մեզ կը գնդակահարեն իրօք որպէս Հայրենիքի դաւաճանների :

— Մենք չենք ստորագրի, — զիջումի գնաց Կուզրեաւցեւը : — Կը գրենք միայն այսքանը . «Հաղարաւոր եւ տասնեակ հաղարաւոր անմեղ մարդիկ են տառապում այստեղ . չհաւատաք մեր յանցանքին » :

— Նորից եմ հարցնում՝ ո՞ւմ գրենք :

Պատմաբանը լուռ մնաց : Օգտուելով նրա տատանման պահից, թռչնագէտը նորից պնդեց իրենը ,

— Եկէք գրենք միայն այսքանը, այս թռչունը բռնուած է եղել այստեղ : Մի մերժէք : Գուցէ դա իմ վերջին ծառայութիւնը կը լինի գիտութեանը ...

Երկուսն էլ մտասուզուեցին մի պահ :

— Ապա : ծերուկներ, ծերուկներ, — յանկարծ նորից հնչեց բանդիտի ձայնը : — Դուք էլի՞ նստեցիք : Երկրին փայտ է հարկաւոր : Իսկ ա՞յս ինչ բան է ... Թռչուն, — բացականչեց նա՝ խիստ ուրախացած : — Ապա, տուր այստեղ ...

Խլելով թռչունը, նա ոլորեց նրա վիզը, պոկեց, ուրախութիւնից տենդահար մատներով արագ – արագ փետրահանեց նրան, ցուցամատով փորը պատռելով դուրս թափեց փորոտիքը եւ խորովելով թռչունը մօտակայ խարոյկի վրայ, կերաւ :

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

(3 եւ վերջ)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

11 ՆՈՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԵՐԴՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ).— Մայիս 12ի Կիրակին յիշատակելի պիտի մնայ Տէսինի կուսակցական տարեգրութեան մէջ: Մայիսեան այս գեղեցիկ եղանակով, երբ ծառ ու ծաղիկ կ'ընձիւղին, կը փթթին արեւուն ոսկի վարսերուն տակ, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տունն ալ հանդիսավայր դարձաւ յուզումնալի ու միանգամայն ուրախութիւն առթող, յոյս ու հաւատք ներշնչող հաւաքոյթի մը: Արդարեւ, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսինի, Լիոնի, եւ Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղերէն 11 չափահաս անդամներ, եկած էին Հ. Յ. Դաշնակցութեան Տաճարէն ներս իրենց հանդիսաւոր մուտքը կատարելու:

Կարելի՞ է երեւակայել երիտասարդներ, այս օտար երկրակամարին տակ ծընած ու չափահաս դարձած, որ վճռեն ոչ միայն հայ մնալ բառին բովանդակ իմաստով, այլեւ պատրաստակամ ըլլան ծառայել մեր աշխարհացրիւ ժողովուրդին: Որպէսզի, չկլանուի ան քաղաքակրթութեան այս ովկիանոսներու յորձանքէն: Որպէսզի, պահէ ան իր ազգային ծագումն ու առանձնայատկութիւնները: Որպէսզի, տէր կանգնի իր հողային պահանջներուն ու իրագործէ հայրենիքի ամբողջացումն ու ազատագրութիւնը: Այս տղաքը յառաջապահները պիտի ըլլան այլ խումբերու, որոնք իրենց պիտի հետեւին, Դաշնակցութեան քուրային մէջ թրծուելու, խտացնելով անոր շարքերը, լեցնելու անհետացող սերունդներու թողած պարապը եւ վերջապէս նոր եռանդ ու կորով ներշնչելու, ու երիտասարդական աւիւն ներարկելու երէց սերունդներու երակներուն մէջ:

Կիրակի առաւօտէն ներկայ էին Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչներ՝ Ընկերներ Յովիկ Եղիազարեան եւ Պետրոս Զպուքճեան: Ընկերներ եկած էին նաեւ Վիէնէն, Վալանսէն, Կրընոպլէն ու Լիոնէն: Կէսօրէն ետքը եկան նաեւ ընկերներ Սէնթ Էթիէնէն:

Կէսօրին, Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի պատրաստած համեստ ճաշին շուրջ բոլորուեցան ներկայ ընկերները եւ զուարթ տրամադրութիւն մը ստեղծուեցաւ: Սակայն, ժամացոյցին սլաքները արագօրէն կը դառնային: Ժամը 3ն էր արդէն:

Հ. Յ. Դ. Տան ներքնայարկի սրահը լեցուն էր: Կեդր. Ֆրանսայի կուսակցական ժողովը բացուած յայտարարուեցաւ եւ Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչները օրակարգը գործադրեցին ամբողջութեամբ, շահեկան զեկուցումներ ընելով:

Քիչ ետքը ներս հրաւիրուեցան նորընծաները: Կեանքի գարունով զեղուն, կայտառ ու զուարթ, ինքնավստահ ու անյեղլի:

Պահը յուզիչ է: Նորեկներու երդման արարողութիւնը պիտի կատարուի: Ընկ. Յովիկ Եղիազարեան փառաբանելով Դաշնակցութեան անցեալ գործունէութիւնը, զոհաբերութիւնը՝ հայրենիքի ազատագրութեան համար, կը թուէ նաեւ Դաշնակցութեան մէջ տիրող կարգապահութիւնը եւ ընկերական ոգին: Եւ յոյս կը յայտնէ որ նորագիրները պիտի ըլլան օրինապահ ու անձնազոհ կուսակցականներ:

Իսկ Կեդր. Կոմիտէի գործավարը երիտասարդ թեկնածուները բոլորելով Դաշնակցութեան զինանշանին ու եռագոյն դրօշին շուրջ, կրկնել կուտայ անոնց երդման աւանդական պարբերութիւնը:

«Մշակ բանուոր»ով վերջ կը գտնէ արարողութիւնը: Ներկաները կը շնորհաւորեն նորեկները ու ընկերական սիրոյ համբոյրներ կը դրօշմեն անոնց ճակտին:

Ապա կը սկսի ընկերա-համակրական խնջոյքը: Մեր երիտասարդ ընկերները եւ Նոր Սերնդականներ, գրաւած են արդէն սրահին մէկ անկիւնը:

Զայնասփիւռէն հայրենի եղանակներ կ'արձագանգեն մեր կարօտակէզ հոգիներուն:

Շուտով կ'օրինականացուի խնջոյքը սեղանապետ մը ընտրելով: Ընկեր Սարգիս Առաքելեանը մեր խնջոյքներուն պաշտօնական սեղանապետն է: Զեմ կրնար երեւակայել իրմէ աւելի ձեռնհաս սեղանապետ մը: Իր զուարթաբանութիւնները՝ առանց չպարի, բնական ընթացքով կը ստեղծեն խինդ ու ծիծաղ:

Սեղանները շուտով կը բեռնաւորուին շիշերով ու աղանդերներով: Իսկ մեր սրտերը ուրախութեամբ են արփեցած:

Սեղանապետը նախ խօսք կուտայ ընկ. Զպուքճեանին: Անշուշտ չէք ակնկալեր որ բոլոր խօսք առնողներուն արտայայտութիւնները յիշեմ առանձին: Հարկ ալ չկայ. խօսքէն աւելի դրական երեւոյթներն են որ կարեւոր են:

Տիկին Մարի Կարապետեան իր երկու մեներգներով ջերմութիւն կը սփռէ ու կը խլէ գնահատանքի ծափեր:

Ընկեր Միսաք Միրզէ իր շեշտակի խօսքերով թելադրանքներ կ'ընէ նորագիրներուն:

Զուարթ խմբերգներ կը թնդացնեն սրահը: Սեղանապետին խօսքը պատգամ է եւ ամէն ոք կ'ենթարկուի ...: Այս անգամ ընկեր Վահան Հիւսեանն է որ գոհունակութեան իր խօսքը կ'ընէ: Իսկ ընկեր Մովսէս Զափարեան, Լիոնի նորագիրներէն, քաղցր մեներգ մը կը թրթռացնէ:

Վալանսի ընկերներէն Կօշկարեան, պատկերազարդ յուշերով (Զօր. Սեպուհէն) փառքը կը հիւսէ Դաշնակցութեան:

Դարձեալ Նոր Սերունդի խումբը կը ելեկտրականացնէ սրահը զուարթ խմբերգներով:

Ընկեր սեղանապետը խօսք կուտայ վեթերան ընկեր Փիլոս Սարգիսեանի, որ իր կարգին կը փառաբանէ Դաշնակցութիւնը:

Լիոնի երիտասարդ ընկերներէն Գեղամ Կանայեանի ներշնչեալ արտասանութիւնը ջերմ գնահատանքի կ'արժանանայ: Իսկ քիչ ետքը երգիծական մանրավէպով ծիծաղ կը սփռէ:

Այժմ, Օր. Անժէլ Կարապետեան կը մեներգէ: Թրթռուն ու քաղցրահնչիւն ալիքներ կը պարուրեն մեր հոգիները: Կը ստիպուի երկրորդ երգ մը երգել Սայաթ Նովայէն: Ծափ ու գնահատանք: Իսկ Սիրան Կարապետեան՝ վերացումով կ'արտասանէ Դանիէլ Վարուժանէն:

Ընկեր Արշաւիր Հաբէլեան կը շեշտէ մայրենի լեզուի անհրաժեշտութիւնը թելադրական խօսքեր ուղղելով երիտասարդ նորագիրներուն:

Ընկեր Մուշեղ Մուրատեան՝ Վիէնէն, վերյիշեց Տէսինի կուսակցական անցեալ փառքը ինչպէս նաեւ մեր Տունը՝ իբրեւ կոթող մը ջերմ յիշատակներու:

Տիկին Մարիձա Հաբէլեան իր քնքոյշ մեներգով տպաւորեց մեզ ու ծափահարուեցաւ:

Յակոբ Սեւեան (Սուրիայէն) Նոր Սերընդական մը՝ իր մելամաղձոտ երգով, պահ մը կասեցուց զուարթութիւնը: Մինչդեռ Լիոնէն Պետրոս Թութլեան՝ իր հուժկու, առինքնող արտասանութեամբ խլեց որոտագին ծափեր: Նորագիր ընկեր Թօփալեան երգեց հայրենասիրական երգ մը: Մարտիրոս Պասմաճեան գնահատուեցաւ իր «Ֆանթէզիով»:

Ընկեր Յովիկ Եղիազարեան իր հայրենաշունչ խօսքերով կ'ոգեւորէ ներկաները: Իր թելադրութեամբ կը ծափահարուի նաեւ մեր սիրելի սեղանապետը: Այս վերջնոյն կոչով ներկաները նուէրներ կ'ընեն «Հայաստան» թերթին բարգաւաճման համար եւ շուտով գումարը կը բարձրանայ 570 Ֆրանքի:

Խօսք կը տրուի նաեւ Լիոնի նորեկ ընկեր Մովսէս Զափարեանի որ բովանդակալից պատկերներ կը պարզէ գաղութներու կեանքին մասին ու հրահանգիչ թելադրութիւններ կ'ընէ իր ընկերներուն:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խումբը կը պարէ «Քոչարի» պարը ու կ'ալեկոծէ մթնոլորտը:

Վերջին խօսողը եղաւ Լիոնէն ընկեր Զէքեան, որ շատ յուզումով ու խոր ըզգացումներով թելադրութիւններ ըրաւ երիտասարդութեան:

Խնջոյքը վերջ գտաւ ժամը 10ի մօտ:

Ներկաները բաժնուեցան սրահէն անմոռանալի յիշատակներով բեռնաւոր:

ԳԻՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Լոյս տեսաւ «Ակնարկներ հայ արուեստի պատմութեան» ընդհանուր խորագիրը կրող բազմահատոր աշխատութեան առաջին գիրքը՝ նուիրուած հայ երաժշտութեան պատմութեան:

Գրքին մէջ տրուած է հայ երաժշտութեան համառօտ պատմութիւնը, ժողովրդական, գուսանական – աշուղական եւ հոգեւոր երաժշտութեան, հայ նոր փրոֆէսիոնէլ երաժշտութեան կազմաւորումն ու զարգացումը:

Յառաջիկային յաջորդաբար լոյս պիտի տեսնեն նաեւ թատրոնի, կերպարարուեստի ու ճարատարապետութեան պատմութեան նուիրուած հատորներ, որով պիտի ամբողջանայ այս հրատարակութեան շարքը:

×

«Գրչութեան արուեստի լեզուական – քերականական տեսութիւնը միջնադարեան Հայաստանում»: Այս խորագիրը կը կրէ Լեւոն Խաչերեանի հեղինակութեամբ վերջերս լոյս տեսած ուսումնասիրութիւնը: Աշխատութեան նպատակն է պարզել ««գրչութեան արուեստի լեզուական եւ քերականական տեսութեան հարցերը», որոնք մեծ կարեւորութիւն ունին հայ մշակոյթի զարգացման ու ձեռագրական արուեստի պատմութեան համար:

×

Հայաստանի պետական հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց Ուիլերմ Սարոյեանի «Իմ սիրտը լեռներում է» ընդհանուր խորագիրը կրող թատերգութիւններու հաւաքածոն, ուր տեղ գտած են համանուն թատերգութիւնը, «Քարանձաւի բնակիչները», «Էյ ո՛վ կայ այդտեղ», «Ձեր կեանքի ժամանակը» եւ «Ճիմ Տենտի» թատերական գործերը:

Երկերը անգլիերէնէ հայերէն թարգմանած են Խաչիկ Դաշտենց եւ երկու ուրիշներ:

ԿԱՐԺԷ ԳԻՏՆԱԼ

Մարախներու արշաւանքները երկնային պատուհասներ են եւ ժամանակակից թեքնիկ միջոցները անզօր են արդիւնաւոր կերպով պայքարելու համար անոնց դէմ: Պատմութիւնը կը յիշատակէ թէ՝ մարախներու ամէնէն ահաւոր արշաւանքներէն մէկը տեղի ունեցած է Քրիստոսէ հարիւր քսանըհինգ տարի առաջ եւ փճացուցած Կիւրենէն եւ Նումիտիան (այսօրուան Թունուզը), ուր ութ հարիւր հազար մարդիկ մեռած են սովէ: Աւելի նորագոյն շրջանին, 1867ին, մարախները Ալժերիան ողողեցին եւ կէս միլիոն բնիկներու մահուան պատճառ դարձան:

դեցւոյն Խրիսուպոլսոյ ...»:

Վերոյիշեալ հատուածներու մէջբերումներէ կրնանք եզրափակել այն խորհրծագութեամբ թէ 1687ը տպագրական պարզ վրիպակով մը 1697ը եղած է, որով Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան թուականը ոչ թէ 1676, այլ 1687 պէտք է եղած ըլլայ:

Քաղեց՝ Վ. Ք.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (131)

ԵՐԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

— Թարլա Պաշիի թաղին պահականոցին, շարունակեց Լէվընդ Հէրալտի պաշտօնեան խիստ նպաստաւոր տեղեկութիւններ ստացած էր տանտիրուհիս Ալֆօնսի նկատմամբ, եւ գիշեր մը, տանտիրուհիս, կ'երթայ իմաց կուտայ ոստիկանութեան պահականոցը, ուր կը հանդարտեցնեն զինք ըսելով թէ խիստ հաւանականօրէն հանրատուն մը կը գըտնուէր ան զուարճանալու:

— Շատ աղէկ, ընդմիջեց նախագահը, ե՞րբ մեկնեցաւ, ե՞րբ թողուց սենեակը, ա՞յդ ալ չէք կրնար գիտնալ:

— Գիտեմ, փաշա, պատասխանեց Շիւքրի, տիկինը պատմեց ինծի թէ՝ Ուրբաթի Դէպքէն առաջ:

— Ո՞ր դէպքէն, հարցուց նախագահը:

— Ուրբաթի Սէլամլըգին պայթած պօմպայի դէպքէն առաջ, պատասխանեց Շիւքրի:

— Է՛, յարեց նախագահը, շարունակէ:

— Դէպքէն մէկ օր առաջ, շարունակեց Շիւքրի Պահուտ, Արիսդիտին կամ Ալֆօնսը, ազդարարած է տանտիրուհիս թէ ինք մտադիր է մեկնիլ Աթէնք եւ անկէց Վիէննա եւ Փարիզ:

— Յետո՞յ ...:

— Յետոյ, շարունակեց Շիւքրի, տունը թողեր գացեր է, սենեակին մէջ ձգելով քանի մը թուղթեր:

Յանձնաժողովը, նկատելով որ Լէվընդ Հէրալտի խմբագրութեան պաշտօնեայ Շիւքրի Պահուտի բոլոր յայտարարութիւններուն աղբիւրը Տիկին Մէրսինան էր, Փէշկիրճի փողոցի տունին տիրուհին, յարմար դատեց վար դնել Շիւքրին առանձին խուցի մը մէջ, նոյնպէս զըրկուած ամէն հաղորդակցութենէ, եւ որոշեց հարցաքննութեան ենթարկել յիշեալ կինը:

Տիկին Մերսինան ներկայացաւ Յանձնաժողովին, դալկահար դէմքով, տակաւին կը դողար, շատ վախցած էր գիշերային յանկարծական այցելութենէն, որուն վարժուած չէր երբեք:

Թօդաթլեան հիւրանոցի տնօրէն, իտալահպատակ Ժաղ Կայէդոյի կինն էր Տիկին Մէրսինան:

— Տիկին, ըսաւ նախագահը, ներեցէք, գիշերուան այս պահուն, վրդովեցինք ձեր խաղաղութիւնը, բայց, ինչ կրնանք ընել, Վեհափառ Սուլթանին կամքով է որ համարձակեցանք խուզարկել ձեր բընակարանը, եւ ձեզ հոս բերել:

— Չէի՞ք կրնար վաղը կատարել խուզարկութիւնը, դիտել տուաւ Տիկին Մէրսինա, ինչ հարկ կար գիշերով խանգարելու մեր հանգիստը:

Կը ներէք, Տիկին, հեգնեց նախագահը, չէինք գիտեր թէ այդքան պիտի սրդողիք, այլապէս վաղուան յետաձգել կուտայինք. հիմա ձեզի մէկ երկու հարցում պիտի ուղղեմ, կը յուսամ թէ գոհացուցիչ պատասխան մը կուտաք:

— Հրամայեցէք, փաշա, յարեց տիկին Մէրսինա:

— Ձեր վարձակալ Արիսդիտին ո՞ւր է հիմա, հարցուց նախագահը:

— Չեմ գիտեր, պատասխանեց տիկինը, գրեթէ երեք ամիս առաջ տանս մէջ վարձած էր սենեակ մը, վերջերս գոյքերը ժողովեց, մեկնեցաւ, Արիսդիտի չէ անունը, Ալֆօնս կը կոչուէր:

— Ուր մեկնեցաւ ...

— Աթէնք պիտի երթամ ըսաւ, պատասխանեց տիկինը, եւ անկէց Վիէննա, Փարիզ:

— Քանի օր առաջ մեկնեցաւ, չէ՞ք գիտեր:

— Գիտեմ, փաշա պատասխանեց Տիկին Մերսինա, Պօմպային Ուրբաթ օրը չլուսցած, մէկ օր առաջ:

— Ի՞նչպէս, որո՞ւ միջոցաւ ճանչցաք զինքը, Տիկին:

— Փաշա, տունս վարձելէն առաջ, Լալէ փողոցը սենեակ մը բռնած էր, յետոյ, տանտիրոջ հետ կռուած ըլլալով, ինծի դիմեց սենեակ մը վարձելու: Զմոռնամ ըսել, արդէն կը ճանչնայի զինքը, որովհետեւ իրմէ առաջ տունս կը բնակէր Միխալաքի անուն բժշկական ուսանող մը, որուն այցելութեան կուգար յաճախ այդ Արիսդիտին. եւ երբ ինծի դիմեց, սենեակ մը վարձելու, պէտք չտեսայ երկայն բարակ իր անցագիրը քննելու, գիտէք անոր սերտ յարաբերութիւնները Միխալաքիի հետ, որ պարկեշտ տղայ մը կը ճանչցուէր, եւ այդ պարագան բարոյական երաշխաւորութիւն մըն է, կը խորհէի:

— Հասկցանք, յարեց Նէճիպ Մէլհամէ, դուք ուրիշ ծանօթ բարեկամներու շնորհիւ է որ կը ճանչնայիք Արիսդիտին, չէ՞:

— Այո, փաշա, պատասխանեց տիկինը, պէտք է խոստովանիլ, դէշ տղայ չէր:

— Ո՞վ կը յաճախէր իր սենեակը, հարցուց նախագահը:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնա – ճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Տիւմէճեանէ 50 ֆրանք իրենց թոռնիկին մկրտութեան առթիւ: Նաեւ Տէր եւ Տիկին Ս. Սան – ճեանէ (Վիլֆրանշ) 37 մեթր կերպասե – ղէններ պարախոմբի զգեստաւորման համար: Պ. Արման Ուզունեանէ 12 մեթր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրութեան 84րդ տարեդարձին առ – թիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի Դպրոցասէրի հանդուցեալ հիմ – նադիրներուն, բարերարներուն, խնամա – կալուհիներուն, ուսուցիչներուն եւ պաշ – տօնեաներու համար այս կիրակի օր Փա – րիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախապա – հութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ՝ Գերչ. Սերովբէ Արք.ի:

Խնամակալութիւնը կը հրաւիրէ ներ – կայ ըլլալ անոնց յիշատակը յարգող – ները:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ու – նենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օ – րերը կէսօրէ հաք ժամը 16էն 19, Մու – թեան գրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, (Ա – յարկ):

Կ'ընդունուին մանչերը 7 տարեկանէն 13, աղջիկները 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայա – նան Լիվրէ տը Ֆամիլ եւ Ալոճասիոն Ֆա – միլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, որուան ըլլալով որ տեղերը սահմանա – փակ են:

ՍՏԱՑՈՂ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՑՍ ԳՐ – ՔՈՑԿԸ ԿԱՐԺԷ ՄԻԱՑՆ 3 Ն. Ֆ.

Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

«ՅԱՌԱՋ»

ԿՈՉ

Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. վարչութիւնը ձեռնարկած է ամբողջութեամբ վերանո – կելու Ազգ. Տան մասնեասրահն ու յա – րակից սենեակները: Արդէն մեծածախս մեր գործին ծանրութիւնը մասամբ թե – թեւցնելու համար, տակաւին կարիքն ունինք մեր սքանչելի ժողովուրդին օ – ժանդակութեան եւ նուէրներուն:

Այդ առթիւ ըլլալիք նուիրատուներուն անունները պիտի դեռեղուին պատերուն վրայ, ուր պիտի մնան մինչեւ վերսին նորոգութիւն:

Վերջին ճիգ մը, սիրելի հայրենակից – ներ, մօտ օրէն տեսնելու համար օճումն ու բացումը ընդհանուրիս դուրգուրան – քին առարկայ եղող նորակառոյց մեր ե – կեղեցիին ու Ազգ. Տան:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման տօնին առթիւ, Մայիս 23, Հինգշաբթի օր, ժամը 10ին, Փարի – զի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգա – բարձութիւնը կաղմակերպած է Հայ Մա – նուկներու հաղորդութեան օր, Հայրա – պետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք.ի նախագահութեամբ:

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ հաղորդութեան պատրաստուող երախաները եւ ծնողքնե – րը կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս Հինգշաբթի, Համ – բարձման տօնի առթիւ Ս. պատարագ կը մատուցուի տեղւոյս Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ մէջ: Եւ ի մասնաւորի փոք – րիկներուն հաղորդութիւն պիտի տրուի: Կը խնդրուի ծնողքներէ ներկայ ըլլան ի – րենց փոքրիկներով:

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայ – րերու Տօնի Օրը՝ կիրակի (26 Մայիս): Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն ի – րենց մասնակցութիւնը բերել, արձանա – գրուիլ Թաղականութեան մօտ:

ՇԱՐԱԿԱՆԿԱՐ

Երեքշաբթի, 21 Մայիս, ժամը 20·30ին

Հայաստանէն նոր ստացուած եւ երէ – կուանի սքիւտիոներուն մէջ պատրաստը – ւած նորագոյն ֆիլմը:

ԹՌԻՉՔ ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ՎՐԱՅ

Հայախօս

կը ներկայացուի նաեւ

"ՏԸԺՎԸԺԻԿ"

Գիները 3 եւ 5 ֆրանք

CINEMA « LE DAUPHIN »

65 bis, Rue Lafayette, PARIS

Métro : Cadet

Տոմսերը կը ծախուին սովորական վայրերը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

Ալֆորվիլի մէջ, Շաբաթ, Յունիս 8 – ին, միչեւ լոյս:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կլիշիի:

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

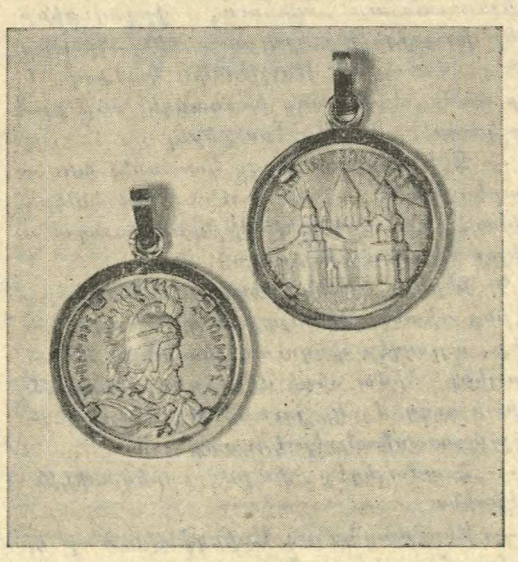

Պարզ ձեւ՝	Շրջանակով
200 Ն. Ֆ.	300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,

PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն միչեւ առաւօտ, Ճրդ Բաղաբապետարանի շէնք սրահներուն մէջ,

PLACE SAINT-SULPICE, METRO : SAINT - SULPICE et ODEON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան ներկայացու – ցիչը:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մեհեճեաճեան (երգ), Օր. Նի – կողոսեան եւ ընկ. Ա. Փուշուճեան (արտասանութիւն):

Հայկական եւ կովկասեան պարեր Հ. Ց. Դ. Պանէչօ – Քաչանի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի:

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը, մասնակցութեամբ Փոլ Գուլամ – սըզեանի նուագախումբին:

Խօսքակ՝ Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՃՈԽ ԵՒ ԱՌԱՏ ՊԻՒՖԷ

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաս – տիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Ֆ. Կ. Խաչի գաստիարակչուհիներու կրթ. Փոնտին Պ. Սաեփան Սրապեան 30 ֆրանք: Տէր եւ Տիկին Պէյլաք (ողբաց – եալ ընկեր Սէրգէնկիւլեանի մահուան առ – թիւ) 50 ֆրանք:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին.—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն հա – մար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ:

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեա – կը, 17 Րիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ հաքերը, ժամը 15էն 18:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օդն. Մարմնի Օգա – փոխութեան կայանի բացումը տեղի պի – տի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրու – թեան համար դիմել Միութեան կեդրո – նատեղին, 15 Րիւ Փան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայա – կաններով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՇՈՒՆԱՀԱՑԻՆ ՊՏՈՑ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Ցանճնա – խումբը կազմակերպած է Շուշանահային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պտոյ – տը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակութային Տան մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՉ

Ծանօթ է, որ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Դիւան – Թանգարանը Մանմորանսիի փոխադրուած է Փարիզի կեդրոնը՝ Հ. Մշակոյթի Տունը, ուր ընդարձակ սրահ մը մէջ դասաւորուած եւ ցուցադրուած են մեր յեղափոխութեան մասնակից ու տաւորականներու եւ հերոսներու նկա – ներն ու մասունք – յիշատակները:

Այսուհանդերձ անիկա զուրկ մնացած կարգ մը ծանօթ դէմքերու կամ յայտնի թէ համեստ հերոսներու պատկանող յի – շատակ – մասունքներէ:

Թանգարանը ոչ միայն Ֆրանսահայ – րու, այլեւ արտասահմանէն Ֆրանսա ցելող հայրենակիցներու համար դարձած է ուխտատեղի մը: Եւ հարկ է, որ հե – տեւէ ծոխանայ: Այն, նախաձեռնութեան ըլլալով հանդերձ Հ. Ց. Դաշնակցու – թեան, անխտրական ոգիով մը իր մէջ պէտք է համագրէ յիշատակները բոլոր անոնց, որոնք իրենց խօսքը, գրիչը ու արիւնը ընծայեցին «վտառոտ խարոյկին» զայն բոցաշուրթելու եւ մեր անկախութիւնը կերտելու համար:

Հետեւաբար հրապարակաւ կոչ կ'ընենք բոլոր անոնց, որոնք իրենց մօտ ունին մեր յեղափոխութեան մասնակից մտա – ւորականներու եւ հերոսներու պատկա – նած իրեր, դրութիւններ ու նկարներ տրամադրել Թանգարանին՝ անոնց մէջ տեղերը յաւերժացնելու եւ երջանիկ մը հայրենիք փոխադրելու համար այդ մասունքները փոխան արբաղան աճեցնե – լուն, որոնցմէ չատերը դեռ կը մնան տար լուծի տակ հեծող մեր հայրենի դե – րեսն ներքեւ:

ՅԱՆՁԱԽՈՒՄԲ

Հ. Ց. Դ. ԴԻՒԱՆ–ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Առաքման հասցէ.—

Maison de la Culture Arménienne

17, Rue Bleue, Paris (9e)

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e — Chèque Postal : 1278-35

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԴԻՐՔԸ, Կ. Գէորգեան, 1963, *Պէյրութ Թղթակազմ*	17·50 Ֆ
Լաթակազմ	20 Ֆ
ԳԻՐՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ, **եղիշէ Զարենց**, *Պէյրութ*, 317 էջ	7·50 Ֆ
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Հ. Կ. Տէր Ղազարեան, *Պէյրութ*,	20 Ֆ
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նշպարեան, *Պէյրութ*	40 Ֆ
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ, Հ. Գ. *Պայեան, Վենետիկ*,	40 Ֆ
ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ. ԳԱՂՂ. Հ. Դ. *Սաեփանեան, Վենետիկ*	9 Ֆ
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ, *Մ. Գարամանեան*, *Պէյրութ*,	40 Ֆ
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ. *Ց. Ց. Զազմազեան, Պէյրութ*	40 Ֆ
ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, Տիրայր Ֆրունճեան, *Միւնիխ*	45 Ֆ

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ԳՐԱՏՈՒՆՍ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՁԱՑՆԱԴՐԵԱԼ ԲՈԼՈՐ ԵՐԿԵՐՈՒՆ

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՄԱՅԻՍ

MERCREDI 22 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9612 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9612

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐՈՒ ՀԵՏ ԿԸ ՄՐՑԻՆ

Հակառակ անոր որ երեք տարի անցած է 1960 Մայիս 27ի զինուորական յեղափոխութենէն ի վեր, Թուրքիոյ մէջ ներքին ճակատին վրայ խաղաղութիւն եւ հաւասարակշռութիւն չեն հաստատուած տակաւին:

Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէին երիտասարդ զինուորականները օգտագործելով Մէնտերէսի միահեծան եւ յանձնապաստան գործունէութեան դէմ որոշ տարրերու դժգոհութիւնը, դիւրին յաղթանակ մը ապահովեր էին, քանի մը ժամուան ընթացքին, առանց արիւնահեղութեան, տապալելով դեմոկրատներու կառավարութիւնը:

Սակայն 1950 – 1960 տասը տարուան իրենց իշխանութեան ընթացքին դեմոկրատները յաջողեր էին խոր արմատ ձգել ժողովրդական, մանաւանդ գիւղացիական լայն զանգուածներու մէջ, որոնք այլեւս զզուած Հալքի բռնատիրական վարչաձեւէն՝ իբրեւ փրկարար ողջուներ էին Մենտէրէս – Պայարի կուսակցութիւնը:

Երեք տարուան փորձէն վերջ, այսօր ալ մեծ թիւ մը կը կազմեն անոնք, որ կ'երազեն դեմոկրատներու վերադարձը: Հակառակ անոնց կարգ մը սխալներուն, մանաւանդ 1955 Սեպտեմբեր 6ի եպերելի դէպքին, երկիրը ճարտարարուեստի, առեւտուրի եւ տնտեսութեան այլ մարզերուն մէջ որոշ բարգաւաճում արձանագրած եւ կարեւոր նուաճումներ կատարած էր: Այսօր ողբալի է վիճակը:

Արտաքին ճակատին վրայ է միայն, որ հին եւ նոր իշխանութիւնները կը շարունակեն աւանդութիւնը, օրէ օր աստիճան մը աւելի մօտենալով արեւմուտքի:

Վերջին պատերազմի վաղորդայնին, երբ Խորհրդային Միութիւնը չէր վերանորոգած 1925ի բարեկամական դաշնագիրը Թուրքիոյ հետ եւ Փոցտամի խորհրդաժողովին մէջ պահանջ ներկայացուցած էր Նեղուցներու, Կարսի եւ Արտահանի մասին, Հալքեան կառավարութիւնը երես դարձնելով Մոսկուայի, իր արտաքին քաղաքականութեան առանցքը դարձուցած էր արեւմուտքի հետ բարեկամութիւնը:

Ատոր շնորհիւ է, որ 1947ին «Թրումընի վարդապետութիւն»ը հրապարակ եկաւ, նիւթական եւ բարոյական անգնահատելի աջակցութիւն ապահովելով Թուրքիոյ, — երեք միլիառ տոլար:

Դեմոկրատները աւելի մեծ զարկ տուին արեւմտասէր քաղաքականութեան: Հազիւ իշխանութեան գլուխ եկած՝ Քորէա զրկեցին զօրագունդ մը, որ քաջարար բնաջնջուեցաւ՝ մեծապէս տպաւորելով Ամերիկացիները:

Թուրքերը այս զոհողութիւնը շահագործեցին՝ մտնելու համար «Ատլանտեան Ուխտին» մէջ: Անդամակցեցան Եւրոպայի Խորհուրդին: Պալքանեան Ուխտին: 1955 Փետրուար 24ին՝ Պաղտատի Ուխտին (ներկայիս Սէնթօ):

Դեմոկրատները արտաքին ճակատին վրայ այս յաջողութիւնները ձեռք բերելէ վերջ ծրագրած էին նաեւ ընդունուիլ Հասարակաց Շուկային մէջ: Սակայն ժամանակ չունեցան իրագործելու:

Այժմ Իսմէթ Ինէօնիւի կառավարութիւնը կը ջանայ Թուրքիան մտցնել միջազգային այդ կազմակերպութեան մէջ: Այս ուղղութեամբ իր կատարած դիմումները արդէն իսկ առաջին արդիւնք մը տուած են:

Վեցերու ժողովը վերջերս Պրիւսէլի մէջ յատուկ յանձնաժողովի մը պաշտօն յանձնած է բանակցութիւններ կատարել այս մասին Անգարայի կառավարութեան հետ:

Մինչ այդ որոշուած է նիւթապէս աջակցիլ Թուրքիոյ, հինգ տարուան մէջ 175 միլիոն տոլար յատկացնելով անոր: Այս գումարին մէկ երրորդը 58,5 միլիոն տոլարը պիտի տայ Ֆրանսա, նոյնքան՝ Գերմանիա, 32 միլիոն Իտալիա, 12,7 միլիոն Հոլանտա եւ 0·3 միլիոն՝ Լիւքսէնպուրկ:

Հասարակաց Շուկայի անդամ վեց երկիրները Թուրքիայէն պիտի գնեն որոշ քանակութեամբ ծխախոտ, չամիչ, չոր թուզ եւ կաղին:

Թուրքիոյ կատարուելիք դրամական աջակցութեան հարցին մէջ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը ուզած է բարեացակամ վերաբերում ցոյց տալ հանդէպ Գերմանիոյ, որ Պրիւսէլի մէջ ջերմապէս յանձնարարած էր օժանդակել Թուրքիոյ:

Այս վերջինը Հասարակաց Շուկային մէջ պիտի ընդունուի 17էն 29 տարուան փոխանցման շրջանէ մը վերջ:

Արեւմտեան պետութիւնները իրարու հետ մրցումի ելած են կրկին՝ ողջնցնելու համար սնանկութեան դուռը հասած Թուրքիան մինչ ներքին ճակատի վրայ Երկուշաբթի գիշերուան պետական հարուածը, ձախողելով հանդերձ, ցոյց տուաւ թէ որքան խախուտ է Իսմէթի վարչակարգը: Այս նոյն սինակին մէջ, առջի օր (Մայիս 18) կը գրէինք թէ երկրին ներքին կացութիւնը որքան կը մտահոգէր Հալքի պարագլուխը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՁԱԽՈՂԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԻՆԷՕՆԻԻ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՏԷՐ ԿԸ ՄՆԱՅ

Գնդ. Թալաթ Այտեմիրի գլխաւորութեամբ պետական հարուած մը տեղի ունեցած է Թուրքիոյ մէջ, բայց կը թուի թէ ձախողած է առանց մեծ դժուարութեան:

Առաջին առթիւ յեղափոխական շարժումը գրաւած է Անգարայի ձայնասփիւռի կայանը եւ շարք մը զեկոյցներ սփռած իրարու ետեւէ: Նախ ժամը 21-ին (Երեուշաբթի գիշեր), Անգարայի ձայնասփիւռը կը յայտնէր թէ զինեալ ուժեր իշխանութիւնը ձեռք առած էին եւ թէ երեսփոխանական ժողովն ու ծերակոյտը լուծուած էին եւ բոլոր կուսակցութիւններն ալ արգիլուած: Յայտարարութիւնը զոր ստորագրած էր Գնդ. Թալաթ Այտեմիր, կ'ըսէր նաեւ թէ օտարներու ինչքերը երաշխաւորուած են: Ուրիշ զեկոյց մը կը յայտնէր թէ պատերազմական վիճակ հռչակուած էր Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ, բայց քիչ ետք, ուրիշ խօսնակ մը կը լսուէր որ կ'ըսէր թէ պետական հարուածին լուրը սխալ է եւ թէ Թուրքիա «կապուած կը մնայ ժողովրդապետութեան»:

Ժամը 21·50ին արդէն Անգարայի ձայնասփիւռը կը հաստատէր թէ պետական հարուածը ճզմուած էր, թէ «աւազակներու» գործն էր եւ թէ կառավարութիւնը միշտ իր պաշտօնին գլուխն էր: Կը հաստատուէր նաեւ թէ զինեալ ուժերը կառավարութեան հրամաններուն ներքեւ էին: Ձայնասփիւռը կ'աւելցնէր թէ ըմբոստական շարժումին հեղինակ՝ «արկածախնդիրները» կը փնտռուէին որպէսզի իրենց արժանի պատիժը գտնէին:

Երեքշաբթի առտու ժամը վեցին, ձայնասփիւռ ճառ մը կը խօսէր վարչապետ Իսմէթ Ինէօնիւ եւ կը յայտնէր թէ դաւադիրներու փորձած պետական հարուածը վիժած էր:

Գնդ. Այտեմիր սակայն յաջողած էր փախիլ: Այս ձախողած շարժումին զոհերու թիւն էր՝ մեռեալ 7, վիրաւոր 23: Լուսարգել հռչակուած էր ամբողջ երկրին մէջ, յարաբերութիւնները կտրուած էին Անգարայի եւ Պոլսոյ միջեւ ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ եւ արտասահմանի: Բանակը կը հսկէ եւ հակառակ տրուած հանդարտեցուցիչ լուրերուն, կը թուի թէ կացութիւնը միշտ շփոթ է:

ՆԱՍՐԻ ՃԱՌԸ

Խօսքն ուղղելով Եմէնէն վերադարձած եգիպտացի զինուորներուն, Նասր ըսաւ թէ Արաբ Մ. Հանրապետութեան զօրքին մէկ մասը պիտի պահուի Եմէնի մէջ մինչեւ այն օրը երբ ապահով ըլլայ թէ հանրապետական վարչաձեւը այլեւս վտանգուած չէ.— «Ընկերվարութեան եւ միութեան ռազմիկներն եղաք, յետադիմութեան եւ աշխարհակալութեան դէմ, դիժուար պատերազմ մըն էր, ոչ միայն Ֆիզիքական տառապանքներու մէջ այլեւ որովհետեւ առաջին վայրկեանէն իսկ, սկզբունք մը նկատի պէտք է առնէինք. — Արաբ զէնքերը պէտք չէ արաբական արիւն թափել տային: Եթէ այդ արիւնը թափեցաւ պատճառն այն է որ յետադիմութիւնը ուզեց միջամտել եմէնեան յեղափոխութեան դէմ որ ծնած էր՝ ճերմակ եւ անբիծ»:

Նասր անդամ մը եւս յիշեց թէ պաղեստինցի ժողովուրդը պէտք է ձեռք ձգէ իր բնական իրաւունքները:

Ճառին վերջին մասին մէջ, Նասր շեշտած է թէ եղած զոհողութեանց առջեւ ոչ մէկ միջին ճամբայ կարելի է գտնել «տարրերու հետ որոնք կը կարծեն յեղափոխութեան ուժերուն պատկանիլ եւ կը խաղան անոր ազնիւ հեռանկարներուն հետ»: Կը կարծուի թէ Ռայիսին այս խօսքերը կը վերաբերին սուրիական տագնապին, թէեւ Նասր աւելի չէ խորացուցած հարցը:

Միւս կողմէ, Դամասկոսէն կը հաղորդեն թէ վարչապետ Սալահ Պիթար յայտարարութիւն մը ըրած է եւ շեշտած թէ սուրիական կառավարութիւնը կապուած կը մնայ Արաբ Մ. Հանրապետութեան եւ տառացի կերպով պիտի գործադրէ Ապրիլ 17ի յայտարարութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅ ՄԵԾ – ՄԱՅՐԻԿ մը, առջի օր թոռնիկին հետ անձնասպան եղած է, Սէն դետը նետուելով: Սրտաճմլիկ պատմութիւն մը որու արձագանգ կը հանդիսանայ տեղական մամուլը: Արդարեւ, Տիկին Ճօշկունեան 15 տարու թոռիկ մը ունէր որ անկար էր եւ ինք կը գուրգուրար այդ տարաբախտ տղէկին վրայ: Վերջերս հիւանդ ըլլալով վախ ունէր որ այլեւս պիտի չկարենար թոռնիկով զբաղիլ եւ վստահ էր որ տղան առանց մեծմայրիկին աւելի դժբախտ պիտի ըլլար: 15 տարու տղէկով պէտք է զբաղէր ինչպէս նորածինով մը, իսկ տղուն մայրը որ երկու ուրիշ զաւակ ալ ունէր, կարուհի էր եւ չէր կրնար զբաղիլ հիւանդ մանուկով: Մեծ – մայրիկը շատ կը վախնար որ իր մահէն ետք տղան դրուէր յատուկ հաստատութեան մը մէջ, այդ պատճառով ալ անցեալ Հինգշաբթի, թոռնիկը իրեն կապած էր եւ միասին դետը նետուած: Շաբաթ օր միայն երկու դիակները կը գտնուէին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ քաղաքապետ եւ երեսփոխան Կասթոն Տէֆէռ միայն ամերիկեան ձեւով նախագահական վարչաձեւի մը կողմնակից է: Միւս կողմէ Պուշ Տիւ Ռոնի նահանգի ընկերվարականները քը-

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՅՆ ՅԱՆԳԵՐԳԸ

Յ. Զարոբեան եւ Յովհ. Բաղդասարեան անդամ մը եւս շեշտեցին գրականութեան ուղղութեան կուսակցական բնոյթը:

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի վերջին նիստին, ուր հրաւիրուած էին նաեւ գրագէտներ, Յով. Բաղդասարեան եւ Յ. Զարոբեան քննադատած են «Գրական Թերթ»ը, «Սովետական Գրականութիւն», «Լիտերատուրնայա Արմենիա», «Հայաստանի Աշխատաւորուհի» ամսաթերթերը, որովհետեւ լուրջ ուշադրութիւն չեն դարձներ «գրական գործեր ընտրելիս» եւ «յաճախ հրատարակում են գաղափարական եւ գեղարուեստական տեսակէտից թոյլ գրական գործեր»:

Քննադատութիւններուն կարգին, կուսակցական երկու զեկավարներն ալ դիտել տուած են թէ «Սովետահայ գրականութեան զարգացման հիմքում ընկած են գրականութեան ու արուեստի պարտիականութեան (կուսակցութեան) եւ ժողովրդայնութեան լենինեան սկզբունքները»,

Ներկայ գրագէտներէն շատեր առաջարկած են երիտասարդ գրագէտները ուղարկել «խոշորագոյն ձեռնարկութիւններն ու կառոյցները, որտեղ նրանք կարողանային ծանօթանալ մեր աշխատաւորների կեանքին, տեսնել այն վիթխարի վերափոխութիւնները, որ տեղի են ունեցել Սովետական Հայաստանում»:

ւէի իրաւունք կ'ուզեն 18 տարեկանէն սկսեալ:

ՕԹԱՈՒԱՅԻ մէջ կը բացուի Ատլանտեան Ուխտի ժողովը: Ֆրանսական պատուիրակութեան գլուխն են՝ Քուվ տը Միւրվիլ եւ Մեսմէռ որոնք արդէն մեկնած են Քանատա:

ԺԱՆ-ԼՈՒԻ ՎՕՏՈՒԱՅԷ, բանաստեղծ, վիպագիր եւ արուեստի քննադատ մեռաւ առջի օր յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Ծնած էր 1883ին, տնօրէն վարիչ եղած է Քոմէտի – Ֆրանսէզի, 1950ին Ֆրանսական Կաճառ մտած է գրաւելով Էտմոն Ժալուի աթոռը:

ԹԱՇԿԵՆՏԻ շրջանի դատախազը 15 տարի արգելափակման դատապարտուեցաւ, որովհետեւ հաստատուած էր թէ չորս տարի կաշառք ստացած է որու փոխարէն ազատ կ'արձակէր դատապարտեալներ:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ փոխառութիւնը նոյն օրուան մէջ փակուեցաւ: Արդարեւ Երկուշաբթի մինչեւ ժամը 20, մէկ միլիառի հասած էր արդէն:

ՄՈՍԿՈՒԱ ետ կանչած է աշխարհի չորս կողմերը գտնուող իր երեք հարիւր գործակալները: Կը կարծուի թէ Փենկովսկիի պատմութիւնը պատճառ դարձած է այս ընդհանուր «վերաքննութեան»:

ՊԻՏՕ դիմում ըրած է կրկին Գերմանիա երթալու, բայց Դաշնակցային կառավարութիւնը յայտնած է թէ անբաղձալի է: Նախկին վարչապետը կ'ըսէ թէ Պրագիլը օդը իրեն լաւ չի գար:

ՔԱՆՆԻ շարժանկարի փառատօնին կողքին պատկերասփիւռի կարճ ժապաւէններու երեւակայութեան շարքին Ա. մըրցանակին արժանացած է խորհրդային ժապաւէն մը որուն հեղինակն է՝ Էտմոն Քէօսէյեան:

ՇԱՌԼ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ վերջին ժապաւէնը՝ «Ամերիկայի առնէտը» մեծ յաջողութիւն գտաւ Քաննի փառատօնին: քննադատները կ'ըսեն թէ ժապաւէնը վիճելի է, բայց ոչ Ազնաւուրի խաղարկութիւնը:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ապրիլի վերջերը տեղի ունեցան Իտալիոյ մէջ քաղաքական ընտրութիւնները : Համայնավար կուսակցութիւնը շահեցաւ 26 աթոռ աւելի խորհրդարանին մէջ , 30 ձայն աւելի ծերակոյտին մէջ : Քրիստոնեայ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կորսընցուց 13 աթոռ խորհրդարանի մէջ : Կաթողիկէ երկրի մը մէջ կաթողիկէ կուսակցութեան մը մէկ միլիոն քուէի կորուստը անակնկալ մըն է հակառակորդներուն համար եւ արտաքին դիտողներուն համար :

Խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն կազմելու համար անհրաժեշտ է 316 ձայն : Արդ՝ քրիստոնեայ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պարտաւոր է ապահովել ընկերվարականներու գործակցութիւնը, որովհետեւ երրորդ տեղը կը գրաւեն : Բայց ասոնք պայմաններ ունին՝ ազգայնացնել դրամատուն, ճարատարարուեստ եւ հաստատել ապակեդրոնացում եւ ամէնէն աւելի չեն ուզեր հեռանալ համայնավարներէն, որոնց հետ կը գործակցին վարչական ժողովներու մէջ եւ կը զեկավարեն միասնաբար շուրջ երկու հազար համայնքներ :

Համայնավարները յաղթանակը շահեցան, նոյնիսկ Թոսքանայի մէջ 75·000 քուէի առաւելութեամբ, որ միջնաբերդն էր Քրիստոնեայ – Դեմոկրատներու, հանրապետութիւն մը՝ նախագահ ունենալով Լա Փիրա :

Ճարտարարուեստական կեդրոնները , Միլանօ , Ճենովա, Թորինօ քուէարկած են համայնավարներուն, թէեւ դանդատի պատճառ չունէին, որովհետեւ թոշակները բարձրացած են, կենցաղի մակարդակը զոհացուցիչ : 1951ին իւրաքանչիւր իտալացիի տարեկան եկամուտն էր, միջին հաշուով, 168·000 լիրեթ, 1960ին՝ 385·000 : Դրամատուներու յանձնուած գումարները աւելցած են 1460 միլիառ : Շնորհիւ այս պատկառելի գումարին նոր գործարաններ հիմնուած են, նոր ձեռնարկներ կատարուած, բարեկեցութիւնը սովորական դարձած էր : Կը խօսուէր « իտալական տնտեսական հրաշք»ի մասին, այժմ խօսուելու է, թէ բարեկեցութեան յաւելումը արդելք մը չէ համայնավարութեան ծաւալումին :

Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ կուսակցութեան պարտութեան պատասխանատու կը նկատուի օրուան վարչապետին դէպի ձախ հակումը : Միլանոյի Կաթողիկէ համալսարանին երբեմնի աշակերտն ու վերջերը դասախօսը, որ ուկնդրած է դերապայծառ Թուրքիի եւ Օլճիաթիի նման հակահամայնավար եւ հակընկերվարական մարդիկ, կը փափաքէր ընկերվարականներու մասնակցութիւնը կառավարութեան : Ասոնց պնդումով պետականացուց ելեկտրական ընկերութիւնները , համաձայն էր ապակեդրոնացման ուղղակի տուրքերու յաւելումին, անհատական ձեռնարկներու սահմանափակումին :

Իտալացի հրապարակագիր մը պատճառ կը գտնէ նաեւ վերջին շրջանի զեղծումները : Համայնավարներուն քուէարկելով քաղաքացիները կը պահանջեն բարւոք մատակարարութիւն եւ պարկեշտութիւն հասարակաց վարչութեան գործերուն մէջ : Բարոյական ըմբռնումի սոյն տեսակէտը կ'ենթադրէ, թէ համայնավար վարչութիւն մը աւելի պարկեշտ պիտի ըլլայ քաղաքացիներու տուրքերուն յանձանցումին մէջ : Քաղաքակրութեան մը աստիճանը կը չափուի վարիչներու պարկեշտութենէն եւ ժողովուրդին բարոյական ըմբռնումներէն : Հռոմայեցի պաշտօնեային համար կրօնական պարտականութիւն մըն էր պարկեշտօրէն կատարել իր պաշտօնը, մինչ – դեռ յոյն պաշտօնեան կաշառակեր էր :

×

Համայնավարներու յաջողութիւնը պիտի ունենայ անդրադարձումներ Իտալիոյ ներքին կեանքին մէջ եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ : Կուսակցութեան դեկավար Թոլիաթթի կը պահանջէ իր կուսակցութեան մասնակցութիւնը կառավարութեան : Դժուար պիտի ըլլայ մնայուն կառավարութեան մը կազմութիւնը : Միւս կուսակցութիւնները փոքրամասնութեան մէջ կը մնան : Քրիստոնեայ Դեմոկրատները բուռն պայքար մղեցին ազատական կուսակցութեան դէմ, որ կը պահանջէր անհատական ձեռներէցութեան, սեփականութեան պահպանումը, կրթութեան ծաւալումն ու մասնաւոր դպրոցներու նպաստաւորումը, կը քննադատէր պետականացումները :

Խրուշչեւ շնորհաւորեց Թոլիաթթին համայնավար կուսակցութեան յաջողութեան համար : Զօրացաւ Խորհ. Միութեան վարիչին դիրքը ընդդէմ հակառակորդներուն եւ Փեքինի իշխանապետին , որ լուռ կը մնայ իրողութեան առջեւ , Խրուշչեւի եւ Մաօ Յէ Թունկի հանդիպումը կը յետաձգուի լաւագոյն օրերու :

«Ֆիկառօ» կը կարծէ, որ Վատիկան եւ Ուոշինկթըն պիտի փոխեն իրենց դիրքը Ֆանֆանիի կեդրոն – ձախ քաղաքականութեան հանդէպ : Հրապարակագիր Լիփման կացութիւնը անորոշ կը տեսնէ, թէ ներքին եւ թէ արտաքին ճակատներու վրայ : Քենըտի կը մտածէր Հռոմի եւ Պոննի գործակցութեամբ Ատլանտեան Ուխտի ընդունիլ տալ իր ծրագիրը : Այժմ նորակազմ իտալական խորհրդարանը դժուար թէ վաւերացնէ համաձայնութիւնը : Նախագահին խորհրդականները թելադրած են ուղղակի բանակցիլ Ֆրանսայի նախագահին հետ : Համայնավարներ եւ Ընկերվարականներ կը պահանջեն Իտալիոյ, չէզոքութիւնը, ամերիկեան զինուորական խարիսխներու քանդումը : Երկու կուսակցութիւններն ունին խորհրդարանին մէջ 253 ձայն, ծերակոյտին մէջ 133 քուէ : Ազատականներու եւ Սոցեալ – Դեմոկրատներու ծրագիրները կը նոյնանան բազմաթիւ կէտերու մէջ, գործակցութիւնը հեշտ պիտի ըլլայ, Քրիստոնեայ Դեմոկրատներու հետ պիտի ունենան 332 քուէ : Բայց Ազատականներ չեն ուզեր գործակցիլ վերջիններուն հետ, որովհետեւ ձախակողմեան հակումներ ունին :

Ազատականներ ներկայացուցիչներն են քաղքենի դասակարգին, որ «շահագործող » կը նկատուի Ընկերվարականներէն : Աքիլլէ Լորիա կը գրէր դարուն սկիզբը. « Երկուքին միջեւ այնքան բաց կայ, որ մարդկային ոչ մէկ հանճար կրնայ մէկը միւսին քով բերել » :

Ամերիկեան կարեւոր թերթ մը փարիզեան տպագրութեան մէջ համայնավար յաջողութիւնը կը նկատէ իտալական ազդին պարտութիւնը : Կուսակցութեան մը պարտութիւնը, հետեւանք՝ սխալ քաղաքականութեան մը, ժողովուրդի մը պարտութիւնը չի կրնար ըլլալ, եօթը միլիոն քուէարկուներ յաղթութիւն կը տօնեն :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՍՏԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Ստախօսութեան Ակադեմիա՞ : Այդպիսի բան կրնա՞յ ըլլալ, պիտի հարցնէք : Եթէ կրնայ գոյութիւն ունենալ, անտարակոյս տարօրինակութեանց երկրին՝ Ամերիկայի մէջ կը գտնուի, պիտի ըսէք : Սակայն եւ այնպէս, գոյութիւն ունի եւ Ամերիկայի մէջ չի գտնուիր, այլ՝ Ֆրանսայի մէկ փոքրիկ գիւղին՝ Մոնքրապոյի մէջ :

Վերջերս, լրագրական առաքելութիւն մը զիս հոն տարաւ եւ առաջին իսկ օրէն՝ զայն գտայ : « Նամակատան սրճարան»ին առջեւ նստած էի անդապահին հետ նոյն սեղանին շուրջ : Ցանկարծ , պզտիկ ինքնաշարժ մը երեւցաւ : Ուղղուեցաւ դէպի մեր կողմը եւ կանգ առաւ մեր առջեւ : Շորթ հագած երիտասարդ զոյգ մը վար իջաւ եւ սկսաւ շուրջը դիտել, բան մը փնտռելու պէս :

— Կէսօր է եւ այնպէս կ'երեւի թէ ճաշել կ'ուզեն, ցած ձայնով ինծի ըսաւ անդապահը :

Իսկապէս, անմիջապէս յետոյ, այրը մօտեցաւ մեզի եւ հարցուց թէ որեւէ ճաշարան կա՞ր գիւղին մէջ :

— Լաւ ճաշարան մը պիտի գտնէք առաջին փողոցը, աջ կողմին վրայ, ըսաւ անդապահը :

— Լաւ կերակուր կ'եփէ՞ հարցուց կինը :

— Տիկին, մեր գիւղին մէջ ամէնքն ալ լաւ կերակուր կ'եփեն, պատասխանեց անդապահը : Տ'Արթանեան, որ նշանաւոր լաւ ուտող մըն էր, ամէն անգամ երբ մեր կողմերէն անցնէր, կը կենար Մոնքրապոյի մէջ ճաշելու համար :

— Տ'Արթանեա՞նը : Հռչակաւոր Երեք Հրացանակիրներէն մէ՞կը :

— Այո : Եւ որովհետեւ այստեղ լաւ կը ճաշէր, օր մը եկաւ եւ այլեւս չուզեց մեկնիլ : Մինչեւ ծերութիւն հոս ապրեցաւ :

Դարձայ եւ ապշահար նայեցայ անդապահին, բայց, ան այնպէս ձեւացուց թէ՝ նայուածքս չհասկցաւ եւ շարունակեց.

— Բայց, միայն տ'Արթանեա՞նն էր : Հանրի չորրորդ թագաւորը խենթեցած էր մեր գիւղին վրայ : Ահաւասիկ, կը տեսնէ՞ք սա տունը : Հոն կը մնար այն բարի թագաւորը :

Տունին նայեցայ եւ անոր ճարտարապետութեան մէջ չգտայ բան մը, որ Հանրի չորրորդի շրջանը յիշեցնէր : Հազիւ յիսուն տարուան չէնք մըն էր ...

Եւ անդապահը շարունակեց .

— Բայց, միայն ասիկա՞ էր : Ամէն Կիրակի հռչակաւոր Պոսիւէն հոս կուգայ ճաշելու : Պէլ Մորկանն ալ, երբ օր մը եկաւ Ակադեմական Հանրի Պորտոյի եւ Փարիզի Եպիսկոպոսին ընկերակցութեամբ, մեր գիւղէն հեռանալ չէր ուզեր ...

Երիտասարդ զոյգը բերանաբաց մտիկ կ'ընէր այս բոլորը, հիացիկ նայուածքներ նետելով չորս կողմը, մինչ ես՝ սոսկալի անդապահին վրայ կը նետէի նայուածք մը՝ որ մօտաւորապէս ըսել կ'ուզէր «առաջնակարգ ստախօս մըն ես » :

— Ուրեմն չէի՞ք դիտեր, դիտողութիւններուս վրայ խնդալով ըսաւ անդապահը : Ստախօսութեան հայրենիքին մէջ կը գտնուիք :

— Ստախօսութեա՞ն, հարցուցի :

— Այո : Ակադեմիա ալ ունինք, աւելցուց :

— Ստախօսութեան Ակադեմիա :

— Այո՛ :

Եւ այս բարեսիրտ կասքոնը՝ ապշեցուցիչ բաներ ըսաւ ինծի : Բայց, վախնալով թէ անոնք ալ կրնան սուտ ըլլալ, դացի քաղաքապետին :

— Մեր անդապահը ձեզ չէ խաբած, ըսաւ քաղաքապետը, խնդալէն ճաթելով : Մտիկ ըրէք : Սուտը՝ մեր գիւղին մէջ դարերու աւանդութիւն ունի : Երբ սուտ կը խօսինք, խաբէութիւն չէ մեր ըրածը, այլ՝ ճշմարտութեան չարափոխում՝ խընդալու եւ կատակի համար : Անդապահը երբ զբօսաշրջիկները այն ճաշարանը կը զրկէր, ճիշդ կ'ըսէր : Իսկապէս առաջնակարգ խանութ մըն է եւ նշանաւոր կերակուրներ կ'եփէ : Մնացեալները՝ անհրաժեշտ աղօններն (uou) էին որպէսզի մեր այցելուներու ախորժակը աւելի բացուէր եւ ճաշարանատէրը աւելի շատ կերակուր ծախէր : Ցանցաւորը ո՞վ է անոնց բերանը բաց մնացած է անդապահին ըսածներէն : Թող այդքան դիւրահաւատ չըլլային ու չխաբուելու համար թող պատմութեան աւելի իրազեկ ըլլային :

Անդապահը ինծի խօսեցաւ այստեղի ձեր Ստախօսութեան Ակադեմիայի մասին, ըսի :

— Ձեզի սուտ չէ ըսած : Իսկապէս, այդ Ակադեմիան ունինք եւ ես — այսինքն , օրուան քաղաքապետը — անոր նախագահն եմ, վարչապետը, ինչպէս կ'ըսենք այստեղ : Հիմնադիրը՝ նշանաւոր կատակասէր եւ զուարթախոհ վանական մըն էր, որ ամէն գիշեր. կծիկը կը դնէր մօտակայ վանքէն, որ ինը քիլոմեթր հեռուն կը գտնուի — եւ կուգար երկու երեք ժամ Մոնքրապօ անցընելու, գիւղի սըրճարանին մէջ պատմելով զանազան կատակներ պատմութիւններ, որոնց հիմը սուտն էր :

Գիւղի բնակիչները, որ մէկ սկիզբէն իրենց արիւնին մէջ ունէին զուարթաբանութիւնն ու կատակասիրութիւնը , անհամբեր այս սքեմաւորին կը սպասէին՝ խնդալու եւ իրենք ալ իրենց կատակները ըսելու համար : Եւ հաւաքոյթը աւելի հետաքրքրական դարձնելու համար, այս վանականը կը կազմակերպէր « ստախօսութեան մրցումներ» ու «մրցանակներ » կ'որոշէր անոր համար, որ պիտի ըսէր լաւագոյն սուտ պատմութիւնը, որ սակայն, պէտք է որ ճշմարտանմանութիւն մը ունենար : Այս մրցանակաւորներէն , այսինքն՝ ստախօսութեան ախոյեաններէն, հետզհետէ կազմուեցաւ խմբակ մը, որ յետագային դարձաւ Ստախօսութեան Ակադեմիան : Անշուշտ, առաջին անդամը, մեր յիշատակած վանականն էր : Ասոնք կ'ըլլային , մօտաւորապէս հիմ հարիւր տարի առաջ : Տարիները անցան բայց, մնացին սովորութիւնները եւ «Ակադեմիան», որ պաշտօնապէս ալ ճանցուած էր իբրեւ ... հանրօգուտ հիմնարկութիւն : Պաշտօնաթուղթերը դիւաններուն մէջ կը գտնուին : Ակադեմիայի անդամ կ'արձանագրուին ամէն անոնք, ստախօսութեան ախոյեան կը հանդիսանան տարուան ընթացքին : Այսինքն կազմակերպուի մրցում մը եւ ամէն « համոզիչ » սուտ պատմութիւնը ըսուն կը հռչակուի : Ակադեմականութեան թեկնածուն կը նստի ստախօսութեան բարին վրայ, որ տեսակ մը քարէ թիկնաթոռ է եւ կը գտնուի գիւղին մէկ կողմը : Ակադեմիայի անդամներէն բաղկացուցիչ քննիչ յանձնախումբը զայն կը հրաւիրեցի իր սուտը ըսելու : Եթէ յաջողի՝ ակադեմական կը հռչակուի :

Սակայն, սուտը Մոնքրապոյի մէջ սահմանափակեր իր «գործունէութիւնը» նոր « Ակադեմականներու » ընտրութեան պարագային միայն : Առօրեայ կեանքի հարց է : Օրինակի համար, ճամբան կանաք գիւղացիի մը հանդիպիլ եւ իրեն տեղեկութիւն մը ուզել : Ան՝ անմիջապէս պիտի խորհի թէ՝ իր տալիք պատասխանը կրնա՞յ անպայման եւ ըսելի կերպով վնասել ձեզի : Եթէ այդպիսի վախ մը չկայ, այն ատեն, անպայման սուտ տեղեկութիւն մը պիտի տայ ձեզի ... : Եւ այն ատեն, ձեր գիտցանիկ պէս ձեր գլխուն ճարը նայելու էք : Մեր յարաբերութեանց մէջ ալ կ'ըլլայ ապրակա, բայց, ինչպէս ըսի, անվնաս կերպով : Մեր գործառնութեանց ու ... խնդիրներուն մէջ, ստախօսութիւնները չունին :

— Պարոն քաղաքապետ, համարձակեցայ հարցնել, կրնա՞մ լուրջի առնել մինչեւ հիմա ձեր ըսածները, թէ՝ անոնք ձեր նշանաւոր սուտերէն են :

Պարոն քաղաքապետը բարձրաձայն խնդաց :

— Ոչ, հանդիստ եղէք : Լրագրողներ շատ կը յարգենք : Զանոնք ստախօսութեան մարզին մէջ մեր վարպետները նկատենք եւ անոնց չենք դպչիր : Սակայն, ասոր փոխարէն, դուք ալ խոստացէք թէ՝ ձեր գրելիք յօդուածի մէջ, ձեր գիւղի մասին սուտեր չգրէք :

Խոստացայ : Եւ թէեւ Ստախօսութեան Ակադեմիային թղթակից – անդամ եղայ ձեզ կը վստահեցնեմ որ , Մոնքրապոյի մասին մինչեւ հիմա ձեզի ըսածներուն մէջ սուտի նշոյլն իսկ չկայ :

ԺԱՔ ՏԵՐ...

Հ. Յ. Դ. «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԽՈՒՄԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Մայիս 12ին տեղի ունեցաւ « Քրիստափոր» խումբի ցերեկոյթը, նուիրուած՝ Պանք Օթօմանի հերոսական ձեռնարկին : Ցերեկոյթը կը հովանաւորէր Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն : Կը նախագահէր ընկեր Աշոտ Իսահակեան, որ յոտնկայս «Մեր հայրենիքի» հանդէսի բացումը ընելէ վերջ, ընդհակնարկ մը նետեց այն հերոսական թռիչքներու մասին, զորս հայ ժողովուրդը ունեցած է ոչ միայն հին – հին դարերէն սկսեալ, այլեւ միջին դարերէն մինչեւ 19րդ դար : Հայը իր երկրի , իր ժողովուրդի ազատագրութեան համար ... դադրած օտար դիւանագիտութեան դրաները բախելէ , Իսրայէլ Օրիներէն մինչեւ Խրիմեան Հայրիկ, ի վերջոյ եկած այն եզրակացութեան՝ թէ թղթէ չերեփի տեղ պէտք է ունենալ երկաթէ չերեփներ : Երբ քաղաքակիրթ ազգերը պղատոնական անտարբերութեամբ կը դիտէին մեր վէրքերը, մեր գրչի ռահվիրաները — Արովեաններ, Ռաֆֆիներ, Ահարոնեաններ իրենց վէպերով մեզի ցոյց տուին Ազատութեան ճանապարհները եւ ինքնապաշտպանութեան դիտակցութեան հրաւիրեցին ժողովուրդը : Եւ երբ բաժակը յորդած էր հայ ժողովուրդին, ահա «Պանք Օթօման»ի դէպքը, իբրեւ ազդարարութիւն Եւրոպական դիւանագիտութեան :

Ցետոյ նախագահը հրաւիրեց ներկա...

ները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգելու յիշատակը այս ձեռնարկին զոհ դացած անձնուրաց ընկերներուն :

Այնուհետեւ խօսքը տուաւ օրուան գլխաւոր բանախօս՝ ընկեր Հր. Սամուէլի : Որ պատմական բոլոր մանրամասնութիւնները թուեց մի առ մի, յիշելով յականէ յանուանէ այն 26 հերոսները, որոնք յանձն առին, իրենց կեանքին գնովը, օգը հանել «Պանք Օթօմանը», ուր եւրոպական դրամագլուխը պահ էր դրուած :

Խումբին ղեկավարն էր Բաբգէն Սիւնի, որ առաջին զոհը կը դառնայ եւ անոր տեղ՝ Արմէն Գարօ կը ստանձնէ ղեկավարութիւնը: Հոն են Հրաչ Թիրեաքեան, Նէվրուզ, Աշոտ, Քէնտիրեան եւն .: Նախ պանքայի պաշտօնեաները կը բանտարկեն իրենց գտնուած սենեակներուն մէջ եւ պահակներ կը դնեն, յետոյ մէճիտիէներ ով լեցուն պարկեր կը դնեն դռներուն ետեւը: Արմէն Գարօ կը յայտարարէ՝ թէ իրենք յեղափոխականներ են եւ ոչ թէ աւազակներ կամ մարդասպաններ եւ թէ իրենց կեանքին չեն սպառնար եւ ոչ ալ դրամ պիտի կողոպտեն: Ընդհակառակն ամէն զգուշութիւն յանձն կ'առնէ որպէսզի սանթիմ մը չկորսուի: Պանքայի տընօրէնը կը յայտարարէ՝ թէ ինք վախ չունի յեղափոխականներէն, այլ իր պաշտօնեաներէն, որոնք կրնան առիթը օգտագործելով, գողնալ : 1896 թուականն էր այս, երբ Պոլսոյ մէջ սկսած էր կոտորածը, եւ այս ինքնազոհ, անձնուրաց խումբը կը դրաւէ Պանք Օթօմանը: Արմէն Գարոյի պայմանն է.—«դադարեցնել կոտորածները, ապա թէ ոչ՝ պանքան մեր ձեռին է, զայն օգը պիտի հանենք »:

Ռուսական դեսպանատան քարտուղար Մազարիքի կատարած կեղծաւոր եւ խաբերայ խոստումներով եւ միջամտութեամբը, ինչպէս նաեւ անդլ. եւ Ֆրանսական դեսպաններու խաղացած շատ տխուր եւ մեզի աննպաստ դերով, մեր ողջ մնացող 17 ընկերները դուրս կուգան, թէեւ զինուորական պատիւներով, եւ Լառաջնորդուին Ֆրանսական նաւը : Մեր չորս մեռեալ ընկերները կը յանձնուին պատրիարքարան, իսկ ծանր վիրաւորները՝ իրենց տէրերուն կամ հիւանդանոցները կը տարուին:

Ֆրանսական դեսպանատունը սակայն մեր այս յեղափոխականները նաւապետին կը ներկայացնէ որպէս աւազակներ , որոնք պանքան մտած էին, զայն կողոպտելու համար, հետեւաբար նաւապետը շատ դէշ կերպով կ'ընդունի մեր ընկերները, զանոնք կը խուզարկէ եւ բոլոր զէնքերը կը դրաւէ, յետոյ Մարսէյլ տարուելով, բոլորն ալ կը բանտարկուին, տրուած ըլլալով որ այն ժամանակուան վարչապետը թրքասէր մըն էր. Սուլթանին պաշտպան: Ի վերջոյ մեր ընկերները բանտէն կը հանուին Նիւ Եորք ղրկելու խոստումով, նաւ մը կը դնեն եւ կ'ուղարկեն Արժանթին: Իսկ Արմէն Գարօ եւ Հրաչ Թիրեաքեան կ'երթան Ժընեւ, իրենց կիսատ թողած ուսումը շարունակելու համար :

Ընկեր Հրանտ – Սամուէլ շատ իրապաշտ գոյներով մեր աչքերուն առջեւ դրաւ այն հերոսական ճիգը, որ թէեւ տխուր վախճան ունեցաւ, բայց ըսաւ՝ թէ Սուլթան Համիտ այնուհետեւ ջարդեր չկազմակերպեց, նոյնիսկ 1905ի «Կառքի դէպք»էն վերջ, որ ուղղակի իր անձին դէմ էր : Ատանայի ջարդը (1909ին) Իթթիհատի՝ Թալէաթներու, Էնվէրներու գործն էր , ինչպէս 1915ի Ապրիլեան եղեռնը : Ապտիւլ Համիտ կը վախնար «հայ քոմիթաճիներէն» :

Այնուհետեւ ընկեր Աշոտ խօսքը տուաւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչ ընկ. Երուանդ Ճանկէօզեանի, որ հակիրճ կերպով եւ օրինակներով թուեց՝ թէ հայկական հերոսական պատմութեան մէջ մեր բոլոր պայքարները անպայման յաղթանակով չեն վերջացած. օրինակ՝ Վարդանանցը, որ նիւթապէս եւ Ֆիզիքապէս մեզի համար պարտութիւն մըն էր, բայց բարոյական յաղթանակը մեր կողմը մընաց, քանի որ թշնամիին բուն նպատակը ոչնչացուցինք, պահելով մեր լեզուն , կրօնքը ու հայրենիքի գաղափարը : Փետրուարեան ապստամբութիւնն ալ մեզի համար պարտութիւն մըն էր, բայց այն քաջարի կեցուածքը , այն ժողովրդական միահամուռ պոռթկումը, զոր հայ ազատատենչ ժողովուրդը ի յայտ բերաւ ըստրկացման գաղափարին դէմ ցցուելով , ահա այդ ոգին է , որ կ'առաջնորդէ դալոց սերունդները, բարոյական յաղթանակը կը կայանայ յանուն ազատագրական գաղափարի մղուած պայքարին մէջ, ուժերու թուական առաւելութիւնը բարոյական յաղթանակ ապահովել չի նշանակեր : Եթէ Պանք Օթօմանի դէպքը տըխուր եւ աննպաստ վերջացաւ մեր ընկերներուն՝ հետեւաբար հայ ժողովուրդին համար, եւրոպական դիւանագիտութեան շնորհիւ , ապա ուրեմն այն քաջարի կեցուածքը, զոր ցոյց տուին բուռ մը հայ երիտասարդ անձնուրացներ, կուգայ դարձեալ արձանագրել եւ ապացուցանել հայ ժողովուրդի հերոսական մարտընչումներէն մին՝ ի խնդիր իր ազատութեան, առ ոչինչ համարելով դիմացինին գերազանց ուժը :

Ընկեր Աշոտ յետոյ հրաւիրեց ներկաներէն ընկեր Գեւոնեանը .— Միակ վերապրողը եւ ականատեսը Պանք Օթօմանի դէպքին — եւ որ իր եղբայրն ալ զոհ էր տուած այդ նոյն դէպքին: Մեր վեթերան ընկերը, շատ յուզուած նկարագրեց մանրամասնօրէն, հաստատելով ընկեր Սամուէլի պատմածները, իբրեւ ականատես կ'ապրէր եւ մեզ ալ կը փոխադրէր պահ մը դէպքին վայրը, յետոյ թելադրեց ներկաներուն, ունենալ նոյն կորովը, եռանդը ու մանաւանդ Դաշնակցականի հաւատքը՝ հայ ժողովուրդի ապագային համար, ինչ որ ունէին այն հերոս տղաքը :

Ճառերէն վերջ ի գործ դրուեցաւ զեղարուեստական բաժինը, որ շատ ճոխ էր :

Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբին կողմէ ընկերուհի Գ. Շ. Փափազեան յայտնեց անկեղծ շնորհակալութիւններ մեր բանախօս ընկերներուն, որոնք բազմազբաղ եւ Ֆիզիքապէս ալ շատ տկար ըլլալով հանդերձ, զոհած իրենց մէկ օրուան հանդիստը, սիրով յանձն առին այս հերոսական դէպքը ոգեկոչել եւ ապրեցնել : Ընկերուհին իր ցաւը յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին, միանգամայն զըրկուելով ճշմարիտ վայելքէ մը :

« Նայիրի » պարախումբը , ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի, իր հայկական եւ կոչկասեան խմբապարերով ըստեղծեց մեծ խանդավառութիւն: Իսկ Պ. Զուլալ Գազանճեան, ընկեր Վարդգէս Մաքինաճեան իրենց սքանչելի արտասանութիւններով, Տիկին Մաքինաճեան եւ Պ. Գէորգ իրենց մեներգներով եւ զոյգ պարերով, նաեւ ընկեր Երուանդ Գրիգորեան իր երգիծական հաւաքածոներուն արտասանութեամբ ստեղծեցին բարձը տրամադրութիւն եւ ոգեւորութիւն : Ցերեկոյթը տեւեց մինչեւ ժամը 22 :

Գ.Շ.Փ.

ՄԱՀՈՒԱՆ ՕՂԱԿՆԵՐ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՐԱԳՈՅՐԻ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Այսօր, Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներուն միջեւ տակաւ սկսած է ջնջուիլ վիզայի գործածութիւնը: Ճամբորդներ , ընդհանրապէս կը բաւականան ցոյց տալով իրենց անցագիրները, երբ կը ճամբորդեն Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ :

Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ սակայն, արգելքը ոչ միայն օտար զբօսաշրջիկներուն համար է, այլ նաեւ Արեւելեան այլ երկիրներէ եկող ճամբորդներուն :

Արեւելեան այս երկիրները շրջապատուած են զրահապատ կառքերով եւ մահուան օղակներով, որոնք երբեք չեն տարբերիր , համայնավար երկիրներու եւ Արեւմտեան աշխարհի միջեւ գոյութիւն ունեցող արգելքներէն: Վերջերս տակաւին աւելցան , գնդացիրներով զինուած պահակներու կողքին, 1500 վոլթ զօրութեամբ ելեկտրական հոսանքի ցանցեր , որոնք կրնան մոխրացնել փախուստ փորձող ռեւէ անձ :

Սահմանապահ զինուորներուն արտօնուած չէ նոյնիսկ խօսակցիլ սահմանին միւս կողմը հսկող զինուորներուն հետ , հակառակ անոր, որ, երկու երկիրներն ալ կը պատկանին համայնավար խմբակցութեան :

Իսկ երբ գիշերը մօտենայ, լուսարձակներու լոյսը ցերեկուան չափ կը լուսաւորէ շրջապատը, անկարելի դարձնելով փախուստի որեւէ փորձ : Ցաճախ, սահմաններուն վրայ կը լսուին հրազէնի պայթիւններ, որոնք անդադար կը կրկնուին, երկու կողմերէն ալ զոհեր խլելով, ինչպէս է պարագան Եուկոսլաւիոյ եւ Ալպանիոյ սահմաններուն միջեւ: Նոյնըն է պատկերը նաեւ Գերմանիոյ եւ Լեհաստանի սահմաններուն վրայ, որովհետեւ, շրջակայ համայնավար երկիրներէն դէպի Լեհաստան թափանցումը զգալի դարձած է վերջերս, հակառակ այն իրողութեան որ, երկու երկիրներու վարչաձեւերն ալ համայնավար միահեծան վարչակարգերն են :

Համայնավար իշխանութիւնները երբեք չեն դադրիր յայտարարելէ, որ Արեւելեան խմբակցութեան ժողովուրդները խաղաղ եւ հանդարտ կեանք մը կը վարեն, երբ անոնք ոչ միայն չունին վերը յիշուած հանդարտութիւնը , այլեւ անոր մասին նուազագոյն գաղափարն անգամ չունին: Համայնավար երկիրներու սահմանները արգիլուած գօտիներ են ոչ միայն օտարներուն, այլ նաեւ երկրի բընակչութեան համար, սակայն, ժողովուրդին համար դրուած արգելքները շատ աւելի խիստ են, քան զբօսաշրջիկներունը, որոնց երբեմն կ'արտօնուի այցելել սահմանները :

Իրապէս, այսօր, Գերմանացիներուն համար Փարիզ կամ Թոքիօ երթալը աւելի դիւրին է, քան անցնիլ Արեւելեան Գերմանիայէն Արեւմտեան Գերմանիա :

Քաղեց ՎԱԶԳԷՆ

ԹՈՒՐՔԸ ՉԻ ՓՈԽՈՒԻՐ.—

ՅԱՒԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պոլսոյ Հայկ. թերթերուն մէջ կը կարդանք.—

Սրտցաւ ազգային մը մեզի կը տեղեկացնէ թէ վերջերս ցաւալի դէպքեր պատահած են Պալըքլըի եւ Գուրուչէշմէի գերեզմանատուներուն մէջ :

Անցեալ Կիրակի, երբ, Պալըքլըի գերեզմանատան մէջ հոգեհանգիստ կը կատարէր Օրթագիւղի Տ. Ղեւոնդ քհնյ. հայրը, գերեզմանատան պատին վրայ ելած են 8 – 10 օտար երիտասարդներ որոնք սկսած են քարեր տեղացնել արարողութեան մասնակցողներուն վրայ : Այդ օրը ներկայ է եղած նաեւ Տոքթ. Հրանդ Փաշայեան որ յաջորդ օրն իսկ բողոք կատարած է Գերեզմանատանց տնօրէնին եւ պատմելէ յետոյ ցաւալի դէպքը , խնդրած է որ միջոց մը գտնուի արգիլելու համար այդ արարքը: Գերեզմանատանց տնօրէնը այդ դիմումը փոխանցած է Զէյթինպուրնուի քայմաքամութեան որպէսզի կարելի միջոցները առնուին արգիլելու համար այդ դէպքերը :

Նման ցաւալի դէպք մը պատահած է նաեւ Գուրուչէշմէի գերեզմանատան մէջ եւ կատարուած դիմումին վրայ պատկան իշխանութիւնները կարելի միջոցները ձեռք առած են :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (132)

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Ալֆօնս, այս է իր բուն անունը , պատասխանեց տիկին Մէրսինա, յաճախակի կ'ընդունէր միջակ հասակով, թուխ մորթով ու սեւ աչքերով մէկուն այցելութիւնը :

— Ի՞նչպէս կ'ապրէր ...

— Շատ մաքուր, պատասխանեց Տիկինը, միշտ կանուխ տուն կուգար, երբեմն դուրսը կը մնար գիշերները, անգամ մը միայն, երեք օր բացակայ եղաւ. ու երբ հարցուցի, Թէրապիա գացեր էի , բսաւ: Ինծի կը պատմէր թէ իր հայրը ռումանական հպատակ էր, բայց ինք իտալահպատակ է, եւ յանձնակատար :

— Ե՞րբ ձգեց իր սենեակը, կ'ըսէիք , վերստին հարցուց Նէճիպ Մէլհամէ :

— Յուլիս 21ի Դէպքէն մէկ օր առաջ, պատասխանեց Տիկին Մէրսինա, տունէն մեկնեցաւ ըսելով թէ՝ Աթէնք պիտի երթար եւ անկէց Մարսէյլ ու Վիէննա :

— Ի՞նչ գոյք ունէր, ինչ տարաւ իրեն հետ, հարցուց նախագահը :

— Երկու պայուսակներու մէջ զետեղելով, առաւ տարաւ իր գոյքերը, բացի մէկ քանի գիրքերէ, պատասխանեց Տիկ. Մէրսինա :

— Տիկին, հարցուց նախագահը, ո՞ւր կը բնակի հիմա Միխալաքին, բժշկական ուսանողը, որուն միջոցաւ ճանչցած էիր Ալֆօնսը :

— Տունէս մեկնելէն ի վեր, պատասխանեց Տիկինը, չեմ տեսած զինքը, ոչ ալ գիտեմ թէ ուր կը բնակի :

Տիկին Մէրսինան գիշերով ետ զըրկուեցաւ իր տունը :

Կը մնային տակաւին երեք վկաներ , որոնց բացատրութիւնները պիտի լսէր Յանձնաժողովը :

Արշալոյսին հազիւ երկու ժամ մնացած էր, նախագահը կ'աճապարէր, ինչպէս նաեւ միւս անդամները, որոնք իրենց յաճախակի յօրանջումներով կ'ապացուցանէին իրենց ձանձրոյթը : Ուստի Յանձնաժողովը լսել ուզեց երեք վերջին վկաներն ալ :

Նախ ներկայացաւ օրիորդ Մառին, Փասդալ Սարկօլօկոյի աղջիկը , հելլենահպատակ :

— Օրիորդ, ըսաւ նախագահը, դուք մօրաքոյր մը չունի՞ք, Աթինա անունով :

— Այո, ունիմ :

— Թարլապաշի, Լալէ փողոց, թիւ 13 տունը չի՞ բնակիր, յարեց նախագահը :

— Այո, պատասխանեց օրիորդը, ես ալ հոն կը բնակիմ, մինչ առաջները Սիրքէճի էի, յետոյ եկայ մօրաքրոջս քով միասին ապրելու :

— Շատ աղուոր կը պատմէք, օրիորդ, քաջալերեց Նէճիպ Մէլհամէ, ձեր մօրաքրոջ՝ Տիկին Աթինայի տունը Ճաղատ Արիսդիտի մը կը նստէր, չե՞ս յիշեր :

— Ի՞նչպէս չեմ յիշեր, պատասխանեց օրիորդը համարձակ դէմքով մը. այդ քարձ երիտասարդը, լաւ գիտեմ, ուրիշ անունով մը, սենեակ մը վարձեց մօրաքրոջս տունը, կայ երկու տարի ,

— Ի՞նչ անունով ...

— Սիլվիօ Ռիչչի, պատասխանեց օրիորդ Մառի, շուտով ծանօթութիւն հաստատեցի իրեն հետ, բարձրահասակ երիտասարդ մըն էր, քարձ, սեւ մազերով , մէկ աչքը հիւանդ եւ իգական ձայնի հնչում մը :

— Շատ լաւ կը ճանչնաք Սիլվիօ Ռիչչին, օրիորդ, յարեց նախագահը , ուրիշ ի՞նչ գիտէք անոր կեանքէն :

— Առիթ ունեցայ տեսնելու իր անցագիրը, շարունակեց օրիորդը; եւ հասկացայ թէ իտալահպատակ էր ան եւ զբաղումով յանձնակատար :

— Վճարումներուն մէջ ի՞նչպէս էր , հարցուց նախագահը :

— Թիստ ճշդապահ, պատասխանեց օրիորդը, երբեք չէ նեղած կամ սպասցուցած, մերթ օսմանեան լիրայով, մերթ Ֆրանսական ոսկիով կ'ընէր իր վճարումները :

Յանձնաժողովին որոշումովը, օրիորդ Մառի Սարկօլօկոն ալ կառքով ետ զըրկուեցաւ եւ յանձնուեցաւ իր տունը :

Ատեանը բերուեցան երկու վկաներ ալ, վերջինները, Էլէնի եւ Անաստասիա անունով երկու աղջիկներ , որոնք գիշերօթիկներ էին Աննիքա կնկան բռնած հանրատան մէջ :

Երկուքն ալ, իրենց հարցաքննութեան մէջ, գրեթէ նոյն բանը յայտարարեցին : Անոնք հաստատեցին թէ՝ Արիսդիտին Ճաղատ կոչուածը, բարձրահասակ երիտասարդ մըն էր, կնկան ձայնով, յունարէն ու թուրքերէն կը խօսէր եւ այս վերջին լեզուով հիանալի կերպով յաճախ կուգար իրենց այցելութեան :

— Առանձի՞ն կուգար թէ ընկերներով, հարցուց նախագահը վկաներէն Էլէնիին:

— Երբեմն առանձին կուգար, պատասխանեց Էլէնի, երբեմն ալ ընկերներով :

— Կը յիշէ՞ք, վերստին հարցուց նախագահը, դառնալով Անաստասիայի, որո՞նք էին իր ընկերները : —

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

Այրի Տիկին Լուսիա Շամչոյեան, եր – ուանդ եւ Յակոբ Շամչոյեան, Տէր եւ Տիկին Յաւակ Շամչոյեան եւ զաւակներ – րը (Հար· Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նը– շան Սալուճեան եւ զաւակները (Հար· Ա– մերիկա), Այրի Տիկին Վարդանուշ Շամ– չոյեան եւ զաւակները (Հար· Ամերիկա), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Շամչոյեան եւ զաւակները (Ֆրէզնօ), Այրի Տիկին Եղի– սաբէթ Շամչոյեան եւ զաւակները (Ֆը – րէզնօ), Տէր եւ Տիկին Կարապետ եւ Պօ– ղոս Մանուկեան եղբայրները, Տէր եւ Տի– կին Մկրտիչ Ղազարեան եւ զաւակները (Ֆրէզնօ), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Շամչոյ– եան եւ զաւակները (Եղիպտոս), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկ· Առաքել Ընճոյեան (Պուրկուէն, Ֆրանս), Տէր եւ Տիկին Ստեփան Ստեփանեան (Ս· Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Գինոսեան եղ – բայրներ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Անդրանիկեան (Հար· Ամերի – կա), Այրի Տիկին Ոսկի Պէրպէրեան, Այրի Տիկին Եղսա Գալայճեան (Վիէն), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Փայէլեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պէրպէրեան (Հար· Ամերիկա), Առաքել Շամչոյեան եւ զաւակները (Ամերիկա), խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ, ամուսնոյն, հօր, եղբօր, փեսային եւ աղ– գականին՝

ԹՈՐՈՍ ՇԱՄՇՈՑԵԱՆ

որ տեղի ունեցաւ յետ երկարատեւ հի – ւանդութեան, 60 տարեկանին, Մայիս 19ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երեքշաբթի, Մայիս 21, առաւօտեան, ժամը ութին, Փրատոյի Մայր եկեղեցին, ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Սէն Փիէռի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբր այդ ընդունիլ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Խաչեան կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա– տարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ազգա – կանին Դելեմակ Լուսինեանի մահուան քառասունքին առթիւ։ Ինչպէս նաեւ Տի– կին Խշտեանի ծնողաց Պետրոս եւ Զարու– հի ու եղբօրը Խաչիկ Լուսինեանի յիշա – տակին։

Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յար– գողները։

×

Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէմիրճեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկե – ղեցւոյ մէջ՝

ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԷՐ – ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատա – կը յարգողները։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրութեան 84րդ տարեդարձին առ– թիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա– տարուի Դպրոցասէրի հանդուցեալ հիմ – նադիրներուն, բարերարներուն, խնամա– կալուհիներուն, ուսուցիչներուն եւ պաշ– տօնեաներու համար այս Կիրակի օր Փա– րիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախադա – հութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ՝ Գերշ· ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ·Ի։

Խնամակալութիւնը կը հրաւիրէ ներ – կայ ըլլալ անոնց յիշատակը յարգող – ները։

ՍԷՆԼՈՒ ԿՈՒԱՆՓԷՆ ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ եկեղեցիին թաղական Խորհուրդը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ վաղը կիրակի, Լափո– մի եւ Սէն Լու, Կոանփէնի հայ հասա – րակութիւնը անխտիր այս Զորեքշաբթի, (22 Մայիս) երեկոյեան ժամը 21ին, եկե– ղեցւոյ յարակից սրահին մէջ։ Օրա – կարգ.— Ա· Ընթերցում նախորդ ժողովի տեղագրութեան։ Բ· Նիւթական եւ բա– րոյական երամսեայ դեկուցում, Գ· կրօ– նական ընկերակցութեան նոր կանոնա – դրի վաւերացում, Դ· Ընթացիկ հարցեր։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեան եւ Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ· Յ· Դ· Գերապոյն Մարմնին, Հ· Հ· Պատուիրա– կութեան, Արեւմտեան Եւրոպայի Կ· Կո– միտէին, Մարսէյլի եւ Փարիզի Շրջ· կո– միտէներուն եւ բոլոր կուսակցական մարմիններուն, Ֆ· Կ· Խաչի Շրջ· վար – չութեան եւ բոլոր մասնաճիւղերուն, Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի խնա – մակալութեան եւ անօրէնութեան, մա – մուլին եւ բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպը – սակով, հեռագրով, նամակով կամ ան – ձամբ, ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

կսկիծալի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է յիսուն ֆրանք Պ· Մկրեանէ իր կնոջ ապաքին – ման առթիւ։

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայ– րերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս)։ Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանա – գրուիլ Թաղականութեան մօտ։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կազմակերպած է երաժշտական երեկոյ մը

Հինգշաբթի իրիկուն, Յունիս 6
ժամը 21ին
SALLE CHOPIN-PLEYEL
8, Rue Daru
Métro : Ternes

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿԻՑԻՆ՝

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
(Տաւիղ)

ՓԷԼԷքի, Պախ, Տաֆէն, Սմարլա– քի, Պարքոֆ, Մաայաճի, Սալսեւտօ

ՀԻԿԷԹ ԱԺՏԷՐԵԱՆ
(դաշնակ)

Պախ, Պէքովէն, Շոփէն, Լիսթ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ
(Ջութակ)

Հէնտէլ – Պէքովըն

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տիկին
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ··· 19 ֆր·
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին··· 21 ֆր·

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 6րդ. բաղաքապետարանի շրջանի սրահներուն մէջ,

PLACE SAINT-SULPICE, METRO : SAINT - SULPICE et ODEON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կեդր· վարչութեան ներկայացու– ցիչը։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ ցին Տիկին Մեհեճաճեան (երգ), Օր· Ե– լիան Նիկողոսեան եւ ընկ· Ա· Փուշուճեա ն (արտասանութիւն)։

Հայկական եւ կովկասեան պարեր Հ· Յ· Դ· Պանէլօ – Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի։

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը, մասնակցութեամբ Փոլ Գուլամ– սըզեանի նուագախումբին։

Խօսնակ՝ Ե· ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ — ՃՈՒԽ ԵՒ ԱՌԱՏ ՊԻԻՖԷ

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Լիոն·— «Մայիս 28»ի ոսնակատարու– թիւնը տեղի կ'ունենայ 8 Յունիս, Շա – բաթ երեկոյ, Գ· Թաղասլետարանի սը – րահին մէջ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Բաֆֆի» խումբ ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին Մշակութային Տան մէջ։ Խիստ կարեւ օրակարգ։

Լիոն·— Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» մ իւէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամ 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կա– րեւոր օրակարգ։

Մարսէյլ·— Հ· Յ· Դ· Բրիստոփոր Ենթակոմիտէի ընդհ· անդամական ժո– ղովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Անտոն– եան ակումբը։ Բոլոր ընկերներու ներ– կայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմի– տէի ներկայացուցիչը։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման տօնին առթիւ, Մայի– 23, Հինգշաբթի օր, ժամը 10ին, Փարի– զի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգե– բարձութիւնը կատարուած է Հայ Մա– նուկներու հաղորդութեան օր, Հայրա– պետական Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ·Ի նախագահութեամբ։

Փարիզի եւ շրջանի բոլոր դպրոցնե– աշակերտութիւնը եւ հաղորդուած– պատրաստուող երախաները եւ ծնող– րը կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ պաշտամունքներուն։

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի կրօն· Ընկերակցութիւնը ծանուցանէ թէ այս Հինգշաբթի, Հա– բարձման տօնի առթիւ Ս· պատարագ մատուցուի տեղւոյն Ս· Աստուածած եկեղեցւոյ մէջ։ Եւ ի մասնաւորի փո– րիկներուն հաղորդութիւն պիտի տրո– կը խնդրուի ծնողքներէ ներկայ ըլլալ իրենց փոքրիկներով։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղ դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին։

PELERINAGE ARMENIEN
A LOURDES

ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԿ· ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ
ՓՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵ – ԼԱԿԱՆ ԵՒՍԱԲՐ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ· ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՕԴՈՍՏՈՍ 4ԷՆ 10

Արձանագրութիւններու, պայման – ներու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել՝

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ՅՈՎՀ· Ծ· Վ· ՋՈՒ – ԽԱՃԵԱՆ, 92 Օպաճեը փողոց, Մարսէյլ։ Հեռ· 0–42–84։

ԼԻՈՆ՝ ՄԻՒՒԱՅԷԼ Ծ· Վ· ՄՈՄ – ՃԵԱՆԻ, 14 Գլեր փողոց, Լիոն ե·։ Հեռ· 83–77–40։

ՓԱՐԻԶ՝ Յովհ· ՎՐԴ· ԱԴԱՄԵԱՆԻ 10պիս, Թուէն փողոց, Փարիզ ե· Հեռ· ՕՏԷ· 02–12։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ԼԷ – ԿՈՆԷՄ՝ ՀԱՅՐ ԱԹԱՆԱՍ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ, 69 Հաւրի Պարպիւս փողոց։ Հեռ· 179 Կոնէս։

ՄԷՕՏՈՆ՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ· ԼԵՒՈՆԵԱ– ՆԻ, Ռաուլ Պաթանի փողոց, ՍԷն եւ Ուազ։

ՎԻԷՆ՝ ԼԵՒՈՆ Վ· ՔԷՉԷՃԵԱՆ, 22 Վիէթոր Ֆոժիէ փողոց, Իզեր։

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳՐԻԳՈՐ Վ· ՊԱՊԵԱՆԻ, 11 Պելա Հրապարակ, Տրոմ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ ՄԵՍՐՈՊ Վ· ԵՏԻ – ԳԱՐՏԱՇԵԱՆԻ, 2 Պէալ փողոց, Լուար։ Հեռ· 22–09–86։

Կարեւոր

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐ– ՋԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄՆ Է 7 ՅՈՒԼԻՍ

ԷՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՀԱՄԱԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ

JEUDI 23 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9613

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9613

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Արեւը կամար կամար ,
կապել ես ոսկէ ֆամար ,
Յիսուն օր պաս եմ պահել ,
Իմ աղբօր ճամբի համար :
Ջան գիւղում՝ ջան, ջան ,
Ջան ծաղիկ՝ ջան, ջան :

Հայկական «Համբարձում»ը չի նմանիր քրիստոնեայ ուրիշ տղերու համապատասխան տօնին :

Ինչպէս ուրիշ տօներ՝ Համբարձումն ալ հայացուցած ենք, քրիստոնէականը հաճոյքելով հեթանոսականին հետ : Աչքարին ու կրօնականը հաշտեցնելով :

Մարկոս (ԺԶ· 9–20) եւ Ղուկաս (ԻԴ· 36–53) աւետարանիչները կը պատմեն թէ յետ յարութեան ի մեռելոց՝ Յիսուս ե – րեւցաւ դանդաղ մարդոց եւ հուսկ՝ իր տասնեմէկ աշակերտներուն : « Եւ յետ խօսելոյն ընդ նոսա, համբարձաւ յեր – կինս եւ նստաւ ընդ աջմէ Հօր» :

Բովանդակ քրիստոնեայ աշխարհը Ս· Յարութեան տօնէն քառասուն օր վերջ կը տօնէ Յիսուսի երկինք համբառնալու յիշատակը, յիսուն օր վերջ ալ՝ Հոգեգա – լուստը (Պենտեկոստէ) :

Հայ քրիստոնեային համար Համբար – ձումը աւելի չատ «վիճակ» հանելու օր էր երկիր, երկրին մէջ, քան կրօնական տօն :

Հարսնցու աղջիկները անհամբեր կը սպասէին այդ օրուան, իրենց բախտը փորձելու համար, ինչպէս Թումանեանի անմահացուցած Անուշը :

Համբարձման նախօրեակին անոնք ոսպերը ուսին կ'երթային ետեղն աղբիւրէ Ջուր լեցնելու եւ ետքը երփներանգ ծա – պիկներ քաղելու : Ամէն մէկը առարկայ մը կը նետէր սափորին մէջ յաջորդ օր քաւութիւք «Վիճակ»ին համար :

Մեր աչուղներն ու դուստրները «Ջան գիւղում»ի հարիւրաւոր քառեակները յօ – դիճած են, հարստացնելով մեր ժողովր – դական բանահիւսութեան անգուստները :

Մ· Մ· Մխիթարեանց Քնար հայկա – կան մէջ (Ս· Պետերբուրգ, 1868) կը հրատարակէր 104 տուն «Ջան գիւղում» : Աւելի վերջ Հայկ Ե· Տէր – Ասատուրեան ի – րեն քահանայի մէջ լոյս ընծայեց 600 տուն (Պարիս, 1903) :

Ներկայիս այս հրատարակութեանց, կո – րսած փրկուած են աչուղական այդ գոհարները :

Ցաւալի է որ հայրենիքի մէջ կը չա – րունակուի մեր պապենական հին աւան – դութիւնը եւ նորանոր «Ջան գիւղում»ներ հնդան աւելնալ հիներուն վրայ :

Արեւմուտքի մէջ, ինչպէս չատ բաներ, Համբարձման վիճակն ալ մոռացութեան գերի է նետուած :

Ցանցառ են տեղական պայմանները : Պէտք է համակերպիլ օրուան պահանջնե – րուն :

Եւ ահա՛ տարիներէ ի վեր Փարիզի մէջ Համբարձման տօնը դարձուցած ենք Մա – նուկներու Չաղորդութեան Օր :

Այս ալ կը նկատենք միջոցներէն մէկը աղջապահպանման, որ բոլորիս մտահո – գութեան առարկան է, առաջին աստի – ճանի վրայ :

Հայ տղան ու աղջնակը կապել Հայու – թեան, եկեղեցիին միջոցաւ : Սիրցնել ա – նոնց իրենց ազգութիւնը : Գերակայու – թեան զգացումը ներշնչել մեր նոր եւ նո – րագոյն սերունդներուն : Բացատրել ա – նոնց մեր անցեալ փառապանծ պատմու – թիւնը, մանաւանդ հասկցնել, թէ Հայն է եղած առաջին ազգը, որ պետական կը – րօնք դարձուցած է քրիստոնէութիւնը :

Ա՛յսպէս պիտի տօնենք Համբարձումը օտար աստղերու տակ, վաղը մեր ազատ հայրենիքին մէջ կրկին երգելու համար·

Համբարձումին մտնեմ պար ,
Ես քեզ դու ինձ ասեմ եար ,
Ես ջան ասեմ դու գիւղում,
Ուրախանանք միալար :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՄԷԿ ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՅՑԵՄԻՐ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Չախողած պետական հարուածին վա – ղորդայինն, պատերազմական վիճակ հո – չակուած է Անգարայի, Պոլսոյ եւ Իզմի – րի մէջ, մէկ ամսուան համար մինչ գնդ· Այտեմիր բանտարկուած է եւ հաւանա – բար այլեւս ժամանակ ունենայ խորհելու ձախողած պետական հարուածներու տը – խուր վախճանին վրայ, քանի ինք ալ այլեւս մասնակից կարելի է նկատել նը – ման գործերու : Ծանօթ է որ այս նոյն գինուորականն էր որ փորձեց իշխանու – թիւնը ձեռք առնել 1962 Փետրուարին : Բոլորին կարծիքը սակայն կը մնայ նոյ – նը, ըմբոստական չարժումի մը ձախո – ղանքը չի բաւեր, քանի ձախողած կամ ոչ անոնք ցոյց կուտան թէ չփոթ ու մը – տահոգիչ կացութիւն մը կը տիրէ երկրին մէջ զոր դժուարութեամբ եւ արուեստա – կանօրէն ոտքի կը պահէ Իսմէթը, որ 80– ին դուռը հասած է եւ յաջորդ ալ չունի :

Զինուորական կառավարիչին զեկոյց – ները իրարու յաջորդեցին ամբողջ օրը , երեքշաբթի, ասոնցմէ մէկը կը հաստա – տէր թէ լուսարձակը ի գործու կը մնայ Անգարայի մէջ, ժամը 23էն 5: Բոլոր կուսակցութիւններն ու կազմակերպու – թիւնները պէտք է խուսափին որեւէ գոր – ծունէութենէ որ կրնայ խոովութիւն յա – ռաջ բերել հանրային կարծիքին մէջ : Արգիլուած է նաեւ բարձրաձայն պոռալ թերթերու եւ պարբերաթերթերու ա – նուններն ու խորագիրները փողոցներուն մէջ:

Ուրիշ աղբիւրներէ որոնք պաշտօնական չեն կը հաղորդուի որ պետական հար – ուածին հեղինակները պատերազմական վիճակի յատուկ Ատեանի մը առջեւ պի – տի քաշուին, մահապատիժի առաջար – կով : Ներկայիս պատրաստութիւններ կը տեսնուին այդ ուղղութեամբ :

28 հոգի ձերբակալուած են որոնց մէջ կան չորս անդամներ «14երու» խմբակին (այս 14երը, այն սպաներն են որոնք ար – տաքսուեցան 1960 Մայիս 27ի, Ազգային Միասնականութեան կոմիտէէն): Կան նախկին Գնդ· Ալփասլան Թիւրքէշ, Ցա – գիլ Աքքոյունլու, Ռիֆաթ Պայկալ եւ Մուղաֆէր Օզտաք: Կ'ըսուի նաեւ թէ 50 հոգի, քաղաքային եւ զինուորական , ձերբակալուած են Պոլսոյ մէջ եւ ասոնց մէջ է հանդստեան կոչուած Զօր· Օրհան Թիւրքան :

Օտար օդանաւերը կրնան իջնել Թուր – քիա, բայց չեն կրնար մեկնիլ, ներքին հաղորդակցութիւններն ալ խզուած են :

ՃԱՏՐԱԿԻ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԱՒՈՅԵԱՆՆ Է ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական թերթերու տուած լայն տեղեկութեանց եւ գովեստի խօսքերէն կարելի է երեւակայել թէ ինչ կրնայ ըլ – լալ խանդավառութիւնը Հայաստանի մէջ: Արդարեւ «Միջազգային Հայ մեծ վարպետը» ինչպէս կը գրէ Քոմպա , 22 խաղերէ ետք, ձեռք ձգեց ճատրակի մի – ջազգային ախոյեանի տիտղոսը, պար – տութեան մատնելով նախկին ախոյեանը՝ Պոթվինիք 9·5ի դէմ 12ուկէս կէտով :

Ֆրանս – Սուար կը գրէ թէ Երեւան ըն – դունելութիւն մը կը պատրաստէ որ պի – տի գերազանցէ Կակարինի ընդունելու – թիւնը :

Պոթվինիք 52 տարեկան է մինչ Պետ – րոսեան միայն՝ 34 եւ փիլիսոփայութեան ուսանող : Մրցումը սկսաւ Մարտ 23ին եւ Մոսկուայի մէջ ալ ժողովուրդը կը հե – տեւէր խաղին ճատրակի լուսաւոր տախ – տակի մը վրայ: Մրցումը ունէր 22 խաղ, չաթաթը երեք խաղէ կազմուած : Պետ – րոսեան կորնչուցած էր առաջին խաղը եւ Հայաստանէն հեռագիր մը ստացած՝ «առաջին պարտութիւնը կը բազմապատկէ իմաստութիւնը» : Երկրորդ խաղին բան չի փոխուիր եւ Հայաստան հեռագիր մը կը ղրկէ իր զաւկին՝ «Առաջին պար – տութիւնը կը բազմապատկէ իմաստու – թիւնը , երկրորդը կ'աւելցնէ Փիլիքա – կան ուժը»: Երրորդ եւ չորրորդ խաղերը նոյն ձեւով կը չարունակուին եւ Հայաս – տան այլեւս չի հեռագրեր, վերջապէս Պետրոսեան կը չահի հինգերորդ խաղը, վեցերորդը բան չի փոխեր, եօթներորդը կրկին կը չահի Պետրոսեան եւ Հայաս – տանի մէջ յոյսը կը վերածնի : Հաւա – սար խաղերէ ետք, 15րդ խաղն է որ ճա – կատագրական ընոյթ կը կրէ , Պետրոս – եան արդէն չահած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ հասած լուրերու համա – ձայն Անաստաս Միկոյեան հիւանդ է քանի մը օրէ եւ հիւանդանոց փոխադրը – ուած : Կ'ըսուի թէ Մորհրդային Միու – թեան թիւ 2ը պաղ առած էր Մուրմանս – քի մէջ երբ Քասթրօ դիմաւորելու դա – ցած էր: Ապա հինգ ժամ ոտքի կեցած է Մայիս մէկի կարմիր Հրապարակի տո – ղանցքին ժամանակ Պրուչչեւի եւ Քաս – թրոյի կողքին :

ՔՈՒՓԸՐ արտակարգ խանդավառու – թեամբ ընդունուեցաւ Ուոշինկթընի մէջ, Լինտպերկի յաջողութենէն ճիշդ 36 տարի ետք :

ԳԱՀԻՐԻի մէջ Նասր ընդունած է սու – րիական դահլիճին փոխ – վարչապետը :

ՓԱՐԻԶԻ 32րդ տօնավաճառը իր դուռ – ները բացաւ Զորեքշաբթի օր :

ԻՐԱՔի հիւսիսը ապահովութեան բա – ցառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են: Ար – գիլեալ գօտի հռչակուած են զանազան չրջաններ ինչպէս Քէրքիւքի չրջանը : Կ'ըսուի թէ Քիւրտերը միտք ունին Քէր – քիւքի քարիւղային հաստատութեանց վը – րայ յարձակելու եթէ պաղտատի բանակ – ցութիւնները ձախողին :

ՓՐԱՒՏԱ կը գրէ թէ կրօնական պը – սակներու թիւը բարձր է ինչ որ ցոյց կու տայ թէ հակակրօնական պայքարը այն – քան արդիւնք չի տար երկրին մէջ: Կը թելադրէ որ քիչ մը աւելի հանդիսու – թիւն եւ չուք տրուի քաղաքապետարան – ներու ամուսնական արարողութեանց որ – պէսզի ենթակաները եկեղեցի չդիմեն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի «Գրական Թերթ»ի Մայիս 17ի թիւին մէջ, խմբագրականով մը վերստին քննադատութեան առարկայ կը դառնան այն պրոշները, արուեստագէտները, ո – րոնք չեղած են պարտիայի գիծէն :

« Թեմաների (նիւթերու) մանրութեան, պասիւ (կրաւորական) հայեցողական տրամադրութիւնների հետ միասին մեր պոեզիայի (բանաստեղծութեան) մէջ ըզ – գալի են նաեւ ազգային սահմանափակ – ուածութեան տենդենցները (ձգտումնե – րը), Մեր առանձին բանաստեղծների հայեացքը յամառ չատ նեղ հորիզոններ է ընդգրկում եւ այդ հորիզոնների մէջ էլ չի կարողանում տեսնել հիմնականը , առաջատարը, կենսականը: Ցաճախ են մեր որոշ բանաստեղծները իրենց հայ – եացքն ուղղում անցեալին, մոռանալով , որ անցեալից պէտք է վերցնել միայն այն, որը նպաստում է մեր այսօրուայ առաջընթացին, օգնում է կերտելու այս օրն ու ապագան: Մեր առանձին բանաս – տեղծներ ինքնանպատակ թափառում են անցեալի բաւիղներում եւ վաղնջական ե – ղերամայրերի նման տալտղալիօրէն կրկ – նում նոյն ողբն ու կոծը, առանց հաչիւ տալու իրենց, թէ դա ինչով է օգնում հայ ժողովրդի այսօրուայ ձգտումներին ու նպատակներին, այն մեծ գործին , որ նա կատարում է սովետական Ժողո – վուրդների ընտանիքում: Դժբախտաբար, այդպիսի տենդենցների վերջերս յամա – խակի է տուրք տալիս բանաստեղծ Ցով – հաննէս Շիրազը, մի հանգամանք, որ նրա ստեղծագործութիւնը չատ է նեղա – ցնում , կտրում ժամանակից , կաչկան – դում նրա ստեղծագործական կարողու – թիւնները, նեղմտութեան երանգներ տա – լիս նրա գործերին: Ճշմարիտ հայրենա – սիրութիւնը բխելով ժողովրդի չահերից, պէտք է նպաստի ժամանակակից խնդիր – ների իրագործմանը» :

ՇՈՒՔՏԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑ

Քանի մը օր Հայաստան այցելած եւ Մայիս 11ի առաւօտուն պաշտօնական հանդիպում մը ունեցած է իր պաշտօ – նակիցին՝ Բ· Մարտիրոսեանի հետ, Շուէ – տի արտաքին նախարարը՝ Տորստէն Նիլսոն :

Բ· Մարտիրոսեանի ողջոյնի խօսքին պատասխանելով Տ· Նիլսոն յայտարարած է, թէ «քաջածանօթ է Հայաստանի պատ – մական բախտին , անկախութեան համար անոր բազմադարեան պայքարին»: Դէտ այս զարուն սկիզբները, ըսած է նախա – րարը, թերթերուն մէջ չատ կը գրուէր հայ ժողովուրդին կեանքին եղերական ի – րադարձութիւններուն մասին :

Քանի մը տարի առաջ, աւելցուցած է Նիլսոնը « մեր վարչապետը , Պ· Խռլան – տեր հիւր եղաւ Հայաստան: Ան լաւ բա – ներ պատմեց աչխատասէր եւ տաղանդա – ւոր հայ ժողովուրդին մասին: Այսօր ես ակնառու կերպով համոզուած եմ այս մասին » :

Շուէտացի հիւրը այցելած է Հայաս – տանի Գիտութիւններու ակադեմիան, ուր եւ տեսակցած է Ակադ· Վ· Համբարձում – եանի հետ :

Կարգ մը այցելութիւններէ ետք, Նիլ – սոն զացած է Էջմիածին եւ տեսակցած Վազգէն Ա· Կաթողիկոսի հետ :

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ տօնին առթիւ Ցառաջ վաղը լոյս չի տեսներ, մեր յաջորդ թի – ւը՝ Շաբաթ, Մայիս 25:

ՖՐԱՆՍԱՅԻՆ ԻՐ ՏՈՒՐՔԵՐՈՎ

Հին առածի մը համաձայն, «Ամէն Ֆրանսացի տրամադիր է զոհուիլ իր երկրին համար, բայց ոչ մէկ Ֆրանսացի տրամադիր է քաակը զոհել իր երկրին համար»: Ֆրանսացիներուն այս նկարագիրը այնքան չեչտուած է, որ դանձապետութիւնէ Թիւնը (ֆիսք) խարել՝ սիրահարութենէ Հաք, Ֆրանսացիին երկրորդ ազգային սովորութիւնը դարձած է: Եւ, անշուշտ, նուազ վտանգաւորը: Իրրեւ հետեւանք կառավարութեան եւ ժողովուրդին միջեւ գոյութիւն ունեցող այս խեղկատակութեան, Ֆրանսա, սկզբունքով, Արեւմուտքի ամէնէն բարձր տուրքեր կիրար կող երկիրն է. բայց իրականութեան մէջ, ամէնէն նուազը կը դանձէ — պե– տութեան եկամուտին 14 առ հարիւրը, մինչ Մ. Նահանգները՝ վաթսուն առ հարիւրը — :

« Ամէն մարդ դաւաղիր է » ըսնոյց դրամատան նախկին կառավարիչ, Ֆրանսայի ներկայ վարչապետը՝ Ժօրժ Փոմ – փիտու, երբ իր կառավարութիւնը ճըշ – մարտութեան գործողութիւն ծրագրով մը, փորձեց Ֆրանսացիներուն բնական դարձնել՝ ամէնէն անբնական նկատուող բանը.— անկեղծութեամբ եւ ամբողջութեամբ յայտարարել իրենց չափը : «Ինչպէս կ'ըլլայ, դիտել տուաւ վարչապետը, որ կառավարութիւնը ի վիճակի չէ դիտնալու նոյնիսկ պետական պաշտօնեաներուն եկամուտները »: Ըստ կառավարութեան, 1961ին, 46 միլիոն Ֆրանսացիներէն 36 միլիոնը՝ սանթիմ մը տուրք չէ վճարած: Ամէնէն զուսպ հաշիւներով, տուրքի ենթակայ անձերուն յիսուն առ հարիւրը խուսափած է տուրք վճարելէ : Եւ ինչ որ ամէնէն տարօրինակն է, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ միայն 1·014 քաղաքացիներ ընդունեցան թէ կը չափին տալ – լին 6·400·000 հին ֆրանքէ աւելի :

Տուրքերու դանձումի դրութեան ա – նարդարութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ համեստ ամսականաւորները, որոնց եկամուտները արձանագրուած են ընկե – րութիւններու վճարումի տեղեկագիրներուն մէջ ու այս ձեւով դիւրութեամբ ծանօթ է դանձապետութեան, կը հայթայթեն երկու երրորդը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած տուրքերուն: Մինչ հարուստը աւելի կը հարստանայ, չնորհիւ երկրին անուանական վերելքին եւ չափու և – կամուտները առաւել կամ նուազ չափով ծածկելու իր ձիրքին : Հարուստ եւ աղքատ հաւասարապէս իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն սպառողական ծանր տուրքերը, ինչպէս 74 առ հարիւր հարկը, ո – րուն պատճառով Ֆրանսական քարիւղը Եւրոպայի ամէնէն սուղը կը դառնայ :

Հարկերու դրութեան բարեփոխումը երբեք այնքան այժմէական չէ նկատուած, որքան այսօր: Որովհետեւ կառավարութիւնը ստիպողաբար պէտք ունի յաւելեալ եկամուտներու, որպէսզի կարենայ դլուխ հանել մեծածախս հիւլէական ուժի ծրագիրը, ինչպէս նաեւ երեք տարուան աշխատանքի կարօտ Ֆրանսայի առաջին ջրածինէ ռումբի փորձերու կատարումը Խաղաղականի մէջ: Միեւնոյն ատեն, անհետութիւնը վտանգուած է անկումով մը, որ արդէն մէկ տարուան ընթացքին, 11 առ հարիւր համեմատութեամբ բարձրացուցած է ապրանքներուն գինները: Եւ դեռ կրնայ աւելին ըլլալ, հանքագործներու վերջին յաղթող դործադուլներէն ետք :

Տուրքերու դանձումի դրութեան առաջնահերթութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ համեստ ամսականաւորները, որոնց եկամուտները արձանագրուած են ընկերութիւններու վճարումի տեղեկագիրներուն մէջ ու այս ձեւով դիւրութեամբ ծանօթ է դանձապետութեան, կը հայթայթեն երկու երրորդը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած տուրքերուն: Մինչ հարուստը աւելի կը հարստանայ, չնորհիւ երկրին անուանական վերելքին եւ չափու և – կամուտները առաւել կամ նուազ չափով ծածկելու իր ձիրքին : Հարուստ եւ աղքատ հաւասարապէս իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն սպառողական ծանր տուրքերը, ինչպէս 74 առ հարիւր հարկը, ո – րուն պատճառով Ֆրանսական քարիւղը Եւրոպայի ամէնէն սուղը կը դառնայ :

Տուրքերու դանձումի դրութեան առաջնահերթութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ համեստ ամսականաւորները, որոնց եկամուտները արձանագրուած են ընկերութիւններու վճարումի տեղեկագիրներուն մէջ ու այս ձեւով դիւրութեամբ ծանօթ է դանձապետութեան, կը հայթայթեն երկու երրորդը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած տուրքերուն: Մինչ հարուստը աւելի կը հարստանայ, չնորհիւ երկրին անուանական վերելքին եւ չափու և – կամուտները առաւել կամ նուազ չափով ծածկելու իր ձիրքին : Հարուստ եւ աղքատ հաւասարապէս իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն սպառողական ծանր տուրքերը, ինչպէս 74 առ հարիւր հարկը, ո – րուն պատճառով Ֆրանսական քարիւղը Եւրոպայի ամէնէն սուղը կը դառնայ :

ԾԽԱԽՕՏԸ ԵՒ ԿԻՆԸ

Ծխամոլութիւնը՝ տարափոխիկ հիւանդութեանց պէս վարակած է փափուկ սեռը եւ մանաւանդ պարմանուհիները: Զէն անդրադառնար թէ ծխախոտը ինչ աւերներ կը գործէ անոր մոլի գարձածներուն վրայ : Իրենց առողջութիւնը կը քայքայեն, իրենց մարմնի թարմութիւնը , դեղեցկութիւնը եւ բարեձեւութիւնը կը խաթարեն, իրենց մաքի հաւասարակշռութիւնը կը կորսնցնեն: Աւելին, յաւելի հետեւանքներ կ'ունենայ՝ ապագային իրենց ծնունդ տուած մանուկներու առողջութեան վրայ : Ըստ բժշկական հաւաստումին, չծխողներուն բաղդատմամբ՝ ծխամոլ կամ չատ ծխող կիները վաղահաս ծննդաբերութիւններ եւ վատառողջ զաւակներ կ'ունենան:

Ամերիկացի բժիշկներ եւ մասնագէտներ (տասը տարուան փորձի չրջանի մը համար) որոշած են քննութեանց ենթարկել իրենց առաջին յղութեան չրջանին ծխող եւ վազաժամ ծննդաբերութիւն ունեցող յիսուն հազար կամաւոր կիներ , որոնք յանձնառու են իրենց երկրորդ յղութեան չրջանին բացարձակապէս չծխել :

Անցեալի կատարուած երկարատեւ փորձերը եւ քննութիւնները ապարդիւն անցած են, դիտական անհրաժեշտ դոր – ծիքներու չղոյութեան պատճառաւ: Այսօր, դիտութեան կատարած մեծ նուաճումներուն եւ արդիական կատարելա – դործուած դործիքներու միջոցաւ, կարելի է տարրալուծական մանրակրկիտ քննութիւններ կատարել եւ ճշդել արեան մէջ գոյութիւն ունեցող նիկոթինի ա – հիճանաչափը: Մէկ երկու ծխիկով ան – դամ, մէկդին մէջ կը գոյանայ եւ կը նըշմարուի բան բաւականի բորակական թթուի եւ ծխախոտի այրուածքին պատճառած հետքերը :

Կիները՝ այրերէն չատ աւելի դիւրաղգած ու փափուկ խառնուածք ունին : Մանաւանդ բնութիւնը զանոնք օժտած ու կազմաւորած է զուտակ ծնանելու համար: Կիներու մարմինն փափկութիւնն ու առանձնայատկանութիւնը պիտնք օժտած է չնչերակային առաջին դրութեամբ մը, որով այրերէն առնուազն ութը տարի աւելի երիտասարդ կ'երեւին: Կիներուն մարթը մանկական քնքշութիւն մը ունի, այս պատճառաւ եւ մանաւանդ ծխող կիները նուազ պաշտպանուած են կարդ մը վտանգաւոր հիւանդութեանց դէմ :— Սրինակ— դնդերային կծկումի ցաւեր, պրկումներ, դլխու ցաւեր եւ պտոյտներ, սրտի խառնուուք, եւայլն: Ծխող կիներուն մօտ յայտնուած են կակորդի, թոքերու, խոչակի հիւանդութեանց, քաղցկեղի անսովոր պարադաներ :

Ի՞նչ են ծխամոլութեան անմիջական հետեւանքները .— Զգալիօրէն արեան չբջառութիւնը կը դանդաղի —նոյնիսկ մէկ ծխիկը կը բաւէ՝ յանկարծական վրդովումներ եւ խուժումներ յառաջացնելու արեան չբջառութեան մէջ: Զեղքերուն հասած արեան քանակը կը նուազի, մասնաւորաբար մէջ արեան ճնշման աստիճանը չափը կը պակսի: Շատ ծխող կիներուն մօտ արեան չբջանի խանգարումները կը պատահին, կարմիր դնդիկները կը նուազին : Եւ ճերմակ դնդիկները տիրապետող տարր կը դառնան : Արեան չբջանի անկանոնութիւնները եօթն անգամ աւելի չատ կը պատահին ծխող կիներուն մօտ :

Ծխելը դեռատի աղջիկներուն համար չատ աւելի վնասակար է: Ցաւագին ամանի արդելք կը հանդիսանայ եւ կազմաւորական դրութիւնը կը խանգարէ :

Ծխող մօր նորածինը բնականոն չափէն նուազ կը կչռէ, պատճառը պարդ է — Երբ յղի կինը կը սկսի ծխել, նիկոթինը անմիջական ազդեցութիւն կը գործէ պտղին վրայ , որու սիրտը աւելի արագ կը բաբախէ, արեան չբջառութիւնը կը դանդաղի եւ սպղին կանոնաւոր աճման արդելք կը հանդիսանայ :

Հակառակ այս բոլոր անպատեհութիւններուն, ծխող կիներու թիւը մէկէն միւսը անհամեմատ չափերով կ'աճի նայ: 1925ին հարիւր կիներէն մէկը օրական մէկ կամ երկու սիկարէթ կը ծխէր Այսօր Ֆրանսայի կիներուն 28 առ հարիւրը, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կիներուն 48 առ հարիւրը օրական կէս տուփ ծխին : Իսկ Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ ծխող կիներուն բաղդատական համեմատութեան թիւը չատ աւելի բարձր է :

Պաշտօնական աղբիւրներէ քաղուած բաղդատական վիճակագրութեան մը համաձայն, իսկական սեռի ուսանողութեան մօտ, մասնաւորական զարդացման եւ ման մակարդակի աստիճանական բարձրացման հետ՝ ծխողներուն թիւն ալ կ'աճի.— նախնական կրթութիւն ստացող ուսանողներուն 19 առ հարիւրը : երկրորդական կրթութիւն ստացողներուն 28 առ հարիւրը· իսկ բարձրագոյն եւ հետեւեալ Եւրոպան , ի մասնաւորի Իտալիա, բազմաթիւ իշխանութիւններ: Կղերականները եւ ազնուականները կը հարկադրեն ժողովուրդը , որ կեղծ հպարտութեամբ մը կը տակաւ այդ բարքերուն : Զինուորականները ազդեցութիւնը փոխարինած էին դալիլեոյի թոյնով, մեծ ընտանիքներու դեկավարները դարձած էին յեղափոխութեան, որոնք կը կողոպտէին ու կը սպանէին ժողովուրդը: Իսկ պապական իշխանութիւնը, անհաւատութեան դէմ պայքարելու պատրուակին տակ կը լեցնէր քարերու դանձը, դրաւելով դատապարտեալներու ստացուածքները :

Վերջապէս , դարաչրջան մը, ուր իւնքը հզօրին էր եւ ուր յանդգնութիւնը կը վարձատրուէր :

Ֆրանչեսքօ Զենչի մեծ հպարտութեամբ ըլլալով հանդերձ , չափազանց տէր ըլլալով հանդերձ , չափազանց լաւ էր խոնարհներուն հանդէպ :

Ընդհակառակն , իր քսակը լայնաբար բոլոր այն դատական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց առջեւ, որոնք յաճախ զինքը կը դատէին, երբ բիւտասարդ Զենչին կը սպաննէր մարդ մը, կը վիրաւորէր անցորդ մը, իր բաչխած առատ ոսկիներուն չնորհիւ թէեւ յանցաւոր, միշտ ալ ազատ կը ձակուէր :

(1 Շար·)

ՖՐԱՆՍԱՅԻՆ ԻՐ ՏՈՒՐՔԵՐՈՎ

Հին առածի մը համաձայն, «Ամէն Ֆրանսացի տրամադիր է զոհուիլ իր երկրին համար, բայց ոչ մէկ Ֆրանսացի տրամադիր է քսակը զոհել իր երկրին համար»: Ֆրանսացիներուն այս նկարագիրը այնքան չեչտուած է, որ դանձապետութիւնէ Թիւնը (ֆիսք) խարել՝ սիրահարութենէ Հաք, Ֆրանսացիին երկրորդ ազգային սովորութիւնը դարձած է: Եւ, անշուշտ, նուազ վտանգաւորը: Իրրեւ հետեւանք կառավարութեան եւ ժողովուրդին միջեւ գոյութիւն ունեցող այս խեղկատակութեան, Ֆրանսա, սկզբունքով, Արեւմուտքի ամէնէն բարձր տուրքեր կիրար կող երկիրն է. բայց իրականութեան մէջ, ամէնէն նուազը կը դանձէ — պետութեան եկամուտին 14 առ հարիւրը , մինչ Մ. Նահանգները՝ վաթսուն առ հարիւրը — :

« Ամէն մարդ դաւաղիր է » ըսնոյց դրամատան նախկին կառավարիչ, Ֆրանսայի ներկայ վարչապետը՝ Ժօրժ Փոմ – փիտու, երբ իր կառավարութիւնը ճըշմարտութեան գործողութիւն ծրագրով մը, փորձեց Ֆրանսացիներուն բնական դարձնել՝ ամէնէն անբնական նկատուող բանը.— անկեղծութեամբ եւ ամբողջութեամբ յայտարարել իրենց չափը : «Ինչպէս կ'ըլլայ, դիտել տուաւ վարչապետը, որ կառավարութիւնը ի վիճակի չէ դիտնալու նոյնիսկ պետական պաշտօնեաներուն – րուն եկամուտները »: Ըստ կառավարութեան, 1961ին, 46 միլիոն Ֆրանսացիներէն 36 միլիոնը՝ սանթիմ մը տուրք չէ վճարած: Ամէնէն զուսպ հաշիւներով, տուրքի ենթակայ անձերուն յիսուն առ հարիւրը խուսափած է տուրք վճարելէ : Եւ ինչ որ ամէնէն տարօրինակն է, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ միայն 1·014 քաղաքացիներ ընդունեցան թէ կը չափին տալ – լին 6·400·000 հին ֆրանքէ աւելի :

Տուրքերու դանձումի դրութեան առաջնահերթութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ համեստ ամսականաւորները, որոնց եկամուտները արձանագրուած են ընկերութիւններու վճարումի տեղեկագիրներուն մէջ ու այս ձեւով դիւրութեամբ ծանօթ է դանձապետութեան, կը հայթայթեն երկու երրորդը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած տուրքերուն: Մինչ հարուստը աւելի կը հարստանայ, չնորհիւ երկրին անուանական վերելքին եւ չափու և – կամուտները առաւել կամ նուազ չափով ծածկելու իր ձիրքին : Հարուստ եւ աղքատ հաւասարապէս իրենց ուսերուն վրայ կը կրեն սպառողական ծանր տուրքերը, ինչպէս 74 առ հարիւր հարկը, ո – րուն պատճառով Ֆրանսական քարիւղը Եւրոպայի ամէնէն սուղը կը դառնայ :

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Հռոմի մէջ կարելի չէ չբջապատել ա – ռանց ամէն քայլափոխին, մանաւանդ բազմաթիւ անկիւններու մէջ ձեր եաին դպալու Պէաթրիչէ Զենչիի ուրուականը՝ որսկաններէ հալածուած եղնիկի մը նը – ման :

Բազմահազար նոյն դբօսաչրջիկները ո – րոնք կ'անցնին Տիբերիոս դետի երկայն – քին փռուած Վերածնունդի հինաւուրց թաղերէն, զարմանքով է որ կը կարդան այն նշանատախտակները որոնց վրայ արձանագրուած են՝ Պէաթրիչէ Զենչիի փողոց, Զենչիի հրապարակ, Զենչիներու քարափ կամ Մոնթէ – Զենչի հրապա – րակ :

Եւ եթէ պատահմամբ Սեպտեմբեր 11ի օր մը, այս վերջին հրապարակին վրայ եղող դբօսաչրջիկներէն մէկը , բանայ նոյն վայրը դտնուող Սուրբ Թոմաս ե – կեղեցիին դուռը եւ ներս մտնէ, ներկայ պիտի ըլլայ պատարագի մը որ ամէն տարի, այդ օրը կը մատուցուի Պէաթրիչէի հոդւոյն խաղաղութեան համար :

Եթէ պատահի որ այլ դբօսաչրջիկներ , այլ թաղերու մէջ չբջապատութեան պահուն, մտնեն Պարպերինիի Պալատին Գեներաւեսիոյ յուշասրահը, Զորս – Ապ – բիւրներու փողոցին մէջ, հոն պիտի նըշ – մարեն Կուիտօ Ռէնիի մէկ նկարը որ նը – ւիրուած է Ժ.Զ. դարու դժբախտ հերո – սուհիին յիչատակին: Ուրիչ պատառ մը՝ յուշադրուած Սանթ – Անճելօ դղեակին մէջ եւ ստորագրուած Լէոնարտիի կող – մէ, կը ներկայացնէ նոյնինքն Կուիտօ Ռէնին՝ բանտին մէջ Պէաթրիչէն նկարած պահուն, ի ներկայութեան Ֆարինաչէլիի՝ պաշտպան փաստաբանը մանկամարդու – հիին :

Վերջապէս , բանտը – զնտանը — , բա – ւական է Սանթ – Անճելոյի դղեակին և – րեք յարկերէն վար իջնել հոն այցելելու եւ ունկնդրելու համար պահապանին տխրասարսուռ նկարագրութիւնները երբ ան յուզումով կ'ոգեկոչէ հոն տեղւօք արդելափակուած պարմանուհիին յիշա – տակը ...

Ո՞վ էր այս համբաւաւոր Պէաթրիչէն : Ի՞նչ ոճիր էր դործած եւ կամ ի՞նչ ա – նարդարութեան հետեւանքով տառապած էր, որպէսզի իր մահէն մօտաւորապէս չորս դար ետք, տակաւին մինչեւ այսօր, Հռոմի բնակիչները դուրթով յիչէին դինքը ու փառաբանէին իր յիչատակը :

×

Երբ ակնարկ մը նետենք Պէաթրիչէի նախահայրերու պատմութեան վրայ , պիտի տեսնենք թէ այս դժբախտ աղջիկը ամէն բանով նախասահմանուած էր օր մը իր անունը արձանագրուած տեսնելու ոճրային տարեդրութեանց մէջ :

Պէաթրիչէ կը սիրէր բռնակալ Կրե – չենտիոսը, որ Ժ. դարուն սպաննած էր երկու պապեր՝ Բենեդիկտոս Չ. եւ Յովհաննէս ԺԴ.: Իր ազդատոհմին մէջ չատ պապեր դոյութիւն ունեցած են, անոնց – մէ մէկը՝ Յովհաննէս Ժ. որ նուաճած էր անհաւատները: Իր մեծ հայրը նոյնպէս Քրիստափոր Զենչի, եկեղեցիի իշխանաւոր մըն էր, Պիոս Ե.ի արկղակալը, որ ազատ ու համարձակ կը կողոպտէր վա – տիկանի դանձը: Այս ապօրէն միջոցներով մեծ հարստութիւն դիզելով, ի վերջոյ , Քրիստափոր Զենչի կը թողու աքեմը եւ մահէն քիչ առաչ կ'ամուսնանայ իր հո – մանուհիին հետ, որ իր կարգին ընտանեկան անհաւատարմութեամբ եւ զողու – թեամբ ամբաստանուած ըլլալով բան – տարկութեան էր դատապարտուած : Քրիստափոր Զենչի կը թողուր զաւակ մը՝ Ֆրանչեսքօ, որ պիտի ըլլար Պէաթրիչէի հայրը :

Տասներեք տարեկանին, երիտասարդ Ֆրանչեսքօն կը ժառանգէ իր ծնողքներէն իրեն փոխանցուած բոլոր ունակութիւնները՝ ցեղային մեծամտութիւն , վայրադութիւն, անփափկանկատութիւն եւ ... անբարոյութիւն: Իր այս ունակութիւն – ներուն իրրեւ չքմեղանք կրնար նկատուիլ դարաչրջանը եւ այն երկիրը ուր ծնած էր ինք : Աւրարեւ, Ժ.Զ. դարուն, պա – պական տիրապետութեան տակ դտնուած երկիրները չէին կրնար խուսափիլ բար – քերու անկման այն փոթորիկէն որ կ'ա – ւեւէր Եւրոպան , ի մասնաւորի Իտալիա, բազմաթիւ իշխանութիւնները: Կղերականները եւ ազնուականները կը հարկադրեն ժողովուրդը , որ կեղծ հպարտութեամբ մը կը տակաւ այդ բարքերուն : Զինուորականները ազդեցութիւնը փոխարինած էին դալիլեոյի թոյնով, մեծ ընտանիքներու դեկավարները դարձած էին յեղափոխութեան, որոնք կը կողոպտէին ու կը սպաննէին ժողովուրդը: Իսկ պապական իշխանութիւնը, անհաւատութեան դէմ պայքարելու պատրուակին տակ կը լեցնէր քարերու դանձը, դրաւելով դատապարտեալներու ստացուածքները :

Վերջապէս , դարաչրջան մը, ուր իւնքը հզօրին էր եւ ուր յանդգնութիւնը կը վարձատրուէր :

Ֆրանչեսքօ Զենչի մեծ հպարտութեամբ ըլլալով հանդերձ , չափազանց տէր ըլլալով հանդերձ , չափազանց լաւ էր խոնարհներուն հանդէպ :

Ընդհակառակն , իր քսակը լայնաբար բոլոր այն դատական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց առջեւ, որոնք յաճախ զինքը կը դատէին, երբ բիւտասարդ Զենչին կը սպաննէր մարդ մը, կը վիրաւորէր անցորդ մը, կը վիրաւորէր անցորդ մը, իր բաչխած առատ ոսկիներուն չնորհիւ թէեւ յանցաւոր, միշտ ալ ազատ կը ձակուէր :

(1 Շար·)

ԵԼՈՒՅԹ ՕՏՏՈՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

— Մաքիօ, տանը Նեղ ատաստան — ասաց, գնաց Վիկիոն, ու Օթիլիա լաւ մը մնաց միայնակ։

Ինքնիրեն ըսաւ — Ինչո՞ւ ինծի հետ այսպէս կը վարուի Մաքիօ։ Ինչո՞ւ ինծի հետ ամուսնանալ չ'ուզեր։ Ինչո՞ւ ինծմէ կը խուսափի։ Ինչո՞ւ ինծմէ կը վախնայ։ Ինչո՞ւ ինծմէ կ'ամչնայ։ Ինչո՞ւ ինծմէ կը ստիպուի։ Ինչո՞ւ ինծմէ կը ստիպուի։ Ինչո՞ւ ինծմէ կը ստիպուի

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Խաչեան կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ազգականին Դելեմակ Լուսինեանի մահուան քառասունքին առթիւ : Ինչպէս նաեւ Տիկին Խշտեանի ծնողաց Պետրոս եւ Զարուհի ու եղբօրը Խաչիկ Լուսինեանի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները :

×

Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէմիրճեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ՝

ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԷՐ – ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրութեան 84րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Դպրոցասէրի հանգուցեալ հիմնադիրներուն, բարերարներուն, խնամակալուհիներուն, ուսուցիչներուն եւ պաշտօնեաներու համար այս Կիրակի օր Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնոր՝ Գերշ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի :

Խնամակալութիւնը կը հրաւիրէ ներկայ ըլլալ անոնց յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղ. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Ասատուր Յովհաննէսեան եւ Քելեկեան, յիսուն Ֆրանք, Միքայէլ Պասմաճեանի մահուան առթիւ : Տէսինի Կրօն. Ընկ. յիսուն, նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Տիւյմէճեան, յիսուն, իրենց թոռնիկին, Պ. Ստեփան Տիւյմէճեան յիսուն, իր զաւկին մկրտութեան առթիւ :

Պ. Յարութիւն Հաճեան 50, իր սա- Պ. Յարութիւն Հաճեան յիսուն, իր սանուկին մկրտութեան առթիւ : Ոմն, յիսուն, Տիկին Գարաքիւլահեան քսան, Աշոտ Գույումճեանի մահուան տարելիցին առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՋՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին :

Այս գինեձօնը յետաձգուած էր ընկեր Հ. Սէրէնկիւլեանի մահուան առթիւ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

(Տպաւորութիւններ)

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ ՃՈԽԱՑԱԾ ԱՅՍ ԳՐՔՈՅԿԸ Կ'ԱՐԺԷ ՄԻԱՅՆ 3 Ն. Ֆ.

Առաքումով՝ 4 Ն. Ֆ.

Դիմել՝

«ՅԱՌԱՋ»

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Մայրերու Տօնին առթիւ : Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Այս առթիւ այս Ուրբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ փակին մէջ տեղի պիտի ունենայ օրհնութիւնը եւ զենումը եօթը մատաղցու ոչխարներու որ Կիրակի Ս. Պատարագէն յետոյ իբրեւ աւանդական հոգեճաշ պիտի բաշխուի հաւատացեալ ժողովուրդին :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

—o—

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած

ՍԻԱՄԱՆԹՈՅԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 85ԱՄԵԱԿԻՆ

Ազգային Տան Թատերասրահին մէջ
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԱԹՄԱՃԵԱՆ, Պ. ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլի կեդրոնը գտնուող պատրաստ հագուստի խանութի մը մէջ աշխատիլ փափաքող ներկայանալի հայ վանտէօռ – ռըթուշէօռ մը : Գրել՝

M. GEORGES
B. P. 94
MARSEILLLE

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին :

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան :

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին .—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ :

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18 :

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ ՔԱՐԻՆԹԻ ԵՒ ՎԻԷՆՆԱ

▼

Մեկնում, Օգոստոս 5

Վերադարձ, Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 6րդ քաղաքապետարանի շինդ սրահներուն մէջ,

PLACE SAINT-SULPICE, METRO : SAINT - SULPICE et ODEON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մեքենաճեան (երգ), Օր. Էլիան Նիկողոսեան եւ ընկ. Ա. Փուշունեան (արտասանութիւն) :

Տիկին ՖՐԱՆՍՈՒԱԶ ՌՈՒՌ – ՇՈՒԹՕ (ջութակ) ընկերակցութեամբ Տիկին ԱՆՆ – ՄԱՌԻ ՖՈՆԹԷՆԻ :

Կը նուագէ՝ Խաչատուրեան, Պռամս, տէ Ֆայա :

Հայկական եւ կովկասեան պարեր Հ. Յ. Դ. Պանեէօ – Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի :

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը, մասնակցութեամբ Փօլ Գուլաքսըզեանի նուագախումբին :

Խօսնակ՝ Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՃՈԽ ԵՒ ԱՌԱՏ ՊԻՒՖԷ

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայրերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս) : Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ) :

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար : Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ :

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ համար, ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել ամէն Հինգշաբթի առաւօտ, Ահարոնեան ակումբը, 26 Բիւ տէ Քոնվալէասան :

×

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օգափոխութեան կայանին համար Պելֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին մարգիչ մը, առաջնորդուհիերու (մոնիթրիս) եւ երկու աշխատաւորուհիներ :

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19 : Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին :

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻՆԵՐ

1956 – 1963

Պատկերագիրք

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹ – ՆԱՄԵԱՅ ՇՐՋԱՆԻՆ

Գին՝ 5 ֆրանք.

Դիմել՝ Յառաջ եւ Հրանտ. Սամուէլ գրատուն :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբ ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին Մշակութային Տան մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, Շաբաթ, Յունիս 9ին, միչեւ լոյս :

×

ԼԻՈՆ.— «Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ 8 Յունիս, Շաբաթ երեկոյ, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ :

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28ը տեղի կ'ունենայ Յունիս ութին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ : Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 9ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30 :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէ պատուաստը :

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 25 ՄԱՅԻՍ

SAMEDI 25 MAI 1963

ՅԳՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9614 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9614

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պատմութեան անիւը շրջեցաւ, նոր դարագլուխ մը բացուեցաւ հայ բազմա-չարչար ազգի կեանքին մէջ չորսուկէս տասնեակ տարիներ առաջ, 1918 Մայիս 28ին:

Անկախ Հայաստան ստեղծուեցաւ:

Աւետաբեր լուրին արձագանգը ամիս-ներ վերջ միայն պիտի հասնէր մեզի՝ Պաղեստինի կղզիացած մէկ անկիւնը ծը-ւարած Հայերուս: Պատահմամբ ձեռք անցուած թուրքերէն թերթի մը առաջին էջին վրայ կը տեսնէինք խմբանկարը «Հայաստանի» պատուիրակութեան, որ Պոլիս էր հասած՝ գլխաւորութեամբ Աւետիս Ահարոնեանի:

Անկարելի էր զսպել մեր ուրախութեան արցունքները այդ սեւ օրերուն, երբ ամէն օր մահուան ուրուականը ցցուած էր մեր աչքերուն:

Մէկ վայրկեանի մէջ մոռցանք չորս տարիէ ի վեր մեր կրած չարչարանքներն ու տառապանքները եւ զօտեպնդուեցանք յոյսով ու հաւատքով:

Հայաստան անկա՛խ:

Ո՞վ կրնար երեւակայել դարերով մեր փայփայած երազին իրականացումը այնպիսի ատեն մը, երբ տակաւին չէր չորցած մեր մէկ միլիոն նահատակներու արիւնը, երբ Պաղեստինի, Միջագետքի ու Սուրիոյ անապատներուն մէջ ամէն օր կը զսայինք անօթութենէ եւ համաճարակէ մեռնող անբախտ հայ գաղթականները:

Հրաշք մը միայն կրնար պատահած ըլլար:

Զինագադարին պիտի իմանայինք մանրամասնութիւնները:

Իսկապէ՛ս հրաշք մըն էր գործուած 1918 Մայիսի վերջին տասնօրեակին Աբարատեան դաշտին մէջ:

Կովկասեան ճակատի ռուս զինուորները «դէպի տուն» փախած էին՝ բոլշեւիկեան աւարէն իրենց բաժինն ստանալու համար: Վրացի եւ ազէրի մեր հարեւանները դիրք ճշդած էին Գերմաններու եւ Թուրքերու կողքին: Մինակ էին մնացած Հայերը՝ դէմ դիմաց թուրք դերակշիռ կանոնաւոր բանակին, որ էրզրումը, Կարսն ու Ալեքսանդրապոլը գրաւելէ վերջ կը յառաջանար դէպի էջմիածին ու Երեւան:

Թրքահայաստանէն վերջ կովկասեան Հայաստանն ալ բնաջնջման սպառնալիքին դէմ յանդիման կանգնած էր: «Մա՛հ կամ ազատութիւն» նշանաբանը երբեք այնքան ուժգին չէր հնչած:

Ահա՛ այդ բախտորոշ օրերուն հայ ժողովուրդի բոլոր հատուածները, առանց տարիքի ու սեռի խտրութեան, հայրենասիրական դիտակից զոհաբերութեան ոգիով խանգավառ՝ համախմբուեցան օրուան զինուորական ու քաղաքային վարիչներուն շուրջ եւ երեք ճակատներէ դրոհ տուին թշնամիին դէմ, առիւծի պէս կռուեցան եւ ծունկի բերին զայն:

«Մէհմէտճիք»ը բռնեց փախուստի ճամբան:

Փրկուա՛ծ էր Հայուն ո՛չ միայն պատիւը, այլեւ ֆիզիքական գոյութիւնը:

Նետուա՛ծ էր վիճակը:

Հայաստան կը վերածնէր իր աճիւններէն:

Կը ստեղծուէր անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը:

Կը ծաղէր ազատութեան արշալոյսը:

Խաչելութեան կը յաջորդէր հրաշափառ յարութիւնը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՉԷ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԸՍԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՔԱՍԹՐՈՅԻ

2000 հիւրերու առջեւ, Կրեմլինի Ս. Գէորգ սրահին մէջ շատ պաշտօնական ընդունելութիւն մը տրուեցաւ ի պատիւ Ֆիտէլ Քասթրոյի, այս վերջնոյն այցելութեան վերջանալուն առթիւ: Նախապէս Լենին մարզադաշտին մէջ, առանց փողկապի եւ շապիկի թեւերը ծալած, Խրուշչեւ և Քասթրօ ճառ մը խօսած էին:

Լենին մարզադաշտին մէջ, 125·000 հոգի հաւաքուած էր: Խրուշչեւ «Սիրելի ընկեր» բացատրութեամբ ողջունելէ ետք Քասթրօն յայտարարած էր.— «Յեղափոխութիւնը տօն մըն է ճնշուածներուն եւ շահագործուածներուն համար: Համոզուած ենք որ այս տօնը պիտի գայ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն համար»: Անդրադառնալով անցեալ աշնան տագնապին, Խրուշչեւ շեշտեց թէ եղածը յաղթանակ մըն էր ընկերվարական խմբակին համար, որովհետեւ Ամերիկացիք ստիպուած եղած էին հրաժարելու Քուպա ցամաքահում մը կատարելէ: «Եթէ նոյնանման կացութիւն մը կրկին ստեղծուէր, աշխարհակալներուն կողմէ, աւելի դժուար կ՚ըլլար խուսափիլ տագնապէ մը քան անցեալ տարի, բայց Խորհ. Միութիւնը օգնութեան կը փութայ Քուպայի»:

Խրուշչեւ շատ բացէն խօսեցաւ նաեւ Զինաստանի մասին և յայտնեց թէ Խորհ. Միութիւնը իր բոլոր ջանքերը պիտի թափէ վերահաստատելու համար գաղափարական խաղաղութիւնը Զինացիներուն հետ: Յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ միասնականութիւն գտնել մարքս-լենինեան հիման վրայ, յառաջիկայ խորհրդակցութեանց ընթացքին, Զին եւ խորհրդային պատուիրակութեանց միջեւ:

Քասթրօ, նոյն ոգեւորութեամբ պատասխանեց «ընկեր Նիքիթայի», արժանանալով ծովածաւալ բազմութեան բուռն ծափերուն, իր խօսքերը նոյն ատեն ռուսերէնի կը թարգմանուէին, թէեւ անշուշտ անհրաժեշտ չէ խորհրդային բազմութեանց համար ըսուածը հասկնալ ծափահարելու համար:

Լիտէր Մաքսիմօն խօսեցաւ համայնավարութեան մասին.— «Համայնավարութեան ուրուականը որու մասին կը խօսէր Մարքս կը դեղերի Լատին Ամերիկայի եւ բովանդակ աշխարհի մէջ: Հեռու չէ օրը երբ պիտի անհետանան բոլոր անոնք որոնք կը շահագործեն բանուորները: Քուպացի ժողովուրդը մի անգամ ընդ միշտ թաղեց դրամատիրական վարչակարգը: Դիակ մըն է որ երբեք չի կըրնար յարութիւն առնել Քուպայի մէջ: Ամէն յեղափոխութիւն դժուար է եւ միայն ծաղիկի հոտ չի տար: Ոչ մէկ յեղափոխութիւն առանց սխալի կ՚ըլլայ, նոյնիսկ ծանրակշիռ սխալի, բայց իւրաքանչիւր սրբագրուած սխալ յեղափոխութիւնը կ՚ամրապնդէ: Ամերիկացիները հրաժարեցան Քուպա ցամաքահանումէ մը խորհրդային միջամտութեան պատճառաւ միայն: Խորհ. Միութեան ազդարարութիւնն էր որ պաղեցուց տաք գլուխները եւ արգելք հանդիսացաւ պատերազմին»:

Նոյն իրիկունը Կրեմլինի ընդունելութեան ընթացքին, Խրուշչեւ կրկին խօսք պիտի առնէր եւ յայտնէր թէ ոչ մէկուն

(Շար.ը կարդալ 4րդ էջ)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ անկախութեան խորտակումէն ասդին, աւելի քան քառասուն տարիներէ ի վեր, երկու ուժեր կը պայքարին իրարու դէմ:

Այդ ուժերէն մէկը, Երկրէն ներսի ինքնապարտադիր իշխանութիւնն է, որ, անօրինակ բռնութեան շրջանէ մը ետք, դեռ կը ճգնի էապէս ու հոգեպէս եւս խորհրդայնացնել մեր ժողովուրդը՝ «ուղիներ» ու «կերպեր» պարտադրերելով մասնաւորապէս մտաւորականութեան: Նոյն իշխանութիւնը կը ջանայ իր տիրապետութիւնը տարածել Երկրէն դուրս՝ արտասահմանի Հայութեան վրայ եւս՝ իրեն գործակից ունենալով ուղեկորոյս տարր մը:

Ուժերէն երկրորդը, ազատատենչ զանգուածը մեր ժողովուրդին, առաջնորդութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, կը ծառանայ այդ տիրակալութեան դէմ:

Անկախութեան տարեդարձի տօնակատարութիւնները հանդիսաւոր արտայայտութիւններն են այդ ծառացումին, եւ կը ձգտին աւե՛լի ընդհանրացնել եւ աւե՛լի արմատացնել Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի գաղափարականը:

Դիտումնաւոր խեղաթիւրումներ և անպարկեշտ վերագրումներ ի զուր աշխատեցան նսեմացնել ու արժեզրկել այդ գաղափարականը: Եւ խորհրդային իշխանութիւնը ներելի ու աններելի բոլոր միջոցները ի զուր ի գործ դրաւ՝ Երկրէն ներս խեղդելու համար դարերէն եկող այդ ձգտումը եւ զայն խափանելու համար նաեւ արտասահմանի մէջ: Ո՛րքան սաստկացաւ ճնշումը, ա՛յնքան զօրեղ եղաւ հակազդեցութիւնը: Դեռ տասնամեակ մը առաջ պարսաւանքի առարկայ էր Միացեալ Հայաստանի նշանաբանը: Այժմ այդ նշանաբանը *իւրացուցած են* նաեւ անոնք, որոնք մինչեւ երէկ կը հեգնէին զայն: Նոյնը կը կրկնէ եւ կը փողերգէ նաեւ Հայրենիքը՝ իր բանաստեղծներու հոյլով, որ մեր պատմական հողերուն ընդերքներէն կ՚առնէ իր խոռվքները եւ մեր բազմադարեան պատմութեան թելադրանքին կ՚ունկնդրէ:

Ազատատենչ Հայութեան կողմէ մղուած այդ յարատեւ ու անվհատ պայքարն է, որ մեր ցիրուցան ժողովուրդին մէջ վերականգնեց Անկախ Հայաստանի ձգտումն ու հաւատքը: Եւ զայն բնորոշող գաղափարականը, որ ընկըրկումի շրջանը անցուցած ու մտած է նուաճումի մարզէն ներս, ալիք առ ալիք նուաճելով նաեւ տարածութիւնները, բախեցաւ Հայրենիքի դռներուն ու մտաւ ներս: *Անկախութեան գաղափարին հայրենադարձութիւնն* է այդ:

Մեր ժողովուրդին այն հատուածը, որ Երկրէն ներս է, *զուրկ է ազատութենէ*, բայց իր ոտքերուն ներքեւ *Հայրենի հողը* ունենալու առաւելութիւնը ունի: Հատուածներէն երկրորդը, *զուրկ այդ հողէն, ազատութեամբ է օժտուած*: Հողի ու ազատութեան *այս զուգորդումն* է, որ *խարիսխ* կը ծառայէ անկախութեան՝ իրականացնելով, նախ, անոր առաջադրութիւններէն երկրորդը, — Հայութեան ֆիզիքապէս իրարմէ անջատ մասերը իրարու զօդելով հոգեպէս ու գաղափարականօրէն: Որովհետեւ Անկախութիւնը միայն հող չէ: Ո՛չ ալ՝ միայն վարչաձեւ: Միանգամայն ազգային ներուժ ապրում է: Անընկճելի ձգտում: Դարերէն եկող հանգանակ: Մեր ժողովուրդը իր ողբերգութեան մէջ հիւսեց իր փառքը: Եւ *որքան մեծ եղաւ* այդ *ողբերգութիւնը, ա՛յնքան հզօր* եղաւ անկախ ու ինքնիշխան գոյութեան իր *կամքը*:

Մնա՛նք հաւատարիմ այդ ձգտումին: Մեզ նախորդող սերունդները արիւնաներկ, բայց հպարտացուցիչ պատմութիւն մը արձանագրեցին: Այդ պատմութիւնը աւարտած վէպ մը չէ: Իրենց էջերը պիտի գրեն, պարտաւո՛ր են գրելու նաեւ այժմու սերունդները: Իսկ ատոր համար հարկ է ո՛չ միայն հաւատարիմ մնալ մեր պատմութեան, այլեւ ճշգրիտ ըմբռնումը ունենալ մեր ժողովուրդի արժէքներուն եւ արժանիքներուն: Բայց մանաւանդ՝ անոր դարաւոր երթին: Հարկ է, որ այժմ աւե՛լի ամուր եւ աւե՛լի բարձր բռնենք Անկախութեան գաղափարականը՝ անգա՛մ մը եւս խրախուսուելով անոր իրագործած նուաճումէն: «Անկարելիութիւններէ» կամ «նոր վտանգներէ» խօսող «շրջահայեցութիւնը» աններելի նահանջականութիւն է ժողովուրդի մը համար, որ գրեթէ միշտ հուրին մէջէն եւ սուրին ներքեւէն անցաւ, բայց մի՛շտ կրցաւ կանգուն մնալ:

Անկախութեան տարեդարձի տօնակատարութիւնը անցեալի ոգեկոչումը չէ միայն: Այլեւ *ներկայի* աննկուն ու անվհատ *ճիգն* է՝ յանուն *վաղուան*:

Արհաւիրքներ ու փոթորիկներ դիմագրաւած ժողովուրդի մը վայել արիութեամբ՝ զանգուածօրէն ու հաւատարիմ կառչի՛նք սերունդներու արիւններովը նուիրագործուած Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի գաղափարականին՝ խորապէս վստահ, որ ժամանակը կը ջնջէ այժմու կապանքները եւս, Հայոց «վագրային ոգի»ն կը յաղթանակէ կրկին եւ «Արտաւազդ»ը դարձեա՛լ դուրս կուգայ «Մասեաց վիհ»էն՝ անհարազատ կարմիրին փոխարէն իր հարազատ իշխանութեան «ծիրանին» տարածելու համար Հայրենիքին մէկ ծագէն միւսը:

Կեցցէ՛ Անկախ ու Միացեալ Հայաստանի գաղափարականը:

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

ԵՐԿՈՒՆՔԷ ԵՐԿՈՒՆՔ

Կ՚ըսե՛ն, , «ոմանք ի նոցանէ »·—

Կ՚արժէ՞ այդքան պանծացնել Մայիս 28ը: Պարզապէս պատահմունք : Դէպ – քերու դասաւորում, որ իրեն հետ բերաւ յուսախաբութիւն, աւեր եւ արիւն: Եւ ի՞նչքան կրցաւ տեւել,— ոչ իսկ երեք տարի: Եթէ Ռուսն ալ օգնութեան հա – սած չըլլար ...

— Մի՛ փրփրիր եւ լսէ՛, ցամաք հոգի : Սորվէ՛ լսել:

Եթէ առիթը ունեցած ես պատմութիւն թղթատելու, գոնէ ժամանակակից պատ– մութիւնը սերտելու, պիտի տեսնես բազ– մաթիւ նման «պատահմունքներ »: Շատ– շատերը այսօրուան ազատ ու անկախ ազ– գերէն իրենց փրկութիւնը կը պարտին այդպիսի դասաւորումներու: Աշխարհ մը կը բռնկի, ամբողջ ժողովուրդներ կրակը կ՚իյնան: Ճակատներ կը փայլատակին ու կը խորտակուին, ուրիշներ կը բոցավա – ռին ու կը յաղթանակեն: Դժուար է դի – տական ճշդութեամբ նախատեսել ճակա– տամարտներու ելքը: Շատ բան կախում ունի աշխարհագրական, զինուորական , նիւթական ազդակներէ: Իսկ այդ բոլո – րին վերեւ՝ բարոյական կորովն է որ կը սրէ նայուածքները, եւ աւիշ կը հոսե – ցընէ երակներուն մէջ :

Արդ, մէկդի դնելով բոլոր յարակից դէպքերը, — Ռուսին փախուստը, Թուր– քին դաւերը, հարեւաններուն խաղերը եւ ուրիշ բազմաթիւ պարագաներ, — 1918 Մայիսի վերջերը , ճակատագրական շըր– ջանի մը մէջ, կռիւ եղա՞ւ թէ ոչ: Օրհա – սական ճակատամարտներ մղուեցա՞ն նախնական, անբաւական միջոցներով , բայց գերագոյն վճռականութեամբ ,— Մահ կամ Ազատութիւն: Այս կամ այն դրօշին տակ եւ կամ առանց դրօշի: Ֆե – տայիներով եւ կանոնաւոր զինուորնե – րով: Հինով ու նորով: Ե՛ւ արեւելքի , ե՛ւ արեւմուտքի քաջերով : Գոյամարտ՝ 10 – 12·000ով, ընդդէմ թշնամի բանակի մը որ կը հաշուէր 30–35·000 :

Եւ այս բոլորը յանգեցա՞ն ելքի մը, հոգ չէ թէ ոլոր – մոլոր: Ունեցա՞նք ափ մը հող մեր ոտքին տակ: Իսկ այդ ափ մը հողը չէ՞ր որ վառեց հոգիները, միեւնոյն ատեն սրելով դաւադիր եւ թշնամի ա – խորժակները, հարաւէն թէ հիւսիսէն :

Եւ ի՞նչպէս կ՚ունենայիք դուք այսօր – ուանը, թող կոչուի խորհրդային, եթէ կազմուած չըլլար երէկուանը :

Ի՞նչպէս կը համրէիք այսքան միա – տարր ժողովուրդ, մեր հայրենի ժառան– գութեան մէկ մասին վրայ: Կ՚ունենայի՞ք այսօրուան Երեւանը, առանց այն սկըզ – բնական եւ հերոսական աշխատանքին որ թափուեցաւ անասելի թշուառութեանց եւ անհնարին դժուարութեանց մէջ, չե – զածէն բան մը ստեղծելու առաջադրու – թեամբ ...

Լսէ՛, սերտէ եւ պատասխանէ :

×

Կ՚ըսեն ուրիշներ, միշտ « ի նոցանէ»·—

Ընդունինք թէ արդար են այդ բոլո – րը : Բայց, դուք Դաշնակցականներդ , անկախութեան հռչակման օրը դարձու – ցեր էք մենաշնորհ: Միեւնոյն ատեն՝ մարտակոչ , օրուան իշխանութեան դէմ:

Դուք ձեր փառասիրութիւնները յաղե – ցնել կ՚ուզէք :

— Զա՛րկ, բայց մտիկ ըրէ , դպիրդ իմ ամենազէտ: Մինչեւ Պոլսոյ վերջին ար – տագաղթը (1922) եւ անկէ վերջն ալ քա– նի մը տարի շարունակ միասին կը տօ – նէի՞ք այս տօնը: Ամէն տեղ շարք – շարք բանախօսներ բեմ կ՚ելլէի՞ն , — կղերա – կան, Դաշնակցական, Ռամկավար , Հըն– չակեան: Բոլորն ալ կը պանծացնէի՞ն զայն, իբրեւ ազգային պարծանք: Նոյն – իսկ հռչակաւոր Քաջազնունին, զոր միշտ օգնութեան կը կանչէք, շատ բնական եւ նուիրական պարտականութիւն մը չհըռ – չակե՞ց Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը, ընդունելով հանդերձ Նոյեմբեր 29ը (Դեկտեմբեր 2):

Արդ, ինչո՞ւ կէս ճամբան մնացիք դուք :

Ինչո՞ւ այսօր խոտելի կը գտնէք ե – րէկուան պաշտելին :

Ձեր երէկուան դի՞րքը կեղծիք էր թէ այսօրուանը: Ի՞նչ բան փոխուեցաւ էու– թեան մէջ :

Նոր բանե՞ր սորվեցաք· ուրախ ենք , աւելին սորվեցէք : Բայց, ի՞նչպէս կըր – նաք ուրանալ պատմական երկունքը , այնքան դժոխային պայմաններու մէջ :

Երկունքը երկունք ըլլալէ կը դադրի՞, երախայ մը զուրգուրանքի, հոգածու – թեան իրաւունքէն կը զրկուի՞, պարզա – պէս մսուրի մէջ ծնած, տաժանելի ման – կութիւն մը անցուցած ըլլալուն համար :

Իսկ երբ դուք տէր չէք ըլլար ո՛չ օր – հասական պայքարին, ո՛չ կատարուած դերմարդկային ճիգերուն, ո՛չ հերոսա – կան խոյանքին, ո՛չ ալ թափած արիւ – նին, կամ տէր կ՚ըլլաք ակռաները թա – փած կեսուրներու պէս, կէս բերան , — ինչո՞ւ մեղաւոր կ՚ըլլայ Դաշնակցու – թիւնը :

Անո՞ր համար որ հասակադեղ կանգ – նած, իր ետեւէն քաշելով անհամար բազմութիւններ, կը յայտարարէ ·

— Ես կը խոնարհիմ կատարուած մե – ծագործութեան առջեւ: Ես թոյլ չեմ տար որ տգէտ կամ քինախնդիր մարդիկ նսեմացնեն, մոռացութեան մատնեն ե – րէկուան երկունքը : Իմ հոգիս կը խայ – տայ ոգեկոչելով յիշատակը հազարաւոր քաջերու որոնք արիաբար մարտնչեցան , իրենց եղունգներով ճանկռտեցին ռազմա– դաշտի հողերն ու ժայռերը, եւ ստեղծե– ցին խարիսխ մը, — ափ մը հող :

Ես, Դաշնակցութիւն, ամէն տարի տօ – նելով շահուած յաղթանակը, միեւնոյն ատեն աչքերս կ՚ուղղեմ Երեւան եւ կը յիշեցնեմ, — Աճեցո՛ւր, լրացո՛ւր սահ– մանը, եւ կառավարէ այնպէս ինչպէս որ կը տրամադրեն այս ժողովուրդին հիմ – նական շահերը : Նոյն երկուքն է որ կը շարունակուի, եւ վա՛յ անոր որ չըմբըռ– ներ պատմութեան վճիռը :

1937 Շ·

1918 ՄԱՅԻՍ 28

Դարեր անցեր են այն օրէն ի վեր, երբ շիջած էր Հայաստանի երկնքէն անկա – խութեան աստղը :

Ամբողջ մարդկութիւնը խելակորոյս՝ եղբայրներու արիւնով թաթաւած էր:

Հիւսիսային արջը ահռելի զալարում – ներով կեանքէ կը հրաժարէր :

Կայսրութիւններ ծուէն ծուէն կ՚ըլլա – յին :

Ու ահա այդ միջոցին՝ արեան հայկա– կան Ծովէն կը բարձրանար դրօշը՝ որ կ՚աւետէր աշխարհի· Անկախ Հայաստան:

Մնա՞ց անկիւն մը այնքան խուլ, որ չլսէր հայադղորդ աւետիքը: Մնա՞ց սիրտ մը այնքան անզգայ, որ չկայտռէր ի տես անկախութեան, որ դարերու ե – րազն էր: Մնա՞ց Հայ մը այնքան խորթ եւ ստրուկ, որ չխանդավառուէր եւ չնը– ւիրէր Անկախ Հայաստանի իւր հարըս – տութիւնը, առողջութիւնը, ուժը, խել – քը, գիտութիւնը, արուեստը :

Մոռցանք արեան ճապաղիկները, բան– տերը, անապատները, զի կը գտնուէինք, վերջապէս կը գտնուէինք այն կատարին վրայ, որուն համար քրտնած եւ արիւ – նած էր ազգը :

Հայաստանն՝ անկախ, ու մենք՝ Հա – յաստանի անկախ զաւակները :

Հայաստանի ազատ քաղաքացիներ : Հայաստանի, եւ ոչ թէ Ռուսին, Թուր – քին, Պարսիկին :

Վերապրեցէք այդ տարիները:

Թարմացուցէք — առանց թունաւոր նախապաշարումի — թարմացուցէք յի – շատակն այն երջանիկ շրջանին, երբ դադրած էիք ըլլալէ անտէր, անտուն , թափառական :

Ստրկութեան շղթաներուն հետ միա – սին կը խզուէին եսապաշտութեան նը – ւաստ սեղմումները :

Անմիաբան Հայը կը բնափոխուէր, կ՚էափոխուէր : Անկախ Հայաստան կը դառնար կենդրոնաձիգ ուժը բոլորիս : Միա՛կը: Բոլորի՛ս :

×

Անկախութեան դրօ՛շ — աւա՛ղ — արդէն անցեալի ծովու մէջ:

Դարեր սպասեցինք :

Ներկան մռայլ է : Լի արհաւիրքով : Ուրեմն ընենք այն՝ ինչ որ ըրին մեր հայրերը :

Տոկանք: Ամէն զոհողութեամբ՝ կրակը պահենք վառ՝ — եթէ հարկ է — դարեր:

Հ· ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ· ԿՈԴԵԱՆ

ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Հայ ժողովուրդը եւ Հայոց Եկեղեցին, ամէն տարի Փետրուար ամսին տօնում են տարեդարձը Աւարայրի Պատմական ճա– կատամարտին, որ տեղի ունեցաւ Աւա– րայրի Դաշտում , պարսկական դերա– զանց կերպով հզօր բանակի դէմ :

Աւարայրը Հայոց Ազգի Պատմութեան ամենակարեւոր էջերիցն է: Դարերի ընթացքում (այս տարուայ Փետրուարին Աւարայրի տարեդարձը — տօնւում է 1512րդ անգամ) , սրբազործուած այս տարեդարձը, ինչպէս նաեւ Վարդան Մամիկոնեան Սպարապետի եւ նրա համ– հարզների անունները, խանդավառում են հայ երիտասարդութեան սիրտը իր ազգային արժանապատուութեան զգացում– ներովը :

Չէ՞ որ նրանք իրանց քաջութեամբ եւ անձնազոհութեամբ փրկեցին հայկական հին մշակոյթին ինչպէս նաեւ իրան՝ ժողովրդին :

×

Անցան դարեր :

Վրայ հասաւ 1918ի այն Մայիսեան օրը երբ հայկական հազիւ տասհազարնոց բանակը անբերրի դաշտում, անբաւական սպառազինութեամբ , անհաց եւ անջուր, զուրկ ռազմամթերքից, կռնակին՝ աւերուած երկիր, լքուած ռուսական բանակից, որ յեղափոխութեան խենթ կրակից վառուած քաշւում էր դէպի Ռուսիոյ խորքերը, դաւադրուած՝ նենգ Վրացիներից, կողքին՝ թաթարական դաշոյնը: Դժոխային, դերբնական պայմաններում, հայ արիւնաքամ զինուորը Սարդարապատի դաշտում խորտակեց եւ դուրս շպրտեց Հայաստանի սահմաններից տանկական, թուով եւ որակով գերազանց բանակին, որի կռնակին — կանգնած էր մի հին պետութիւն իրա բոլոր ստորոգելիներով, եւ նրա հետ էր դերմանական սպայակոյտը :

Այս անսպասելի յաղթանակը, որ դարերի տարածութեան միջից արձագանգում է Աւարայրի ճակատամարտին, կործանումից փրկեց Հայոց Փիղիքական գոյութիւնը իրանց հայրենական երկրի հողի վերայ, կործանումից ազատեց Հայոց Սրբութեանց Աւանդատուն՝ Սուրբ Էջմիածինը եւ նրա ամէն սրբութիւններն ու յիշատակարանները: Ազատեց նաեւ Հոգեւոր Պետին, քանի որ Լուսաւորչի տեղակալ Ծերունի Կաթողիկոսը մերժել էր վանքը լքել : Փրկեց նաեւ Հայաստանի բնակչութիւնը, որի թւում կարելի չէր գտնել ոչ մի զէնք կրելու եւ իրա կեանքը պաշտպանելու կարող մարդ :

Եւ սակայն եթէ Աւարայրի յիշատակը տասնեւհինգ դարեր վերջ դեռ կենդանի է

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Հազիւ չափահասութեան տարիքին հա– սած, Ֆրանչեսքօ Չենչի սկսաւ մեծ հա – կում ցոյց տալ դէպի կանացի սեռը, այդ իսկ պատճառով, գայթակղութեանց ա – ռաջքն առնելու համար խնամակալները որոշեցին երիտասարդը ամուսնացնել ժամանակէն առաջ : Այսպէս, տասնը – չորս տարեկանին երիտասարդ ազնուա – կանը ամուսնացաւ նոյն տարիքը ունեցող պարմանուհիի մը՝ Երսիլիա Արիասի հետ :

Երիտասարդ հարսը եկաւ բնակելու Չենչիներու պալատը :

Այս շէնքը, որ կառուցուած էր հռով – մէական հին թատրոնի մը աւերակներուն վրայ, Ս· Թովմաս եկեղեցիին կողքին, իր տխրասարսուռ տեսքով աւելի կը նը– մանէր բանտի մը քան պալատի :

Այս տխուր եւ մռայլ վայրին մէջ է որ ծնաւ Պէաթրիչէ, 1577 Փետրուար 6– ին: Իր մանկութեան մասին ոչ մէկ ար – ձանագրութիւն գոյութիւն ունի: Բայց հաստատ իրողութիւն մըն է թէ առաջին օրէն իսկ մանակամարդ աղջիկը բոլորո – վին կը խորասուզուի դարաշրջանի վայրի մթնոլորտին եւ իր բնակած տան տխրա– սարսուռ միջավայրին մէջ :

Պալատին ճիշդ ետին, գոյութիւն ու – նէր ճամբար մը, հաստատուած 1555ին Պօղոս Դ· պապին կողմէ, ուր պարտա – ւորուած էին բնակիլ Հրեաները : Ճամ – բարը ունէր հինգ դուռ , իւրաքանչիւրը բացուած շրջապատի փողոցներուն վրայ: Իրիկունները, պապին զինուորները կը դոցէին բոլոր դռները եւ կը հսկէին ա – նոնց մօտ: Եթէ պատահէր որ քաղաքին մէջ մասնաւոր գործի մը հետեւանքով Հրեաներ ուշանային ժամանակին ներս մտնելու ճամբարը, անպայման կը դա– տապարտուէին ցկեանս թիապարտու – թեան, իսկ իրենց ընտանիքները կը նետ– ուէին հաւատաքննութեան մռայլ բանտե– րուն խորը:

Այս բոլոր ահաւոր երեւոյթներուն ա – կանատես կ՚ըլլար Պէաթրիչէ, երբ իր պատուհանին առջեւ նստած կը դիտէր դուրսը :

Իրենց սեփական պալատին մէջ եւս , Պէաթրիչէ ականատես կ՚ըլլար ողբեր – գական այլ տեսարաններու, երբ իր հայ– րը Ֆրանչեսքօ, տուն կը բերէր կիներ եւ երիտասարդ տղաներ, որոնց հետ սար – տանաբաղեան խնջոյքներ կազմակերպելէ ետք, զանոնք կը գանակոծէր եւ ի պա – հանջել հարկին կը սպաննէր ալ ...

Պալատին ծառաները ականատես կ՚ըլ– լային իրենց տիրոջ այս անորակելի ա – րարքներուն, եւ սակայն կը վախնային բողոքի կամ ընդվզումի ձայն բարձրա – ցնելու : Կը բաւականային միայն իրարու մէջ փսփսուքներով· այդ փսփսուքները կը հասնէին նաեւ Պէաթրիչէի ականջը , սակայն անմեղ մանկամարդուհին բան չէր հասկնար ...

Շատ բնական էր որ երբ Արիաս ըն – տանիքին պատկանող աղջիկը կը դառ – նար Չենչիի մը կինը, երկար չէր կրնար ապրիլ :

Իբրեւ հաւատարիմ կողակից իր ամուս– նոյն ծառայելէ եւ անոր բազմաթիւ զա – ւակներ պարգեւելէ ետք, բոլորն ալ փո– քըր տարիքին մեռած, տարաբախտ Եր – սիլիա Արիաս կը մեռնի, չորս եղբայրներ թողլով իր աղջկան, որոնցմէ երկուքը յետագային պիտի մեռնէին, իսկ երկու – քը՝ Ճիաքօմօ եւ Պերնարտինօ պիտի բաժ– նէին իրենց քրոջ՝ Պէաթրիչէի դժխեմ ճակատագիրը : Այդ շրջանին Պէաթրիչէ ութ տարեկան էր :

Ֆրանչեսքօ Չենչի հաստատ համոզ – ուած ըլլալով որ իր կնոջ մահէն ետք այլեւս պիտի չկրնար մինակը զբաղիլ իր աղջկան դաստիարակութեամբ, զայն կը տեղաւորէ մենաստանի մը մէջ, ուր ման– կամարդ աղջնակը կը մնայ մինչեւ իր տասնըեօթը տարեկանը: Մենաստանին մէջ Պէաթրիչէի անցուցած կեանքին մա– սին ոչ մէկ տեղեկութիւն գոյութիւն ու – նի :

Երբ մենաստանը կը թողու եւ կուգայ վերստին իր տեղը գրաւելու հօրենական յարկին տակ, կը ծանօթանայ իր հոր երկրորդ կնոջ : Կոմս Վելլիի այրին, երեսուն եւ ութը տարեկանին կ՚ամուսնանայ Ֆրանչեսքօ Չենչիի հետ :

Լուքրեցիա (ծնեալ Փեթրոնի) կը կոչուէր նոր Տիկին Չենչին, որ գեղանի ու ցանկայարոյց կին մըն էր :

Այս կինը, որ մեղմ խառնուածքի տէր էր, շուտով սերտ սիրով մը կը կապուի Պէաթրիչէի: Երկու կիները շուտով կը հասկնան զիրար : Իր երկրորդ ամուսնոյն կողմէ խոշտանգուող Լուքրեցիայի համար պաշտպան մը պէտք էր: Իր հոր նման յանդուգն ու կամակոր, Պէաթրիչէ շուտով կը յաջողի տիրապետել իր մօրուին վրայ :

Այս շրջանին է որ Ֆրանչեսքօ դարձեալ գործ կ՚ունենայ արդարութեան հետ :

Թէեւ իր երկրորդ կինը գեղեցիկ էր, Ֆրանչեսքօ Չենչի չի դադրիր գայթակղալից արարքներ գործելէ կանացի շրջանակներուն մէջ, բազմաթիւ կիներ զոհ դարձնելով իր խենէշ բնազդներուն :

Այդ զոհերէն մէկուն բողոքին եւ վկայի մը — իր հարազատ զաւակը Ճիաքօմօ — ցուցմունքներուն վրայ, Ֆրանչեսքօ ձերբակալուելով կ՚արգելափակուի Սանթ Անճելօ դղեակը :

Մեծ գայթակղութիւն մը ծայր կուտայ Հռոմի ազնուական շրջանակներուն մէջ

(2 Շար·)

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—o—

1919ին Շերվանզադէ այցելած էր Պո – լիս: Սեպտեմբեր 21, Շաբաթ դիւերը Գալաթայ Տրամաթիքը է պատիւ թատե – րային ընթացքին մը կազմակերպած բազին չքահանդէս մը կազմակերպած էր: Ներկայացուեցաւ « Զար ողի»ն : Յաջորդ օրը, կիրակի « Նամուս»ը : Այս ներկայացման ընթացքին, խուռն բազ – մութեան մը ներկայութեան, Շերվանզա – դէ խօսք առաւ եւ յայտարարեց :

«Ոմանք ձեզի Արարատի վէրէերէն, ոմանք էջմիածնի դեղեցիկ հնութիւններէն, ոմանք այն ալեզարդ Մասիսէն, որուն ստուերը թէեւ երբեմն մոռայլեցաւ մութ ճակատը թէեւ երբեմն մոռայլեցաւ մութ ամպերով, բայց որ միշտ կարողացաւ ժպտիլ եւ այսօր ալ կը ժպտի: Ես յուզ – ուած եմ, երբ այստեղ կը ներկայացուի իմ մէկ թատերախաղս, զոր գրած եմ 23 տարեկանիս: Ես Պոլիս գալով չգտայ շարքը այն մտաւորականներուն, որոնք գացին ու չկան ,— Սիամանթօ, Զօհ – րաբ, Ակնունի, Զարդարեան եւ բոլորը, բոլորը ... յոյնիկայս յարգանք իրենց յիշատակին: Պոլիսը եղած է սկիզբէն ի վեր մտաւորականութեան: Բայց մի մոռնաք , որ դուք հոս տեղացիներ չէք , գաղթականներ էք բոլորդ ալ (որոտալի ծափեր): Մասիսը կը սպասէ ձեզի: Հոն արդէն կազմուած է պետութիւն մը որ կը գործէ եւ չատ լաւ կը գործէ: Ես կու – զակցական մարդ չեմ, բայց կ'ըսեմ որ ան կը գործէ եւ չատ լաւ կը գործէ (դղրդալին ծափեր): Այդ կառավարու – թիւնը կրնայ իր թերութիւնները ունե – նալ, բայց առանձ արդիւնք են գինք չըր – ջապատող պայմաններուն: Պայմաններ , որոնցմով դուք եւս քանի մը ամիսներ առաջ չրջապատուած էիք: Բայց այդ կա – ռավարութիւնը, հակառակ այնքան վատ պայմաններով չրջապատուած ըլլալուն , միշտ կը գործէ : Սիրենք այդ Հանրա – պետութիւնը եւ երբ առիթը ներկայանայ երթանք հոն բնակիլու ամէնքս ալ (եր – կարատեւ ծափեր) :

«Ճակատամարտ», 23 Սեպտ· 1919

ԻՆՉՈՒ ԿԸ ՏՕՆԵՆՔ ՄԱՅԻՍ 28 Ը

—o—

Անհերթեթ հարցում մը, եթէ ապրէինք բնականոն պայմաններու մէջ, եթէ մեր « փոքր ածուն» չխոչտանգուէր 1921ին , հին զահի մը նոր զահակալներուն կող – մէ :

Արդարեւ, Մայիս 28ին ձեռք ձգուած աւանդը պիտի չարունակէր զուրգուրան – քի առարկայ դառնալ ո՛չ միայն հայ յե – ղափոխութեան յառաջամարտիկ եւ ազա – տութեան ախոյեան՝ Դաշնակցութենէն , այլեւ բոլորէն անխտիր , աւանդ ձախի եւ աջի ու դաւանանքի տարբերութեան :

Որովհետեւ Մայիս 28ով ձեռք բեր – ուածը ազգային չահ մըն էր , համազգա – յին համակրանքի եւ սիրոյ արժանի վաստակ մը:

Պետականութիւն էր , դրօշ էր ու մա – նաւանդ ազգի մը ապրելու եւ զոյատեւե – լու իրաւունքը ընդունող հաստատագիր մը :

Ու այս իրողութեան առջեւ, մեր իրա – կանութենէն ներս զոյութիւն իսկ պիտի չունենայինք մեր անկախութեան ափքը խնդրոյ առարկայ դարձնողներ , այլ խօս – քով մեռասաններորդ ժամու խմաստակ – ներ :

Արդէն համակրանքը եւ խանդավառու – թիւնը միահամուռ էր 1918 – 1920ի տա – րիներուն, երբ հայ կեանքի թատերաբե – մը մտաւ կարմիր յորձանքը, հիւսիսային թաթառի մը նման :

Ու փոխուեցաւ ամէն ինչ: Ցեղաշրջուե – ցան կուռքեր, ոտնահարուեցան սրբու – թիւններ եւ եղծուեցաւ իրականութիւ – նը :

Այսուհանդերձ, մեր պատմութեան ձայնը խորհրդանշող անկախութեան աֆ – ը մնաց տարակոյս Հայութեան եւ հայ – րենիքի ազատագրուրկ Հայութեան համար հաւատարակէս՝ ոգեշնչման մեծագոյն ոսկը :

Տօն մը, որ կը խորհրդանշէ փոքր «ա – ծուռ»ի մը մեծ «արութիւնները » : Հայ – րենակերտութեան ձգտումին յաջող պըր – ատակումը եւ քառասէն ու քայքայումէն

Մեր սերունդը էն սերունդն է, որ դեռ երէկ ազատ Հայաստան էր ե – րազում :

Ազատ Հայաստան էին երազում Ռուսահայը, Տաճկահայը, Պարս – կահայը եւ բոլոր հեռաւոր գաղութ – ները :

Ազատ Հայաստան էին երազում հայ ժողովրդի բոլոր խաւերը, ա – ռանց սեռի ու հասակի խտրութեան :

Ի՞նչ ասես, որ չէր տայ գրեթէ ա – մէն Հայ, միայն թէ աչքով տեսնէր ազատ Հայաստանը :
Ու յանկարծ ...

Արդէն իրականութիւն է երէկուայ մեր երազը, ազատ է Հայաստանը, ամբողջ աշխարհի կողմից ճանաչ – ուած իբրեւ յաջորդ Հանրապետու – թիւն է նաեւ, իր եռագոյն դրօշա – կով կանգնած միւս պետութիւնների շարքով :

1918 ՅՈՎՀ· ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

—o—

ծադկած երկիր մը: Տօն մը, որ կ'ուզէ յիշեցնել բոլորին, մանաւանդ նոր ու նո – րադոյն սերունդներուն թէ՝ ազատու – թեան եւ ինքնիշխան ապրելու գաղափա – րը ծնած է Հայութեան հետ եւ կը կազ – մէ անոր յաւիտենական խտէալը : Վը – կայ՝ մեր ողջ պատմութիւնը :

Թուական մը չէ այն լոկ, այլ խոս – ցումը մեր ամբողջ պատմութեան, որ – տաքնապէս՝ դէպք մըն է, իսկ ներքնա – պէս՝ հայաբոյր բովանդակութիւն մը : Արդարեւ, մեր ժողովուրդին արիութիւ – նը, անոր կամքը, հաւատքը եւ վաղուան տեսլականը ժամադիր եղած են Սարտա – բապատի, Բաշ Ապարանի եւ Ղարաքլիւ – սէի մէջ, արիւնի մէջէն դէպի արեւոտ օրեր տանելու համար մեր ապրը եւ հայ – րենիքը :

Այս խօսքով հայ հոգիները կապող – րող, հայկականութեան դրօշմը արդի Հայաստանի վրայ դնող եւ մեր երազնե – րը, ձգտումները դէպի յուսալի հան – դրուանի մը հասցնող ճիղին յաջող պատ – կումն է ան :

Հայութեան սրբազան ուխտը Թող ըլ – լայ հաւատարմութիւնը այս մեծ թուա – կանին, Մայիս 28ին :

Մանաւանդ հայ երիտասարդութեան , յատկապէս Մայր Հայրենիքէն հեռու իր աչքերը բացած մեր սերունդին համար , որ դիտէ խանդավառուիլ եւ պահել իր ցեղային հպարտութիւնը :

Ահա թէ ինչու կը տօնենք Մայիս 28:

Թ· ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵՔԵՆԱԿԱՆ ՈՒՂԵՂԸ

Տպագրող մեքենային հոլովակներուն տակէն սպիտակ օձի մը նման դուրս կը սողայ թուղթէ երիզը, որուն վրայ յըս – տակ եւ կանոնաւոր թուանշաններու չար – քեր կ'երեւան : Ասիկա մեքենային «խո – սուն » լեզուն է: 15 վայրկեանի մէջ , բազմաթիւ մասնագէտներու ամիսներու աշխատանքին արդիւնքին չափ տեղեկու – թիւններ կը հաղորդէ :

Հայաստանի պիտութիւններու ակադե – միայի անտեսագիտութեան ճիւղին վա – րիչ՝ Արմէն Կարապետեանի առաջարկով, պատրաստուած է էլեկտրոնիկ այս մե – քենան, որ տեղեկութիւններ պիտի տայ Հայաստանի բնակչութեան ապագայ թիւ – ին, բնակչութեան տարիքներու տոկո – սին համեմատութեան եւ այլ ցուցանիչե – րու մասին :

Մեքենային մասին դադափար կազմելու համար պատկերացուցէք հսկայ պահա – րան մը՝ բազմաթիւ դարակներով ,որոնց – մէ ամէն մէկը ունի թիւ մը: Թուաբա – նական իւրաքանչիւր գործողութիւն կը կատարուի հրահանգի ձեւով (կ'ըսեն թէ ինչպէս պէտք է կատարուի գործողու – թիւնը եւ ցոյց կուտան անհրաժեշտ դա – րակներուն թիւերը) :

Այս սկզբունքով փորձ մըն ալ կատար – ուած է : «Այսպիսով , մենք բոլոր խըն – դիրները դասաւորեցինք իրենց առանձին հրահանգներ : Ապա անոնց խորհրդանը – շանները թարգմանեցինք մեքենային « լեզուով » : Մնաց մատնանչել մեքենա – յին « յիշողութեան առաջադրանքը» , այսինքն ձեռք բերուած թիւերը տեղա – ւորել էլեկտրոնիկ լամպերու միաւու – մար ներկայացնող բջիջ – արկղներուն մէջ», յայտարարած է իր կատարած փորձին մասին մեքենան յղացողը՝ Ս· Համբարեան :

Մեքենան հետաքրքրական տեղեկու – թիւններ հաղորդած է: Այսպէս, 1980ին Հայաստանի բնակչութեան թիւը պիտի ըլլայ աւելի քան երեք միլիոն : Ուրիչ կարեւոր տեղեկութիւն մըն ալ հաղոր – դած է.— Ներկայիս մեր երկրին մէջ կ'ապրին 90 տարեկանէն վեր 4·896 ան – ձեր :

Մեքենան նաեւ ճշդումներ կը կատա – րէ : 1959ի մարդահամարին կիներուն մեծ մասին տարիքը 30,36, 40,45 կլոր թիւերով ներկայացուած էր. միջանկեալ տարիքի կիներուն թիւը դպալի կերպով աւելի նուազ էր: Այս սխալներուն հետե – ւանքով ազատազրուած էր բնակչութեան տարիքի վիճակագրութիւնը :

1959ի մարդահամարին կ'ապրէին մօ – տաւորապէս 7500՝ 35 տարեկան եւ 4000՝ 37 տարեկան կիներ, մինչ էլեկտրոնիկ մեքենային ճշդրիտ հաշիւներով, պար – զուեցաւ , որ իրականին մէջ 35 տարե – կան կիներու թիւը 6700էն աւելի չէր , իսկ 37 տարեկանները՝ աւելի քան 5000 հոգի էին :

ԵՐԿՏՐՁԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՉԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

—o—

— Օր մը, պատասխանեց Վաֆիատի , Բիփս, ուրիչ ընկերոջ մը հետ, որուն ա – նունը չեմ դիտեր, բայց դիմագիծերը կը յիշեմ, Թուխ դէմքով, սեւ աչքերով , մէկու հասակով մարդ մը, եկան մենք վարձու կառք մը բռնել ուղեկին ամսա – կանով :

— Դուք ի՞նչ ըրիք, հարցուց նախա – գահը :

— Աճսական ատենուն օսմանեան ոսկի վարձքով, տուինք մեր կառքերէն մէկը: — Ե՞րբ տեղի ունեցաւ այդ առեւտու – րը, հարցուց Մէլհամէ :

— Անցած տարի, պատասխանեց Վա – ֆիատի, կառապան չուզեցին, ըսին թէ իրենք ունին ձիաքարշ մը, որ կրնայ վարել կառքը :

— Ի՞նչպէս կարգադրեցիք, հարցուց նախագահը·

— Ինդրեցինն մենէ, չարունակեց Վա – ֆիատի, մեր կառապաններէն մէկը տալ իրենց առժամապէս, իրենց ձիաքարշը վարժեցնելու եւ խոստացան մեր կառա – պանին վճարել օրական տասը ղրուշ :

— Դուք ի՞նչ ըսիք, ընդունեցի՞ք ա – նոնց առաջարկը, հարցուց Մէլհամէ :

— Այո, ընդունեցինք, յարեց Միշէլ , եւ մեր կառապաններէն մէկը տուինք ի – րենց :

— Ո՞ր կառապանը ...

— Մէհմէտ աղան, պատասխանեց Վա – ֆիատի, բայց հազիւ թէ տասնըհինգ օր մնաց անոնց քով :

— Ցետոյ ի՞նչ ըրիք, հարցուց նախա – գահը:

— Մէկ ամիս վերջը, պատասխանեց Միշէլ, եւ առինք մեր կառքը, մեր կա – ռապաններէն Մէհմէտ աղան տեսած էր իրենց ձիաքարշանը, երբ սա ձգախիժ կառք մը կը վարէր :

Ցանձնաժողովը , Միշէլ ու Վաֆիատի կառաւէրները վար դրաւ, եւ ատենց մի – ջոցաւ կառապան Մէհմէտ աղայի հաս – ցէն առնելով, բերել տուաւ զանի իր ներկայութեան :

Եւ սկսաւ Մէհմէտ աղայի հարցաքնն – նութիւնը :

— Մէհմէտ աղա, հարցուց նախագա – հը, ո՞ւր կ'աշխատիս հիմա :

— Զօրավար Պէրթիէի փաշայի ծառա – յութեան մէջ եմ, պատասխանեց Մէհմէտ աղան :

— Առաջ որո՞ւ քով կիր, հարցուց նա – խագահը :

— Ծանօթ կառատէր Միշէլ եւ Վա – ֆիատի ընկերութեան քով կի :

— Բիփս անուն մարդու մը կառքը վա – րա՞ծ ես, հարցուց նախագահը :

— Կառքը Բիփսի չէր, այլ Միշէլի ու Վաֆիատիի, որոնք վարձու տուած էին անոր, ես միայն առժամապէս մի այդ Բիփսի քով :

— Որ՞քան ժամանակ ...

— Տասնըհինգ օր, չարունակեց Մէհ – մէտ :

— Ի՞նչ կ'ընէիր ...

— Կը վարժեցնէի Բիփսի կառապանը :

— Այդ կառապանին անունը չէ՞ս յի – շեր, ի՞նչ ազգէ էր :

— Հայ էր, Մկրտիչ կը կոչուէր, պա – տասխանեց Պէրթիէի փաշային կառապա – նը :

— Վերջերս չհանդիպեցա՞ր իրեն, հարցուց նախագահը :

— Հանդիպեցայ, փաշա, չարունակեց կառապանը , դէպքէն 15 օր առաջ :

— Ո՞ր դէպքէն ...

— Ուրբաթի Պօմպայի դէպքէն առաջ չարունակեց Մէհմէտ աղան, կայ տասնը – հինգ օր, Բերա տեսայ զինքը, եկեր Զարշի փողոց, ձգախիժէ անիւներով եւ ղոյդ մը ձիերէ քաչուած կառքի մը նըս – տարանին վրայ :

— Չխօսեցա՞ր իրեն հետ, հարցուց նախագահը·

— Խօսեցայ, պատասխանեց կառապան Մէհմէտ, հարցուցի իրեն թէ իր նախկին աղային քո՞վը կը ծառայէր տակաւին :

— Ի՞նչ պատասխանեց ...

— Ըսաւ թէ ուրիչ անձի մը քով պիտի մտնէր, չարունակեց Մէհմէտ, եւ կը սպասէր որ դուրս ելլէր ան եկեղի Զարշիի տունէ մը , ուր այցելութեան գացած էր

— Աճիկա մէկդի ձգենք, յարեց նա – խագահը, Մկրտիչի աղայի մասին ի՞նչ տեղեկութիւն կրնաս տալ մեզի :

— Բիփս կը կոչուէր, պատասխանեց Մէհմէտ, ռուս էր ազգով, միջակ հասա – կով, Թուխ մորթով, սեւ աչքերով ու ճուաճեւ դէմքով :

— Աղէկ կը պատմես, չարունակէ , Մէհմէտ աղա, քաջալերեց նախագահը :

— Կառատէր Վաֆիատիէն, ամսական տասնուէթ լիրայով կառք մը վարձած էր, չարունակեց Մէհմէտ աղա, կը յիշեմ , օր մը· եկեղեցիի փողոցի իր բնակարա – նէն առի տարի զինքը Ֆրանսական նա – մակատունը, եւ ուրիչ անդամ մըն ալ , Քրէտի Լիոնէն եւ Շուկան, ինչպէս նա – եւ Շիշլի :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

վրայ յարձակելու միտք ունին «անոնք որոնք կ'ըսեն թէ յեղափոխութեան յաջողութիւնը պատերազմ կը պահանջէ զառանցական խօսքեր կ'ըսեն որոնք ոչ մէկ կապ ունին մարքս – լենինիզմի հետ : Պէտք է գիտնան թէ աւելի շատ պրոլետարներ կը մեռնին նման պարագայի մը քան որեւէ ուրիշ դասէ մարդիկ : Որեւէ բան չենք ուզեր ընել պատերազմով, Մարքս խելօք մարդ էր, երբեք չէ ըսած թէ կ'ուզէր որ համայնավարութիւնը պատերազմի պտուղ ըլլայ : Կը կրկնենք աշխարհակալներուն եթէ մեր վրայ յարձակիք, ձեզ կը բնաջնջենք : Մեր աղօթքները՝ մեր հրթիռներն են : Հարիւր Մեղաթոննոց ռումբեր կամ խաղաղ համակեցութիւն : Ընտրութիւնը ձեզի կը ձգենք» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Կի ՄՈԼԷ բոլորովին դէմ չարտայայտուեցաւ համայնավարներու հետ զինակցութեան մը , բայց կանխահաս կը գտնէ : Իրեն համար նման դաշնակցութիւն մը կարելի է միայն այն ատեն երբ համայնավարները իրենց հրահանգները այլեւս Մոսկուայէն չառնեն :

ԻՐԱՔԷՆ Պէյրութ հասած ճամբորդներու համաձայն 14000 հոգի ձերբակալուած են Պաղտատի մէջ, քաղաքական պատճառներով :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ Զալման Շազար, 33ի դէմ 67 ձայնով :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ Ֆրանսական բաժակին տիրացաւ Մոնաքօ, 0ի դէմ 2 կէտով : Մոնաքօ արդէն Ֆրանսայի ախոյեան եղած էր այս տարի :

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ժան Մելեան մէկ տարեկան «Յառաջ » կը նուիրէ իր հրօը՝ Մանուկ Մելեանի (Մարսէյլ) :

ՆՈՒԷՐ

Բարեսիրտ տիկին մը 50 Ֆրանք կը նուիրէ Աղքատախնամի Մոնմորանսիի ծերանոցին՝ իր առաջին թոռնիկի՝

ՄԱՌԻ – ԱՆԺ ՊԵՐՆԱՏԷԹԻ

ծննդեան ուրախ առթիւ :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

Թորոս Շամշոյեանի առեւտրական բարեկամները եւ դրացիները ծաղկեպսակի համար հանգանակուած գումարին մը նացեալը՝ 36 Ֆրանք կը նուիրեն Հանգստեան տան :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրութեան 84րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Դպրոցասէրի հանգուցեալ հիմնադիրներուն, բարերարներուն, խնամակալուհիներուն, ուսուցիչներուն եւ պաշտօնեաներու համար այս Կիրակի օր Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Հայրապետական Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնոր՝ Գերշ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ.Ի :

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարեն վարժարանի աշակերտուհիները :

Խնամակալութիւնը կը հրաւիրէ ներկայ ըլլալ անոնց յիշատակը յարգողները :

×

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները, այս Կիրակի առաւօտ ժամը 11ին , Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի ի յիշատակ հայ զինուորներուն որոնք , 1918ի մայիսեան պատմական կռիւներուն պաշտպանեցին եւ փրկեցին հայրենիքը եւ Ս. Էջմիածինը :

×

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թէրզան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ իրենց հօր եւ աներհօր՝

ԲԻՒԶԱՆԴ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ

եւ համայն Թէրզան եւ Թադէոսեան գերդաստաններու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշատակ : Երգեցողութիւնները կը կատարուին Կոմիտաս երգչախումբին կողմէ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Մայրերու Տօնին առթիւ : Պատարագ կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ

Հայրապետական պատուիրակ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Այս առթիւ այս Ուրբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ փակին մէջ տեղի պիտի ունենայ օրհնութիւնը եւ զենումը եօթը մատաղցու ոչխարներու որ Կիրակի Ս. Պատարագէն յետոյ իբրեւ աւանդական հոգեճաշ պիտի բաշխուի հաւատացեալ ժողովուրդին :

ՄԱՏԱՂ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մատաղի օրհնութիւնը պիտի ըլլայ Մայրերու Տօնի Օրը՝ Կիրակի (26 Մայիս) : Այս առթիւ կը խնդրուի անոնցմէ որոնք նուէրներով եւ կամ ոչխարով կ'ուզեն իրենց մասնակցութիւնը բերել, արձանագրուիլ թաղականութեան մօտ :

Հ. Յ. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան » կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը պոնեթրիի վաճառատան մը մէջ աշխատելու համար 15–17 տարեկան : Դիմել՝

Ets. CHEDIK
285, Rue Saint-Denis, PARIS (2e)
Tél. : GUT. 62-80

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Շաբաթաթերթի բացառիկ թիւը

Պատրաստութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռուբէն Ուսանողական Միութեան եւ նուիրուած 1914 – 20ի Հայաստանի դէպքերուն :

12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ անտիպ նկարներով, քաղուած օտար պարբերականներէ :

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ.— Հրանտ-Սամուէլ, Կ. Մեհեան, Կ. Սասունի, Հուրի Իփէքեան, Պ. Սնապեան , Ե. Պօյանեան :

Ֆրանսական բաժնին մէջ պատմական փաստաթուղթեր, վկայութիւններ , եւն. , եւն. :

Մեծադիր քարտէս պատմական Հայաստանի

Ամէն երիտասարդ Հայ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդայ այս թիւը զոր պարտի ունենալ եւ պահել :

ԳԻՆ 1 ՖՐԱՆՔ

Փնտռեցէ՛ք
« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »Ի
Այս բացառիկ թիւը,

Նոր Սերունդի մասնաճիւղերուն մօտ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ
45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ , 6րդ քաղաքապետարանի շէնք սրահներուն մէջ,

PLACE SAINT-SULPICE, METRO : SAINT - SULPICE et ODEON

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿ. ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մեքենաճեան (երգ), Օր. Էլիան Նիկողոսեան եւ ընկ. Ա. Փուշուճեան (արտասանութիւն) :

Տիկին ՖՐԱՆՍՈՒԱԶ ՌՈՒՌ – ՇՈՒԹՕ (ջութակ) ընկերակցութեամբ Տիկին ԱՆՆ – ՄԱՌԻ ՖՈՆԹԷՆԻ :

Կը նուագէ՝ Խաչատուրեան, Պռամս, տէ Ֆայա :

Հայկական եւ կովկասեան պարեր Հ. Յ. Դ. Պանեէօ – Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Թորոսեանի :

Կէս գիշերին կը սկսին եւրոպական պարերը , մասնակցութեամբ Փօլ Գուլաբսըգեանի նուագախումբին :

Խօսնակ՝ Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՃՈԽ ԵՒ ԱՌԱՏ ՊԻՒՖԷ

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած

ՍԻԱՄԱՆԹՈՅԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 85ԱՄԵԱԿԻՆ

Աղգային Տան թատերասրահին մէջ
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԱԹՄԱՃԵԱՆ Պ. ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլի կեդրոնը գտնուող պատրաստ հագուստի խանութի մը մէջ աշխատիլ փափաքող ներկայանալի հայ վանտէոռ-ոբթուշէօռ մը : Գրել՝

M. GEORGES
B. P. 94
MARSEILLLE

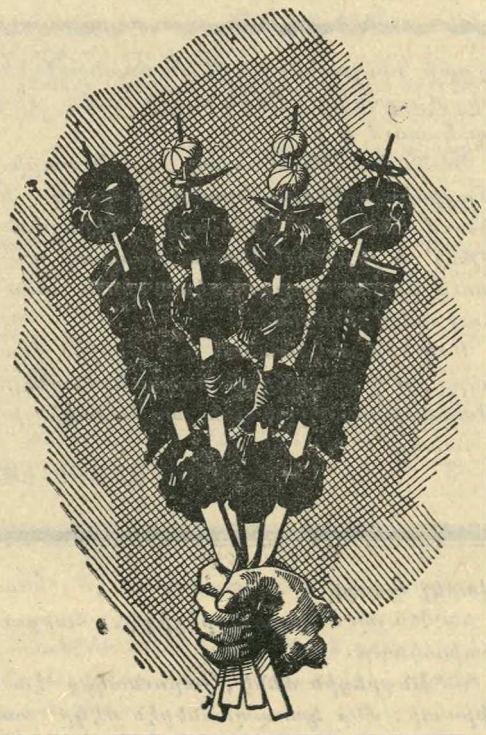

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
Եւրոպական , հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :
Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DÉPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԿԻՐԱԿԻ
26
ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE
26 MAI
1963

39րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9615

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9615

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԵՑՑԵ՛Ն ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐԸ

Տարին մէկ օր յատկացնելով մայրե – րուն, քաղաքակիրթ ազգերը երախտա – գիտական տուրք մը կուտան այն էակին, որ աշխարհի սկիզբէն՝ նախամայր Եւա – յէն ի վեր կ'ապահովէ մարդկային ցեղի յաւերժականութիւնը :

Աստուածաշունչը Ծննդոց Գրքի Ա· Բ· եւ Գ· Գլուխներուն մէջ կը պատմէ ըս – տեղծագործութեան հրաշալիքը :

Կ'ըսէ թէ Արարիչը վեցերորդ օրը ըս – տեղծեց մարդը, ըստ իր պատկերին : « Արու եւ էգ արար զնոսա» եւ հրամա – յեց — « Աճեցէ՛ք եւ բազմացարո՛ւք եւ լցէք զերկիր եւ տիրեցէ՛ք դմա » :

Յետոյ Եդէմի դրախտին մէջ բնակե – ցուց Ադամն ու Եւան, արդիւնքով ճաշա – կել «կենաց ծառ»ի պտուղէն :

Սատանայ օձէն խաբուելով , Եւա կե – րաւ արգիլուած պտուղը : Զայն պատ – ժելու համար, Աստուած ըսաւ կնոջ· « բազմացուցանելով բազմացուցից զը – տրմութիւնս քո եւ զերկունս քո· տրտ – մութեամբ ծնցես որդիս » :

Ադամ «կեանք» դրաւ իր կնոջ անունը· « զի նա մայր է ամենայն կենդանեաց » (Ծննդոց, Գլ· Գ· 20) :

Աստուածաշունչը կը պատմէ թէ Ադամ ու Եւա, որ կը կրէ ծննդաբերու – թեան երկունքը, սիրով ու համբերատար ոգիով :

Անփոխարինելի է մայրը :

Մարդ կընայ ունենալ չատ մը կիներ, քոյրեր ու եղբայրներ , բայց կ'ունենայ մէկ մայր միայն : Բոլորը կրնան դաւա – ճանել մարդուն : Սակայն մայրը լաւ թէ վատ օրերուն, ուրախութեան թէ վշտի ժամերուն, մանաւանդ դժբախտութեան վարկեաններուն իր զաւակներուն հետ է միշտ, անոնց բարօրութեան մասնակից ու ձախողութեան եւ սուգերուն ցաւա – կից :

Սակայն հայ մայրը մարդկային այս քնքուշ զգացումներէն չատ աւելին ար – ժանի է : Որովհետեւ մեր բազմաչար – չար ազգի դարաւոր պատմութեան ամէ – նէն տխուր եւ յուսահատական օրերուն , նա է որ կանգուն պահած է ցեղը, նուի – րուած ու անձնազոհութիւնը հասցնելով իր զերազոյն աստիճանին :

Հայ մայրն է , որ վհատիլ չգիտցող ոգիի ուժն է եղած իր զաւակներուն , զա – նոնք քաջալերողն ու սրտապնդողը՝ կեանքի բոլոր չրջաններուն :

Իր կաթին հետ միաժամանակ հայրե – նասիրական ոգին ներարկած է անոնց : Հայրենասիրութիւնը երգերով օրօրած է անոնց մանկութիւնը :

Մեր ազատագրական չարժումի օրե – րուն հայ մայրն է, որ ոգեւորած եւ զէպ ի յեղափոխական կռիւ մղած է իր զա – ւակը, յանուն ազատ հայրենիքի :

Զարգերու զոհ իր ամուսնոյն յիշատա – կը անագարտ պահած է հայ մայրը, մեր – ժելով վերամուսնանալ : Այրի կինը ան – քան դիչերները իր աչքին լոյսը զոհած է տանդնապործութեամբ , իր որբերուն ապրուստը հոգալու եւ անոնց դաստիա – րակութիւնը ապահովելու համար :

Մենք եղեռնի զառնութիւնները հայ մայրն է, որ ճաչակած է ամէնէն աւելի : Անթիւ անհամար հայ մայրեր ինկած են յոդնարկ ու անսուաղ՝ տարագրութեան ճամբաներուն վրայ :

Անապատի աւազներուն վրայ հայ մայ – րն է, որ իր հոդեհատորին Ա· Բ· Գ· որդիացուցած է, աննկուն պահակը դառ – նալով մեր ոսկեղինիկ լեզուին, որպէսզի հայ մեծնայ սերունդը :

Մայրերու Օրուան առթիւ մեր ջերմ ողջոյնները կ'ուղղենք բոլոր հայ մայրերուն, ի սիրելս աշխարհի :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՆԷՕՆԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՅՍՏԱԿ Է ԱՅՍՕՐ

Իսմէթ Ինէօնիւ լաւատես յայտարա – րութիւններ ըրած է Փիկառոյի աչխա – տակցին, վերջին դէպքերու մասին :

« Իմ գործս է իրարու մօտ բերել բոլոր հակամարտութիւնները ցոյց տալով թէ բռնութեան բոլոր փորձերը ձախողու – թեան դատապարտուած են » կ'ըսէ Ձեր փաչան, զոր Փիկառոյի թղթակիցը «ազ – գային հերոս եւ ճարպիկ քաղաքագէտ » կ'որակէ :

Իսմէթ ութսունի մօտ է եւ Օլիվիէ – լաքանը ընդունած է իր զրասենեակին մէջ Աթաթիւրքի եւ կիւրսէլի նկարնե – րուն միջեւ .— « Թուրք կառավարու – թեան եւ իր ժողովրդավար վարչակար – գին ուժը ամրապնդուած է անցնող դէպ – քերուն չնորհիւ : Ապագայը տրուած է որ մեր բանակը՝ ամուր եւ բարոյապէս առողջ, նուիրուած է ժողովրդավար հիմնարկութեանց պաչտպանութեան եւ կայունացնող տարրը կը մնայ Թրքական պետութեան : Գնդ· Այտեմիրի կազմա – կերպած այս փուչը, որու հանդէպ բար – եացակամ վտնուած էինք 1962 Փետրուար 22ի ձախողութենէն ետք, կ'արձանա – գրուի վինուորական դժգոհութեանց եւ արկածախնդիր զազափարականութիւն – ներու կարգին որոնք չգադրեցան դաւել 1960 Մայիսեան յեղափոխութենէն ի վեր որու տարեդարձը պիտի տօնենք քանի մը օրէն : Նիւթական զեռնի վրայ, վերջին փորձը դէչ կազմակերպուած էր եւ իր գործադրութիւնն ալ տիար էր հակառակ անոր որ Զինուորական վարժարանին ե – րիտասարդ ուսանողները խոկապէս թու – նաւորուած էին » :

Թուրքիոյ վարչապետը կը ճչդէ նաեւ թէ տեղեակ էին որ դաւեր կը պատրաս – տուին : Գիտէին թէ չատ հաւանականու – թիւններ կային որ «ժողովրդավար դը – րութեան եւ մեղի դէմ մարդիկ , կրնան միանալ արկածախնդրութիւն փնտռող – ներուն : Այդ պատճառով է որ կարդ մը ձերբակալութեանց ձեռնարկեցինք (Ի – նէօնիւ կ'ակնարկէ Գնդ· Թիւրքէշի եւ 14երու խմբակին սպաներուն), առանց փաստն ունենալու թէ ուղղակի կապ մը կայ իրենց եւ Այտեմիրի միջեւ : Դատա – րանին կը պատկանի հաստատել թէ մեղ – սակցութիւն կա՞յ թէ ոչ եւ այդ պարա – դային՝ ո՞վ որո՞ւ հետ » :

Թղթակիցը կ'ուղէ հասկնալ նաեւ թէ յանցաւոր վինուորականները որեւէ կապ ունին օտար պետութեանց հետ ինչպէս ըսուած է : «Մոհեմ մարդ », Իսմէթ կ'ը – սէ .— « Փաստ չունինք եւ նման հաւա – նականութեանց առջեւ պիտի չկենանք , չվիրաւորելու համար անձեր, որոնք հա – կառակ իրենց արկածախնդիր մտայնու – թեան , թուրք հայրենասէրները են : Ամէն պարագայի մէջ, քիչ հաւանական է որ չօչափելի փաստեր մէջտեղ ելլան այդ մա – սին : Այս առթիւ, իմ կարծիքովս կենսա – կան հարց մը կայ , այն է որ մեր դաչնա – կիցները ճչդրիտ գաղափար մը ունենան դէպքերուն մասին եւ յստակ կերպով տեսնեն թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ : կը կրկնեմ , հիմա կացութիւնը յստակ է , բանակը ամուր կեցաւ , ոչ ոք հետեւեցաւ արկածախնդիրներուն : Համոզուած եմ որ կայունացած քաղաքական կեանք մը վարչակարգին հանդարտութիւնը պիտի ապահովէ » :

Փիկառոյի աչխատակիցը կ'եզրակա – գրնէ թէ Ինէօնիւ արտայայտուած է լա – ւատես չեչտով մը, թէ որեւէ բան կոտ – րել չուզեր , բայց նաեւ չատ վճռական կը մնայ :

ՀԱՅ ՄԸ

ՃԱՏՐԱԿԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ

Ճատրակի պատմութեան մէջ բացառիկ հետաքրքրական եւ, ինչպէս կ'ակնկալ – ուէր, աչխարհի ախոյեանութեան հա – մար մղուած ամէնէն խիստ մրցումներէն մէկը եղաւ՝ Պոթվինիք – Պետրոսեան « մենամարտը », որուն պաչտօնական բացումը կատարուեցաւ Մարտ 22ին եւ առաջին խաղը սկսաւ յաջորդ օրը , Մարտ 23 :

Պոթվինիք, տարիներէ ի վեր անպար – տելի նկատուած աչխարհի ախոյեան էր եւ չափազանց փորձառու «հին պուլէս » մը այս խաղին : Իր մրցակիցը, կամ , ինչպէս յայտարարուեցաւ՝ «յաւակնոր – դը»՝ Տիգրան Պետրոսեան, աչխարհի ա – խոյեանէն 18 տարի աւելի երիտասարդ, պաղարիւն, զօրաւոր պաչտպանողական եւ մտածուած այլ սակայն բաւական յանդուգն յարձակողականներ կիրարկող՝ հաչուի առնուելիք վտանգաւոր հակա – ռակորդ մըն էր :

Ընդհանուր խաղաչարքը, չատ իրա – ւամբ, կարելի է երեք փուլերու բաժնել :

Առաջին փուլին մէջ Տիգրան Պետրոս – եան, կամ «Հայաստանի վարդը», ինչ – պէս կը կոչեն զինքը իր համակիրները Հայաստանի մէջ, զոհ գնաց իր անփոր – ձութեան ու մանաւանդ՝ յուզումին : Արդարեւ Պոթվինիք, թէեւ ո՛չ թիւրու – թեամբ, այսուհանդերձ ակնկալուածէն աւելի չուտ չփոթութեան մատնեց իր մրցակիցը : Առաջին խաղին 12րդ չար – ժումին, Պոթվինիք խիստ վտանգաւոր կացութիւն մը ստեղծեց Պետրոսեանի համար ,որ ստիպուեցաւ նախապարձակ ըլլալէ աւելի մտածել իր պաչտպանու – թեան մասին :

Երկրորդ խաղին մէջ ալ Պոթվինիք քարերու չատ ճարպիկ խաղով մը՝ յա – ջողեցաւ զարգացնել իր նախաձեռնու – թիւնը : Պետրոսեան այս անգամ եւս զոհ գնաց իր յանդգնութեան : Խաղի կէսին ի վիճակի էր քարերու փոխանակու – թեամբ թուլցնել հակառակորդին ճնշու – մը, որ հետզհետէ աւելի զգալի կը դառ – նար, սակայն նախընտրեց պահել զանոնք եւ չարունակել դժուարին պայքարը :

Ճատրակի մասնագէտները բոլորն ալ համաձայն են ըսելու , թէ առաջին երկու խաղերուն մէջ Պետրոսեան իր ուժերէն, իր կարողութենէն չատ վատ խաղ մը կի – բարկեց : Պատճառը, անշուչտ, Պոթվի – նիքի նման անպարտելի նկատուած մըը – ցակիցի մը առթած վախի յուզումն էր , քիչ մըն ալ անփորձութիւնը : Այս մրցու – մէն առաջ, աչխարհի ախոյեանը խաղա – ցած էր տասը մրցաչարքեր, որոնցմէ 6՝ միջազգային ախոյենութեան տիտղոսին համար :

Պետրոսեանի միջազգային արժէքով ամէնէն լուրջ հանդիպումները տեղի ու – նեցած էին անցեալ տարի , Փիւրասոյի մէջ, երբ իրեն զէմ մրցակիցներ ունեցած էր դանազան երկիրներու ախոյեանները :

Երկրորդ փուլին՝ Տիգրան Պետրոսեան տէրն էր խաղատախտակին : Աւելին՝ նա – խաձեռնութիւնը միչտ իր կողմը մնաց , մինչ հակառակորդը, հարկադրաբար , դիմեց պաչտպանութեան : Շրդ խաղին սքանչելի խաղարկութեամբ մը Պետրոս – եան փայլուն յաղթանակ մը տարաւ : Այնուհետեւ Պոթվինիք զգաց իր հակա – ռակորդին ճնչումները : Պետրոսեան աչ – խատեցաւ ճարպիկ խաղերով դիրքերու առաւելութիւններ ձեռք ձգել եւ զանոնք օգտագործել խոհեմ այլ առաւելագոյն ձեւով : Ախոյեանը վերահաս վտանգները կանխելու մտօք, պաչտպանողական մեծ ջանքեր թափեց :

Եօթներորդ խաղով կը սկսի երրորդ փուլը : Պոթվինիք յամառ վճռակամու – թեամբ կ'աչխատի առաւելութիւններ արձանագրել , բայց ի զուր : Ութերորդ խաղը խիստ ծանր կ'ըլլայ Պետրոսեանի համար : Արդարեւ, մասնագէտներու հա – ւաստումով , Պոթվինիքի լարած ծուղա – կին մէջ կ'իյնայ ան, բայց կը յաջողի քիչ վնասով դուրս գալ :

Ոչ – ոքի արդիւնքով վերջացող յաջոր – դական հինգ խաղերէ ետք, աչխարհի ա – խոյեանը 14րդ խաղին, իսկ «յաւակնոր – դը» 15րդ, 18րդ եւ 19րդ խաղերուն յաղթանակներ կ'արձանագրէն : Այնու – հետեւ, վճռուած էր խաղաչարքին ար – դիւնքը :

Տիգրան Պետրոսեանի վերջնական յաղ – թանակը անխուսափելի էր : Եւ այդ – պէս ալ եղաւ : Ճատրակի պատմութեան մէջ առաջին, հաւանաբար ո՛չ վերջին անգամն ըլլալով՝ աչխարհի ախոյեանի տիտղոսը չահեցաւ Հայ մը :

ՍՐԱՊԻՈՆ ԱՐՔ. ՈՒԼՈՒՀՈՃԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Վենեսիկի Մխիթարեան Միաբանու – թեան ընդհ· Աբբահայրը՝ Սրապիոն Արք· Ուլուհոճեան Փարիզ կը դտնուի քանի մը օրէ ի վեր : Ս· Ղազար կը վերադառնայ յառաջիկայ չաբթուան ընթացքին :

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 21ին, երեքչաբթի կէսօրէ ա – ռաջ ժամը 10ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Տ· Տ· Խորէն Ա· Կաթողիկոս ընկերակցութեամբ Թեհրանի Հայոց Ա – ռաջնորդ Գերչ· Տ· Արտակ Ս· Արք·ի կիպրոսի Հայոց Կաթողիկոսական փոխա – նորդ Գերչ· Տ· Երուանդ Վրդ· Աբելեա – նի, Պետական երեսփոխաններ Պ· Պ· Մովսէս Տէր–Գալուստեանի , փաստաբան Յաչիկ Պապիկեանի, Սուրէն Յանամիր – եանի, Վարդգէս Շամլեանի եւ Գաւազա – նակիր Հոգչ· Տ· Եղնիկ Աբգ· Բալայեանի իր անդրանիկ եւ պաչտօնական այցելու – թիւնը տուաւ Լիբանանի Հանրապետու – թեան նախագահ Ն· Վ· Զօր· Ֆուատ Շէ – հապ :

Տեսակցութիւնը տեւեց կէս ժամ եւ անցաւ չատ սիրալիր եւ ջերմիկ մթնո – լորտի մէջ :

Նորին Սրբութիւն Վեհ· Կաթողիկոսը իր նախագահական Պալատ մուտքին եւ ելքին արժանացաւ զինուորական պատիւ – ներու :

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

22 Մայիս 1963, Անթիլիաս

«Ո՞ԻՐ ԵՍ, ՄԱՅՐ ԻՄ...»

Հայոց եկեղեցիներուն մէջ, Աւագ Հինգշաբթի, գիշերային ժամերգութեանց հուսկ յետին պահուն՝ երբ, ըստ Աւետարանիչին, « խաւար կալաւ զամենայն երկիր մինչեւ ցին ժամ » , (*) ողբ մը կը լսուի մթութեան խորէն, ողբ մը տխրաթրթիռ , սրտաճմլիկ եւ աղեխարշ.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...

Չեմ գիտեր թէ գոյութիւն ունի՞, այլ ժողովուրդներու մօտ, եկեղեցական նըման պահ մը: Բայց շատ յուզիչ է, լացընելու աստիճան յուզիչ, երբ Աւետարաններու ընթերցումէն ետք, խաչելութեան մթնոլորտը արդէն ստեղծուած , մթութեան խորէն կը լսուի յանկարծ .

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...

Ցաւի, տառապանքի եւ կսկծանքի աղաղակէ մը աւելի՝ կա՛նչ մը օգնութեան.

— Մա՛յր ...

Յիսուսի ձայնն է ատիկա: Աստուածորդին, լքելով իր աստուածութեան ստորոգելիները , նետելով բոլոր գերահրաշ զրահները՝ զորս պիտի կրնար գործածել ցաւի եւ վիշտի դէմ, կը հետեւի Հայոց եկեղեցիին ամէնէն ժողովրդական եւ ամէնէն մարդկային թելադրանքին : Կը մոռնայ այլեւս Աւետարանիչներուն քարոզչական խօսքը, որ Հին Կտակարանէն (**) կուգայ .

— Հա՛յր, հա՛յր, ընդէ՞ր թողես զիս:

Անո՞ր համար որ այս խօսքը, թերեւս, մեղադրանք մըն է Աստուծոյ դէմ՝ որ լըքեր է իր որդին, թէ կը բանաձեւէ խոստովանութիւն մը՝ ընդունելու համար Յիսուսի հպարտութեան ջախջախումը կամ աստուածպետական կարգերու մէջ իր համապատուութեան իրաւունքէն հրաժարումը, — չեմ գիտեր: Գիտեմ, սակայն, թէ հայ ժողովուրդը բեմէն կը հեռացնէ Հայրը եւ տեղը կը դնէ Մայրը, որպէսզի Յիսուս մարդանա՛յ, անգամ մը եւս մարդանայ, «ճշմարտապէս եւ ոչ կարծեօք »:

Արդարեւ, Յիսուս, հակառակ իր աստուածութեան բոլոր յաւակնութիւններուն, կը տկարանայ յանկարծ, կը խոստովանի իր պարտութիւնը եւ հոգեվարքի մօտեցող վայրկեաններուն՝ կը փնտռէ մօրը քնքուշ համբոյրը իր կողին արիւնոտ վէրքերուն վրայ կամ չորցած շրթներուն վրայ: Վերջապէս Յիսուս, հակառակ յայտարարութեան թէ մարդացած էր բաժնեկից ըլլալու համար մարդկութեան ցաւերուն ու մեղքերուն, հակառակ աստուածօրէն յարութիւն առնելու յոյսին՝ որ պիտի կատարուէր երեք օր ետքը (***), կը յուսահատի յանկարծ , մահուան ուրուականին առջեւ կը տատամսի պահ մը, կը մոռնայ իր աստուածութիւնը, կը մոռնայ իր ուրացումը (****), կը կանչէ մայրը՝ յուզիչ ինքնալքումի մը մէջ–

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ անուշ ...

Հայոց եկեղեցին, ոգեկոչելով այդ պահը, կը կատարէ ամէնէն իրական, ամէնէն թախծալից եւ ամէնէն բնական խորհուրդը, երբ , մօրը կանչող ողբի մը մէջ, երկուքի կը ճեղքէ մարդկային սիրտը, ճիշդ ինչպէս «երկուքի ճեղքուեցաւ տաճարին վարագոյրը»(*****): Արդարեւ այդ ողբին մէջ, աստուածորդին կը տառապի մարդու մը պէս, որու «սիրտը կը պոկեն », ջիղերը կը փրցնեն, ոսկորները կը փշրեն:

Եւ Հայոց եկեղեցին, այդ ողբով, մայրութեան կուտայ ամէնէն իրական եւ ամէնէն մարդկային ըմբռնումը :

Մահուան սեմին վրայ իսկ իր մօրը կանչող զաւակը կը յիշեցնէ այն պահը՝ երբ մայրական բունէն կը կտրեն կը բաժնեն մայրական պտուղը: Ատոր լաւագոյն դաղափարը կրնան կազմել մանկաբարձները, որոնք արեան եւ ցաւի պատարագ մը կը կատարեն՝ էակ մը բաժնելով էակիցէն :

Հայոց եկեղեցին ուզեր է որ Յիսուս մոռնայ աստուածպետական կարգերը , աստուածային ստորոգելիները կամ անմահութեան յաւակնութիւնները, հրաշքին կարելիութիւնները կամ յաւիտենականութեան աւանդութիւնները, որպէսզի ծարաւնա՛յ մօրմով, տաղնապի մօրմով , հրկիզուի մօրմով, ու կանչէ մօրը, մահուան յանձնուելէ առաջ, սիրտ բզկտող ձայնով մը.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ անուշ... :

Հայոց եկեղեցին, ահաւասիկ, կը հեռանայ աւանդութենէն, նոյնիսկ կը հեղնէ աստուածաբանական վէճերը, որոնք մօր մը կուտան աստուածաբնակութեան փառքը՝ իբրեւ ուղիղ դաւանութիւն ըստ ոմանց , իբրեւ հերետիկոսութիւն ըստ այլոց, կամ աստուածածնութեան խորհուրդը՝ պատմութեան չափ հին, վերջապէս՝ Հայոց եկեղեցին կը լքէ բնազանցական ոլորտները, կը դառնայ աւելի իրապաշտ, աւելի բանապաշտ, աւելի ըզգայուն, աւելի անկեղծ, հետեւաբար աւլի ճշմարիտ ,երբ կ՝ողբայ .

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ... :

Հայոց եկեղեցին, այդ պահուն, մթութեան մէջ, արցունքով կը լուսաւորուի եւ լացող աչքերով կը շողայ կարծես, մօրմէն չբաժնուողին ցաւով կրակ կ՝առնէ յանկարծ: Յիսուս, որ Աստուած մըն էր, իրապէս կը մարդանայ այդ պահուն, կը զգայ թէ ո՛րքան դառն է ցաւը՝ երբ տղան կը բաժնուի մօրմէն: Մայրերը զգացեր են այդ ցաւը ամէն անգամ որ բան մը բաժնուեր է իրենց միսէն, իրենց արիւնէն, իրենց սիրտէն՝ ծննդաբերութեան օրը,— անոնք այդ ցաւին յիշատակն է, որ կը պահեն՝ երբ շատ կը սիրեն իրենց զաւակը, շատ կը համբուրեն եւ շատ կը դուրդուրան վրան: Յիսուս, իր կարգին, զգաց թէ աստուածութեան հըպարտութիւնն իսկ փշրող ցաւ մը կայ , Աստուծոյ համար իսկ չդիմանալիք ցաւ մը կայ, — մօրմէն բաժնուելու ցաւն է ատիկա:

Պահ մը երեւակայեցէք :

Խաւարումի այդ պահուն, երբ յետին մոմին նշոյլն իսկ կը մարի երկնաձեւ դմբէթին տակ, երբ Աւետարանին ընթերցման վերջին վանկն անգամ կը լռէ սիւներուն ետեւ, երբ տխրամած մեղեդիներուն հուսկ թրթիռն ալ կը նուազի Աստուածամօր մութ պատկերին առջեւ, յանկարծ կը լսէք քաղցր ձայն մը, կըսկըծուն ողբասացութիւն մը՝ Յիսուսն անգամ , Աստուածներն իսկ լացնելով մօր մը համար .

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ ...

Կը կարծէք լսել աղջկան մը ձայնը: Արիւնաքամ մեռնող պատանիի մը ձայնը: Բայց Յիսուսն է ատիկա, — կոշտ փայտէ խաչին վրայ, քացախը շրթներուն վրայ, խոցը վիրաւոր կողերուն վրայ: Յիսուսն է ատիկա: Քիչ առաջ կանչեց իր հօրը՝ Աստուծոյ: Իսկ հիմա , իբրեւ վերջին ապաւէն, կը կանչէ իր մօրը.

— Ո՞ւր ես, մա՛յր իմ անուշ ...

Վասնզի չկայ աւելի անուշ բան, չկայ ուրիշ ապաւէն՝ վիրաւոր ու լքուած էակի մը համար, քան մօր մը ներկայութիւնը: Երբ մօտդ է մայրդ, վէրքերդ կը մոռնաս , ցաւերդ կ՝ամոքին, սիրտդ կ՝ուժովնայ, հոգիդ կը հովահրի :

Ըստ Հայոց եկեղեցիին, մայրը անօթ մը չէ, որու մէջ կը դրուի թանկագին իրեղէն մը՝ որ, սակայն, մաս չի կազմեր ամանին, ինչպէս գինին՝ սկիհին մէջ: Այլ ընդհակառակն մայրութիւնը իրողութիւն մըն է որ բովանդակողը կը միացնէ բովանդակեալին , համապատիւ եւ համատարը, ինչպէս խնձորին մէջ իրարու կը միանան պտուղին քաղցր բոյրն ու քաղցր ջուրը :

Այս ձեւով, Հայոց եկեղեցին կ՝ընդունի թէ նախապատիւ է մայրութեան դաղափարը՝ որովհետեւ իրական, որովհետեւ մարդկային, ատով իսկ աւելի գեղեցիկ :

Հայոց եկեղեցին այս տեսակէտը, միւս կողմէ, ապացոյց մըն է թերեւս թէ հայ ժողովուրդն է միայն, բովանդակ աշխարհի մէջ, որ ապրած է մայրութեան ցաւը ամենայն անկեղծութեամբ եւ հարազատութեամբ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մարկ. ԺԵ. 33:
(**) Սաղմ. ԻԲ. 1:
(***) Ղուկ. Ժ9. 33:
(****) ՅՈՎՀ. Բ. 8:
(*****) Մաթտ. ԻԷ. 51:

ԹԵԻԵՐԴ ՄԱՆԵԱԿ

Նորածին երախայ ես :

Արեւը դեռ նոր սկսեր է համբուրել աչուկներդ ու կեռասի գոյն թուշերդ: Ու պարտէզին վարդերն ու մեխակները հազիւ տեսեր են քեզ, մէկ անգամ, երկու անգամ, մայրիկիդ թեւերուն մէջ: Վարդ մըն ալ դուն : Մեխակ մըն ալ դուն :

Հիմա, երկնցեր ես օրօրոցիդ գիրկը, թաթիկներդ ու տոտիկներդ օդին մէջ: Կը խնդաս : Ձայնդ՝ առուակի մը գլգլոցը: Վրադ նայողը կ՝ըսէ .

— Հրեշտակ է՝ վերէն վար թռած ...

Դուն լո՛ւր անգամ չունիս թէ ինչ կ՝անցնի կը դառնայ բոլորտիքդ: Ո՛վ կայ այնտեղ, ո՛վ չկայ:

Բայց , երբ մեծնաս, պիտի պատմեն քեզի .

— Այդ օրերուն, գիտե՞ս ով կը հսկէր օրօրոցիդ վրայ, երկինքէն երկիր իջած զուարթունի մը նման եւ ո՞վ՝ իր երջանկութիւնը կը փնտռէր բիրերուդ խորը եւ բերանիկդ ծաղկեցնող ժպիտին մէջ — մայրի՛կդ...

×

Տասը տարեկան ես :

Գարուն է: Գարուն մըն ալ դուն : Աւելի աղուոր, աւելի ծիծղուն :

Կը վազվզես պարտէզին թուփերուն բոլորտիքը: Գառնուկ մըն ալ ետեւէդ: Թիթեռնիկ կը բռնես : Երբեմն, վար կը ծռիս մանիշակ քաղելու համար: Քեզ տեսնողը կ՝ըսէ .

— Որքա՛ն ուրախ է, որքա՛ն երջանիկ ... Ցաւ չունի:

Քեզմէ քանի մը քայլ անդին, նշենիկի մը շուքին տակ, կար կը կարէ մէկը: Աչքը վրադ է :

Կը յիշե՞ս, այդ օրը, վարդենիին փուշերէն մէկը, չար, մատդ խածաւ : Լացիր: Գառնուկդ փախաւ գնաց : Թիթեռնիկները փախան գացին : Ու թռչունը քովդ անգամ չեկաւ ու չհարցուց թէ ինչո՛ւ կուլայիր :

Կը յիշե՞ս, ո՛վ վազեց քովդ, ո՛վ գրկեց քեզ, ո՛վ սրբեց արցունքներդ ու ծծեց մատիկդ, որպէսզի փուշին թոյնը իրեն անցնէր :

Դուն մոռցեր ես, բայց ես ըսեմ քեզի — մայրիկդ ...

×

Քսանը անցեր ես, արդէն:

Թագաւորին հրամանով, եկեր են ...

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Ամբաստանեալը, սակայն, կը դիմէ նոյն այն միջոցներուն, զորս իր գործ էր դրած իր երիտասարդութեան շրջանին գործած յանցանքներէն ազատելու համար: Մէջտեղ կը նետէ իր անսահման հարստութիւնը եւ աջ ու ահեակ բաշխուած անհաշիւ ոսկիներուն շնորհիւ մէկ ամիս ետք դուրս կ՝ելլէ բանտէն :

Իր տունը վերադառնալէն ետք, իր միակ մտասեւեռումը կ՝ըլլայ վրէժ լուծել, վրէժ լուծել նախ իր անդրանիկ զաւակէն, Ճիաքօմոյէն, որ իր զոհերը մղած էր իր դէմ: Բայց ի՞նչպէս վրէժ լուծել: Պէտք էր Ճիաքօմոյին վերագրել ոճիր մը, որ զինք առաջնորդէր ուղղակի դահիճին ...

Բայց մինչեւ իր վրէժին յագուրդ տալու համար պատրուակ մը ճարելը, Ֆրանչեսքօ իր ամբողջ բարկութիւնը կը թափէ իր կնոջ եւ Պէաթրիչէի վրայ : Այս կամ ոչ մը պատճառ կը դառնար որ կինը եւ աղջիկը ենթարկուէին սարսափելի դանակոծութեանց : Բանտարկուած իրենց սենեակին մէջ, անոնք իրաւունք չունէին որեւէ յարաբերութիւն ունենալու արտաքին աշխարհին հետ :

Ինչպէս ըսինք, Լուքրեցիա խոնարհ ու հնազանդ խառնուածքի տէր, գլուխ կը ծռէ իր ամուսնոյն չարութեանց դէմ : Ընդհակառակն, Պէաթրիչէ կը ծառանայ իր հօր դիմաց : Ի վերջոյ, Ֆրանչեսքօ պահը յարմար նկատելով, կ՝ամբաստանէ իր հարազատ զաւակը Ճիաքօմօն, իբրեւ զինքը թունաւորելու ձգտող հայրասպան մը :

Պէաթրիչէ, որ կը պաշտէ իր եղբայրը, ցաւով կը տեսնէ այս վերջնոյն պահակներու կողմէ առաջնորդուիլը դէպի բանտ : Կրտսեր եղբայրը՝ Պերնարտինօ, ինչպէս նաեւ իրենց խորթ մայրը Լուքրեցիա լալահառաչ եւ անզօր ականատես կ՝ըլլան երիտասարդին ձերբակալութեան:

Ճիաքօմօ կ՝ենթարկուի ահաւոր տանջանքներու եւ սակայն արիաբար կ ուրանայ իրեն վերագրուած ամբաստանութիւնը, որուն պատիժը միայն մահ կըրնար ըլլալ :

Բանտին մէջ յիսուն տառապալից օրեր անցընելէ ետք, Ճիաքոմօ անպարտ կ՝արձակուի , բայց չի վերադառնար հօրենական տունը, այլ, իր կարգին , կը սկսի վրէժխնդրութեան ծրագիրներ որոճալ: Հայրասպանութեան դաղափարը զինքը չի վախցներ , ընդհակառակն , բայց պէտք է ձեռք առնել բոլոր կանխազգուշական միջոցները: Իր կրտսեր եղբայրը կուգայ իրեն միանալու իրենց մօրեղբօր, այսինքն հանդուցեալ իրենց հարազատ մայրիկին Երսիլիայի եղբօր Կեսարի տունը :

Խոհեմ մօրեղբայրը խորհուրդ կուտայ իր քրոջորդիներուն առայժմ հրաժարիլ դաշոյնէն եւ թոյնէն եւ ատոր փոխարէն դիմել արդարադատութեան , ամբաստանելով իրենց հայրը իբրեւ ընտանեկան հարստութիւնը մսխող մը եւ պահանջել որ կազմուի «ընտանեկան խորհուրդ » մը, արգելք հանդիսանալու համար Ֆրանչեսքոյի կողմէ գործ տրուած անարդար մսխումին :

Այս բոլորէն զատ, կը պահանջեն նոյնպէս որ Ֆրանչեսքօ դրամօժիտ մը յատկացընէ Պէաթրիչէին եւ այս վերջինը իրաւունք ունենայ իր փափաքած ժամանակ հեռանալ հօրենական տունէն եւ ամուսնանալ իր ցանկացած մարդուն հետ:

Այս սպառնալիքներու առջեւ Ֆրանչեսքօ տեղի կուտայ, բայց իր հասկցած ձեւով ...

Հաստատ համարուած ըլլալով որ իր աստիճանը եւ դիրքը ունեցող մարդու մը դէմ որեւէ դատական հետապնդում տեղի չի կրնար ունենալ ի բացակայութեան , 1595 Ապրիլ 2ին խոյս կուտայ Հռոմէն , ոչ մինակը , այլ իր հետ կը տանի նաեւ կինը եւ Պէաթրիչէն , շրջապատուած բազմաթիւ ծառաներով :

Երեք կառքերէ բաղկացած կարաւանը արշալոյսին կը թողու յաւիտենական ... դաքը եւ ամբողջ օրը, առանց պահ ... դադարի, կը շարունակէ իր ճամբան :

Երեկոյեան, կանգ կ՝առնեն փոքրիկ գիւղի մը՝ Փորթիչչիունոլայի մէջ: Հիւրանոց մը կ՝ընդունի ճամբորդները: Գիշեր մը հոն մնալէ ետք, հետեւեալ առաւօտ, դարձեալ արշալոյսին, կարաւանը կը շարժի :

Կ՝անցնին հովիտներ, դաշտեր, բլրակներ, յորձանուտ գետեր, կը մագլցին լեռներու կողերէն եւ երկու կիները ըզմայլանքով կը դիտեն հրաշալի բնութեան համայնապատկերը, առանց սակայն որեւէ դաղափար ունենալու իրենց հանդրուանին մասին :

Ցերեկուան մօտ կ՝անցնին լճակի մը եզերքէն եւ Պէաթրիչէ կը նշմարէ հեռուն գիւղակ մը, ժայռի մը ստորոտին: Գիւղը կը կոչուէր Սալթօ: Ժայռի կատարին կը բարձրանար տեսակ մը արծուերոյն շրջապատուած բարձրաբերձ պարիսպներով եւ հոյակապ աշտարակով մը, որ կը տիրապետէր շրջապատին :

Ռոքքա Փեթրելլայի դղեակն էր ատիկա, որ կը պատկանէր իշխան Մարթինա Քոլոննայի , որ միեւնոյն ատեն հրամանատարն էր պապական բանակներուն ինչպէս նաեւ բարեկամը եւ մեզսակիցը Ֆրանչեսքօ Չենչիի ...

(3 Շար.)

ԿԱՏԱՐԵԼ ՉՈՒՏԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՊՐԱՎԴԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Հրամանագրեր

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագրերով

Ներքին գործերի նախարարության ոստիկանության ավագ լեյտենանտ Ռուբեն Ռուբենի Ղազարյանը նշանակվել է Երևան քաղաքի Կենտրոն ոստիկանության բաժնի պետի տեղակալ՝ ոստիկանության կապիտանի կոչումով:

Ներքին գործերի նախարարության ոստիկանության ավագ լեյտենանտ Արտակ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՓՈՅԷՆ Տիկին Ս. Պետիկեան իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի եւ Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան:

×

Տիկին Պետիկեան յիսուն Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, Տիկին Սիրվարդ Գուրուեանի եւ զաւկին՝ Մկրտիչ Գուրուեանի անակնկալ մահերուն առթիւ: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ յիսուն Ֆրանք կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան եւ քառասուն Ֆրանք «Հայաստան» շաբաթաթերթին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Լուսինա Շամշոյեան, Պ. Երուանդ եւ Յակոբ Շամշոյեան, շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, հեռագրով, նամակով եւ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԹՈՐՈՍ ՇԱՄՇՈՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Այս առթիւ Պ. Պ. Յակոբեան 15 Ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչի դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ համար, ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել ամէն Հինգշաբթի առաւօտ, Ահարոնեան ակումբը, 26 Բիւ տէ Քոնվալէասան:

×

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օգափոխութեան կայանին համար Պելֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին մարզիչ մը, առաջնորդուհիերու (մոնիթրիս) եւ երկու աշխատաւորուհիներ:

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19: Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆՆԱ - ՍԱԼԶՑՊՈՒՐԿ

Մեկնում՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Շաբաթ 10 Օգոստոս:
(Ժընեւ–Ցիւրիխ–Միւնիխ ճամբով)
Վերադարձ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Ուրբաթ 23 Օգոստոս (Վենետիկ – Ճենովա – Վենթիմիլիա ճամբով)

Գինն է անձ գլուխ՝ 500 Ֆրանք:

Դիմել՝

FERDI ABADJIAN Tél.: 489357
RAOUL ABADJIAN » 339035
STUDIO GREGOIRE » 623477

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գ. Մարանկոզեանէ 40 Ֆր., դըժբախտներու օգնութեան նպատակին յատկացուելու համար:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Շաբաթաթերթի բացառիկ թիւը

Պատրաստութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռուբէն Ուսանողական Միութեան եւ նուիրուած 1914 – 20ի Հայաստանի դէպքերուն:

12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ անտիպ նկարներով, քաղուած օտար պարբերականներէ:

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ.— Հրանտ-Սամուէլ, Կ. Մեհեան, Կ. Սասունի, Հուրի Իփէքեան, Պ. Սնապեան, Ե. Պօյաճեան:

Ֆրանսական բաժնին մէջ պատմական փաստաթուղթեր, վկայութիւններ, եւն., եւն.:

Մեծադիր քարտէս պատմական Հայաստանի

Ամէն երիտասարդ Հայ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդայ այս թիւը զոր պարտի ունենալ եւ պահել:

ԳԻՆ 1 ՖՐԱՆՔ

Փնտռեցէ՛ք
« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »ի
Այս բացառիկ թիւը,

Նոր Սերունդի մասնաճիւղերուն մօտ

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կազմակերպած է երաժշտական երեկոյ մը

Հինգշաբթի իրիկուն, Յունիս 6 ժամը 21ին
SALLE CHOPIN-PLEYEL
8, Rue Daru
Métro: Ternes

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
(Տաւիղ)
Փէսէթի, Պախ, Տաքէն, Սքարլաթի, Պարթոք, Մաայանի, Սալսետօ

ՀԻՒԿԷԹ ԱԺՏԷՐԵԱՆ
(դաշնակ)
Պախ, Պէթովէն, Շոփէն, Լիսթ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ
(Զութակ)
Հէնտէլ – Պէթովըն

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28ը տեղի կ'ունենայ Յունիս ութին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ.— Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

×

ԼԻՈՆ.— «Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ 8 Յունիս, Շաբաթ երեկոյ, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ:

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ: ման:

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը զեղարուեստ. բաժնին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլի կեդրոնը գտնուող պատրաստ հագուստի խանութի մը մէջ աշխատիլ փափաքող ներկայանալի հայ վանտէօռ – ռըթուշէօռ մը: Գրել՝

M. GEORGES
B. P. 94
MARSEILLLE

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին.—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ:

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը պոնեթրիի վաճառատան մը մէջ աշխատելու համար 15–17 տարեկան: Դիմել՝

Ets. CHEDIK
285, Rue Saint-Denis, PARIS (2e)
Tél.: GUT. 62-80

Հ. Յ. Դ.

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկեր Հիսայեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ժողովը այս Երեքշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժ պատուաստը:

Hautes... LOURDES ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone: 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ... 19 Ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին... 21 Ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

— Առաջին խումբը կը մեկնի Յունիս 29ին

Փարիզէն Քիեւ՝ շոգեկառքով: Վերադարձը՝ Մոսկուայէն Փարիզ, ինչպէս նաեւ Խորհ. Միութեան մէջ ճամբորդութիւնը օդանաւով:

10 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ, 2 ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ եւ 1 ՕՐ ՔԻԵՒԻ ՄԷՋ:

Գին.— Փարիզէն Փարիզ՝ 1870 Ֆրանք

— Բ. խումբը կը մեկնի Օգոստոս 4ին

Շոգեկառքով մինչեւ Մոսկուա: Մոսկուայէն Երեւան՝ օդանաւով:

15 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 22ին օդանաւով Սոչի, ուրկէ «Լիթվա» զբօսանաւով այցելութիւն՝ Եալթա, Օտեսա, Քոնսթանձա, Վառնա, Պոլիս, Փիրէա, Նափոլի, Ճենովա եւ վերջապէս Մարսէյլ՝ Սեպտեմբեր 1, առաւօտեան ժամը 8ին:

Այս խիստ հաճելի ճամբորդութեան գինն է, Փարիզէն – Մարսէյլ բոլոր ծախքերով՝ 2200 Ֆրանք:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ փութացէք օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն:

TRANSTOURS
49, Avenue de l'Opéra, PARIS (2e) — Tél. RIC. 47-39

Ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 15էն 18:

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՅԻՍ

MARDI 28 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9616 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9616

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԸ

20·000 ՀՈԳԻ ՆԵՐԿԱՅ ԿԸԼԼԱՆ ՏՈՂԱՆՑՔԻՆ

Քսան հազարի հասնող խուռներամ բազմութիւն մը Մայիս 19ին՝ Կիրակի կէսօրէ ետք, փութացած էր Մարզական Աւան՝ ներկայ գտնուելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. Վարչութեան կազմակերպած «Մարզական Շաբաթ»ի փակման հանդիսութեան, որ դրուած էր Լիբանանի Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարը Փիէռ Ճեմայէլի հովանաւորութեան ներքեւ :

Մարզաւանը տօնական օրերու կերպարանք ստացած էր: Պատուոյ թրիպիւնին երկու կողմերը ընդարձակ տարածութեան մը վրայ խոնուած բազմութիւնը որոտընդոստ ծափահարութիւններով ողջունեց նախարարին ժամանումը :

Նոյն ոգեւորութիւնն ու ծափերը վերջ չունեցան, երբ ժամանեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա., շրջապատուած միաբանութեան անդամներուն կողմէ :

Օրուան թագուհին էր Տիկին Մարկօ Ա. Պապիկեան :

Պատուոյ թրիպիւնին մէջ տեղ գրաւած էին Պէյրութի իրանեան դեսպանը, պետական չորս հայ երեսփոխանները, Պ. Ճորճ Մարտիկեան, իրանահայ նախկին երեսփոխան Պ. Սեւակ Սագինեան եւ բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ :

Ժամը 3·30ին, դաշտ իջան Թեհրանի «Աբարատ»ի ու Հ. Մ. Ը. Մ. Պէյրութի Ֆութպոլի խումբերը, որոնք արժանացան բուռն ծափահարութիւններու : Իրանեան եւ Լիբանանեան փառերգներու նուագումէն ետք, մրցումը սկսաւ, իրաւարարութեամբ միջազգային իրաւարար Պ. Սարգիս Տէմիրճեանի, որ սկիզբէն մինչեւ ետք, կրցաւ տիրականօրէն վարել խաղը:

Երկու խումբերը, որոնք նախորդ Կիրակին հաւասար մնացած էին (1–1), անցնող շաբթուան ընթացքին տենդագին աշխատանքի լծուած էին երկուստեք՝ կարենալ տիրանալու համար Շրջ. վարչութեան տրամադրած բաժակին :

Քառորդ ժամուան անորոշ խաղարկութենէ մը ետք, Հ. Մ. Ը. Մ. հետզհետէ սկսաւ զգալի դարձնել իր գերակայութիւնը, շնորհիւ իր առաջապահներու ճիգունութեան :

Մրցումը վերջացաւ 2–1 արդիւնքով, ի նպաստ Հ. Մ. Ը. Մ.ի :

Մրցումի ընթացքին կամ կիսախաղին, տեղի ունեցան վաղքի մրցումներ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի, Պուրճ – Համուտի եւ Ճիւնիի մասնաճիւղերուն միջեւ: Հարիւր մեթր վաղքը շահեցաւ Ճիւնիի մասնաճիւղէն Արա Պալեան, իսկ դրօշարշաւը շահեցաւ Պուրճ – Համուտի խումբը :

ՓԱՌԱՀԵՂ ՏՈՂԱՆՑՔ

Ֆութպոլի մրցումի կիսախաղին, տեղի ունեցաւ աւելի քան 1500 Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու տողանցքը, որուն անհամբեր կը սպասէր մարզասէր հասարակութիւնը :

Ժամը 4·30ին, դաշտի հիւսիս – արեւելեան անկիւնէն շարժեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ական բանակը, առաջնորդութեամբ Պուրճ – Համուտի նուագախումբին: Ժողովուրդին մօտ խանդավառութիւնը ալիք ալիք կը ծաւալէր՝ հասնելու համար իր զագաթնակէտին, երբ մարզիկներու եւ սկաուտներու գունագեղ խումբը ժապաւէնի մը պէս կը քակուէր՝ անցնելու համար պատուոյ թրիպիւնին առջեւէն :

Նախ կուգային դրօշակիրները, առաջնորդութեամբ լիբանանեան դրօշակը կրող մարզիկին: Անոնց ետեւէն սկաուտներու, գայլիկներու եւ արծուիկներու բազմաթիւ խումբերը, ապա՝ արենոյշները, դարձեալ սկաուտներ, գայլիկներ, կակուղ թաթիկներ, որոնք հազիւ կը քալէին, բայց կարծէք ունէին գիտակցութիւնը՝ անմոռանալի օրուան մը :

Իւրաքանչիւր խումբի անցքին, ժողովուրդը խելայեղօրէն կը ծախահարէր : Կ՝անցնէին խիտ շարքերով, ապագայ սերունդին ներկայացուցիչները, հպարտ կուրծքերով, արծուի նայուածքներով, Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին տակ :

Սկաուտական շարքերէն ետք, կարգը եկաւ մարզիկներուն, — ֆութպոլիստներ, պասքէթպօլիստներ (երկսեռ), փոնկիստներ, հեծելանւորդներ, անհախումբեր, որոնք կկը կազմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծաւալուն եւ կենսունակ կազմակերպութեան վաղուան յոյսը, նոր յաղթանակներու եւ գեղեցիկ նուաճումներու գրաւականը :

Անցան բոլորը, կանոնաւոր շարքերով ու տարածուեցան դաշտին մէջ, երփներանգ ծաղիկներու փունջ մը կազմելով : Տողանցքի ընդհանուր պատասխանատու սկաուտ խմբապետ Յակոբ Ոսկերիչեանի եւ Պ. Յովհաննէս Տէր Յարութիւնեանի ազդանշանին վրայ, բանակը առաջ շարժեցաւ եւ պատուի առաւ ժողովուրդը՝ մինչ նուագախումբը կը հնչեցնէր լիբանանեան քայլերգը ու «Յառաջ նահատակ»ը: Այդ պահուն է որ սարսուռ մը անցաւ բոլորի հոգիէն ներս, արցունքը տամկացուց բոլորի աչքերը, ուրախութեան արցունքներ, ապագայի վառ երազներու խոստումին ի տես :

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Տողանցքէն եւ Ֆութպոլի մրցումէն ետք տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխութիւն: Օրուան թագուհի Տիկին Մարկօ Պապիկեան բաժակը յանձնեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆութպոլի խումբի խմբապետ Սարգիս Սարգիսեանի, որ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք, համբուրեց Վեհափառ Հայրապետի Աջը ապա թօթուեց Պ. Փիէռ Ճէմայէլի ձեռքը: Սարգիսեանի յաջորդեցին իր բոլոր խաղընկերները: Այնուհետեւ, ձեռամբ Տիկին Պապիկեանի, Պ. Փիէռ Ճէմայէլի կամ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային Վարչութեան ատենապետ Պ. Յովհաննէս Շահինեանի, յաղթական միւս խումբերու մարզիկները ստացան իրենց բաժակները, ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ :

Հանդիսութիւնը վերջ գտած էր: Տըքնաջան աշխատանքի եւ լարուած ճիգի շաբաթ մը կ՝աւարտէր, հասնելով իր պսակումին :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՇՏ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

ՆԱՍՐԱԿԱՆ ԴԱՒ ՄԸ ԿԸ ՁԱԽՈՂԻ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

«Նասրականութիւնը, անցեալն է» յայտարարած է Պաղտատի ձայնասփիւռին խօսնակը, այս ձեւով ցոյց տալով թէ Պաղտատի յեղափոխականները աւելի քան երբեք հականասրական են :

Յարդ Պաղտատ յստակ դիրք ճշդած չէր Գահիրէ – Դամասկոս տարակարծութեան առթիւ, թէեւ Պաասականներու իշխանութեան գլուխ ըլլալը ցայտուն ապացոյց մըն էր թէ ո՞ր կողմը կրնայ հակիլ Իրաքը: Այսօր դիրքը յստակէ եւ պատճառն ալ այն է որ նասրական դաւ մը երեւան ելած է Շաբաթ օր: Արդարեւ, Պաղտատի ձայնասփիւռը կը հաղորդէր թէ դաւի մը առաջքն առնուած է : Աւելի բան մը չէր ըսուեր դաւադիրներուն մասին իր ոչ այն բացատրութիւնը թէ «աշխարհակալ մեքենայութիւն» մըն էր, բայց անմիջապէս քսան հազար ցուցարարներ կը հաւաքուէին Պաղտատի փողոցները զօրավիգ կենալու համար կառավարութեան :

Նոյն ատեն յանպատրաստից քերթուածներ կ՝արտասանուէին ձայնասփիւռի կայանէն: Ըստ արեւմտեան թղթակիցներու այդ ամբողջը նախապատրաստուած հոտ մը ունէր: Դաւ ըլլար կամ չըլլար, կը գրէ Ֆիկառոյի Պէյրութի թղթակիցը, ճիշդ օրին կը հասնէր քանի որ Պաասականներու եւ Նասրականներու միջեւ տարակարծութիւնը իր գագաթնակէտին հասած էր ու 48 ժամ ետք՝ Երեքշաբթի Գահիրէի ժողովը կար որուն անձամբ պիտի մասնակցէր Իրաքի նախագահը՝ մառեշալ Առէֆ :

Սովորական կարգախօսքերէն ետք, Պաասականները աւելի յստակ արտայայտուեցան, յայտնելով այն վտանգները որոնց պիտի ենթարկուէր երկիրը եւ Յեղափոխական Խորհուրդը շատ շուտ ժողովրդական ատելութեան առարկայ դարձուց «մենատիրական ձեռնարկները» Գահիրէի քարոզչութեան: Նոյն ատեն արդէն Դամասկոսի Յեղափոխական Խորհուրդի նախագահը՝ Զօր. Աթասի պաշտօնապէս զօրավիգ կը կենար Իրաքի եւ կը յայտարարէր թէ Պաղտատի տրամադրութեան ներքեւ կը դնէ բոլոր անհրաժեշտ միջոցները: Կը թուի թէ, սակայն, իրաքեան բանակը շատ բաժնուած է տակաւին: Ձայնասփիւռը առանց դադարի կոչեր կը սփռէ միաւորներու հաւատարմութեան: Յեղափոխական խորհուրդն ալ կը շեշտէ թէ եթէ դաւին առաջքը չառնուէր կրնար խախտել բանակին միասնականութիւնը: Բարձրաստիճան բազմաթիւ սպաներ ձերբակալուած են որոնց մէջ երկու զօրավար եւ եօթը զնդապետ :

Իրաց այս կացութեան ի տես, ի՞նչ պիտի ընէ Նասր: Գահիրէ վերադարձաւ առջի օր Ատիս – Ապապայէն: Դամասկոս – Պաղտատ առանցքը եթէ իրեն դէմ չէ, ամէն պարագայի մէջ, առանց իրեն է, ինչ որ նուազ վտանգաւոր չէ :

× 11 հոգի որոնք ընդդիմացած էին Իրաքի Փետրուար 8ի յեղափոխական շարժումին գնդակահարուեցան առջի օր:

× Միւս կողմէ Սընտէյ Թելեկրաֆ կը գրէ թէ Իրաքի ապսպրանքը ռմբաձիգ 40 օդանաւերու փափուկ կացութեան մը մատնած է Մեծն – Բրիտանիան: Վախ կայ որ նման յանձնում մը եթէ կատարուի Քիւրտերը Իրաք Փեթրոլիըմ Քըմփենիին վրայ յարձակին: Լոնտոնի քըրտական շրջանակները կը ճշդեն թէ ուղուած օդանաւերը, հրասայլերը եւ զէնքերը պիտի գործածուին Քիւրտերուն դէմ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ Քաննի փառատօնին ոսկի շքանշանը ստացաւ իտալական ժապաւէն մը՝ Լը Կեփառ որու բեմադիրն է Լուքինօ Վիսքոնթի: Կին լաւագոյն դերասանուհին նկատուեցաւ Մառինա Վլատի, իսկ այրը՝ Ռիչըրտ Հառիս :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ խիստ միջոցներ ձեռք կ՝առնուին գլխաւորաբար մամուլին դէմ: Պատերազմական վիճակի հրամանատարութեան մէկ զեկոյցը կը յայտնէ թէ Պոլսէն զատ Անգարայի թերթերուն ալ արգիլուած է դէպքերուն վերաբերեալ մեկնութիւններ կամ նկարներ հրատարակել: Պոլսոյ մէջ արդէն երկու օրաթերթեր՝ Ենի Իսթամպուլ եւ Սոն Հաւատիս երեք օրուան համար արգիլուեցան որովհետեւ զինեալ ըմբոստութեան մասին լուրեր հրատարակած էին : Դատական հետապնդումներ ալ ձեռք առնուած են պատժուած թերթերու պատասխանատուներուն դէմ : Այս պատժուած վեց թերթերէն, Միլիէթ գրած էր թէ ըմբոստները Մայիս 20էն 21ի առաւօտը կացութեան տէրն էին Անգարայի մէջ: 28րդ զօրաբաժինը շատ վարանած էր կառավարութեան կողքին դիրք բռնելէ առաջ: Միշտ նոյն թերթին համաձայն ցկեանս ծերակուտականները (յեղափոխութեան խորհուրդի անդամ եւ 1960 Մայիս 27ի յեղափոխութեան հեղինակ) չծափահարելով Իսմէթի ճառը որ դաւին ձախողութիւնը կը յայտնէր, ցոյց տուած էին թէ համամիտ էին ըմբոստներուն հետ :

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Խորհ. Միութեան նախագահը՝ Բրեժնեւ պաշտօնական այցելութեան պիտի երթայ Պարսկաստան Նոյեմբեր 16ին :

ՔԱՍԹՐՕ Խրուշչեւի կողքին կը մնայ Զինացիներու տեսակէտներուն դէմ :

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը՝ Սէնեի Ալտօ Մոռոյի յանձնեց դահլիճին կազմութիւնը: Քարտուղարն է Տէմօ – Քրիսթիանի կուսակցութեան որուն մեծամասնութիւնը սակայն շատ պակսեցաւ վերջին ընտրութիւններուն : Նշանակուած վարչապետին գործը շատ դժուար է տրուած ըլլալով ընկերվարականներուն եւ համայնավարներուն պայմանները: Մոռօ իրաւաբանութեան դասախօսէ: Ծնած է 1916ին :

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ Հանրապետական Շարժումը (ԷՄ ԷՌ ՓԷ) իր համագումարը վերջացուց Կիրակի օր: Դիւանը նորոգուեցաւ երկու երիտասարդներու նշանակումով իբրեւ նախագահ եւ քարտուղար: Լըքանիւէ եւ Ֆոնթանէ 43 եւ 42 տարեկան են: Ֆիլմլէնի ճառը շատ յատկանշական էր :

ԱՐԹԻՒՐ ՔՈՆԹ, նախկին երեսփոխան եւ Արեւելեան – Փիրէննեաններու ընդհանուր խորհրդատու հրաժարեցաւ Ընկերվարական կուսակցութենէն բողոքելու համար այս վերջնոյն հաւանական շփումներուն դէմ համայնավար կուսակցութեան հետ :

ՊԱՊԻՆ վիճակը յանկարծ ծանրացաւ Կիրակի օր: Հակառակ յետագային տըրուած լաւատես լուրերուն կը թուի թէ Յովհաննէս ԻԳ. ժամէ ժամ կը տկարանայ հակառակ տրուած բոլոր խնամքներուն :

ՓՕԼ ԺԻԼՍՈՆ որ տնօրէնն էր Ֆրանսական ձայն – պատկերասփիւռի յայտագրերուն մեռաւ առջի օր, յետ կարճատեւ հիւանդութեան: 58 տարեկան էր : Ծանօթ էր նաեւ իբրեւ բանաստեղծ :

ԹԷԼ–ԱՎԻՎԻ եւ Երուսաղէմի մէջ ցոյցեր տեղի ունեցած են բողոքելու համար Գերմանիոյ պատերազմական նախկին նախարարին մերձաւոր այցելութեան դէմ :

ԱՏԻՍ ԱՊԱՊԱՅԻ ափրիկեան ժողովը որոշեց Ափրիկէի ամբողջական ազատագրումը :

ՔԵՆԸՏԻ – Քուվ տը Միւրվիլ տեսակցութիւնը որոշ բարելաւում յառաջ բերաւ Ֆրանքեւամերիկեան յարաբերութեանց մէջ: Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը շեշտեց թէ Ֆրանսա եւ Ամերիկա այնքան հասարակաց շահեր ունին որ չեն կրնար տարակարծիք ըլլալ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ հրէական գրականութեան նուիրուած հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է : Գրողներու տան մէջ, ներկայ եղած են աւելի քան 700 հոգի որոնք հրէական ծագում ունին:

ՆԻԻ ԵՈՐՔ ՃՈՒՐՆԸԼ թերթը կը գրէ թէ համաձայն Նազայի (Անջրպետի Գործակալութիւն) խորհ. զանազան փորձեր տեղի ունեցած են անջրպետի մէջ մարդկային զոհեր ալ խլելով, վերջերս : Թերթը անուններ ալ կուտայ :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԵՐԸ ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ՄԷՋ

—o—

Ա.

Պատմութենէն կը տեղեկանանք թէ Կ. Պոլսոյ մէջ հայ բնակչութեան առաջին օրթանը եղած է Ղալաթիա, ուր Հայերը Պոլսոյ առումէն — 1453 — առաջ բնա – կած են եւ ունեցած են 1360ին Ս. Սար – գիս անուն եկեղեցի մը եւ յետոյ 1390ին ալ կառուցած են Ս. Լուսաւորիչ եկեղե– ցին:

Բերա, Ղալաթիոյ մէջ արուարձանն էր եւ կը տարածուէր այդ շրջանին Գալէ – պարուէն մինչեւ Կալաթասարայ, իսկ անկէ անդին մինչեւ Թաքսիմ կ'երկարէ – ին պարտէզներ ու պաշտեր եւ ապա կը տարածուէին Ցունաց, Լատիններու եւ Հայոց գերեզմանատունները:

Կ'ենթադրուի թէ նոյնիսկ Պոլսոյ ա – ռումին առեն Հայեր զոյութիւն ունեցած են Բերայի մէջ, սակայն պատմական ոչ մէկ փաստ կարելի է գտնել այս մասին: Միայն սա ստոյգ է որ 16րդ դարուն երբ Եւրոպացիներ իրենց բնակութիւնը Ղա – լաթիային Բերա փոխադրեցին հոն հիմ– նելով եկեղեցիներ ու գերեզմանատուներ Հայերն ալ գերեզմանատուներու մէջ ծա – ռայող, խոհարար, դռնապան, սպասա – ւոր եւն. բնակութիւն կը հաստատեն Բերայի մէջ:

Այդ ժամանակներէն յետոյ հետզհետէ կը չատնայ թիւը Հայերուն ընդհանրա – պէս գաւառացի ազգայիններ, որոնք կը գործէին իբր Ջրկիր, պահապան, դռնա – պան, մշակ, դարբին, բեռնակիր եւն. եւ կը բնակին գլխաւորաբար Օտալար կոչ – ուած տնակներու եւ խաներու մէջ, կա – լաթասարայէն սկսեալ մինչեւ Գըրնա – վուլայի կողմերը: Այսօր Պալըքբազարի այն փողոցը որ կը բացուի Ս. Երրորդու– թիւն եկեղեցւոյ դէմ եւ կը վերջանայ Անգլիական դեսպանատան դրան առջեւ կը կոչուի Տուտու Օտալար որ անշուշտ նոյն ժամանակներէն մնացած անուն մըն է: Իսկ Գըրնավուլա Տիվրիկի Խուռնա – վել դիւղին անունով մկրտուած թաղ մըն է ուր բոյն դրած են Խուռնավիլցիներ:

Այն ժամանակները Բերայի բնակչու – թիւնը կը բաղկանար մեծ մասամբ Եւրո– պացիներէ որոնք իրենց բնակութիւնը հետզհետէ փոխադրած ըլլալով Ղալա – թիայէն Բերա, հոն հիմնած են եկեղեցի– ներ: Լատինաց Ս. Աստուածածին եկե – ղեցին 1678ին հիմնուած Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց ձեռքով, Ս. Երրորդութեան կարգի եկեղեցին եւ մենաստանը 1722 – ին, Ս. Անտոն Բադուացւոյ — Ս. Ան – թուան — անուն եկեղեցին 1724ին, Ս. Լուի մատուռը 1788ին, պատճառ եղած են որ նորադարձ հայ հռոմէական ընտա– նիքներ հաստատուին Բերա:

Յոյները Բերայի մէջ 1804 Օգոստոս 14ին հիմը դրին Այիա Բանայիա եկեղեց– ւոյն, իսկ Թաթաւլայի Այիա Տիմիթրին նոյն հնօրեայ դիւղին յատուկ եկեղեցին էր:

18րդ դարուն սկիզբը, 1701ին Մխիթար Սեբաստացի Բերայի մէջ հաստատեց իր միաբանութիւնը: Տպարաններ բացուե– ցան եւ տպագրուեցան Բուբաստան 1704, Տօմար 1709, Ժամագիրք 1712ին եւ Աստուածաշունչ մը 1705ին, այսօր ան – պատնեղի բոլորովին, որմէ օրինակ մը կը պահուի Խազիւղի Գալֆայեան որբա – նոցը:

18րդ դարուն վերջերը եւ 19րդ դա – րուն սկիզբը, Բերայի մէջ առաւարացաւ թիւը Հայերուն որոնք իրենց հոգեւոր մխիթարութեան համար պէտք ունէին լ– րենց մօտ հայ եկեղեցիի մը, տրուած ըլ– լալով որ ամէն տարի ղժուար կ'ըլլայ մինչեւ Ղալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղե– ցին երթալ:

Հայերը ուր որ հաստատուած են ան – խուսափելիօրէն հոն կանգնած են նաեւ իրենց եկեղեցին որմէ դարերէ ի վեր գաղած են իրենց հոգեկան անունդն ու մխիթարանքը եւ որուն չունչով տաք – ցուցած են իրենց ընտանեկան բոյնը, անկէ ստացած են իրենց ուժն ու կորո – վը, նեղութեան եւ անձկութեան օրերուն անոր ապաւինած եւ սփոփանք գտած են անկէ:

Այն եղած է իր գոյութեան եւ կենդա – նութեան պանծալի կոթողը որուն ընծա– յած են իրենց խոր պաշտամունքը, ինք – նարեւս ու արտօրէն նուիրումը, իրենց խունկն ու մոմը, ամէն տեղ եւ ամէն ա– տեն:

Բերա չէր կրնար զուրկ մնալ հայ եկե– ղեցիէն:

(1 Շար.)

ԽՈՐԷՆ ԹԱՀԱՆ

—o—

« ՈՒԶԵՑԻ ՈՒՆԵՑԱԾԷՍ
ԲԱՃԻՆ ՄԸՆ ԱԼ ՀԱՆԵԼ ԱԶԳԻՍ »

—o—

Կապոյտ Միջերկրականի ալիքներուն դիմաց, Ռաս Պէյրութի շրջանին, ար – դիական կառուցուածքով չէնք մը «կ'ուն– կընդրէ» ծովուն հեւքը:

Շքեղ կահաւորումով հիւրասրահին մէջ կը ծանօթանամ Տէր եւ Տիկին Թա – հանի: Տիկնոջ խիստ համեստ կեցուած – քը համաբձակութիւն կուտայ ինծի հին ծանօթներու նման ղրուցելու: Պ. Թա – հան, որուն անունը լսած էի արդէն, սի– րով ու յարգանքով կը պատասխանէ հարցումներուս: Կը խօսի այնպիսի չեշ– տով ու սրտբացութեամբ, որ քիչերուն արուած է: Իր որբութեան օրերը յիշելու պահուն՝ Պ. Թահան կը յուզուի: Ար – ցունքը պահ մը կ'արգիլէ չարունակելու իր ղրոյցը՝ երբ կը խօսի մօրը մասին, որ աղբիւրի մը մօտ դաստակին երակները կտրած է՝ Թուրքին չյանձնուելու հա – մար: Նոյնպէս յուզումով կը խօսի կա – խաղան բարձրացող եղբայրներուն ու ապանուած հօրը մասին: Կեանքի մը պատմութիւնը, որ սկսած է չարդով, դուլումով, տարագրութեամբ, անապատ– ներու կեանքով, հասնելու համար ներ – կայի հանդստաւէտ պայմաններուն:

Խորէն Թահան անծանօթ մը չէ: Պէյ– րութի հրապարակին վրայ անուն չինած դորգի վաճառական մըն է, որ չնորհիւ իր խիզախ խառնուածքին, պարկեշտ նը – կարագրին, չահած է Հայուն թէ օտարին վստահութիւնն ու համակրանքը:

Այսօր իր մասին ղրուած տողերը փա – ռաբանքի բնոյթ չեն կրեր, այլ պար – զապէս տալու պատմութիւնը Հայու մը, որբութեամբ մեծցած Հայու մը, որ Ա. Աշխարհամարտի բոցերէն փրկուելով, բոյն կը դնէ Լիբանանի այս հիւրընկալ ափին, եւ կը գառնայ Ազգային Բարե – բար:

Ծնած է Ուրֆա 1892ին:

1895ի կոտորածն է: Կը սպաննեն Հայրը: Երեք եղբայր, մէկ քոյր կը մնան որբ: Աւագ եղբայրը կը դրկուի Պոլիս, ուսանելու համար Ս. Փրկչի մէջ: Մէջ – նեկ եղբայրը կը դրկուի զերմանական ղպրոց: Խորէն կը մնայ մօրը մօտ, ա – նանց ուսումի:

1914: Երիտասարդ Խորէն պինուոր կը գառնայ Այնթապի մէջ: Նոյն տաեն կը մտնէ քարակափներու խումբին մէջ, ուր ամէն ամիս մէկ ոսկի կաշառ տալով փրկուած կը դպայ ինքզինք: Սակայն երբ չի կրնար վճարել մէկ ոսկին, կը դիմէ փախուստի: Որպէս քիւրտ ներկայանա– լով՝ ապաստան կը գտնէ մանած ծախող քիւրտ կիներու մօտ, որոնք պինք կը պա– հեն մանածներու եւ չարչաֆներու տակ: Փնտռտուքը դուր կ'անցնի: Ազեռլի մէջ (քրտական դիւղ մը) գտնուղ իր մէկ ազգականին օգնութեամբ փախուստը կը դիւրանայ: Այնթապի դոլեճին մօտ կը միանայ դաղթականներու խումբին եւ կը հասնի Տերաա (այժմ Սուրիա), ապա կ'անցնի Իրպիա (այժմ Յորդանան): Կեանքը ապահովելու համար կը սկսի մանր առուտուրի: Կը չրջի Յորդանանի եւ Սուրիոյ դիւղերը, ինչպէս՝ Տերաա – Ճարաշ, Նաիմէ, Հիւսըն, Ռումթա, Սա– րեհ եւայլն: Յորեն կը հաւաքէ դիւղե – րէն: Իր արաբերէն դիտացողը մեծապէս կը նպաստէ դիւղացիներուն հետ լեզու գտնելու գործին: Գիշերները ձիերով դաղտադողի կը ճամբորդէ, միշտ գին – ուած ... Ուղտերու բեռներով ցորեն բարձած կուգայ հայկական դաղթակա – յաններէն: Յորենը ազալ տալով կը ծա– ւալուր: Հոս կը ճանչցուի որպէս Խորէն... « Երբ ես ալիւր կը ծա– դաղթականներու մէջ, այն օրը ալի– րին գինը կը նուազէր» կ'ըսէ Պ. Թա– ժպտելով:

4 – 5 տարի, մինչեւ 1918, կը մնայ Յորդանանի դիւղերուն մէջ:

Այս տարիներու ընթացքին Խորէնի խառնուածքին գծուար գիծերը մէկ կը երեւան կուգայ: Սկզբը տառապելէն ետք օրէն վստահութիւնը կը չահի իսկ օրէն վստահութիւնը կը չահի բին հետ դործ ունեցողներուն պարտաճանաչ եւ խղճամիտ մարդ: Թահան հիմա յարգանքով կը յիշէ իր օրերու գործակից Յորդանանի դիւղի մեծ չէյխերէն Սէլիմ Ապու Շա– հարը, որուն հետ ցորենի առուտուրի ճամբով ունեցած իր յարաբերութիւնն ալ խոր վստահութիւն ներչնչած են նոյ– չանաւոր արաբին:

Կ'անցնի Երուսաղէմ, Տիբերիա, դրացի դեղի առեւտուրով: Գործ կ'ու– նենայ հրեայ վաճառականներու հետ նոյն տաեն չարունակելով ցորենի առ– ուրը: Կը չահի, կը վնասէ ...:

1918ին կը վերադառնայ « տուն » եւ կը սկսի « նուվոթէ»ի դործ մը, կապ պահէ Հալէպի հետ եւ ապրանք կը նիւ– ծէ:

Կը սկսի քեմալական պատերազմը: Մասնակցի ինքնապաշտպանութեան դործին: 60 օր կռիւ:

Այս ժամանակամիջոցին կ'ամուսնա– նայ Ամասիացի որբ աղջկան մը՝ կիլիկիոյ հետ: Հաղիւ երկու ամիս կը մնայ նորա– հարսին մօտ: Բաժանումը անխուսափե– լի կը դառնայ: Մեծ դժուարութեամբ Հասնի Պէյրութ 1920ին: Հոս կ'իմանայ Յակոբ Խմէրեան անունով բարեկամի մասին:

« Պէտք է վաղը հետս դործի անցնիս քեզ, որպէսզի առաղձագործութիւնդ վրայ» կ'ըսէ Յակոբ:

« Անդամ մը չուկան չրջիմ, յետոյ պատասխանեմ », կ'ըսէ Խորէն:

Օր մը եաք չրջելով Պէյրութի չուկա– յին մէջ, Պ. Խորէն չուկայի կեանքը կը պտնէ չատ դրաւիչ: Յաջորդ օր պատասխանէ Խմէրեանի:

« Ես առաղձագործ չեմ ըլլար, կ'ու– զեմ չուկայի մարդ դառնալ»:

Այս ինքնավստահ պատասխանը Խո– րէն Թահանը կը հասցնէ մինչեւ Ազգա– յին Բարեբարութեան դուռը ...:

Պէյրութի մէջ երիտասարդ Խորէն ձեռնարկէ հակերով ամերիկեան հին դուստներ ծախելու գործին: Երեք ա– սուան ընթացքին կը չահի 500 ոսկի: Ապրանքներու դիներու անկում մը չի հածը ամբողջութեամբ վնասել կուտայ: Բայց Խորէն չյուսահատիր ...:

Քաղաքերուած չուկայի մէջ ձեռք ձգած իր չաջողութիւններէն, Խորէն Ա– յիրմէնճեան իր ունեցած 50 օսմ. ոսկի կը ձեռնարկէ զորպամաճառութեան,

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԷՆՉԻ

—o—

Այս անառիկ դղեակը կը դտնուէր Ա – վէճծանոյէն Ռիէթի տանող ճամբուն վը– րայ, Հռոմէն վաթսուն քիլոմեթր հեռու:

Դղեակին կառավարիչը՝ Օլիմփիս Քալ– վէթթի կ'ընդունի իր տիրոջ հիւրերը:

Կառավարիչը քառասունը հինդ տարե– կան մարդ մըն է բայց հազիւ երեսուն տարեկան ցոյց կուտայ: Իր դէմքը, ո – րուն վրայ կը փայլին երկու սեւ աչքեր, չրջապատուած է խնամուած մօրուքով մը եւ դլխուն վրայ կան սաթի նման փայ – լուն մազեր: Վայելուչ, խրոխտ, եւ ար– տաքնապէս համակրելի այս մարդը ար – դարութեան կողմէ հետապնդուած աւա – դակ մըն է, մարդասպան մը, որ հոդ ա – պատանած է իշխան Քոլոնայի հրաւէ – րով եւ ապահով կը դդայ ինքզինքը այդ անառիկ բերդին մէջ:

Երկար տաեն է ի վեր Քոլոնաներու եւ Օրսինիներու իշխանական ընտանիքները իրարու ձեռքէ կ'ուզէին խլել պապա – կան իշխանութեան չնորհներն ու բարե – կամութիւնը: Այդ չրջանին, Քոլոնաներն էին որ կը տիրապետէին, որով որեւէ վտանդ չէր կրնար սպառնալ Օլիմփիս Քալվէթթիի: Արդարութիւնը չէր կրնար համարձակիլ դինքը ձերբակալելու հա – մար մադլցիլ մինչեւ այդ արծուեբոյնին դադաթը:

Նոյնն էր պարագան նաեւ Ֆրանչեսքո– յի համար: Իր երկու զաւակները՝ Ճիա – քոմօ և Պերնարտինօ իրենց ուղածին չափ կրնային բողոքել իր դէմ եւ պահանջել Պէաթրիչէի անկախութիւնը: Անոնց բո– լոր բողոքները պիտի մնային ձայն բար– բառոյ յանապատի, ցորչափ ինքը Քալ – վէթթիի հետ ապաստան պիտի ունենար դղեակին մէջ իր բարեկամին Քոլոննայի, որ այդ պահուն բացակայ էր հոնկէ:

Այսպէս ամիս մը կ'անցնի համեմա – տական անդորրութեան մէջ: Ֆրան – չեսքօ կը սկսի ժպտիլ, նոյնիսկ իր կնոջ եւ իր աղջկան, սակայն այդ ժպիտին ներքեւ կը թուի թաքնուած ըլլալ յետին միտք մը: Արդարեւ, կը հրամայէ իր վա– դեմի սպասուր Սանթի Փեմփայի որ ա– մէն դիշեր արդելափակէ Պէաթրիչէն իր սենեակին մէջ, այսպէսով արդելափակե– լով նաեւ իր կինը՝ Լուքրեցիան, քանի որ երկուքն ալ կը դիշերէին նոյն սենեա– կին մէջ: Սանթի Փեմփա կը բանար սեն– եակին դուռը միայն այն ժամանակ երբ կը լսէր իր տէրը, որ արեւելեան մենա – ակբի մը նման կը հրամայէր Հարէմին բերել իրեն այն հարճը որ պիտի բաժնէր իր դիշերը եւ մահիճը ...

Իր սեփական կի՞նն էր այս հարճը ...

Ահա այստեղ է որ պէտք է բանալ նուրբ փակագիծ մը ...

Հռոմի արդարադատութեան տարե – դրութեանց մէջ պոյութիւն ունեցող ար– ձանագրութիւնները այնքան անկատար, հակասական եւ երբեմն բոլորովին ան – ճիշդ ալ են, որ դժուար է ճչդրտօրէն դիտնալ ու դաղափար կազմել Ֆրանչես– քոյի եւ իր աղջկան միջեւ գոյութիւն ու– նեցած յարաբերութիւններուն մասին, կարենալ սահման մը որոչելու համար պատմութեան եւ առասպելին միջեւ:

Հարցը կատարելապէս կարենալ լու – ծելու համար, հարկ է որ անպայման նախ անդամ մը եւս ներկայացնենք դըր– խաւոր անձնաւորութիւնները այն ողբեր– գութեան, որուն միայն նախերգանքը կարդացինք: Նախ, զանազանք, որ կը ճանչ– նանք արդէն .—

Ֆրանչեսքօ Չենչի՝ 47 տարեկան, Լուքրեցիա, իր երկրորդ կինը՝ 48 տա – րեկան, Պէաթրիչէ իր աղջիկը՝ 19 տա – րեկան, Ճիաքոմօ Չենչի Պէաթրիչէի անդրանիկ եղբայրը, Պերնարտինօ՝ կրտ– սեր եղբայրը, Օլիմփիս Քալվէթթի՝ դղեակին կառավարիչը՝ 45 տարեկան, Սանթի Փեմփա Ֆրանչեսքոյի սենեկա – պանը, Զեղարէ Արիաս՝ Ֆրանչեսքոյի առաջին կնոջ եղբայրը:

Ներկայացնենք այժմ մեզի համար նոր դէմքերը, որոնց պիտի ծանօթանանք այս պատմութեան չարունակութեան ընթաց – քին .—

Փլանթիլլէ Քալվէթթի՝ կառավարիչ կինը, Մարցիօ Քաթալանօ՝ Քալվէթթի – ներու ծառայողը, Փորչիա Քաթալա – Մարցիոյի կինը, Ճիորճիո՝ Չենչիի տպատուր, և երկու տպատուհներ որ անունը անծանօթ մնացած է եւ տա– տունց չնորհիւ է որ պատմութիւնը կ'առասպելը հասած է մինչեւ մեր օրե– րը:

Ողբերգութիւնը չանկարծակի ծագիր: Երեք տարի եաք է որ տա– դէպքերը կը պատահին: Այս երեք տա– ուան ընթացքին ի՞նչ կ'ընէ Պէաթրիչէ – ան չնորհիւ իրականը սխալին, կարե– դէպքերը դասաւորել հետեւեալ կեր– Փեթրելլայի մէջ Ֆրանչեսքօ Չենչի սկսի ձանձրանալ: Այլեւս հնարաւոր թիւն չունի կանացի նոր որսեր դտնե– իր խենդչ կիրքերուն չպտուրդ տալու համար, անցորդներուն հետ այլեւս կա– ներու պատրուակներ չի կրնար տա– եւ այս կացութիւնը, լճացած կեանքի վիճակը իր խառնուածքը ունեցող նուականի մը համար բոլորովին անտա– մար կը նկատէ:

Ուստի, առաւօտ մը, կը մեկնի դղեա– կէն, իր սպասաւորներուն խիստ հանդներ տալով: Իր կինը եւ Պէաթ– չէն իրաւունք պիտի ունենան չորս սենեակներէ բաղկացած չորրորդ յարկի մը մէջ:

(4 Շար.)

ասորի ընկերներով: Այս վերջինները չեն կրնար Տէյիրմէնճեան անունը դիւրութեամբ հնչել, եւ երբ կ'իմանան, թէ անոր թարգմանութիւնը Թահան է, կ'ըսեն.

— Ինչո՞ւ այդ թրքերէն մականունը, արաբերէնը աւելի դիւրին է, քեզ կոչենք Թահան:

1930ին բաժնուելով ընկերներէն, Նահրի շրջանին մէջ կը բանայ գործի գործատուն մը: Այս գործը դինք կը դրկէ Պարսկաստան, գորգերու հայրենիքը:

Ճամբորդութիւնները յաջողութեամբ կը պսակուին: Գորգի լայն ասպարէզ կը բացուի իր դիմաց:

Իր վերջին յանդուգն ձեռնարկն է դէպի Ամերիկա ճամբորդութիւնը:

1948ին, յիսուն հակ պարսկական գորգեր առած կ'ուղեւորուի դէպի Նիւ Եորք, անգլերէն ոչ մէկ բառ դիտէ: Օտարական Թահան պանդոկ մը կը մտնէ: Հազիւ մէկ դիշեր մնացած, առաւօտուն պաշտօնեայ մը մօտենալով կը պոռայ.— Առ'ւթ (գուրս), օրէնքը միայն դիշեր մը կը թոյլատրէ պանդոկէն ներս մնալ ...: Դիշեր մը ամբողջ կը կորսուի լեզու չը-գիտնալուն պատճառաւ եւ կը թափառի Նիւ Եորքի մայթերուն վրայ: Հոս իրեն կ'օգնեն գորգի վաճառական Թելֆէեանները: Յաջողութիւն կ'ունենայ եւ իր տարած գորգերուն մէկ մասը կը ծախէ: Ապա կուգայ Ֆիլատելֆիա, ուր կը ծախէ երեսուն հազար տոլարի արժէքով գորգ:

Կը վերադառնայ Նիւ Եորք: Կրկին կը գրաղի հին հագուստներու առուտուրով: Մեծ քանակութեամբ ապրանք կը դրկէ Պէյրութի իր վաճառատունը եւ կը շահի եռապատիկ:

Վերջին ճամբորդութիւն մը դէպի Պարսկաստան եւ Ամերիկա գլուխ գործոցը կ'ըլլայ իր ասպարէզին ...: Ամերիկայի մէջ կը կառուցանէ երկու չէնք: Մին Լոնկ Այլենտի Նորտըն Պուլվարի 80րդ պողոտային վրայ, իսկ միւսը՝ 74րդ պողոտային վրայ:

Եզրակացնելով իր կեանքին պատմութիւնը, յարգելի խօսակիցս կ'ըսէ.

«Յաջողած եմ գործի ասպարէզին մէջ: Ունիմ հինգ զաւակներ՝ Յակոբ, Լուսին, Աստղիկ, Արշալոյս, Ժողէֆ: Բոլորն ալ ստացած են բարձրագոյն եւ համալսարանական ուսում: Հոդեկան գոհացում ունիմ, որպէս գործի մարդ եւ ընտանիքի հայր: Վերջին փափաքս էր կատարել ազգային պարտականութիւն մը: Ուղեցի ունեցածէս բաժին մըն ալ հանել ազգիս: Կնոջս հետ խորհրդակցաբար որոշեցինք կառուցանել տալ եռայարկ չէնք մը, որ ծառայէ որպէս ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ»:

×

Հետաքրքրական էին Պ. Թահանի տեղեկութիւնները: Անոր կեանքի պատմութեան զանազան փուլերը: Առաջին անդամ է, որ կը խօսէի առեւտրականի մը հետ, որուն անկեղծ խոստովանութիւնները, ազգին հանդէպ ունեցած պարտականութեան դիտակցութիւնը օրինակելի տիպար մը կը ներկայացնէին ինծի, որ արժանի էր ամէն յարգանքի:

Պ. Թահանի վերջերս կատարած իշխանական նուիրատուութիւնը արդէն իսկ պերճախօս վկան եւ զրաւականն են ազգին հանդէպ ունեցած իր անկեղծ ու մաքուր սիրոյն:

«Այգ» ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ Շաբաթ դիշեր, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ֆրանսական շարժանկարի հայազգի ծանօթ բեմադիր՝ Անրի Վերնէօյի (Աշոտ Մալաքեան) դասախօսութիւնը շարժանկարի արուեստին մասին:

Կը նախագահէր Կ. Մեհեան, որ նկատի ունենալով դասախօսին համբաւը իր ընդգրկած ասպարէզի շրջանակներուն մէջ, հրաժարեցաւ զայն իր ունկընդիրներուն ներկայացնելու ընկալեալ ձեւականութենէն, եւ բաւականանալով միայն քանի մը անձնական յիշատակներու ոգեկոչումով, խօսքը տուաւ դասախօսին:

Հայերէն կարճ նախաբանէ մը ետք, Աշոտ Մալաքեան Ֆրանսերէնով անցաւ իր նիւթին, ըսելէ ետք սակայն թէ ինք շատ կը խորշէր «դասախօսութիւն» բառէն եւ պիտի նախընտրէր որ այդ օրուան հաւաքոյթը անցնէր հարց ու պատասխանի ձեւով: Սակայն, քանի որ այդպէս չէր, պիտի բաւականանար ուրեմն ընդհանուր տեսութեամբ մը, շարժանկարային ճարտարարուեստը հետաքրքրող հարցերու շուրջ:

Թուելէ ետք քանի մը հետաքրքրական թուանշաններ շարժանկարի սրահները յաճախող հանդիսատեսներու վերաբերմամբ, դասախօսը անցաւ շարժանկարի ժապաւէններու արտադրիչներու, բեմադիրներու, հեղինակներու ենթարկուած այնբոլոր դժուարութիւններուն, որոնց կը պատահին անոնք իւրաքանչիւր ժապաւէնի պատրաստութենէն առաջ ու ետք:

«Հանդիսատեսները, ըսաւ դասախօսը, ժապաւէն մը դիտելէ ետք, կը մղուին սանձարձակ յանդուգն քննադատութիւններու, չեն հաւնիր ժապաւէնին եւ յաճախ յառաջ տանելով իրենց քննադատութիւնները, կ'ըսեն նոյնպէս թէ ժապաւէնը պատրաստողները չեն յարգած հեղինակը եւ իրենց բարեփոխումներով եւ կրճատումներով մեծ վնաս են հասցուցած հեղինակին գործին: Այդպիսիները պէտք է լաւ դիտնան թէ ամէն բարեփոխում, նոյնիսկ կրճատում, տեղի կ'ունենան արդարանալի պատճառներու հետեւանքով, որոնց մանրամասն բացատրութիւնը կը կարօտի երկար ժամերու ...»:

Այս առթիւ զանազան օրինակներ թուելէ ետք, դասախօսը անցաւ շարժանկարի արուեստին ուրիշ երկու կարեւոր երեւոյթներուն.— Գրաքննութիւն եւ քննադատները:

Առաջինին մասին (գրաքննութիւն), ըսաւ թէ անոնք երկու տեսակ են՝ աշխարհական եւ կրօնական: Աշխարհական գրաքննութիւնը պետական է, բաղկացած տեղեկատուութեան եւ առողջապահութեան նախարարութիւններէն, որոնց հետ համաձայնութեան եղր մը դտնելը շատ դիւրին է բոլոր ժապաւէններու պատրաստութեանց միջոցին: Գալով կրօնական գրաքննութեան, դասախօսը յայտնեց թէ այս մէկը երբեմն անտանելի կը դառնայ իր անհեթեթ առարկութիւններուն հետեւանքով եւ սակայն, ամէն անդամուն ալ դժուարութիւնները կը հարթուին սա կամ նա ձեւով:

Քննադատներու մասին խօսած պահուն, դասախօսը ցոյց տուաւ որ ինք այնքան ալ բարեկամ չէ այդ մարդոց հետ, տրուած ըլլալով որ անոնց քննադատութիւնները յաճախ կ'ըլլան քմահաճ կերպով:

Այս առթիւ տուաւ հետեւեալ օրինակը.—

«Լիզպոնի մէջ կը դարձնէի «Թաճի սիրահարները» ժապաւէնը: Գլխաւոր դերակատարներն էին Տանիէլ Ժըլէն եւ Ֆրանսուազ Առնուլ: Երբ զրաղած էինք գլխաւոր տեսարան մը նկարահանելու, յանկարծ ահռելի վայնասուն մը ծայր տուաւ, որուն հետեւանքով ստիպուեցայ դադրեցնել նկարահանումը, եւ երբ հարցուցի այդ անտանելի ազմուկին պատճառը, ինծի պատասխանեցին թէ այսահար կին մըն էր որ սովորութիւնը ունէր այդ վայնասունները արձակելու: Սպասեցինք քիչ մը, յուսալով որ կը դադրէր անտեղի ազմուկը, բայց ի զուր: Ճարահատ, որոշեցի նկարահանել տեսարանը եւ յետագային Փարիզի մէջ կատարուած տուպլաժով մը, ջնջել այդ տեսարանին վայնասունը: Այդպէս ալ ըրի: Բայց երբ Փարիզ հասայ, տեսայ որ Լիզպոնի մէջ նկարահանուած տեսարանին դերակատարները այնպիսի սքանչելի իրականութեամբ մըն էին խաղացած իրենց դերերը, որ դժուար պիտի ըլլար անդամ մը եւս այդ արդիւնքին հասնիլ: Ու հրաժարելով տուպլաժի գաղափարէն, ժապաւէնը հրապարակ հանեցի վայնասունի ազմուկով: Ո՛վ զարմանք, «Ֆիկարօ»ի քննադատը խօսելով ժապաւէնին մասին եւ մասնաւորապէս անդրադառնալով այդ օտարոտի ազմուկը պարունակող տեսարանին, կը գրէր թէ. «Դուրսէն եկող այդ վայնասունը կարելի էր համարիլ բեմադիրին հանճարեղ մէկ դիւտը ...»:

Եւ դասախօսը, քննադատներու մասին Մոլիէրի մէկ ծանօթ կարծիքովը վերջացուց իր խօսքերը, ընդհանուր խանդավառութեան մէջ:

Ի՛նչ լաւ պիտի ըլլար, սակայն, եթէ Պ. Աշոտ Մալաքեան, հաստատ մնալով իր առաջին կարծիքին վրայ, իր դասախօսութեան տար հարց ու պատասխանի մը բնոյթը: Այդ պարագային, աներկբայ եմ որ իր պատասխանները պիտի ըլլային շարժանկարային արուեստը աւելի դիտականօրէն շօշափող խօսքեր:

Օրինակ, շատ հաւանօրէն, ունկնդիրներէն մէկը հարցնէր իրեն թէ ի՞նչ էր իր կարծիքը «եօթներորդ արուեստի» ճակատին զարնուած այն մեղադրանքի մասին թէ որեւէ ժապաւէնի մէջ, ոեւէ դերասան, որքան ալ հանրածանօթ ըլլայ ան ու տաղանդաւոր, ստիպուած է հլու եւ հնազանդ կամակատարը դառնալ բեմադիրին, որուն ցուցմունքները յաճախ կը սանձեն արուեստագէտին ստեղծագործական թռիչքին թափը:

Ուրիշ մը կրնար հարցնել թէ ի՞նչ կը խորհէր ինքը «համր» շարժանկարի մասին եւ թէ բան մը աւելցած կամ նուազա՞ծ է «եօթներորդ արուեստի» վեհութենէն խօսուն շարժանկարի ծնունդէն ի վեր, եւ ի՞նչպէս պէտք է թարգմանել «խօսուն» շարժանկարի ծննդեան առաջին օրերուն հանճարեղ Շարլի Շափլէնի այդ առթիւ արտասանած հետեւեալ խօսքերը. «Պիտի յօժարէի պահիկ մը խուլ ըլլալ՝ դիտելու համար զմայլելի տեսարան մը, եւ նոյնքան հաճոյքով եւ ուրախութեամբ պիտի ուղէի պահիկ մը կոյր ըլլալ՝ լսելու համար աստուածային երաժշտութիւն մը ...»:

Վստահ եմ, որ ոչ ոք Պ. Աշոտ Մալաքեանէն աւելի լաւ պիտի կրնար տալ այս հարցերուն պատասխանը, դասախօսութիւնը դարձնելով աւելի հետաքրքրական եւ աւելի շինիչ:

Ամէն պարագայի մէջ, Պ. Աշոտ Մալաքեանի ուղղակի հայ իրականութեան հետ շփումը խանդավառիչ է եւ խրախուսիչ: Երանի թէ իր դեղեցիկ օրինակին հետեւէին նաեւ ուրիշ հայազգի համբաւներ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ԽԻՆԴ ՈՒ ԺՊԻՏ

— Յովհաննէս, կրնա՞ս թուել երեք բան, որ յիսուն տարի առաջ գոյութիւն ունեցած չըլլայ, կը հարցնէ ուսուցիչը.

— Հիւլէական ռումբը:

— Ճիշդ է:

— Պատկերասփիւռը:

— Կեցցես:

— Եւ ... ես ...

×

— Չեմ գիտեր ի՞նչ գնել կնոջս անունին օրը:

— Իրեն հարցուր:

— Չէ, բարեկամս, այդքան դրամ չունիմ:

ԵԸԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Այդ ճօրճը ճանչնար անշուշտ, հարցուց ոստիկանապետը:

— Ճանչցայ, պատասխանեց Եուսուֆ, Մկրտիչին պէս, ինք ալ ախոռը կը պառկէր ամէն գիշեր:

— Ո՞ւր է արդեօք հիմա, չե՞ս գիտեր, հարցուց ոստիկանապետը:

— Մինչեւ Ուրբաթ լուսնալու գիշերը, շարունակեց Եուսուֆ, հոն կը պառկէր:

— Ո՞ր Ուրաթը ...:

— Պօմպային Ուրբաթը, պատասխանեց Եուսուֆ:

— Է, շարունակէ ուրեմն, հրամայեց ոստիկանապետը:

— Ուրբաթ առտուն, յարեց Եուսուֆ, կանուխ ելաւ. ձիերը լծեց կառքին եւ մեկնեցաւ:

— Բան մը չըսաւ քեզի, հարցուց ոստիկանապետը:

— Ըսաւ, պատասխանեց Եուսուֆ:

— Ի՞նչ ըսաւ ...

— Պէօյիւք Տէրէ պիտի երթամ ըսաւ, պատասխանեց Եուսուֆ, եւ ալ չվերադարձաւ:

— Զամփա, հարցուց ոստիկանապետը Եուսուֆին հօրը, ուրիշ մարդիկներ ալ չէի՞ն դար կառատունը:

— Երկու անձեր միայն կը յիշեմ, պատասխանեց Զամփա, կուգային ախոռը, Մկրտիչին հարցուցի օր մը մեծաւորիս պաշտօնեաներն են ըսաւ.

— Շատ լաւ. կառքին ձիերը չէ՞ք գիտեր ուրկէ գնած էին:

— Դերասան Հասան էֆէնտիէն, պատասխանեց Եուսուֆ:

— Լաւ, այդ ձգախէժէ կառքը յաճախ դուրս կը հանուէ՞ր թէ ախոռը կը ձգուէր:

— Գրեթէ ամէն օր դուրս կը հանէին, պատասխանեց Զամփա, բացի Ուրբաթ օրերէն, իսկ Հինգշաբթի, Պօմպայի Ուրբաթին նախորդ օրը, կառատունը մնաց ամբողջ օրը, ու Ուրբաթ առտուն լրծուեցաւ ու դուրս հանուեցաւ:

— Ո՞վ վարեց կառքը, հարցուց ոստիկանապետը:

— Կառապան ճօրճը, պատասխանեց Եուսուֆ, եւ ձիադարման Երուանդը:

Ոստիկանութեան պաշտօնեան, անմիջապէս Երլտըզի Բարձրագոյն Յանձնաժողովի նախագահին ներկայացուց իր քննութեան արդիւնքը:

Նէճիպ Մէլհամէ փաշան, խորհրդակցութեան մտաւ Յանձնաժողովի անդամներուն հետ:

— Ընկերներ, ըսաւ, կը տեսնէք. քննութիւնները բաւական առաջ տարուած են եւ ձեռք բերուած արդիւնքը շատ մեծ է. մեր ջանքերը կը յուսամ թէ յաջողութեամբ պիտի պսակուին եւ մեր սիրեցեալ Փատիշահին վեհագոյն կամքին համաձայն, պիտի գտնենք եւ Արդարութեան ճիրաններուն յանձնենք անիծապարտ ոճիրին անխիղճ ու վայրենի հեղինակները:

— Փաշա, յարեց անդիէն պալատական պէյ մը, անիծեալ կառքին ինքնութիւնը հաստատեցինք, կառքին տէրերուն եւ իրենց ոճրագործ մեղսակիցներուն անուններն ալ քիչ թէ շատ ծանօթ են չէ՞:

— Անշուշտ, պատասխանեց Նէճիպ Մէլհամէ, սպասեցէք, կը յուսամ թէ յայտնութիւններուն ամէնէն կարեւորը, ամէնէն զգայացունցը պիտի լսենք Հասան էֆէնտիէն:

— Ո՞ր Հասան էֆէնտիէն, ընդմիջեց յանձնաժողովի անդամներէն ծեր փաշա մը:

— Դերասան Հասան էֆէնտիէն, չիմացաք քիչ առաջ, կշտամբեց նախագահը:

— Չիմացայ, յարեց ծերունին:

— Անիծեալ կառքին ձիերը գնած էին, չէ՞, հարցուց Մէլհամէ:

— Այո՞, գնած էին, յարեց ծերունին, մոռցայ, որմէ գնած էին:

— Դերասան Հասան էֆէնտիէն չէի՞ն գնած, յիշեցուց նախագահը:

— Հըմ, հըմ, մոլտաց ծերունի փաշան, հասկցայ ...

— Ահա այդ դերասան Հասան էֆէնտին է որ պիտի հարցաքննենք քիչ յետոյ, շարունակեց Նէճիպ Մէլհամէ, պիտի տեսնէք, ինչ յայտնութիւններ պիտի ընէ ...

Նոյն միջոցին սենեկապետ մը ներս մտաւ, եւ Նէճիպ Մէլհամէի ականջն ի վար փսփսաց:

— Հիւնքեարը կ'ուզէ ձեզ, փաշա:

Յանձնաժողովի նախագահը դուրս ելաւ եւ հետեւեցաւ սենեկապետին:

Ժ.

Քննական պեղումները նոր զաղտնիքներ երեւան կը հանէին: Շիշլիի խոտի շտեմարանի վարչակալներուն վկայութեանը յենլով՝ Յանձնաժողովը կանչել տուաւ իր ներկայութեան, դերասան Հասան էֆէնտին, որ իր ձիերը ծախած էր մահափորձի կառքին լծուելու համար:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Նիսէն ընկեր Շահան Զօտեան քսան Ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շաւարշ Մի-սաքեան սրահին Դելեմակ Լուսինեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 48րդ յաղթական հերոսամարտի տարեդարձին հանդիսութեան առթիւ 15 Ֆր. Պ. Եղիա Մելքոնեանէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ):

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14:

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար: Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ:

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր:

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ համար, ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել ամէն Հինգշաբթի առաւօտ, Ահարոնեան ակումբը, 26 Բիւ տէ Քոնվալէասան:

×

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օդափոխութեան կայանին համար Պել-Ֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին մարզիչ մը, առաջնորդուհիերու (մոնիթրիս) եւ երկու աշխատաւորուհիներ:

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19: Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան:

Նուիրատուութիւնները զրկել Կապոյտ Խաչի հաշիւին.—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ:

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի «Երիտ. Ակումբը» կազմակերպած է բանախօսութիւն մը այս Հինգշաբթի: ժամը 21ին, Տըպիւսի – Փլէյէլ սրահին մէջ: 8 Բիւ Տառիւ (մեթրօ՝ Թեռն կամ Քուրսէլ):

Կը բանախօսէ Պ. ՎԻՔԹՈՐ ԿԱՐՏՈՆ

Նիւթ ունենալով՝ 1915–1922ի շրջանի պատմական դէպքերը Հայոց վերաբերեալ:

Կը հրաւիրուի հայ երիտասարդութիւնը եւ հայ հասարակութիւնը:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ

Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.

— Առաւել առաքումի ծախքը —

« ՅԱՌԱՋ »

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Շաբաթաթերթի բացառիկ թիւը

Պատրաստութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռուբէն Ուսանողական Միութեան եւ նուիրուած 1914 – 20ի Հայաստանի դէպքերուն:

12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ անտիպ նկարներով, քաղուած օտար պարբերականներէ:

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ.— Հրանտ-Սամուէլ, Կ. Մեհեան, Կ. Սասունի, Հուրի Իփէքեան, Պ. Սնապեան, Ե. Պօյանեան:

Ֆրանսական բաժնին մէջ պատմական փաստաթուղթեր, վկայութիւններ, եւն., եւն.:

Մեծադիր քարտէս պատմական Հայաստանի

Ամէն երիտասարդ Հայ հետաքրքրութեամբ պիտի կարդայ այս թիւը զոր պարտի ունենալ եւ պահել:

ԳԻՆ 1 ՖՐԱՆՔ

Փնտռեցէ՛ք
« ՀԱՅԱՍՏԱՆ »ի
Այս բացառիկ թիւը,

Նոր Սերունդի մասնաճիւղերուն մօտ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28ը տեղի կ'ունենայ Յունիս ութին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԼԻՈՆ.— «Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ 8 Յունիս, Շաբաթ երեկոյ, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ:

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը եւ դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 30ին, Կիրակի:

×

ՇՈԳԵՆԱԻԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ.— Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ: Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին:

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Բիւ Վօլթէռ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասա նութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսիի պարախումբը եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երրեակը (հարմոնիքա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:

Կէս դիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ ԳՆԴԱԿԱԽԱՂԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Հոդեգալուստի տօնին առթիւ, Կիրակի 2 եւ Երկուշաբթի 3 Յունիս, տեղի պիտի ունենան գնդակախաղի բարեկամական մրցումներ, Տէսինի թաղապետական մարզադաշտին մէջ:

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, մասնակցութեամբ Ալ-Ֆորվիլ, Վալանսի եւ Մարսէյլի Արծիւ միութիւններու:

ԿԻՐԱԿԻ առաւօտուն Ս. պատարագի առթիւ տեղի պիտի ունենայ հոդեհան-գստեան պաշտօն բոլոր մեղմէ առյաւէտ հեռացած յայտ եւ անյայտ մարզիկներու հոգւոյն:

ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ժամը 3ին եւ ժամը 5ին գնդակախաղ չորս խումբերու միջեւ. Երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ առաւօտեան ժամը 2ը ընտանեկան մեծ պարահանդէս Տէսին քաղաքապետարանի սրահին մէջ պարի ընդմիջումներուն տեղի պիտի ունենան հայկական մեներգներ:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին եւ 5ին մրցում երկու պարտուած եւ երկու յաղթական խումբերու միջեւ եւ սոյն մրցումներու յաղթականը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ մարզական խումբերու 1963ի ախոյեանը:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ:

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ: ման:

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին:

Հ. Յ. Դ.

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, ընկեր Հիսայեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ժողովը այս Երեքշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մարսէյլի կեդրոնը գտնուող պատրաստ հագուստի խանութի մը մէջ աշխատիլ փափաքող ներկայանալի հայ վանտէօռ-ռըթուշէօռ մը: Գրել՝

M. GEORGES
B. P. 94
MARSEILLLE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ մը պոնեթրիի վաճառատան մը մէջ աշխատելու համար 15-17 տարեկան: Դիմել՝

Ets. CHEDIK
285, Rue Saint-Denis, PARIS (2e)
Tél.: GUT. 62-80

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է

36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր: Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի դիներով:

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խոռոված:

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք:

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը 32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73):

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով:

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը: Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար:

ՀԱՅԱՍՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՅԻՍ — MERCREDI 29 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9617 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — Nº 9617

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉԵՒ Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ԴԻՄԱՆԱՅ

Թուրքիոյ 1960 *Մայիս* 27*ի յեղափո* – *խութեան տարեդարձը տխուր պայման* – *Ներու զուգադիպեցաւ* :

Տօնակատարութենէն չաբաթ մը առաջ, *Մայիս* 20*ին Անգարայի սպայից վար* – *ժարանին անօրէն գնդ· Թալէաթ Այտէ* – *մը երկրորդ անգամ ըլլալով անյաջող փոքր մը կատարեց տապալելու համար Խամէրի կառավարութիւնը* :

Առաջին փորձը կատարած էր անցած մարի փետրուար 22*ին*, *աւելի նպաստա* – *ւոր պայմաններու տակ* : *Շարժման ըս* – *կիզբն իսկ նախապէս*, *երեսփոխան ու Ծերակուտական ծակամուտ էին եղած՝ Դեմոկրատներու բախտին չենթարկուելու համար* :

Յեղափոխութիւնը ձախողեցաւ, *չնոր* – *հիւ բանակի մէկ մասին*, *որ հաւատարիմ մնացած էր վարչապետին* :

Գնդապետ Այտէմիր եւ միւս դինուո – *րական պարագլուխները ձերբակալուե* – *ցան*, *սակայն դասի չենթարկուեցան* :

Ցայտնի էր, *որ չարժումը խոր չար* – *ժարքներ ունէր* : *Բանակին երիտասարդ սպաները*, *ինչպէս նաեւ բազմաթիւ բարձրաստիճան զինուորականներ զըժ* – *գոհ էին կառավարութենէն ու խորհրդա* – *րանէն եւ կ'ուզէին վերջ տալ երեք տա* – *րիէ ի վեր տեւող որճեւդ վարչաճեւին* :

Խորհրդարանը, *ծեր ապուհա ինէօնիւի առաջարկով ընդհանուր ներում չնորհեց Այտէմիրին եւ ընկերներուն*, *ինչ որ ա* – *պիք ընծայեց Մելլիյէթի* (*ընդդիմադիր*) *երեսփոխաններուն ամբաստանել կառա* – *վարութիւնը*, *որ երկու չափ եւ երկու կչիռ կը գործածէ ներման հարցին մէջ* : *Ականատեսին՝ զեմոկրատ երեսփոխան*– *ներէն եւ նախարարներէն անոնց*, *ո* – *րոնք տակաւին կեսարիոյ բանտը կը ծնան* :

Ներման արժանանալէ վերջ, *Այտէմիր բանէն ելած առեն դինուորականներու եւ ժողովուրդի մէկ մասին կողմէ ջերմ ցոյցերով ընդունուեցաւ* :

Եթացած այս յաջողութիւններէն՝ գլուխ– *զոհը հրապարակաւ յախտուն յայ* – *տարարութիւններ ըրաւ օրուան իշխա* – *նութեան դէմ*, *որ տախտակեցաւ կրկին ձերբակալել զինքը եւ դատել* :

Երկար չմնաց բանտը : *Ու Մայիս* 20*ին անգամ մը եւս փորձեց իր բախտը*, *յու* – *սալով որ բանակը ուժ պիտի տայ իր չարժումին* : *Սակայն կրկին խաբուեցաւ* : *Ինչպէս անցեալ տարի փետրուար* 22*ին նոյն էր*, *այս անգամ ալ առաջին օրը* : *յաջողութիւններ արձանագրեց*, *գրաւելով Անգարայի ձայնասփիւռի կեդ* – *րոնը* : *Սակայն Խամէր չուտով մարեց չարժումը եւ ձերբակալեց բոլոր մասնա* – *կիցները* :

Այս անգամ դժուար թէ Այտէմիր կա – *րենայ փրկել գլուխը* :

Մեծագին տակաւին մեծ հմայք կը վա – *յել բանակին մէջ*, *որուն վերին հրամա* – *նատարները*, *սկսեալ զօրավար Սունա* – *լէն*, *իր հաւատարմատարներն են եւ ո* – *րոնց հետ չարունակ չփման մէջ է* : *Հա* – *մոզուած իր յաջողագեալ տարիքին*, *փա* – *շան չարունակ կը ճամբորդէ Անգարայէն Իզմիր*, *Էրզրում*, *Պոլիս ու Գոնիա*, *միշտ կապ պահելով զօրաբանակներու հրամանատարներուն հետ* :

Զօր· Կիւրսէլի եւ Սէզ· Միհանականու – *թեան նախկին գլեպիոխութիւնը անան* – *ցուցած է* : *Բանակին մէջ դժգոհու* – *թիւնը չէ դադրած* : *Դժգոհ են ժողովուր* – *դի բոլոր դասակարգերն ալ*, — *առեւ* – *տրական*, *գիւղացի եւ բանուոր* : *Զորս տարիէն ուղ Հարիւր հազար անգործներ դէպ եւ հա՞ց կը պահանջեն* :

Ստեղծած է մահուղի ազատութիւնը : *Ստեղծած են ժողովրդավարական սկըզ* – *բունքները* : *Պաշարման վիճակ է յայ* – *տարարուած գլխաւոր քաղաքներու մէջ* :

Մինչեւ երբ պիտի կրնայ դիմանալ ծեր ազուէսը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՀԻՒՐԵՐԸ

ՇՈՒԷՅՏԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՓԱՐԻՋ ԵԿԱՒ

Երեքշաբթի օր Փարիզ հասաւ Շուէյտի կիւսթաւ Զ· Թագաւորը եւ կինը որ Թանկապին դործակից մըն է, *Թագաւո* – *րին ասպարէզին մէջ* :

Օդակի օդակայանը զիրենք դիմաւորե – *ցին նախագահ տը Կոլ*, *Արտաքին նա* – *խարար՝ Քուվ տը Միւրվիլ*, *բանակներու նախարար՝ Մեսմէր եւ Շուէյտի դեսպա* – *նը* : *Թագաւորը եւ Թագուհին Արտաքին Նախարարութիւն պիտի բնակին իրենց այցելութեան ժամանակ* : *Նոյն օրը տեղի կ'ունենան աւանդական հանդիսութիւն* – *ները*, *այցելութիւնները*, *խօսակցութիւն* – *ները եւ հիւրասիրութիւնները* :

×

Շուէյտ 449 *հազար* 682 *քառակուսի քի* – *լոմեթր տարածութիւն ունեցող երկիր մըն է*, *որու բնակչութեան թիւն է՝* 7 *միլիոն* 300 *հազար*, *այլ խօսքով* 16,7 *բնակիչ*, *իւրաքանչիւր քառակուսի քի* – *լոմեթրի համար* : *Մայրաքաղաքը՝ ըՍ* – *թոքհոլմ ունի* 806·400 *բնակիչ* : *Եւրոպա* – *յի երկու մեծագոյն լիճերը Շուէյտ կը դտնուին*, *ասոնք են*.— *Վենեռն եւ Վե* – *թեռն*, 5546 *եւ* 1899 *քառակուսի քիլո* – *մեթր*, *մինչ Լեմանի լիճը*, *օրինակի հա* – *մար* 580 *քառակուսի քիլոմեթր է միայն* :

Շուէյտ մասնաւորաբար անտառներու երկիր մըն է (*հողամասին հարիւրին* 50*ը*), *աչխարհի երրորդ երկիրն է թուղ* – *թի համր արտադրող* :

Հանքային մեծ հարստութիւնն է քի – *րունայի երկաթը* :

Լուիզ Թագուհին, *Թոռան դաւակն է Անգլիոյ Վիքթորիա Թագուհիին* : *Ծնած է* 1889*ին* : *Երիտասարդութիւնը անցուցած է Մալթա*, *հայրը բրիտանական ծովային ուժի ծովակալ էր* : *Երբ Անգլիա վերա* – *դարձած են*, *Լէյտի Լուիզ կարմիր Խա* – *չին նուիրուած է իբրեւ զինուորական հիւանդապահուհի* : 1923 *Նոյեմբեր* 3*ին ամուսնացած է եւ այս ամուսնութիւնը ծառայած է զարդացնելու իր մէջ ար* – *ուեստներու հանդէպ իր սէրը* :

×

Շուէյտի Թագաւորն ու Թագուհին փա – *րիզէն պիտի մեկնին Ուրբաթ*, *բայց ըՍ* – *թոքհոլմ վերադառնալէ առաջ Փօ պիտի այցելեն* :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

*Ա*ԹԻՆՔԻ *մէջ մեռաւ ձախ երեսփոխան՝ Լամպրաքիս մեծ յուզում յառաջ բերելով երկրին մէջ* : *Արդարեւ ձախ կայ որ Լամպրաքիսի մահը ցոյցերու եւ միջա* – *դէպերու տեղի տայ*, *ծանօթ է որ ձախ երեսփոխանը ծանրօրէն վիրաւորուած էր Մայիս* 22*ին*, *Սելանիկի մէջ կատարուած մահափորձին ընթացքին ժողովէ մը ետք դոր կազմակերպած էր «Հիւլէական Ապա* – *զինման եւ Խաղաղութեան Լիկան»* :

*Պ*ԻՅՐՈՒԹ *հասած լուրերու համա* – *ձայն*, *Իրաք ի մօտոյ զինուորական խոր* – *հրդանչական ուժ մը պիտի զրկէ Սու* – *րիա* : *Այս լուրը կը յաչորդէ ուրիչ*

ԽՐՈՒՇՉԵԻ

ԿՐՆԱՅ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐ ԸՆԵԼ

Խորհ· Միութենէն Պոն վերադարձած է Քրուսիի կցորդը՝ Պայց եւ անմիջապէս ընդունուած արտաքին նախարարութեան քարտուղարին կողմէ :

Պայց երկու տեսակցութիւն ունեցած է Խրուչչեւի հետ, *իւրաքանչիւրը* 2 *ժամ տեւած է* : *Այս առթիւ Գերմանացին ման* – *րամասն տեղեկագիր մը տուած է* : *Ըստ իրեն խորհրդային վարչապետը չատ կը հետաքրքրուի առեւտրական յարաբերու* – *թիւններով ոչ միայն Դաշնակցային հան* – *րապետութեան եւ Խորհ· Միութեան մի* – *ջեւ այլեւ կը յուսայ որ արեւմուտքը քա* – *նի մը միլիառ մարքի արժողութեամբ ապրանք պիտի հայթայթէ*, *հինդ տար* – *ուան վարկով եւ քիչ չահաբաժինով* : *Խրուչչեւ չչատած է*, *հրապուրիչ դար* – *ձնելու համար իր առաջարկը որ Արեւել* – *եան Գերմանիան կ'օդտուի այդ կացու* – *թենէն որովհետեւ այդ ապրանքները կ'օժանդակեն բարձրացնելու ժողովրդա* – *վար Գերմանիոյ բնակիչներուն ապրուս* – *տի մակարդակը* : *Այս ձեւով*, *երկու խո* – *սակիցները հասած են Պերլինի մասին խօսելու* : *Խրուչչեւ տրամադրութիւն յայտնած է դիջումներ ընելու այդ կէտին վրայ եթէ Արեւմուտքը ընդունի իր ա* – *ռաջարկը* : *Ապրանքներու աւելի լայն փո* – *խանակութիւններ՝ քաղաքական դիջում* – *ներու փոխարէն Պերլինի մէջ*, *այս է իր կարճ ձեւին մէջ*, *Խրուչչեւի առաջարկը* :

Խրուչչեւ հասկցուցած է նաեւ թէ տնտե – *սագաղաքական որեւէ առաջարկ կրնայ վերին ժողովի մը նիւթ դառնալ*, *Արե* – *ւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ* : *Այս է Պայցի տպաւորութիւնը* :

Խրուչչեւի առաջարկը կը հասնի այն – *պիսի պահու մը երբ վերման ճար* – *տարարութեան մարդիկ կը փափաքին որ Խորհ· Միութեան եւ Գերմանիոյ միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները զար* – *դանան եւ յոյս ունին թէ Իհրարա եւ Շոէօտէռ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն ի մօտոյ այս ուղղութեամբ* :

Հաւանական չէ թուիր սակայն թէ ա – *րեւմուտք տրամադիր ըլլայ վճռաժողո* – *վի մը եթէ Խորհ· Միութիւնը չյայտնէ թէ կարելիութիւն կայ համաձայնու* – *թեան մը յանգելու ոչ միայն Պերլինի հարցին չուրջ այլեւ զերմանական հար* – *ցին եւ հիւլէական փորձերու դադրեց* – *ման* :

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԸ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ ԿԸՆԴՈՒՆԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Միացեալ Նահանգներու հիւլէական ու – *ժի յանձնախումբի առենապետը Տոքթ*· *կլեն Թ· Զիպոր եւ իր ուրիչ պիտական*– *ներ անցած կիրակի օր Մոսկուա հասան Նախագահ Քենըտիի անձնական ինքնա* – *մուղ օդանաւով*, *որ նոր մրցանիչ հաս* – *տատեց*, *վեց ժամ* 49 *վայրկեանէն*, *Ռու* – *չինկըընէն Օսլօ* (*Նորվեկիա*) *հասնելով* :

Ամերիկայի պիտանականները քննեցին Խ· *Միութեան հիւլէական հաստատութիւն* – *ները*, *Ամերիկայի եւ Խորհ· Միութեան միջեւ*, *պիտական փոխանակութենանց նոր համաձայնութիւն մը ստորագրելու նը* – *պատակով* :

Մոսկուայի օդակայանին մէջ, *Ամերի* – *կացի պիտանականները ընդունեցաւ Խորհ· Միութեան հիւլէական ուժի պետական յանձնախումբի առենապետը՝ Պ· Անդրա* – *նիկ Պետրոսեանց* :

« *Նիւ Եորք Թայմս*»*ի Մոսկուայի թղթա* – *կիցը այս առթիւ կը գրէ* .— *Պ· Անդ* – *րանիկ Պետրոսեանց*, *զուարթ Հայ մը*, *այցելուներուն յայտարարեց* .— *Զեզի ցոյց տալ կ'ուզենք աւելին*, *քան ինչ որ կը փափաքիք տեսնել* » :

Քանի մը օր եառ ստորագրուեցաւ Համաձայնագիրը Մ· Նահանգներու եւ Խորհրդ· Միութեան միջեւ որու անունով՝ ստորագրեց Պետրոսեանց :

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — կեդրոնավայր Գիւն

Ֆրանսա՝ 15 Ֆր·

— *Առաւել առաքումի ծախքը* —

« ՅԱՌԱՋ »

նախաբերը՝ Շաբաթուս երեսադիմ հա – *սաւ* 24 *ժամ յապաղումով* : *Ոչ մէկ ցոյց տեղի ունեցաւ* : *Ծանօթ է որ Հրեաներու մէկ մասը դէմ էր զերման նախկին նախարարին այցելութեան* :

*Լ*ՈՆՏՈՆԻ *համայնավար օրաթերթ* « *Տէյլի Ուորքըրի* » *խմբագրատան մէջ ռումբ մը պայթած է առջի օր* :

*Հ*ԱԻԱՆԱՅԷՆ *Խորհ· Միութիւն վերա* – *դարձած են* 320 *խորհրդային թեմնի* – *սիէններ*, *զիւղատնտեսութեան եւ ճար* – *տարարուեստի* : *Երկու ամիսէ ի վեր*, *առաջին մեկնումն է* :

*Փ*ԵՔԻՆԻ *կառավարութիւնը կը պնդէ որ հնդիկ բոլոր զերիները ազատ ար* – *ձակուած են* :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԵՐԸ
ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ՄԷՋ

Բ.

ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ նախնական հիմնարկութեան թուականը որոշ կերպով ճշդել կարելի չէ, սրճանա – դրութեանց չգոյութենէն եւ կամ յաճախադէպ հրդեհներու հետեւանքով անոնց փճանալէն, միայն Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ գտնուած յիշատակարան – տետրակէ մը որ կը կրէ 1843 ՒՄՂԲ. Ապրիլ ԻԱ. թուականը եւ Բեթալի Աւագ – դերէց անուանի Տ. Գրիգոր քհնյ. Ադէմեանի կողմէ գրի առնուած է, կը տեղեկանանք թէ եկեղեցւոյ դեռինը 921 թըքական թուականը (1503) կրող «Իւչ Խոքան» անուն ձեռագիր կայսերակնիք մուրհակի մը համաձայն ծախու առնուած է : Այս դեռնին վաճառողներն են փափա Եօրկի Բեթրոյեան, փափա Դա – նիէլ Ռիզոյեան, եւ Ռալի Սիմոյեան, Եօրկաքի Կոստանդեան, Բէթրօ Եանոյեան իշխանները, իսկ գնողներն են Տ. Աճէատուր Նիկողայոսեան քահանան, Տ. Սիմաւոն Յոհաննեան, Տ. Անդրէաս Պօ – դոսեան, Տ. Սահակ Մինասեան քահանները եւ Գրիգոր Աւետիկեան, Ղուկաս Բարսեղեան, Ալիքսան Թամարեան, Յակոբ Մինասեան, Պետրոս Յակորեան իշխանները (Յիշատակարան – տետրակին մէջ նշանակուած «Եան, մասնիկով վերջաւորեալ այս անուննները հօր անուններ են ինչպէս կ'երեւի հէօճէթին մէջ, որ ցարդ թիթեղեայ յատուկ տուփի մը մէջ պահուած կը մնայ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ: Իսկ հասկնալի է թէ հին առեններ, մեր մէջ «իշխան» կը կոչուէին ընդհանրապէս այն անձերը որոնց կը յանձնուէր ազգային գործերը վարելու պաշտօնը :

Այդ հէօճէթը (ապահովագիր) կը կրէ 921 թուականը որ կը հաւասարի Քրիս. 1503 թուականին եւ կը նշանակէ թէ այդ հողին վրայ գտնուած եկեղեցին որ կը պարունակէ վերնայարկի երեք եւ ստորնայարկի երկու սենեակներ ապակեւոր երեք խորան եւ ունի մէկ կողմէ չորս պատուհան եւ միւս կողմէ երկու պատուհան եւ դուռ, եւ ջրհոր ու արտաքնոց եւ բակ, վերոգրեալ գնող անձերուն սեփականութիւնը չէ, այլ կը վերաբերի հայ ազգին եւ իբր աւանդ իրենց փոխանցուած է: Ուրեմն ծախու առնուած առեն այդ գեռնոյն վրայ չէնք մը գոյութիւն ունեցած պէտք է ըլլայ որ վերոգրեալ ապահովագիրը եկեղեցի կ'անուանէ զայն, մինչդեռ յիշատակարան գրքոյկը միայն գեռին կը նշանակէ :

Շուրջ տասը տարի այս գեռնոյն վրայ Ս. պատարագ կը մատուցուի հանդերձ վայելչագեղ ժամակարգութեամբ ի հոտ անուշիկ : Եւ յետոյ աստուածահաճոյ այս պաշտամունքը կը խափանուի Ղալաթիոյ քահանաներուն եւ իշխաններուն կողմէ :

Պաշտամունքի այս տասը տարուան չրջանին ինչ թուականներու զուգադիպելը անյայտ կը մնայ դժբախտաբար :

Յիշատակարան – տետրակը չի նշանակեր այդ պարագան եւ անչուշտ այդ չըրջանին, գործածուած սրբազան անօթներ – րը, պատկերներն ու արձանագրութիւն – ները 1810ի եւ անկէ առաջ պատահած հրդեհներուն փճացած ըլլալով ոչ մէկ արձանագրութիւն կամ յիշատակութիւն կարելի եղած է գտնել այդ մասին :

Երկար առեն յետոյ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ միւթէվէլլի Գրիգոր Ամիրա Զիրապեան գործակատարութեամբ ուրիշ ապրանքներու ուրիչ կարեւոր ձեռագրերու հետ կը գտնէ վերոյիշեալ հէօճէթը եւ գրեթէ դարձեալ դնելով այս ընդարձակ տեղը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, անոր վրայ կը չինէ առաջին անգամ մանկանց վարժարան Ս. Էջմիածին ա – նուն եւ յետոյ կայսերական հրովարտակով մը կը վերածէ եկեղեցիի, որուն օ – ծումը կը կատարէ Թրակիոյ առաջնորդ Տ. Ալիքսան Արք.: 1801ին, Տէրկոսաէի ոտնին օրը յանուն Ամենասուրբ Երրորդութեան: Ս. Երրորդութիւն անունը հաղուագիւտ անուն մըն է հայ եկեղեցիներու համար, կ'ենթադրուի որ Բերայի մէջ արդէն գոյութիւն ունեցող լատինական Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին ա – նունով յորջորջուած է այս եկեղեցին, ինչպէս Յոյներուն եւ հայ հոմէականաց նոյնանուն եկեղեցիները: Յիշատակարան դրքոյկին կը տեղեկանանք դարձեալ որ Պրուսայի առաջնորդ Տ. Պօղոս Արք.ի խորհուրդով եկեղեցւոյն գեռինը ընդարձակուած է յարակից գեռինները ծախու առնուելով (հինգ հազար կանդուն) :

Ս. Երրորդութեան օծումը կատարուած է Համբարձման ոտնէն ինը օր վերջ Մայիս 31ին եւ ինը օր վերջն ալ 1807 Յունին 9ին, առաջին անգամ Ս. պատարագ մատուցուած է :

1814ին եւ աւելի վերջն ալ ձեռնարկ – ներ կ'ըլլան այս կիսաւեր եկեղեցւոյն վերաշինութեանը համար: Բայց անյաջող կը մնան :

Արդի փառահեղ Ս. եկեղեցւոյն հիմնարկութիւնը տեղի ունեցաւ 1836 Յունին 7ին, Աղաւնի Սահեփանոս Պաորիքրքէն օրով: Այս հոյակապ եկեղեցիին ճարտարապետներն են կարապետ Ամիրա Պալեան, Յովհաննէս Ամիրա եւ Համամճիպաշի Մինաս աղա: Շինութիւնը կ'ամբողջանայ 18ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի Գիւտ Իշխանաց ոտնին կը կատարուի մեծահանդէս օծման եւ օրհնութեան Ս. եկեղեցւոյն Տ. Ստեփանոս Արք. Պաորիքրքեան դրքոյկը միայն գեռին կը նշանակէ :

Շուրջ տասը տարի այս գեռնոյն վրայ Ս. պատարագ կը մատուցուի հանդերձ վայելչագեղ ժամակարգութեամբ ի հոտ անուշիկ : Եւ յետոյ աստուածահաճոյ այս պաշտամունքը կը խափանուի Ղալաթիոյ քահանաներուն եւ իշխաններուն կողմէ :

Պաշտամունքի այս տասը տարուան չրջանին ինչ թուականներու զուգադիպելը անյայտ կը մնայ դժբախտաբար :

Յիշատակարան – տետրակը չի նշանակեր այդ պարագան եւ անչուշտ այդ չըրջանին, գործածուած սրբազան անօթներ – րը, պատկերներն ու արձանագրութիւն – ները 1810ի եւ անկէ առաջ պատահած հրդեհներուն փճացած ըլլալով ոչ մէկ արձանագրութիւն կամ յիշատակութիւն կարելի եղած է գտնել այդ մասին :

Երկար առեն յետոյ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ միւթէվէլլի Գրիգոր Ամիրա Զիրապեան գործակատարութեամբ ուրիշ ապրանքներու ուրիչ կարեւոր ձեռագրերու հետ կը գտնէ վերոյիշեալ հէօճէթը եւ գրեթէ դարձեալ դնելով այս ընդարձակ տեղը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, անոր վրայ կը չինէ առաջին անգամ մանկանց վարժարան Ս. Էջմիածին ա – նուն եւ յետոյ կայսերական հրովարտակով մը կը վերածէ եկեղեցիի, որուն օ – ծումը կը կատարէ Թրակիոյ առաջնորդ Տ. Ալիքսան Արք.: 1801ին, Տէրկոսաէի ոտնին օրը յանուն Ամենասուրբ Երրորդութեան: Ս. Երրորդութիւն անունը հաղուագիւտ անուն մըն է հայ եկեղեցիներու համար, կ'ենթադրուի որ Բերայի մէջ արդէն գոյութիւն ունեցող լատինական Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին անունով յորջորջուած է այս եկեղեցին, ինչպէս Յոյներուն եւ հայ հոմէականաց նոյնանուն եկեղեցիները: Յիշատակարան դրքոյկին կը տեղեկանանք դարձեալ որ Պրուսայի առաջնորդ Տ. Պօղոս Արք.ի խորհուրդով եկեղեցւոյն գեռինը ընդարձակուած է յարակից գեռինները ծախու առնուելով (հինգ հազար կանդուն) :

Ս. Երրորդութեան օծումը կատարուած է Համբարձման ոտնէն ինը օր վերջ Մայիս 31ին եւ ինը օր վերջն ալ 1807 Յունին 9ին, առաջին անգամ Ս. պատարագ մատուցուած է :

1814ին եւ աւելի վերջն ալ ձեռնարկներ կ'ըլլան այս կիսաւեր եկեղեցւոյն վերաշինութեանը համար: Բայց անյաջող կը մնան :

Արդի փառահեղ Ս. եկեղեցւոյն հիմնարկութիւնը տեղի ունեցաւ 1836 Յունին 7ին, Աղաւնի Սահեփանոս Պաորիքրքեան օրով: Այս հոյակապ եկեղեցիին ճարտարապետներն են կարապետ Ամիրա Պալեան, Յովհաննէս Ամիրա եւ Համամճիպաշի Մինաս աղա: Շինութիւնը կ'ամբողջանայ 18ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի Գիւտ Իշխանաց ոտնին կը կատարուի մեծահանդէս օծման եւ օրհնութեան Ս. եկեղեցւոյն Տ. Ստեփանոս Արք. Պաորիքրքեան

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ»

Հայ լրագրական վաստակին, անտարակոյս, իրենց նպաստը բերին օրը օրին դրուած «Տոմսերը»: Լրագրական այս սեռը, Երուանդ Օտեանի գրչին տակ, պարբերաբար, գրական չարաղրութեան եւ ոճի արժանիքներ ալ ստացաւ: Այս հաստատումը, կը մղէ երկրորդ, բայց նոյնքան կարեւոր հաստատում մը եւս բերելու.— Հայ լրագրութեան վերջին չիւնամեակին՝ Եւրոպացի — Թիրայր Մի – սաքեան — հանդիսացաւ ամէնէն յատկանշական եւ ինքնատիպ տոմսագիրն – րէն մէկը :

Օրաթերթի մը պարտադրած առօրեայ հեւքով գրուած հատ ու կենտ, մանր ու մեծ, լուսաւոր ու մութ հարցեր, տագնապներ, ցաւեր եւ ուրախութիւններ սիւնակի մը սահմաններուն մէջ պատկերելը ամէն գրչի գործ չէ: Շատեր փոր – ձած, չատ քիչեր յաջողած են: Եւրո – պացի այս վերջիններէն է: Արդարեւ, « Հայրենիք » օրաթերթի խմբագրական – ներու կողքին, ամէնէն կենսունակ, փընտռուած ու հաճոյքով կարդացուած սիւնակները, իր Տոմսերը եղան :

Ասիկա ճոխացում մըն է հայ լրագրութեան եւ վաստակ մը՝ Եւրոպացիի համար :

Այսօր, «Յառաջ» մատենաշարի հրատարակութեամբ՝ Եւրոպացիի «Բուռ մը տոմս» հատորը — 180 տոմս, 382 էջ — հեղինակին գրած երեք հազար տոմսերէն կատարուած քաղհան մըն է :

Եւրոպացի 1951էն մինչեւ 1960, երբ կ'աշխատակցէր «Հայրենիք»ի, ստանձնած էր իր Տոմսերով չօշափել մեր կեանքին եւ իրականութեան վերաբերող գրեթէ բոլոր հարցերը՝ կրօնականէն աղգային, տնտեսականէն առտնին, առաջնորդա – րանէն մինչեւ փողոց :

Սփիւռքի մեր բեկորներուն առօրեայ մտահոգութիւնները, մտասեւեռումնե – րը, յոյզերը, ապրումները, ցաւերը ու մանաւանդ մեր վարք ու բարքը, գրէի սլացիք այլ տպաւորիչ դիծերով, վառ եւ

քի կողմէ : Եկեղեցին նուիրուած ըլլալով Ամենասուրբ Երրորդութեան, աւագ խորանին երկու քովերը փոքր խորաններ – րէն աջակողմեանը Քրիստոսի Պայծառակերպութիւնը ձախակողմեանը Ս. Աստուածածնայ վերափոխումը կը ներկայացնեն :

Դասին աջակողմը կը բացուի Սուրբ Ծննդեան մատուռը ուր կը գտնուի Մկրտութեան Ս. Աւազանը եւ ասոր դէմ Ս. Աստուածածնայ նուիրուած փոքրիկ սիրուն խորանը, իսկ ձախակողմը կը գտնուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մատուռը :

իրապաշտ գոյներով ներկայացուած իր կողմէ :

Ծիծաղ կամ լաց — երբեմն երկուքն ալ միասին — առթող Տոմսերու այս չարքընդհանրական պատկերացումը կատարեց մեր առօրեայ կեանքին, մեր իրականութեան, որ հեռուէն կամ մօտէն, տեսնելի կարմիր թելի մը պէս կը մնայ ներ, ահա՛ կէս դարէ ի վեր :

Զարմանալի կերպով դիտելու եւ արտայայտելու պարզաբանելու չնորհքը ունցած է Եւրոպացի : Տեսած ու ներկայացուցած է՝ մեր կեանքին առուերտ կամ լուսաւոր կողմերը, իրենց յատկին մանրամասնութիւններով : Սրատես աչքով դիտած եւ ըստ այնմ ալ ներկայացուցած է՝ ուծացումի ցաւոտ երեւոյթը, ապրելու տենչով ներկայացուցած ծերերուն տագնապները, հաստատութիւններու հօրանական սեփականութիւն նկատող մը մարդոց հիւանդագին հոգեբանութիւնը, արժեմ – չարժեմ մարդոց ճղճիմ վէճերը, լրվանդէն դասակարգի մը արատաւոր տրամաբանութիւնը եւ դէ'ռ, հայ հասարակական կեանքին հետ առերես ունեցող «մանրուքները»:

Վարպետ է, յատկապէս, հոգեբանութիւններ եւ մտայնութիւններ պատկերելու գործին մէջ: Այս պարագան կրնայ արժէք մը կը ներկայացնէ իր վաստակին մէջ: Քիչեր կը յաջողին գրել ու ներկայացնել լաւ կամ դէշ երեւոյթ մը, տիպարի մը դէմքով, անոր մտքերուն արտայայտութեամբ :

Երկրորդ արժանիքը՝ իր լեզուն է, որ հարուստ է : Ժողովրդական, առասպելաբան : Ամէն գաւառ, ու առ՛ղ, տիմ, ամէն պազուխ, իր ինքնատիպ լեզուն ստեղծած է, իր ինքնատիպ հոգեբանութեան կողքին: Եւ, Եւրոպացի, գիտցեր է խօսեցնել ու իրենց խօսակցական լեզուով ներկայացնել չրջանէ չրջան տարածուող, բայց ամէն չրջանի մէջ իրենց գոյնը, չեշտը, ոճը, եթէ ա'յլ դարակութիւնը ստացած հոգեբանութիւնները :

Անչուշտ, Տոմսերու սեռը թոյլ տուած է իրեն քիչ մը ազատ չարժիլ: Ջոպիկը մօտ՝ քիչ մը այլանդակել արդէն այլադարձ այս կամ այն հոգեվիճակները ներկայացուցիչները: Միւս կողմէ, նեղելու տարբ ալ կուտայ իրեն իր մտքերը: Անչուշտ, չափազանցուած ծիծաղի կամ արցունքի վերածելու ալ : Ան – սուհանդերձ, երեւակայածին չեն իր ներկայացուցած տիպարները: Եւ ա'յն մտացածին՝ անոնց հոգեբանութիւնները

Իրապաշտը միայն այն չէ, որ իրերը նուիրելու բացառաբար չոր ու ցամաք գոյներով կը ներկայացնէ : Այլ նաեւ այն՝ որ իր ներկայացուցած փաստերը — եղեր է տիպար կամ երեւոյթ — իրենց գեղարուեստական ընդհանրացումներով հանդերձ, կը մատուցանէ իրականութեան: Իսկ համաստով Եւրոպացիի տիպարները, չեն իսկ իրենց չափազանցեալ

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Սանթի Փէմփա եւ Ճիօրճիօ վայտեայ ճողերով պէտք է խցեն սենեակներուն պատուհանները, անոնց վերին մասերուն վրայ միայն անկարեւոր բացուածք մը ձգելով լոյսին համար: Գիշեր թէ ցերեկ յարկաբաժինին դուռը պէտք է փակ մնայ: Փոքրիկ գնդակէ մը սպասուորները պէտք է տան երկու բանտարկեալ կինե – րուն օրուան ուտելիքը : Ուրիչ ոչ ոք, բացի երկու ծառաներէն, ոչ մէկ սպա – սուէն, իրաւունք պիտի չունենայ յարաբերութեան մէջ մտնելու արգելափակ – ուած երկու կիներուն հետ :

Ինչո՞ւ այս բոլոր խստութիւնները ...

Անոր համար որ, Ֆրանչեսքօ կը կասկածի թէ իր բացակայութեան կինն ու աղջիկը կրնան յարաբերութեան մէջ մտնել Ճիաքօմոյի եւ Պէրնարտինոյի հետ, որոնք, միշտ իրենց մօրեղբօր Զեպարէլլի խորհուրդով եւ ցուցմունքներով, Հռոմի մէջ կը չարունակեն իրենց գործունէու – թիւնը, արդարութենէն պահանջելով որ վերջ դրուի իրենց հօր՝ Ֆրանչեսքօ Զենչիի գործած անիրաւութիւններուն :

Այսպէս, երկու կիները զրկէ դնատնի մը մէջ ըլլալու դրութեան մէջ կը դանուին: Անոնք չեն կրնար նոյնիսկ վայելել դղեակը չրջապատող զմայլելի բնութեան հոյակապ համայնապատկերը : Իրենց արգիլուած է նաեւ վայելել դղեակին կառավարիչին, անոր կնոջ եւ աղջկան հետ ունեցած իրենց երբեմնի խոսակցութիւններուն գոյզն սփոփանք մը առթող հաճոյքը ...

Մոնարճ ու հնդաղնդ նկարագրի տէր Լուքրեցիան չուտով կը համակերպի իր կալանաւորի նոր դրութեան հետ: Պէաթրիչէ, ընդհակառակն, կ'ընդվզի ...

Օր մը, երբ Սանթի Փէմփա օրուան կերակուրը կը բերէ եւ յարկաբաժինէն ներս մտնելով կ'ուզէ կրակարանին մէջ դնել փայտի կոճղեր, Պէաթրիչէ յանկարծա – կան ոստումով մը սենեակէն դուրս խոյանալով դուռը կը գոցէ, իր կարգին արգելափակելով ծերունի սպասաւորը : Փոքրիկ գնդակէն խօսքը ուղղելով Փէմփային, Պէաթրիչէ կը գոչէ .

— Հիմա դուն կեցիր հոդ արգելափակուած ...

Սեղմ Փէմփան ի դուր կը պաղատի, կը թախանձէ : Զենչիներու հրաբորբոք արիւնը կ'եռեւեփի Պէաթրիչէի երակներուն մէջ, եւ ծերունի սենեկապանը հա – մոզում կը գոյացնէ թէ երիտասարդ աղջկան հետ ունեցած իրենց երբեմնի խոսակցութիւններուն գոյզն սփոփանք մը առթող հաճոյքը ...

Մոնարճ ու հնդաղնդ նկարագրի տէր Լուքրեցիան չուտով կը համակերպի իր կալանաւորի նոր դրութեան հետ: Պէաթրիչէ, ընդհակառակն, կ'ընդվզի ...

Օր մը, երբ Սանթի Փէմփա օրուան կերակուրը կը բերէ եւ յարկաբաժինէն ներս մտնելով կ'ուզէ կրակարանին մէջ դնել փայտի կոճղեր, Պէաթրիչէ յանկարծական

ԿԵՍՏԵԳ
ՊՕՏԱՕՕ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՎԱՏԻ ՆԿԱ ՅՈՒՐ

ծամրեկ, կառլեն ալ ան մը ինձի ձիերէ։

— Պատրաստեցէք ձեր ձիերը, յաջող ճամբորդութիւն մը ունենանք։

Ամէնքն ալ ելան ձիերուն վրայ։ Ես ալ ելայ իմ ձիուս վրայ։ Ամէնքս ալ ձիերու վրայ, ես ալ ձիուս վրայ, ինչպէս մէկ ամբոխ ազգայիններ, որոնք կ՚երթան Տարսոն ուխտի, ինչպէս կ՚ըսէին։ Ես ալ ուխտի կ՚երթայի, բայց ուրիշ տեսակ ուխտի մը։ Ես կ՚երթայի Տարսոն, որպէսզի ինձ ծանօթացնեմ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորներուն հետ, որոնք ինձ ղրկուած էին Ազգային Ժողովէն, որպէսզի ես ալ ներկայ ըլլամ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորներուն ընդունելութեան, որ պիտի տրուէր Տարսոնի մէջ։

Ճամբան ամէն կողմ ուրախութիւն կար։ Ամէն կողմ ժողովուրդը կը հաւաքուէր, որպէսզի տեսնէ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորները, որոնք կ՚անցնէին։ Ամէն կողմ կը պատրաստէին ընդունելութիւններ։ Ամէն կողմ կը պատրաստէին ճաշեր։ Ամէն կողմ կը պատրաստէին պարահանդէսներ։ Ամէն կողմ կը պատրաստէին ուրախութիւններ։

Ես ալ ուրախ էի, որ կ՚երթայի Տարսոն, որպէսզի ինձ ծանօթացնեմ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորներուն հետ։

Ես ալ ուրախ էի, որ կ՚երթայի Տարսոն, որպէսզի ինձ ծանօթացնեմ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորներուն հետ։

Ես ալ ուրախ էի, որ կ՚երթայի Տարսոն, որպէսզի ինձ ծանօթացնեմ Ֆրանսական Ազգային Ժողովի պատգամաւորներուն հետ։

— Ես ալ ուրախ եմ, որ կ՚երթանք

Պ. Եդուարդ Գարագաշ (Մարսէյլ, 5 Բիւ տ'Էքս), Օր. Նուարդ Գարագաշ (Ռուսիա), Այրի Տիկ. Մարի Գարագաշեան, զաւակներ եւ թոռներ (Թիֆլիզ), Տէր եւ Տիկին Շաւարշ Գարագաշեան (Երեւան), Տոքթ. Արա Գարագաշեան (Խարքով), Տէր եւ Տիկին Վահրամ Գարագաշեան (Լենինկրատ), Օր. Հռիփ. Գարագաշեան (Փարիզ), Տիկին Էմմա Գարագաշեան (Կիպրոս), Տէր եւ Տիկին Մասիս Գարագաշեան (Լոնտոն), Օր. Արեւալոյս Բաղրամեան (Թեհրան), Տէր եւ Տիկին Սիսակ Ադամեան եւ զաւակները Ատրինէ եւ Յակոբիկ, Այրի Տիկին Ծովինար Փաստրմաճեան (Ամերիկա), խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ մօր, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ԳԱՐԱԳԱՇԻ

(Ծնեալ Բաղրամեան Կարին 1892 թուին, Այրին՝ Մարսէյլէն ներդաղթած ազգայիններէն Պ. Փայլակ Գարագաշի) :

Մահը տեղի ունեցած է հեռաւոր Պառնաւուլ (Ալթայոկի վրայ) Ռուսաստանի քաղաքը, 22 Մայիս 1963ին :

Հ. Յ. Դ.

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, ընկեր Հիսայեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, որոշուած հաւաքավայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տունը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընկերական փողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օդափոխութեան կայանին համար Պելֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին առաջնորդ մը, առաջնորդուհիներ (մոնիթրիս եւ երկու աշխատաւորուհիներ :

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19: Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի «Երիտ. Ակումբը» կազմակերպած է բանախօսութիւն մը այս Հինգշաբթի: ժամը 21ին, Տըպիւսի – Փլէյէլ սրահին մէջ: 8 Բիւ Տառիւ (մեթրօ՝ Թեռն կամ Քուրսէլ) :

Կը բանախօսէ Պ. ՎԻՔԹՈՐ ԿԱՐՏՈՆ

Նիւթ ունենալով՝ 1915–1922ի շրջանի պատմական դէպքերը Հայոց վերաբերեալ :

Կը հրաւիրուի հայ երիտասարդութիւնը եւ հայ հասարակութիւնը :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը զեղարուեստ. բաժնին :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՏԵՐՄԱԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ

Ի յարգանս

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԻ

(Գրողներու վարչութեան նախկին նախագահ)

Ուղերձներ, գեղարուեստական բաժին

Այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին
ԼԻԼԱՅԻ ճաշարանը
24 Բիւ Սէն – Լազառ

Ճաշագին 12 Ֆրանք :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՀԱՅԵՑԻ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՖՈՆՏ

Բժիշկ Ռ. Տէր – Դաւթեան (իր մօր ընկ. Սաթենիկի յիշատակին) 500 Ֆր., Տիկին Ա. Սարգիսեան (ողբ. Հ. Սէրէն – կիւլեանի մահուան առթիւ) 30 Ֆրանք, Տիկին Ագնազարեան (իր սիրելի ամուսնոյն յիշատակին) 50, օդափոխութեան կայանին, Տէր եւ Տիկին Չիլինկիրեան օդափոխութեան կայանին 50 Ֆրանք :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն
Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

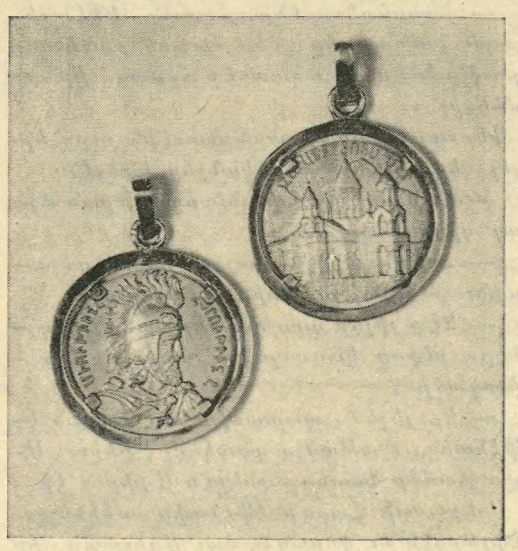

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ.
Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63
Expédition contre-remboursement

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Բիւ Վօլթէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասա նութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսիի պարախումբը եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երրեակը (հարմոնիքա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:

Կէս գիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Լեւոն Թիւֆէնքճեանէ (Պոսթըն) տասը տոլար, իր այցելութեան առթիւ :

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յետագային:

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոդեգալուստի տօնին առթիւ, Կիրակի 2 եւ Երկուշաբթի 3 Յունիս, տեղի պիտի ունենան ոտնագնդակի բարեկամական մրցումներ, Տէսինի թաղապետական մարզադաշտին մէջ :

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, մասնակցութեամբ Ալ – Ֆորվիլ, Վալանսի եւ Մարսէյլի Արծիւ միութիւններու :

ԿԻՐԱԿԻ առաւօտուն Ս. պատարագի առթիւ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն բոլոր մեզմէ առյաւէտ հեռացած յայտ եւ անյայտ մարզիկներու հոգւոյն :

ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ժամը 3ին եւ ժամը 5ին ոտնագնդակի չորս խումբերու միջեւ: Երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ առաւօտեան ժամը 2ը ընտանեկան մեծ պարահանդէս Տէսին քաղաքապետարանի սրահին մէջ, պարի ընդմիջումներուն տեղի պիտի ունենան հայկական մեներգներ:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին եւ 5ին մրցում երկու պարտուած եւ երկու յաղթական խումբերու միջեւ եւ սոյն մրցումներու յաղթականը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ մարզական խումբերու 1963ի ախոյեանը :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն Է

36, Avenue Charles de Gaulle — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի դիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խոռոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը : 32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73):

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը: Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ՄԱՅԻՍ — JEUDI 30 MAI 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9618 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — Nº 9618

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական, ազգագրական, ռազմական կամ գաղափարախօսական չափանիշներով կազմուած խմբակներու թելադրանքով կազմուած խմբակցութիւններէն վերջ աշխարհագրութիւնն ալ դեր մը կը խաղայ պետութեանց հաստատական գործակցութեան մէջ։

Այս տեսակէտէն ուշագրաւ երեւոյթ էր Ափրիկեան երեսուն պետութեանց տոլուխ ներուն վերադարձը ժողովը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ շաբաթ Եթովպիոյ մայրաքաղաքին մէջ։

Վերածնունդի շրջան մը կ'ապրի Ափրիկէն, որ երկար տարիներ աշխարհակալ պետութեանց տիրապետութեան էր ենթարկուած։

«Միացեալ Ափրիկէ» բացատրութիւնը դրական բացատրութիւն մը չէր տակաւին, այլ իրական երեւոյթ։

Դարերով խաւարի մէջ էին մնացած Ափրիկէի ներքին մասերը, ուր կոյս անտառներու մէջ կ'ապրէին վայրի գազաններ եւ սեւամորթ մարդիկ, կիսավայրենի վիճակի մէջ։

Մանաւանդ տասնեւիններորդ դարուն Եւրոպացիներուն կողմէ կատարուած հետախուզական աշխատանքներու շնորհիւ Եւրոպացիները ոտք դրին անտուն հարստութիւններով օժտուած հողամասերու վրայ։

Գաղթաիւրական դրութիւնը աշխատանքի պետութեանց ապահովեց մեծ շահեր։ Միւս կողմէ սակայն Ափրիկէի բնակիչներն ալ հետզհետէ քաղաքակրթութեան բարիքները վայելելով ի վեր ելան ոչ ազգային գիտակցութեան հասան։

Վերջին պատերազմէն ետք բազմաթիւ ցեղեր անկախութեան տիրացան։ Գրեթէ վերջ դատ գաղթաիւրութիւնը Ափրիկէի մէջ։

Ազատական Ֆրանսան առաջիններէն եղաւ, որ իր գաղութները ազատագրելու նախաձեռնութիւնն ստանձնեց։

Գրեթէ բոլոր գաղթավայրերն ալ նախընթացին կազմել անկախ պետութիւններ եւ բարեկամական կապեր հաստատել Ֆրանսայի հետ։

Այժմ հին ու նոր ազատագրուած ափրիկեան պետութիւնները կ'ուզեն սերտացնել իրենց փոխադարձ յարաբերութիւնները եւ միացեալ ճակատ կազմել՝ պաշտպանելու համար իրենց շահերը, եղբայրաբար, արտաքին աշխարհին կողմէ գալիք հաւանական վտանգներու դէմ։

Առիս Ապագայի ժողովին ներկայ երկիրներէն չատեր հազիւ հինգ տարիէ ի վեր անկախութեան տիրացած են։ Կան որ տնտեսական վիճակը ունին տակաւին, ինչպէս Մարոք եւ Մաւրիտանիա։

Ուրիշներ փորձեցին դաշնակցութիւն կազմել, սակայն ձախողեցան, ինչպէս Սենեգալ եւ Սուտան, որ պահ մը միացած էին Մալիի անուան տակ։ Զայիրոզ – Նոյնպէս կինէ – Ղանա – Մալի մնացեալ ուրիշներ։ Փայլուն վիճակ մը չունի նաեւ Քամերունեան խմբակցութիւնը (Կինէ, Մալի, Ղանա, Մարոք, Ափրերիա եւ Սաթոյ Հանրապետութիւն)։ Մոն – րովիայի խմբակցութիւնն ալ միացեալ ճակատ մը չի ներկայացներ տակաւին։ Մարոք, Թունուզ) վերջնապէս չեն կրցած կարգադրել իրենց վէճերը։

Այս պայմաններուն տակ դժուար էր ձեռ արդիւնքներ սպասել Առիս – Ապագայի մնջափրիկեան դերադրոյն ժողովէն։ Երբ օրուան ընթացքին, դեղեցիկ ճաշկերոյթ մը կը ճշդէ թէ երկու դեկտեմբեր, որ պիտի ծառայէ իբրեւ ուղեցոյց ապագայ գործունէութեան ու գործակցութեան։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ ԱԼԺԵՐԻԱ

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ ԱԼԺԷ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

Գահիրէի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ սուրիական պատս կուսակցութիւնը չեղած է իր յեղափոխական ճամբէն «իր հորիզոններու նեղմտութեան եւ անհատական գործունէութեան պատճառաւ»։ Յօսնակը աւելցուցած է թէ 1963 Մարտ ութի յեղափոխութեան նման մէկ չեղումը որու պատասխանատու են պատս կանները երեւան կը հանէ որ Միջին Արեւելքի մէջ տեղի ունեցած բազմաթիւ յեղափոխութիւնները չեղած են իրենց ճամբէն յետադիմական նպատակներու որս ըլլալով։ Այդ եղաւ ճակատագիրը 1958 Յուլիս 14ի իրաքեան յեղափոխութեան, 1958ի եգիպտասուրիական մութեան, Լիբանանեան ապստամբութեան եւ Յորդանանի ազգային իշխանութեան 1957ին»։

Գահիրէի ձայնասփիւռը կը քննադատէ «կուսակցական մտայնութիւնը» որ «կուսակցական նպատակներու համար չահագործած է ազգային պայքարները», իր եզրակացութեան մէջ, Գահիրէի ձայնասփիւռին խօսնակը յայտարարած է.— միասնական բոլոր գործունէութիւնները միշտ ժողովրդական զանգուածներու դործը եղած է։ Արաբ ժողովուրդը, որ կիտցաւ չտկել չեղումները որոնք երեւան եկան իր յեղափոխութիւններու որոշ շրջաններուն, պիտի պիանայ նաեւ մաքրագործել որեւէ նոր չեղում որ պինքը պիտի հեռացնէր գծուած ճամբէն»։

Ինչպէս նասը «կարճ կապեց» իր ալժերական ճամբորդութիւնը իրրեւ պատրուակ առնելով սպանուած Աբասքին նախարարին ազգային սուգը, այնպէս ալ Պէն Պելլա կարճ կապեց իր եգիպտական ճամբորդութիւնը։ Արդարեւ Ալժերիոյ վարչապետը Ալժէ վերադարձաւ նախատեսուած ժամանակէն առաջ Ազեք – ասնդրիա չայցելած։ Այս անդամ ոչ մէկ բացատրութիւն տրուեցաւ։ Հասարակաց զեկոյց մը կը ճշդէ թէ երկու զեկավարները իրենց վճռական կամքը յայտնած են չարունակելու պայքարը ապատրելու համար արաբական Պաղեստինը։ Մեկնած պահուն, Պէն Պելլա յայտարարութիւններու մենաշնորհ մը տուած է Ֆրանսական Մամուլի գործակալու – թեան թղթակցին, չէշտելով թէ Ֆրան – սայի հետ գործակցութիւնը խոտոր չի համեմատիր եգիպտոսի հետ յարաբերութիւններուն։ Ալժերիոյ պատերազմի վերջնանալէն ի վեր արդէն ոչ մէկ պատճառ կայ որ Ֆրանսա լաւագոյն յարաբերու – թիւններ չպահէ ափրիկեան եւ արաբական երկիրներու հետ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԻՆ վիճակը այլեւս ոչ մէկ յոյս կը ներշնչէ։ Բժիշկները առաջին անգամ ըլլալով յայտարարեցին թէ Ֆահանայա – պետը ստամոքսի խլիրդէ կը տառապի ուրիչ բացատրութիւն մը գործածելով սակայն հիւանդութիւնը բնորոշելու համար (հէք-եռոփլազի)։ Յովհաննէս Իգ.ի անխուսափելի վախճանը ինքնաբերաբար կը դադրեցնէ Տիեզերական ժողովը ո – րուն յաջորդ նիստը պիտի գումարուէր աշնան։ Նոր Պապը որու ընտրութիւնը կը կատարուի նախորդին վախճանումէն 15 օր ետք, պէտք է ինք նոր ժողովի մը հրաւէր կարդայ։ Այդ կախում ունի յաջորդ Պապին անձէն իսկ, վասնզի ներ Յովհաննէս Իգ. կողմնակիցներ ունի Ս. Ժողովէն ներս, ծանօթ է որ քիչ չէ նաեւ թիւը ընդդիմադիրներուն։ Նախապահ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԱՐՔԱՅ ՄԸ

Թափուր մնացած կամ թափուրութեան մատնուած արքայական գահերը այնքան բազմացած են այսօր, որ թագակիր արքայի մը այցելութիւնը մեծապոյն հետաքրքրութիւնը կը չարժէ ժողովուրդին, մինչեւ իսկ՝ ըստ կարգի եւ ըստ հանրապետական բնակդի տէր ժողովուրդի մը, որոնցմէ է Ֆրանսացին։

Երկու օրէ ի վեր, Ֆրանսական Հանրապետութեան պաշտօնական հիւրն է, Շահ – էնշահ Թագաւորը՝ Կուստաւ Զ. Ա. – տոլֆ։

Մեծահասակ, նրբակազմ, տակաւ յոդակոտոր, Շուէտիոյ Թագաւորը իր ութսունամեայ տարիքը չի մատներ։ Երբ իր տարեկան արքայական ճառը կ'ուղղէ ազգին, իր ձայնը զարմանալի կերպով առոյգ է եւ դեռատի. երբ իր քաղքենի կամ պաշտօնական հագուստն ու կապուտը մէկդի ձգած, ասուիէ պասք դգակով եւ օձիքը ծոլ ու լայն բացած չապիկով՝ ապատօրէն կը չրջի հնախուզական կամ բուսաբանական հետաքրքրութեամբ, իր քայլափոխը այնքան աչխոյժ է ու կայտառ, որ դեռ երիտասարդ մարդու տպաւորութիւնը կը թողու։

Թէեւ ունի Շուէտացիին, ի ծնէ քիչ մը բարձրացուած կողմը եւ ամէն բանէ առաջ ու վեր՝ ազնուատոհմ վերաբերումի մը նկատումը, այնուհանդերձ զգալի եւ տեսանելի է իր մէջ, հիւսիսային միտքպետներու առասպելական պարզութիւնը եւ մարդամօտիկութիւնը։ Սակայ կարելի է տեսնել դինքը, մինակ կամ Լուիզ Թագուհին հետ, քաղաքը շրջող ամբոխին մէջ կորսուած։ Անակնկալ հանդիպումէն պահ մը զարմացած իրեն նայող եւ բնազդաբար բարեւող անցորդին, վերջին ծայր բարեկրթութեամբ կը պատասխանէ ընդխարկը բարձրացնելով։

Իր հօրմէն դեռ աւելի, ան դիտցաւ յարմարիլ արդիական ընկերութեան պահանջներուն եւ դառնալ քաղաքացի – արքայ մը։ Առաջին շուէտացի վեհապետն է, որ հրաժարեցաւ Թագադրութեան հանդիսական պերճանքներէն. եւ ան ոչքան չելապէս կ'անձնաւորէ եւ պիտէ կատարել դերը վեհապետին, որ կ'իշխէ առանց տիրելու։ Երեսուն տարիէ ի վեր երկրին իշխանութեան տէր ընկերա – ժողովրդավար կուսակցութեան հետ, իր յարաբերութիւնները սիրալիր են եւ ոչ ոք կը խորհի ընդդէմ միապետութիւնը։ Սահմանադրութեան բարեփոխումին համար այժմ տարուած աշխատանքներուն մէջ խնդրոյ առարկայ չէ Թագաւորութեան բարձումը կամ դահաժառանգութեան հաստատուած կարգը։ Թագաւորին միա – մօր որդին, Կուստաւ – Ատոլֆ, 1957ին դոհ գացած ըլլալով օդանաւային արկածի մը, այսօր տասնըօթնամեայ Թոռն է որ, օր մը, Շուէտիոյ դահը պիտի բարձրանայ։

Ոչ ոք աւելի կատարեալ դիտակցութեամբ կը կատարէ Թագաւորի «արհեստը» քան այժմու արքան՝ որ իրեն նչանաբան առած է.— «Պարտականութիւնը ամէն բանէ առաջ»։ Եւ սակայն բաւական ուշ բարձրացած է գահը, 1950ին, հասուն տարիքի մը՝ երբ մարդ բանաւոր բապէս հանդստեան անդորրութիւնը կը բաղձայ։ Բայց լրջօրէն պատրաստուած էր իր արքայական պաշտօնին, իր հօրը յաճախադէպ բացակայութեանց ընթացքին վարելով Թագաւորութեան պատասխանատու գործերը։

Գահ բարձրանալէ առաջ սիրահար էր ճամբորդելու երկրէ երկիր։ Այսօր ալ դեռ չատ կը ճամբորդէ իր երկրին ամէն կողմը, սեղմ ու սերտ յարաբերութեան մէջ մնալու համար իր ժողովուրդին հետ, ըստ անցեալի Թագաւորներու ա – ւանդութեան։ Իր պաշտօնին պարտաւորութիւնները լրիւ ստանձնելով եւ ամենայն խղճմտութեամբ կատարելով հանդէպ, ժամանակն ու կարողութիւնը կը գտնէ բանասէր արքայ մը հանդիսանալու, որու բազմաթիւ օտար համալսարաններ վերապահած են իրենց պատուընկալ վարդապետի աստիճանը (տոքթորէ հոնորիս ֆաուզա)։

Ֆրանսական Պետնատոթ տոհմի չատուիղ այս Թագաւորը, հակառակ անոր որ ատնդական էր գինուորական կրթութիւն տալ Թագաժառանգ արքայազուններուն, հակումով պատմաբան մըն է եւ հնախօս մը՝ սիրահար ճենապիտութեան եւ եւրոպական գիտելիքներու։ Առնց վերա – բերեալ իր ուսումնասիրութիւնները եւ հատաքածոները անուանի են։

Այնուհանդերձ, հարաստատ Շուէտացի մըն է որ կը պաչտէ բնութիւնը, անոր բուսականութիւնը եւ, ինչպէս Մակի վարդեմի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համմըրչէօլտ, բացօթեայ կեանքը Լափոնիոյ իր հիւղակին մէջ՝ հետու եւ դերծ պաչտոնական ձեւակերպութիւններէն և պարտաւորութիւններէն։ Հազուագիւտ չէ տեսնել դինքը, երբ Սկանիոյ նահանգի Սոֆիէր իշխանական քաղաքին իր ամբանոցին մէջ անձամբ կը մչակէ իր վարդածաոները, վարդենիները եւ իր պարտէզին ծաղիկները։ Մի առ մի կը ճանչնայ այդ հրաչալի պարտէզին տունկերը, որ ամէն օր ժամ մը բաց է հանրութեան առջեւ։

Լուիզ Թագուհին, որ Անգլիոյ Վիքթորեայ Թագուհին Թոռան դաւակն է— որ Ա. աչխարհամարտին հիանդապահուհի էր Ֆրանսական ճակատին վրայ, հասուն եւ համեստ կերպով կ'ներկայուդէ Թագաւորին, որու կեանքը կը բաժնէ 40 տարիէ ի վեր։ Իր հանդարտ այլ զգուշաւոր վերաբերումով, իր պարզութեամբ գրաւած է շուէտացի ժողովուրդին սիրտը։ Կիսատարեալ երաժիչտ ալ է եւ նուագա – հանդէսէ մը անպակաս։

Անտարակոյս, քաղաքական եւ մարդասէր այդ բոլոր յատկութիւններուն չնորհիւ է որ Շուէտիան, թէեւ ժողովրդական վարչաձեւի սիրահար եւ որոշապէս արդիական, այսքան կապուած է իր վեհապետներուն եւ Թագաւորական կարդի մը, որ հետզհետէ անհետանալու վրայ է աչխարհէն։

Քենըտի ջնջեց այն այցելութիւնը դոր պիտի տար Պապին Յունիսին։

ԾԽԻԿՆԵՐՈՒ դինը պիտի բարձրանայ Մայիս 30ին։ Կօղուազը պիտի արժէ 1,40 (նախապէս 1,25), Տիսւ Պլէօ 1,50 (1,35), ժիքաճ 1,80 (1,50), Մառիճեի 2,30 (2), Փոլ – մոլ 3,30 (2,90)։ Հաւանական կը նկատուի որ բարձրանան նաեւ Թրոշմաթուղթի եւ Թերթերու գինները։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ պետութեան Հաչուական Ատեանը չատ խիստ տեղեկագիր մը հրատարակեց 1960ի եւ 1961ի համար։ Կը նկատէ որ առանց արտօնութեան ծախքեր եղած են, վարկեր իրենց նպատակներուն չեն ծառայած, դրամական յատկացում – ներ գողարկուած են կամ անտեսուած, եւն. եւն.։

ՅՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ հիւլէական ուժի ազգային յանձնախումբի նախագահ՝ Պեռրոսեանցի հրաւէրով, ամերիկեան պատուիրակութիւնը այցելած է Ուլիւնվըսկի հիւլէական հետազօտութեանց կեդրոնը։

ԼԻԶՈՆԻ մէջ կայարանի մը տանիքը փլած է եւ 48 հոգի մեռած են։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ՆՈՐ ՓՈՒԼԸ

Մերձաւոր Արեւելքը զարձեալ կը խըռովի, յեղաշրջումներ իրարու կը յաջորդեն, կառավարութիւններ կը տապալին, ներքին պայքարներուն կը զոհուին միջամտութիւններ : Հնարաւոր է որ այս հոդամասը կը տառապի մարդկային ընկերութեանց կազմութենէն ի վեր եւ ապահովաբար պիտի չարու – նակուի տառապանքը, մինչեւ որ վերջին դատաստանի փողը հնչէ : Հոդամասին աշխարհագրական դիրքը, բնակիչներու այլազան կազմութիւնները թոյլ չեն տար միապաղաղ պետութեան մը կազմութիւ – նը եւ այս զարերէ ի վեր :

Եւրոպական քաղաքականութեան կը զոհաբերին ամերիկեան դիւանագիտու – թիւնը եւ ճափոն ալ կը չահագրգռուի Ա – րեւելքով, քանի որ իր չահերն ալ հետ – ևհետէ կ'աւելնան մենաշնորհներով : Ճա – փոն ալ առորագրեց նեղուցներու համա – ձայնութիւնը մասնակցելով արեւելեան խնդիրները լուծելու համար կազմուած ժողովներուն :

Համաձայնութիւններ կնքուեցան պա – տերազմի ընթացքին, այնուհետեւ համա – ձայնողները մոռցան խոստումները, պատռեցին համաձայնագրերը : Սորհ. Մի – ութիւնը հեռու մնաց ժողովներէն, սկը – սաւ պայքարիլ դաշնակիցներուն դէմ : Զինակցեցաւ Թուրք ազգայնական չար – ժումի ղեկավարներուն, հաշտուեցաւ Գերմանիոյ հետ, աշխատեցաւ Փոքր Ա – սիայէն հեռացնել եւրոպական պետու – թիւնները : Անգլիա Ֆրանսայէն խլեց Մուսուլը, արաբական միութեան ծրա – դիրը իրագործել ջանաց, բայց միութեան մէջ նեաեց խարայէլեան օճախ մը, որ պիտի վառէր սպառնալով միութեան եւ արաբ հաւաքական կեանքին :

Ուիլսըն 1919 Մարտ 20ին կը յայտա – րարէր ժողովուրդներու ինքնորոշման ի – րաւունքը, հոդատարութիւններ պիտի հաստատուէին ժողովուրդներու փափա – գով : Ամերիկա ալ պիտի ուզէ հոդատա – րութիւն մը ստանձնել եւ վերջապէս պի – տի յաջողի բաժին մը ունենալ Իրաքի քա – րիւղի չահագործման մէջ :

Անգլիական քաղաքականութեան ե – ռանդուն դործիչը կ'րլլար Սըր Մարք Սայքըզ (1879–1919) : Կ'աշխատէր գիւտա պետութեան մը կազմութեան որպէս ան – կախ պետութիւն Մուսուլի չրջանակով , զոր Քլեմանսօ դաղտնաբար Լօյտ Ճորճի ձգած էր : Քիւրտ պետութեան նաւահան – գիստը պիտի րլլար Իսկենտերուն, հա – կառակ 1916ի Սայքըզ – Փիքօ կոչուած համաձայնութեան : Հայերու անկախ պե – տութիւն մը կազմելու անկարողութեան հաւաստացող Սայքըզ կը հաւատար, թէ Քիւրտերը կրնային ուժեղ միութիւն մը կազմել եւ պատնէշ մը րլլալ Կովկաս հաստատուած համայնավարութեան դէմ : Պէթլիս, Խարբերդ, Մուսուլ, Տիարպէ – քիր մաս պիտի կազմէին նորակազմ պե – տութեան, որուն պիտի միանային յե – տոյ իրանեան Քիւրտերը, պիտի ծաւա – լէր Էրզրումէն ալ անդին : Կանխահաս մահը արգիլեց Սայքըզի ծրագրին հետա – պընդումը :

Ցարաբերական խաղաղութիւն մը պահ – ուեցաւ մինչեւ Երկրորդ Պատերազմ : Հոդատար պետութիւններ հեռացան, ա – մերիկեան դիւանագիտութիւնը դործօն դեր մը ստանձնեց ամբողջ հոդամասին մէջ՝ նպաստելով Հանրապետական Թուր – քիոյ , բախելով օժանդակութիւն Եգիպ – տոս, Լիբանան, Սուրիոյ, Ամմանի : Ասոնց կողքին զետեղեց Իսրայէլի պե – տութիւնը, ուր պիտի զպղիչին հարիւր հազարէ աւելի Հրեաներ : Ամերիկա կը ջանար հաշտեցնել անհաշտելին՝ արաբ – իսրայէլեան բարեկամութիւն մը :

Արաբական միութեան մը անգլիական ծրագրին կը յաջորդէր ամերիկեան ծրա – դիրը : Միութիւն մը առաջացնելու հա – մար հեղինակաւոր անձնաւորութիւն մը անհրաժեշտ էր եւ Ամերիկա կը դանէր յանձին Եգիպտոսի Նախագահին : Անգ – լիացիները Հիւսէյն Շերիֆին խոստացած էին արաբ կայսրութիւն մը Մաք–Մա – հոն — Հիւսէյն համաձայնութեամբ , բայց Սայքըզ – Փիքօ համաձայնութեամբ բաժնեցին, կտրատեցին խոստացուած կայսրութիւնը : Հանրապետական Եգիպ – տոս չի հանդուրժէր դահերուն , արաբ ազգայնականութիւնը կ'ուզէ օգտուիլ օ – ժանդակութիւններէ՝ առանց հոգատա – րութեան : Ամերիկա կ'օժանդակէ Եգիպ – տոսի , սակայն կը պաշտպանէ Իսրայէլը : Կը ջանայ միացնել արաբական աշխար – հը, որ սակայն նպատակ ունի քանդելու Թէլ Ավիվը : «Երուսաղէմ Փոսթ» թերթը կը դրէր .— « Արաբական միութիւնը դիք մըն է , տեղծուած եւ մշակուած Արեւ – մուտքի մէջ» : Այս միութիւնը սպառնա – լիք մըն է Իսրայէլի դոյութեան համար : Ամերիկայի հրէական կազմակերպու – թիւնները կը վրդովին եւ Ամերիկայի նախագահը կը յայտարարէ , թէ արեւել – եան քաղաքականութիւնը հիմնուած է հինդ կէտերու վրայ :

Ա) Օժանդակել Մերձաւոր Արեւելքի տնտեսական եւ ընկերային յառաջդիմու – թեան :

Բ) Ապահովել Իսրայէլի եւ դրացիներ – րուն գոյութիւնը :

Գ) Ընդդիմանալ երկուքին սպառազի – նումին :

Դ) Ուժեղ դիմադրութիւն «ուժի զոր – ծածութեան դէմ » :

Ե) Ընդդիմանալ համայնավարութեան ծաւալման՝ պահպանելու համար այդ ժո – դովուրդներու ազատութիւնը :

Նախագահը մոռցած է յայտարարելու , թէ դլխաւոր նպատակն է ապահովել քա – րիւղի հանքերը եւ ուղիները :

Եգիպտոսի հովանաւորութեան տակ կազմուած միութիւնը եմենով միասին կը պաշարէ Ամմանն ու Ռիատը, կը ըս – պառնայ պահերուն : Եգիպտական թերթը կը դրէր . «Միութեան մէջ տեղ չունին դահեր » : Եգիպտոս պիտի չուզէ հրաժա – րիլ միութենէն եւ պիտի չփափաքի , որ Իրաք – Սուրիա միութիւնը կազմուի ան – կախ Եգիպտոսէն : Ցայտնի եւ թաքուն աշխատանքներ պիտի տարուին միութիւն կազմելու պայմանով որ միութեան ան – դամները հաշտ ապրին Իսրայէլի հետ ըն – դունելով իրողութիւնը :

Իրաքի առաջին յեղափոխութիւնը (1958 Յուլիս 14) չփացուց համայնավարները , սերտ յարաբերութեան մտաւ Սորհ. Մի – ութեան հետ, ստացաւ ռազմամթերք : Իշխանութեան հասնելով կը հետապնդէր չէզոքութիւնը, հոդային բարեկորոգում, պայքարիլ օտար ընկերութեանց դէմ, պահանջել Քուէյթը : Սորհ. Միութիւնը դոհ կը մնար յեղափոխութենէն , համա – կիր էր կառավարութեան ծրագրին , բայց ուրիշներ դժդոհ կը մնային : Ար – տաքին ճնշումներ , ներքին պայքարներ իրարու պիտի յաջորդէին :

Քասըմ 1961 Հոկտեմբեր 18ին հրա – տարակեց օրէնք մը, որուն համաձայն երկրին այլ հոդամասերուն քարիւղի հանքերուն չահագործումը կը վերապահ – ուէր պետութեան : Պաղտատի մամուլը կը հաղորդէր « Ազգային Քարիւղի Ըն – կերութեան » մը կազմութիւնը : Փետր . եօթնին դործադրութեան պիտի դրուէր օրէնքը, ուրիշ հակաքաղաքական չար – ժում , օրէնքի անմիջական ընդում : Օրէն – քը կը վտանդէր օտար ընկերութեանց չահերը, անգլիական , ամերիկեան հո – լանտական , ֆրանսական՝ 23·75 բաժին – ներով եւ հինդ առ հարիւր Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան բաժինով : Ընկերու – թիւնը կը չահագործէ հանքերուն մէկ փոքր մասը, յիսուն միլիոն թոն արտա – դրութեամբ, միանգամայն իրաւունք ու – նի չահագործելու Իրաքի բոլոր հանքերը եւ կը մերժէր միւս հանքերուն չահագոր – ծումը : Սորհ. Միութիւնն ալ այժմ պի – տի չօժանդակէ , որովհետեւ ներկայ կա – ռավարութիւնը հակահամայնավար է :

Պայքարը Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ էր անցեալ դարուն, Սորհ. Միութեան եւ Ամերիկայի միջեւ է այսօր, երկրորդա – կան դիրք կը դրաւէն Եւրոպական միւս պետութիւնները : Ֆրանսա կը չնայ պահել իր դիրքը : Նախագահը կ'այցելէ Աֆրիկա, Ֆրանսական նաւատորմին ալ կը չրջի, միայն ամերիկեան նաւատորմը չէ որ կը գտնուի ներքին ծովուն մէջ, ուր հաւատարակչռութիւնը կը պահուի եր – բեմն : Ֆրանսայի երեսփոխաններ կ'այ – ցելեն Մատրիտ, Պելկրատ, Աթենք, Հարաւային Ամերիկա : Բոլոր այցերը կապ ունին միջազգային քաղաքականու – թեան հետ, որուն առանցքը կը կազմէ յաւիտենական Արեւելքը :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՊԱՅՔԱՐ ԺՊԻՏԻՆ ԴԷՄ

Կ'երեւի թէ սխալ է խորհիլ որ մարդիկ կը նախընտրեն հաճոյքը տառապանքէն :

Աստիճանաբար ժպիտը կ'անհետանայ հրապարակէն եւ ողբերդական ոգին տի – րապետող կը դառնայ բազմաթիւ մարդի – րու մէջ , որոնք ստեղծուած էին ատոր – ւադն էին առ էին երդիծական հաճոյքներ բերելու համար մարդոց :

Արուեստով կամ ժամանցի տարբեր տեսակներով վայելք ու հաճոյք ստեղ – ծող գործունէութեանց չափազանց մեծա – մասնաւորութիւնը հետզհետէ կը վերածուի մահասարսուռ ողբերդութեանց արտա – դրութեան : Հինէն ի վեր տառապանքը , ցաւը, մահն ու հրէշային երեւոյթները արտակարգ հմայք մը ունեցած են մարդ արարածին համար, որ տրամաբանօրէն պէտք է նուիրուած բլլար հաճոյքի եւ դուարճութեան փնտռտուքին :

Մարդկային հոգին, որ հակառակ պի – տական ու ընկերային մեծամեծ յեղա – շրջումներուն է ու կը մնայ այնպէս՝ ինչպէս որ էր առաջին մարդուն մէջ, ան – բացատրելի մղումով մը կարծէք՝ ո՛չ մի – այն ջանք չի թափեր ցաւը հեռացնելու այլ նաեւ կը փնտռէ զայն, իբրեւ տար – բեր տեսակի արբեցութիւն :

Երկրորդ Ընդհ. պատերազմէն ետք ա – ւելի մթագնեցաւ աշխարհը : Ցաւ, տա – ռապանք, չարչարանք, դրկանք, ոճիր ու մահ դարձան առօրեայ նիւթեր դրակա – նութեան, արուեստներու եւ չարժանկա – րի համար, մինչդեռ աւելի տրամաբա – նական պիտի բլլար դուարճութեանց բազմացումը :

Մարդ արարածը ողբերդութեան մը հե – րոսն է կամ հանդիսատեսը : Եթէ իր իսկ կեանքը ողբերդութիւն չնկատէ, առ – նուազն իր նմաններուն կեանքերը ող – բերդութիւն կը նկատէ :

Բայց այս ողբերդական արարածը օժ – տուած է խնդալու կարողութեամբ, բան մը՝ որ զլացուած է անասուններուն , բոյսերուն եւ միքրոպներուն : Ինչ պայ – մաններու մէջ ալ գտնուին, մարդիկ կը խնդան երբեմն կամ յաճախ : Խնդալը յայտարար նշան է հաճոյքի : Իսկ հա – ճոյքը բազմաթիւ առուելութիւններ ունի տառապանքին վրայ :

Դարերէ ի վեր տառապանքին ազնուա – կան ու փիլիսոփայական տարողութիւնը երդուած է պրոպներու կողմէ : Աստիճա – նարար մարդկային ընկերութեանց մէջ ստեղծուած է հաւաքական «քոմբլէքս» մը (բարդոյթ բառը չեմ սիրեր) եւ կարծէք թէ մարդիկ իսկապէս համոզուած են որ աւելի լաւ է տառապիլ քան թէ դուար – ճանալ :

Թերեւս պէտք եղածին չափ փիլիսո – փայ չեմ կամ տակաւին չեմ թունաւոր – ուած : Ատոր համար ալ երդիծանք , ժպիտ ու զուարճութիւն կը փնտռեմ չատ մը մարդերու մէջ, ուր ժամանակակից նմաններս կը զոհանան տառապանք ու ողբերդութիւն դանելով :

Վերջին տասնամեակի ընթացքին թէ՛ պրակտանութեան եւ թէ՛ չարժանկարի մարդերուն մէջ գրեթէ միայն մահ , ո – ճիր , չարչարանք, անձկութիւն, տառա – պանք, ոճրապարտ սէր, հրէշային երե – ւակայութիւն եւ դժոխք կը դտնեմ : Ժը – պիտ, խնդուք, սրամտութիւն այնքան հազուադիպ դարձան որ դիրք մը բանալէ կամ չարժանկարի սրահ մը մտնելէ ա – ռաջ տեսակ մը վախ կը պատէ դիս :

Աչխարհի կացութիւնը կարծուածին չափ մութ կամ տխուր չէ : Հակառակ ա – մէն յոռետես տեսութեանց, մարդկու – թիւնը պատճառ մը չունի մոռնալու կամ արհամարհելու ժպիտը :

Չեմ փափաքիր կորսնցնել ողբերդական ոգին կամ արուեստները վերածել զուար – ճութեան : Կը փափաքիմ միայն որ կար – դացած տասը վէպերէս գոնէ մէկը հոդե – կան անձկութիւն, տառապանք ու խռովք չբերէ : Կը փափաքիմ որ չարժանկարի սրահներէն միշտ դուրս չելլեմ ընկճուած, դղուած ու կեանքը անիծելով :

Ժպիտը կրնայ փոխել աշխարհը, կըր – նայ մոռցնել հազարամեակ անհաճոյ մը – տահոգութիւններ եւ կրնայ բերել զուա մարդկային երջանկութիւնը :

Այն օրը երբ մոռնանք ժպտիլ, երբ այլեւս զոեհիկ տափակութիւն նկա – տենք խնդալը կամ զուարճանալը, պիտի

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

ԱՊՐԻԼ 11/24

Վիէն, (Յապաղած) .— Այս տարի Ա – րիւեան Եղեռնի տարեդարձը տեղի ունե – ցաւ Ապրիլ 21ի Կիրակին , Սէրբիոյ Թոլիեկի սրահը, նախաձեռնութեամբ Ազգային Միութեան եւ մասնակցու – թեամբ տեղական բոլոր միութեանց :

Այս առթիւ, ցաւ ի սիրտ արձանագրե – լու է որ հակառակ զանազան միութեանց առանձին ; առանձին հրաւիրագիր պրա – կուելուն եւ մամուլով ծանուցուելուն չատ քիչ հայրենակիցներ յարգելին նա – հատակաց յարկանքի օրը :

Բեմը բացուեցաւ : Ճակատը « Յար – պանք Ապրիլեան նահատակներուն » վի – տառութեամբ պատառ մը, իսկ ձախ կողմը՝ Անձանօթ եւ անանուն նահա – տակը ներկայացնող համեստ հողակոյ – մը, վրան գոյնզգոյն թարմ ծաղիկներ եւ դլխուն վերեւ երկու պլպլացող մոմեր :

Խորհրդաւոր լռութեան մէջ, բեմի խորքէն, Տիկին Վարդուհի Թոսիկեան յայտնուեցաւ կերպով մեներդեց «Սեւ խաւարը որ ներկանեռուն վրայ յուղիչ ազատու – թիւն ստրծեց :

Ապա, օրուան նախագահը Պ. Մ. Ճի – կէրճեան բեմ դալով հանդէսը բացաւ տեւեալ խորհրդածութեամբ .— « Հայ – բենակիցներ, ներկայ օրերուն խիտ դու – ուար է հայկական հանդէս կազմակեր – պելը, դեղարուեստական ճոխ բաժին մը : Ձիշդ ատոր համար թոյլ տուէք մեր չնորհակալութիւնները յայտնել դեղարուեստական բաժինին իրենց մա – նակցութիւնը բերող տիկիններուն, պա – խորդներուն եւ պարոններուն » :

Տխուր տարեդարձի մասին քանի մը խօսքերէն յետոյ, ներկաները հրաւիրե – ցին վայրկեան մը յոտնկայս լռութեան յարգել մեր բիւրաւոր նահատակներու յիչատակը :

Ցաջորդաբար, իրենց մասնակցութիւ – բերին դեղարուեստական պատճառ բա – ժինին Տիկին Վ. Ռոսիկեան (մենե – Տիկին Անժէլ Սուքիասեան (մենե – Պ. Վ. Վարդանեան (վալտնէն՝ մե – ներդ) , Օր. Մարի Գարօղլանեան (պա – տասանութիւն) , Տիկին Ա. Մուրատ – (արտասանութիւն) եւ օրիորդներ Ռոսիկեան եւ Քիւլհանճեան (պարեր) :

Այս նախաբանէն ետքը, հանդէսի պաշտօնական եւ միակ բանախօսը Նարեկ քահանայ Վարդանեան (վալտ – սէն) բեմ հրաւիրուեցաւ : Հակիրճ ամփոփ մի քերով բանախօսութիւնը կըսաւ պատմական դէպքերով —

վերածուինք անհրապոյր արարածնե – որոնք իրրեւ զոհ կուգան այս աչխարհ – կը զոհուին ու կը կորսուին :

Ժպիտը կարելի է խանդել ամէնէն տ – ւաղին դէպքին իսկ, կարելի է ամէն – տառապալին պատճառն իսկ դտնել՝ ժ – պիտ համար բաց ճամբայ մը թողուլով վերջապէս կարելի է ամէնէն ծանր ո – րերդութիւնն իսկ ներկայացնել այն – մը որ տառապանքն ու անձկութիւնը հրաժեշտ չնկատուին բնականոն կա – մը համար :

Ողբերդական ծայրայեղութիւնը , – րուն հասած են արուեստներն ու չ – ժանկարը այսօր, անհրաժեշտ պիտի լուծուի ինքն իր մէջ եւ դառնանք ժպիտին տուելի կամ ծայրայեղութեամբ : Պատմութիւնը մ – մարթիս անդամներ զարճուցած է կեանքի անիւը մէկ ծայրայեղութենէ դէպի միւսը :

Մոռայլ, խռովալի տառապում մը ճնշէ արուեստներուն եւ չարժանկա – վրայ : Ցորձանք մը կայ որ կը բե – տանի ամէն ինչ : Աւելորդ է պատահ – նատու փնտռել : Առողջ հակազդե – թիւն մը անհրաժեշտ է վերադարձը համար ժպիտը եւ արժանանալու հա – պուտ մը հաճոյքի , որ չատ կը տա – արդէն իսկ անհամար հոդերով մարդոց :

Ժպիտը չատ բան կրնայ փոխել, բայց բելի չէ արհամարհել ժպիտը եւ անոր տիժ մնալ :

Մ. Չ.

Ապրիլ 11/24ին, չարաշուք օր մը, ճիշդ բնութեան ծաղկումին, թուրք ոճրածին ցեղը, նախանձէ մղուած ուղեց ի սպառ բնաջնջել հայ ցեղը. եւ իր դիւային ծրագիրը յաջողցնելու համար, ջարդեց եւ աքսորեց անխնայ: Հայ ժողովուրդը, անօրինակ զուլումի եւ տառապանքի ա-ւելի քան չորս տարիներ ապրեցաւ: Քառասուն տարի ետք, հայ ժողովուրդը իր ցեղային տոկունութեամբ եւ մշակութային մարզին մէջ արձանագրած յաջողութիւններով մեր թիւ մէկ թշնամիին նախանձը կը շարժէ: Յիշեցէք, որ Մոնկոլ Թուրքը Կոմիտաս մը խենթացուց, Վարուժանի մը սքանչելի գլուխը ճզմեց ... Բայց ներկայիս կը փայլին Արամ Խաչատրեան, Յովհ. Շիրազ, Պարոյր Սեւակ, Ալիխանեան եղբայրները եւ դեռ ուրիշներ ...: Հետեւաբար, սիրելի Հայոց ժողովուրդ, սիրենք մեր մշակոյթը եւ աւանդութիւնները որ մեզի հասած են մեր պաշտելի նախնիքներէն: Ապրիլ ամիսը, սուգի ամիսի տեղ, մեզի համար թող ըլլայ յոյսի եւ յառաջդիմութեան տարեդարձ մը: Սիրենք մեր մշակոյթը եւ համերաշխութեամբ ապրինք իրարու հետ: Որովհետեւ, որքան սիրով ըլլանք իրարու հետ, նոյնքան ալ, լաւագոյն կերպով յարգած կ'ըլլանք մեր նահատակներու անմահ յիշատակը ...»:

Տէր Նարեկ Վարդանեանի «Պահպանիչով» եւ միասնաբար երգուած «Հայր Մեր»ով հանդէսը փակուեցաւ:

×

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԽՄԲԱԿԱՆ ՊՏՈՅՏԸ

ՎԻԷՆ, (Յառաջ).— Տարեկան ընդհ. ժողովէն ետք (17 Մայիս), լաւագոյն կերպով տօնախմբելու համար ոտնագընդակի յաջող եւ արդիւնալից եղանակի վերջաւորութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը զեղեցիկ դաղափարն ունեցաւ, Համբարձման տօնին առթիւ (23 Մայիս) խմբական պտոյտ մը կազմակերպելու — անհատական կառքերով — դէպի Սէփթէմ գիւղաքաղաքը:

Վաթսունի մօտ անդամ եւ բարեկամներ, իրենց ընտանեկան պարագաներով մասնակցեցան ճոխ հացկերոյթին: Ճաշի ընթացքին եղան խմբական երգեր եւ մեներգներ, ինչպէս նաեւ հաճելի զուարճախօսութիւններ եւ քաջալերական թելադրանքներ: Իսկ սեղանապետ Եղ. Կ. Տէրմոյեան յաջողեցաւ եղբայրական խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծել:

Կ. Տ.

ՍՏԱՅԱՆՔ

«ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ», Ապրիլ 1963, թիւ 186: Վենետիկ (Իտալիա):

«ՆՈՐ ԷՋ», թիւ 13, գիրք գրականութեան, տպարան Մոտերն, Թեհրան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ 1963 – 65 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Յառաջիկայ երեք տարիները առանձնայատուկ են Հայաստանի ելեկտրական ուժի արտադրութեան տեսակէտէն:

Այդ առանձնայատկութիւններն են:

Նախ, այս տարուընէ սկսեալ, կը բանին Երեւանի եւ Կիրովականի, իսկ 1965-ին՝ Հրազդանի ելեկտրակայանները, որոնք պէտք է արտադրեն ելեկտրական եւ ջերմային ուժ:

Երկրորդ, այս երեք կայանները, ոչ միայն պէտք է բաւարարեն ճարտարարուեստին դրեթէ բոլոր ճիւղերուն նախօրօք ճշդուած տեսակներուն պահանջները, այլեւ զգալի կերպով փոխարինեն Սեւան – Հրազդանի ելեկտրակայաններուն արտադրութեան ուժը, որ պիտի կրճատուի, որպէսզի կարելի ըլլայ Սեւանայ լիճին ջուրը (մակերեսը) պահել իր ներկայ վիճակին մէջ:

Երրորդ, գործածուած վառելանիւթին մէջ կարեւոր տեղ պիտի գրաւեն մազութը եւ, յատկապէս, բնական կազը: Մինչեւ 1963ի վերջաւորութեան պիտի ստացուի ութ հարիւր միլիոն, իսկ 1965ին՝ 1 միլիառ 750 միլիոն խորանարդ մեթր բնական կազ:

Ինչպէս յայտնի է, Հայաստանի մէջ մինչեւ այսօր ելեկտրական ուժը կ'ապահովուէր Սեւան – Հրազդանի ելեկտրակայաններով: Բայց, անցեալ տարուան որոշումով, Սեւանայ լիճին ջուրին մակարդակը պէտք է մնայ ծովի մակերեսէն 1898 մեթր բարձր: Այս պատճառով, 1965էն սկսեալ Սեւանայ լիճին ջուրերուն տարեկան հոսումը պէտք չէ անցնի 500 միլիոն խորանարդ մեթրը:

Այս պարագան նկատի առնելով, որոշուած է, որ այս տարուան ընթացքին օգտագործուի միայն մէկ միլիառ 140 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր, 1964ին՝ 800 միլիոն, իսկ յաջորդ տարիներուն (մինչեւ Արփա գետին ջուրերուն Սեւանայ լիճ հոսումը» 1969ին) 500ական միլիոն խորանարդ մեթր:

Այս դրութեամբ այս տարուան ընթացքին Սեւան – Հրազդան ելեկտրակայաններէն կարելի պիտի ըլլայ արտադրել 2 միլիառ 140 միլիոն, 1964ին՝ մէկ միլիառ 486 միլիոն, 1965ին՝ մէկ միլիառ քիլովաթ – ժամ ելեկտրական ուժ: Իսկ ամբողջ ելեկտրակայաններուն արտադրութիւնն ալ հաշուելով, այս տարի՝ երկու միլիառ 340 միլիոն, 1964ին՝ մէկ միլիառ 686 միլիոն, 1965ին՝ մէկ միլիառ երկու հարիւր միլիոն:

Անշուշտ, վերոյիշեալ բոլոր թիւերն ալ ծրագրով նախատեսուած նախահաշիւներ են: Դժբախտաբար, գործերը, որոնցմէ կախում ունին ծրագիրներուն իրագործումը, այնքան ալ յաջող չեն ընթանար:

Հայաստանի այս տարուան ընդհանուր պահանջն է՝ երեք միլիառ 660 միլիոն քիլովաթ – ժամ ելեկտրուժ, մինչդեռ արտադրութիւնը պիտի ըլլայ երկու միլիառ 680 միլիոն: Ելեկտրուժին պակասը (980 միլիոն) կը նախատեսուի ստանալ Ադրբեջանէն:

Նոյնը նաեւ յաջորդ տարիներուն համար: 1964ի պահանջը պիտի ըլլայ չորս միլիառ 210 միլիոն, մինչ արտադրութիւնը՝ երեք միլիառ 151 միլիոն, իսկ 1965ին պահանջը՝ չորս միլիառ 830 միլիոն եւ արտադրութիւնը՝ երեք միլիառ ութ հարիւր միլիոն: Պակասը միշտ պիտի լրացուի Ադրբեջանէն եկած ելեկտրուժով:

Հ. ԱՃԱՌԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Պետական համալսարանին մէջ, գիտական նիստ մը գումարուած է Հրաչեայ Աճառեանի յիշատակին: Նիստին իրենց մասնակցութիւնը բերած են փրոֆէսէօրներ, դասախօսներ, ուսանողներ եւ մեծ թիւով համալսարանականներ:

Մեծանուն լեզուագէտին կեանքն ու գործը ներկայացուցած է Ակադ. Էդ. Ազայեան, իսկ ուսումնասիրութիւններ կարդացած են Վրացի ակադեմական մը եւ զանազան փրոֆէսէօրներ:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԸ

Մայրաքաղաքին ճաշարանները եւ սրճարանները անբարեյոյս պատկեր մը կը ներկայացնեն: Արդարեւ, սրճարանները եւ ճաշարանները հարկ եղած ուտելիքներով եւ խմիչքներով ապահովելու գործը «տարեցտարի նուազել է»: Քննութիւնները ցոյց տուած են նաեւ զեղծումներ:

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Խորհ. Միութեան երկրաբանները խորհրդակցական նիստ մը գումարած են, վերջերս, Հայաստանի մէջ: Օտար եւ հայ երկրաբաններ խօսած եւ կարդացած են զանազան հարցերու նուիրուած դասախօսութիւններ, մի՛շտ երկրաբանական հարցերու նուիրուած:

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳՏՆՈՒԱԾ

Գուգարքի գաւառը, Հայաստանի այլ շրջաններուն նման հարուստ է հնադարեան մշակոյթի դանձերով: Պատմաբանները եւ հնախոյզները տարիներէ ի վեր պեղումներ եւ ուսումնասիրութիւններ կը կատարեն հոն: Վերջերս գտնուած են դամբարաններ, որոնք 2·500 – 3·000 տարուան հնութիւն ունին:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

«ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ»

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ).— Ամսոյս 12ին, Կիրակի, ժամը 17ին, տեղի ունեցաւ մայրերուն նուիրուած հանդիսութիւնը, նախաձեռնութեամբ Ազգային Տան վարչութեան:

Այդ օրը, Հայկ. Տան երդիքին տակ արտակարգօրէն զուարթ մթնոլորտ մը կը տիրէր, որովհետեւ մեր մանուկները ժամադրուած էին հոն, իրենց զգացումներուն թարմութիւնն ու գրաւչութիւնը դրսեւորելու համար իրենց մայրիկներուն:

Ազգային Տան վարչութեան կողմէ, բացման խօսք արտասանեց Բժ. Տիգրան Ալեքսանեան, վեր հանելով Մայրերու Օրուան իմաստն ու տարողութիւնը, ընելով անոր պատմականը:

Յաջորդաբար հանդէս եկան մեր զաւակները: Տասներկուփոքրիկներ, հինգ մանչ եւ եօթը աղջնակ, մեծ ձեռնհասութեամբ իտալերէն լեզուով երգեցին «բոլոր մայրերը» ձօներգը: Ապա, Օր. Նանի Քիւրքճեան, խոր ապրումով արտասանեց Արամայիս Սրապեանի «Մայրիկիս հետ» բանաստեղծութիւնը, որուն յաջորդեց Գէորգիկ Խանդելտեան, որ ինքնավստահ կերպով, իտալերէն արտասանեց Քոլոմպինիի «Մօրս» քերթուածը: Արաքսի Սրապեան, իր կարգին յուզումով արտասանեց անծանօթ մնացած բանաստեղծի մը «Մայրիկը» քերթողութիւնը: Ալեքսան Ալեքսանեան, անթերի առողանութեամբ արտասանեց «Մայրիկ անուշիկ»ը, իսկ Անի Իպիշեան, իտալերէն լեզուով, համաչափ կշռոյթով կարդաց Լ. Թոլսթոյի «Մօր սիրտը» արձակ կտորը: Այս կէտին, դաշնակին առջեւ անցաւ Արմինէ Պորանեան, ու սկսաւ անսայթաք նուազել Պախի Մուզէդդան եւ Մոցարթի Անտանդէն: Այտա Տիլսիզեան, յաջող կերպով արտասանեց «Որդիներ» բանաստեղծութիւնը, որուն յաջորդեց Շաքէ Բամպակեան, որ զոյգ թաթիկներով գրկած փոքրիկ ուսերը՝ սկսաւ ժըպտագին արտասանել Սիլվա Կապուտիկեանի «Լալա եւ Քուչին»ը: Ամէնէն վերջ, հանդէս եկաւ ամէնէն փոքրիկը, Հայկ Ալեքսանեան, որ այս տարի եւս, յաջողապէս արտասանեց «Համբոյրներս» քերթուածիկը:

Նախ քան հայ երիտասարդներու նուագախումբին հանդէս գալը, որ առաւելապէս նուագեց արդիական կտորներ՝ Արմէն Մալոյեան պատանին կարդաց իտալերէն լեզուով իր շարադրած արձակ գովերգութիւնը, ուր զգացումներուն հարազատութիւնն ու անմիջականութիւնը ներդաշնակօրէն կը միախառնուէին խորհրդածութեանց եւ անդրադարձութիւններու:

Ա. ՍՐ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (138)

ԵՐԼՏԸՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Յետոյ ի՞նչ բրիք, հարցուց նախագահը, ո՞ւր տարիք ձիերը:

— Մկրտիչ տարաւ ձիերը Շիշլի, պատասխանեց Սփիրօ, ես ալ ընկերացայ իրեն:

— Յետոյ զինքը չտեսա՞ր, հարցուց նախագահը.

— Տեսայ, պատասխանեց կառապանը, հետեւեալ օրը կառատունը գացի եւ ուզեցի կառքը տեսնել, Մկրտիչ ինծի ըսաւ թէ՝ իր մեծաւորը Փարիզէն պիտի բերել տար զայն:

— Այնուհետեւ չհանդիպեցա՞ր Մկրտիչին, հարցուց նախագահը:

— Հանդիպեցայ, Փաշա, պատասխանեց Սփիրօ, օր մը տեսայ զինքը, ձգախէժէ անիւներով կառք մը կը վարէր. յետոյ, ձիերու գնումին վրայ մէկ ամիս անցած էր, երբ անգամ մըն ալ հանդիպեցայ իրեն, սրճարանի մը մէջ, Մկրտիչ ինծի պատմեց թէ իր մեծաւորը զինք արձակած էր, որովհետեւ ուրիշ կառապան մը բերել տուած էր Եւրոպայէն:

Յանձնաժողովը, բոլորովին վստահ ըլլալու համար, Երլտըզի Մարզարանին մէջէն հաւաքուած կառքի բեկորները ցոյց տուաւ Սփիրոյի, որ իսկոյն ճանչցաւ զանոնք, եւ

— Փաշա, փաշա, գոչեց զարմանքով, ճիշդ այդ անիւներով կառքին կտորներն են ասոնք, այո, նոյն մասերը ...:

Սփիրոյի համարձակ պատասխանները բաւական վստահութիւն ներշնչեցին Յանձնաժողովին, անոր անմեղութեան մասին:

Սփիրօն ազատ արձակուեցաւ:

Ոչ նուազ կարեւոր եւ նպատակայարմար դատուեցաւ հարցաքննութեան կանչել Գատըգիւղի կառքերու միջնորդ Քսէնօֆօնը, որ դերասան Հասան էֆէնտիի ձիերու գնումին մէջ ունեցած էր իր մասնաւոր դերը:

Յանձնաժողովին ներկայութեան հանուեցաւ Քսէնօֆօն:

— Քսէնօֆօն, հարցուց նախագահը, դուն Սփիրօ անուն մարդ մը կը ճանչնա՞ս:

— Սփիրօ՞ ..., հարցուց Քսէնօֆօն, ի՞նչ է այդ մարդուն արհեստը:

— Կառապան է, Բերա, Աղա Ճամիի կառապաններէն, յարեց նախագահը, Թաթավլա կը բնակի:

— Կը ճանչնամ, փաշա, ըսաւ Քսէնօֆօն, կառապան Սփիրօն, ի՞նչ կայ.

— Մտիկ ըրէ ուրեմն, յարեց նախագահը, այդ Սփիրոյին հետ ունեցա՞ծ ես որեւէ գործ մը:

— Այո, պատասխանեց Քսէնօֆօն, օր մը, այդ Սփիրօն ինծի եկած էր Հայու մը հետ:

— Սպասէ, ընդմիջեց նախագահը, չե՞ս յիշեր, որքան ժամանակ եղաւ:

— Կայ երեք, երեքուկէս ամիս, պատասխանեց Քսէնօֆօն, անցեալ Մայիսին էր:

— Շարունակէ ուրեմն, հրամայեց նախագահը:

— Հայու մը հետ, շարունակեց Քսէնօֆօն, ինծի եկաւ Սփիրօն, կառքի յարմար զոյգ մը ձիեր կ'ուզէր գնել, քաջավարժ ըլլալու են, կ'ըսէր, որովհետեւ համբակի մը ձեռքով պիտի վարուէր կառքը: Ես իմացած էի թէ դերասան Հասան էֆէնտին ծախու զոյգ մը ձիեր ունէր, առի Սփիրօն ու իր հայ ընկերը, երկուքն ալ միասին տարի Սկիւտար, տեսնելու զանոնք: Հետեւեալ օրը, ես, Սփիրօն, Հայը եւ ուրիշ գլխարկաւոր անձ մը, վերստին գացինք Հասան էֆէնտիին քով, սակարկութիւնը վերջացուցինք քառասունվեց ոսկիով, եւ այդ գումարը վճարեցինք հնչուն դրամով, ֆրանսական ոսկի համրելով:

Գատըգիւղցի միջնորդին վկայութիւնները կը հաստատէին նոյնութեամբ դերասան Հասան էֆէնտիին եւ կառապան Սփիրոյին յայտարարութիւնները, որոնց միջեւ որեւէ հակասութիւն չկար: Քսէնօֆօն ալ Հասան էֆէնտիին ու կառապան Սփիրոյին պէս, անմիջապէս ազատ արձակուեցաւ:

Նոյն օրը, նոր խուզարկութիւն մը կատարել տուաւ Յանձնաժողովը Շիշլիի կառատան մէջ, ուր գտնուեցաւ յարդէ գլխարկ մը, հին սիլենտր գլխարկ մը, ռուսերէն գրացուցակ մը, նաեւ հայատառ գիրք մը:

Շատ մը վկաներ կանչուեցան, ամէնքն ալ յայտարարեցին թէ՝ այդ գոյքերը կը պատկանէին Ճօրճ անուն մէկու մը, որ Մկրտիչին յաջորդած էր:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Այրի Տիկին Լիւսի Օհանեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Օհանեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Ագպատեան, Այրի Տիկին Թագուհի Ղազարոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Դաւիթեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Տէր – Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քէշապեան (Սէն Շամոն), Այրի Տիկին Ագապի Ագպատեան, ինչպէս նաեւ Մանուկեան, Պօղոսեան, Նազարեան, Տէր – Գալուստեան, Պագըրճեան, Պըչաքճեան, Մկրտիչեան, Սարգիսեան, Պարոնեան եւ Բ. Մինասեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, խնամիին, կնքահօր, սանահօր եւ ազգականին՝

ԿՂԷՄԷՍ ՕՀԱՆԵԱՆ

(64 տարեկան)

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի (30 Մայիս) ժամը 13·45-ին, Շաւիլի եկեղեցիին մէջ, 4 Բիւ տէ Թռուա Շանթիէ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի, Հոգեգալուստ, ժամը 10-ին Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ.—

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Ֆրանսահայոց Էկզարք

Յետ պատարագի խօսք կ'առնէ Զուհաճեան Ծ. Վարդապետ :

Սիրով կը հրաւիրուի Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը ի մասնաւորի հայ երիտասարդները :

× Նախքան պատարագը գերապայծառ Կարապետ Եպիսկ. Ամատունի պաշտօնապէս պիտի ընդունուի ժամը 9·45ին վարդապետին եւ հաւատացեալներուն կողմէ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սարա Տավուտեան, Տէր եւ Տիկին Աղապապեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԱՎՈՒՏԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, (Այարկ) :

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14 :

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոքասիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար : Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ :

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր :

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, տրուած ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ համար, ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել ամէն Հինգշաբթի առաւօտ, Ահարոնեան ակումբը, 26 Բիւ տէ Քոնվալէասան :

×

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օդափոխութեան կայանին համար Պելֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին առաջնորդ մը, առաջնորդուհիներ (մոնիթրիս եւ երկու աշխատաւորուհիներ) :

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19 : Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին :

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

×

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի եկեղեցիին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՋՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՏԵՐՄԱԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ

Ի յարգանս

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԻ

(Գրողներու վարչութեան նախկին նախագահ)

Ուղերձներ, գեղարուեստական բաժին

Այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին

ԼԻԼԱՅԻ ճաշարանը

24 Բիւ Սէն – Լազառ

Ճաշագին 12 Ֆրանք :

Հ. Յ. Դ.

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մայիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21-ին, որոշուած հաւաքավայրը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տունը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընկերական փողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշգապահ ըլլալ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի «Երիտ. Ակումբը» կազմակերպած է բանախօսութիւն մը այս Հինգշաբթի : ժամը 21ին, Տըպիւսի – Փլէյէլ սրահին մէջ : 8 Բիւ Տառիւ (մեթրօ՝ Թեռն կամ Քուրսէլ) :

Կը բանախօսէ Պ. ՎԻՔԹՈՐ ԿԱՐՏՈՆ

Նիւթ ունենալով՝ 1915–1922ի շրջանի պատմական դէպքերը Հայոց վերաբերեալ :

Կը հրաւիրուի հայ երիտասարդութիւնը եւ հայ հասարակութիւնը :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ, Կիրակի 2 եւ Երկուշաբթի 3 Յունիս, տեղի պիտի ունենան ոտնագնդակի բարեկամական մրցումներ, Տէսինի թաղապետական մարզադաշտին մէջ :

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, մասնակցութեամբ Ալ – Ֆորվիլ, Վալանսի եւ Մարսէյլի Արծիւ միութիւններու :

ԿԻՐԱԿԻ առաւօտուն Ս. պատարագի առթիւ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն բոլոր մեղմէ առյաւէտ հեռացած յայտ եւ անյայտ մարզիկներու հոգւոյն :

ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ժամը 3ին եւ ժամը 5ին ոտնագնդակի չորս խումբերու միջեւ : Երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ առաւօտեան ժամը 2ը ընտանեկան մեծ պարահանդէս Տէսին քաղաքապետարանի սրահին մէջ, պարի ընդմիջումներուն տեղի պիտի ունենան հայկական մեներգներ :

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին եւ 5ին մրցում երկու պարտուած եւ երկու յաղթական խումբերու միջեւ եւ սոյն մրցումներու յաղթականը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ մարզական խումբերու 1963ի ախոյեանը :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն Է

36, Avenue Charles de Gaulle — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի գիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խոռոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը : 32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ· 77–73) :

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը : Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա – Քոլոմպի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, ընկերուհի Աւետիսեանի բնակարանը, 48 Բիւ Պեռնար Ժիւկօ, Անիէռ :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օդն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

Hautes... LOURDES ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն

P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »

— 34, Avenue Peyranale —

Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ··· 19 ֆր.

Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին··· 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ

Կը Դառնայ Տանը Մնայուն

ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին :

PELERINAGE ARMENIEN

A LOURDES

ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ

ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵՔՍԱՐՔ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4ԷՆ 10

Արձանագրութիւններու, պայմաններու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել՝

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ, 92 Օպաներ փողոց, Մարսէյլ : Հեռ. 0–42–84 :

ԼԻՈՆ՝ ՄԻՔԱՅԷԼ Ծ. Վ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ, 14 Գլեր փողոց, Լիոն Ե. Հեռ. 83–77–40 :

ՓԱՐԻԶ՝ Յովհ. ՎՐԴ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ, 10պիս, Թուէն փողոց, Փարիզ Ե. Հեռ. ՕՏԷ. 02–12 :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ԼԷ – ԿՈՆԷՄ՝ ՀԱՅՐ ԱԹԱՆԱՍ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ, 69 Հանրի Պարպիւս փողոց : Հեռ. 179 Կոնէս :

ՄԷՕՏՈՆ՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ, Ռաուլ Պաթանի փողոց, Սէն եւ Ուազ :

ՎԻԷՆ՝ ԼԵՒՈՆ Վ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ, 22 Վիքթոր Ֆոժիէ փողոց, Իզեր :

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆԻ, 11 Պելա Հրապարակ, Տրոմ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ ՄԵՍՐՈՊ Վ. ԵՏԻԳԱՐՏԱՇԵԱՆԻ, 2 Պէալ փողոց, Լուար : Հեռ. 22–09–86 :

Կարեւոր

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄՆ է 7 ՅՈՒԼԻՍ

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ
31
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
31 MAI
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9619

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9619

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՏԻՍ ԱՊԱՊԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ապրիլեան պատմութեան մէջ յիշատակ – ելի դէպք մըն էր Ատիս Ապապայի ժո – ղովը, որ տեւեց չորս օր, Մայիս 22–25: Ուշագրաւ պարագայ մըն էր բացակա – յութիւնը Մարոքի Սուլթան Հասան Բ·ի, որ չէր ուզած նստիլ Մաւրիտանիոյ պե – տութեան նախագահ Ուլտ Տատայի հետ նոյն ժողովին մէջ: Մարոք ցարդ կը մեր – ժէ ճանչնալ անկախութիւնը Մաւրիտա – նիոյ, զոր կը նկատէ իր անբաժանելի հողամասը :

Երեսուններու խորհրդաժողովին բա – ցումը կատարեց Եթովպիոյ կայսր Հայլ – է Սէլասիէ, որ ամփոփ կերպով պարզեց օրակարգի հարցերը եւ ներկայացուց կարգ մը առաջարկներ :

Ապրիլեան միութիւնը, միացեալ ճակատ կազմելը եւ արտաքին աշխարհին առջեւ ձեռ ձայնով ներկայանալը գլխաւոր նը – պատակն է , որուն պէտք է ձգտին բո – լորը :

Կայսրը առաջարկեց ստեղծել ափրիկէ – եան դրամատուն մը, ափրիկեան համա – լսարան ու մանաւանդ հաւաքական պաշտպանութեան համար զինուորական դրութիւն մը: « Զենք կրնար մեր յոյսը դնել պարապէս միջազգային բարոյակա – նութեան վրայ, անհրաժեշտ է միջոցներ նախատեսել անմիջական օգնութեան փութալու համար յարձակումի ենթար – կուելիք ափրիկեան պետութեան մը » :

Թելադրեց խաղաղութեամբ լուծել ափրիկեան վէճերը, բոլորովին բաց – նել ցեղային խտրականութիւնը , մաս – նաւորաբար հարաւային Ափրիկէի մէջ , ուրկէ տալ հիւլէական փորձերուն եւ ըս – պառազինութեանց: Կոչ ուղղեց բարեկա – մական եւ խնդրագ յարաբերութիւններ հաստիլ նախկին գաղթատիրական պետու – թեանց հետ, մոռնալ ամէն քէն, ատե – լութիւն ու վիրաւորանք, հրաժարիլ վը – րէժառութեան զգացումներէ եւ նուիր – ուիլ ափրիկեան եղբայրութիւն ստեղծե – լու աշխատանքին :

Միութիւնը հիրականանար մէկ օրէն միւսը· պէտք է անոր հասնիլ աստիճա – նաբար : Օրուան հրատապ հարցն է Ափ – րիկէի բոլոր ցեղերուն օտար լուծէ ապա – տագրումը :

« Այնքան ատեն, որ Մոզամպիքի , Անկոլայի եւ Հար· Ափրիկէի մեր եղ – բայրները ազատ չըլլան, մեր ազատու – թիւնը ո՛չ մէկ արժէք պիտի ներկայացնէ : Անոնց հետ մէկ ճակատ պէտք է կազ – մենք եւ անոնց պայքարը մերը պէտք է նկատենք », եղրակացուց Հայլէ Սէլա – սիէ :

Խորհրդաժողովին մէջ կարեւոր ճառեր խօսեցան նախագահ Նասր, Պէն Պելլա , Նէֆուտի – Պուանեի (Քոթ տ'Իվուար) , Մոդիօ Քէյթա (Մալի) , Լէոփոլտ Սէնղոր (Սենեգալ) , Իչխան Հասան Ըրնա , Նկրիա), Պուրկինա եւ ուրիշներ :

Նախ քան փակումը ընդունուեցաւ մեծ մը, որով կը ստեղծուի·

Ա) Ընդհանուր ժողով մը — կազ – մուած պետութեանց եւ կառավարու – թեանց պետերէն որ պիտի դումարուի տարին մէկ անգամ :

Բ) Նախարարական խորհուրդ մը , բաղկացած անգամ պետութեանց արտա – քին նախարարներէն, որոնք տարին ան – գամ պիտի դումար – ուին: Խորհուրդը պատասխանատու պի – տի ըլլայ ընդհ· ժողովին առջեւ եւ պաշ – տօնի պիտի ունենայ համագրելու միջազ – գային գործակցութիւնը :

Գ) Ընդհանուր բարեգործութիւն մը , որ պիտի ըլլայ կազմակերպութեան վար – չական մեքենան :

Դ) Միջազգային, հաշտարարու – թեան եւ իրաւարարութեան յանձնաժո – ղով մը, որուն պիտի ենթարկուին ան – դամ պետութեանց բոլոր վէճերը :

Պիտի կազմուին նմանապէս քանի մը ուրիշ մասնագիտական յանձնաժողով – ներ հետեւեալ մարզերուն համար :— տնտեսական եւ ընկերային համագոր – ծակցութիւն, մշակութային գործեր , առողջապահական, պաշտպանութիւն , դիտական պրպտումներ եւայլն :

Լէոփոլտ Սէնկոր Ատիս Ապապայի խորհրդաժողովին մասին տեղեկութիւն – ներ հաղորդած է Զօր· տը Կոլի, որ իր դոհունակութիւնն է յայտնած կատար – ուած աշխատանքին եւ ձեռք բերուած դրական արդիւնքներուն համար :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՅ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԸՆԴԱ· ՆԵՐՕՒԻՄԻ ԴԷՄ Է

Նախարարաց Հերթական Խորհուրդէն ետք, Ալէն Փէյրըֆիթ լակոնական դէ – կոյց մը կարդաց : Կը պարզուի թէ նա – խարարաց խորհուրդը չուզեր ընդհանուր ներման օրինագիծով մը զբաղիլ աշունէն առաջ (նախ պէտք է բոլոր ամբաստան – եալները դատուին) թէեւ տեղեկատուու – թեան նախարարը յայտարարած է թէ խորհուրդը չէ զբաղած այդ հարցով որ միայն աչնան կրնան ոգեկոչուիլ :

Չեկոյկին մէջ կ'ըսուի միայն թէ Քուվ որ Միւրվիլ դեկուցում մը ըրած է Ուա – շինկթըն կատարած իր ճամբորդութեան մասին ինչպէս նաեւ նախագահ Քենըտիի հետ ունեցած տեսակցութեան: Պատաս – խանելով տակաւին լրագրողներու հար – ցումներուն, նախարարը աւելցուցած է թէ «Զօր· տը Կոլ ինքզինքը պարտաւոր կը նկատէ այցելութիւն մը տալու նախա – գահ Քենըտիի, որ երկու տարի առաջ, իր կնոջ հետ, պաշտօնական այցելու – թեան եկած է Ֆրանսա: Ցը Կոլ այդ ճամբորդութիւնը պիտի կատարէ պատեհ առիթով մը :

Խորհուրդի նիստին ընթացքին, խօս – ուած է նաեւ դրօսաշրջիկութեան մասին: Ծրագիր կայ նոր Քոթ տ'Ազիւռ մը ըս – տեղծելու Մարսէյլէն սպանական սահ – ման :

Տեղեկատուութեան նախարարը յայտ – նած է նաեւ թէ Հաչուական Ատեանի տե – ղեկագիրը սքանչելի աշխատանք մըն է եւ կառավարութիւնը նկատի պիտի առնէ հոն եղած եզրակացութիւնները բարելա – ւելու համար վարչական սպասարկու – թեանց կանոնաւորութիւնը: Ինչ կը վե – րաբերի թերթերու եւ դրօշմաթուղթերու դիներու յաւելման, նախարարը յայտնած է թէ այդ հարցերը ապագայ նիստերու խնդրոյ առարկայ պիտի ըլլան :

×

Հինդշաբթի առաւօտ, Իսի լէ Մուլինո – յի մէջ, բացուեցաւ Ընկերվարական կու – սակցութեան 53րդ համագումարը :

Այս համագումարը կոչուած է ճակա – տագրական դեր խաղալու կուսակցու – թեան մէջ եւ այսօր աւելի քան որեւէ ա – տեն կի Մոլէի անձը եւ կուսակցութիւնը այլեւս մէկ են: Գլխաւոր հարցերէն մէկն է նաեւ համայնավար կուսակցութեան հետ գործակցութիւնը :

× Տէկրէօ յայտարարեց թէ եթէ Ըն – կերվարական Միացած կուսակցութիւնը դոյութիւն չունենար պէտք էր ստեղծել զայն: Այս ձեւով ընկերվարական նախ – կին պարագլուխը կ'ուզէ հերքել այն լու – րերը ըստ որոնց կրնար հրաժարիլ ընդհ· քարտուղարի իր պաշտօնէն, կարգ մը տարակարծութեանց պատճառաւ :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Անթիլիաս անցեալ Կիրակի (26 Մա – յիս) , տօնական օր մը եւս ապրեցաւ՝ ար – տակարգ խանդավառութեամբ : Հաւա – տացեալներու ստուար բազմութիւն մը փութացած էր Կաթողիկոսարան՝ ողջու – նելու համար Լիբանանի Հանրապետու – թեան նախագահ Զօրաւար Ֆուատ Շե – հաբը, որ աւանդական իր բարեբաստիկ այցելութիւնը պիտի տար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Տօրէն Ա· Կաթողիկոսի :

Կառուցիչն վանք տանող ճամբուն վրայ, Պուրճ – Համուտի քաղաքապե – տութիւնը չինել տուած էր երկու հսկա – յական կամարներ, լիբանանեան դոյնե – րով զարդարուն :

Զինուորական փողերախումբը եւ հանրա – պետական պահակազունդը տեղ զրաւած էին վանքի մուտքէն Վեհարան տանող բակին մէջ, Լիբանանեան հեռատեսիլի երկու կայաններու, լիբանանեան ձայ – նասփիւռի եւ թերթերու նկարիչներ եւ թղթակիցներ ժամադրուած էին Անթիլիաս՝ նախագահական այս ուրախա – րիթ այցելութեան առթիւ :

Հեղհեղէ սկսան հասնիլ պաշտօնա – կան հիւրերը, որոնք դիմաւորուեցան պետական երեսփոխաններու, ինչպէս նաեւ Ազգային կեդրոնական Վարչու – թեան ներկայացուցիչներուն կողմէ :

Յաջորդաբար եկան Խորհրդարանի փոխ նախագահ Պ· Մունիր Ապու Ֆաժըլ, վարչապետի ներկայացուցիչ եւ ծրագրի նախարար Պ· Օսման Տանա, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարար Պ· Փիէռ Ճէմա – յէլ, Հանրապետութեան նախագահու – թեան փրոթոքոլի պետ Պ· Ժորժ Հայ – մարի, երեսփոխաններ՝ Պ· Պ· Ասթէղ Ա – պիդ Շահապ, զօրավար Ճեմիլ Լահուտ , Ժոզէֆ Զաուէր, Էմիլ Մուքարզէլ, Շարլ Սաատ, Գամիլ Ազզի, Ֆաթալլա Թալ – հուք, Մըրչէտ Հապչի, Մօրիս Ճեմայէլ, Ֆուատ Էլ Պոն, Պէյրութի քաղաքապետ Պ· Էմիլ Եաննի, Լեռնալիբանանի նահան – գապետ Պ· Ֆաուզի Պարտաուիլ, Լեռնա – լիբանանի զինուորական հրամանատար գնդ· Խաթթար Հայտար, Մեթնի գայ – մագամ Չէյխ Համիտ Էլ – Խուրի, Պուրճ – Համուտի քաղաքապետ, Ալէյի գայմա – գամ Իպրահիմ Զըրզի, ինչպէս նաեւ այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ :

Ժամը ճիշդ 10ին, մօթօսիքլիստ սուր – հանդակներ անցք կը բանան նախագա – հական թափօրին :

Նախագահը կ'իջնէ ինքնաշարժէն: Փո – զերախումբը կը հնչեցնէ ողջոյնի կան – չը, որմէ ետք կը նուագուի լիբանանեան փառերգը, երկիւղած լռութեան մէջ : Աչքէ անցընելէ ետք պահակազունդը , նախագահը, որ եկեղեցիի դրան առջեւ կը դիմաւորուի նախարարներու կողմէ , կը մտնէ եկեղեցի, ուր կը զրաւէ նախա – գահական աթոռը: Մինչեւ ժամը 11, կը հետեւի պատարագին, որ կը մատուցուի Թէհրանի Թեմի առաջնորդ Արտակ Արք·ի կողմէ :

Այնուհետեւ, նախագահն ու վեհափա – որ, պետական ուազանների եւ հայ երե – ւելիներու չքախումբով, կը բարձրանայ Վեհարան, ուր տեղի կ'ունենայ հիւրա – սիրութիւն, մինչ պահակերամփիւռի եւ թերթերու նկարիչներ կը զործեն, Ֆէյ – ներու ակնախտիղ լոյսին տակ: Լիբա – նանեան պետական ձայնասփիւռը, որ առտուընէ ի վեր կուտար եկեղեցական արարողութիւնները, խանդավառ մեկնա – բանութիւններով կը պանծացնէ հայ ժո – ղովուրդի անվերապահ համակրանքն ու սէրը նախագահին հանդէպ :

Վեհարանին մէջ, Վեհափառը կը կար – դայ զեղեցիկ ուղերձ մը, ուր կը չեշտ – ադրէ հայ ժողովուրդի անվերապահ համակրանքն ու սէրը նախագահին հանդէպ :

«Այս օրհնեալ երկրի դարաւոր կոչումն է ծառայել որպէս օրրան հաւատքի, հա – ւատքին առ միակ Աստուած, Արարիչը տիեզերքին եւ անհունօրէն զթասէր , հաւատքին՝ իր ամէնէն այլազան ձեւե – րուն տակ: Բայց մեծաւ մասամբ , ձերդ վեհմութեան արժանիքին պէտք է վերա – դրել այս վերջին տարիներուն ներդաշ – նակումը նման զեղակերտ ձեռնարկի մը կրօնական հաւատքի այն այլազան ար – տայայտութեանց ի բարւոք վայելումն եւ ի զարգացումն բոլոր Լիբանանցինե – րուն անխտիր » :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՎՐԴ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Յաւուր կ'լմանանք թէ Մայիս 23ին , Պրիւսէլի Ս· Եղիսաբէթ հիւանդանոցին մէջ վախճանած է Յովհաննէս Վրդ· Նալպանտեան, Պելժիոյ Հայ Կաթողիկէ – ներու հովուապետը :

Վերունի վարդապետը, իր պատկառե – լի մօրուքով , ծանօթ է բոլորին իբրեւ հովիւ քաջ: Յոգնիլ չգիտցող, ծերանալ չգիտցող, միշտ ներկայ ուր որ կանչուէք Նալպանտեան վարդապետ մինչեւ վերջին ժամը ծառայեց իր ազգին :

*Ծնած էր Եոզկատ, 1875ի Աստուածած – նայ օրը: Նախնական ուսումը կատարած է տեղւոյն մայրապետներու վարժարա – նը, ապա Պոլսոյ Ազարեան գպրեվանքը յաճախած է ուր կատարելագործած է հայերէնը եւ թուրքերէնը եւ սորված է նաեւ ֆրանսերէն, լատիներէն եւ իտալե – րէն: 1892ին մտած է Հռոմի Լեւոնեան վարժարանը եւ հետեւած Հաւատոյ Տա – րածման Համալսարանի դասընթացքնե – րուն : Հոն սորված է նաեւ յունարէն , եբրայեցերէն եւ հայերէն դրաբար : 1899ին քահանայ կը ձեռնադրուի եւ Պա – պին որոշումով Վան կը դրկուի : Հոնկէ մինչ հովուական պաշտօններով կ'անցնի Պիթլիս, ապա՝ Մուշ: Եղած է նաեւ Ա – տանա, Անգարա, Կեսարիա : 1908ին Հռոմի հայ վարժարանին փոխ – տեսուչ կը կարգուի: Պատերազմի տարիներուն դասախօս է Պոլսոյ պատրիարքարանի դպրեվանքը: Կարեւոր եւ օգտակար դեր խաղացած է տարագրութեան շրջանին : Իր մանրամասն տեղեկագիրը կը գտնուի Նպլեան Գերապատուառի Ջարդերուն նը – ւիրուած երկհատոր պատմութեան մէջ: 1921ին, ինք էր որ առաջին անգամ այ – ցելած է Մոզամպոն Թէկլիրեանին Պելճիկի բանտը եւ դրաւոր կարեւոր վկայութիւն մըն ալ յանձնած գերմանական դատա – րանին: 1960, Նոյեմբեր 13ին, Պրիւսէլէն փարիզ եկած էր, ներկայ ըլլալու համար Ս· Թէկլիրեանի յիշատակին նուիրուած հանդիսին եւ հակառակ յառաջացած տա – րիքին ու դրեթէ կորսնցուցած տեսողու – թեան, բեմ բարձրացաւ իր վկայութիւնը բերելու համար, անգամ մը եւս: 1921–24ին շրջանին նախագահ եղած է «Ցը – բանքեւհայկական եղբայրական օգնու – թեան» մարմնին: յետագային եւ մինչեւ կանապէս կը հաստատուի Պելժիա ուր հիմնած էր փոքրիկ տպարան մը եւ Հայ Աշխարհ պարբերականը կը հրատարա – կէր: 1927ին կարդինալ Վան Ռօյի ար – տօնութեամբ հաստատութիւն մը կը հիմ – նէ հայ որբերուն եւ կարօտեալներուն համար :

Պելժիոյ մէջ յաջորդաբար տօնուած են իր ծննդեան ութսունամեակը եւ քահա – նայ ձեռնադրութեան 50ամեակը եւ 60ամեակը :

Յովհաննէս վրդ· Նալպանտեանով կ'անհետանայ աւանդական հայ այն կրօ – նաւորներէն մէկը որոնք իրենց կեանքին ընթացքին գիտցած են տալ ազգին՝ ազ – գին եւ Աստուածնոր Աստուածոյ :

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ա.

Հայագիտութիւնը կարեւոր դիտու – թիւն մըն է, որ արժանացած է լեզուա – բան – բաղդատաբաններու ուշադրու – թեան եւ ներկայիս կ'ուսումնասիրուի Եւրոպայի ու Ամերիկայի 13 երկիրներու համալսարաններուն մէջ: Հայաստան չէ հաշուուած այս 13 երկիրներուն չարքին, քանի որ ան պէտք է համարուի հայագի – տական ուսումնասիրութիւններու կեդ – րոն մը, այն իրողութեան համար, որ հայագիտութիւնը այնտեղ կը զարգանայ բարձրագոյն կրթութեան դանագան հաս – տատութիւններու հետազօտական շրջա – նակներուն մէջ :

Պէտք է նշենք, որ հին Հայաստանը դեռ Զ. դարուն սկիզբէն ունեցած է պիտնականներ, որոնց մտաղբաղումը ե – դած է հայերէն լեզուն եւ անոր քերակա – նութիւնը եւ յատկապէս ԺԱ. – ԺԹ. դա – րերուն, երբ Հայաստանը ունէր իր բար – ձրագոյն զարգացները : Հայերէնի քերա – կանութեամբ զբաղող պիտնականներէն նշենք Դաւիթ Անյաղթը (Զ. դար), Ստե – փանոս Սիւնեցին (Ը. դար), Համամ Ա – ռեւելցին (Թ. դար), Գրիգոր Մագիստրո – սը (ԺԱ. դար), Յովհաննէս Երզնկացին (ԺԲ. դար), որոնք Տիոնիսոս Թրակեցիի հռչակաւոր քերականութեան ազդեցու – թեան տակ կը ջանային լուծել հայերէն լեզուի որոշ հարցեր (*) :

Աւելի ուշ, եկան Ք. Գալանոսը (ԺԷ. դար), կամ Ս. Զուզայեցին եւ Պաղտա – սար Դպիրը, բայց մինչեւ Վիէննայի եւ Վենետիկի Մխիթարեաններու ներուժ մտաղբաղումը, պատճէններու հրատա – րակումները (նոյնիսկ եթէ ասոնք զուրկ էին քննադատական աշխատանքէ) եւ հա – յերէն բառագիտական աշխատութիւննե – րը, բոլոր նախորդները կը ներկայանան միայն իբրեւ յարդելի սկզբնաւորութիւն – ներ, որոնք թէեւ արժանի են նշուելու, բայց չեն ներկայանար իբրեւ զարգա – ցած գիտութիւն : Ցարական Ռուսիոյ մէջ, հայերէն լեզուի մտաղբաղումը տեղ կը գրաւէ ԺԹ. դարուն: Հայերէնի ու – սումնասիրութիւններ կը կատարուին յատկապէս Մոսկուայի, Պետերբուրգի, Օտեսայի մէջ, ուր հայերէնը կ'ուսան – դուի համալսարաններու մէջ: Բայց հայ բառագիտութեան մասին ամէնէն չատ աշխատութիւնները լոյս կը տեսնեն Թիֆ – լիսի մէջ, ուր կար հայ պիտնականներու բաւական մեծ թիւ մը: Այնուամենայ – նիւ, ինչպէս յոյց կուտայ Փրոֆ. Էդ. Աղայեան իր « Հայ լեզուաբանութեան պատմութիւն » դնահատելի աշխատու – թեան մէջ (Երեւան, 1958, որուն կը յա – յորդեն այս երկին Բ. եւ Գ. հատորները ալ), հայկական ծագումով լեզուաբան – ները, որոնք կարեւորութիւն կը ներկա – յացնեն իրենց հայագիտական ուսումնա – սիրութիւններով, անցեալին կ'աշխատէ – ին Ամեմուտքի, յատկապէս Վիէննայի մէջ, ուր կը գործէին Հ. Գաթրճեան, Պ. Յովհաննէսեան, Հ. Աբէղն Այտնեան, Հ. Ղեւոնդ Յովհաննեան, Ս. Էջմիածնեան եւ Հ. Տաշեան: Այնուհետեւ, հայկական ծագումով մեծ հայագէտներէն մէկը, որ ունի կարեւոր աշխատութիւններ, աշխա – տած է ցարական Ռուսիոյ մէջ: Սերովբէ Պատկանեանն է ան, որ հայագիտութիւ – նը կը ներկայացնէ իր զարգացման մէջ, հայերէնը հնդեւրոպական լեզուներու չարքին դասուած ըլլալէ եառ, Հ. Հիւ – պըշմանի եւ Ա. Մեյէի կողմէ, եւ որ իր – բեւ առաջին հայ պիտնական, 1876ին մասնակցեցաւ արեւելագիտական միջազ – գային համագումարի մը եւ Թղթակից անդամ եղաւ Ռուսիոյ Գիտութիւններու Ակադեմիային :

Այնուամենայնիւ պէտք է նշել այն ի – րողութիւնը, որ մինչեւ ներկայ Հայաս – տանի ստեղծումը, հին Ռուսիոյ մայրա – քաղաքին, Թիֆլիսի, Էջմիածնի, կամ Վաղարշապատի մէջ բաւական ղժուարին պայմաններու տակ հրատարակուած դոր – ծերը կարեւոր նպաստ կը բերեն հայա – գիտութեան բուռն զարգացման գործին : Այս քաղաքներուն մէջ կը հրատա – րակուին աշխատութիւնները Հր. Աճառ – եանի, Մանուկ Աբեղեանի, Յակոբ Մա – նանդեանի, Մտ. Մալխասեանի, որոնք կոչուած էին յետագային սիրապետելու հայագիտական գործունէութեան, երբ Երեւանի մէջ հիմնուեցաւ Համալսարան մը: Այս քաղաքներուն մէջ կը հրատա – րակուէին ուրիշ աշխատութիւններ ալ, որոնցմէ նշենք անոնք միայն, որոնք կապ ունին ղրաբարի եւ աշխարհաբարի ու – սումնասիրութեան կամ բառագիտու – թեան հետ: Այդ շրջանի հրատարակու – թիւններէն յիշենք քանի մը քերականու – թիւններ, դորս լոյս ընծայեց հայագի – տութեան վեթերաններէն մէկը՝ Ռուսա – նիոյ Պոթոչան քաղաքի բնակիչներէն Սահակ Պալասանեան, որ Փարիզի մէջ աւարտելէ յետոյ իր ուսումը, իրրեւ վրոֆէսէօր հաստատուեցաւ Թիֆլիս, ուր ան հրատարակեց հայերէն քերակա – նութեան քանի մը դիրքեր, որոնցմէ վեր – ջինը, «Քերականութիւն մայրենի լեզ – ուի» (Թիֆլիս, 1906) ունեցաւ իր հին – դերորդ տպագրութիւնը: Սահակ Պալա – սանեան այն դպրոցի համակարծիքներէն էր, որոնք հայերէնը կը նկատէին իբր հնդիրանական խումբի մաս կազմող լեզու, կարծիք մը, որ ապա ժխտուեցաւ Հ. Հիւպշմանի ուսումնասիրութիւններով եւ ուրիշ պիտնականներու հոյլի մը կող – մէ, ինչպէս Մեյէ, Փեթերսըն եւ ուրիշ – ներ, որոնցմէ վերջ սկսաւ յառաջդիմել հայերէն լեզուի ուսումնասիրութիւնը : Ի միջի այլոց, նշենք նաեւ Ն. Մառի հա – յերէնի ընտիր քերականութիւնը, որ 1903ին հրատարակուեցաւ Պետերբուրգի մէջ, թէեւ այս գործը ունի ատուգաբա – նական ծանր սխալներ, որոնք, սակայն, չեն խաթարեր աշխատութեան արժէքը : Նշենք նաեւ Մ. Աբեղեանի երկու գործե – րը, որոնք հրատարակուեցան Վաղարշա – պատի մէջ՝ «Աչխարհաբարի քերականու – թիւն» (1906) եւ անոր լրացուցիչը՝ «Աչ – խարհաբարի չարահիւսութիւն» (1912) : Թիֆլիսի մէջ 1893ին լոյս տեսաւ Ն. Մե – լիք – Թանդեանի հրատարակած աչխար – հաբարի քերականութիւնը: Նոյն քաղա – քին մէջ լոյս տեսաւ նաեւ Ն. Տէր – Ղե – ւոնդեանի չատ օգտագործուած մէկ աշ – խատութիւնը՝ «Մայրենի լեզուի քերա – կանութեան տարերք » (1904, հինգ տը – պագրութեամբ), 1906ին՝ Գ. Վանցեանի « Պատմական քերականութիւն հայերէն լեզուի», իսկ 1913ին հրատարակուեցաւ Ա. Դաղբաչեանի «Արեւելահայ աչխար – հաբարի քերականութեան» Ա. հատորը: 1892ին, Սահակ Մալխասեան հրատա – րակեց երկու կարեւոր աչխատութիւն – ներ, ղրաբարի բնագաւառէն՝ «Գրաբա – ռի համաձայնութիւն» եւ «Գրաբառի հո – լովումը, խոնարհումը եւ նախդիրները » (1910, երկու տպագրութիւն): Թիֆլիսի մէջ հրատարակուած ուրիշ գործեր, բա – ռագիտութեան բնագաւառէն, ինչպէս օ – րինակ, Ա. Դաղբաչեանի ռուսերէն – հա – յերէն (1903) եւ հայերէն – ռուսերէն (1911) բառարանները, դորս կը նչեմ իբրեւ անհրաժեչտ գործեր այս երկու լեզուներու ուսումնասիրութեան համար: Այս դաղափարը որդեգրուեցաւ հայ ու – րիչ պիտնականներու կողմէ եւս, որոնց չարքին՝ Ա. Ղարիբեանի կողմէ՝ որ հր – ատարակեց նմանօրինակ բառարանները: Այս սկզբնական համեստ աչխատութեան յաջորդեց Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակած չորս հա – տորով ռուսերէն – հայերէն ծաւալուն բառարանը (1959):

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊՐՆԸՉԵԱՆՈՒ

(1 Շար.)

(*) Ն. Ադոնց :

ԴԱՐԱԻՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

Մինչ Ֆրանսացիին ճիգը մուտք գործելու Ֆրանսական մատուռա – կան սեղմ շրջանակէն ներս, նոյնքան դժուար է, որքան երկարահասակ մար – դու մը մուտքը՝ Որնոյի փոքր ինքնա – շարժերէն մէկուն մէջ: Այսուհանդերձ, մատուռական դասուն մուտքը միշտ բաց է Ֆրանսայի ամէնէն վայրկեան լիսէիճ, կամ պետական հակակշիռին տակ դըտ – նուող ակադեմական բարձրագոյն կրթա – րանին՝ Լուի Լը – Կրանի յաջողակ աչա – կերտներուն առջեւ: Սորպոնի մօտը դըտ – նուող այս կրթարանը հին տունչ մը ու – նի՝ պատրաստել «ընտրանիին ընտրա – նին», եւ արդի հակում մը՝ իմացական – նուիրուն ունեցող տղաքը առաջնորդել դէպի կրաճատ էֆոլեները, այսինքն բար – ձրագոյն համալսարանները, որոնց շրջ – ջանաւարտները կը կառավարեն Համար – եա Ֆրանսան :

Առաւելաբար Սպանացիներէ բազկա – ցած, երբեմնի արտհատուած Ցիսուս – եան հայրերու կողմէ 1563ին բացուած լիսէ Լուի Լը – Կրանը, անցեալ չարաթ, տօնեց իր հիմնադրութեան 400ամեակը : Երիտասարդ եւ ազատախոհ , Ցիսուս – եաններ ջազդզոգեցին Սորպոնի ատա – ուծաբանները, իրենց նոր տեսութիւն – ներով — օրինակ, քաւարանի տատա – պանքները կրնան միայն տասը տարի տեւել — : Այսուհանդերձ, մինչեւ 1594, դասախարակած էին 220·000 աչակերտ – ներ, ի մէջ այլոց՝ Ս. Փրանկիսկոս Սալի – պացին : Ցիսուսեաններըը ուրախութեամբ ընդունեցան ռեւէ անձ, որ կրնար անցը – նել մուտքի քննութիւնները: Հրապուրե – ցին հարուստ եւ ազքատ, Ժանսենիսթ եւ Բողոքական , Պուրպոնեան իչխաններ , դաղթական Ամերիկացիներ, Թուրքեր եւ մինչեւ իսկ Զինացիներ: Լատդոյն աչա – կերտները չաճախ անտաչ ազամանդներ էին, ինչպէս, օրինակ Ժան – Պաթիսթ Փոքըլէնը: Ցիսուսեանները դինքը վար – ժեցուցին սիրել Տերենտիոսը, Լուքրէ – ցիոսը եւ Ֆրանս. թատերգութիւնը: Ասե – դէն աւելի նուրբ գրիչ մը ճօճելով, դար – ճաւ բոլորին ծանօթ թատերագիր Մո – լիեռը :

Այս բոլորը այնքան տպաւորեցին Լուի ԺԴ.՝ Արեւ – արքան, որ 1682ին իր հակակշռին տակ դրաւ կրթարանը եւ յայտարարեց՝ « Մեզմէ հիմնուած կրթարանը, կայսեր բաժինը կազմե – լու համար, մուտքի դուռէն փո – « Ցիսուս » մականունը եւ տեղ դետեղեց « Լուտովիչի Մեծի (Լուի Լը – Կրան) մակդրութիւնը: թագաւորը Պոլսոյ մէջ հիմնեց օտար դուռներու ուսումնասիրութեան բաժին մը եւ հաստատեց կրթա – մը, որմէ օգտուեցան տպաղնդաւոր կերտներ, ինչպէս անուանի հա – ղէտ Տրնի Տիտրօ եւ փաստաբանի տպաղնդաւոր տղան՝ Ֆրանսուա Ա – ւրէ , որ յետագային ինքզինք կո – վոլթէր :

« Ֆրանսայի մէջ վաստակ ունեցող ա – մէն մարդ, իր վաղ երիտասարդութ – տարիներըը անցուցած է Լուի Լը – կրա – մէջ», յայտարարեց Փարիզի Ակադեմ – դը — դիտասրօրէն անոնց չարքին մ – նելով մոլորեալ Մարքի տը Սատ – Ա յ յաջողութիւնը չարունակեց մինչեւ իսկ Ցիսուսեաններու լուծարք – եաք (1762), երբ նախանձայոյզ Սորպո – կլանեց կրթարանը: Ֆրանսական Յեղ – փոխութեան ժամանակ, կրթարանը դար – ծածուցաւ իբր բանտ, Ցեղափոխութիւ – « Թչնամիներուն» համար, մէկն էր հին պահակախումբի անդամ՝ Ռոպէ – փիերը, դէպի կատափնտա երթալու ճամբուն վրայ :

Այնքան դիւրաւառ էր ԺԹ. դարու ի – րանսան, որ 1801էն մինչեւ 1873 դարձ – վերամկրտուեցաւ ութ անդամ — կայ – րական լիսէէն (Նափոլէոնի չրջան) մ – չեւ լիսէ Տէքարթ (1848ի յեղափոխու – թեան չրջան). Մէկ բան միայն չփոխ – յաւ՝ մեծ մարդիկ պատրաստելու կրթա – րանին զարմանք պատճառող ընդունա – կութիւնը : Նկարիչները Տրկա, Տը – քրուա եւ Ժերիքօ հոն յաճախեցին, նո – նը ըրաւ արձանագործ Ֆրեեդրիք կիւսթ Պերթոլի, որ պատրաստեց Նահանգներու Ազատութեան արձան – կրթարանը դաստիարակած է դրագէ – ներ Վիկտոր Հիւկօ, Շառլ Փէյ – Թէօֆիլ Կոթիէ, Փօլ Քլօտել եւ, ա – մօտ ժամանակներուն՝ Ժան – Փօլ Ա – Թըը: Բանաստեղծ Պոտլէր վարու – յաւ, մեծժած ըլլալով յանձնել ա – տի մը դպտանի նօթագրութիւնը դա – րանին մէջ (կլլեց) :

Լուի Լը – Կրան դաստիարակեց նա – դրամատուներու տէր Հանրի եւ Ա – տը Ռոչիլտը, Շուէտի Օսքար Բ. թա – ւորը, Ֆրանսայի նախագահ (1913 – Ռէյմոն Փուանքարէ, Սենեկալի նախ – պահը Լէօփոլտ Սենկոր , վարչա – Փոմպիտու հոն յաճախեց, նոյնը ե – ն իր նախորդներէն առնուազն երկ – Փօլ Ռէյնօ, Փիէր Մենդէս – Ֆրան – Միշել Տըպրէ :

Իր հիմնադրութեան Ե. դարու սկզ – Լուի Լը Կրանի լիսէն կը չարունակէ թատիլ իր հին նչանաբանով՝ պատ – տել ընտրանիին ընտրանին :

Թ. Ա.

ՊԷԱԹՐԻՋԷ ՉԵՆՉԻ

Երբ ի վերջոյ դուրս կ'ելլէ, սոսկումէն սահմռկած իր մօրուքին Պէաթրիչէ կը յայտարարէ .

— Պիտի դայ օր մը, ուր պարոն Ֆրան – չեսքօն պիտի դղջայ իր ըրածին համար ...

Լուքրեցիա կը սարսռայ: Կը համոզուի թէ երիտասարդուհին վճռած էր անպայ – ման վրէժ լուծել : Զէ՞ որ Զենչի մըն էր ...

Ատուած իմ, ի՞նչ տեսակ ընտանիքի մը մէջ լինկած էր խեղճ Լուքրեցիան ...

Այսուհանդերձ, ոճիրի մը դաղափարը անմիջապէս չի ծնիր Պէաթրիչէի մտքին մէջ: Այդ դաղափարը երկար ժամանակ կը չրջի անոր խոցոտուած հոդիին աչքե – րուն մէջ :

Չի համարձակիր միանդամ դործել եւ տարաբախտ աղջիկը կը մտածէ կատա – վարիչ Օլիմպիօ Քալվէթթին իրրեւ դէնք դործածել :

Հակառակ որ իր կատավարիչի պաչ – տօնով Օլիմպիօ Քալվէթթի իչխան Քո – լոննայի ներկայացուցիչն էր եւ այդ իսկ հանդամանքով ալ անձեռնմխելի, եւ սա – կայն չէր կրնար առանց վտանդի հեռա – նալ փեթրելլայէն. արդարութիւնը դին – քը կրնար ձերբակալել երկու մարդաս – պանութիւններու համար :

Երկար աուենչ ի վեր Պէաթրիչէ նրչ – մարած էր որ կատավարիչը սկսած էր իր կնոջ եւ իր աղջկան միջեւ վարած միա – պաղալ կեանքէն ձանձրանալ :

Նչմարած էր նոյնպէս Օլիմպիօ Քալ – վէթթիի իրեն ուղղած հեչտանքի ցան – կութեամբ զեղուն ակնարկները ...

Սկսաւ կատավարիչին դաղտնի ցանկու – թիւններուն պատասխանել :

Դաւադրութիւնը սկիզբ առաւ սան – դուխներու վրայ, նրբանցքներու ան – կիւններուն տեղի ունեցող դլուխ – դլխի խօսակցութիւններով, եւ ապա, երբ սարսափդդուռ հայրը բացակայ էր դըլ – եակէն, այդ խօսակցութիւնները յանդե – ցան Պէաթրիչէի սենեակին մէջ անցնող տեսակցութիւններու ...

Աւելի ուշ, դատավարութեան ընթաց – քին, Լուքրեցիա հետեւեալ վկայութիւնը պիտի բերէր Օլիմպիօ Քալվէթթիի եւ Պէաթրիչէի յարաբերութեանց մասին :

« Երբ Ֆրանչեսքօ Զենչի բացակայ կ'ըլլար դղեակէն, Օլիմպիօ կուգար Պէաթրիչէի սենեակը՝ որ իմ ալ սենեակս էր, ու կը սկսէին խօսիլ իրարու հետ : Ես, կը հետանայի, զանոնք բոլորովին մինակ ձդելու համար ...» :

Այս մտերմիկ մեղսակցութիւնը կը չա – րունակուի տասնըւթ ամիսներ :

Կ'ընդհատուէին միայն այն պահուն , երբ Ֆրանչեսքօ Զենչի օրերով բացակա – յելէ եառ, յանկարծակի կը վերադառ – դղեակ, եւ իր առաջին դործը կ'ը – փակուիլ իր աղջկան սենեակը, մերթ – նել դայն բոլորովին, մտրակել մերկ մարմինը, ու ապա, դարձեալ , ղիւղոյմ ձիչերուն կը յաջորդէր յին լռութիւնը :

Հայր ու աղջիկ փակուած կը մնա – մինչեւ լոյս, նոյն սենեակին մէջ ...

Եւ օր մը, Պէաթրիչէ սոսկումով հատատաւէ թէ յղի է ...

Ո՞վ էր երախային հայրը ... Ո – փիօ՞ն, թէ՞ ...

Այս վերջին մտածումը տարօրի – Պէաթրիչէի մտքին մէջ վերջնական – կը հաստատուէ հայրասպանութեան գ – փարը ... Պէտք է անպայման ան – վերնար ան, եթէ նոյնիսկ յանցաւոր չէր ...

Որովհետեւ, կը մտածէր երիտա – կինը, իր հայրը բնաւ պիտի չնեղ – Օլիմպիոյի հետ մեղսակցա – րութիւններ ունեցած ըլլալուն համ – Այս պատճառներով ալ, իր դո – կատարելագոյն յաջողութեամբ պիտի չարունակէր Պէաթրիչէ այս անդամ կ'ուղէ իր – յին յդացումին կատարման իրր գի – ծածել նոյնինքն իր մարդասպան հարը՝ Օլիմպիօ Քալվէթթին, որ – ու մարմնով լինած էր Պէաթրիչէի խարդախական համբյրին տակ :

(6 Շար.)

ՎՃՆՏՆԵՑ

ԴՈՒՔՈՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՎԱՏՈՒ ՅՈՒՐՈՎ

Ա.Ս.

Ծանր, չամրանալի փինիշ ունեցող վիսկոզ հեղուկ մը, որ ամբողջ երեք տարի ոչ մէկ ազդակ կրցաւ ներծծել, ոչ ալ ներծծուած հեղուկը ետ տալ։

— Ա՛խ, ես ինչպէ՞ս չհասկցայ, որ ամէն ինչ ստութիւն է, ամէն ինչ խաբկանք, ամէն ինչ ինքնախաբէութիւն։ Ես ինքս ինձ խաբեցի, ինքս ինձ ստեցի, ինքս ինձ ոտքի հանեցի, ինքս ինձ ոտքի հանեցի, ինքս ինձ ոտքի հանեցի։ Ես ինքս ինձ ոտքի հանեցի։ Ես ինքս ինձ ոտքի հանեցի։ Ես

ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Հոգեգալուստ, ժամը 10–ին Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ.—

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ
Ֆրանսահայոց Էկզարք

Ցետ պատարագի խօսք կ'առնէ Զուհաճեան Տ. Վարդապետ :

Սիրով կը հրաւիրուի Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը ի մասնաւորի հայ ե–րիտասարդները :

× *Նախքան պատարագը վերապայծառ Կարապետ Եպիսկ. Ամատունի պաշտօ – նապէս պիտի ընդունուի ժամը 9·45ին վարդապետին եւ հաւատացեալներուն կողմէ :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայր–եան կոմիտէն շնորհակալութեամբ ստա – ցաւ Այրի Տիկին Մաքրուհի Սալավան – եանէն 150 ֆրանք իր սիրելի ամուսնոյն մահուան առթիւ :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայր – եան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Պետրոս եւ Արշակ Սալավան–եաններին Պ. Սալավան Սալավանեանին մահ–ուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Անիէհէն Մարդոյեան, Աւետիսեան եւ Գարիպեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց սիրեցեալ ծնողաց

ՄԱՐԻԱՄ ՄԱՐԳՈՑԵԱՆԻ

տարելիցին եւ ՅԱԿՈԲ ՄԱՐԳՈՑԵԱՆԻ տասերեքամեակին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Պարանոցիկ ճաշ մը կազմակերպած է Հ. Բ. Ը. Միութեան Լիոնի մասնա – ճիւղին կողմէ, Յունիս 15, Շաբաթ դի – չեր ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան 2ը, Սալոն տիւ Ռոն, 84 Քուր Շառլըմաներ :

Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Յունիս 11 հետեւեալ հասցէնե – րուն.—

Պ. Կիւլպէնկեան, 35 Րիւ Տիւնուան :

Պ. Եաղուպեանի ճաշարանը, 59 Րիւ Տիւնուան :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օգափոխութեան կայանին համար Պել–ֆոնթէն (Ժիւրա), Յուլիս ամսուան հա–մար կ'ուզուին առաջնորդ մը, առաջնոր–դուհիներ (մոնիթրիս եւ երկու աշխա–տաւորուհիներ) :

Փարիզի չրջանին համար՝ անճամբ դի–մել գրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19 : Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ցունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

×

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի եկեղեցիին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵԶՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակու – թային Միութեան, Հ. Ց. Դ. Զաւար – եան ենթակոմիտէի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե–րունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւ – նը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սը–րահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակու – թիւնը :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը դեղարուեստ. բաժնին :

Հ. Ց. Դ.

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան են – թակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընկէ – րական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մա – յիս 31ին, ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Հ. Ց. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21 – ին, որոշուած հաւաքավայրը : Բոլոր ըն–կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերնե – րը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տունը : Բոլոր ընկեր–ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընկերական փողովը այս Ուր – բաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկեր – ներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Բացակա – ները նկատի պիտի առնուին :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Ար–ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա – Քոլոմպի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, ընկերուհի Աւետիսեանի բը – նակարանը, 48 Րիւ Պեռնար Փիւկօ, Ա – նիէռ :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Րիւ Վօլթէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սարգիս Միհրասեան Ենթակոմիտէի, հովանա – ւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նար Սե – րունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերու :

կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակ ցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կէթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասա նութիւն), Հ. Ց. Դ. Իսիլի պարախումբը եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երգեակը (հարմոնիհա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան :

Կէս գիշերին եւք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒԽՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է

36, Avenue Charles de Gaulle — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Ինամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիները եւ պաղպաղակ մատ–չելի գիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խորոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽՒՍՏ ԿԱՐԵԻՈՐ.— 200 հոգինոց քացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի դրասենեակը : 32 Րիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՒՕ. 77–73) :

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առաջկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կա–մրջակը եւ թիւ 6 օթօպուսով իջնել Կրուէի կայանը : Շոգեկառք 12·05, 12·17 : 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ ՍԷՆ ԳԵՏԻ ՎՐԱՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկնանց Յանձնախումբին եւ երիտասարդաց Ակումբին կողմէ : Ցունիս 8, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր :

Այս տարի

ՇՈԳԵՆԱՒԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ

Մեր տրամադրութեան տակ է, որպէսզի մեր հասարակութիւնը կարենայ հանելի ժամանց մը ունենալ ընտանեկան շրջանակի մը մէջ :

ՆՈՒԱԳ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐ, ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ,

ճոխ պիւֆէ եւ խմիչք Սովորական գիներով

Մեկնում Ալմայի կամուրջին մօտ, Սէնի ալ եղերքը «ՊԱԹՕ – ՄՈՒԺ»ներ. տեղէն ժամը 21ին ԼԱ ԿԱԼԻՈՔ չոգենաւով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ կանխաւ ապահովել ձերտոմսերը, դիմելով Բ. Ը. Միութեան դրասենեակը.

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
11, Square Alboni, PARIS (16e) — Tél. : TRO. 03-18

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար կարելի է դիմել նաեւ
Madame K. BAKERDJIAN,
35, Rue de Trévise, PARIS (9e) — Tél. : PRO. 07-25

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՔ
ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE
ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՒՇ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՏԵՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ, կիրակի 2 եւ երկուշաբթի 3 Յունիս, տեղի պիտի ունենան ոտնագնդակի բարեկամական մրցումներ, Տէսինի Թաղապետական մարզադաշտին մէջ :

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, մասնակցութեամբ Ալ – Ֆորվիլ, Վալանսի եւ Մարսէյլի Արծիւ միութիւններու :

ԿԻՐԱԿԻ առաւօտուն Ս. պատարագի առթիւ տեղի պիտի ունենայ հոգեհան – դստեան պաշտօն բոլոր մեզմէ առյաւէտ հեռացած յայտ եւ անյայտ մարզիկներու հոգւոյն :

ԿԻՍ ՕՐՔ ՎԵՐՋ ժամը 3ին եւ ժամը 5ին ոտնագնդակի չորս խումբերու միջեւ : Երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ առաւօտեան ժամը 2ը ընտանեկան մեծ պարահանդէս Տէսին քաղաքապետարանի սրահին մէջ, պարբի ընդմիջումներուն տեղի պիտի ու – նենան հայկական մեներգներ :

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին եւ 5ին մրցում երկու պարտուած եւ եր – կու յաղթական խումբերու միջեւ եւ սոյն մրցումներու յաղթականը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ մարզական խումբերու 1963ի ախոյեանը :